

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guide per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

**Acutissime Questiones super libros de Physica
auscultatione ab Alberto de Saxonia edite: iam
diu in tenebris torpentes: nuperrime vobis diligenti-
gentissime a vitijs purgate: ac summo studio emen-
date: et quantum anici ars potuit fideliter Im-
presse.**

**Nicoleti Vermiatii Theatini philosophi perspi-
cacissimi contra puerisam Auerrois opinionem
de vnitatem intellectus: et de anime felicitate Que-
stiones diuine: nuper castigatissime in lucem pro-
deuntes.**

**Eiusdem etiam de grauibus et leuibus questio
subtilissima.**

Hieronimi patemi Salodienfis carmen.

**Albus olor: dum fata trabunt: dum lassus in verbas
Decidit: egregium sed breue carmen habet.
Vernias exacte restans tempora vite
Dum moritur: nobis hoc breue cantat opus.
In quo vera sui redimens vexilla tonantis
Londuba iam arte debilitata tuo.
Ostendit plures animas: non omnibus vnam.
Atq; illas nullo tempore posse mori.
Aurea materia est equidem: sunt aurea verba
Vigna viro: fuerat aureus ille sener.
Ergo quicumq; es: qui nomina clara prophanas
Desine: in excelsa nam sedet ille polo.
Eritus acta probat. nam diuum archana locutus
Dum moritur: viuens credidit esse deos.**

Um oēs artes alię sciētīqz multū mortalius vitę op̄is ⁊ vsus attulere. Tum v̄o philosophia: vt pote
quę aiām pficiat: quę admodū medicina corpus: lōge plurimū vtilitatis: ⁊ cōmodi peperit: s; ex p̄bię
ipsius partib; illa mihi longe vtilior: lōgeqz certior: sibiqz magis p̄sona semp est v̄sa: quę sub ea spe
cie posita: quę a rez speculatione nomē sortita: cuiusqz finis veritas est: circa res nequaę a materia
separatas: sciūtīqz: sed sēnsū auxilliō p̄cipiēdas versat: vt alterā in nobis partē: quā intellectum
potestatis p̄bi nūcupant: pficiat. At v̄o ex multis maiorē nostrorū hęc circa sciām Cōmentarijs librisqz conscri-
ptis: qui te vel vtilitate sūmā: vel rez copia: vel put vniuersalisqz ingenij captus est: rez sublimitate difficul-
teqz alluciant astrabātqz: nullos vel aliorū: vel Az. ipsius iudicio: bisce octo: qbus de p̄ncipijs: vel de auscultatiōe
Phyfica titulus est: iure anteferas. Quid enī (per deos) vtilius q̄ rez p̄ncipiā nosse: quę si b̄n ante p̄ceperis: tu
facilius accedas ad alia. Ita enī v̄s v̄s p̄batū: vel doctissimorū viroz p̄ceptis traditum est: nisi p̄s fundamēta
b̄n feceris: nisi p̄ncipiā in oib; reb; ante p̄ceperis: ruitura q̄pmū illa oia quę supstruēris: ad quęqz manū admo-
ueris alia. Sed nec parū hinc quoqz vtilitatis capias: qd partē eā in nobis quę rōnis idiga rōnis admodus eger:
hac vna potissimū: ⁊ expurges ⁊ excolas. Excultatū v̄o v̄z p̄stāctissimū ⁊ diuinū agas. Nec tñ iteris p̄tes aię als
p̄bię hęc ps negliget. vnde enī nisi a rez nāliū c̄terno quodā p̄centu: ⁊ sibi semp p̄sona cū sua quęqz semp amēt:
alicna nō appetāt: iustitiā seruare: auaritiā vitare factus cognosis. Quę te p̄cepta: quę artes: quę disciplinę: p̄ti-
nentiā amplectendā: tēperantiā ep̄petendā: aut melius suaserint: aut acrius extorserint: q̄ hęc vna sciētia. Quę
voluptatē secūdap̄ oino eē partū: quā ino extremāz eē doceat: sūmo cū lectatoz ipsius de decore ⁊ p̄ano. Non
ego hic vel qd fortitudinē cōsequere: dūm q̄qd est genitū facillime corūpi: q̄qd est auctū senescere: cōmonuē-
rit. Dicā vt hac potissimū rōne p̄tēndā mortē admonear: quę vitari nequaę queat. Sed vt p̄sultissimus sis: vt
prudētissim; habere: vt excelso aio ⁊ erecto ⁊ aduersa p̄tēnas: ⁊ secūdis de via nō deflectas: nālis scē p̄p̄ius est
munus: omitto nā Duce liberales nos euadē: quę paucis in similib; p̄tētā se eē doceat. omitto ifinita alia quę ad
vsus bolum accōmodata excogitarit. Ad hoc pro se q̄sqz in sibi itēdat aiuz. qd nunq̄ animi nostri sbaz: nunq̄ sub-
limia illa ⁊ diuina capescet: nisi ex nālib; reb; ad ea p̄cipiēda gradū sibi quēdā pararit ⁊ aditū. Qd si ex diuino
rūz op̄ez admiratiōe capti boles: philosophari p̄m cepere si ex admiratiōe: cognoscēdi illoz amor p̄secutus est: si
ex amore: n̄a p̄fectio: certe huic potissimū p̄bię parti debem; hęc nos magnificare: banc oib; votis exoptare par
est: p̄ quā p̄fectis nobis eē sit datū. Quā igit hęc vtilis: q̄ ad vsus boluz necēta p̄bię facultas: tā hęc auscultatiōis
phyficę ab Az. c̄dita cōmētaria magis factēda: lectitādaqz sunt: qbus rez causas p̄nas: p̄ma qz p̄ncipiā: quę scias
tñ in nobis pariāt: cōplexis est: s; ⁊ cōcausas illas inā. s. ⁊ formā: formęqz puatiōne oppositā: cas deide multi-
plices: nāe finitiōne: finē ip̄m: causas secūdarias: casum videls ⁊ fortunā explicauit. Et qm in nāe finitiōe motus
meminerat. qd nā hic eēt motus: quot ei; genera: q̄d p̄tinuū motum adbrear: id rursus in ifinitū partibile sit: qd
ifinitū: qd locus: quo duplici corp̄a egeāt nālia: nō omisit. vt iterim eoz quoqz rōnes: qui vacuū in nā ponerēt:
validissime refutarit ad hęc tps ip̄m: qd per motū metimur: ip̄m deniqz motū scrupulosissime ⁊ q̄si anxie idaga-
uit. vt p̄tes altissimo mari bisce veluti firmissimis pilis iactos dicas. sed erant hęc oia nibili: erāt ea potius quę
despationē: q̄ spem vllā hęc cognoscē cupiētib; afferrent. v̄z vnus: aut alter eē: qui res tā magnas: taz excellētes:
tā sublimes caper. Adita hęc ⁊ nō c̄dita verissime oib; videri: nisi v̄ri ⁊ eruditōe p̄cellētes: ⁊ ingenio supra q̄
vt dici possit bum anū: ⁊ sūmo studio: nobis hęc inuoluta mysteria: hęc sacrosancta q̄si oracula: quę p̄phanum vul-
gus attrahere nefas erat: reterissent: reuelassentqz. Ex qb; hunc vnu ego: quē nūc p̄mū edēdū: Tuoz potissimū
nomini nūcupādū adolescēs ingeniosissime curauit Alberū Saronē eē statuo: qui medullā (vt isti aiunt nouitū)
de gustarit: vt ego: ip̄i; Az. alūnus ⁊ q̄si partus fuisse videat: adeo ille ingeniose sensum elicit: obscura lucidissime
apit: p̄licatissima quęqz p̄optissime diuoluit: qdnes v̄o vel ab Az. subtiliter tractatas: ingeniosissime extricat:
vel ip̄e suomet arte nouas addēdo vētilat: vt qui hūc legerit: desideraturus aliū p̄terea sit neminē. Dūc nos
⁊ q; p̄secraneus noster: vt pote Augustinian; ⁊ ip̄e: ⁊ qd sua met laude celebratissim; apud oēs est: parcius laudo:
hūc tu legas: hūc quē imiteris deligas: hūc itēdas velim. Nā p̄ter ea quę dixim; multa tibi: quoqz cū illo cōia: inge-
niosissim; tu. Ingeniosissimū p̄p̄cies nobilissim; regio stēmate claruz. p̄batissim; in oi vitę colore: vel B̄ c̄tatis
lubrico virū ab oi vitioz labe alienū sūmo p̄babis. Qd eo libētius factuz te puto p̄ter adhortatiōes n̄as: qd
cū p̄bię des operā Patauy: eā de te spes: eā oīz expectatiōne p̄citaris vt nō gētiles mō tuos p̄tarenos oēs c̄qua-
turū te: qui aliquid in patauino gymnasio florēt: s; ⁊ reliquos cōtaneos tuos (absit inuidia v̄bo) supaturū spere-
mus. hoc p̄sertim duce: qui ⁊ tibi nūc vsus: ⁊ in futuz ornamēto ⁊ laudi eē possit maxime. Et sane est bisce t̄p̄ib;
p̄bię plurimū gratulādū. quę sectatores bacten; plebeios: ⁊ secūde q̄si notę nacta quosdā: nūc nobilissimū quęqz
ex iuētute Veneta totidē quasi vel p̄ncipes: vel p̄ncipū filios: amatores iuenerit. vt quę semp a p̄ncipib; a regi-
bus culta ab initio est: postea ad ifimū quęqz deuoluta: nūc tādē p̄stinū sectatoz c̄tus suoz clarissimū nō pos-
sit nō admirari. Inter quos tāta (vt dixi) tua cū laude enitescis vnus: ingenij illa tua sublimitate oīz ferme rez
capacissima: memoria tenacissima: studij vi quadā indefessa: vt nemini mirū videri debeat: si vel ego hūc de te
spem p̄cipere: vel alyz polliceri ausim: hoc accedit gręca litteraz cognitio tāta: vt qui te grece legētes audiunt:
medys arthenis notū: ⁊ a p̄mis annis illis imbutū existimēt: vt hęc tibi lōge familiarior aduētina: ⁊ q̄si extraria
q̄ domestica videat litteraturę ps. Sūma v̄o tua in deos: in parētē pietas: in amicos pp̄sissima animi iductio:
in iniquos facilitas: merito te oib; amabilē. Te carum: te iocūdus reddūt. Quare vt cepisti pergas hortoz ⁊ Ra-
uēnatis cui iā plurima tribuisti: memineris. Sed ⁊ appēdicē banc tāto maioris vtilitatis: quāto piculū maius i-
minet si vincat Auerrois: p̄boz celeberrim; Nicolēti de intellectu vnitate addidimus. quē libellus eiusdem de
gratiū leniūqz motu conseqtur. Vale ⁊ salue. Ex Veneto c̄gnobio Stephanio. M. iij. idibus Ianuarijs.

Questiones eximii Doctoris magistri Alberti de Saxonia. Sup octo libros physicorum Aristotelis Incipiunt. Tertius Comenti Primi.

Quoniam quidem intelligere: et scire contingit et. Questio prima.

Arca tertius

Primi libri physicorum querit p. Utz scientia nalis plderet de ente mobili tanqua de subo pprio r adeqto. Et arguit p q no. na scia nalis no est vna ergo eius non est assignare vnu subz: qd sic ppriu eius r adequatu: tenet pntia: ans pba. na scia nalis ag

gregat in se notitia pnt r num demostatay: s3 habit pnt r pncipioy no sunt vna scia genere. (2 na si ens mobile eet subm ppriu r adequatu r. sequeret q scia nalis esset subalternata. metaphysice: pnt falsum: tenet pntia. na exquo scietia metaphysica plderat de ente in pntz ens tanq de subo pprio r adequato: videt q scia nalis sit sibi subalternata: exquo plderat de subto metaphysice octo per ly mobile. (3 si questio eet vera: sequeret q ly ens mobile eet verificabile de oib: de qb plderat in scietia nali: pnt falsuz: r tenet pntia. na hoc requireret ad hoc q esset eius subm ppriu r adequatum: falsitas pntis pater. na ens mobile de multis cossiderat in phia naturali no est verificabile sicut de ma r forma: cu ens mobile debeat esse copositu ex ma r forma: sicut nec de vacuo nec de loco: tuz locus sit immobilis: vt pater 4. huius. nec de infinito. (4 nec de B ente mobili plderat nalis tanq de subto pprio r adequato: nec de illo: r sic de singulis. g nullum ens mobile est de quo plderet nalis scietia: tanq de subto pprio r adequato. ergo r. (5 na si ens mobile eet subm r. vel ergo scie totalis vel scietie partialis: sicut est scia pntis libri. No pot dici pnti: qz coiter pro subto huius libri assignatur ens mobile: sed qz no est ide subz totius r partis: videt q ens mobile no debeat poni subm ppriu scietie nalis totalis. Nec pot dici 2: qz coiter assignando subm pro ppriu scientie huius solet assignari ens mobile. (6 si questio foret vera: sequeret q scia nalis haberet pldere de oib: rebus mudi: pnt falsuz: falsitas pntis p: qz tuc oes alie scietie supfuerent: pntia pba. na si pldere de ente mobili: tuc eque plderaret de ente immobili: qz de oppositis pntet plderare ad eade scietiam. r cuz omne ens mudi sit significabile per aliquo boz terminoz ens mobile: r ens immobile: segtur pnt illatuz r.

l. 2. 46

In oppositum

Questionis coiter sunt oes ex postores. (In ista qone p videndū est de aliquibus distinctionibus. 2 vidēdū est de numero r vnitae causaz sciaz. 3 vidēdū est de que: sito. 4 vidēdū est an scietia nalis plderet de oibus rebus mudi. (Quātum ad p sit p distinctio: q scientia pot capi quadrupl. vno modo pro cuiuscūqz veri notitia: siue sit neccium: siue ptingens: qua quidē notitia qli qui habet ex relatu quozū dā veridicoy: r isto mo capi tur scietia: cu dicimus nos hē sciam de hoc: q Roma est pulchra ciuitas: qntis tñ no viderimus. (2 mo capi scietia pro alicuius veri scietia no habita per testu

moniam vel relatione aliquoz: sed que habet ex sensu. Verbi gra: posito q nullus diceret mihi q iste partes esset albus: r ego cognosco r scio q est albus ex eo q video albedine inherētem sibi. (3 mo capi scietia solam pro veroz notitia r neccioy: siue illa sunt pncipia: siue pnes: r isto mo capiēdo scietiaz diceremus bene de pncipis demostatims esse scietiam. (4 modo capi scietia pro notitia euident alicuius necessary causati ex notitia euident pmissaz necciaz applicataz per discursum syllogisticū: r breuiter isto vltimo mo capi scietia in pposito. (2 distinctio. Scietia 4 mo accepta capi pro notitia euident pntis necessary per demostatatione pclude. Aliqñ aut capi pro notitia totius demostatationis. (3 distinctio. Scietia aliqñ capi pro vno habitu pnt nūmex: no includente plures habitus: r isto mo scietia vocat scietia partialis. Aliqñ aut capi pro cōbinatione seu aggregatione multoz habituz bntiu ordinē certuz r determinatuz: r isto modo scietia vocat scietia totalis: r sepe sic capi a pbo: r isto mo capiēdo sciam aliquo mo intelligibile notitia pncipioy r pntuz r notitiam terminoz: r reprobationes faloz r totalem pntiam nalem dicimus ee sciaz. (4 distinctio. De alio quo dicimus ee sciaz quatuor modis. vno mo tanq de pnt r sic accipit: cum dī sola neccia ee scibilia. (2 mo tanq de significato pntis sicut dicimus scietes demostatray istaz pntem: Triangulus hēt tres angulos equales duob: rectis: q scimus q triangulus hēt tres angulos. (3 mo de aliquo dicimus hēre sciam tanq de subto vel pdcato pntis scire. vnde dicimus de hoc esse sciaz de quo demostatray passionem: mo hoc est subz pntis scite. (4 mo de aliquo dicimus hēre sciam tanq de rebus significatis per terminos pntis scite. r isto mo dicimus nos hēre sciaz de lignis r lapidib: . (5 distinctio est q subm capi plurib: modis. vno mo capi subm pro termino inferiori capto in recta linea predicamentali: r isto mo accipit subm: cum dī spēm esse subm generis r idē viduum spectet. (2 mo sumit subm pro illo cui inheret aliqua forma siue subalis: siue accidētalit: r isto mo accipitur: cum dī mām esse subm formaz r parietem esse subm albedinis. (3 mo accipit prout distinguit pnta predicatū: r isto mo accipit. cum dī ppositionem cathegoricā esse illam que hēt subm r predicatū r copulā r. (4 mo accipit subm prout distinguit pnta passiones r pro vno termino cōmuni verificabili de plurib: sbria pluriuz pntem demostatray in aliqua scietia: que pnt r eaz subiecta hēt affinitatem adinūicē rōne illius termini cōmunit: r talis terminus cōmunit non trāscēdit plderationem istius scientie: r ad ipsum reducunt oia plderata in illa scientia: r istud tūc dī subm ppriu e adequatū illius scientie: r hoc de articulo primo.

Quantum

ad 2 sit pma pclusio accipiēdo scietiaz 2 mo tertie distinctionis: Nulla scietia est vna: sed nūmex. pater. na sit. a. scietia accepta pro cōplexione. b. c. d. scietie. pba. q. a. scia non est vna scietia pnt nūmex. qz no est scietia. b. nec scietia. c. nec scia. d. nec est aliqua scietia ab his distincta. ergo no est scia. vna. pntia tenet: r ans quo ad pnam eius partē pater ex eo q totū no est aliqua suaz partium. quo ad 2 mo eius partē pater ex eo q totū no est aliud a suis partib: simul sumptis sicut postea videbit: r pfirmat. nam accipiēdo sciam sic ipsa aggregat in se habitum pntem r habitum pncipioy: no habitus pntem r habitus pncipioy non sunt vna scietia. Ex hoc segtur q totalis libri physicoz no est vna scietia pnt nūmex. pater: qz ag Alb. de sax.

gregat in se notitias plurium numerum. Et sequitur quod scia totalis libri physicorum non est aliquid patet. quia non est unum. unum autem et aliquid conuertuntur per Aristotem 4. meta. et dicitur et sic simile sicut de socrate et platone. Nam socrates et plato non sunt aliquid ex eo quod nihil est socrate et plato. imo socrates et plato nihil sunt. Et 2. principio. quibus scia sic accepta non sit una secundum numerum: tamen bene dicitur una unitate aggregationis: modo quo dicimus exercitum esse unum. patet. nam sicut exercitus est collectio plurium reipsum: ita scia sic accepta est notitiarum plurium collectio. Et 3. principio. nulla scia habet plures causas quas duas. scilicet efficientem et finale. nam nulla scia habet causam materialem proprie loquendo: nec causam formalem. probatur. Et suppono primum quod scia sit accidens. quod quidem clarum est: tunc sic. nullum accidens per se habet materiam. habet causam materialem ex qua: quibus bene habet causam materialem in quocumque proprie non debet dici causa accidentis: sicut nec materia dicitur causa formae: sed causa scia sit accidens per suppositionem. ergo scia non est causa materialis: sed ex quo scie non est causa materialis: et per se non est eius erit causa formalis. Verumtamen improprie loquendo sciam: de quo scia considerat solet dici causa materialis scie: et hoc est ita improprie dicitur: ac si diceretur: quod color esset causa materialis visionis. Quia autem habet locationes sunt improprie. patet. nam proprie loquendo causa materialis debet esse de essentia illius cuius est causa. sed modo subum scie: de quo considerat scia: non est de essentia ipsius scie: sicut nec color de essentia visionis. ergo. Et sic improprie solet assignari et deditur causam formalem esse diuisionem et ordinationem partium scie. modo hoc est sic improprie: sicut si diceremur diuisionem et ordinationem partium ipsius: hoc est causam formalem esse. ergo nulla scia proprie loquendo: nec habet causam materialem: nec formalem: et hoc de articulo 2.

1. 2. 12.

Quantum ad 3. fit 2. principio. quod cuiuslibet scie ania est secundum 2. modo. patet. quia aie liberet scia tanquam suo subto. Et 2. principio. huius scie naturalis put accipit pro combinatione plurium sciarum seu notitiarum non est unum subis accipiendo subis 3. modo. put est altera pars propositionis. nam sic accipiendo sciarum naturalis: ipsa aggregat in se plures notitias plurium numerum: quarum numerum diuersa sunt subta. Et 3. principio. sic accipiendo sciarum naturalis bene est eius unum subum: accipiendo subum pro termino cui verificabili de subis plurium numerum scie naturalis: qui quidem terminus non transcendit considerationem scie naturalis. probatur. nam bene est aliquid terminus: cuius verificabilis de omnibus consideratis in scia naturali: et hoc in recto vel in obliquo. Et 4. principio est. quod talis terminus est ly ens mobile. probatur. quia hic terminus ens mobile iter dicitur terminus de quibus scia naturalis format species demonstrabiles: hic terminus ens mobile est cõssimus: et non transcendit considerationem scie naturalis. et omnia considerata in scia naturali habent attributiones ad ipsum: aliquid sicut principia: aliquid sicut passionem: et aliquid sicut subta passionum sic apparebit in processu. Et bene est per rursus ad questionem: et est 2. principio principalis. scilicet quod scia naturalis considerat de ente mobili: tanquam de subto proprio et adepto. Sed non tãdum est quod scia naturalis totalis considerat de ente mobili: quo ad passiones proprias et cões. Scientia autem huius libri considerat de ente mobili quo ad passiones et cões tamen: et sic per qualiter ens mobile est subum proprium et adequatum scie naturalis totalis: et scie naturalis partialis: sicut est scia huius libri: sed hoc est diuersimode: est ens subum adequatum huius scie. scilicet libri physicorum: put de ipso inuestigat solam passionem cõmunes: sicut est motus tempus et huiusmodi. et est subum adequatum scie naturalis totalis: put de eo inuestigant proprietates et passiones: non solum cõmunes: verum etiam proprie: et sic patet solutio quinti argumenti.

Quantum ad 4. An scientia naturalis considerat de omnibus entibus mundi sit 2. conclusio. Scientia naturalis considerat de his terminis ens mobile et ens im-

mobile: quodlibet ens mundi est significabile: ergo cuius ipsa scia naturalis non considerat de his terminis per se: sequitur quod ipsa de significatis considerat horum terminorum: et per se scia naturalis considerat de omnibus: put considerat de aliquo: vel esse sciam de aliquo capit 4. modo. Et 2. principio est bec. nulla scia est sic de omnibus: quia ipsa sit demonstratiua omnium numerum demonstrabilius. 3. principio. nam si esset aliquid talis: tunc alie scie superflueret. Et 2. si aliquid scie esset talis: bec maxie esset meta. Sed bene est falsum. falsitas per se. quia meta non demitrat species. Triangulus habet tres angulos et. prout tenet. quia metus est scia cõssima. Et 3. conclusio. meta habet formare species demonstrabiles per ipsas de qualibet re mundi. per se. nam de quolibet re bene ingreere an sit eadem vel diuersa ab una alia re. Unum de triangulo bene ingreere an sit idem linea an non. et bene demonstrabile est. ergo non est cõis vel cõssima scie quod ipsa sit demonstratiua omnium numerum demonstrabilius: sic est: quod ipsa de qualibet re pot formare species per ipsam demonstrabiles: quod non est de aliquid alia scie. Ex his ergo per qualiter scia naturalis considerat de omnibus rebus mundi: et qualiter non. Ad rationes principales. Ad primam quod scia naturalis non est una: verum est. quod eius non est unum subum: verum est accipiendo subum put distinguitur per predicatum. scilicet accipiendo subis 4. modo. scilicet pro termino cui verificabili. scilicet scientie naturalis est unum subum: quod est eius proprium. Ad 2. deditur: quod scia naturalis: imo quolibet alia scia est aliquo modo subalternata meta. Ad 3. deditur: quod ens mobile est verificabile de omnibus consideratis in scia naturali: et bene in recto vel in obliquo modo quibus materia vel forma non est ens mobile. tamen est ens mobile. scilicet per se. scilicet quibus tempus non sit ens mobile: tamen est aliquid entis mobilis: puta passio. scilicet quibus vacuus non sit ens mobile: tamen est partio passiois entis mobilis. scilicet loci: et sic de alijs. Ad 4. bene deditur quod nullum ens mobile est secundum proprium scie naturalis. et bene probatur ratione. nam in hoc terminus ens mobile est secundum proprium scie naturalis: sic enim non sequitur. nullus homo est species. quod falsum est: quod homo sit species: ita non sequitur. nullum ens mobile est secundum et. quod falsum est: quod ens mobile sit secundum scie naturalis. Et ratio soluta est in 3. articulo. Et ad 6. patet responsio ex 4. Questio. II.

Veritur 2. Ut cognitio scientifica causati dependeat ex cognitione suarum causarum. Et arguitur quod non. quia cognitio scientifica non est nobis possibilis. quod questio falsa. tenet. prout tenet. sed an probatur. nam cognitio scientifica habet de aliquo: cuius de illo amplius non est. dubium: nec est formido ad oppositum: italis autem non est nobis possibilis de aliquid re: cum nulla res possit cognosci quantum cognoscibilis est. Et si cognitio scientifica causati dependet ex cognitione suarum causarum: vel hoc esset intelligendo per causatum species scibile: et per causas primas: vel intelligendo per causatum aliquam rem ad extra que non est signus: et per causas secundas non pot dicitur per se quod conclusio non est illud quod scitur scilicet res significata: et etiam quod primis non sunt cause se species. nam possibile est species esse primis non existens: ergo primis non sunt cause species. Nec pot dicitur 2. scilicet quod intelligendo per causatum rem ad extra que non est signus: scilicet est homo lapis et. quia illa res non est scibilis. probatur. quod scibile est scibile: nisi quod est demonstrabile. talis autem res non est demonstrabilis eo quod non est: nec potest esse conclusio demonstrationis. Et si questio esset vera: tunc cognitio scientifica causati: dependeret ex seipso: scilicet hoc est inconueniens. ergo. probatur. prout tenet. quia cognitio cause dependet ex cognitione effectus: seu cognitione causati. si ergo cognitio causati dependet ex cognitione causarum: ipsa dependet ex seipso: quia quod est causa est causa causati: et cuius cognitio causati sit causa cognitionis cause: sequitur tunc quod cognitio causati effectus

est causa cognitionis sui ipsius: et sic idem deperderet a se ipso: et esset causa sui ipsius. ¶ 4. si questio esset vera: sequeret quod esset circularis in cognitionibus. prius est falsum. falsitas patet quia tunc unum et idem esset notius et ignotius respectu unius et eiusdem quod est falsum. Sed probatur contra. nam cognitio causati est causa cognitionis cause: quod est nobis notius per Aristotem in libro primo. si ergo e converso cognitio cause esset causa cognitionis causati: sequeretur circularis. ¶ 5. sequeretur: si questio esset vera quod magis nota cognoscerent per minus nota. prius est falsum. falsitas patet quia esset penitus principii: sed contra probatur. quia causatum est nobis notius quam causa per Aristotem in libro primo dicente effectum esse nobis notiorum. ¶ 6. si questio esset vera sequeretur quod statim habita cognitione causae haberet notitia causati: sed prius est falsum. falsitas patet quia aliquis potest cognoscere causas alienius effectus absque eo quod cognoscat ipsum effectum: cuius ille sunt cause: quod forte quis cognoscat illas causas non tamen cognoscat quod ille sunt cause talis effectus. ergo etc.

2. 2. 3.

vt supra

2. 2. 4.

In oppositum videtur esse Aristoteli in principio huius et expositores. In ista questione primo videndum est an aliquid scibile vel cognoscibile possit a nobis tantum cognosci quantum est cognoscibile: de quo agebat in primo argumento. ¶ 2. videndum est an conclusio sit illud quod vere scitur: vel significatum prius de quo agebat in 2.º arg. ¶ 3. videndum est de questione principali. ¶ Quatuor ad primum supponendum est quod scibile aliquid capit pro hinc: aut aliquid assentit propter aliquam evidentiam. Aliquod capit pro ipsa re incompleta: vel pro subiecto prius scibilis: de quo sciunt et investigant aliqua predicata. ¶ 2.º suppono quod non totum quod predicata de quolibet termino sunt verificabilia vel scibilia: vel de pronome demonstrante illud: pro quo talis terminus supponit. ¶ 3.º suppositio: quod intellectus noster non possit de aliquo infinita cognoscere. ¶ Tunc sit primum conclusio accipiendo scibile vel cognoscibile pro termino: vel pro subiecto alienius prius scibilis: vel pro re pro qua iste terminus supponit: nulla res est a nobis cognoscibilis tantum quantum potest cognosci. probatur per 2.º suppositionem. nam infinita seu non totum quod predicata sunt de aliquo verificabilia et cognoscibilia: sed per 3.º suppositionem intellectus noster non potest infinita de aliquo cognoscere: ex eo quod est finite capacitatis. ergo non est possibile quod cognoscat infinita cognoscibilia de aliquo. et per prius non est posse quod cognoscat aliquid tantum quantum est cognoscibile. ergo bene dicitur Themistius super primum de anima. quod ea que sciuntur sunt minima pars eorum que ignoramus. ¶ 2.º conclusio. quod accipiendo scibile: vel sciuntur pro hinc demonstrata: vel demonstrabilia: possibile est quod aliquid aliquo modo cognoscatur tantum quantum est cognoscibile ab eo. probatur. nam postquam aliqua conclusio est mihi demonstrata per demonstrationem a me scita: ipsam tantum cognosco quantum est cognoscibilis a me. Verbi gratia ut ista. triangulus habet tres angulos.

Quantum ad 2.º sciendum quod aliqui sunt qui volunt quod nullo modo conclusio sit id quod vere scitur: sed res significata per prius. et arguit sic: vel hoc esset conclusio mentalis: vel vocalis: vel scripta: sed nullum istorum potest dici. ergo contra tenet et ante quo ad primam eius partem patet per sufficientem demonstrationem huius: scilicet quo ad 2.º partem probatur. Et primum quod non propositio vocalis vel scripta: quod greci et latini quantum habent conformes propositiones vocales vel scriptas: bene tamen similes scias sicut est geometria: astrologia: et sic de alijs. hoc autem non esset verum si conclusio vocalis vel scripta sciret. nec potest dici quod sit propositio mentalis: quia aliquis potest per picturas lineas in pariete cognoscere triangulum habere tres angulos absque eo quod consideret reflexive intentionem anime: cuius modo dicitur propositio mentalis: sed bene esset verum si conclusio mentalis esset id quod vere scitur.

¶ 2.º ad idem in demonstratione propter quod id quod scitur: scitur per suas causas. modo non potest dici quod hoc sit conclusio. nam si sciret sciret et per premissas tanquam per suas causas: sed hoc non: quia premissae non sunt cause prius: quia conclusio potest esse premissis non existens: quod non esset si premissae essent cause prius. ¶ 3.º hoc nos scimus de quo habemus sciam: sed sic est quod de rebus significatis et non solum de hinc habemus sciam. ergo maior est nota. minor patet. quia de deo et lapidibus: et conculcationibus: et tonitruis habemus sciam: que tamen non sunt hinc: sed res significata per prius. ¶ 4.º nam si demonstratur mihi ista conclusio. triangulus habet tres angulos etc. ego scio triangulum habere tres angulos equales. duobus rebus: sed triangulus habere tres angulos equales duobus rebus non est illa propositio: triangulus habet etc. ergo scio aliquid quod non est propositio. maior est nota: et minor patet. nam deum esse non est ista propositio deus est. etc. contra. contra tenet et ante probatur. nam deum esse fuit ab eterno: sed ista propositio deus est non fuit ab eterno. ergo etc. ¶ Alii autem dicunt quod solum conclusio sit id quod vere scitur et probatur sic: illud quod est verum et necessarium scitur: et nihil aliud a vero et necessario scitur: sicut haberi potest ex primo posteriorum. sed nunc ita est quod conclusio est illud quod est verum et necessarium: et nihil aliud ab eo: cum solus veritas debeat propositionibus. ¶ 2.º solius demonstrabilis est scia: sed solum conclusio est demonstrabilis et non res significata. ergo ambe premissae prius extrahi ibi ex primo posteriorum. ¶ 3.º modo dicitur inconueniens super primo posteriorum. quod scia premissarum gignit sciam prius. quod non esset verum nisi conclusio sciret: et sic legitur quod prius sciam: et per prius non res significata per prius. ¶ 4.º ad idem. nam dicitur Aristoteli primo posteriorum. quod principia magis scimus et credimus quam prius: et sic legitur quod prius sciam: cum comparatum premissarum sit prius: et ultra si prius sciam: falsum est. quod solum res significata sciat. ergo etc. ¶ 5.º Aristoteles sciuit deum esse modo: si sciendo deum esse sciuit rem significatam et non prius: legitur etiam quod sciuit eum esse trinum et unum: sed prius est falsum: falsitas patet ex dictis suis. nam nullo modo contessisset deum esse unum ex eo quod nullo modo dixisset unam rem simpliciter esse plures res numero: et contra tenet. nam quantum est ex parte significatorum idem est deum esse: et deus esse trinum. ¶ Bene tamen pro concordantia istorum dicitur sic: sciendum est (scilicet dicitur) quod aliquid dicitur sciri dupliciter. uno modo tanquam conclusio seu illud cui intellectus assentit tanquam aliquid vero: et necessario. completo et conclusio per demonstrationem ex premissis obis. Alio modo tanquam illud pro quo intellectus assentit prius: et hoc est res significata per prius que vocatur significabile: et illud etiam potest vocari unum verum et unum necessarium. modo dicendum est: quod primo modo conclusio scitur. et tanquam illud cui intellectus assentit. scilicet 2.º modo res significata scitur. et tanquam illud pro quo intellectus assentit prius. Et suppono quod talis assensus est una res in anima supradicta et distincta ab ipsa anima: et hinc metalis: et in hoc rationes possunt binarie vadunt vultus suis. Sed forte dicemus: quod tamen est illud inter illa quod verissime scitur: dico quod hoc est res significata per prius. de hinc enim non habemus sciam nisi tanquam de signis: et ideo sicut aliter dicitur vna sana: et aliter homo sanus: ita aliter dicitur conclusio scita: et aliter res significata per prius. unde cum dicitur premissas esse causas prius: debet intelligi quod premissae sunt signa causarum: et conclusio signum causati. unde sic esse sicut significatur per premissas est causa sic esse sicut significatur per conclusionem in ipsa demonstratione etc.

Quantum ad 3.º articulum: sciendum est: quod duplex est cognitio: quedam cognitio qua: et quedam cognitio propter quid. Verbi gratia. nam quilibet cognitio qua cognoscimus quod eclipsis lune est: vocat eorum Alb. de lap. 213

gnitio: ga est. sed qñ cognosco ppter qd eclipsis lune est. vocatur cognitio ppter quid. 7 sepe bñmus cognitione: ga est: de aliquo absqz hoc qd bñmus cognitione ppter qd est. ¶ Alia distinctio qd quedaz est notitia cõplexa: quedã incõplexa. Exẽplũ pmi: sicut est cognitio qua cognosco bolem eẽ abũ. Exẽplũ scõ: sic est cognitio qua cognosco sor. vel platonẽ. ¶ Alia distinctio qd qdã est cognitio ppa: 7 quedã cognitio cõis. Cognitio ppa dicitur qñ aliqua res cognoscit per aliquã intentionẽ seu pceptum. existẽtem in aia repñtariũ illius rei 7 nõ alterius: sic est cognitio qua cognoscere sor. 7 platonẽ. s. forte esse sor. tem: 7 platonẽ esse platonẽ. Cognitio autẽ cõis est qñ aliqua res cognoscit per aliquã similitudinẽ nõ solum re. presentatiã illius rei: verũetiaz alterius: sicut est notitia qua cognoscere forte esse bolem vel aial. ¶ Tũc fit p̃clusio qd p̃notitia 7 cognitio quã bñmus in scientia nãli est cognitio: ga est. pbat. nam in ipsa scia nãli p̃cognoscimur effectus: effectus entũ sunt nobis notiores: sed ipsos anteq̃ cognoscamus eoz cãs: solum cognoscimus. cognitione: ga est: ex eo qd cognitio eoz ppter qd depẽdet ex cognitione suaz causaz. ¶ 2̃ p̃clusio: post notitiaz p̃mã in scia nãli possumus hẽre notitiã ppter qd. hoc patet. nã cognitio effectũ qz sunt: possumus cognoscẽ ppter qd est effectus. cognitio autẽ ga est: reuertit ad effectũ. ¶ 3̃ p̃clusio: notitia incõplexa ipsius causati potest haberi absqz notitia cause ipsius causati. hoc patet. naz vi dẽdo albedinẽ possum cognoscere albedinẽ: absqz eo qd cognoscã ipsius albedinis cãm. ¶ 4̃ p̃clusio: ad notitiam cõplexã p̃p̃tiam 7 speciales ipsius causati oportet cãm illius vel causas cognoscere. hoc patet. naz talis cognitio dependet a cognitione illoz a quibus res illa dependet in esse: 7 bec sunt cause illius rei 7c.

Ad rationes

principales. Ad p̃mã p̃s ex p̃articulo. ¶ Ad 2̃m dico qd per causatus pot̃ intelligi sic eẽ sicut significat per p̃mã: 7 per cãs pot̃ intelligi sic eẽ sic significat per p̃missas: vñ ex cognitione sic eẽ sic significat per p̃missas in demõstratione ppter qd depẽdet cognitio ipsi: sic eẽ sic significat per p̃mã: qñus tñ ecõuersio in cognitione ga est: ex cognitione depẽdet cognitio sic eẽ sic significat per p̃missas. 7 si diceret sic eẽ sicut significat per p̃mã non est demõstrabile. nego. 7 qñ dicebat solũ p̃clusio est demõstrabilis: verũ est tanq̃ illud qd in demõstratione s̃ferit. nõ tñ tanq̃ illud qd per illatũ significat: sicut dicebat in 2̃ articulo. ¶ Ad 3̃m bñ p̃cedo qd cognitio ppter qd ipsius causati bñ depẽdet ex cognitione ga est eiusdẽ: nec hoc est ipole: nec ratio p̃bauit illud. ¶ Ad 4̃m dico qd nõ est impole esse circulationẽ dũerfoz generũ: sicut est cognitio ga est: 7 cognitio ppter qd. non em̃ est impole qd. a. sit notius. b. quo ad qd est: 7 ecõuersio ga est: ipsius. b. sit notius qd ppter qd est ipsius. a. siue qd ipm. a. ¶ Ad 5̃m patet ex eadẽ radice. canẽ enim qñis sint minus notẽ: quo ad ga est: qd sit causatus quo ad ga est: tñ ga est: causaz est notius qd ppter qd est effectus. ¶ Ad 6̃m dico qd qñis cognitio causati ex cognitione cãz depẽdeat: tñ cognitio causati nõ sufficit ad cognitionẽ effectus: sed cũ b̃ regrit qd cognoscã: qñ ille cause sunt cause talis effectus. tũc enim effectus ppter qd cognoscit: 7 ideo bñ dixit Ar. in p̃ posteriorũ. qd scire est rem per cãm cognoscere: 7 qñ illius est cã. 7 hoc sufficit.

Questio. III.

Ueritur aliqũ rem oportet oẽs cãs illius cognoscere: Et arguit p̃ qd nõ. nam si sic sequeret qd ad p̃fecte cognoscẽdũ aliqũ rem oportet infinitã cognoscere. p̃is

falsum. qz tunc non possemus aliquã rem p̃fecte cognoscere: eo qd nõ possumus infinitã cognoscere. infinitum autẽ fm qd huius est ignotuz: vt dicit Ar. p̃ huius p̃ntia pbat. qz dato aliquo cognoscibili sicut sor. vel plo. si ad p̃fectã eius cognitionẽ opz oẽs cãs eius cognoscẽ: opz cãm sue cause cognoscẽ. 7 itez cãm sue cause: 7 sic in istu nitum. p̃ntia tenet ex b. qd qdã est cã cause est cã causa ti. ¶ 2̃ si questio eẽt vera sequeret qd nullã rem p̃fecte possem cognoscẽ. p̃is falsũ. p̃ntia pbat. nã cuiuscũqz rei deus est cã. ergo ad cuiuscũbet p̃fectã cognitionẽ opz cognoscere deũ: 7 cum deus nõ possit a nobis p̃fecte cognosci: sequitur nullã rem posse a nobis p̃fecte cognosci: si ad cuiuscũbet rei p̃fectã cognitionẽ opz oẽs causas cognoscere. ¶ 3̃ nam ego vidẽs te possum te p̃fecte cognoscere: qz possum p̃fecte cognoscere qd tu es bõ: vel aial; absqz hoc qd ego cognoscã oẽs cãs. ¶ Cõfirmãt. nã ego hñs in m̃te mea singularẽ p̃ceptum bois: habeo in m̃te mea p̃fectã cognitionẽ 7 imagine cuiuscũbet bois. 7 per p̃is habeo p̃fectã cognitionẽ cuiuscũbet bois: cũ ista similitudo sit eius cognitio: 7 tñ nõ habeo notitiaz causaz cuiuscũbet bois. ¶ 4̃ nam p̃mã p̃ncipiũ. s. nõ p̃tinit idẽ simul eẽ 7 nõ esse. p̃fecte cognoscit a p̃fecte cõsiderante. 7 tñ ad talẽ cognitionẽ nõ regrit cognoscẽ oẽs cãs: puta debet. ¶ 5̃ ad idẽ. nã scia mathematica est notitia p̃fecta: 7 tñ non demõstrat per oẽs suas cãs: s. per vnã solã. vt patet per Cõmẽtatorẽ p̃ huius. ¶ 6̃ nam scia metaphysica est notitia p̃fecta: 7 tñ nõ demõstrat per oẽs eius cãs. ¶ 7̃ demõstratio ppter qd facit scire ipsã rẽ p̃fecte: 7 tñ nõ dat per oẽs cãs. ergo tenet p̃ntia. qñs pbat quo ad p̃mã p̃tẽ: qz nõ est aliq̃d instrumẽtu factũ scire: qd ita p̃fecte faciat scire sicut demõstratio ppter quid: vt p̃s per Ar. p̃ posteriorũ. 7 s̃lr 2̃ pars astris patet ibidẽ. ¶ 8̃ si questio eẽt vera: sequeret qd res nõ hñtes causas nõ possent cognosci. Sed p̃is est falsum. falsitas p̃ntis patet. nam materia 7 forma cognoscunt. quaz tñ nõ sunt cause: quas opz cognoscere. ad eoz cognitionẽ. sicut deus cognoscit: cuius tñ nõ est causa. ergo 7c.

t. p̃. 35

Corũ. i.

In oppositum

est Ar. nam qz scire est rez per oẽs causas suas cognoscẽ. ergo. ¶ 2̃ sicut res se bẽt ad eẽ ita se bẽt ad cognosci: s. sic est qd res nõ pot̃ p̃fecte eẽ sine oĩbus causis. g̃ sequitur qd nõ potest cognosci nisi oẽs cause eius cognoscant. ¶ 3̃ res nõ cognoscit p̃fecte: quãdiũ est aliqua questio dubia de vna re: sed quãdiũ non cognoscunt oẽs cause illius re: tandiũ potest formari aliqua questio dubia de vna re. ¶ Ita questio intelligit de cognoscẽ rez bñtia causas. s̃lr intelligit de causis per se 7 nõ per accide: de q̃bus magis videbit in 2̃ bñtis. ¶ In ista qõne vidẽdum est. p̃ de vno supposito. in alia qõne. tan per sciam vnũ rei possit alia res fieri scita. 7 de questio. ¶ Qñtus ad p̃ sciendũ est qd aliqui dicũt: distinguẽdo p̃ de notitia: qz quedã est notitia cõplexa: 7 quedã incõplexa. 7 vna notitia incõplexa nõ pot̃ in nobis g̃nare aliam notitiã incõplexã. Verbi g̃n. per notitiã incõplexã. a. nõ pot fieri in nobis notitia incõplexã. b. 7 b̃ per notitiaz incõplexã ipsius. a. solũ. 7 illud volũt sic pbare. nam vna res nõ cogitit per aliã nisi mediãte p̃ntia 7 discursu. s. talis nõ est notitia incõplexã: s. cõplexa. ergo. Uñ s̃ferit. ex isto qd nulla s̃ba cogitit nisi cognitionẽ cõplexã. pbant hoc. nã accidẽtia s̃ferit ad cognitionẽ s̃be per Ar. in p̃ bñtio de aia. Tũ ergo per cognitionẽ vna res nõ sit nota per aliã nisi mediãte discursu: sequitur cognitionẽ s̃be eẽ cõplexã. ¶ Sed p̃tra istã opinionẽ pono istã p̃clusionẽ: qd notitia incõplexã alicuius rei potest in nobis generari per notitiã incõplexã alterius rei solã. pbat. nã

t. p̃. 4

t. p̃. 46

bat: nā cognitio intellectiva incōplexa generat in
 oibis ex notitia sensitiva incōplexa abiqz discursu aliq.
 ¶ 2° p̄tra eoz correlariū q̄ substantia p̄t cogno
 sci cognitione incōplexa. pbat. nā si per eos cognoscit̄
 p̄ceptu cōplexo: tunc iste p̄ceptus per intellectū p̄t re
 solui in partes ipm cōponētes: quaz quelibet facta re
 solutione est simplex. ḡ resolutione facta suba cognoscit̄
 cognitioe incōplexa. Et p̄firmat. nā p̄cept^o de p̄dicamē
 to substātie q̄buscūqz alijs p̄ceptib^o sunt simpliciores:
 qd̄ nō esset si substātia non posset cognosci nisi p̄ceptu
 cōplexo. Et qm̄ dicebat: vna notitia nō p̄t fieri ex alia
 nisi per p̄ntiaz seu discursum: hoc nego. qz aliqñ fit per
 mediū obm̄: sicut enī obm̄ extra causat notitiā sensitiv
 am in sensu: sic notitia sensitiva p̄t causare notitiam
 intellectuā abiqz aliquo discursu. ¶ Deinde de notitia
 cōplexa dicūt aliq̄ q̄ nunq̄ per aliquā rem esse p̄t cog
 nosci alia res esse: ita q̄ nunq̄ per. a. esse p̄t cognosci
 b. esse: hoc pbat sic. nā si per. a. eē p̄t cognosci. b. eē: tūc
 oportet istā p̄ntiā esse euidentē. a. est. ḡ. b. est. sed b̄ est
 falsuz: et p̄ntia tenet. aliter enī per. a. eē nō p̄t cognosci
 b. esse: falsitas p̄ntis p̄. qz talis p̄ntia nō fundat̄ in p̄n^o
 p̄mo: nec in d̄dictione. ḡ talis p̄ntia nō est euidentis. p̄ntia
 tenet. qz ois p̄ntia d̄z fundari in p̄n^o p̄n^o siue in d̄dictione:
 a. est p̄. qz nō est d̄dicio. a. est. r. b. nō est. non enī implicat
 a. esse. r. b. nō esse. ex quo. a. r. b. distinguunt̄. Et tales ba
 bent dicere nullā p̄pnōe de 2° adiacente posse dem̄ra
 ri. Sed breuiter istud videt̄ eē d̄ Az. r. Lōmētatorē 8°
 physicorū. r. in 2° physicorū. qz Az. r. Lōmētatorē credūt
 dem̄rare p̄mo motorē esse per p̄m motū esse. Sed breui
 ter illi qui sic dicerent: rīderēt. q̄ Az. r. Lōmētatorē 8°
 huius nō dem̄rant p̄m motorē esse: sed bene dem̄rant
 aliq̄ esse p̄m motorē. nō ista p̄positio: aliq̄ est p̄mus
 motor. non est de 2° adiacente: sed de 3°. Sed hoc non
 valet ex hoc: qz ex quo ad istā p̄positionē aliq̄ est p̄m^o
 motor: sequit̄ euidenter istā p̄mus motor est. Si ḡ Az.
 dem̄rat p̄m videt̄ etiā q̄ dem̄rat 2um. Unde qcqd̄ ante
 dem̄rationē factā est dubiū: r. post dem̄rationē fit cer
 tū virtute illius dem̄rationis: bene videt̄ esse demon
 stratū. sed ante dem̄rationē Az. qua per eos dem̄rauit
 istā: aliq̄ est p̄mus motor: hoc fuit dubia p̄mus motor
 est: r. facta dem̄ratione ipsa fuit certa. ḡ. ¶ Sed isti di
 cerent bene p̄cedentes q̄ si aliq̄uid ante dem̄rationem
 aliq̄ dubiū est r. illa dem̄ratione facta certū est: tunc
 est dem̄ratū si hoc inferit̄ ex tali dem̄ratione syllogisti
 ce: q̄liter nō est de ista p̄mus motor est. Sed hoc nō va
 let. nā per Aristotelē 2° p̄p. vna potestas syllogismoꝝ
 est p̄cludere plura. s. p̄nē: r. q̄qd̄ sequitur euidenter ad
 eam. Cū ḡ per eos ex dem̄ratione. Aristotelis inferatur
 ista syllogistica: aliq̄ est p̄mus motor. seq̄t̄ etiam ista
 p̄mus motor est: ex eo q̄ ista euidenter seq̄t̄ ad illam. Et
 similiter dicit Az. in 2° posteriorū. q̄ questio si est nāliter
 dem̄rabilis est per dem̄rationē: r. b̄ nō esset verū si nō
 p̄tingeret p̄pnōem de 2° adiacente dem̄rari. Et tūc ad
 rōnē eoz: qua pbat vna rem esse nō posse sciri per aliā
 rē esse: qz hoc oportet eē per p̄ntiā euidentē. admittit̄
 r. vterius dico esse falsum qd̄ ipsi assumpserunt: q̄ ois
 euidentia p̄ntie debeat reduci ad p̄mā. p̄n^o. qz q̄ plura
 sunt p̄n^o indemonstrabilia: imo quasi: toc sunt p̄n^o inde
 monstrabilia quot sunt p̄nes demonstrabiles: s̄m q̄ p̄s
 primo posteriorū. ergo non oportet omne qd̄ est eu
 dens reduci ad p̄mum principiu rē.

2° 45

Cap. 5°

Quantum ad 2um articulum sit ista distinctio: q̄
 notitiarū cōplexarū de aliqua re: qd̄
 dicit̄ perfecta simplr: r. qd̄ dicit̄ perfecta in genere. tūc
 enī aliq̄ res cognoscit̄ perfecte simplr. p̄m cognoscit̄

quo ad oia p̄dicata de ipsa scibilia: sed aliq̄ res cogno
 scit̄ notitia p̄fecta in genere: qm̄ cognoscit̄ quo ad aliq̄
 p̄dicata de ipsa scibilia: r. cognoscit̄ q̄ vtriqz illa p̄dica
 ta sūt de ipsa scibilia r. cognoscibilia in genere. ¶ Tūc
 sit bec p̄ma p̄clusio. ad p̄fectā cognitionē rei incōplexā
 nō op̄s oēs cās illius cognoscere: pbat p̄fectuz p̄ceptū
 specificū possum b̄re in intellectu: r. mediāte isto cogno
 scere botem absqz hoc q̄ cognoscā oēs eius cās. ¶ 2° p̄
 q̄ ad p̄fectā cognitionē cōplexā in genere alicuius rei:
 nō op̄s oēs cās illi^o rei cognoscere: p̄s. nā p̄fecte possum
 cognoscere q̄ triangulus h̄z tres angulos eq̄les r. absqz
 hoc q̄ cognoscā oēs eius causas. sim̄ ill^o possum cogno
 scere perfecte saltes tali cognitione: quali nāe humane
 possibile est. s. q̄ soz. est hō: vel q̄ soz. est aial absqz hoc
 q̄ cognoscā oēs eius causas. ¶ 3° p̄. q̄ ad cognitionem
 cōplexā alicui^o rei p̄fectaz simplr op̄s oēs causas illius
 rei cognoscere. s. p̄p̄n̄q̄as r. remotas. pbat. nāz p̄fecta
 notitia rei simplr excludit̄ oēm dubitationē possibilez
 fieri de ipsa re. ḡ talis nō p̄t perfecte cognosci simplr
 nisi oēs cause eius cognoscant̄. ¶ 4° p̄. cognitio alicui
 us rei p̄fecta simplr nō est nobis possibilis. pbat. qz
 nō est possibile q̄ aliqua rē tātū cognoscam^o q̄stū a no
 bis est cognoscibilis sicut dicit̄ est in p̄o articulo q̄onis.
 vnde nō est possibile: q̄ de aliq̄ re cognoscam^o oia p̄di
 cata de ipsa scibilia. Ex quo seq̄t̄ q̄ minimā rem mūdi
 nō possum^o cognoscere simpliciter p̄fecte. ¶ 5° p̄. cogni
 tio perfecta alicuius rei in genere bene est nobis polia:
 pbat. qz bene est possibile q̄ de triangulo vel de aliqua
 alia re p̄fecte cognoscamus aliq̄ p̄dicata: puta habere
 tres angulos vel aliqua h̄z: ex q̄bus patet responsio.

Ad rationes p̄ncipales. Ad p̄m^{am} qm̄ dicebat: op̄s
 infinita cognoscere: p̄cedo q̄ b̄ op̄s
 ad cognitionē alicui^o rei p̄fectā simplr: nihilomin^o hoc
 nō op̄s ad cognitionē p̄fectā in gnē. ¶ Ad 2^{am} s̄l̄r p̄
 do q̄ ad p̄fectā cognitionē rei simplr op̄s cognoscere deā
 b̄ rī nō requit̄ ad cognitionē p̄fectā in gnē alicui^o rei.
 ¶ Ad 3^{am} r. ad et^o p̄firmationē m̄deit̄ q̄ b̄ pbat q̄ ad
 p̄fectā notitiā alicui^o rei incōplexā vel ad p̄fectā cogni
 tionē rei in gnē nō op̄s oēs cās illi^o rei coḡicē: attri op̄s
 ad cognitionē p̄fectā simplr. ¶ Ad 4^{am} dico: q̄ si p̄m^o
 p̄n^o p̄siderat̄ tanq̄ res cāta: tūc p̄ aliq̄ terminum est
 signabile: de quo plura p̄dicata sūt q̄ scibilia r. dubitabi
 lia r. inuestigabilia: r. sic de p̄n^o p̄t eē scia: r. sic p̄t esse
 dubitatio r. s̄z alias r. alias dubitatioes p̄pnōes de ipo
 formabiles. r. sic p̄m^o p̄ncipū est cā. Si aut̄ p̄m^o p̄n^o cōsi
 deret̄ quo ad sic eē sicut per ipm significat̄: sic p̄m^o p̄n
 cipū nō est causa nec etiā sic dubitat̄: sed statim cogno
 scit̄ cum intellectui p̄ponit̄. ¶ Ad 5^{am} r. 6^{am} bene p̄
 do q̄ b̄ scietie sunt p̄fecte notite in genere ipsarū: sed
 nō p̄fecte simplr. ¶ Ad 7^{am} dico q̄ dem̄ratio p̄ quid
 bene facit p̄fecte scire in genere: r. hoc est ad aliq̄ p̄di
 catum rem significans per subiectuz questionis demō
 strare. ¶ Ad 8^{am} patet. qz dicitū est q̄ questio debet in
 telligi de rebus habētibus causas qualis nō est deus.

Textus Cōmenti Secundi.

**Innata est autem via ex notioribus no
bis rē. Questio. III.**

Veritur Utrū eadē sint nobis notio
 ra r. nāe: Et arguit̄ p̄mo q̄
 sic. nā eades sunt nobis notioza r. aie n̄e. ḡ.
 questio vera. p̄sequentia tenet ex eo q̄ anī
 ma nostra est natura: quia est forma: omnis
 autem forma est natura. antecedens probatur: nihil est
 nobis notius quin sit notius anime nostre: r. ecōuerso.

¶ 2° cause sunt notiores nature effectibus: et eedē sunt etiam notiores nobis. q̄ idem est notius nobis et nature. antecedens quo ad eius primā partē p̄ per Az. qui vult q̄ cause sunt notiores nature suis effectibus. Sed quo ad secundā partē patet. nam color est causa speciei multiplicata in aīo. Color autē est nobis notior q̄ sit ip̄a spēs. g. Similiter magnes est nobis notior q̄ suus effectus: scilicet q̄litas spiritalis multiplicata per mediū ab ip̄o. g. ¶ 3° ad idē. cause sunt notiores nobis suis effectibus et eedē sunt notiores nature. g. p̄lita clara et antecedens p̄. q̄ a cognitione causarū venim⁹ in cognitionē suozū effectū: et hoc nō esset nisi cause essent nobis notiores suis effectibus. nam a minus notis nō devenim⁹ in notitiā magis notī. q̄ aut a notitiā causarū venim⁹ in cognitionē effectū p̄ per demōstrationē. p̄pter quid: q̄ in cognitionē p̄pter quid luna eclipsat: devenimus in cognitionē istius q̄ terra interponit soli et lune. mō lunā eclipsari est effectus interpositionis terre iter solē et lunam. ¶ 4° cū dicit per Az. q̄ nō sunt eadē notioza nobis et nature: vel per nām in elligimus nām cognoscen- tem vel nō cognoscentē. si p̄ mō: tūc talis est deus: tūc nō oīa sunt nobis nota et nature: nec tunc sunt aliq̄ notioza nāe: et aliq̄ min⁹ nota. q̄ nāe cognoscēti. s. deo oīa sunt notissima. Si 2° mō. tunc illi nāe nihil est notius q̄ nobis: cū illi nāe nihil sit notū. ¶ 5° cōposita sunt nobis notioza q̄ cause: et illa sunt etiā notioza nature. p̄ba- tur. nā ista que sunt maioris p̄fectionis et entitatis: sunt notioza nature: s. cōposita in cōparatiōe ad dicta sunt huiusmodi. g. maior est nota: q̄ Az. in 2° metaphysice dicit q̄ illa que sunt perfectioris entitatis sunt manife- stissima nāe: sicut sunt celi et intelligētie. vnde dicit ibi- des: q̄ intellectus noster se hēt ad manifestissima nāe: sicut se hēt oculus noctue ad lumē diei. ¶ 6° ad idē p̄ cōmentatores super p̄bemio physicorū. qui dicit q̄ in mathematicis eadem sunt notioza nobis et simpliciter: id est nature. ergo questio vera.

l. 2^a. 3.

l. 2^a. 7.

l. 2^a. 2.

l. 2^a. 2.

In oppositū est Aristoteles in Ista. Si nō eadē sūt nobis notioza et nature. ¶ In ista qōne p̄mo videndū est qd sit esse notius nāe et sibi nobis. 2° videndum est qd sit nā: cui aliqd dicit eē no- tius q̄ nobis: et aliqd notius nobis q̄ illi. 3° videndum an hoc qd dicit notius nāe: dicatur notius simplr. 4° videndum est: an demōratio p̄pter qd: magis faciat scire: q̄ demōratio: q̄a est. que qdē demōratio p̄pter qd p̄cedit a notiozibus nāe ad notioza nobis. demōratio aut: q̄ est a notiozibus nobis ad notioza nature. ¶ Quantum ad p̄m sciendū est qd aliqd dicit notius nature tripliciter. p̄mo mō notius s̄m nām dicit qd s̄ sua nāz est magis cognoscibile: et sic ista que sunt p̄fectioris entitatis sunt notioza s̄m nām. et sic capit notius s̄m nām cū dicit in- tellect⁹ noster se habet ad manifestissima nature: sicut oculus noctue ad lumē diei: et sic nō accipit in p̄posito notius s̄m nām. ¶ 2° mō aliqd dicit notius s̄m nām: vel not⁹ nāe a quo nā incipit operari: vnde siue sit nā cognoscens: siue non: no- tius illud nāe dicit a quo p̄mo incipit operari. id enim p̄mo sibi occurrit: q̄ si ip̄a nā operāz cognosceret. ip̄a p̄mo cognosceret id rē. et ita accipit not⁹ nāe in p̄posi- to. Notius aut nobis dicit: qd magis est sensibile et ma- gis facile ex sensibus deducibile. ¶ Ex q̄b⁹ p̄ ista p̄cto q̄ aliq̄ eadē sunt notioza nobis et nāe: p̄. q̄ ex quo no-

l. 2^a. 16.

ti⁹ nāe est a quo nā incipit operari seq̄ semp cās eē no- tiores effectib⁹: q̄ a causis nā incipit opari. ¶ Ex quo se- que q̄ color cui sit cā ip̄e in medio: q̄ color est notior nāe q̄ sit ei⁹ spēs in medio. et cū color etiā nobis sit no- tior q̄ spēs ei⁹: cū sit a nobis sensibilis: spēs aut ei⁹ nō: seq̄ idē. s. colorē eē notiorē nobis et nāe. ¶ Ex his seq̄ 2° conclusio q̄ p̄positio Az. nō est vlt̄er vera dicens. nō enī eadē sunt nobis notioza et nāe: sed bene est vera in- definite. nā vlt̄urimū q̄uis enī effectus sint nobis no- tiores suis causis: q̄ sunt a nobis sensibiles: cāe eoz⁹ nō sicut p̄ de entibus nālibus que sunt a nobis sensibiles: cause aut eoz⁹ nō: sicut mā et forma. ¶ Ex isto p̄articu- lo p̄ r̄silio ad questus: et est pars affirmativa qōntis rē.

Quantum ad 2° dicit aliq̄ q̄ ista nāe an aliq̄ di- cunt notioza q̄ nobis: sit deus. et vlt̄e- rius dicit q̄ isti nāe cause sunt notiores q̄ causata: q̄ causata dependent ab ip̄o: sed cāe dependent ab eo im- mediate. g. p̄us cognoscit causas q̄ causata. ¶ S̄ bre- viter hoc nō valet: q̄ in deo nulla est positas nec poste- rioritas in cognitionē ex eo q̄ ip̄em et ista cognitio: et ab eterno oīa intellexit: et igit nō pus intellexit causas q̄ causata: nec cause sunt notiores sibi q̄ effect⁹ ex eo q̄ oīa sunt sibi p̄fectissime nota: et per p̄ns effect⁹ sunt sibi noti sicut et cāe. ¶ Aliter dicit q̄ per nām intelligit qd- cūq̄ agēs nāe: siue cognosces: siue nō. et Az. antas nō d̄z intelligi cathgorice: s. hypothetice p̄ditionalr. s. q̄ ali- q̄ sunt que sunt notioza nāe. i. eēt: si nāe agēs cogice- ret: q̄ talia p̄mo occurrit in eius actiōe: et per p̄ns si est virt⁹ cognitiua: tūc illa p̄mo cognoscit. si aut nō est virt⁹ cogniti- ua. ¶ Aliter ad huc pōt dici q̄ aliq̄ d̄r notioza nāe s̄t sunt cāe p̄ p̄ in p̄cessu rōcinatiōe seruamus eandē ordinē: sicut in demōratioe p̄ qd: que seruat et tenet nā in suis opationib⁹: que qdē demōratio facit scire rē sim- p̄r: vnde demōratio p̄ quid magis facit scire q̄ demō- ratio q̄a est. et s̄o dicim⁹ demōratioe p̄ qd facere scire sim- p̄r. p̄pterea notioza nāe d̄r notioza simplr: q̄ sicut in demōratioe p̄ qd: in qua seruat p̄cessus nāe: p̄misit s̄e note simplr. s. cā nobis q̄ nāe. ita ē d̄z dicit de notiozib⁹ nāe q̄ sunt notioza simplr. ¶ Ex B p̄ ad 3° arg^o: v3 q̄ notioza nāe d̄r notioza simplr. vñ breuiter: q̄ p̄cessus nature est s̄tis p̄cessui demōrationis p̄pter qd: vbi p̄ce- dit a notiozibus simplr. v3 tam nobis q̄ nature. idē est q̄ notioza nature dicuntur notioza simpliciter rē.

Quantum ad 4° dicit est q̄ demōratio p̄ quid magis faciat scire q̄ demōratio q̄a est. p̄trafic seq̄ref q̄ p̄ scita p̄ demōrationē p̄ qd: magis sci- ref q̄ p̄ scita p̄ demōrationē q̄a: p̄ns falsus: falsitas p̄. nā tūc seq̄ref: q̄ scie p̄ns scite p̄ demōrationē: q̄ eēt aliqd formidine admixtū: s. B est falsus: falsitas p̄. nā tunc nō eēt scia: cū scia dicat assensus firm⁹ sine formidine ad oppo^o: s. p̄stela p̄bat. q̄ sicut min⁹ albi d̄i cui plus est de nigredine admixtū: ita ē d̄i q̄ scia dicat. minus scita alia vlt̄ min⁹ scia cui plus est de formidine admix- tū. ¶ R̄ndet q̄ vna scia nō d̄i remissior alia: q̄ plus ē sibi de formidine admixtū. s. forte t̄b q̄ nō ē ita firma in aīa et cit⁹ obliuiscibilis est q̄ alia recte: s̄t d̄i vñ lu- mē remissū: alio: nō q̄ plus de tenebra sit sibi admixtū s. q̄ forte b3 paneio: es gradus luminis: s. B videbit⁹ vis- sibi. s. v3 p̄. it̄sso q̄lratū et remissio strēdant penes ac- cessus et recessus ad gradū sūmū vel a nō gradū vel p̄ admixtionē s̄ry. ¶ Ex B p̄ ad rōnē. ¶ Ad huc circa demōrationē p̄ qd in q̄ suat p̄cessus nāe: dubitat q̄re dicat p̄ qd: ¶ Ad qd r̄ndet: q̄ ip̄a nō dicit p̄ qd: ex eo q̄ p̄m iste sint cāe p̄ns: p̄bat. q̄ p̄clusio pōt eē p̄m is- s̄no

his non existentibus sicut clarum est de se. ¶ 2° dicitur quod nec propter quod dicitur ex eo quod scia premissa sit causa scientie. ¶ 3° dicitur quod quibuslibet premissis datis scia eorum non est adequata causa scientie. ¶ 4° dicitur quod hoc patet quod quibuslibet datis sine illis potest conclusio sciri per alias premissas: tunc sequitur quod omnis demonstratio esset demonstratio per quod dicitur in omni demonstratione scia premissa est causa scientie. ¶ 5° dicitur quod non est adequata. dicit enim L. in consensu super posteriorum quod scia premissarum gignit scientiam. ¶ 6° dicitur quod demonstratio per quod dicitur ex eo quod sic esse sicut significat per premissas est causa: sic esse sicut significat per premissas. ¶ 7° dicitur quod non premissis duobus modis dicitur per quod dicitur sicut dicitur est. ¶ 8° videtur quod isto modo: quod non dicitur alio modo. ¶ 9° Ex isto sequitur demonstratio mathematicas non esse demonstrationes per quod dicitur: quod dicitur sic esse significat per premissas: non est causa sic esse sicut per premissas significat per premissas. ¶ 10° dicitur quod sic esse sicut significat per premissas potest esse absque B quod sit sicut significat per premissas: patet per triangulum habentem tres angulos rectos potest esse absque B quod angulus extrinsecus trianguli esse equalis duobus rectis intrinsecis trianguli sibi oppositis sit possibile. nam posito quod nullus angulus extrinsecus trianguli sit: additur est habentem triangulus tres rectos. sic autem non est si angulus extrinsecus trianguli esse equalis duobus rectis sibi oppositis esset causa illi trianguli habentem tres angulos: sed per premissas demonstrat seu significat angulus extrinsecus esse equalis rectis. ¶ 11° dicitur quod per premissas loquendo demonstrationes mathematicas non esse demonstrationes per quod dicitur: nihilominus dicitur per quod dicitur ex eo quod procedit ex notioribus simpliciter. unde in mathematicis sicut dicitur L. cometator eadem sunt notiora nobis et nature. et per premissas notiora simpliciter.

L. comē.
2° bul^o
primi.

Ad rationes principales. Ad 1^{am} quod dicitur quod eadem sunt notiora nobis et nature. et bene procedit: unde dicitur est quod per 2^{am} non erat vltimè vera sed indefinite. ¶ Ad 3^{am} dicitur quod ista bene probat quod cause sunt notiores per quod dicitur quod sit effectus: nihilominus effectus quo ad quod est: est nobis notior causa. ¶ Ad 5^{am} dicitur quod composita sunt nobis notiora sicut nam accipiēdo notius sicut nam alia acceptione quod accipit in proposito. sicut primo modo: verum tamen accipiēdo notius sicut nam a quo non incipit operari. sicut 3° modo composita non sunt nobis notiora sicut nam. ¶ Ad 4^{am} et 6^{am} patet ex dictis in questione recte.

Textus Comenti Quarti.

¶ Unde ex vniuersalibus in singularia oportet procedere. **Questio. V.**
Consequenter queritur: vtrum vltima sint priora singularibus vel minus vltimis in cognitione. et arguitur per quod necque sunt priora necque posteriora. nam cum video sortem ita cito cognosco quod est homo: sicut quod est animal vel quod est corpus animatum. ¶ 1° ita cito et non prius necque posteriori pro eum conceptum minus vltimi sicut conceptum magis vltimi. ¶ 2° probatur quod minus vltima sunt priora in cognitione magis vltimis. nam posito quod sortem esset prope me et continue elogaret a me: tunc primo acciperem ipsum esse hominem: deinde animal: deinde corpus animatum: et sic vltimè sequitur quod prius acciperem eum conceptum minus vltimi: deinde conceptum magis vltimi. ¶ 3° videtur quod magis vltima sunt posteriora minus vltimis in cognitione. ¶ 4° conceptus vltimis datur in nobis per abstractionem aphantasmatis. ¶ 5° videtur quod in nobis prius sit conceptus minus vltimis: quod conceptus magis vltimis. et per premissas non videntur magis vltima esse priora minus vltimis in cognoscendo. ¶ 6° quod prius sentit prius intelligit: sed sic est de minus vltimis. ¶ 7° maior est nota ex eo quod nihil est in intellectu quin prius fuerit in sensu. mi-

nor prius ex eo quod illud quod prius obicit sensui est singulare. ¶ **In oppositum** est Aristoteles in premissis huius: volens magis vltima esse magis nota et esse priora in cognitione minus vltimis. ¶ 1° que sunt priora aliis in eundo sunt priora aliis in cognoscendo: sed magis vltima sunt priora in essendo minus vltimis. ¶ 2° in cognoscendo. maior nota est ex eo quod eadem sunt prius eundi et cognoscendi. Sed minor patet. nam minus vltima sicut species composita nunquam ex magis vltimis: sicut ex generibus et differentiis. dicit enim differentia adueniens generi constituit species. ¶ 3° ad idem. per vltima sunt demonstrationes et definitiones: magis vltima sunt priora in cognoscendo minus vltimis. ¶ 4° sequentia tenet ex eo quod per definitiones et demonstrationes devenimus in cognitionem et notitiam ignotorum. maior patet per Aristoteli primo posteriorum dicentem demonstrationem fieri ex vniuersalibus. et de definitionibus etiam patet. nam omnis definitio componitur ex generibus et differentiis et per sequens ex vniuersalibus. ¶ 5° per perpetua sunt priora non perpetua: sed vniuersalia sunt perpetua: singularia autem sunt non perpetua: sed corruptibilia. ¶ 6° maior est nota: sed minor patet primo posteriorum. ¶ 7° si quis videt sortem a longe: prius cognoscit quod est corpus quod est corpus animatum: et prius cognoscit quod est corpus animatum quod est animal et sic vltimè. ¶ 8° videtur quod magis vniuersalia sunt priora minus vniuersalibus in cognoscendo. ¶ 9° In ista questione primo videndum est de diuersis intellectibus quos questio potest habere. ¶ Secundo retineo vnum istorum in intellectu in questione proseguendo. ¶ Quantum ad prius sciendum quod non modo potest imaginari vniuersale separatum a singularibus sicut imaginabat Plato. imaginabatur enim vnum hominem vniuersale esse perpetuum quem ponebat esse similitudinem et exemplar omni hominum. ita imaginabat vnum equum et vnum asinum et sic de aliis speciebus. et tale vltimè potest esse prius singularibus ex eo quod illud vltimè est perpetuum: singularia autem eius sunt corruptibilia. ¶ Contra illud vltimè arguit philosophus in premissis de anima dicens. animal vltimè nihil est: aut posterior est. et sicut contra illud vltimè loquitur in 7° metaphysice. ¶ 2° potest intelligi de vniuersali in eundem sicut est deus: deus enim est causa omnium entium. et de tali vniuersali loquitur philosophus in premissis metaphysice dicens. vltima esse difficillima ad cognoscendum. et tale vltimè est bene prius quibuslibet aliis vniuersalibus et singularibus in eundo et non in cognoscendo. ¶ 3° per vniuersale potest intelligi propositio vniuersalis: tunc est sensus. Vtrum propositio vniuersalis sit notior et prior in cognitione suis singularibus. et quantum ad hoc dico quod in scientiis acquisitis per principia innata: vltimè sunt scientie mathematice: tunc propositio vltima est notior suis singularibus: patet hoc. nam prius notum est: quod omnis dualitas est par quod vna dualitas est par recte. ¶ 4° dico quod in scientiis acquisitis per principia experientia sicut sunt scientie naturales. propositio singularis sunt notiores: patet per experientiam est circa singularia: vltimè per 2^{am} in 6° ethicorum. et in talibus prius vltima acquirunt per inductiones: unde si prius omnis ignis est calefactivus acquirunt per inductionem a singularibus. sicut iste ignis est calefactivus et ille et ille: et sic de singularibus: et non est inuenta instantia de aliquo. ¶ 5° omnis ignis est calefactivus. ¶ 6° dico quod in istis aliisque singularibus sunt posteriori note vltimis: patet per adcludendum vltimè: non oportet inducere in omnibus singularibus. ¶ 7° postquam vltima est nota per notitiam eius possunt fieri note aliique singulares: patet per experientiam. nam postquam cognosco quod omnis ignis est calefactivus: cognosco quod ille ignis est calefactivus et ille recte. de monstrato igne quem video. ¶ 8° potest intelligi quod vltimè dicitur de propositioibus. sicut compositis ex terminis vltimis: ita quod esset sensus: vtrum propositio composita ex terminis ma-

t. 2° 4.

t. 2° 8.

gis vltib' sit por in cognitiōe q̄ ppositio cōposita ex ter
minis min' vltib'. v. g. an ista ppositio sit pus nota: aial
est sensibile: q̄ ista bō est sensibilib': r pōt dici q̄ sic. naz
pp hoc pns liber p̄physico: sit por iter alios libros scie
tic nālis: q̄ ppositiōes but' libri formanē ex terminis
magis vltib'. ¶ 5° pōt itelligi qō de vltib' que sunt pdi
cabilia. f. an magis vlc. f. cōmunius predicabile sit pus
minus cōi pdicabili. Et q̄stū ad hoc est dicendū q̄ ali
quando est prius: r aliquando est posterius fm q̄ est in
voluntate hominis qui vult pus aut posterius formare
terminū vniuersalē q̄ singularē. ¶ 6° pōt itelligi que
stio: vtz vlc sit pus singulari. i. an res pus p̄cipiat cōce
ptu magis vlti q̄ p̄ceptu min' vlti. r q̄stū ad istū intelle
ctū p̄sequēdo in qōne p̄ vidēdū est de nā r diuersitate
taliū p̄ceptuū. z^o ponēde sunt h̄nes ad istū intellectū.

Quantum ad z^m sit p^o distinctio: q̄ qdā est p̄
p^o quo res p̄cipit cū aliq̄ circūstātia
singulari. v. g. res sit in tali loco: aut q̄ sit talis figure:
aut talis coloris. Ali^o est p̄cept^o quo res p̄cipit nude. i.
sine aliq̄ circūstātia: istud p̄ experientiā r p̄ Az. 3° de
aia. p^o p̄ceptū voco p̄ceptū singlarē. z^m vō p̄ceptū vltē.
verū est tñ q̄ iter p̄mos p̄cept^o: qdā est p̄cept^o magis in
differēs: r qdā minus idifferēs. v. g. sicut p̄cept^o quo cō
cipio forte a lōge veniētē esse B aial est magis indiffe
rens: q̄ p̄cept^o quo p̄cipio for. esse hūc boiem: qñ for. est
mibi magis p̄p̄. Et tūc dico q̄ p̄cept^o p^o mō dicit^o quo
p̄cipit res cū aliq̄ circūstātia singulari q̄uis vnus eoz
sit magis idifferēs alio: tñ qlibet d̄z dici p̄cept^o singula
ris. r tō hūc^o est: q̄ p̄ talē p̄ceptū p̄cipit q̄ aliqd est boe
aial rē. r q̄ vn^o eoz sit magis idifferēs alio: p̄ n: 3 p̄
p̄ quo p̄cipio aliq̄ esse B aial: ita bñ rep̄tat boiem
sicut asinum r e: s: ita nō est de p̄ceptu quo p̄cipio ali
quē eē hūc boies. ¶ 2° dico q̄ taliū p̄ceptū vn^o est ma
gis differēs r ali^o min': fm q̄ plurib' vel pauciorib' cir
cūstātus determinat: vt p̄ in exēplo: qñ video for. a lon
ge veniētē. ¶ 3° dico q̄ nullus istoz p̄ceptū pōt. tātū
esse determinat^o qñ ad huc magis possit eē determinat^o:
p̄. q̄ nō p̄t fieri tot articulatiōes qñ possint fieri pla
res: sicut p̄ de duob' ouis oīno sil'ib'. r iō vn^o p̄ceptū
pōt rep̄tare aliū. ¶ 4° dico q̄ talis p̄cept^o est quodā
mō cōplex^o: p̄. q̄ cū tali circūstātia nō solū p̄cipio rez
eē: s: et eē talis figure vltalis coloris. ¶ 5° dico q̄ talis
p̄cept^o pōt eē in aialib' brutis. v. g. canis pōt videre al
qd a lōge r nescit an sit panis an lapis: vn' bñ h̄z p̄ceptū
idifferētē rep̄tantē p̄ceptū panis vlt lapidis. ¶ 6° dico
q̄ talis p̄cept^o nō est in virtute cognoscitiua nisi actual
iter respiciēdo ad p̄ntasmata: pp hoc q̄ tali p̄ceptū
p̄cipit res cū singulari circūstātia. r B de p̄ceptu p^o mō
dico. f. de p̄ceptu singulari. ¶ De p̄ceptu vlti. f. quo p̄ci
pit res sine aliq̄ circūstātia singulari. p̄mo dico q̄ est
incōplex^o s: ex eo forment cōplexa: sic p̄ponēs r b̄.
¶ 2° dico q̄ talis p̄cept^o vlti solū est in intellectu: p̄. q̄
per sensus sp̄ cognoscit cū aliq̄ circūstātia singulari. s̄
bene d̄z 3° de aia. q̄ sensus est singulariū. ¶ 3° dico q̄ ta
lis p̄cept^o depēdet a singularib' causatiue: s: nō est cum
p̄ntasmatic^o ita q̄ itells itelligēdo p̄ istū p̄ceptū nō
respicit ad p̄ntasmata. s̄ d̄z 3° de aia. q̄ itells itelligit
vle p̄ se. i. sine actuali cognitiōe p̄ntasmaticū. ¶ 4° di
co q̄ ipsoz p̄ceptū vn^o ē alio cōmunior r vltor sic p̄
p̄ corrūdens huic termino aial: est cōmunior r pluriū
rep̄ntatiū: q̄ p̄cept^o corrūdens huic termino bō. ¶ 5°
dico q̄ vn^o sp̄i specialissimū est solūmō vn^o p̄cept^o ta
lis in vno boie. Et ex B seq̄t q̄ nullus talis p̄cept^o est p̄
p̄ vn^o indiuidui: sed indifferēs est oib' indiuiduis il
li^o sp̄i: vn' vnū indiuidui distinguē ab alio idiuiduo

t. 2^m. 9.

t. 2^m. 10.

t. 2^m. 10.

eiusdē sp̄i per circūstārias singulares. ¶ 6° dico q̄ nll
tas talis p̄cept^o est in brutis: p̄. q̄ bruta p̄cipiunt cū ali
qua circūstātia singulari seu cū p̄ntasmatic^o. ¶ 7°
dico q̄ talis p̄cept^o depēdet causatiue ex p̄ceptib' p̄mo
mō dicitis. Unde pus p̄cipit B cū talib' circūstātis q̄
sine talib': r s: B si p̄cept^o p̄ mō dicit^o d̄z singularē: r p̄
p̄ 2° mō dicit^o d̄z vlc: tunc singularia sunt pora vniuer
salibus in cognitionib'. ergo sequit^o p̄positum rē.

Quantum ad 3^m sit p̄ma p̄clusio. q̄ in ordie cō
ceptū singulariū p̄cept^o magis indif
ferens est pus q̄ p̄cept^o minus indifferēs seu idetermī
natus: hoc est res obta intellectui pus p̄cipit p̄ceptū sin
gulari magis idetermīato q̄ p̄cipiat min' idetermīa
to. nā cūz video for. pus p̄cipio q̄ est B corp^o q̄ est B
aial: r pus q̄ est B aial q̄ est hic bō: r p̄ B per Aristo
telē in z^o p̄spectiue sue dicitis: q̄ cū videmus albedinē:
pus videmus q̄ est hic color q̄ est bec albedo: s: pp
paruitatē tēporis nō percipim' talē p̄oritātē nec poste
rioritatē. ¶ 2° p̄clusio p̄ceptū vltiū p̄cept^o magis vles
sunt porēs p̄ceptib' minus vltib': p̄. nā cum video for.
pus p̄cipio q̄ est corpus q̄ est aial: r pus q̄ est aial q̄
q̄ est homo: s: aliqñ talis p̄oritas pp paruitatē tēporis
nō possit a nobis percipi. ¶ Unde pro maiorū itelligē
tia istius est imaginādū q̄ duplex est ordo. Unus ordo
p̄ceptū singulariū q̄bus res p̄cipit cū circūstātis sin
gularibus: r sic illi p̄cept^o qui sunt magis indifferētes
sunt porēs minus indifferētib'. ¶ Alius ordo p̄ceptū
vltiū q̄bus res cognoscit sine circūstātis singularibus r
nude: iter quos p̄cept^o magis vles sunt porēs min' vlti
bus. ¶ 3° p̄clusio q̄ qlibet p̄cept^o de z^o ordine aliq̄ p̄
p̄ de p̄mo ordine est posterior ex eo q̄ p̄cept^o de z^o or
dine sint in nobis de p̄ceptib' de p̄o ordine. ¶ Et notā
ter dico aliq̄ p̄ceptū de p̄o ordine est posterior: r nō dico
posterior aliq̄ p̄ceptū de p̄o ordine. nā p̄ est vera r z^o fal
sa ex eo q̄ ly posterior p̄ndit terminū sequētē se mo
biliter. r s: si qlibet cōcept^o de z^o ordine est posterior
aliq̄ p̄ceptū de p̄o ordine: tūc qlibet p̄cept^o de z^o ordine
qlibet p̄ceptū de p̄o ordine eēt posterior. mō B est falsus.
nā aliq̄ p̄cept^o de z^o ordine aliq̄ p̄ceptib' de p̄o ordine
nō sunt posteriores: ex quo p̄ respōsio ad questūm rē.

Ad rationes in oppositū. Ad p^o dico q̄ for. exi
stente prope me nō ita cito cogno
sco eū esse aial: sed p̄ p̄cipio eū esse aial q̄ boiem. s: pp
paruitatē tēpis talis p̄oritas aut posterioritas nō possit
a nobis p̄cipi. ¶ Ad z^m dico q̄ cū sol. elōgat a me: ve
rū est q̄ diutius p̄cipio euz p̄ceptū magis vlti q̄ minus
vlti. nō tñ pp B sequit^o q̄ p̄cept^o min' vlti sit por: vn' qñ
erat apud me: pus p̄cepi eū p̄ceptū magis vlti q̄ minus
vlti: itelligēdo de p̄ceptib' eiusdē ordinis: q̄uis tñ p̄cipe
rē pus p̄ceptū singulari q̄ vlti: qui p̄cept^o sunt distincto
rum ordinū. ¶ Ad 3^m dico q̄ rō bene p̄bat q̄ p̄cept^o
magis vlti de z^o ordine aliq̄ p̄ceptū singulari de p̄o or
dine est posterior. r B bene p̄cedit sicut dixit 3° p̄clusio
s: tñ nō p̄bat q̄ p̄cept^o magis vles: p̄ceptib' min' vlti
bus eiusdē ordinis sunt posteriores. Similr ad 4^m.
¶ Ad auctoritatē Az. in oppositū dicitis. dico q̄ ipse
nō vult aliud nisi q̄ magis vlti de z^o ordine min' vlti
bus de eodē ordine sunt pora. r B est verus fm q̄ dicit
z^o p̄clio. ¶ Ad aliā: illa que sūt pora alqs in eēndo rē.
p̄cedo. nego tñ q̄ magis vlti sunt pora min' vltibus in
eēndo: r vteri^o dico q̄ sp̄s nō cōponit ex gñe r d̄ia:
s: diffinitio sp̄i. ¶ Ad aliā dico q̄ rō bene p̄bat p̄ z^o
h̄ne. ¶ Ad aliā bene p̄cedo q̄ vlti sunt p̄p̄tia ad istū
intellectū de terminis vltibus verificat eē r existere: alr
nō p̄cedo. ¶ Ad vltimā patet ex dicitis in questione.

Tex.

Ter. coment. XIII.

Siquidem enim erunt et substantia: et quale et quantum etc. Questio. VI.

Veritur ^{6.} Utrum ois res extensa sit
 qritas: Et arguit p q non.
 na sic seqret q albedo in lacte eet qritas et
 sic dulcedo in lacte. et sllr forma lacti. et sllr
 ma lactis: pns est falsum et pntia pbat. na
 qollber illoz est res extesa: ta fm latu: q fm longu: ac
 et fm pfundu. Sz falsitas pntis pbat. na si qbz illoz
 eet qritas: seqret q qritates penetraret se: sz B est fal
 sus et Sz Ap. in 4° bui: q dic q ipole est duo corpa ee in
 eode loco adqto: mo cu albedo et dulcedo sint extense
 Sz trina dimefione seqt ipsa ee corpa: et cu sint in eode
 loco p^o seqt penetratio corpoz. q aut sint in eode loco
 pz: qz vbi cuqz est albedo in lacte ibi e dulcedo et ibidez
 e ma et forma lacti. (¶ 2° si qd eet va seqret q lum e eet
 qritas: et cu sit extesus p mediu Sz latu logu et pfundu
 seqt lum e ee corpa: qd e Sz Ap. 2° de aia. vbi pbat Sz an
 tiquos: lum no ee corpa: dic. n. si sic seqret q plura cor
 pora eent sll in eode loco: et sll penetraret se lum et ips
 mediu. (¶ 3° si qd eet va seqret q color eet sensibile co
 mune: sz B est falsus: falsitas pz qz est sensibile pntiu: sz
 sensibile pntiu no est sensibile coe p Ap. 2° de aia: pro
 bat pna. na color cu sit res extesa. tunc color est qritas
 et magnitudo: sz p Ap. 2° de aia: magnitudo est sensibile
 coe. g. (¶ 4° seqret q trāsmutatio subalis eet res exte
 sa et augmetatio: sz B est falsus et Sz Ap. i 5° bui: et pna p
 bat: qz ois trāsmutatio ad qritate est augmetatio: mo
 cu forma subalis sit res extesa: et cu ois res extesa sit q
 ritas: et cu trāsmutatio subalis sit ad forma subale: seqt
 trāsmutatione subale ee augmetatione. (¶ 5° seqret q
 alteratio ppe dicta eet augmetatio: qd e Sz Ap. 5° bui:
 pna pbat: qz alteratio ppe dicta ee ad qlitates extesas.
 et cu ois res extesa sit qritas: et ois mot^o ad qritates sit
 augmetatio: seqt motu alteratiois ppe dictu ee motu
 augmetatiois. (¶ 6° arguit ipsi sic. si sit vna vesica ple
 na aeris: tuc cōprimeti ipsas vesica aliqd in ipsa vesica
 resistit: sz B no est ma aeris: nec forma aeris. g videt q
 sit qritas aeris. g qritas aeris est distincta ab bis. et per
 pns ista talia no sunt qritas. et cu ista sit extensa seqt
 no oem re extesas ee qritate. Qz aut ma aeris no resi
 stat pz: qz mae aeris no repugnat stare sub minoz qri
 tate: ex eo q ipsa no determinat sibi aliqz certa exteso
 ne: nec et forma aeris resistit. qz et sllr forme aeris non
 repugnat stare sub minoz exteso: qz sub multo mino
 ri exteso e saluaret forma aeris: et nec et qlitas aeris sit
 aut est hūiditas vel caliditas resistit: qz sllr sibi non re
 pugnat sub minoz exteso ee q sit. (¶ 7° arguit isti
 ad ide. na posito q aliqd pedale ol extrinseco annibila
 to rarefiat: et fiat bipedale: tuc ipso sic rarefacto ipm se
 bz alr q pus se habuit et no p habitudinem nec cōpara
 tionē alicu^o termini ad aliqd extrinsecuz: ex quo qbz
 ponit anniblatu. g videt q intrinsece se beāt alr q pus
 se habuit: sed no pot intrinsece alr se beāe q pus: nisi ali
 qua res eet de nouo ei supaddita: sz ista in casu no vide
 tur ee alia q noua qritas et exteso. g videt q quantitas
 sit vna res noua supaddita rei extese. (¶ 8° si qd eet ve
 ra: seqret q ois qlitas extesa eet qritas: pns est falsus.
 falsitas pbat. qz qlitati aliqd est triu. qlitati aut ni
 bil: vt ps p Ap. in pdicamentis: g seqt qlitate no ee qri
 tate. Scdo pz ide q qlitas no sit qritas: qz qlitas susci
 pit magis et min^o: sz qritas no vt ps per Aristo. ibide. g
 qlitas no est qritas. Tertio qlitas et qritas sunt pdica

t. 2°. 8.
 t. 2°. 69.
 t. 2°. 133
 t. c. vt. 8.
 t. 2°. 10.
 t. 2°. 18.

t. 2°. 14
 b^o pmi
 t. 2°. 15.
 t. 2°. 15.

meta distincta: sz si vnu eet reliqui: tuc no eent pdicata
 distincta. g. sed pntia ps de se. (¶ 9° si qd eet vera seqre
 tur q ois suba extesa eet qritas: sed B est falsum. g. sed
 pntia sz: qz seqret q ista ppositio est falsa: qua Ap. po
 nit Sz antiquos si suba et qritas sunt: tunc multa sunt q
 sunt: pntia tenet: qz si suba eet qritas eet vnu ens. tunc
 ad positione substatie et qritatis no seqret multitudo
 entiu. sicut Ap. posuit. (¶ 2° qz qritas est finita vel lfi
 nita per se. suba aut per accidens. vt ps per Ap. in lra. g
 videt subam no ee eandē re cu qritate. (¶ 3° ad idem
 qritas accidit sube. sed suba no accidit sube. qz ide no
 accidit sibi ipsi. g suba et qritas no sunt ide. (¶ 4° sub
 statia manete qritas corripit. g suba no est eadē qri
 tati. pntia tenet: sz pbat. qz sumat aliqz quantitas bipe
 dalis et pden set: ita q fiat pedalis: tunc quantitas pna
 corripit: cum remaneat semper eadē substatia. g etc.

In oppositum vult Ap. in 4° pby. dices si re
 moueant termini et passiones
 sube: nihil remaet nisi ma: sz cu ad huc remaneret qri
 tas et exteso vi q ma extesa sit sua exteso seu sua qri
 tas. (¶ 2° na dicit Ap. in pdicamentis q albedo est qri
 tas pccns: et sic seqt albedine ee qritate: et no minoz
 rone qlibet alia res extesa e qritas. (¶ 3° na dicit Lome
 rator: de suba orbis: q dimefiones sunt eterne in ma: et
 cu nihil distinctu a ma sit eternu in ma seqt dimefio
 nes ma ee mam. (¶ 4° na dicit q ppe pntiu sit sube Sz
 sui mutatione ee susceptibile trioz: sz qz ista pntietas
 puenit qritate: seqt qritate ee subam: qz superficies po
 nit ee quantitas: et fm sui mutatione est susceptibilis tri
 oz. sz albedinis et nigredinis. (¶ In qone pmo tracta
 to vna opinionē: scdo ponā hnes ex qbus patebit ipro
 batio opinionis etc. (¶ Quantu ad p^o sciendu est q opi
 nio multoz modernoz et pluriu antiquoz erat q qua
 ritas sit vna res distincta a re quanta et extensa directe
 sicut albedo: que est distincta a re habente albedine: et
 isti rones 6° et 7° multu putant ee pro opinione illa:

Quantum ad 2° pono pmo ista hne tria isti opi
 nioni. q ois res extesa est quantitas. p
 bat. nam pono q aliqz res sit extensa que sit a. b. c. tunc
 probat q ista res sit quantitas. na si non: tunc sequit qd
 dicit opinio tria: q quantitas sit res distincta ab ipsa re
 extensa. tunc sic qualibet re distincta ab alia deus pot
 separare ab alia sine motu locali: separaret ergo de^o qua
 ritate ab a. b. c. extensa: tunc illa res separata a quantita
 te ad huc pars. a. est extra. b. et pars. b. est extra. c. ex quo
 talis separatio posita erit absqz motu locali: ergo a. b. c.
 est res extesa: ex quo ad huc vna pars etus est extra alia:
 ergo res de se circumscripta quantitate tanquam aliqz re
 sibi superaddita potest esse extesa: sequit q frustra po
 nit talem quantitate esse rem distincta superaddita rei
 extense. g videt q ponendu sit oem rez extensam esse
 sua quantitate et suam extensione. (¶ 2° peccatu est fieri
 per plura qd pot fieri per pauciora: sz ita est q oia pnt
 fieri per pauciora equaliter si ponimus quantitate non
 esse rez distincta a re extesa: sicut si poneremus ea ee re
 distincta ab ipsa re quanta. ergo etc. maior ps et minor pa
 tebit in solutione rationu in triuz. (¶ 2° conclusio: quanti
 tas est suba vel qualitas: hoc probat sic: ois res extensa
 est suba vel qualitas: ois quantitas est res extensa. ergo
 ois quantitas est substantia vel qualitas.

Ad rationes in oppositu. ad pnam dico q cor
 pora vel quantitates sunt duplices
 quedā sunt quaru vna informā alia vel que informāt
 simul vna tertia. Quedam sunt quarum vna non info
 mat alia nec ambe iformāt vna aliqz tertia. Tunc dico:

ad ppositas q corp: vel q̄tates p̄ mō facte vel dicte
 p̄t simul eē in eodē loco: r̄ p̄t le penetrare: imo B̄ est
 neciū si vna d̄z informare aliā vel ambe vna tertiā: vñ
 forma nō p̄t informare mā: nisi sit secū in eodē loco:
 nec albedo r̄ dulcedo possent sit̄ informare lac: nisi eēt
 simul in eodē loco cū lacte. de corporib⁹ aut z⁹ mō d̄z
 ctis ipole est q̄ sint s̄l in eodē loco: vel q̄ penetrēt se: r̄
 de illis itellexit **Az. 4. bui.** ¶ Juxta istā solutionē i se
 ro correlarie q̄. a. r. b. ptes ipsi. c. si eēt ab inuicē sepa
 te: q̄libet illarū occuparet tātū locū sic. c. r̄ q̄d̄z eoz tā
 tū sic aliud: r̄ tñ sine rarefactioē: r̄ densatioē q̄cūq̄ s̄l
 iungant s̄l sic q̄ vñū i format aliud: tātū locū occupa
 b̄t: r̄ nō plus sic faciebāt diuisi: vñ sic occupabat vñū
 illoz r̄ nō plus neqz min⁹. nā s̄l mā eg r̄ forma separa
 rent abinucē p̄ imaginatiōē: mā occuparet tātū locū
 sic pus occupabat equ⁹: r̄ s̄l forma eg tātū: r̄ tñ cū s̄l
 simul occupāt p̄cise tātū locū sic occupabat pus vñū co
 rū solū: cū erāt abinucē separata. ¶ Ad 2^m dico q̄ lu
 men est corp⁹: s̄z nō corp⁹ q̄d̄ sit suba cōposita sic volue
 rūt antiq̄ quos loq̄ p̄b̄s in 2° de aia. ¶ Ad 3^m dico
 q̄ nō est ipole q̄ sensibile p̄p̄iū sit sensibile cōe signa
 bile p̄ aliquē terminū de quo signatiue accepto verifi
 cat̄ B̄ p̄dicatū sensibile cōe. Unde de isto termino ma
 gnitudo non verificat̄ B̄ p̄dicatū sensibile cōe: pp̄ B̄ q̄
 signat̄ vñā rē p̄ceptibile p̄ib⁹ sensib⁹: s̄z pp̄ B̄ q̄ signat̄
 res q̄rū aliq̄ sunt p̄ceptibiles sensu vñū: sic color: aliq̄
 sensu tact⁹ sic caliditas r̄ frigiditas: durū r̄ molle: sic dis
 fultus dictū est in 2° de aia. ¶ Ad 4^m cū d̄z: seq̄ret q̄
 trāsmutatio subalis r̄. negat̄ p̄a. r̄ cū p̄bat qz ois mo
 tus ad q̄tate est augmētatio: negat̄. vñ nō pp̄ B̄ aliq̄
 mutatio d̄z mot⁹ augmētatio: qz est ad q̄tate: vel qz
 p̄ eā acgrif q̄tate: s̄z qz p̄ eā sit q̄ mutat̄ r̄ n̄sio p̄ termi
 nos de p̄dicamēto q̄tatis. Unde ad it̄rogationē fa
 ctā p̄ q̄tū de p̄nomine dem̄ante rez q̄ mouet talī mo
 tu. v. g. si aliqd̄ eēt nūc pedale r̄ p̄ aliquem motū fieret
 tripedale: talis mot⁹ diceret̄ augmētatio: qz p̄ talē mo
 tū sit q̄ mutat̄ r̄ n̄sio p̄ it̄rogationē factā p̄ q̄tū de
 ipsa re. nā cū pus q̄rebat̄ q̄tū est talē: p̄ueniēter r̄ide
 bat̄ pedale: s̄z mō p̄ talē motū nō p̄ueniēter r̄idet̄ peda
 le: s̄z tripedale. iō finaliter q̄uis p̄ gnōnē alicui⁹ forme
 subalis acgrat̄ q̄tate: tñ qz p̄ talē mutationē nō sit va
 riatio ad it̄rogationē factā p̄ q̄tū de ipsa re: s̄z mutat̄
 r̄ n̄sio ad it̄rogationē factā p̄ qd̄ per terminos de p̄nto
 sube: nō d̄z augmētatio: s̄z trāsmutatio subalis. ¶ Ad
 5^m de alteratiōē p̄p̄ie dicta q̄uis acgrat̄ q̄tate: tñ
 qz nō mutat̄ r̄ n̄sio ad it̄rogationē factā p̄ q̄tū: s̄z per
 q̄le: talis mot⁹ d̄z alteratio r̄ nō augmētatio. ¶ Ad 6^m
 de vesica: dico q̄ nec mā aeris resistit nec forma absolu
 te: s̄z forma ep̄is in tāta massa māe: vñ bene verū est q̄
 forma aeris p̄t eē sub minorī q̄tate q̄n nō eēt in tāta
 massa māe: cū tñ est in tāta massa māe: tūc nō p̄t stare
 in mā q̄tūcūq̄ d̄sa: ipsa est illud qd̄ resistit cōp̄imēti.
 ¶ Ad aliā dico q̄ si aliqd̄ corp⁹ pedale oī extr̄seco an
 niblato sic rarefiat̄: q̄ fiat bipedale: dico q̄ quāuis ad
 nullū extr̄secus se b̄at̄ alr̄ q̄ pus: tñ ad huc q̄z ps̄ illi⁹
 ad aliā se b̄t̄ alr̄ q̄ pus: qz magis distat̄ ab ea q̄ pus di
 stabat̄: r̄ nō p̄ acquisitionē alicui⁹ rei none p̄ motū locale.
 ¶ Ad 8^m p̄cedo q̄ ois q̄litas extr̄sa est q̄tate. r̄ cū d̄z
 q̄ q̄litate aliqd̄ est d̄z: q̄tate aut̄ nibl: dico q̄ iste p̄
 p̄ones sunt s̄definite: r̄ b̄n̄ ex eis seq̄t̄ q̄ aliq̄ q̄litas ex
 tr̄sa nō est q̄tate. Vel alr̄ dico q̄ p̄dicte p̄p̄ones debēt
 itelligi de terminis r̄ nō de reb⁹ signatis p̄ terminos sic
 terminis de p̄nto q̄tatis nō sūt alij termini d̄z: s̄z bene
 terminis de p̄nto q̄litate: nec ex B̄ p̄cludit̄ q̄ q̄litas nō sit
 q̄tate. ¶ Ad 2^m p̄bationē q̄ d̄z q̄tate non suscipit

l. 2. s.

l. 2. s.

magi r̄ min⁹: dico q̄ B̄ d̄z itelligi de terminis sic. q̄ ter
 mini de p̄nto q̄tatis nō sūt verificabiles de aliq̄ cū B̄
 aduerbio magis: vel cū B̄ aduerbio min⁹: s̄z nō ē sic de
 terminis de p̄nto q̄litate: nec ex B̄ seq̄t̄ q̄litate extr̄sas nō
 esse q̄tate. ¶ Ad aliā p̄firmationē dico q̄ q̄uis q̄t
 atas: r̄ q̄litas sint p̄nta distincta: cū B̄ tñ stat q̄ eadē res ē
 signata p̄ vñū illoz terminoz: eadē res p̄ allū. nā ad d̄
 stictionē p̄ntoz n̄ regit̄ res eē distinctas: s̄z modos eoz
 esse distinctos. S̄z dices tu. signant eadē rē. ḡ sūt termini
 synonymi: negat̄ p̄a: qz isti termini: bō r̄ boies signant
 eadē rē: tñ nō sunt termini synonymi. ¶ Ad 9^m p̄cedo
 q̄ ois suba extr̄sa ē q̄tate: r̄ vlt̄erī dico q̄ bec p̄a nō
 pp̄ B̄ ē bona: suba r̄ q̄tate sūt: ḡ mlt̄a sūt q̄ s̄t: ex eo q̄
 q̄tate sit distincta a suba: s̄z pp̄ B̄: qz si iste termin⁹: q̄t
 atas: ē verificabil̄ d̄ suba: suba ē q̄tate: r̄ tūc vlt̄erī: si suba ē q̄t
 atas: qz b̄at̄ p̄tes: r̄ si b̄z p̄tes mlt̄a sūt q̄ s̄t. ¶ Ad p̄firma
 tionē dico q̄ p̄ illā auctē **Az. n̄** vult̄ nisi q̄ bec ē p̄ se q̄
 tate ē finita: s̄z bec n̄ ē p̄ se suba ē finita: qz n̄ ois suba ē
 q̄tate: vñ de⁹ r̄ itelligit̄ sūt sube: r̄ tñ nō sūt q̄tate. ¶ Ad
 aliā p̄firmationē dico q̄ cū aliqd̄ ē tripedale r̄ sit bip
 edale nihil ibi corrupit̄: s̄z b̄n̄ aliq̄ termin⁹ de p̄nto q̄t
 atis desinat̄ de illa re verificari: r̄ incipit̄ vñ ali⁹ termin
 nus de ipso verificari. ¶ Ad vlt̄imā p̄firmationē q̄tate
 accidit̄ s̄be: dico q̄ B̄ nō d̄z itelligi mō q̄ albedo accidit̄
 pariet̄: ita q̄ nō accidit̄ ei p̄ realē lib̄tatiā: s̄z p̄ p̄dicatio
 nē. i. ouerſi termini de p̄nto q̄tatis sunt accidentals
 verificabiles de p̄nomine dem̄ante substantiā r̄.

Ter. cōment. XVII.

Si quidē igitur continuum est: multa sunt: qd̄ est r̄. Questio. VII.

Vtrum totū sit sue ptes. arguit̄ q̄ nō d̄z
 qz seq̄ret̄ q̄ q̄z ps̄ eēt sue par
 tes: p̄ntia r̄z p̄ ly totū qd̄ tñ valet̄ sic q̄z ps̄
 s̄z falsitas p̄ntis ps̄: aia intellectiua ē aliq̄ ps̄
 boia: r̄ tñ ipsa n̄ ē sue ptes: cū nō b̄at̄ ptes.
 ¶ 2° si qd̄ eēt vā seq̄ret̄ q̄ totū nō eēt notū suis p̄tib⁹.
 p̄ntia ē **Az. i.** p̄b̄m̄io vbi ponit̄ totū eē notū suis p̄tib⁹
 ps̄ B̄. nā cū videm⁹ p̄t̄ alicui⁹ totū sic vñā medietatē se
 las vñ l̄me: tūc dicim⁹ vidē nos illō totū: r̄ tñ n̄ q̄z p̄t̄
 videm⁹. p̄ntia ps̄ qz idē n̄ ē notū seipo. ¶ 3° seq̄ret̄ q̄ idē
 cōponeret̄ r̄ diuideret̄ seipo: s̄z B̄ ē falsus: r̄ p̄ntia p̄bat̄ qz
 dem̄atis oib⁹ p̄tib⁹ alicui⁹ totū v̄z est vicē iste ptes cō
 ponit̄ B̄ totū: r̄ iste ptes sūt B̄ totū: ḡ idē cōponit̄ seipo.
 ¶ 4° sic. ptes sūt m̄iores toto: ḡ nō sunt totū: p̄ntia r̄z qz
 idē nō est min⁹ seipo: ams ps̄ qz de totū est mai⁹ sua p̄t̄.
 ¶ 5° ptes sūt p̄ores toto: ḡ ptes nō sūt totū: p̄ntia r̄z qz
 idē nō est pus seipo: ams ps̄ qz ptes sunt cāe totū: mō cā
 est pus cāto. ¶ 6° seq̄ret̄ q̄ idē eēt i seipo: vñ ē falsus:
 p̄bat̄ p̄ntia qz dem̄atis p̄tib⁹ alicui⁹ totū v̄z est vicē
 iste ptes sunt in isto toto. ḡ si iste ptes sunt istud totū se
 quit̄ q̄ B̄ totū sit in isto toto: r̄ sic idē eēt in seipo. ¶ 7°
 seq̄ret̄ q̄ mā r̄ forma eēt bō: s̄z B̄ est falsus: r̄ p̄ntia p̄
 bat̄ qz mā r̄ forma sūt ptes boia tanq̄ sui totū: falsitas
 p̄ntis p̄bat̄ qz si mā r̄ forma eēt bō: tūc mā esset bō r̄
 forma eēt bō. s̄z B̄ est falsus: p̄ntia videt̄ tenere a s̄l i qz
 b̄n̄ seq̄t̄ **Sor. r̄** Plato currit̄ ḡ sor. currit̄ r̄. ¶ 8° seq̄re
 tur q̄. a. r̄. b. eēt duo boies: r̄ tñ nec. a. eēt bō nec. b. eēt
 bō: s̄z B̄ ē incōueniēs: r̄ p̄bat̄ p̄ntia qz ponat̄ q̄ duo ca
 p̄ta duoz boiuz sint. a. r̄ residuū sit. b. tūc clarū ē q̄. a.
 nō est bō: qz duo cap̄ta duoz boiuz nō sūt bō: nec ē. b.
 est bō: qz duo residua p̄ter cap̄ta nō sūt bō: r̄ tñ. a. r̄. b.
 sunt duo boies si totū est sue ptes. ¶ 9° sequeret̄ q̄ bō
 eēt etern⁹ B̄ ē falsus. p̄ntia p̄bat̄ expositiōe sic. ista mā r̄
 forma sūt eterna dem̄ata mā r̄ aia itelligiua boia: s̄z ista
 eadem

l. 2. 4.

eodem mā r forma sunt bō per qōnē. g bō est eternus.
 ¶ 10° sequeret q vn^o bō eēt ifiniti boies: s b est falsus.
 cū vn^o bō sit solus vn^o bō. pntia pbat. qz signato aliquo
 boie. s. forte capiat totū eī^o residuū pter digitū: r vocef
 a. r deide capiat totū residuū cū digiti medietate r vo
 ce. b. r deide capiat totū residuū pter digitū cū medie
 tate digiti: r ēt cū medietate residue medietatis r voce
 tur. c. r sic vltra in ifinitū fm ptes pportionales residue
 medietatis ipfī^o digiti. Tūc arguo sic. a. est bō. b. est bō
 r. c. est bō. r sic de ifinitis alijs. g. for. est ifiniti boies. q
 aut. a. sit bō ps. qz digito for. abicōso ad huc residuus qd
 manet: ē bō. s. r b. sit bō. ps. s. r sic de alijs. Et ex
 hoc sequitur q for. est ifiniti boies. Segē ēt q hic termi
 nus for. nō sit termin^o singularis s cōis: qz. a. boies r. b.
 boies: r sic de alijs significat rē. ¶ 11° sequeret q bec es
 let pcedēda: mā r forma for. vidēt. posito q for. videret.
 pbat B for. videt. for. est sua mā r sua forma. g mā r
 r forma for. videt: r vltra. g. eī mā videt. pnavidef tenē
 a sili. nā bñ sequitur for. r plo currū. g for. currit. ¶ 12° se
 queret q. a. r. b. augmētarent: r tñ. b. diminueret. B est
 falsus. pntia pbat. posito q. a. r. b. sint due medietates
 alicui^o totius: r q. a. augmētet: r. b. diminuat. r sint me
 dietates alicui^o totū qd sit. c. r volo q. a. plus augeat q
 b. diminuat. tūc sic. c. augef r. c. p qōnē est. a. r. b. ex quo
 totū est sue ptes. g. a. r. b. augmēt. s. q. b. nō augmēt ps ex
 casu. ¶ 13° sequeret q idē eēt albū r nō albū: s b videret
 eē incōueniēs. pbat pntia. nā sit vnū corp^o cui^o vna
 medietas sit alba r alia sit nō alba. tūc arguitur sic. iste
 sue medietates sūt albe r nō albe: r iste medietates sūt
 B totū. ergo idē est albū r nō albū. ¶ 14° si qd eēt vera
 sequeret q. a. r. b. eēt qdrata r nō nullū eoz eēt qdra
 tū: sed B est falsus. pntia pbat. nā sunt. c. d. duo qdrata
 pntia adinuicē dūdata totū aggregatū ex bis per lō
 gum: r sit vna ps diuisa. a. r alia. b. r tūc clarum est q. a.
 nō est qdratus s qdrangulus. s. r nec. b. s. q. a. r. b. sint
 qdrata ps. qz. a. b. sunt. c. d. si totū est sue ptes. s. c. d. sunt
 qdrata per casus. g. a. r. b. sunt qdrata. ¶ 15° si qd eēt va
 sequeret q. a. r. b. eēt eqilia: r tñ. a. nō eēt eqle. b. s. b. vi
 det eē incōueniēs. pbat pntia. nā sit aliq^o totū cui^o vna
 medietas sit. c. r alia sit. d. r sit vnus 3° ipfī^o totū. a. r sint
 alie 3° ipfī^o totū. b. tūc p qōnē. c. r. d. sunt B totū. r s. r. a.
 r. b. sunt B totū. g. a. b. sunt. c. d. s. c. r. d. sit eqilia: qz due
 medietates totū. g. a. r. b. sūt eqilia. s. q. a. nō sit eqle. b.
 ps. qz 3° nō est eqlis duab^o tertijs. ¶ 16° si qd eēt vera se
 queret q paria eēt impia: s B est falsum. pbat pntia.
 qz capio aliq^o numez vt septenariū: r arguo sic. hic nu
 mer^o est par: qz est duo r duo r duo: r idē est imper ps. qz
 tria r tria. ergo. ¶ 17° sequeret q magnitudo finita eēt
 magnitudo ifinita: s B est falsum. r pbat pntia: r signo
 aliq^o magnitudinē ifinitā. tūc in ipsa sunt ifinitae ptes
 pportionales. si qd eēt vera ipsa eēt multitudo ptiū ifi
 nita: cū nūerus nō ponat alia res a reb^o nūeratis supad
 dita. tūc arguitur sic. bec multitudo est ifinita. demōstrata
 mltitudine oiaz ptiū pportionalitū pntiū: tūc vltra.
 si ista multitudo est ista magnitudo. ergo ista magnitu
 do est ifinita. ¶ 18° sequef q qntitas pntina eēt qntitas
 discreta: s B est falsus r 3° Alz. in pntis. pbat pntia. qz ca
 plo aliq^o pntinum r signo vnus eī^o medietates tūc flo
 iste due medietates sunt qntitates discrete: qz nūerus: o
 sūt qntitates pntine: qz B totū. g. qntitas discreta est qnti
 tas pntina: r eōuerso. ¶ 19° sequeret q for. videret. a. r
 b. r tñ nō videret. b. pntis falsus. r pbat pntia. nā sit me
 dietas lūne vñus nos. a. r medietas posterior. b. tūc for.
 videt. a. r. b. qz videt lūmā que est. a. r. b. r tñ nō videt. b.
 ppter lterpositionē lter vñus for. r. b. g. ¶ 20° sequeret

q eadē ppositio eēt copulatiua r distiunctiua: r etiā eadē
 ppō eēt vera r falsa. B est falsus. pntia pbat. qz capiat
 ista ppō oēs boies sunt asini: vel boies r asini iūt asini:
 si totū eēt sue ptes: est due cathegorice pūcte median
 te illa pūctione copulatiua: r per pntis est vna ppō copu
 latiua. vna enī ps pducte pponis est becoēs boies sunt
 asini vl boies: r pūctio copulatiua est ly et: r illa cathe
 gorica est asini sunt asini: r sic pdicta ppō est vera: qz est
 vna copulatiua: cū^o quelibet ps est vera. ergo. ¶ Deinde
 de pbo q sit vna distiunctiua falsa: qz vna eī^o cathegorica
 est oēs boies sunt asini. r 2° ps est ista. boies r asini sunt
 asini. r dicitio distiunctiua est ly vel. mō ambe ptes sūt fal
 se: r cū B regriū r sufficit ad falsitātē distiunctiue: sequitur
 q pdicta ppō distiunctiua est falsa. r sic pbatū est: q si to
 tū est sue ptes q eadē ppositio est copulatiua r distiuncti
 ua vera r falsa. ¶ Et pōt B pfirmari. nā eadē sunt ptes
 istaz ppōnū oīs bō est aial: r aial est oīs bō. r per pntis si
 totū est sue ptes eadē est ppositio vera r falsa. ¶ Deinde
 de pfirmatū auctib^o. qz Alz. r Lōmētator dicit in 2° de
 aia. q suba cōposita distiungit ptra mām r formas que
 sūt eī^o ptes: s hoc nō eēt verū si totū eēt sue ptes. ¶ 2°
 aucte Alz. in 5° r 6° meta. qui dicit q bis tria nō sūt sex
 sed semel sūt sex: s hoc nō eēt si totū eēt sue ptes. ¶ 3°
 aucte Alz. 7° meta. dicit q ista syllaba. ba. distiungit
 ab. a. r. b. qz manētib^o. a. r. b. corūpūf ba. r B nō eēt si to
 tum eēt sue ptes: r nisi ista syllaba. ba. aliqd supadderet
 istis lris. b. r. a. ¶ 4° aucte Alz. in 8° meta. dicit q. que
 nō sūt vnū sicut acerus: opz ponē alias cām ac si velit
 inuere totū est aliq^o entitas supaddita suis pribus. ¶ 5°
 aucte Alz. in isto p^o dicit q nō sequitur si ifinitus est l
 mobile s totū qd eēt imobile fm pte: r B nō eēt verus
 si totū eēt sue ptes. ergo sequitur q questio est falsa.

t. 2°. 2.
 t. 2°. 60.
 t. 2°. 15.
 t. 2°. 24.
 t. 2°. 32.
 t. 2°. 17.
 p pby^o.
 t. 2°. 8.
 5° met^o.
 t. 2°. 10.

In oppositum arguit. p^o rōnibus. 2° auctib^o.
 p^o sic. si totū eēt aliqd supaddi
 tum suis prib^o: sequeret q ab aliqb^o posset separi pon
 dus vni^o libze: r tñ illa pōderaret postea tātus sic prius
 absqz additione alicui^o alteri^o. pntis falsum. pbat pntia.
 nā sit pōdus vnus libze. a. r eius medietates sint. b. r. c.
 tūc si. a. eēt vna entitas disticta a. b. c. per separationē. b. a
 c. corūpūf. a. r remouet pōdus vni^o libze. s. a. tūc. b. r. c.
 equal^o postea pōderaret. qz due dimidie tātū pōderant
 sicut vna libza. ¶ 2° si totū esset entitas disticta a suis
 partib^o: sequeret q nulla mā eēt ppetua. s hoc est ptra
 Alz. in isto p^o. r pntia pbat. qz quacuqz mā data ipsa est
 distiunctibilis: s si totū eēt entitas supaddita suis prib^o: il
 la per distionē totius corūperet: r per pntis quelibet mā
 eēt corūpūbilis cū sit distiunctibilis si totus sit distiunctū a
 suis prib^o. ¶ 3° sequeret q eēt pcessus in ifinitū in to
 tis: s B est falsum. pbat pntia. qz si totum eēt vna ent
 itas 3° resultas ex prib^o suis: tūc ex isto toto r suis prib^o
 resultabit 4° entitas: r ex illa cū suis prib^o resultabit 5°:
 r sic in ifinitū. ¶ 4° illud nō debet fieri p plura qd pōt
 fieri per pauciora. ergo. ¶ Deide in 5° r arguit aucti
 bus. r p^o videt eē Lōmētator p^o dū^o cōmē. i. 7. vbi dicit q
 ptes sil supte nō sūt aliud a toto: s quelibet ps sit aliud
 a toto. ¶ 2° in 5° r videt eē Alz. in isto p^o vbi dicit q to
 tū est sue ptes. r in 4° vbi dicit q totū nō est aliud a prib^o.
 r in 5° meta. vbi dicit q aliq^o sunt vnū: qz sūt pntina sūt
 due medietates in pntino nō sūt aliud vnū q illud pnti
 nuū totū. Et Alz. i. 2° de aia vbi dicit q sūt oculus r pupil
 la sūt vnū: ita corpus r ala sunt vnū totū. ¶ In ista qō
 ne p^o ponā distiunctiones. 2° snes. 3° solūam rationes.

Quantum ad p^o sit p^o distiunctio. hic terminus to
 tū pōt dupl^o accipi. vno mō cathego
 rematice. alio mō sin cathego rematice. Sin cathego
 rematice. Alz. de lax. B

matice valet tantum quantum hoc oio: quilibet ps. r fm B
 solet pcedi q tot' fortis est minor forte. Uñ vltim' solet
 pcedi q qñ tenet sincatbegozematice: tunc termin' di-
 scret' in ozone: cui equalit distribuit solū pro ptib' ite-
 gralib' r nō pro ptib' eentialib'. alr enī bec eēt falsa tot'
 fortes est mior forte: qñ quilibet ps eentialis fortis est
 minor forte: qñ mā nō est minor forte: nec ē forma eius
 cū illa nō sit qñta nec dissibilis: mō nō qñtum r iduisibi-
 le qñto r dissibili: nec dī malus nec min'. Alio mō accipi-
 tur hoc nomē totū catbegozematice: r tūc equalit buic
 oioni ens bñs pres: r fm B solet pcedi q in oculo meo
 est totū qd est in mūdo: posito q in oculo meo sit vna fe-
 stuca: que est vnū totum qd est in mūdo: cū sit ens bñs
 pres. ¶ Alia distinctio est. qñ qñ hoc nomē totū ponit a
 pte sbrti tenet sincatbegozematice: r qñ ponit a pte pdi-
 cati: tūc tenet catbegozematice: r fm B solet pcedi ista: i
 oculo meo est totū qd est in mūdo. r negat ista: totū qd
 est in mūdo est in oculo meo. ¶ 3° distinctio q captendo
 totū catbegozematice. Dup' ē totū. qddā enī est cū oēs
 pres sūt dissibiles sic equis: lapis: vl lignū: r sic de singu-
 lis. Alio est totū cū nō oēs pres sūt dissibiles sic bō: qñ
 aliq ps bois nō est dissibilis sic aia intellectiua. ¶ 4° di-
 stinctio q termi plalis nūeri sicut sūt hic termin': pres
 vel pñles aliqñ pñt teneri dissue: aliqñ collectiue. p^o qñ
 ppō in qua ponit: exponit p vnā copulatiuā sicut bec.
 oēs boies currit. exponit sic. bō currit r bō currit. vel si
 dicat pres sūt totū. i. ps est totū r ps est totū. ¶ 2° mō
 qñ ppō in qua ponit: exponit p categoricā de extremo
 copulato. Verbi grā. isti ferunt lapidē: posito q neutro
 istoz demratorz se solo sufficiat portare lapidē: s bñ cū
 alio: r tūc ista exponit p istā iste r iste ferūt lapidē: que
 est de subo copulato. ¶ 5° distinctio: q ly oēs aliqñ tenet
 collectiue aliqñ distributiue. Si 2° tūc termin' cui ad-
 dit: suppoit p suis signis copulatiue. Si p^o tūc termin'
 cui addit supponit pro suis signatis copulatiue. Exēplū
 scōi oēs boies currit. Exēplū pñi: oēs apli sūt iz^m rē.

Quantum

ad 2^m sit p^o p^o dlo. q totalitas nō est ali-
 q 3° entitas supaddita suis ptib'. pba-
 tur. qñ si sic vel esset suba vel accēs. nō p^o mō: qñ vel esset
 suba corpea vel icorpea: nō corpea. qñ tūc sequeret plu-
 ra corpa quoz vnū nō eēt iformatiuū alterius: nec ifoz-
 marēt vnū 3^m eē in eodē loco: qd est ptra Ap. 4° physico-
 rū. nec pōt dici q sit suba icorpea: qñ tūc totū: sic lignū:
 vel lapis eēt suba icorpea: qd est falsum. pbat pñtia. qñ
 ista suba icorpea. i. totalitas nō posset eē in alio loco q in
 loco in quo ponunt ei' ptes. i. mā r forma. Nec pōt dici:
 2^m. i. q totalitas sit qddā accēs: qñ tūc sequerē q si vna
 gutta poneret in mari: q in qlibet pte gñaret aliqñ no-
 tuū. B aut est falsū: qñ gutta aque pōt addi mari absq:
 B q fiat aliqñ alteratio vl mutatio i ptib' ipfi' maris di-
 stātib' ab illa gutta apposita p cētū leucas. pñtia pbat. qñ
 p appositionē vni' gutte ad mare resultat vnū aliū totū.
 r per pñs vna alia totalitas: que si ponat accēs supaddi-
 tū ipsi ptib' inherēs sequit qd dcm est. ¶ 2° totū est
 sue pres. pbat. nā quilibet ps totū est sue pres. ergo to-
 tū est sue pres. pñtia tenet. qñ totū a pte subei positi: va-
 let idēz q quilibet ps sic dcm est in p^o articulo. anō ps.
 qñ signata aliqñ aqua: quilibet ps illi' aque est aqua r est
 sue pres: quilibet enī ps aque est dissibilis in pres supā:
 qñ illa ps nō est aliqñ entitas supaddita: vt ps p p^o pñtia.
 ¶ 3° est. falsū est q totū nō est sue pres. pbat. nā assā:
 gnato aliqñ toto ad min' bēt mām dissibilē: vel que est
 dissibilis: r que est sue pres. q quilibet totū est sue pres: r
 per pñs falsū est oppositū. Et pñfirmat. nā ista totū nō
 est sue partes est eius ddictoria. Cuz ergo p^o sit vera seq.

l. 2° s.

tur 2^m eē falsū. ¶ 4° a quolibet toto vtz est dice q
 totū est sue pres. pbat. qñ si nō hoc maxime videret de
 boie: vt aliqui dicūt. qd est falsum: q totū est sue pres. p
 bāt. qñ sequeret q quilibet ps bois eēt sue pres. s b est
 falsū: qñ aia intellectiua nō est sue pres cū nō bēat pres.
 s b nō valet. qñ sic dcm est: ly totū tenet sincatbegoz-
 matice distribuit solū terminū sequentē p ptib' suis ite-
 gralib': r nō p ptib' eentialib': sic est aia intellectiua re-
 spectu bois. dico g q nō sequit. tot' bō est sue pres. ergo
 quilibet ps bois est sue pres. g aia intellectiua est sue par-
 tes. s bñ seqt tot' bō est sue pres. g qlibet ps integralis
 bois est sue pres. vñ ly totū distribuit p ptib' integrali-
 b': r nō p ptib' eentialib'. ps. qñ alr nō pcederet B sopbi-
 sma: qd tñ cōiter pcedit tot' fortes est minor forte. nā si dī
 sribueret p ptib' eentialib' sopbisma eēt falsum ex eo
 q mā fortis nō est minor forte. sīr nec forma. g. ¶ 5°.
 tenēdo terminū plalis nūeri collectiue pcedendū est q
 pres sūt suū totū. ps p pñtia: qñ totū nō supaddit aliqñ en-
 titatē 3^m supadditā ptib' sū supptis. g. ¶ 6°. tenēdo ter-
 minū plalis nūeri dissue nō est pcedēdum q pres sint
 suū totū. ps. qñ signatis duab' ptib' alicui' totū seqt iste
 pres sūt B totū: si ly iste pres teneret dissue. g bec ps est
 B totū r ista: r sic de singulari. sed B est falsum: qñ alr mā
 bois eēt bō. ¶ 7°. accipiēdo ly oēs collectiue: bec est
 pcedēda. oēs pres sūt totū. ps. qñ demrato aliqñ toto r oi-
 b' ptib' suis que sint. b. c. d. tūc arg' sic. b. c. d. sūt B totū. g.
 oēs pres isti' sūt B totū tenēdo ly oēs collectiue. qñs ps.
 p pñtia. r pñtia ps. qñ ly oēs tenet collectiue. fac ter-
 minū stare p oib' suis suppositis copulati. g. ¶ 8°. tenē-
 do ly oēs dissue: bec nō ē pcedēda oēs pres sūt suū totū:
 pbat. nā sit aliqñ totū: r ptes sint. b. c. d. f. tūc sic: si oēs
 pres illi' totū eēt B totū: tenēdo ly oēs distributiue: tūc
 due pres eēt B totū: r sic de alijs. mō B falsum: qñ tūc
 due partes puta. a. r. b. essent hoc totū. hoc est falsum. qñ
 si. a. r. b. eēt hoc totū: tūc. a. r. b. essent. a. b. c. d. f. ex quo
 per pñtia pñem hoc totum est. a. b. c. d. f. ergo.

Ad rōnes

principales. Ad p^o negat pñtia p B q
 ly totū nō distribuit idifferēter p qlib'
 bet ptes: s solū p ptib' integralib'. g bñ seqt totū est sue
 pres. g quilibet ps integralis est sue pres. r nō valet instā-
 tia de aia: qñ nō bēt locū ibi. ¶ Ad 2^m sequerē q totū
 nō eēt notū rē. dico q si ly ptes teneret dissue nego rē.
 r sic nō est idē suis ptib': s si tenet collectiue: r pcedo
 q totū nō sit notū sū ptib'. nā quis notū sit vna eius
 medietate tñ nō est notū. a. r. b. medietatib': qñ B lignū.
 est. a. b. medietates. ¶ Ad 3^m rōne sequerē q idēz rē.
 negat pñtia. ptes totū cōponūt totum. pcedo si ly pres
 tenet dissue. si autē collectiue nego. vel alr ad huc nego
 pñtia. q g idē sit cōponens seipm: r si arguit demratis
 duab' medietatib' alicui' totū: ille medietates sūt cōpo-
 nētes B totū: r iste medietates sūt B totū. g B totū est
 cōponēs B totū: dico q talis nō debet iferri pñtia: s ista.
 g bec sūt cōponēta: r illa pñtia pcedo: r ita pōt dici r pce-
 do: q aliqd est min' totū sibi quis nō sit min' totū sū
 bi. ¶ Ad 4^m ex sili radice pcedo q totū demrato aliqñ
 toto nō est min': sed bñ miora se. ¶ Ad 5^m sili mō q
 totū nō est pñtia: s bñ pñtia se. ¶ Ad 6^m sequerē q
 idē eēt in seipso. negat pñtia. r cū dī pres sūt in toto: cō-
 cedo si ly ptes tenet dissue: nec sic ptes seipm totū: s
 si ly partes tenentur collectiue: tūc dico q ptes sūt ipm
 totū r nō sūt in toto. vel alr dico q totū nō est in seipso.
 s bñ est aliqñ quoz qlibet est in seipso. ¶ Ad aliam sei-
 querē q bec eēt pcedēdā r forma sūt bō pcedo.
 r cū dī. g mā est bō. nego pñtia cōmittit fallacia cōpo-
 sitionis r dictionis: qñ arguit a sensu cōposito vtz o si
 eēt

est sensus diuisus: et cum dicitur in bono sequitur. fortis et plato
 currit. g. for. currit et. dico quod verum est gratia materiae non autem
 gratia forme. ¶ Ad 8^m sequeret quod a. et b. et. pcedo pntia.
 tñ nec. a. est bō. nec. b. est bō. pcedo pntem. ¶ Ad 9^m se-
 queret quod bō est et. nego pntiam. et cuius dicitur ista materia et ista
 forma sunt eterna: et illa materia et forma sunt bō. ergo bō est
 eternus. dico quod male inferri. debet enim inferri. g. bō est eter-
 na. et ista pntia pcedo: quia vera est. ¶ Ad 10^m patebit solo
 in questione sequenti. ¶ Ad 11^m pcedo quod materia et forma videtur.
 nego pntia verum pntiam. g. materia videtur. ¶ Ad 12^m pcedo pntem
 quia vera est. ¶ Ad 13^m pcedo pntia et pntis: quia totum verum
 est. ¶ Ad 14^m sequeret quod a. et b. eent duo et. dico quod si
 per ly quoz referat quadrata: tunc non est inconueniens. a. et b.
 ee duo quadrata quoz quadratoz est quadratum. quia b. iplicat: s. b.
 si per ly quoz referat. a. et b. tunc bñ pcedo quod nec. a. est q.
 dratu nec. b. ¶ Ad 15^m pcedo pntem: quia vera est. ¶ Ad 16^m
 sequeret quod eade eent paria et. pcedo quod quous fm alias
 rone dicant paria et pntia imparia. ¶ Ad 17^m dico quod
 si ly ifinita sit pluralis numeri. bñ pcedo quod magnitudo si
 nita est singularis numeri. tunc nego quod magnitudo finita
 sit ifinita. Sed bñ pcedo quod magnitudo finita est multu-
 tudo ifinita. ¶ Ad 18^m negat pntia. et cum dicitur pbat. signa-
 to alia pntino ipm est pntitas pntina pcedo: et etiam est
 pntitas discreta. nego tñ si pntia accipit pntitas discreta:
 quia pntia accipiendo pntitatem discretam non dicitur nisi de actu se-
 paratis ab unice non faciendū actu vnu pntinuū. g. due me-
 dicines alicui rotū non pntia sunt numerus: s. bñ impro-
 prie. ¶ Ad 19^m pcedo pntem. ¶ Ad 20^m dico quod bñ eadez
 ppō vocalis pot ee distictina et copulatiua: s. ista subor-
 dinaf diuersis ppōnibus metalib: quaz vna est vera:
 alia falsa: quod ppōnibus debet veritas et falsitas: s. v. rine
 sanitas: v. egritudo. Et simili modo dico de ista ois homo
 est aial: et aial est ois bō: quia quous sit eade ppō scripta: tñ
 quia subordinat diuersis pceptib: et ppōnibus metalib: ipa
 pot ee vera vel falsa. Sed diceret: sequeret quod eade
 ppō eet vera et falsa. dico quod bñ non reputo inconueniens de
 vocali et scripta: quia quelibet talis diuersis ppōnibus men-
 talib: pot subordinari in significato. nego tñ b. de ppō-
 nib: metalib: ¶ Deinde rideo ad auctores. Ad p^m dico
 quod non vult plus nisi quod suba coposita distinguit a materia se-
 orsum assupta. et sicut bñ distinguit a forma seorsum as-
 supta: et tñ non distinguit a materia et forma sicut sumptis. ¶ Ad
 2^m auctores bis tria non sūt lex. dico quod bec auctores de vtrius
 pmonis est falsa: nihilominus de bonitate intellectus pot ee
 cedat ad istū intellectū: quod non fm eade rone nūeralē aliq
 dicitur bis tria p ductū duoz i tria et lex. et cum dicitur bis tria
 p ductū duoz in tria et. s. non sic dicuntur lex. ¶ Ad 3^m
 bñ pcedo quod ista syllaba ba. non ē. b. nec ē. a. tñ cū b. stat
 quod sit. b. et a. ¶ Ad 4^m dico quod p b. pntia. vult quod in illo quod
 est p se vnu: sicut est bō lignū vel lapis et. est aliqd rone
 forme cuius dicitur vnu: s. sic non est in cumulo aliquoz lapi-
 dū aggregatoz. nā talis non dicitur vnu p se: s. per aggrega-
 tionē. ¶ Ad 5^m dico quod p ista non pot plus bñ nifi quod ly
 ptes accipiendo distine non sūt suū totū: et sic p. de quōne.

Textus coment. XXI.

¶ Tanq̄ singulariter dicto vno
 ante et. 26. VII.

Veritur 8°. Ut ex additione alicuius
 totius ad aliqd totū fiat aliqd
 totus. et sicut ex remotione alicuius totū ab aliq
 toto fiat aliud totū: Et arguit p^o quod non: quia sic
 sequeret quod musca posset gñare aliū mūdū.
 hoc autē est impossibile. pbat pntia. quia musca pot corru
 pere vna particulā mūdū nūc existēt. si ergo ex corru

ptione alicuius partis alicuius totius fiat aliud totum:
 sequitur quod ista particula corrupta a musca fiat aliud mun-
 dus. ¶ 2° sequeret quod in augmentatione non eet ides ante
 et post. sed pntis est falsum et contra. ¶ 3° de gnatione. et p-
 bat pntia. quia eet aliud totū post augmentationē q̄ an ex
 eo quod in augmentatione sit additio persistēt alicuius pntis
 noue. ¶ 3° sequeret quod augmentatio non eet motus vnus.
 pntis falsum. pbat pntia. nā ad vnitatē motus regrif quod
 idē mobile maneat sub vtroqz termino illi motus. mō si
 p additionē alicuius pntis fieret aliqd totū: tūc in augmēta-
 tione mobile non maneret vnu. ¶ 4° sequeret quod nullus
 nostrū eet baptizatus: s. b. est falsus et pntia pbat. quia mul-
 te particule sūt nobis addite. iō quia sumus maiores q̄ dū ba-
 ptizati sumus. si g. per additionē alicuius pntis ad totū fiat
 aliqd totū: tūc seqt quod nullus nrm sit idē totū qd in iunē-
 ture erat. et p pntis nullus nostrū est illud quod baptizabat.
 ¶ 5° sili rone seqret quod nullus nrm eet ille qui fuit natus
 de mte sua sic chris non fuisset idē bō qui fuit i cruce suspē-
 sus: et qui fuit natus de purissima vrgine. ¶ 6° seqret quod pntis
 actio iniuriarū. pntis est falsus. et pntia pbat. nā si aliqs fa-
 ceret alicui nūc iniuriā: et cū imediate post b. qlibet erit
 alius q̄ pus erat cū qlibet augeat vel diminuat: sequitur
 quod nullus bēt agē ptra aliū: quia non est iste qui patit iniuriā:
 nec ille qui intulit iniuriā. ¶ 7° seqret quod nullus vtz pus vi-
 dit me. pntis est falsus. quia heri vidistis me. pbat pntia.
 nā ex quo alique particule sūt mihi addite vel amote mō
 que pus non erat seqt me non ee illū qui pus erat: et per pntis
 vos videtis me mō aliū bolez q̄ heri vidistis et. ¶ 8°
 seqret quod i qlibet die gnarent ifiniti boies. pntis falsus. et
 pbat pntia. nā in quolibet istati cuilibet boi est aliq par-
 ticula addita vel depdita: cuius nunq̄ bō in eodē istati p-
 maneat. ex q̄ sequitur quelibet boies in qlibet istati esse
 aliū q̄ pus fuit si quod esset vera: et p pntis in fine diei vtz
 est dice quod for. sūt ifiniti boies in ista die. ¶ 9° seqret quod
 hic terminus fortis. esset terminus cōts. pntis ptra grammati-
 cos et logicos. pbat pntia. nā signat plures boies non so-
 lū successiue verū etiā sicut ex eo quod ptes sortis sūt sumptis
 sunt for. et sicut totū residuū pter digitū est for. sicut tāge
 bat in vno argumēto pcedētis quōnis quod ibi pntitabat.
 solui i ista quōne. ¶ 10° seqret quod non pntigeret eudē boies
 bis strare flumiū sic dicitur Veracitū. et p pntis. male rep-
 bendisset eū in hac pte in p^o de gnatione et corruptione.

In oppositum

quōnis arguitur auctore Seneca
 ad Lucillū dicitis non idē su-
 m^o in iuuetute et senectute: nec de mane nec de vesper:
 mo rapimur et mutamur more flumioz. ¶ 2° in pcedētī
 quōne dicitur est totū ee suas ptes. cū g. ita sit seqt quod p ad-
 ditionē alicuius pntis ad totū vel p ablationē alicuius pntis
 ab aliq toto fiat aliqd totū ex q̄ est alia multitudo pntium:
 que est ipm totū. ¶ 3° ad idē nifi quod eet va seqret quod ni-
 nil gnaret successiue. pntis falsus: falsitas p. quia ignis: aer
 aqua et terra gnant successiue. s. pntia pbat. nā sit aliqa
 ignis cui pntine fiat additio: tūc si per additionē non sit
 ali^o ignis: s. pntine manet idē ignis: seqt quod nihil gñat.
 successiue: et ita de aere aq̄ et. ¶ 4° si quod non eet va seqro
 tur quod posset manē idē totū p aliqd tps: et tñ i fine illd to-
 tū nullā bēret pte de illis pntib: q̄s habuit in pntis: s. b. vi-
 det ee icōueniens: pp b. quod totū non est aliqd q̄ sue ptes. et
 pbat pntia. nā sic vna nauis de q̄ in p^o ano auferat vni^o
 partes et reparet de alijs lignis: tūc adhuc p aduersariū
 maret eadē nauis. deide i 2° ano auferat ali^o ptes: et itez
 reparet: et de alijs lignis de nouo: tūc itez p aduersariū
 manebit eadē nauis. deide i 3° ano auferat fūdus: et itez
 repet de alijs lignis: tūc adhuc p aduersariū eet eadem
 nauis. que fuit p^o ano et in 2°: et tñ nūc ista nauis nihil est
 Alb. de sap. B z

qđ pus erat in ea anteq̄ eius paries eēt destricti r̄ repa-
 rar: qđ fuit p̄bādū. S̄ illr̄ posito qđ eēt vñu doliū plenu
 vino: r̄ iferi eēt vñu fozamē p qđ istud vinuz guttatim
 exiret: r̄ sup̄ vñu aliō p qđ tātu ifundat̄ de vino sic ife-
 ri guttati exiret: sic qđ p̄tinue doliū maneat plenu: tūc tā-
 de totū vñu qđ pus fuit i vase exiuit: r̄ si p̄tinue māeat
 idē vñu: legē qđ p̄tinue maneat idē p̄ horā: qđ tñ in fine
 boze nihil bēbit de B qđ babuit i p̄n. p̄ illr̄ pōt argui de
 equo vel de asino: r̄ s̄ de boie pp̄ aliaz itellectiua. ¶ 5°
 ad idē nisi qđ esset vā seq̄ret qđ corruptibile posset ppe-
 tuari. p̄is falsuz r̄ 5° 2° p̄ celi dicētis. qđ oē corruptibi-
 le aliqñ corrūpet. p̄ia p̄s ex̄ exēplo deducto de nauī r̄.
 ¶ In ista qōne p̄ volo ponē vñu modū s̄z quē possit te-
 neri: qđ p oblationē vel additionē alicui p̄tis nō resulta-
 ret aliō totū: s̄z p̄tinue maneret idē. 2° dicā de qōne s̄m
 vñā distictionē idēitatis nūeralis positā i s̄ meta r̄.
 ¶ 6°

Quantum ad p̄m̄ imagioz qđ sic sup̄nāl̄ vna res
 nūero est successiue p̄les res nūerica qđ vna res ma-
 mero corruptibilis q̄uis nō s̄t sic p̄les: tñ successiue. vñ
 nāl̄ est ipole qđ vna res simp̄i nūero s̄t sic p̄les res i nu-
 mero: accipiēdo nāz p̄p̄: tñ bñ pole est qđ successiue.
 vñ si totū residū p̄ter digitū sortis sit. a. r̄ digit^o sor. sit
 b. r̄ cras digit^o sortis absctat̄: q̄uis mō sor. sit. a. r̄. b. tñ
 cras sortis erit solū. a. r̄ ita q̄uis. a. r̄. b. mō s̄nt. a. r̄. b. tñ
 a. r̄. b. cras erit solū. a. Et ita etiā tenēdo istū medū nō
 ois dicē qđ p̄ additionē vel ablationē alicui p̄tis a toto
 resultat aliō totū. ¶ Et ad vidēdū clarū de isto mō tagē
 da r̄ soluēda sūt aliq̄ argumēta in d̄iū. vñ p̄ pōt argui
 sic ponēdo casuz qđ totū p̄ter digitū sor. sit. a. r̄ digit^o sor.
 sit. b. r̄ sit cras absctus: tūc per te B erit cras. a. dem̄fato
 forte cui^o digit^o est. b. r̄ residūuz est. a. tūc vtra. B est. a. r̄
 b. g. a. r̄. b. erit cras. a. ¶ R̄idē qđ a. r̄. b. erit cras. s̄z. a.
 r̄. b. nō erit cras. a. r̄. b. s̄z. a. solū. Uel forte melius negā
 do. g. a. r̄. b. erit cras. s̄z bñ p̄cedēdo. a. r̄. b. erit cras. B est
 qđ nūc est. a. r̄. b. erit cras. s̄z. fortis. sed erit cras. a. solū.
 ¶ 2° possēt s̄m̄ argui de pte aliq̄ adueniēte. nā sit tā
 aliqđ totū cui^o oēs p̄tes s̄nt. a. r̄. b. r̄ imēdiate post B ad-
 ueniat sibi aliq̄ ps q̄ sit. c. tūc arḡ sic. B erit. a. b. c. dem̄fa-
 to B toto: r̄ B est. a. r̄. b. ḡ hoc qđ est. a. r̄. b. erit cras. a. b. c.
 p̄cedo d̄nē: r̄ si arguit̄. a. b. c. erit B: r̄. a. b. c. nō erant hoc
 pus. ḡ B nō erat. p̄. negat̄. m̄oz. imo. a. b. c. erāt B p̄t̄:
 s̄z nō erat p̄s. a. b. c. s̄z. a. b. solū. ¶ 3° posito qđ sor. sit. mō
 a. r̄ adueniat sibi. b. vel. c. imēdiate post B: tūc arguit̄ sic
 a. nūc est fortis: r̄ imēdiate post B non erit sor. ḡ desinit
 eē sor. Solo p̄cedo d̄nē: r̄ si dicat̄. a. desinit eē sor. r̄. a. est
 sor. ḡ fortis desinit eē fortis. negat̄ p̄ia eo qđ mō est. a.
 imēdiate post B erit sor. ¶ 4° posito qđ a. r̄. b. nūc s̄nt
 sor. r̄. b. corrūpat̄: tūc arguit̄ sic. a. nūc non est sor. r̄ imē-
 diate post B erit sor. ḡ a. icipit eē sor. Solo p̄cedo d̄nē. r̄
 si arguit̄. ḡ aliqđ icipit eē. nego p̄tia. qz ipole est qđ ali-
 qđ icipiat eē sor. absqz B qđ aliqđ icipiat eē sicut pole est
 qđ aliqđ icipiat eē albus absqz B qđ albedo vel aliqđ bñ
 icipiat eē. vbi gr̄a. ponat̄ qđ B dicat̄ albu s̄m̄ cōem mo-
 dū loquēdū: cui^o maior ps s̄m̄ se r̄ qđlibet sul est albu: r̄
 cū B ponat̄ qđ sit vñu scutu: cui^o vna medietas sit alba
 r̄ alia nigra: r̄ alia medietas p̄deset: r̄ medietas alba ra-
 refiat: tūc illud scutu icipit eē album: ex eo qđ imēdiate
 post B erit maior ps alba s̄m̄ se r̄ qđlibet sul absqz B qđ
 albedo vel aliqđ bñ icipiat eē. S̄z diei forte erat aliqs si ali-
 qđ iciget eē sor. seq̄ret qđ sor. eēt nomē notatiū sic est
 ly albu qđ est falsuz. ¶ R̄idē qđ bñ vep̄ est qđ hoc no-
 mē sor. nō est mere absolutū sic nomē rei p̄manētis s̄m̄
 p̄manētā oīum suaz p̄tū: nec ēt est mere nomē cōno-
 tatiū sic B nomē albus: p̄pter B qđ B nomē sor. p̄dicat̄

6. p̄. 12.

in qđ: s̄m̄ vnuz nomē medio mō se bñs r̄. ¶ 5° arguit̄
 sic. si ad eoz positionē. b. a. icipet eē sor. sequeret qđ eēt
 trāsmutatio s̄balis. sed B est falsuz r̄ p̄tia tenet. qz mu-
 tare nomē subale est trāsmutatio s̄balis. ¶ R̄idēo r̄oī
 co qđ bñ eēt trāsmutatio subalis si mutaret nomē s̄bo-
 le specificū: s̄z nō opz si mutat nomē idūidui. ¶ Quā-
 uis iste modus loquēdi sit pbabilis: nō tñ oīno videt̄ eē
 verus: qz s̄m̄ hūc modū loquēdi oporteret dicē sic p̄t̄
 arguebat̄. qđ p̄tinue in fine r̄ in medio vñu boze eēt idē
 totū: r̄ tñ in fine nihil bēret de p̄tibus q̄s in p̄n babuit:
 r̄ sic oporteret p̄cedere corruptibilia esse perpetua.

Quantum ad 2° est scēdū qđ aliqđ dī idē nūero
 trib^o modis. vno^o pp̄rie cui^o oēs p̄tes
 manent. r̄ idē nō acgrit nec depdit aliq̄s p̄tes: r̄ sic celū
 dī idē nūero qđ erat añ mille ānos. ¶ 2° aliqđ dī idēz
 nūero nō totalr̄ s̄z partialr̄ r̄ mūr^o p̄p̄. s̄. cui^o p̄ncipal-
 lioz ps manet idē nūero: vñ sepe denoīam totū denota-
 tione p̄tū. nā dicim^o boies crispū qui bēt caput crispū. r̄
 s̄m̄ dicim^o boiem s̄mū qui bēt nafum s̄mūz. s̄m̄ possū-
 mus dicē totū idē nūero ab idēitate p̄tis et^o p̄ncipaliet
 r̄ isto mō dicim^o boies eē idē nūero mō r̄ añ decē ānos
 ¶ 3° aliqđ dī idē nūero eē: bñ ip̄oīe p̄pter p̄tinaā suc-
 cessiones p̄tū adiuicē pp̄ quā p̄tinaā successione mā-
 net p̄s̄tis figura: r̄ p̄s̄tis d̄spō r̄ forma: r̄ sic dicim^o secū-
 nā esse eūdē flumiū qđ fuit iā sūt cētū anni q̄uis mō s̄nt
 alie eius p̄tes q̄s erāt r̄. ¶ Dis̄p̄m̄ istis sit p̄ 3° loquēdo
 de idēitate numerali. p̄m̄ nulla res corruptibilis manet
 idē nisi p̄ istās: vel nulla res manet eadē corruptibilis p̄
 tps semp̄ itelligēdo de idēitate p̄m̄o dicta. p̄bat̄ r̄clo.
 nā signata aliq̄ re corruptibilē que p̄ aduersariū pōt ma-
 nere eadē nūero p̄ tps. r̄ sit illō tps. a. b. tūc q̄ro añ i fine
 illi tps illa res sit tāte v̄tutis p̄cise sic in p̄n: vel maio-
 ris vel minoris. sit 2°. seq̄ illā rē bēre aliq̄s p̄tes q̄s p̄o
 nō babuit: vel carere aliq̄s q̄s p̄o nō caruit: s̄z q̄oīqz
 istoz def: seq̄ illā rē nō eē idē nūero qđ pus erat: loquē-
 do de idēitate p̄m̄o dca. Si dicat̄ qđ sit p̄cise tāte v̄tutis
 cui^o i p̄n: seq̄ p̄ illā v̄tutē ad huc posse durā p̄ tātū tps:
 tūc sit illō tps. d. e. r̄ sit tāte v̄tutis s̄m̄ qđ erat i fine tps
 a. r̄. b. r̄ sic ēt p̄ tātū tps: r̄ sic i ifinitū qđ est ipole: qđ tūo
 aliqđ res corruptibil posset p̄petuari. ¶ 2° p̄ r̄s̄tis ad q̄
 sitū. qđ p̄ ablationē vel additionē alicui p̄tis nō manet
 idē totū idēitate numerali p̄m̄o dca. B ps ex̄ descriptioē
 idēitatis numeralis p̄m̄o dca. ¶ 3° loquēdo de idēi-
 tate māi 2° mō dicta manet idē hō a p̄n^o vite sue: v̄iqz
 ad finē. B p̄bat̄. qz p̄ncipalioz ps manet eadē. s̄. asa itel-
 lectiua: r̄ s̄m̄ hūc modū loquēdi i bñ dicim^o eūdē boiem
 eē in celo qđ pus fuit in terra: sic de scō Petro quez dicit̄
 m̄ eē in celo: qđ qlibet nō bēt dubitare. Quia ei^o aīa que
 est p̄ncipalioz ps est i celo. ¶ 4° loquēdo de ista idēi-
 tate nō est idē equ^o nūer^o a p̄n^o r̄ in finē: qz sic nō manet
 eadē mā: sic nō manet eadē forma: v̄tūqz enī auget̄: s̄z
 sic nō est de forma boīs. s̄. de asa itellectiua. ¶ 5° loquē-
 do de idēitate 3° dca bñ est idē equ^o numero a p̄n^o vite
 v̄iqz i finē: r̄ eadē secanā: r̄ idē fluiū nūc qđ fuit añ mille
 ānos. p̄bat̄. nā pp̄ p̄tinaā successione p̄tū adiuicē ma-
 net p̄s̄tis forma r̄ d̄spō pp̄ quā aliqđ pōt dici idē nū-
 ro: sic ps ex̄ descriptioē idēitatis 3° dca. ¶ 6° pp̄ ab-
 lationē vel additionē alicui p̄tis nō tollit idēitas nu-
 meralis 3° dca v̄l 2°. r̄ s̄m̄ has p̄nes rōnes facte vadūt
 v̄ys s̄m̄ p̄terq̄ penultima que erat. sequeret qđ hoc no-
 mē sor. eēt nomē cōmune. negat̄ p̄ia. qz sufficit vt ma-
 neat idē idēitate numerali 2° mō vel 3° mō dca. Et sic est
 in p̄posito: r̄ cū p̄bat̄ qđ nō solū signat p̄les boies s̄m̄: ve
 v̄neriā successiue B negat̄. r̄ cū p̄bat̄ signet̄ residūuz p̄-
 ter digitū sortis. tūc B est sor. negat̄. imo ad B qđ aliqđ
 sit sor.

fit for. vel bō. regrit qd ipm fit per se forius existens: r nō exis ps alteri. g dicto digito nō absciso r residuo p imaginationē capto nō est for. quous fiat for. nā cū digi- tus abscidit fit vna sba p se forius exis: nō exis ps ali- cui' alteri' sub: nec alie' qd est p se vnu: quous bñ fit ps mūditi' mūdus nō dī p se vnu. Et si diceret' oē cōposi- tū ex mā r forma r aīa intellectuā est bō: sed tale. i. resli- dum pter digitū est bō. g dī negādō maiorē. Sz ops ad- dere q nō sit pars alicuius: qd est per se vnu: tñ melius dī pcedēdo q for. pter digitū sit for. r homo. nec ppter hor for. est nomen cōmune: vnde ad hoc q esset nomen cōmune regreret' ipm significare plura integralia rē.

Textus cōmentī. XXXV.

Si igitur infinitum fm q infinitum: igno- tum est rē. **Questio. IX.**

Consequenter qro. Utz cognitio to- rius dependeat ex co- gnitione suaz ptium: Et arguit q nō: qz de sensibili est cognitio: r tñ nō depēdet ex co- gnitione suaz ptii. pbat. qz in qlibet sensi- bili sūt mltē pticule que pp ipaz puitatē sunt isensibi- les. g totū cognitio rē. Nec pōt dici q totū cognitio de- pēdat ex cognitioe ptii que sunt sensibiles: qz ptes ta- liū ptii sunt isensibiles. mō si cognitio totū depēdet ex cognitioe ptii: tūc cognitio partū sensibiliū depēderet ex cognitioe istaz partū isensibiliū. Sz hoc nō: ex quo iste pres sūt isensibiles: sūt icognite: r p pns pres sēsi- les que bñt se sūt totū respectu ptii isensibiliū erāt icog- nite: r p pns si cognitio totū depēdet ex cognitioe suaz ptii: legē nullū totū sensibile eē cognitū a sensū: qd est incōueniēs. pns tenet ex eo q sic pbatū est. nec ptes sensibiles: nec ptes isensibiles pnt cogici a sēsu. (1° sic totū est notū suis ptib': vt ponit in pbemio. g cognitio totū nō depēdet ex cognitione suaz partū. imo magis ecōuerso. (2° sequeret' q infinitū eēt cogicibile: vel q i- tellectus noster cogiceret infinita: sz b est falsum. qz itel- lectus noster nō est capacitatis infinite: r falsitas ps per 2° in isto pōdicentē. q infinitū fm q huius est ignotū. r pnta ps. qz infinite sunt ptes in toto. i. in p̄tinuo. ergo cū aliqs cogicat illud p̄tinuū: r si cognitio totū depēdet ex cognitione ptiaz suaz: sequitur q cogicēns illud totū co- gnoscit infinita: qz infinite ptes sunt illius totius. (4° se- queret' q eēt pcessus i infinitū i cognitionib'. pns est fal- sum. pbat pntia. nā ad cognitionē totius regrit' cogni- tio sue medietatis: r cū medietas se beāt tanq̄ totū re- spectu suaz ptiaz: sic regrit' cognitio medietatis: me- dietatis: sic vltra in infinitū. (5° sequeret' q cognitio alicui' totū depēderet ex cognitioe sui ipsi'. pns est fal- sum. qz tūc idē depēderet a seipso. pns pbat. nā sz p̄dicta totū nō est aliū q̄ sue ptes. Si g totū depēdet ex cogni- tione suaz partium: sequitur cognitionē totius depēdere ex cognitione sui ipsius: qd est falsum. ergo rē.

In oppositum est 2° cap huius tractat' nece est aut. vbi disputat p̄tra Anaxa. dicētes. qdlibet eē in qlibet. p̄tra que 2° arguit dicēs sic. tūc nullū ens nāle eēt cognoscibile. pns est fal- sum. r pbat pntia. qz cognitio totū depēdet ex cognitio- ne suaz ptii que est in ipō ex qd' est: mō si tales eēt ifi- nite: r cū infinitū sit ignotū: seqē nullū ens nāle eē cogit- tur: ista est in la 2°. quous nō sunt verba eius in p̄pa for- ma. (In ista qōne ponēde sunt p̄clusiones de questio quātum ad cognitionē sensitiuā de qua tāgebat in p̄ar- gumento. (2° ponēde sunt p̄nes quātum ad cognitionē intellectiū de quo tangebāt in 2° argumento. (3° sunt

ponēde p̄nes de cognitione infiniti de quo in 3° arg'. **Quantum** ad p̄mo pono istam p̄ne ad hoc q aliq̄ totus dicat' videri: nō oportet q que- libet pars videat' r epponat' totū. Lens bñs ptes. pbat. nā video istā colūnā: r tñ nō video quālibet eius ptem in fundo. Silt' bene vnus bō videt aliu: r tñ non videt quālibet eius partē. (Sedo si ad hoc q aliqd videret'. oporteret quālibet eius partē videre: tūc nullus corpus opacū sicut est lignū vel ferrū videret'. pns est falsus. p. bat' pntia. qz nullus talis quelibet pars in fundo videt'. (2° Quādocūqz aliqd videt': tūc aliq̄e ptes in fun- do vident': sed nō quelibet. pbat. quādocūqz est aliqd dēsūm semp est capiēda in isto densō aliqua ps in sup- ficie ita tenuis q est trāsparens: r sic tūc per istā possūt videri aliq̄e ptes versus fundū. (3° q aliq̄n partes. alicuius totius sunt ita parue: q si essent separate a toto nō viderent'. r pbat. nam si eēt separate a toto causa- rent angulū ita parvū in oculo q sub isto nō posset fieri visio sensui cui' fm p̄spectiuos nō sub quolibet angulo p̄tingat fieri visio. Sciendus est tñ: q quāuis aliq̄e partes nō possunt videri in aliqua distātia a visu: tñ per approximationē eoz ad visū tūc viderent': qz tūc cau- sarent maiorē angulū in oculo. est tñ vep q aliq̄e sunt ptes ita parue: q si eēt separe a toto nō possent videri nisi per artificiū speculoz p̄cauoꝝ. (4° q nulle par- tes sunt ita pue: qz ad huc separe adinuicē ppter vicini- tatē possent videri r p̄pingtatē eoz: r ad hoc admodū eiūsdē densi: sicut ps de nube rotūda in qua sunt multe particule parue: qz ppter p̄pingtatē talium particulaz adinuicē vident' quodāmodo cōsute admodū cuiusdā densi: quaz particulaz nulla posset videri in tāta distā- tia: si nō eēt ita vicina r p̄pingtatē. (5° q nō regritur p̄iunctio partū talū fm lōgitudine: ad hoc q simul vi- deant'. Sed regritur p̄iunctio r p̄pingtas eaz fm lati- tudinē. patet. nā si eēt q̄nuoz particule isensibiles seoz- sum exites. si vna poneret' retro aliā vel ante aliā: non- plus quelibet eaz videret' q̄ p̄us. si tñ vna poneret' iu- xta aliā sic q causarēt vnū angulū totale maiorē in oculo q̄ vna cap solatū: p talē p̄pingtatē r vicinitatē eaz adinuicē possent videri. (Tūc pono p̄nes de partib' p̄tinuis r p̄iunctis adinuicē. r sit p̄^o q in p̄tinuo sunt partes ita parue q nō vident' actu. pbat. nā in p̄tinuo sunt aliq̄e ptes ita parue: quaz si vna sola alteraret' de albedinē in nigredinē nō pciperet': r hoc non eēt si ista actu videret'. (2° nā si aliqd isensibile poneret' iter vi- sum r visibile: r clarū est q illud isensibile coopiret r occultaret' aliq̄a partē ipsius: r hoc visus non pciperet. Doc tñ pciperet: si talis ps visibilis coopta ab isensibili actu videret': vel actu fuisset visa. (3° quelibet pars superficialis ipsius visibilis que non est in extremitate ipsius visibilis vbi derelinqtur qdā lymbus non visus: videret' in potētia r non accipit' videri in potētia in p- posito: qz est pars illius qd videt' in actu. nā tūc quelibet pars in fundo videret': ex quo quelibet eaz est pars eius qd videt': sed dī videri in potētia in p̄posito qd est pars illius qd in actu videt': r cū hoc causat ptes speciei in visu: per que videt' illud totus. pbat' p̄clusio. nā nisi quelibet partū superficialiū ipsius visibilis existētium extra lymbū nō visus videt' mō p̄dicō: sequeret' q ni- bil videret': qd est falsus. pns tenet ex eo q data aliqua parte ppter quā p̄pingtatē diceret' nō videri: eadē rō- ne vna aliā sibi equalis r tertia r quarta r sic vltra: r cū tales ptes finite in numero sunt oēs ptes istius totius: se- queret' nullas partes istius totius videri: r per pns nec illud totum videt': qd fuit p̄bandum. (3° cuiuslibet

l. 2°. 4.
l. 2°. 35.

l. 2°. 35.

visibilis circa extremitatem derelinquitur quiddam lym-
bus non visus: hoc est alique partes que non videntur. patet.
quod aliter quadratum distans a longe non appareret spheri-
cum cuius oppositum docet experientia. ¶ 2° si aliquid spheri-
cus diminueret tantum quod illi lympi essent prout am-
plius non videret. ¶ Et sciendum est quod quanto visibile
est remotius tanto iste lympus non visus est maior. et qua-
nto propinquius tanto est minor. ¶ 4° conclusio ceteris par-
tibus quanto visibile est lucidius tanto ille lympus est ma-
gis gravior et minor. patet. nam tanto plures partes visi-
biles possunt mouere visum sufficienter: et per prout tan-
to pauciores derelinquentur non visae.

Quantum ad 2um sit hec conclusio: cognitio toti⁹
partium non dependet ex cognitione suarum
partium. patet. nam aliquis potest cognoscere quod for. est risibilis
absque hoc quod cognoscat partes eius. cognoscendo enim ista.
ois homo est risibilis. hinc cognitionem de sorte prout
sax: qui est Rome: que nunquam vidimus. quod ipse est risibi-
lis: modo clarum est quod partes sortis: que nunquam vidimus non
cognoscimus. ¶ 2° notitia scientifica alicuius totius de-
pendet ex cognitione suarum partium: secundum tres terminos il-
lius scientie. patet. quod naturalis dicit se habere sciam de boie quod
scit. ex quibus componit homo. secundum ista hinc scias de trian-
gulo quod cognoscimus ex quibus et qualibet est triangulus.
Et notate dico secundum terminos illius scientie: quod mathe-
maticus non habet curare de triangulo: vtrum sit compositus
ex materia et forma: et vtrum sit calidus vel frigidus: quod isti ter-
mini non sunt scie mathematice: sed scie naturalis. ¶ 3°
in rebus prout inuis hoc debet intelligi in partibus essentiali-
bus et integralibus et eterogeneis: nullus diceret habere scien-
tiam de boie: nisi sciret quod homo est quoddam mixtum ex
quatuor elementis: et quodlibet tale est compositum ex materia et
forma. nisi non haberet perfectam sciam de boie: nisi sciret quod
esset compositus ex carne et osse: et quod haberet certa membra: i-
mo ad perfectam notitiam naturalem de boie oportet cognoscere totam
anatomiam bois: et dico in hinc quod debet intelligi de
partibus integralibus et essentialibus et eterogeneis. nam si sit
aliquid totum quod cureat talibus partibus sicut est materia: tunc
cognitio talis non dependet ex cognitione partium suarum.
¶ 4° in discontinuis ad cognitionem totius oportet cognos-
cere numerum suarum partium: quauis tales partes non sunt
eiusdem rationis. patet. nam ad cognoscendum totum celum oportet
cognoscere quod sunt ibi sperae partiales. ¶ 5° est. ad cog-
nitionem totius non oportet cognoscere omnes partes ho-
mogeneas: nec omnes partes partium distincte. hoc patet.
nam sicut arguebat prius: si hoc oporteret. tunc prout inuis
non posset cognosci: ex quo partes ipsius sunt infinite.
ideo bene dixit Aristoteles vsque ad elementa.

Quantum ad 3um articulum sit conclusio. In infinitis
possunt cognosci prout vniversali. patet
per Aristotelem. infiniti fuerunt boies et infiniti erunt bo-
mines. nam omnes istos cognosco prout vniversali. nam beo
vel habere possum prout specificum bois in mente mea:
qui est signum omnium istorum: et sic intelligit Commentator cuius
dicit: intellectus infinita intelligit vel cognoscit in prout
vniversali. ¶ 2° infinita possum cognoscere prout singu-
lari. patet. nam istum lapidem possum cognoscere prout sin-
gulari. et iste lapis est infinita: quod infinite partes. ergo infinita
possum cognoscere prout singulari. ¶ 3° infinita pos-
sum cognoscere quod est secundum numerum determinatum. patet.
nam istos duos boies possum cognoscere quod sunt secundum nume-
rum determinatum: quod duo. et isti duo sunt infinita. ergo i-
n finita possum cognoscere secundum numerum determinatum. ¶ 4°
conclusio. infinita quorum quodlibet est diuerse rationis et diffinitio-
nis a quodlibet aliorum possum cognoscere secundum rationem propriam.

patet. nam alia est ratio diffinitionis trianguli: et alia est
ratio quadranguli: et sic in infinitum: et infinitas huiusmodi
figuras possum cognoscere quodlibet secundum eius rationem sibi
propria: et non tot quin plures. ¶ 5° In finitas partes
demonstrabiles possum scire quodlibet demonstratione sibi
propria. patet. nam sicut possum demonstrare triangulum habere
tres angulos equales duobus rectis: ita quadrangulum qua-
tuor: et sic in infinitum. et iste partes sunt diuersarum rationum et
quodlibet est demonstrabilis demonstratione sibi propria. ¶ 6°
pro intentione Aristoteli. impossibile est me cognoscere infinita quodlibet
secundum rationem sibi propria. patet. nam hec est impossibile: ego
cognosco infinita quodlibet secundum rationem sibi propria: ex eo quod
impossible est me habere in mente mea infinitas rationes et cog-
nitiones abinuicem distinctas: tale enim intendebat Aristoteles.
cum dicebat in infinitum secundum quod huius est ignotum. cuius argue-
bat contra Anaxagoram. probans quod impossibile est infinita principia
secundum speciem esse in quodlibet re naturali. nam si sic: tunc nullam rem
naturalem possemus perfecte cognoscere etc.

Ad rationes principales. Ad primam patet ex dictis. nam
ad cognitionem totius non requiritur cog-
nitio omnium partium suarum sed solum essentialium et integra-
lium eterogenearum: et hoc quo ad cognitionem intellectuam:
quo autem ad cognitionem sensitivam non requiritur cognitio
omnium partium suarum sed aliquarum: sicut ponit in primo articulo:
vbi dicebat in primo hinc quod ad hoc quod totum videatur non
oportet quodlibet eius parte videri. ¶ Ad 2^{am} cum dicitur: totum
est notius suis partibus cessat cognitione confusa: cog-
nitione vero distincta est econuerso. ¶ Ad 3^{am} patet ex dictis:
¶ Ad 4^{am} similis dicitur est quod ad cognitionem totius non
oportet cognoscere partes partium essentialium vel integralium
homogenearum: sed bene partes eterogeneas: ex quo quod
cognitione dependet cognitio totius. ¶ Ad 5^{am} negat prout
quod quis totum sit omnes sue partes: nisi ad cognitionem totius
non requiritur cognitio omnium partium simul: sed aliquarum que
non sunt idem toto: et sic patet prout iam non valere.

Textus comentii. XXXVIII.

**Ad huc autem si omne quidem corpus remo-
to quodam etc.**

Questio. X.

Primum sit dare minimo materiam: de cuius
potentia possit educi forma natura-
lis: Et arguit prout quod non. nam sit. a minima materia:
de cuius potentia potest educi forma asini. tunc
sic. a materia est minima: de cuius potentia potest
educi forma asini. ergo de medietate non potest educi. prout
est falsum. prout clara est de se: sed falsitas prout probat.
nam legitur quod medietas materie non potest recipere quodlibet
formam. prout est falsum et contra Commentatorem prout dicitur. Vbi
dicit quod prout est materie quodlibet formas suscipere.
¶ 2° ad idem si questio est vera: tunc esset dare minimam
carne. prout falsum. probat prout. nam ista caro esset mini-
ma: cuius materia esset minima: in qua posset forma carnis
induci: sed falsitas prout probat. nam quacumque carne da-
ta: si applicaret sibi aliquid agens corruptens: prius corrumpere
partem propinquam quod remotam. sic ergo. a. medietas mi-
nime carnis propinqua: et b. remotior corrupta. g. a. me-
dietate carnis remoueat agens: tunc adhuc manebit. b.
caro minor carne data. et per prout data: caro non erat mi-
nima: nec adhuc minima potest seorsum existere: sic qui-
dam voluit dicere ex quo. b. est minor pars potest seorsum
per se existere. ¶ 3° data aliqua materia quam tu dicitur esse
minima: de cuius potentia potest educi forma aeris: tunc
tunc forma aeris siteducta de illa materia: tunc etiam forma aeris
esteducta de medietate ipsius materiae. et sicut de quarta parte.
et sicut de 8^a sic in infinitum. ita quod non est ita parua materia de
qua

6. 2. 37.

quaeducta est forma aeris quae adhuc de minori possit educi. ¶ 4. nā in 2. de gnōne. dicitur ex vno minimo aque gnānt decem minima aeris: et sic conuerso ex vno mini mo aeris gnatur decia pars vni. minime aque. et sic tūc capiat vnum minimum aeris et sic. a. tūc vel ex illo potest gnari aqua vel nō. nō potest dici quod nō: quia ex quolibet elemēto gnatur aliud. si dicitur quod sit tunc ex ipso nō gnatur nisi decia pars minimi aque: et per prius de decia parte minimae mae ipsius aque: que sic vocatur minima educit forma aque: vt iam dictum est et conuerso. ¶ 5. sequeret quod eēt dare minimas aquas que posset durare per aliquod tēps in aliq. medio sine tēdētia ad corruptionē: prius est falsus: probatur pntia: quod sit illa. a. in medio. b. sibi equali vltimo ri actiuitate: tūc sit sicut. b. aqua minor in alio medio hāte se in eadē proportioe ad. b. aquam: in qua se hāz mediu in. a. aqua ad. a. aquam: tūc potest durare sine tēdētia ad corruptionē. g. a. nō erat minima que poterat durare in aliq. medio sine tēdētia ad corruptionē: et sic probatur ē quod nec est dare minimam mās de cuius potentia potest educi forma substantialis: nec est dare minimam mām sub qua potest manē.

6. 2. 38.

In oppositū

est dicitur in isto primo tractatu capitulo secundo. si. necesse est autem vbi dicitur quod est dare minimam carnes: et confirmatur ratioe quod sit dare minimam mās de cuius potentia potest educi aliquam formam. nā si nō: tunc sequeret quod nō esset dare bois ita paruum quin adhuc eēt dare mindrem: et quod sub quacūque quantitate quātūcūque qua posset eē homo. prius est falsus: quia talis bō nō posset exercere opatiōes bois. ¶ In ista qōne primo sciendū est: quod aliud est querere vtrū sit dare minimam mām: in qua de nouo potest gnari aliqua forma: et vtrū sit dare minimam mām in qua potest permanere aliq. forma: sic quod nō in minori postquam ipsa gnata est: et de vtroque istorum videndū est in qōne illa. Et primo quod ad formam eterogeneorum. 2. quod ad formam homogeneorum sicut sunt caro et os ignis et aqua. ¶ Et adhuc primo videndū est de forma hominis que ponit individualis: et quātū ad formam aliorum eterogeneorum sicut asinus et capra. vñ primo videndū de expositione istorum terminorum minimū: maximū: minimū quod nō: maximū quod nō: vnde minimam mās voco sub qua potest aliq. forma gnari: et sub nulla minori: et maximam in qua sic voco in qua potest et in nulla maiore. Et minimam in qua nō: voco illam in qua nō potest: sed quilibet minori data dat maior in qua potest: et maximam in qua nō: voco illam in qua nō: sed quilibet maiori data dat minor in qua sit. et sic sequitur articulus.

Quantum

ergo ad primum sit prima suppositio: anima intellectiva ex quo est individualis ipsa sit subiecto. ex quo sequitur quod est dare primum instans sui esse. ¶ 2. suppositio: anima intellectiva nō informat in generatione hominis prius vna parte materie hominis inesse: et demum alia: sed simul incipit omnes informat. ¶ 3. suppositio: anima intellectiva nō potest incipere informat mām quātūcūque parua: hoc patet. quia quod incipit esse aliq. homo. Sed ex quo homo nō potest eē sub quātūcūque parua qualitate: sequitur animam intellectiuam nō posse informat materiam quātūcūque parua. ¶ Ex his suppositionibus pono aliquas conclusiones. prima est hec: quod est dare minimam materiam in qua anima intellectiva potest generari: patet per primam suppositionem: quia nō in qualibet materia potest generari anima intellectiva: sit ergo. a. materia in qua nō potest generari anima intellectiva propter eius paruitatem: et augetur. a. materia continue: tunc clarum est quod in eius augmentatione tātus ista materia sit magna quod in ea potest generari

rari anima intellectiva. vel ergo est dare primum instans in quo est ita magna quod in eo potest generari anima intellectiva: vel vltimum in quo nō. si dicatur primum: sequitur quod ista materia in isto instanti est ita magna quod in ea potest generari anima intellectiva. patet: quia continue ante hoc instans propter eius paruitatem non poterat generari anima intellectiva: ergo in hoc instanti in materia ē materia in qua potest et. propter hoc quod in ea potest et in nulla minori: si dicatur secundum tunc sequitur quod non sit dare primum instans anime intellectivae sed vltimum instans nō esse: cuius oppositū dixit vna suppositio prius probatur. nā illud instans in quo esset verus dicere a. mām nō esse ita magna quod in ea posset gnari anima intellectiva: sed immediate post illud instans eēt illud instans in quo eēt verus dicere animam intellectiuam nō esse: sed imediate post illud instans animam intellectiuam eē. ¶ Sed diceret. 3. sit. a. mā minima: in qua tu dicis animam intellectiuam posse gnari. g. medietas nō esset minima in qua posset gnari: prius falsū: quia medietas. a. mae plus sufficienter erat disposita ad capiendū aliam quā. a. mā tota: g. a. plus informabat medietatē. a. mae quā. a. mā tota. g. a. mā nō est minima quā potest informare anima intellectiva. ¶ Rūde tur quod imo. et cum dicitur medietas. a. mae prius erat disposita: pcedit quod hāz quantitate: sed nō quantitate: quia nō plus informabat anima intellectiva medietatē. a. materie. quā. a. mā tota: nec postquam oēs partes mae. a. sunt sufficienter dispositae quantitate: sufficit ad hoc quod informet ab anima intellectiva et in hoc est. d. illud instans de forma bois et de forma asini: quia forma asini est diuisibilis et extēsa: propter quod sub vna parte mae est sufficienter disposita quantitate: statim de eius potest educi pars forme asini: sed nō forma totalis asini. ¶ Sed adhuc dices in gnōne bois quā vna pars materie est sufficienter disposita: ex qua tūc propter eius paruitatem nō potest gnari forma bois: quia ergo anima ista pars materie informat: donec mā sit sufficienter disposita: quod anima intellectiva possit ipsam incipere informare. ¶ Rūde tur quod interha informat forma persistit: quia nōdū est sufficienter disposita quantitate et quantitate simul: sic quod anima intellectiva possit gnari. Vel aliter potest dici quod in gnōne hominis in semie est vna agēs intrinsecū prius cuiuslibet partem: quod nō plus disponit vna parte mae quā alia: sed simul omnes et eque sufficienter dispositae sunt vt informet ab anima intellectiva. ¶ Adhuc dices: videtur quod quātūcūque mās parua bois anima intellectiva possit informare: quia anima intellectiva est tota in toto et tota in quilibet parte: et per prius in quilibet parte materie est ipsa anima intellectiva. ¶ Rūde tur de eo quod postquam incipit informare aliquam mām bene informat mām quātūcūque parua: sed dicitur animam intellectiuam nō posse informat quātūcūque mām parua solā: sic quod ista informat et nullā aliam cum ista. ¶ 2. conclusio: quod nō est dare minimam mās in qua anima intellectiva potest manere postquam est in ea: probatur. nā sic sequeret quod esset dare vltimum instans rei permanentis in esse. prius est falsum et Aristoteles in 8. physicorum. probatur pntia. nā sit mā minima per aduersariū in qua potest manere anima intellectiva. a. et incipiat diminui in aliquo instanti et sit hoc instans prius: tunc imediate post hoc anima intellectiva nō informat. a. mām: propter hoc: quia. a. ad diminutionē posita erat minima: sub qua poterat manere anima intellectiva. g. imediate post hō qui nō est: nō erit. et per prius nūc vltimo est: et per prius quēs. a. instans est vltimū instans bois: qui ponit res permanentes. ¶ 2. ad idē: si esset dare minimam mās: sub qua possit manere anima intellectiva: sic ergo ista. a. sicut plus: tūc sequitur quod possibile est aliquam rem permanentē nō diuertere durare quod per instans. prius est falsus: et contra nās rei primae

6. 2. 69.

mentis: ista probat: no fit aliq ma que incipiat augeti continue donec sit minima ex qua possit gnari ho: r qd est tanta tunc ecouerso dimiuat tuc in illo instati: qd est finis augmetatiois talis ma: est ho r imediate an B no fuit ho: nec imediate post hoc erit ho ex quo illa ma imediate post B erit minor cu in illo instati ponat minima: sub qua pot manere aia intellectiua: r per nis ho ille no durabit nisi per instans si est dare minimas mas sub qua pot manere aia intellectiua. ¶ Ex his duabus pnbis seqt correlarie bolez sub minori qritate pot se esse seu manere qd gnari: qz si mo pdicto aliq ma augeti donec pus possit gnari ho: r imediate prius illud instans gnons hois ecouerso dimiuueret: tunc ad huc maneret ho. aliter eni esset dare minima mam in qua possit manere aia intellectiua. cuius oppositum dicit 2^a p. Ex quo pz correlatiu. ¶ Sed forte dices. qd in casu pdicto ma ecouerso dimiuat: r aia intellectiua ad huc ea informat: talis ma est sufficienter disposita qlitate: r quantitate: ad huc aia intellectiua ipsa informat. g videt qd sili mo: sicut in augmetatioe ei? deueniebat ad istas dispositione: qd sili mo aia intellectiua potuisset ea informare r ex ea gnari. ¶ Rndet negado pntia: r hui? ro est: qz maior requit dispositio sub qua pot res gnari: qd sub qua pot res manere. istud pz: qz no in frigore ita in tenso puer pot gnari sicut in qto possit pmanere: post qd gnatus est: nec aqua ex na ita calida possit gnari: sic pot manere postq gnata est. ¶ 3^a p est dare maximas mam: sub qua no pot manere aia intellectiua. pbat. naz est dare aliqua sub qua no pot manere: r qualibet maiori dat minor sub qua pot manere: r ista mas inuenimus in pmo instanti no esse hois: qd ho corrupti ex continua diminutioe sue ma. ¶ Ex his tribus pnbibus pz: qd est dare minima quantitate sub qua pot gnari ho: r tri no est dare minima quantitate sub qua pot manere: sed bene maxima sub qua no potest manere homo.

Quantum

ad 2^{am} sit pma suppositio: qd nihil alterat seipsum ab intrinseco pmo. pz. qz tunc aliqd se disponeret ab intrinseco ad sui corruptione: qd est falsum ex eo qd qlibet ens diligit se permanere: r etia qz dispositio alicuius ad sui corruptione est sibi violenta: r per nis est sibi ab extrinseco. Et notanter dico pmo: qz eterogenea bene habet in se pncipia sue alterationis: sed no pmo. qz vna pars bene alterat alia: fm qd vna est calido: alia: vnde in generatioe ani malis ex femine: vna pars bene alterat alia: r ppter B in generatione aialis requirit semen viri r semen mulieris: quoz vnu est actiuu r aliud passiuu. ¶ 2^a suppositio qd agens nale prius agit in propinquu qd in remotu. ¶ 3^a suppositio qd forme eterogeneoz aliozum ab homine sunt diuisibiles r extense ad extensione ma. ¶ Tunc sit pma conclusio: qd forma asini vel alicuius alteri? eterogenet ab homine generat successiue. hoc pbatur: qz est diuisibile: vt pz per vna suppositione. Et et qz ma ex qua generat alterat ab extrinseco: vt patet p pma suppositione: r vna eius pars. i. que est ppinquo agentis primo erit sufficienter disposita qd alia: vt patet per 2^{am} suppositionem: r per nis de ea prius educitur forma asini qd de alia. r confirmat sic esset de forma hominis si poneretur esse diuisibilis: r tamen si pars forme asini prius educat de vna parte materie sequit formam generari successiue: sicut probatum est de forma asini: sic posset probari de forma capre vel alicuius alterius eterogenet ab homine. Sed diceret aliquis si generatio forme asini esset successiua sequeret qd no esset generatio simplex: nec generatio substancialis: sed B fal

sum. pbatur sequentia: qz generatio accidentalis vel fm qd fit successiue: sed generatio substancialis fit in instati. ¶ Rndet qd aliqua generationes fieri successiue pot intelligi duplr. vno mo quo ad partes quantitatiue subiecti: alio mo gradualiter: quo ad partes graduales. tunc dico qd gnatio sube no fit successiue qd ad ptes graduales: ex quo suba non est interfibilis nec remissibilis. sz bn gnatio sube fit successiue quo ad ptes qritatiue subiecti: vt dcm est de gnone forme asini cuius vna po gnatur post alia. ¶ 2^a conclusio no est dare minima mas de cuius potetia pot educi pars forme asini vel equi. probatur. na ex quo forma asini generatur successiue per partem post partes: segtur qd no est ita modica materia de cuius potetia non educat pars forme asini: quin sit minor de cuius potetia educat minor pars forme. ¶ 3^a conclusio: qd est dare minima mam de cuius potentia pot educi forma substancialis seu forma sufficiens ad hoc qd copositu ex ma r forma dicat asinus: pbat. r pmo supponit qd no sub quantu cuq modica quantitate possit esse asinus. sub quantitate eni grani mily no possit exercere opationes debitas asini. ¶ 2^a supponit qd in gnatioe asini sit dare pmu instas in quo est vez dice: asinus est de asina gnatus. Istis suppositis capiat ma ita modica qd ex ea no possit ee asinus: r sit verbi gra illa ma. a. quatiaris grani mily: augeat. ista ma continue donec possit ee gnari asinus. Tunc sic ex quo p lcbam suppositiones: est dare pmu instas ee asini. sequit quantitate ma quada in illo instati esse minima qritate asini: ex quo pot na si ex minori potuisset gnari asini: istas datu no fuisset pmu instas ee asini: tuc sic est dare minima mas: ex qd pot gnari asini: r no ex minori pot educi forma asini sufficiens ad hoc qd copositu ex ea r ma dicat asini. g est dare minima mas ex qua pot gnari forma asini sufficiens ad B qd copositu ex ea r ma dicat asini. Dices: no ne quodlibet copositu ex ma r pte forme asini di asinus: dicit qd no: imo no omne copositu ex ma r aia intellectiua di homo: pz de digito capto in sorte. r sili r e in asino. ¶ Sed dices tu quodlibet tale est aial: sed no videtur qd sit aliud aial qd asini? r hoc de pede ei? vel capite asini: nec caput hois si est aial: est aliud qd homo atiq: pz qz cuilibet copetit diffinitio aialis: cu quodlibet illoru sit suba anata sensibilibis. Rndet negado qd quodlibet illoz sit aial. Quis bn sit pars aialis: r cu dicit qd cuilibet eoz competit diffinitio aialis. nego. r qd dicit: diffinitio aialis est suba sensibilibis r. dico qd no est ita intellectiua: sz est suba aiala sensibilibis totalis no eoz pars alicuius alterius qd sit vnu per se. mo hoc no puenit dicitis pnbibus. ¶ Quarta conclusio no est dare minima mas: si qua pot manere forma asini sufficiens ad denominationes asini seu qd copositu ex ea r ma dicat asinus. probatur. qz aliter esset dare vltimu instas rei pmanetis: qd est falsus r 5^a p. 8° huius. r pbat rone: qz data aliq re corruptenda: certu est qd resistentia sua qd resistit suo 3rio bz latitudinis: seu est diuisibilis: r successiue corruptibilis: anteqz qd illa res corrupta illa res pmanet: g quocuzq instati dato in quo illa res est: ad huc post illud instas illa res erit: r per nis nullu est instas rei pmanetis: in quo illa vltimo sit qd bene sit pmu instas in quo ipa res pmo no est. pma pntia pbat: na data aliq ma qua tu dicitis minima: sub qua pot manere forma asini sufficiens ad denominationes asini: r incipiat illa ma asini dimiuat in presenti instati: tuc si imediate post hoc instas ad huc manet asinus seqt mam datu no esse minima sub cuius quantitate asinus pot manere. si aut dicat: qd imediate post hoc instas asinus no erit sequit instas pns esse

vt. 5.

esse ultimū istās asini: qđ fuit pbādū. et sicut arguit de vna mā quā aduersary dicerēt eē minā: sub cui⁹ quātitate pōt māre forā asini: ita pōt argui de q̄cūq; alia: quā dicerēt eē minā. ¶ 5° ē dare maximā māz: sub cui⁹ q̄titate nō pōt manere asin⁹: seu forma asini sufficiens ad denotatiōē asini: pbat qz est dare vna māz de qua vez est dicere qz sub ei⁹ q̄titate nō pōt esse asin⁹ et cuilibet maiori illa dat minor: sub cui⁹ q̄titate pōt manere. ḡ illa mā est maxima sub qua nō pōt eē aut manere asin⁹. p̄ia t3 p qđ nois: maria qz nō: positū in p̄n⁹ qđ nis post oppo⁹: et illā māz iueniem⁹ cū ex diuisiōē māe puenit ad instās: in quo pmo asinus nō est: iuenit q̄ritas materie que est maxima sub qua nō pōt manere.

Quantum

ad 3^m est vidēdus de homogeneis sic est os caro et. et sit p^o qz nō est dare minimā mā de cui⁹ potētia pōt educi forma carnis: B ps ex quo forma carnis ē diuisibilis: et gnatur successiue per pte post pte: seqt qz nō de ita modica mā educat: qn de minor educat maior forma carnis: et p̄ nis p qđ nois minimū nō est dare minimā māz: ex quo seqt qz nō est dare minimā q̄titate sub qua pōt gnari caro. ¶ 2° ē nō est dare minimā māz de cui⁹ pōt educi forma carnis sufficiens: ad B qz cōposituz ex ea et mā dicat caro. B pbat: qz q̄cūq; data que est sufficiens: ad huc minor illa est sufficiens: qz quilibet est ad huc sufficiens: eo qz caro est vnū homogeneū cui⁹ quilibet ps noiaf noie toti⁹. nā quilibet ps carnis est caro: et in B differunt homogenea ab etherogeneis. ¶ 3° ē qz est dare minimāz carne nō tendentē ad corruptionēz in medio spāl̄r ad huc circumstātionao: ps. qz posito qz sit aliq̄ caro in pō sicut 2° et sit in medio sibi tris sicut 2°: tūc ista caro est in isto medio: et manet in eo nō tendēs ad corruptionē ex quo tāta est ei⁹ resistētia sicut est actiuitas medij cū cūstātis per casuz: s3 q̄cūq; carne data minori ipsa nō maneret in isto medio sine tendētia ad corruptionē: ex quo excederet a medio. ḡ caro p̄tioz data erat minimā potēs manere in medio tali: nisi tūc alia p̄currerent ad ei⁹ corruptionē: sine tendētia ad corruptionē. ¶ 4° ē nō est dare minimā carne nō tendentē ad corruptionē exi stentē in aliq̄ medio: loquēdo de medio absolute: et non circumstātionato. pbat. nā data aliq̄ carne nō tēdēt ad aliq̄ corruptionē in aliq̄ medio: est dare carne minore in vno alio medio et in⁹ actiū nō tēdēt ad corrupcionē. sit eni caro vt duo in medio sicut duo nō tēdēt ad corrupcionē: nec caro sicut vnū in medio sicut vnū nō tēdit ad corrupcionē. ¶ 5° ē: nō est dare minimā carne tendentē ad corrupcionē. ps. qz q̄cūq; carne data tēdente ad corrupcionē est dare minorē: puta ei⁹ medietatem tendentē ad corrupcionē. ḡ qn Az. dicit qz est dare minimā carne: tūc logt fm Anaxago. vel fm qz est dare minimā carne nō tēdēt ad corrupcionē in medio ad B spāl̄ter circumstātionato: vt superi⁹ declaratū est.

Ad rationes

principales. Ad p^o cui⁹ vis erat in hoc sequeret qz nō quecūq; mā eēt receptiua cuiuslibet forme educibilis de potentia māe vel partis eius: mō aliq̄ mā posset eē ita parua qz quis nō posset recipere formā totales asini: tñ pōt recipere pte forme asini: et dico educibilis de potentia māe pp alaz intellectiua que est induisibilis: nec est educibilis de potētia māe. ḡ bñ pcedo: nō quilibet māe eē ip̄a receptiua: vñ aliq̄ mā posset eē ita parua (vt dicebat in p articulo) qz nō eēt receptiua ate intellectiue: nec ēt p̄tio ei⁹: tuz ipsa sit iduisibilis. ¶ Ad 2^m et ad 3^m ps qđ sit vōm ex p̄mb⁹ positis in 2° articulo. ¶ Ad 4^m dico: qz ipsa bene pbat: qz ex minimo sensibili aque generent

decē sensibilia aeris: et ex vno sensibili aeris genere decima pars minimi sensibilis ipsius aque: nec ratio arguit de minimo simpliciter: sed de minimo sensibili bene. ¶ Ad 5^m dico qz bene pbat: qz nō est dare minimā aquā tendentē ad corrupcionē in aliquo medio loquēdo absolute: cū hoc tñ stat qz est dare minimā aquā nō tēdētē ad corrupcionē in medio spāl̄r circumstātionato.

Textus Lōmenti. XXXVIII.

Ad huc autem si omne quidem corpus remoto quodam et. Questio. XI.

Decimo queritur. Utrus cuiuslibet speciei sit dare maximā mā sub qua pōt esse aliqđ indiuiduū illius speciei: Et arguit qz nō: mā q̄tuscūq; sit aliquis homo: ad huc iste hō pōt nutriri et augeri et fieri maior: ḡ sub quacūq; quantitate est aliqđ hō ad huc sub maiori pōt esse: et per nis non est dare maximā q̄titate sub qua pōt esse aliqđ homo: et sic si mili modo arguit de asino et de equo et sic de singulis. ¶ 2°: nā si esset dare maximā q̄titatez sub qua pōt eē homo: sit igit for. sub illa q̄titate: tūc sic. loz. pōt verbē rari et ledi sic qz tumescat: absq; hoc qz moriat: sed cum tumescit sit maior: ergo q̄ritas data non erat maxima sub qua poterat esse homo. ¶ 3° sequeretur qz esset dare vltimū instās rei permanētis. nis est 3 Aristotelem in 8° bui⁹. et pbat p̄tia: qz sit for. sub maxima q̄titate sub qua pōt esse hō et incipiat tumescere p̄pter vbera: vt aliqđ hō: tūc instās in quo icipit tumescē est vltimū instās esse for. ex eo qz post illud instās mā for. erit sub maiori q̄titate qz sit māz q̄ritas sub qua pōt eē for. vel homo. ¶ 4° non est dare maximā q̄titate sub qua pōt esse forma ignis. ḡ qđ falsa: p̄tia tenet: antecedēs pbat per Lōmentatorē 2° de aia dicentē: qz ignis augmetaret in istnitiū si cōbustibile apponeret. ¶ 5° mundus ē indiuiduū aliau⁹ sp̄ei: et nō ē dare maximā q̄ritatem sub qua pōt esse. ḡ questio falsa. p̄tia tenet: antecedens ps quo ad primā eius partem de se: sed quo ad secundā partē probat: quia quacūq; materia data vel debili: ad huc sub maiori posset esse mundus si deo placeret: ergo videtur qz nulla sit maxima.

In oppositū

videatur esse Arist. cap scdo bui⁹ tractatus. necesse est aut. et Lōmentator sup pmo bui⁹ cōmē. zs. dicit: qz res nāles sūt terminatē in magnitudine et puitate. Sicut Az. 2° de aia. dicens olium nā p̄stātū est terminus et rō magnitudinis: et augmētū. Ex qbus dictis videt qz de intentione Az. et Lōmenta. fuerit: res nāles esse determinatas: maxima q̄titate: et minima: sub qua possunt existere. ¶ In ista qōne pmo p̄supposito quid nois maximū et minimū: ex precedēte qōne pmo ponā p̄nes de etherogeneis: sicut sunt: hō. leo. capra. Secundo de homogeneis: sicut sunt ignis aq̄ et. ¶ Quātū ad p̄mum pmo ponā supponēs deinde p̄nes. p̄ma suppo qz nō sub q̄titate quāruūq; magna pōt manere hō: aut gnari. sicut dico de asino et de alijs: ista suppo videt esse de intentione Az. et Lōment. 3° celli. vbi ponit differentā inter mixta et elementa dicens: qz mixta rōne formaz suarū determināt sibi certas figuras. vnde hō nō pōt esse s̄perice figure oino: s3 elemēta rōne suaz formaz nō determināt sibi b̄certas figuras: et per nis etherogenea determināt sibi certas q̄ritates et magnitudines: et per nis nō sub quātacūq; posset esse hō: et hoc est qđ supponit. ¶ 2° suppositio qz etherogeneoz est dare p̄m istās in quo est: et nūq; ante illud ipm erat: et sicut in gnatione asini et alioz con

t. 2°. 69.

t. 2°. 41.

t. 2°. 38.

t. 2°. 46.

similitudo. ¶ 3^a suppo est qd nullius rei permanentis est dare ultimum instans sui cetero: sed bene primum non esse: ista suppo aliquantulum patet ex precedenti. ¶ Tunc fit prima conclusio qd est dare maximam quantitatem: sub qua potest generari homo: patet. nam per primam suppositionem non sub quantitate quacumque magna potest esse homo: et per secundam nec generari. capitulum igitur una materia: ex qua propter eius magnitudinem non potest generari homo: et sic. a. et dimittat primum donec ex ea possit generari homo: tunc est dare primum instans esse hominis per 2^{am} suppositionem: sequitur qd quantitas illius materie: quam habet pro illo instanti est maxima quantitas: sub qua potest generari homo: quod sub illa et sub nulla maiori: quia sub maiori: tunc homo primum fuisset generatus quam in illo instanti dato: et per secundam instans datum non fuisset primum instans hominis: quod est contra positum. ¶ 2^a conclusio: qd non est dare maximam materiam vel quantitatem sub qua potest manere homo. hoc probatur: quod quacumque data sub qua est homo: adducit sub maiori potest manere homo: quod si non: sequeretur qd esset dare ultimum instans esse hominis: quod est contra 3^{am} suppositionem. primum probatur. nam si sit forma sub maxima quantitate sub qua potest manere: et incipiat intumescere in instanti primum. sequitur qd imediate post hoc instans non erit: et sic in instanti primum ultimo est: vel qd manebit sub maiori quantitate data quam tu dixisti esse maximam: sub qua potest manere homo. ¶ 3^a est: qd est dare minimum quantitatem sub qua non potest manere homo: propter eius magnitudinem: hoc est inter omnes quantitates sub quibus non potest esse nec manere homo: propter earum magnitudines est dare minimum: et illas invenimus in primo instanti non esse hominis: cum corrumpitur propter eius nimiam augmentacionem sue materie. verbi gratia. positum qd homo continue augetur tandem propter eius nimiam magnitudinem corrumpatur: tunc cum non sit dare ultimum instans esse sortis: oportet dare primum instans non esse sortis: tunc quantitas qua habet materiam pro illo instanti: est minima quantitas: sub qua non potest esse homo. nec aliquis homo propter eius magnitudinem: quia sub illa non potest esse: et qualibet minori data datur maior sub qua potest esse: ergo per expositiones minimi qd non: ista est minima: sub qua non potest esse homo. Similiter inter omnes quantitates sub quibus non potest esse aliquis homo: ista est minima. Unde imaginandi sunt duo termini quantum sub quibus non potest esse homo. unum ergo est versus summum gradum extensionis: qui sit. b. et alius terminus versus non gradum extensionis qui sit. a. et sit verbi gratia. b. quantitas decem pedum et a. quantitas unum pedis: sic qd sub. b. quantitate non possit esse aliquis homo propter eius magnitudinem: sed sub qualibet quantitate minori. b. que est inter. b. et a. et sit sub nulla quantitate minori. a. possit esse homo propter parvitatem eius: sed sub qualibet maiori. a. que est inter. b. et a. ¶ Ista imaginatio state potest poni 4^a conclusio que est bene utilis: qd quantitas media que est inter. a. et b. media quidem proportionaliter arithmetice vel geometrice est conveniens quantitas et natura ipsius hominis: ita qd si aliquis homo in etate perfecta esset talis quantitate: ipse haberet quantitates convenientissimas speciei humane: sed qui recedunt ab illa quantitate secundum excessum dicuntur gigantes: qui vero minus propter defectum dicuntur nani. credo tamen qd melius sit recedere ab isto medio secundum excessum quam secundum defectum: et est sciendum qd in alijs et alijs regionibus: in alijs et alijs partibus: homines aliquando magis aliquando minus recedunt ab isto medio: aliquando magis secundum abundantiam: aliquando minus secundum defectum. ¶ Nota similitudo modo possunt poni conclusiones de equo: leone et. et probatur similitudo modo: sicut probatur sunt de homine. ad 2^{am} sit prima conclusio: qd non sub quacumque quantitate potest esse nec ignis quantumcumque

Quantum

quantitate attingere per eius augmentacionem. et ad probandum ista conclusionem suppono primo latera celi non plus distare primum quam nunc distat. ¶ 2^a suppono: qd ignis non possit stare sub tanta densitate: quanta est densitas aeris vel aque. ¶ Tertio suppono: qd ex uno pugillo aeris generantur decem ignis: istis suppositionibus statibus arguitur sic. quod sub tanta quantitate quanta est quantitas totius masse existetis in concavo orbis lune: non potest stare ignis: nec illa per eius augmentacionem attingere potest: igitur conclusio vera: primum bona: ans probatur. nam sic sequeretur qd forma ignis posset informare totam massam materie prime que nunc secundum aliquam eius partem informat forma terre: secundum aliam forma aque. primum falsum: primum tenet de se: sed falsitas sequentis probatur: nam dato qd forma ignis informaret totam massam materie prime: tunc ex uno pugillo aeris sunt decem pugilli ignis per unam suppositionem: leguntur ignem occupare tunc maiorem locum in multo quam nunc occupat tota massa generabilium et corruptibilium: et cum nunc occupat totum: quod est infra concavum orbis lune sequitur si ignis occupat maiorem locum: qd tunc latera celi magis recederent ab invicem: quod est contra unam suppositionem. Si autem dicatur qd tunc ignis non occupat maiorem locum quam nunc occupat tota massa generabilium et corruptibilium: sequitur qd tunc ignis haberet omnem densitatem quam modo habet mixta et alia elementa ab igne: et tunc per primum ignis staret sub maiori densitate quam modo stat aer vel aqua: quod est iterum contra unam suppositionem. ¶ Iuxta istam rationem potest inferri qd ignis in tantum potest augeri qd non sufficit agere in stupam ex quo latera celi non primum magis distare. sequitur qd ex minima eius augmentacione ignis condensaretur: ergo quanto plus augetur: tanto plus condensatur: et quanto plus condensatur: tanto plus violentatur: et quanto plus violentatur: tanto plus debilitatur: et tandem ex nimia eius augmentacione fieret ita debilis qd non ageret in stupam si sibi applicaretur. simili modo posset probari: qd terra non possit stare sub tanta quantitate: quanta est quantitas totius masse materie prime inter concavum orbis lune: nam tunc oporteret qd terra haberet omnem raritatem quam habet nunc alia elementa et mixta: nam et forma terre potest informare totam massam materie prime: nam tunc oporteret qd derelingeretur vacuum infra concavum orbis lune: vel qd terra staret sub tanta raritate: sicut est raritas aeris: vel aque: vel qd latera celi moverentur versus invicem sicut latera unius burse. ¶ 2^a conclusio: qd non sub quacumque quantitate potest manere ignis per precedentem rationem. ¶ 3^a conclusio: qd non sub quacumque quantitate potest generari: per eadem. ¶ 4^a conclusio: qd non est dare maximam quantitatem sub qua potest manere ignis: quia tunc esset dare ultimum rei permanentis in eum sicut primum. ¶ 5^a conclusio: est dare minimum quantitatem sub qua non potest manere ignis propter eius magnitudinem et illam invenimus in primo instanti non esse ignis: cum ex nimia eius augmentacione corrumpitur secundum modum imaginandi prius dicti: sic dicitur est de igne ita dicatur et de alijs homogeneis.

Ad rationes

principales respondetur: qd prime quatuor probatur verum. in quarta tamen assumitur qd ignis potest augeri in infinitum per appositionem combustibilium: quod est contra dicta. dico qd hoc non intelligitur: qd ignis non repugnaret si esset locus receptivus sufficiens in quo libere posset dilatari quin per appositionem combustibilium posset augeri in infinitum: et tamen bene repugnat et heterogeneis. Sed quod est defectus loci recipientis ignis non est augmentabilis in infinitum per appositionem combustibilium. ¶ Ad quinta dico: qd si placeret deo: faceret illud quod veller: sed hoc non est naturaliter. ¶ De auctoritatibus adductis in oppositum: dico qd ex eis non habetur qd res terminant ad maximam quantitatem: sub qua possunt

possint manere: sed bene ex eis habet qd sunt terminata in magnitudine: et paruitate: et hoc vel maxima sub qua possint ee vel maxima sub qua no: vel minima sub qua sic: vel minima sub qua non et.

Textus Comenti. XLII.

Quod quidem igitur contraria quodammodo oēs faciunt principia et c.

Questio. XII.

Utrum cuiuslibet transmutationis naturalis sint principia contraria: Et arguitur qd no: qz illuminatio medij est transmutatio naturalis: et tñ illuminationis principia no sunt tria: ad illuminationem enim sufficit medium et presentia corporis luminosi. g. 2o augmentatio est transmutatio naturalis: et tamen principia eius no sunt tria. qd probatur. qz si sic hoc maxime videtur esse magnum et paruum: et hoc no: qz magnum et paruum sunt in predicamento quantitatatis cui nihil videtur esse contrarium: ut habetur in predicamentis. 3o descensus gradus est transmutatio et no est de tria in tria: qd tñ oportet si pñ talis transmutationis eent tria. ans pbat: qz est sursum ad deorsum. mo sursum et deorsum no adiuuicentur: qz no sunt adiuuicent actiua et passiua. 4o transmutatio qua aliquid transmutatur de albedine in nigredinem: pot esse transmutatio naturalis: et tamen principia eius no sunt tria. na si sic hoc maxime esset ex eo qd talis transmutatio esset de albedine in nigredinem tanq de tria in tria. sed pbo qd no: qz albedo et nigredo no sunt tria: qz no sunt actiua et passiua adiuuicent. 4o contraria sunt que eides susceptibili vicissim insunt: sed qualibet albedine data vel nigredine: de eis falsum est dicere qd eadem susceptibili vicissim insunt ppter hoc qd accidētia no pnt transmigrare de subto in subm. g. 5o pbat qd transmutationis substantialis pñ no sunt tria. na transmutationis substantialis principia sunt substantie. ex eo qd substantia no coponit ex no substantiis: s3 sube nihil est triu per Az. in predicamentis. g. pñ transmutationis naturalis no sunt tria. 6o per Az. in lra pñ transmutationis ops manere simul post transmutationem: s3 tria no pnt simul manere ex eo qd mutuo se expellunt. g. nulla tria sunt pñ ex q nulla tria pnt simul manere: et pñs nulla pñ sunt tria. 7o proprietates pñ est qd no fiat ex alterutris: sed tria fiat ex alterutris: ut ex albo fit nigrum: et c. 8o proprietates pñ est qd no fiat ex aliis: s3 aliq ex ipis: s3 no puenit tria: qz tria fiat ex substantiis. g. no pot dici qd aliq tria sint pñ et c. g. v2 qd sit falsum.

In oppositu est Az. cap pmo buius tractatus. oēs g. vbi probat tam per testimo nū antiquoz qd per rōnem cuiuslibet transmutationis naturalis esse pñ tria: et hoc ps. na qñcuq aliquid fit de no no opz aliquid preiussit qd pns aliquo caruit: et qd mo bs cuq nōd fiat nec capiat esse. de nouo ex nihilo. Et si mīl cum aliquid fit de nouo aliqualis: ops qd sit aliqua le: et qd prius no fuit tale: qz si fieret de nouo no fieret tale. In ista qōne pmo ponā aliquas distiactiōes. 2o pnes. 1o Quantum ad pñ fit pñ distinctio. Duplex est transmutatio naturalis. Quaedā ē substantialis: et qdā accidentalis. transmutatio substantialis est per quā fit nīssio p noia de predicamento sube ad interrogatiōem factā de aliquo: ut si iam fieret interrogatio de aliquo ad qd fieret puenienter nīssio per nomē de predicamento. sube: et postea fieret interrogatio de eodē et puenienter fieret nīssio per aliud nomē de predicamento sube qd prius erat. v. g. si demīrato aliq querat qd est B. ut demīrato for. puenienter nīdes bō. et postea querat qd est hoc: puenienter nīdes cada

uer. signum est qd tunc facta est transmutatio substantialis puta corruptio. Et nota qd in pposito de eodem seruo istum modū loquendi quo solemus vti cōmuniter dicēdo rex Frācie est hic sepultus. Transmutatio autē accidentalis dicitur esse illa per quam fit qd mutat responsio ad interrogatiōem factā de eodē per noia de pñ cameto qritatis: qlitatis: vel vbi. Si per noia qritatis tūc vocat augmentatio vel diminutio. Si per noia de pñ dicameto qlitatis: vocat alteratio. Si per noia de pñ cameto vbi: vocat motus localis. exēpla patēt intuenti. et ita pot intelligi B qd dī qd ad qritatē: et ad qlitātē et ad vbi est motus. 2o distinctio. Transmutatio substantialis: vel est gnō vel corruptio. Si est gnatio: tūc est acqfio forme subalis. Si corruptio: tūc est deperditio forme substantialis. 3o distinctio oīs transmutatio accidentalis: vel est diminutio vel augmentatio: vel alteratio: vel loci mutatio. 4o distinctio: qd pñ intrinseca gnōni dñr mā subta gnōni: et forma que acquirīt per generationē. Principiū at extrinsecū pot dici forma que abycit. Sed pñ intrinseca corruptionis pnt dici mā et forma que deperdit: et sīr augmentatiōis intrinsecū pot dici illud qd auget: et qritas: que ei acqrit. s3 pñ extrinsecū est qritas que ei deperdit: seu qua illud qd auget no ampli denomiāt. Alterationis aut pñ intrinseca dñr illud qd alterat: et illd qd p alterationē acqrit. s3 pñ extrinsecū est qd per alterationē deperdit. sīr est de motu locali: ita qd cuiuslibet transmutatiōis qua aliqd acqrit: pñ intrinseca dñr subm et terminus ad quē illi transmutatiōis. Cuiuslibet aut transmutatiōis qua aliqd deperdit: pñ intrinseca dñr subm: et terminus a quo: et pñ extrinsecū terminus ad quē: et c. in transmutatione acqfita terminus a quo dicit pñ extrinsecū. 5o distinctio qd trietas dī qtuor modis. vno mo put est inter qlitates actiuas et passiuas: vltē qritates no potētes sīl in ee eide subto: p qd resultat ex alia et alia actiōe qualitatū tria: adiuuicent: et sic solū est trietas inter entia positiua. Et sic caliditas et frigiditas: et albedo et nigredo dñr tria. 2o mo capif trietas put est inter pposaes trias: qñ dicim pponē vlem affirmatiuas: pponā vli negatiue esse tria. et sic vtrūqz extremū talis trietatis ops esse ens positiuū. 3o mo capif trietas put est inter terminos significantes formas trias trietate pmo mo dicta: et tali mo isti termini albū et nigrum dī autē tri: simili mo calidū et frigidū: ex eo qd significant formas trias no potentes simul existerē in eodē subto s3 bene successiue: ideo predicti termini no sunt simul de eodē verificabiles: sed bene successiue. 4o mo dī trietas put est inter terminos quosq: siue significant formas trias adiuuicent trietate pmo mo dicta: siue no: dūmō no sint siml: s3 successiue verificabiles de eodē subto: et sic cecus et videns dicunt tria: qz no possunt simul: sed bene successiue de eodem verificari.

Quantum ad 2m sit pma conclusio qd cuiuslibet generationis pñ intrinseca no sunt contraria. pbat. qz principia gnōnis no sunt nisi materia et forma: que mae acqrit: sed illa no sunt tria. g. pma antecedētis ps: sed 2o pbat. qz mae nihil est contrariū: cū ipsa sit subm tria. hec conclusio est vera qlitercuqz sumat contrarietas. 2o qd cuiuslibet corruptionis pñ intrinseca no sunt contraria: hoc ps. qz ipsa sunt mā et forma que fm prius dicta non sunt contraria. 3o qd nullius transmutatiōis subalis simplicis pñ intrinseca sunt contraria. hoc ps per vnā distiactiōem: qd oīs transmutatio subalis: vel est generatio vel corruptio. Sed pma conclusiōe generationis principia intrinseca no sunt contra

t. 2o. 5o.

t. 2o. 42

ria: nec pncipia intrinseca corruptio is. g. Et notater di
 co transmutationis simplicis substantialis: qz si sumat
 trasmutatio pro duplici transmutatione. i. pro gnone z
 corruptioe: tuc pn^o intrinseca illi^o totalis trasmutatio
 nis bene possunt esse tria: eo mo quo terminus a quo: z
 terminus ad que dicunt^r tria. Quia tunc totalis trasmu
 tatio includeret terminum a quo: z terminu ad que: ta
 qz pncipia intrinseca illi totali transmutationi. ratione
 enim corruptionis terminus a quo eet intrinsecus: sed
 rone gnonis terminus ad que esset ei intrinsecus: vt pot
 potere ex pmo articulo. ¶ 4° conclusio: q nullius tran
 smutatiois simplicis accidentalis pncipia intrinseca sunt
 tria aliq dictoz modoz. hoc ps. qz cuiuslibet trasmu
 tationis pncipia intrinseca sunt subm: z termin^o ad que
 talis trasmutatiois. Sed subto nihil est triu: ex quo e
 receptiuu trioz: z vnu trioz no est receptiuu alteri^o.
 ¶ 5° conclusio: nullius transmutationis simplicis pncipia
 intrinseca sunt tria. hoc pbat per pma distinctione cuz
 adiutorio tertie z quarte pms. ¶ 6° conclusio: ad qualibet
 transmutatione requirit^r q de subto qd subyiciat
 trasmutatioi sint verificabiles successive termini tri
 zrietate 3° z 4° mo dicta. hoc ps in trasmutatione sub
 stantiali z accidentali: cum enim de nouo generatur ali
 quis homo: ops q de ma subiecta illi gnoni pmo sit ve
 rificabile hoc pdicatu no in formatu. a. z sit. a. forma ge
 neranda bois: z postea de eade ma sit verificabile hoc
 pdicatu in formatu a tunc claru est q no in formatu
 a forma: z in formatu a forma sunt termini tri zrietate
 4° mo dicta: z hoc intelligit Ar. cuz dicit. q in omni
 generatioe regrit puatio z forma: z sic hec termin^o. no
 in formatu a forma est nomen puuationis: reliquis
 aut nomen forme. Ex quo sequit^r pncipio intrinseco ge
 nerationis aliquid esse triu. Quia puuatio dicit^r termi
 nus a quo generationis: z forma terminus ad que. mo
 puuatio z forma sunt tria: hoc est nomen puuationis:
 z nomen forme sunt tria. z puuatio ad hunc intellectu
 dicit^r terminus a quo generationis: no q sit entitas pos
 situa a qua tanqz a termino a quo incipit gn^o. Sed ad
 hunc intellectu anteqz de ma sit verificabile ee in forma
 tu a forma: de ipsa pms verificabaf: vel poterat veri
 ficari no in formatu a forma. B et declarat in transmu
 tatioe accidentaliz: cu aliqd de nouo fit bipedale reg
 rit de eo q pus fuerit verificabile no bipedale qz bipe
 dale: mo no bipedale z bipedale sut tria 4° mo dicta.
 hoc et ps in alteratione: qz si aliqd de nouo fit albu: ops
 q pus de eo fuerit verificabile no albu qz albu: vel qd
 de nouo fit de no musico music^o: ops q pus fuerit veri
 ficabile no music^o qz music^o. B et ps in motu locali: qz
 ad B q aliqd per motu locale de nouo fit in ista domo:
 ops q de eo pus fuerit verificabile no existes in ista do
 mo: z postea existes in ista domo. Sic g dz itelligi q ca
 iuslibet trasmutationis siue substantialis: siue accidentalis
 pn^o sunt tria. i. pn^o extrinsecu qd est termin^o a quo pn
 cipio extrinseco qd est termin^o ad que: sit triu. z B si sit
 acquisitiua. si at sit deperditua tuc termin^o ad que: qui est
 pn^o extrinsecu termino a quo: qui est pn^o intrinsecus est
 trius: hoc est ad oem trasmutatione faciendā requirit^r
 q de eode successive z no simul sint termini tri veri
 ficabiles: z B de zrietate 4° mo dicta. ex bis ps qualr
 ipst^r trasmutatiois pn^o no sunt tria. i. intrinseca: z pn
 cipia sunt tria. i. vnu intrinsecus ali pn^o extrinseco tū.
 pncipiales. Ad pma z^o z 3° dico
 q bene pbant q trasmutationis
 pncipia intrinseca no sunt tria. z hoc est veru: sed cum
 hoc stat q pncipia eoz: quoz vnu est intrinsecu: z aliud

extrinsecum: sint tria ad intellectu predicta: z hoc est
 qua zrietate dictoz modoz. ¶ Ad 4° i qua pbat q
 albedo: z nigredo no sunt tria: qz no sunt actiua z pass
 ua: dico q no ops oia tria ee actiua z passiua adinutice
 imo aliqua dicunt^r tria qz resultat ex actioe qualitatu
 pma z alia z alia: in qua alia z alia aliud z aliud trioz
 obtinet sup aliud. vnde in actioe qualitatu triarum:
 ex qua resultat albedo: aliud trioz actiuorum obtinet
 aliud z aliud in actioe ex qua resultat nigredo. ¶ Ad
 pfirmationez in qua dicebat: signata vna albedine zc.
 bene pcedo: q qcuqz albedine signata in aliq subto:
 illa nigredo signata in alio no pit succedere: s bñ vna
 aliab nouo gnāda eiusde spei cu ista nigredie: z B sus
 ficat ad hoc q talis albedo z talis nigredo sint p traria.
 ¶ Ad 5° z 6° dico q bene pbat pncipia intrinseca no
 esse tria: z hoc bene pcedit. ¶ Ad alia cu dicit^r pprie
 tas pncipioz zc. dico q dz itelligi intrinsece z substā
 tialiter: qz qdlibet pncipioz est substātia^r simplex: ni
 bilomin^o tñ siut ex alterutris: put ly ex dicit ordinē vl
 circuistātia subti: vnde ex puatioe bñ fit forma. i. postqz
 mā no est iformata a forma ipsa fit iformata a forma:
 z sic ex albo bñ fit nigrus zc. z sñr ex forma. a. fit mā
 vt ex subto. ¶ Ad vltimā pcedo q pncipia no siut ex
 alterutris intrinsece: tñ pit bñ fieri ex alijs: put ex di
 cit circumstantia ordinis vel subiecti: z sic patet.

Ter. Cōmenti Quinquagesimisepti.

¶ Tri quidem igitur dicere elementa esse zc.

Questio. XIII.

Triodecimo

querit. Utz rerū naturalis sunt tri
 duo vl tria pn^o: Et arguit q no: qz sit duo
 z no plura. g no sunt tria. pntia tzc anō p
 bat. qz pn^o rez nālū sūt duo z vnu: s vnu
 est no plura. g. ¶ 2° dem ratis duob^o pncipijs rerū nā
 lum: tunc sic: ista duo vel tria sunt duo z no plura. Ita
 duo vel tria sunt oia pncipia. g oia pn^o rerū nālūz sunt
 duo z no plura. ¶ 3° tria sunt pauciora tribus: si g pn^o
 rerū nālū essent tria: ipsa eent pauciora tribus. anō p
 bat sic arguēdo. Ita duo vel tria sunt pauciora trib^o:
 ista duo vl tria sunt tria. g tria sunt pauciora trib^o. Syl
 logismus videt esse expositiuus: z per pns bon^o: maior
 est vera. qz duo sunt pauciora tribus. g duo vl tria sunt
 pauciora tribus. pntia tenet a simplici ad disiunctus a
 veritate cuius disiuncti illud est pars. z minor ps qm ist
 naz tria sunt tria. g duo vel tria sunt tria. ¶ 4° hec est
 impossibilis: tñ sunt tria pn^o. g falsum est pncipia rerū
 naturalium esse tñ tria: pntia tenet: antecedens pbat.
 qz sequitur: tñ tria sunt pncipia. g sunt tria z no alia a
 trib^o. Sed hoc est falsum si sunt tria tunc etiā duo sunt
 z si duo: tuc alia a tribus: ex quo duo no sunt tria. ¶ 5°
 materia z puuatio sunt vnum numero vt videt in tra.
 ergo no videt q sint plura pn^o qz duo. i. forma z mā. et
 per pns no sunt tria. ¶ 6° vna pprietas pncipioz est q
 maneant in generato. Dicit Ar. in ista ops pn^o manere.
 s in generato no manet nisi forma z mā. g videt q no
 sint alia pn^o qz mā z forma. ¶ 7° nā dicit Ar. in ista qz
 solū alterū trioz. i. mā cu: forma sufficunt facere tran
 smutatione qm ad eius pntia z absentia. ¶ 8° nunqz
 sunt tria pn^o rerum nālū g questio falsa: pntia tenet: z
 antecedens probaf. qz qñ puuatio est: seu qñ mā est pu
 uata a forma: nodū forma est. g nunqz est simul forma
 z eius puatio. g videt q nunqz sunt tria pn^o. ¶ 9° pro
 bat. q pn^o nālū sunt plura tribus. z hoc pmo sic. Doz
 et z platonis sunt plura pn^o tribus: qz quatuor. i. duē
 māc

1. p^o. 66.
1. p^o. 50.
1. p^o. 66.

materie et due forme. Sed pñ foris et platonis sunt pñ
 rez naliūm: qz fortes et plato sunt res nales. ¶ 2º pñ^m et
 pñcipiatū dicuntur relatiue adinuicē: sed pñcipiata sunt
 plura q̄ tria. ergo pñ^m sunt plura q̄ tria. Totus autē ps. et
 pñtia tenet. qz multiplicato vno multiplicat et reliquū.
 ¶ 3º si nominant pñ^m nalia: vel dicunt eē tria: vel hoc i
 telligit solū de pñcipijs intrinsecis: vel soluz de pñcipijs
 extrinsecis: vel de extrinsecis et intrinsecis simul. Si pñ^m
 mō. illa sunt solū duo: mā et forma et nō tria. Si 2º. illa
 sunt etiā duo et nō plura. scilicet efficiēs et finale. Si 3º dicat.
 hoc nō valet: qz nō sunt solū tria: s; quoz. i. mā et forma:
 efficiēs et finale. ¶ 4º infinite sunt mae et forme. g sunt
 plura pñ^m q̄ tria. pñtia tenet et aīz pbat. qz infinite sunt
 pres pportioales forme: quaz quelibet est forma. ergo.
 ¶ 5º si pñ^m rez naliūz sunt tria: et cū pñcipia sint res nā
 les: bñt enī esse nāliter: videt qz pñcipioz nālū sūt tria
 pñ^m et istoz: et sic vterius in ifinitū. ¶ 6º cū dī rez nālū
 eē tria pñ^m: vel solū nominant noīa: vel res significate.
 Si scdm. tūc duo solū. i. mā et forma: ex quo pñatio non
 distinguit ab ipsa mā. Si pñ^m hoc nō valet: qz illa noīa si
 gnificatiua pñcipioz rez naliūm non sunt tñ tria. imo
 possunt esse ifinita. ergo sunt plura q̄ tria. ergo etc.

¶ 56. In oppositum determinat. Alz. in 2º caplo bu
 ius tractatus. oēs ergo pñcipia

tria etc. ¶ In ista qōne pñ vidēdum est. vtz cuiusqz rei
 nālis sunt tñ tria pñ^m et nō plura. Scdo an cuiuslibet trā
 smutationis nālis sint tria pñcipia et nō plura. De pñpo
 nā distinctiones. De 2º nes. ¶ Quātum ad pñ sit pñ^m di
 stinctio. qz ens nāle pōt capi duplr. large et stricte. Pñio
 mō accipiēdo nō solum cōpositū ex mā et forma dī ens
 nāle: sed etiā materia et forma ex quibus cōponit: ita qz
 large accipiēdo excedit se etiā ad nām. Scdo mō solū
 cōpositum ex mā et forma dī ens nāle: sicut est mixtus
 vel elemētus. ¶ 2º distinctio qz rez naliūz quedā sunt
 pñcipia intrinseca: sicut sunt illa que intrant cōpositionē:
 et a qbus depēdet ipm cōpositum et quelibet eius pars:
 sicut mā et forma de illis dixit Alz. opz pñcipia manere.
 Quedā autē dicunt pñcipia extrinseca que nō intrant cō
 positionē: sic qz ab eis depēdeat cōpositū: et cū hoc quelī
 bet eius pars: sicut efficiēs et finis. et fm qz etiaz partes
 integrales possunt dici pñcipia extrinseca sui totius: qz
 quāuis intrant cōpositus: non tñ sic intrant qz ab eis
 dependeat quelibet pars totius. ergo etc.

Quantum ad 2º articulum sit pñ conclusio. nullius
 materie sunt pñcipia intrinseca. Ra
 tio est: qz cū pñcipia intrinseca sint mā et forma: sequere
 tur qz materie eēt materia: et sic in ifinitū. ¶ Cōfirma
 tur. qz materie nō sunt aliqua pñ^m cōponentia mām: sic
 qz ab eis depēdeat mā: et quelibet pars eius: vnde q̄uis
 partes integrales ipsius mae intrant cōpositionem ipsius
 materie: tñ ab eis nō depēdet quelibet ps mae. vna enī
 medietas materie nō dependet ex alia: et per pñs nulla
 partūz integraliū materie dī pñ^m intrinsecū materie: sic
 in pposito accipit pñ^m intrinsecū. ¶ 2º. nullius forme
 est pñ^m intrinsecū. hoc pbat sicut pbatum est de mate
 ria. Ex his sequitur mām et formā eē simplicia: simplicita
 te que opponit cōpositioni ex pñcipijs intrinsecis. videlz
 ex materia et forma: q̄uis q̄libet eoz possit esse cōposi
 tum ex pñibus integralibus. Et est sciēdum qz pñcipia in
 trinseca solent dici pñ^m eēntialia: et cōpositio ex eis solet
 dici cōpositio essentialis. ¶ 3º. qz non cuiuslibet entis
 nālis accipiēdo ens nāle large: sunt tria pñcipia intrinse
 ca. hoc patet per nes pcedētes: nec materie: nec forme
 que dicuntur entia nāla large sunt pñ^m intrinseca: et pñs
 nō tria. ¶ Sed dices. imo videt qz alicuius forme sunt

pñcipia intrinseca. scilicet intellectiue. Quia per Cōment
 tatorē 3º de aīa. qui dicit qz ipsa cōponit ex intellectu pos
 sibili: et intellectu agēte. Dico qz Cōmentator fuit illiº opi
 nionis: et nō est pctm negare eum. Veruntm̄ pōt dici: qz
 aīa intellectiua cōponit ex intellectu agēte et possibili fm
 denotationē: sic qz eadē suba fm qz est receptiua specie
 rum intelligibilūz dī intellectus possibilis. Scds autē qz
 est pductiua actuz intelligēdi: dī intellectus agens. ¶ 4º
 conclusio. qz accipiēdo ens nāle stricte cuiuslibet entis nā
 lis sunt duo pñ^m intrinseca et nō plura. pbat. qz solū mā et
 forma sunt que manēt in ipso post eius generationem.
 ¶ 2º nam q̄libet ens nāle est genitū. ergo ex aliquo ma
 nente sub vtroqz termino trāsmutationis nālis. et B est
 materia: que nec est generata: nec facta de nouo: nec eēt
 trāsmutatio: nisi aliqd esset factus de nouo: et hoc est ipa
 forma: et ista duo sufficiunt ad cōpositionem compositi.
 Sic ergo ps qz omne cōpositū est ex aliquo eterno. i. ex
 materia: et ex aliquo de nouo facto. i. forma. ¶ 3º sic est
 in artificialib^{us} sic pportionaliter est in nālibus: sed ita
 est qz ad substitutiones rei artificialis sicut statue: sufficit
 mā. i. scs et forma artificialis. i. dispositio talis vel talis.
 ipsius eris. sic ergo debet esse de re nāli. ¶ Sed dices.
 imo videt qz entis nālis sint plura pñcipia q̄ tria. pba
 tur. qz ipsius mixti elemēta sunt pñcipia intrinseca que
 sunt quoz. ¶ Rñdet vno mō negādo qz elemēta sint
 pñcipia intrinseca entis nālis: qz elemēta nō manent for
 malr in mixto. ¶ Alr pōt dici: bñ elemēta eē pñcipia in
 trinseca mixti sed non pñ^m. Sed pñlo intelligebat de pñci
 pīs intrinsecis pñm̄. vñ nota qz elemēta se bñt in mixtus:
 sicut se bñt syllabe in dictione: et mā et forma se bñt in
 eodē: sic littere in dictione. mō sic lre et non syllabe sunt
 pus in dictione sicut mā et forma in mixto: et sicut ex lit
 teris cōponunt syllabe: ita elemēta que ponunt in mix
 to: componunt ex mā et forma. Sed dices sic: tūc ele
 mēta nō eēt simplicia. ¶ Rñdeo pcedēdo qz nō sunt
 simplicia simplicitate que opponit cōpositioni ex mā et
 forma. Sunt tñ bñ simplicia simplicitate que opponit
 cōpositioni ex elemētis et hoc intrinsece. ¶ 5º. pñ^m rez
 nālū sunt centum. pbat. qz capiant 50º res nales: tūc
 per 4º m̄nem cuiuslibet haruz sunt duo pñ^m. ergo illaz
 rez sunt centū pñcipia: sed qz ille sunt res nales: sequit
 rez nālū esse cētū pñ^m: et sic posset pbari qz essent mille.
 ¶ 6º. si ly oīa tenet distributiue. bec est falsa: oīuz rez
 nālūm pñcipia sunt tria. Si r oīa pñcipia rez nālūm
 sunt quoz. hoc ps. qz quoz sunt pñ^m rez nālūz: sex sunt
 pñcipia rez nālūz. et sic vltra vt dicit pcedens conclusio.
 ergo falsum est. oīa pñ^m rez nālūz esse quoz vel sex: vel
 in aliq̄ alio numero determinato nobis cognito. ¶ 7º. pñ^m
 qz si ly oīa tenet collectiue dubiū est in quo numero sint
 oīa pñ^m rez nālūm. hoc ps. qz dubiū est de numero rez
 nālūm simul sumptaz. ¶ 8º 2º pñcipali est sciēdū:
 qz oīs pceptus qui includit in diffinitione alicuius pōt di
 ci illi pceptui intrinsecus. vñ dicimus pceptū generis esse
 intrinsecū pceptui diffinitionis speciei. Similr pceptū
 differētie: qz pceptus diffinitionis speciei integrat ex cōce
 ptu generis: et ex pceptu dīe: et ex hoc dicim^{us} genus esse
 pñcipiū intrinsecū diffinitionis speciei: sicut et dīam: sic
 etiā dicimus pceptū sube esse intrinsecū pceptui diffini
 tioni sui ppty accidentis. ¶ Doc notato sit pñ^m rñsalis
 ad questū: qz cuiuslibet trāsmutationis sunt tria pñ^m in
 trinseca: et nō requirunt plura: nec sufficiunt pauciora. i. mā
 et forma: et puatio ad istū intellectum: qz in quolibet pce
 ptu diffinitiuo alicuius trāsmutationis includunt tres
 pceptus. i. pceptus quo pceptus mā: et pceptus quo pceptus
 forma: et pceptus quo pceptus puatio. i. mā puata: et ita de
 Alz. de sap. L

bet intelligi de h. Az. pbat. na. accipiendū trāsmutatio-
nem necesse est accipe terminū a quo est trāsmutatio: r
terminū ad quē est trāsmutatio: r subm qd est sub vtro
qz termino: ex q ps subz trāsmutationis includere pce-
ptū duoz terminoz. s. pceptū trāsmutatiois mae r for-
me. assumptū ps: tā in trāsmutatione subali qz accidēta-
li. Si enī accipio parietē trāsmutari de albedie in nigre-
dinē: opz me accipe parietē: r cū hoc accipere parietē care-
re nigredine: r cū hoc parietē de nouo post b hēre nigre-
dinē. ps hoc in trāsmutatione sbali. nā si ego accipio ali-
qd gnārī opz me accipe mām: r cū hoc mām carere for-
ma gnānda: ēr postea hēre formā gnādā. ps qd pceptū
trāsmutatiois nō pōt eē sine cōceptu mae r puatiois r
forme. Et nota q pceptū puatiois dī pceptus quo cōci-
pio mām carere forma: r ideo qūis cōceptū puatiois
r pceptū mae sint distincti: qz pceptū puatiois est cōple-
tus. pceptū aut mae est incōplexus: notauit Az. cū dixit
mām r puatiōē esse vni in numero: differre aut iucez
rōne. q aliter rīdendū est: si querat vtz cuiuslibet rei
nālis pñ intrinseca sint trī tria: Un rīdendū est q non:
qz solū duo. s. mā r forma. Si querat vtz pñ rez nālū
sint trī tria. itēz aliter rīdēdum est. s. q nō: s. plura. Di-
cimus enī rez nālū sunt qtuoz pñ intrinseca: qz in mī-
nozi numero nō possunt eē res nāles: qz in nūero bina-
rio: r sic tūc illaz rez sunt qtuoz pñ intrinseca: ex quo cu-
iuslibet illaz sunt duo. Si aut querat vtruz cuiuslibet
trāsmutationis nālis pñ intrinseca sint trī tria. aliter rī-
dendū est. s. est dicēdū: q sunt tria ad itellectū qōnis po-
sire. Sed dīceres trāsmutatio cū nō sit aliqd accis sup-
additū reb pmanētib: est vel mā: vel forma: vel cōposi-
tū. r qd cūqz istoz dat nō legtur trāsmutationis eē tria
pncipia. Rīdēt siue trāsmutatio ponat eē mā siue
forma vel cōpositū: trī nullū accipit eē trāsmutatio: nisi
accipiat mā forma: r mām esse pūatā forma gnānda:
nūqz enim accipere mām trāsmutari: nisi accipere eam
ab aliquo ad aliqd trāsmutari: vel accipere eam p ali-
quo carere: r conciperem eam postea habere hoc.

Ad rōnes principales. Ad p^m qñ dī: pncipia sunt
duo r nō plura. pcedo. r nego pñtiam.
ergo nō sunt plura duob. nā in antecedēte illa negatio
nō tenet infinite: r ob hoc aīns pōt esse verum. In pñte
aut tenet negatiue: vñ accipiendū aīns in q̄tum est vna
categorica: de copulato extremo. r sllr ista negatiōe nō
tenta ifinite aīns est pcedēdum. Ad 2^m dico: q qūis
discursus sit oppositorius: nō trī est bonus ppter hoc q
mediuz in syllo oppositorio debet eē terminus singula-
ris: mō sic nō est in pposito. nā mediuz est hoc totū: ista
duo vel tria: mō hoc totū nō est terminus singularis ex
eo q est termin⁹ verificabilis de plurib⁹. B patet. nā ali-
qua duo sunt ista duo vel tria. Similr aliq tria sūt ista
duo vel tria. Cōsimilī mō solūit 3° rō. r p̄similī mō
solūit talis discursus: iste hō vel iste asinus est hō. Iste
idē hō vel iste idēz asinus est asinus. q asinus est homo.
Ad 4^m bec est ipolis rē. pcedo: cuz hoc trī stat q trī
tria sint pñ trāsmutationis nālis ad itellectū predictū:
quib⁹ oīa alia equalent in significādo: r hoc exponendo
ly trī rōne pluritatis: r nō grā aietatis. Ad 5^m r 6^m
dico q bñ pbat: q cuiuslibet rei nālis sunt duo pñ intrin-
seca: r hoc bñ pcedit rē. Ad 7^m dico q bñ pbat: q in
trāsmutatione nō sunt nisi duo pñ. s. mā r forma: cuz
hoc trī stat q in pceptū dīffinitiuo trāsmutationis inclu-
dunt tres pceptū. s. mae r forme: r puatiois: itelligēdo
per puatiōē mām pūatā. s. forma generāda que non
est alia res a mā. Ad 8^m dico q bñ pbat q nullius
rei nālis sunt plura pñ qz duo: nō trī pbat qū possint eē

plura trāsmutationis nālis. Deinde ad alias qb⁹ pro-
babat q eēnt plura pñ qz tria: qz pncipiata sūt plura qz
tria. er go sunt plura pñ qz tria. dico q pñā nō valet: qz
possunt eē plura pncipiata qz tria: q trī ad hoc nō essent
plura pñ qz tria fm equalētiā: r qñ dicebat multipli-
cato vno rē. Dico q b debet itelligi q̄tum ad significa-
tionē r nō q̄tū ad significata. vnde hoc ps. qz qūis pa-
ter r filius dicant ad innicē relatiue. trī possunt esse plu-
res filij qz ptes. Ad 2^m dico q nominant solū intrinse-
ca qūis cuiuslibet rei nālis sunt solum duo pñ: trī tran-
smutationis sunt tria ad itellectū qōnis. Ad 3^m in fi-
nite sunt mae. dico q ptes ipsius mae Az. nō distinguit
quo ad oē pñ intrinsecū ptra mām. r etiā sicut dicebat
in p articulo ptes mae nō dicant pñ intrinseca cōpositi:
sed mā totalis: ppter b q a prib⁹ mae nō depēdet totū
cōpositū: r quelibet eius ps inē. r sllr dicat de partib⁹
ipñ forme. Ad 4^m pncipioz rē. nego. r qñ dicebat
pñ rez nālū sunt entia nālia. nego. r hoc patet p Az. t. p^m. i.
r duib⁹: vbi solū entia cōposita ex mā r forma vocat en-
tia nālia. pñ aut sic sunt mā r forma: vocat nās. Ad
aliā vel solū nominant noia rē. dico q pñ trāsmutatio-
nis nālis cum nominant solūz noiant noia: r qūis illa
sint plura qz tria fm numez: sunt trī tria fm equivalen-
tiam. sed cū nominant pncipia rei nālis: tūc nominant
res que nō sunt signa. r ille sunt trī due. Similr cū no-
minant pncipia rez: sicut ps ex pte: r possunt esse in
maiori numero qz quatuor: vt patenter sequitur. ergo.

Textus cōmentī. LIII.

Et tande r si aliquis priorem verā putabit esse
rationem rē.

Questio. XIII.

Primum sit possibile aliquid fieri demo-
uo nullo subro p̄supposito: Et
arguit p^o q sic. nā si nō: maxime esset ppter
hoc: qz ex nihilo nihil fit: sed hoc est falsū:
r pñtia pbat. nā ex aliquo nihil fit. ergo fal-
sus est q ex nihilo nihil fit. pñtia tenet per legē dīcto-
rio. aīns patet. qz ex deo nihil fit qui est aliqd tanq̄z
pte integrāte intrinsece. Ad 2° aliqd fit de nouo ex nihilo.
ergo possibile est aliqd fieri nullo subro p̄supposito. pñtia
tenet. aīns pbat de aīa itellectiua: que ex quo nō educit
de potētia mae ipsa fit ex nihilo. nō enim indiget ad fa-
ctiōē eius aliquo subro p̄supposito. Ad 3° cōsimilī mō
pōt argni de formis educibilib⁹ de potētia materie. nāz
vel ipsaz aliqd p̄existit: r aliqd nō: vel tote p̄existunt
in mā. si dicat 2^m: tūc nō de nouo fiūt. Si p^m tūc ad mī-
nus idē qd non p̄existit in mā: capit esse ex nihilo. Ad 4°
omne qd fit: fit ex ente: vel ex nō ente. si dicat 2^m: tūc
fit ex nihilo. Si dicat p̄mū: ptra. nā sicut ex aīali nō fit
aīal: tanq̄z ex subro p̄supposito: nec ex albo fit album: ita
etiā videt q ex ente nō fiat ensētiā ens cēt anteq̄ cēt.
Ad 5° mā fit r non fit ex aliquo subro p̄supposito. q̄ que-
stio falsa. pñtia tenet. Sed p^o ps aīntis pcedit ab Az. p^o
buius. r 2° pars pbat. nā si materia fieret ex subro p̄sup-
posito: sequerē q esset p̄cessus in infinitū in materijs.
Ad 6° per dīffinitionē generationis positā ab Az. in p̄v-
dicamētis. s. generatio est p̄gressus a nō esse ad eē. ergo
videt q illud qd capit eē per gnātiōē capiat eē ex nō
bilo. Ad 7° deus pōt facere aliquid de nouo nullo subro
p̄supposito. ergo questio falsa. Cōsequētia tenet: r aīns
probat. nā quāuis sit infinita dīstātia inter nō esse r eē
trī deus est infinite vtutis r potētie: pōt reducere aliqd
de nō esse ad eē ex nihilo. Ad 8° deus est oīpotens: sed si
nō posset aliqd facere ex nihilo nō esset oīpotens: co q
oīpotens

t. p^m. i.

t. p^m. 8z.

omnipotens dicitur quod omnia potest. ¶ 9° quanto aliquid agens est perfectius: tanto minus presupponit in eius actione: ergo deus est perfectissimus: et multo perfectius sine proportionem quam sit agens naturale: sequitur ergo minus presupponit in eius actione quam agens naturale. Luz ergo agens naturale in eius actione: puta in generatione presupponit ens in potentia: sed non possumus minus presupponere quam nihil. Ergo sequitur quod deus in eius actione nihil presupponat. ¶ Decimo sicut se habet agens actuale ad artificiale: ita se videtur habere agens supernaturale ad agens naturale: sed agens naturale in eius actione minus presupponit quam artificiale: quia naturale presupponit ens in potentia, artificiale autem ens in actu. Ergo et cetera. Si ergo supernaturale presupponit minus quam naturale: sequitur quod non possit minus presupponere quam nihil: ergo agens naturale presupponit ens in pura potentia.

In oppositum est. ¶ In isto tractatu. Quod dicitur in principio 3° eius: et est perclusio eiusdem capituli. ¶ In omni transmutatione oportet aliquid subici. Si ergo omnis factio est transmutatio: sequitur quod in omni factione aliquid presupponatur. et per se non est possibile aliquid fieri de nouo: nullo subitio presupposito. ¶ In ista questione per videndum est quod est dicendum secundum Aristoteli. ¶ 2° videndum est quod est dicendum secundum veritatem. ¶ Quatum ad per sciendum est iuxta istam mentem: ut dicit Commentator tres fuerunt opiniones. nam aliqui dixerunt quod aliquid bene fit de nouo. et sicut quilibet quod fiebat: fiebat ex nihilo. Alii autem dixerunt: nihil fieri de nouo simpliciter: et nihil fieri ex nihilo: sed ex aliquo presupposito: ita quod in omni factione aliquid de nouo perexistat aliquid: et aliquid de nouo accrebat. Clarius videndo de per opinione videndum est: quod illi antiqui opinabantur: quod ipsi opinabantur: quod nihil esset compositum ex partibus essentialibus: sed solus ex partibus quantitatiuis: et quod aliquid fiebat de nouo nihil ipsius perexistebat: sed secundum se totum caperet esse ex nihilo. ¶ Sed dices. quomodo posset hoc esse: cum Aristoteles dicit: omnes antiquos percessisse nihil capere esse ex nihilo: Respondetur quod verum est: putat ly ex denotat mentem: vel putat denotat ordinem. in omni quibus antiqui dixerunt aliquid fieri ex nihilo: putat ly ex denotat mentem. nam si dixerunt quod quilibet fieri ex aliquo: putat ly ex denotat ordinem. unde dixerunt quod quilibet fieri ex nihilo: hoc est ex corruptione bois: sicut quod nihil quod est in cadauere peruisserit. Sed cadauer secundum se totum caperet esse ex nihilo: putat ly ex denotat mentem existens in ipso: et que peruisit in corrupto. Sed forte diceret aliquis. Si solus percessissent aliquid fieri ex aliquo: putat ly ex denotat ordinem: non oportuisset eos percessisse generationem unius esse corruptionem alteri. ¶ Respondetur quod immo: unde cum cadauer generatur opus aliquid corrupti non propter hoc quod aliquid in generato sit quod peruisit in corrupto: sed ideo ut cadauer de nouo generatum habeat locum: propter nihil aliud posuerunt generationem unius esse corruptionem alteri: nisi quia corruptio perexistens faceret locum illi quod de nouo fit. ¶ Adhuc diceret: possibile est quod aliquid in actu compositum quod illud quod fieret de nouo haberet locum absque corruptione cuiuscumque perexistens. ¶ Respondetur antiqui quod non: quia tunc de fieret tanta perdatio: quod non possent manere entia naturalia: nec exercere operationes sibi debitas. ¶ De secta 2^a. Qui posuerunt nihil fieri de nouo simpliciter: et quod nihil fieret ex nihilo. Et per presupponebant quod nunquam aliquid de fieri simpliciter nisi quod aliquid caperit esse postquam non fuit. ¶ 2^a presupponebant quod mentem potest se habere aliter nunc quam prius. sicut per de cera: que nunc est imago bois: et postea est imago equi. ¶ 3^a presupponebant quod istud aliter se habere illius mentem esse posset: absque hoc quod aliquid res sit nona in mentem: que prius non erat in ea: sicut per de cera. Cera enim solam per motum localem suam prius est imago equi: et postea imago hominis. ¶ 4^a presupponebant quod

omne quod fit fit de nouo ex aliquo presupposito: et ipsi imaginantur quod nihil fit de nouo simpliciter. nam quis mentem se habeat nunc aliter quam prius: tamen quod illud aliter se habere non est aliquid res supaddita mentem per unam suppositionem. sed non propter hoc opus esse aliquid generatum simpliciter: nam per unam suppositionem nunquam aliquid fit simpliciter: nisi eius aliquid res de nouo est: que prius non erat. Ulteri^{us} dicebant quod quodlibet fieri non esset aliud quam mentem aliter se habere quam prius se habeat: et secundum istam opinionem diceret quod tota suba res naturalium esset mentem. ¶ 2^a diceret totum quod est infra concavum orbis lune esse unum continuum. id est unam mentem continuum: que tamen secundum alias eius partes aliter se habet: per quod secundum unam esse parte vocat aqua. et secundum aliam ignis. et per aliam terra. et secundum aliam hoc et cetera. sicut unum partes continuum per unam parte esse albus: et secundum aliam niger. et secundum istam opinionem diceret quod nihil esset compositum ex partibus essentialibus: sed solus ex partibus quantitatiuis. ¶ 4^a dederent omnia infra concavum orbis lune esse unum. ¶ 5^a dederet hoc esse immobile: et cum Aristoteles arguebat hoc habere partes dederat: et ultra quod arguebat. ergo infra concavum orbis lune sunt multa. Respondebant quod verum est: sed non seorsum existens. Et non est dubium: quin hoc bene percessissent antiqui: quod sic esset multa: quibus posuerunt unum ens seorsus existens: et sic per illud non erat per alterius: et sic per quater potuissent soluisse rationem Aristoteles. protra eos. Quapropter ex multitudine partium multa essent: unde non fuerunt ita fatui quod posuissent omnia unum iduisibile. Sic ergo videntur due vie iuxta mentem questionis.

Quantum ad 2^{am} restat videre opinionem Aristoteles. que tenet medium. ¶ Pro quo est sciendum quod fieri de pluribus modis. Aliqui enim fieri attribuit per dicitur factionem: ut cum dicimus hoc fit multus: vel cum dicimus mens nam fit formata: talis vel tali forma. Et quod fit fit per: quod non fit ex aliquo. nam mentem sic fit: et non fit ex aliquo. ¶ 2° fieri accipit putat attribuit sequitur factionem de his que per modo sunt. ¶ 2^a notandum quod cum dicimus aliquid fieri ex aliquo diversimode ista dicitur ex utrimur. ¶ Aliqui enim utrimur ea putat notat agens: ut cum dicimus filius fieri ex patre. Et sic accipiendo ly ex non est dubium: quin de quod fit: fit ex aliquo agente. ¶ Aliqui utrimur ista dictione ex: putat denotat terminum a quo distinctum a subitio. et sic accipiendo ly ex non quodlibet quod fit: fit ex aliquo. patet. nam lumen quod fit de nouo in aliquo medio: non fit ex aliquo distincto ab aere et cetera. ¶ Aliqui utrimur hac dictione ex: putat parre integrantem notat. Et sic item non quodlibet quod fit: fit ex aliquo. nam forma fit: et non fit ex aliquo integrante ipsas: ex eo quod est entia simplex: et hoc per maxime de anima intellectiva que ponit iduisibilis. ¶ Aliqui utrimur hac dictione ex: putat denotat subitio presuppositum: et quo vel in quo fit aliquid. Et sic accipiendo ly ex ponit ista perlo secundum Aristoteli. Necessesse est quod omne quod fit fiat ex aliquo. patet. nam de quod fit est suba vel accidens. Si accidens accidens non possit esse sine suba: sequitur quod ipsum fit ex aliquo presupposito: capiendum ly ex: 4° modo. Si autem est suba: tunc item patet per inductionem quod de quod fit: fit ex aliquo. per tamen de simplicibus de mixtis. Si enim fit aqua: vel fit ex aere: vel igne: vel terra: vel ex aliquo alio. Si autem est suba mixta: tunc item fit ex aliquo: sicut per de plantis et de animalibus: que fiunt ex semine: et nunquam vnum est quod aliquid suba esset que non esset: vel fieret ex aliquo presupposito. et tempus vnum est de his que fiebant: quod ex aliquo presupposito fiebat. ergo dederat est omnem suba que fit: et de quod fit secundum Aristoteli. fieri ex subitio presupposito: et ita arguendo sufficit in scientia naturali. nam similitudo modo et non aliter possumus probare omnem ignem esse calidum: ut sic arguendo. Iste ignis quod sentio est calidus: et omnis ignis quem vnum sentio erat calidus: nec vnum quod explebar oppositum. perclusio ergo quod omnis ignis est calidus: unde in probando per in scientia naturali

que capiunt per experientiam: ops sic arguere. Sic ergo pcederet Az. qd omne qd fit: fit ex aliquo p supposito: r no est dicendum aliqd fieri nisi ex aliquo p supposito.

Quantum ad 3^m suppono p^o factio extendat se ad creatione r ad gnatione. ¶ 2° suppositio qd dicitur sit iter generatione r creatione: similiter annihilatione r corruptione: unde tuc aliqd dicitur creari: qm fm se totu r qdlibet sui icipit ee de nouo. Et tunc dicitur aliqd annihilari qm desinit ee s3 se r qdlibet sui: nec aliqd manet qd fuit eius pars: vel in quo fuit. Et tuc aliqd dicitur corrumpi: qm aliqd derelinquit qd fuit pars illius qd corrupit: vel subm eius: ita qd breuiter in descriptione qd nois illius termini creatio: r etia annihilatio non includit nome materie p supposite. Sed in descriptione generationis vel corruptionis bn includit. ¶ Tunc sit p^o conclusio: qd aliqd pot fieri nullo s3to p supposito. pbat. nā aliqd pot creari: ergo aliqd pot fieri nullo s3to p supposito. pntia tenet ex quo fieri extedit se ad creari. Antecedens patet. nā deus cu sit absq3 p portione: potentior agente nāli pot facere aliqd ex nihilo ex quo aliqd agens nāle pot facere aliqd ex aliquo. ¶ 2° nā deus pot aliqd annihilare: ergo pot aliqd creare. pntia tenet. ois pbat. nā in p^o parte p portione alicuius boze pot aerem aliq3 rarefacere ad duplu. r in 2^a parte p portione nabili illius boze ad quadruplu: r sic vltra vsq3 ad fine illius boze: ille aer erit annihilatus: qd per talem rarefactione factu est vacuu. Et pro ista pntia possunt adduci rones posse ante oppositu: quibus pbat Deuz posse facere aliqd ex nihilo. ¶ 2° conclusio. qd nihil pot generari ex nihilo. pbat. ex qd nomis generationis. Implicat enis dictione. nā est sensus: aliqd generat ex nihilo. i. aliqd generat ex aliquo: sed a nullo pot fieri: qd implicat dictione. ergo rē. pntia tenet. 2^a pars antecedentis cōiter pceditur. r pma pars patet ex suppositione vna. ¶ 2° impossibile est fieri trāsmutatione aliqua nisi aliqd p supponat: s3 ois generatio est trāsmutatio: ergo rē. maior est nota. nā si est trāsmutatio tuc ex quid nomis trāsmutationis aliqd trāsmutat manens sub vtroq3 termino: ergo illud qd est p supponit: vt patet de se. ¶ 3° conclusio est. qd nihil pot corripui nisi aliqd remaneat. B patet s3tr ex qd nomis corruptionis simplr. ¶ 4° conclusio qd deus non pot angelu ab eo creatu corripere, pbat. nā angelus est indiuisibilis: ergo si desinit esse nihil eius manet: r per pns no corripitur: qz oporteret aliqd manere: r aliqd dimitti. s. m. s. ¶ 5° conclusio. qd deus angelum ab eo creatu pot annihilare: patet. qz potest ens facere non esse simpliciter sicut fecit ipsum.

Ad rationes pncipales. Ad p^o pceditur qd ista est falsa: ex nihilo nihil fit. sicut pbat. sed pceditur ad istu intellectu ab Az. r ab alijs: qd nihil. i. nullu ens fit ex nihilo. ¶ Ad 2° de aia intellectua. dico qd ista bn pbat aliqd fieri ex nihilo ab agente supnaturali: no tñ ab agente nāli. ¶ Ad 3° de alijs formis: dico qd oēs sunt ex aliquo put ex denotat mām in qua vel ex qua aliqd fit: cum hoc tñ bene stat qd fiant ex nihilo: saltē aliq3 eaz: put ex denotat terminum o quo distinctus a materia: de quo postea diffusius dicet. ¶ Ad 4° dico qd fit ex ente: r qm dicebatur ens eet ante fieri. pceditur qd bene est ens antea: sed non illud ens qd de nouo fit. r qm dicebat ex aiali non fit aial: tan qd ex s3to p supposito: ergo nec ex ente: non valet consequentia. ¶ Ad 5° materia fit. Quid sit dicendum. patet ex qdōne. ¶ Ad 6° dico qd bene pbat qd aliqd fit ex nihilo terminatiue: cui3 quo tñ stat qd oē quod fit: fit ex aliquo p supposito: alie rationes patent.

Determinatis igitur bis ex omnibus que fiunt rē. **Questio. XV.**

Veritur Utz cuiuslibet trāsmutationis nā sit p^o: Et arguitur qd no. qz illud qd no est: no est p^o alicuius. Sed mā non est. ergo maior est nota: r minor pbat. qz mā: nec est qd: nec qlc nec quantum. per Az. 7° meta^o. Sed omne qd est: est aliqd istoz. ergo. ¶ Cōfirmat illud qd taliter est qliter: anti christus no est: sed mā est b3. ergo maior est nota: eo qd anti christus no est. minor p3. qz mā est ens in potētia sicut anti christus. ergo. ¶ Cōfirmat 3°. qz si mā eet ens: sequeret qd ex ente per se fieret ens. pns falsum. r pntia tenet: ex eo qd ex mā per se: fit aliqd. falsitas pntis pbat. qz si ex ente per se fieret ens: tunc hec eet per se vera: ex ente fit ens. r cu per se dicat de oī: tuc ex omni ente fieret ens. pns falsum ex eo qd ex deo no fit aliqd: s3 bn ab eo fiat aliqd. ¶ Cōfirmat 4°. nā illud qd est mediū inter ee r no esse: no est ens. ex eo qd esse r no ee dicitur. dicitio aut est cuius fm se no est dare mediū. Sed mā fm Cōmēta. est mediū iter esse r no esse. ergo rē. ¶ 2° ad pncipale arguit sic. nā fm Cōmēta. p^o buius. p^o rez nālium debet esse cōia oib^o rebus generabilib^o r corruptibilib^o: sed sic no est de mā: qz no est eadē mā oī3 generabilib^o r corruptibilib^o. Alia enim est mā mea: r alia mā tua. ¶ 3° mā est generabilis. ergo mā no est p^o: sal tē subiectiuū talis trāsmutationis qua ipsa generat: illud enis qd fit generat sicut forma: vel cōpositū no est subiectiuū p^o talis gnationis r factionis. aīs p3 per Az. p^o buius dicētes: in oī trāsmutatione ops aliqd subici qd fit: r eōuerfo. Et Cōmēta. sup illo dicit. qd mā est illud qd in re veritate generat. ¶ 4° mā no est p^o motus localis. ergo questio falsa. pntia tenet. aīs pbat. nā celuz mouet localiter in quo tñ no est materia ex eo qd celuz est ingenerabile r incorruptibile: vt babet 2° de celo r mūdo. ¶ 5° nā trāsmutationis accidentalis sicut est albefactio r calefactio mā no est p^o. ergo non cuiuslibet trāsmutationis rē. pntia tenet. aīs pbat. nā mā no est illud qd albefit: vel frigit: sed cōpositū. ergo. ¶ 6° si questio eet vera: sequeret qd cognitio trāsmutationis depēderet ex cognitōe. mā: s3 B qz mā no est per se cognoscibilis. Dicit eni Az. qd cognoscit per analogiā ad formā: hoc est in cōparatione ad formā: r p^o pns non est p^o cognoscēdi trāsmutatio. pntia tenet ex eo qd cognitio pncipioz depēdet ex cognitione pncipioz. g. rē.

In oppositum est Aristo. tractatu penultimo istius libri. ¶ In ista qōne p^o vidēdum est. vtz mā sit ens: de quo tāgebat in p^o argumēto. ¶ 2° vidēdum est. vtz sit vna mā oīum gnābilū r corruptibilū: de quo tāgebat in 2°. ¶ 3° vtz mā sit generabilis: de quo tāgebat in 3°. ¶ 4° vidēdū est de que sit de q tāgebat in 4° r 5° argumēto. ¶ Deinde in alia qōne videbit. vtz mā sit p se cognoscibilis: de quo tan gebat in vltimo argumēto pncipalr: sic pnter seqt rē.

Quantum ad p^o sit p^o distinctio qd ee in actu intelligit duplr. Uno mō ee in actu formali. Alio mō in actu presentie. i. qd presentia sit. ¶ 2° distinctio: qd aliqd dicitur esse in potentia triplr. vno mō qd no est: sed pot esse. r isto mō dicitur anti christus in potētia: r s3tr forma gnāda: r hoc vocatur in potētia obiectiua fm antiquos. ¶ 2° mō dicitur aliqd in potētia receptiua alicuius: ex quo vna cu ipso cōponit aliqd: qd est hoc aliqd in actu: r ista vocat potētia subiectiua. r isto mō dicim^o mām

t. 2°. 3.

t. 2°. 60.

t. 2°. 1.

t. 2°. 60.

mān eē in potētia. ¶ 3° mō aliqd dī esse in potētia: qz est pars alicuius qd est per se b aliqd: r per separationē ab illo pōt fieri hoc aliqd. r isto mō pres quātītatīe dī cūm esse in potētia hoc aliqd. nā quādīū sunt in pñuo nō sunt hoc aliqd: sed per separationē eaz abinuicē: quili bet eaz sit hoc aliqd in actu: qz sit seorsuz exīstēs: r qñ est seorsum exīstēs: r nō exīstēs ps alicuius alterius: tūc dī hoc aliqd. Unde notādū q de nullo ppte dīctm^o q sit hoc aliqd: nisi de hoc qd est seorsum exīstēs: r est sba r sic est exīstēs: qd nō est ps alterius: qd sit per se vnum sicut est soz. vel plato. vnde soz. est sic exīstēs q nō est ps alicuius alterius: qd sit per se vnu. r notāter dīxi q nō est per se vnu. nā soz. qz dīcat seorsum exīstēs: est tñ pars vniuersi seu mūdī: qd qd vniuersum nō dī per se vnu: sed ens aggregatū. Et b p q nībil qd est ps alicuius: qd est per se vnu est hoc aliqd in actu. Qz aliqdū tallū bñ sunt hoc aliqd in potētia: sicut sunt pres quātītatīe pñuo: alīqua aut nō sunt hoc aliqd in actu nec in potētia: nec possunt eē naturaliter: sicut mā r forma. ¶ Tūc sit p^o mā est ens. pbat. nā aliqd ens cōponit intrinsece ex mā r forma: mō nullū ens intrinsece cōponitur intrinsece ex mā r forma: mō nullum ens intrinsece cōponit ex nō ente. ¶ 2° mā nō est hoc aliqd. pbat. nam quelibet mā est ps alicuius qd est per se vnu. q mā nō est hoc aliqd: pñtia tenet per descriptionē de hoc aliqd. r ans pbat. qz nulla mā pōt eē sine forma. S3 qñ cūqz mā est cū forma ex eis cōponit vnu. qd est b aliqd: cuius mā est ps. patet per p. volētem mān nun qz eē sine forma. ¶ 3° mā nō pōt esse hoc aliqd nālīter. patet. qz nālīter mā nō pōt esse: nisi sit pars alicuius totalis sube r per se seorsum exīstētis. Sed qdū sic se hēt ipsa nō est hoc aliqd. patet per descriptionē de hoc aliqd. ¶ 4° si per imaginationē possibīle vel impossibīle mā esset sine forma ipsa eēt hoc aliqd. patet. nā ipsa esset tūc sic q nō eēt pars alicuius alterius. vnde si per imaginationē a totali mā possent esse separate oēs forme totales. mā p^o que est in pñuo orbis lune eēt hoc aliqd r eēt vnu pñuū. nā tūc ipsa esset vnu ens: qd nō esset pars alicuius qd est per se vnu: r esset figure circūlaris: quā quādē nō hēret a se sed hēret a pñuū: r nīl hoc eēt q nā abbotteret vacuū: ipsa possit tūc cōprimi r pdenari: nō ad tam parvā qūditatem quā minorē sī nā aliqua resīstētīa. ppter hoc q ipsa est infinite passībitatis correspondē p^o agētī qd est infinite actīvitatī: r eū cui libet potētie actīve correspondēt potētia passīva. Juxta istā imaginationē pōt inferri q qz tam est ex pte mae: oīa exīstētīa infra pñuū orbis lune eēt pñuū. ¶ Ulteri^o vltīa istā imaginationē possit dubitari: posīto q tota mā eēt nuda: r repletet totū: qd est infra cōcauū orbis lune: r pōneret vltērīus q furīum traheret r causaret vnu graue simplex: vtz descēderet tāta velocitate sicut in vacuū. ¶ Ad hoc pōt mīderī q sic ppter hoc: qz ex quo mā est infinite passīvitatī: ipsa nullo mō resīstēret: r per pñs illud graue descēderet ita velociter per illud medīū sicut per vacuū. ¶ 5° q nulla forma gnābīlis r corruptībīlis est hoc aliqd: nec pōt eē hoc aliqd quād nālīter. pbat. nā nulla forma gnābīlis: sive corruptībīlis: sive sit subālis sive accidētālis est sine mā: nec pōt esse sine mā. ergo nunqz est nec pōt eē hoc aliqd. ans pcederet p. r pñtia tenet per descriptionē de hoc aliqd. ¶ 6° mā nō est ens in actu formālī. de se pbat. nā mā quātūm est de se: indīfferētīa est ad oēm formā: ergo quātūm est de se nō pōt esse in actu formālī p vna formā qz per alīā: r ipsam eē in actu formālī est ipsa eē partē alicuius cōpositī: qd est de vna determinata sp

ele sube: mō hoc nō hēt ex se: sed hēt ex forma. ¶ 7° q mā est ens in actu pñtie. patet. nāz mā pñtalīter est: ex quo est ens. ergo pñtio vera. ¶ 8° pñtio. mā nō est ens in potētia obiectīva eō mō quo antīchīstus dī esse in potētia vel forma gnānda. nā mā est ppetua pñ pñs. Sed si eēt sic in potētia nō eēt ppetua. ergo pñtio vera. ¶ 9° mā est ens in potētia receptīva forme generāde. patet. nā pōt recipe formā gnādam: ex qua vna cū mā sit suba cōposita. Qz aut quādūqz formā gnānda possit recipe. patet. qz si nō: tūc sua passīvitatē eēt terminata: r nō eēt infinite: qd est ptra dīctā pī: ipsa enī cūm cūqz forme est receptīva cū p^o cā est pductīva. ¶ 10° mā est ens in potētia capiēdo ens in potētia 3° mō. qd est r pōt esse ps alicuius cōpositī: ita q mā dīcat in potētia respectu forme: capiēdo nī in potētia vt sit ps cōpositī. ¶ Notādū tñ q mā sic nō dī in potētia sicut pres quātītatīe cū sint partes. nā ille qz nō sint hoc aliqd in actu: possunt tñ eē hoc aliqd in actu. r sic nō est de hoc aliqd: qz mā nō pōt esse hoc aliqd nālīter vt dīctā: sed ipsa bñ sit dī ens in potētia vt sit ps cōpositī. r oēs iste rīstio nes deberēt itelligī de mā ppte dīctā: r hoc de pmo.

Quantum ad 2° sit p^o pñtio: q mā nō est vnu oīum gnābīlīum r corruptībīlīum. ps. nā mā mea nō est mā tua: r nos sum^o res nāles r corruptībīles: r alīqñ gnābīles. ergo. ¶ 2° oīuz que successīue generant vnu ex alīo: mā est vna. patet. nā si ex igne sit aqua: tūc eadē mā que pñus erat ipsius ignis: postea est ipsius aque: r sic vtra. Sī ex aqua fiat terra: vel aliqd aliud. Sed dīces ptra. nā tūc eēt possibīle q mā aliqua eadē eēt successīue plūrīū hoīuz. nā p^o possit eē mā vni^o hoīs: quo corrupto eēt mā cadaveris: quo corrupto forte fieret mā alīcuius herbe que comedēret ab hoīe: qua corrupta fieret mā cineris: quo corrupto fieret itez mā hoīs. Sed falsitas pbat. qz tūc in nouīssīmo dīe. sī in resurrectione mortuoz: cum quilibet hō hēret mān suā r recipet eā: plures hoīes hērent eandem mān. mō hoc est impole: qz quozū libet plarū boīum sunt plures māe. Breuiter de hoc pñs se expediret negādo resurrectionē mortuoz. Sed qd de hoc dīcerēt theologī: de b me nō intromitto. ¶ 3° p est pñtio modū loquēdī dīctī: nos tāgē parietē: cū tāgim^o aliqd et pte: pōt pcedī q mā est vna in oīb^o. ps. nā pñtio talē modū loquēdī totalis massa māe est in me: qz pñtio aliqd eius pte: r totalis in te: qz pñtio aliā eius pte: r est pñtio eius loquēdī sī sī fortēs sit p medietate r aqua: r p medietate in aere: dīceremus soz. eē in aqua. sī dīceremus ipm esse in aere.

Quantum ad 3° sciēdas est q aliqd dī fieri vol generari triplī. vno mō: qz est casū nō fuit. ¶ 2° mō. qz sit alicuius ps de nouo cuius pñus non erat. ¶ 3° mō. qz nunc est aliqd eius ps de nouo qz pñus antea fuerit ab eterno. ¶ Tūc sit p^o mā nō est gnābīlis nec factībīlis p^o mō. qz mā est eterna. r ex alīo: qz illud qd fit: fit ex mā pñuū pñuū per pcedēte pñe. mō sī mā fieret ex mā pñuū pñuū sequeret pñus in īmūtū in materīa. ¶ 2° mā bñ sit r generat 2° mō. patet. qz ipm de nouo fit ps alicuius cōpositī: cuius pñus non erat pars. ¶ 3° mā nō generat 3° mō. patet. qz nīl generat nīl suba cōposita ex mā pñuū pñuū: r ex forma de nouo generata sicut genita. Iste tres pñtiones solēt pñti sub his verbis. mā nō est gnābīlis terminatī: ut mā est gnābīlis subiectīue. mā nō est gnābīlis completīue. vnde gnābīlis terminatīue attribuit forme. gnābīlis subiectīue māe. gnābīlis aut cōpletīue toti cōposito r.

Quantum ad 4° sciēdas est q hoc nomē mātēria casū dīctī: pñtio r īmūtātie. pñtio. Al. de sax. L 3

prae capitur materia: de qua dicitur est per totum diem: improprie materia dicitur que est sub motu locali: isto modo celum potest dici materia. ¶ 2° distinctio. submutatio nis dicitur illud quod manet sub utroque termino transmutationis: et quoddam dicitur mediatum: et quoddam immediatum. ¶ Tunc sit 3° q. nulla materia est submutatio cuiuslibet transmutationis. patet. quia que est pariter non est submutatio illi que est rome. nec e converso. ergo. ¶ 2° q. non cuiuslibet transmutationis accipiendo materiam proprie materia est submutatio immediata. patet. quia nec motus localis ipsius celi: nec est motus localis ipsius solis. materia est submutatio immediata. ¶ 3° q. nec materia cuiuslibet transmutationis est submutatio mediatum. patet ex eo: quia non est motus localis ipsius celi. ¶ 4° q. materia proprie accipiendo materiam cuiuslibet motus localis alterius a celo ipsa est principium subiectivum mediatum. patet ex eo: quia quolibet aliud quod movetur localiter habet materiam proprie dictam. ¶ 5° q. cuiuslibet transmutationis substantialis materia proprie dicta est submutatio mediatum. patet. quia ipsa est illud quod manet immediate sub utroque termino transmutationis. Secundo: quia in conceptu distinctivo transmutationis subalterius conceptus materie proprie dicitur includit de quo prius dicebatur. ¶ 6° q. accipiendo materiam large cuiuslibet transmutationis materia proprie dicta est principium seu submutatio subiectivum. patet. nam omnis transmutatio naturalis: vel est generatio: vel corruptio: vel augmentatio: vel diminutio: vel alteratio: vel loci mutatio. modo cuiuslibet transmutationis istorum materia est submutatio accipiendo materiam large: prout non solum extendit se ad materiam proprie dictam. verum etiam ad materiam seu ad submutatio motus localis. ex hoc patet intelligendo de principio passivo et subiectivo ipsius transmutationis vel passionis. ¶

Ad rationes principales. Ad primam quando dicitur materia non est ens. negatur. et quando dicitur: nec est quid: nec quale: nec quantum. dico quod debet intelligi quod materia non est hoc aliquid: nec de se qualis: nec de se quanta. hoc est quod non determinat sibi quod sit talis: vel talis: neque sit tanta. sed taliter a forma determinat que recipit in ea. unde materie quantum est de se non repugnat non esse calidum: vel frigidum: vel pedalem: vel bipedalem: huiusmodi tamen hoc sibi repugnat ratione forme substantialis que recipit certam dispositionem in qualitatibus: et certam magnitudinem et paritatem: sicut dicebatur in questione de maximo et minimo: ita quod materia nec est quid: nec qualis. et non determinat sibi aliquam formam subalteriam: nec aliquam formam accidentales: sed ad quolibet quantum ex parte sua est: ipsa est indifferens: cum hoc tamen stat quod ipsa sit ens. ¶ Ad 2^{am} confirmationem illud quod est in pura potentia illud non est: verum est quod est in potentia obiectiva: sed tamen quod est in potentia receptiva: bene est sicut materia: de qua dicitur est in questione. ¶ Ad 3^{am} confirmationem: tunc ex ente per se fieret ens. concedo. et quando dicebatur: tunc hoc esset per se vera ex ente sit ens. negatur quantum bene sequeretur: si procederetur ex ente sit ens per se. unde prima est in sensu diviso. et est in sensu composito. Unde quibus ex albo per se fiat musicum per se: tamen falsum est quod ex albo per se fiat musicum. Et quod si sit vera. patet. quia ex musico sit per se musicum. et si illud idem musicum est album: tunc ex albo per se fit musicum. ¶ Ad 4^{am} confirmationem dico quod cum Comenta dicit materiam esse medium inter ens et non ens: intellegit materiam esse iter non ens simpliciter: et ens in actu. quia materia nec est non ens simpliciter: nec ens in actu hoc aliquid. ¶ Ad 2^{am} principale quod sit dicendum patet ex 2° articulo. ¶ Ad 3^{am} patet quod sit dicendum ex 3° articulo. ¶ Ad 4^{am} et ad 5^{am} patet quid sit dicendum ex 4° articulo. ¶ Ad 6^{am} patet solutio in sequenti questione.

Subiecta autem natura scibilis est secundum analogiam et c.

Questio. XVI.

Meritur 16°. Ut materia proprie sit per se cognoscibilis: Et arguitur per quod non esset tate activitatis: quod posset manere et agere in intellectu intus: quod intelletus eorum intelligeret. ¶ nis est falsum. ¶ nra tenet. quia contra dicitur materiam non esse per se intelligibile propter hoc: quia tunc moveret intellectum: et sic esset activa: quod etiam reputatur falsum. Sed falsitas nra patet. nam si materia proprie non esset alicuius activitatis: sed passivitate infinite: sequeretur quod possibile esset eandem materiam simul et semel esse in diversis locis. Sed hoc est contra Aristoteli in 4° huius. et patet nra. quia esse in loco est pati. et sicut esse in duobus locis est pati. Si ergo esset passivitate infinite: quodlibet posset pati quod esset in duobus locis simul et semel. et sicut tunc eadem posset esse materia sortis existens pariter: et platonis existens rome. ¶ 2° si materia non esset per se cognoscibilis esset per formas: ut dicit Aristoteles in littera. Sed hoc est falsum: quod patet. nam materia est magis perfectius ens quam forma: sed quod materia cognoscitur per formam: et per nra videtur esse maioris activitatis quam forma: et videtur quod magis forma cognoscatur per materiam quam e converso: assumptum patet. quia quacumque forma data in materia potest esse sine ea: sed tamen illa forma non potest esse sine materia. Et confirmatur quod materia non sit cognoscibilis per formam: quia materia est potentia: et forma est actus: magis potentia et actus sunt opposita: sicut unum oppositorum non cognoscitur per reliquum. ergo. ¶ 3° illud quod non est: est per se intelligibile. ergo magis illud quod est: scilicet quia materia partialiter est. videtur quod sit per se intelligibilis. nra patet. quod antichristus est per se intelligibilis. sed antichristus non est. ergo quod non est: est per se intelligibile. assumptum patet. quia aliquis erit verum dicit antichristus intelligit per se. scilicet quia antichristus est. ergo ab eterno hoc oppositio fuisset vera: si fuisset formata antichristus est per se intelligibilis. ¶ 4° de materia proprie est scilicet. ergo videtur quod ipsa sit per se intelligibilis. nra est Aristoteles in isto 16°. nra tenet. quia de nullo est scientia. quin sit per se intelligibile. ¶ 5° aliquid potest habere in intellectu suo conceptum repitativum ipsius materiae: et actualiter secundum illum conceptum intelligere: qui conceptus est causatus in intellectu tali sine discursu. ergo materia est per se intelligibilis. nra tenet. quia omne quod intelligit per conceptum causatum sine discursu per se intelligit. nra patet. quia aliquid potest habere in intellectu conceptum entis causatum in eo sine discursu. Sed conceptus entis: siue conceptus cui subordinat ista vox ens in significando est repitativus indifferenter cuiuslibet entis: et cum materia sit ens sicut dicitur est in precedentibus: sequitur conceptus entis esse repitativum materiae proprie. ¶ 6° intellectus sit ratione similitudinis: sed materia est maxime similis intellectui: quia utrumque est in pura potentia. nam dicitur in isto 16° quod materia est pura potentia. et in 3° de anima dicitur quod intellectus potius est pura potentia. ¶ 7° sic est in arte sic est in natura: cum ars imitetur naturam quantum potest: sed materia artificialius est per se cognoscibilis. quod sicut materia naturalis: et bestia materia proprie. ¶ 8° materia est propria: ut patet ex dictis et cum principia debent esse notiora principiatibus: et cum aliquid principiat: quorum materia est propria sunt per se cognoscibilia: sequitur etiam materiam per se esse cognoscibile. ergo questio vera.

In oppositum est Aristoteles in 16° cap. ultimi tractatus huius primi. ubi dicit quod materia non est cognoscibilis nisi per analogiam ad formam: et auctores sic exponunt quod materia non est per se cognoscibilis sed per formam. ¶ In ista questione proprie videndum est. utrum materia proprie sit passivitate infinite: de quo agebatur in primo argumento. et videndum est an

est an materia sit magis ens q̄ forma. tertia. videndus est de quibus r̄.

Quantum ad p̄m̄ suppono p̄mo: q̄ cuilibet potentie actiue corripdet po^o passiva. i. quāsi aliq̄ po^o pot̄ ageret actū vna aliā po^o pot̄ pati: sen recipe. ¶ Sec̄do suppono vna potētia eē actiua inobilitem: r̄ nullo mō eē passibilē: nec alicui^o de nouo eē receptibilē: que sit actiua q̄ nullo mō passiva. r̄ hoc est de mēte. Ap. 8° bui^o r̄ 12° metaphisice. ¶ Tertio suppono: q̄ oia que sunt iter mām p̄mā r̄ p̄mū agens inobilitem: sunt aliquo mō actiua: r̄ aliquo mō passiva. ¶ Tūc sit p^o p̄cto: q̄ mā p̄ma est passiuatatis infinite r̄ est sic passiva q̄ nullo mō actiua. B. pbat. nā vna est po^o actiua: que nullo mō est passiva: vt ps per vna supponē: sed cui libet po^o actiue corripdet vna po^o passiva: que tantū pot̄ recipere q̄tū illa po^o actiua pot̄ agere: vt ps per p̄m̄ suppositionē. Is po^o passiva corripdet po^o actiue est mā p̄ma q̄ assumptū pbat. nā p̄ tertia supponē: q̄dlibet q̄d est iter potētia p̄mā actiua: r̄ p̄mā mām aliquo mō est actiua: r̄ aliquo mō passiva: r̄ nullū est pure passiuū: q̄ nullus eoz corripdet potentie p̄me actiue: s̄ po^o actiua est actiuitatis infinite: r̄ est sic actiua q̄ nullo mō est passiva. ḡ s̄lī mā p̄ma est po^o pure passiva r̄ nullo mō actiua r̄ cuiuslibet receptiuatū p̄ma cā est pductiua: r̄ p̄ p̄is est passiuatatis infinite sicut p̄ cā est actiuitatis infinite. Ex hoc sequit̄ q̄ si p̄ma cā actiua posset facē idē corpus simul r̄ semel eē in diuersis locis: q̄ mā p̄ma posset hoc pati: r̄ B. ps. q̄ cuiuslibet mā est receptiua cui^o p̄ma causa est pductiua. ¶ Sec̄do legē q̄ si p̄ma cā faceret eam dē mām fortis eē romē: r̄ māz plonis esse parit̄: q̄ nō posset annihilare for. nisi destrueret platonē: v̄l faceret nō eē platonē: hoc ps. q̄ si annihilaret for. tūc destrueret q̄dlibet eius p̄scū annihilatio alicui^o sit destructio illius s̄z se r̄ q̄dlibet sui. Sed cū mā for. posita est eē mā platonis: legē q̄ cū destrueret māz for. annihilatio ipsa eē destrueret māz plonis: r̄ p̄ p̄is faceret plonēz nō eē q̄ plonē pot̄ eē sine sua mā. Sed dices q̄ p̄s̄lī posset p̄bari q̄ cōpositū esset passiuatatis infinite sicut for. vel plato: q̄ cuiuslibet p̄ma cā est pductiua: illi^o for. est receptiu^o. nego hoc: q̄ nō est receptiu^o forme affini. Imo sibi impole est: nec cā p̄ma posset facē q̄ eadez cera simul fm se totā eē p̄mo figurata diuersis figuris: ita impolibile est q̄ idē bō eē bō r̄ asin^o. Imo implicat dictionē: vocādo boies q̄ bz formā r̄ figurā boies: r̄ vocādo asinū q̄ bz figurā r̄ statūrā asini. Quare dico q̄ for. nō cuiuslibet est receptiu^o cui^o p̄ cā est pductiua: q̄ nō est receptiu^o forme affini: s̄z q̄ māz p̄me nō repugnat q̄ sit receptiua forme affini: r̄ cuiuslibet alteri^o: cui^o p̄ma cā est pductiua: r̄ sic sequit̄ mām esse infinite passiuatatis.

Quantum ad 2° videt̄ p̄mo q̄ mā sit magis ens q̄ forma: q̄ pbat. q̄ magis accedit ad p^o ens: est magis ens q̄ illud q̄ minus. Sed mā p^o magis accedit ad p^o ens cū ipa sit incorruptibilis r̄ eterna: sic ips^o p^o: r̄ for. subalis min^o: cū sit corruptibilis. ḡ. ¶ 2° illud q̄ magis distat a nō esse: siue a nō gradu entis est magis ens q̄ illud q̄ min^o: sed mā p^o magis distat a nō eē q̄ for: q̄ mā eternalr̄ manet ens: s̄z for. solum temporaliter. ḡ minor est nota. Sed maior pbat. a s̄lī: q̄ sicut albedo dī in tēstio: q̄ plus distat a non gradu albedis. r̄ illa remissior: q̄ minus distat. sic eē videt̄ q̄ illud dicat magis ens q̄ plus distat a non gradu entis: q̄ illud q̄ min^o. ¶ In 3° illud est magis ens q̄ est ens in actu: q̄ illud q̄ est ens in po^o. s̄z forma ens in actu: r̄ mā ens in po^o. ḡ videt̄ formā magis eē ens q̄ materia. ¶ 2° illud est magis ens q̄ dat ipsi cōposito eē

determinatū in tali vel in tali sp̄: s̄z B est foia. ḡ forma est magis ens q̄ mā. ¶ R̄idēt ponēdo vna destructio: nec iuxta quā argumēta vadūt v̄s iuis. r̄ est ista: q̄ aliqd dī magis ens duplr̄. vno modo in sui nā: r̄ nō fm q̄ cōparat̄ alteri: ita q̄ nō rōne alteri^o entis dicat magis ens: r̄ sic incorruptibilia dicunt magis entia q̄ corruptibilia: q̄ impole est incorruptibilia nō eē: s̄z necesse est aliquid corruptibilia nō eē: r̄ sic mā p^o abiq̄ p̄portioe ē magis ens q̄ foia. ¶ Alio mō dī aliqd esse magis ens rōne alteri^o: q̄ vni alteri dat magis tale: vel tale eē: sic de foia subalisque magis dat esse cōposito tale vel tale q̄ ipsa mā: q̄ foia subalis facit q̄ cōpositū est in tali v̄l in tali sp̄: q̄ forma separ̄ r̄ distinguit: s̄z nō facit mā sic foia bō est magis ens q̄ mā: quia mā in sui nā sit incorruptibilis: r̄ magis ens: r̄ fm hoc patet ad rōnes.

Quantum ad 3° est sciendū q̄ p se cognoscibile pot̄ dici tam de cōpleto q̄ de incompleto: v̄l dicimus: q̄ p̄m̄. I. nō dicitur idē simul esse r̄ nō eē: est per se cognoscibile. r̄ sic p se cognoscibile nō sumitur in p̄posito: sed p se cognoscibile sumit̄ in p̄posito solū: pur dicit̄ de incompleto. ¶ 2° distinctio q̄ aliqd dicit̄ per se cognoscibile: r̄ aliquod p accidēs. p̄m̄z est q̄d pot̄ cognosci sine discursu r̄ causare ipēm in intellectu mediōe sensu: vt sunt ista que sūt sensibilia p se. sed 2° est q̄d non pot̄ cognosci sine discursu p̄cedente. ¶ 3° distinctio q̄ aliqd dī cognoscibile vel cōceptu p̄prio: vel p̄ceptu cōi. p̄prio qdē q̄ cognosco for. cōceptu distincto a p̄ceptu quo cognosco platonē: sed conceptus cōis quādo cognosco for: p̄ceptu ḡ est indifferēs ad representādū for: vel platonē. S̄z est sciendū: q̄ in p̄ceptibus cōibna sunt gradus: q̄oz quidā sunt magis cōmunes: r̄ qdā minus cōes. cōceptus enis indifferēs for: r̄ b̄anello est magis cōis: q̄ p̄ceptus qui est solum indifferēs fori r̄ ploni r̄ alio boib^o. ¶ Tūc sit p^o p̄clisio: illud q̄d nō est: est p se intelligibile. hoc ps: q̄ aliqd q̄d nō est aliquādo per se intelligit̄ in futuro. ḡ nūc est v̄z dicit̄: q̄ illud est p se intelligibile. intelligibile enis dī q̄d pot̄ itelligi. ¶ 2° p̄clisio: mā est p se intelligibilia. hoc ps: q̄ bec p̄positio est p se vera: mā est intelligibilia per se: q̄ est necessaria. ¶ 2° oē ens est intelligibile p se: s̄z mā est ens. ḡ r̄. maior ps: q̄ oē ens p se intelligit̄ p me: cūz intelligo hanc. oē ens est ens: q̄ quodlibet ens est significabile p subiectū illius p̄positionis. ḡ habendo in mente mea similitudinē cuiuslibet entis: est v̄z q̄ habeo generalē: s̄z nō p̄pria. Ex hoc sequit̄ q̄ intelligēdo r̄ sciēdo h̄c p̄positionē: oē ens est ens: intelligo r̄ cognosco illud q̄d nunq̄ v̄dī: r̄ illud q̄d nunq̄ audī: q̄ itelligo istā p̄ponē: q̄dlibet ens est ens: mō nō q̄dlibet ens v̄dī: r̄ s̄lī nō q̄dlibet ens audī. ¶ 3° p̄m̄ mā non est per se cognoscibilis p̄ceptu p̄prio. hoc pbat: q̄ mā nō pot̄ cognosci sine discursu: eo q̄ nō pot̄ agere ipēm suā in sensu: ps B. q̄ nō est sensibilis. ¶ 2° tūc ipa eē actiua: r̄ ageret in intellectu: r̄ B est falluz: q̄ vt dem est in p̄ articulo. mā null^o est actiuitatis. ¶ 4° p̄cto est q̄ mā est p̄ actis cognoscibilis. hoc patet: q̄ ipsa est cognoscibilis discursu p̄cedēte: r̄ nō est cogitabilis sine discursu: r̄ B notat̄ Ap. cū dicit q̄ ipa est cognoscibilis per analogiā ad formā: r̄ pbat: q̄ arguēdo. intellectu ve nit in cognitionēz mā: r̄ aliter nō. sic arguēdo sicut est in arte: ita est in nā: sed notū est nobis q̄ sensus in transmutatione artificiali idē manere sub diuersis figuris successiue: vt eadē terra: aut aliqd bō. ḡ s̄lī erit in transmutatione nāli. q̄ idē manet sub diuersis formis successiue. Et cū notū sit. q̄ diuersa nota subalia v̄sificant̄ de aliq̄ successiue: quare idē arguimus q̄ diuersē forme

8° bui^o c. 2° s. 3.

subalio hinc dicitur in subituitate successione in eodem subiecto si
 subdicitur dicitur et subdicitur transmutatiois naturalis unum alii
 quod dicitur esse subdicitur transmutationis artificialis. Et isto
 modo per arguuntur et dicitur scilicet intelligimus. seu itelle-
 ctus vult in cognitione naturae: et forte: et talis arguuntur
 facta itelleat recte car i scapaz ipse: pceptu icople
 pui ppiu ipse: mae: qz ille no potest in intellectu sine
 dicitur p: ideo ma no dicitur se cogitabitur per actus.

Ad rationes principales. Ad prima dicitur est in p
 articulo. Ad 2^a p in 2° articu
 lo. Ad 3^a ad dicitur illud quod non est ratio: ergo magis
 quod est nego pntia: quod aliquid quod non est aliquid eris p: se in i
 collectus: ma no dicitur eris per se: intellectus salo: per eius ob
 ceptu ppiu: ma dicitur aliquid intelligat per dicitur con
 ceptu ppositu illa pceptu no causat: mae: in intellectu
 vna alia ex quo: cognitio: dicitur est in cognitione
 mae. Ad 4^a dicitur dico: quod illa bii pbat: qz est per actus
 cognoscibile: vbi non opz qz omne de qua est scia sit: qz
 se cognoscibile: vbi de eo: et de multis alijs est scia: que
 no sunt per se intelligibilia. Ad 5ª dicitur dico: quod illa bii
 probat qz ipse est per se cognoscibilis pceptu couz: p
 pceptu couz mae ratio: et hoc bii pcedit: no tñ est per
 se intelligibile pceptu eius ppiu: sed per accidens.
 Ad 6^a ad dicitur intellectus sit ratio: dico qz hoc dicitur intelligi
 qz vt intellectus intelligat aliquid no regitur qz in intel
 ctu sit aliqua spēs et similitudo talis rei: ex quo p: ad argu
 menti. Ad 7ª bii pcedo qz aliquo modo: sed no dicitur
 et cu dicitur ma transmutatiois artificialis est per se cognosci
 bilis: ergo ma transmutatiois naturalis: qz ista: ista enim
 no est per se sensibilis: ma si ois forma subalio: vbi accita
 lis separa: a ma no plus sentiret qz vna. Ad 9^a dicitur
 eo qz sufficit qz sit per actus cognoscibilis: pceptu sic e
 cognita mediata: et cognitio: postquam de pncipia
 sine de coposto: ex eo hie cognitio: pceptu qz non est
 impossibile qz in diversis generib: cognitionu pnt sit no
 tius minus qz pncipia: qz no est impossibile qz pceptu
 pnt sit notius materia: et eouerso: vnde cognitio: qz
 est: pncipia: est notius: et cognitio: pceptu qz est:
 eouerso et paret ad questionem. **Questio XVII.**

Vtrum potentia recipiendi formas sit
 aliqua res distincta a materia: Et ar
 guunt pmo qz sic: quia sic se habet qz vno
 corrupto reliquum manet: sunt res distincte.
 Sed materia et potentia ad formam generanda sunt
 b: ergo ratio maior p minor probat: qz generata forma
 sortis in materia: corumpit potentia que erat in illa materia: sed
 materia manet: ergo talis potentia erat res superaddita
 ipsi materie. Secundo quia sic se habet qz vnus est
 substantia reliqua: accidens: illa distinguunt: s: ma et po
 sunt b: ergo: maior est nota: et minor p: qz ma est in p
 cameto subsistit: et potentia in pcameto accidit. Et
 rationis: ergo. Tertio quia sic se habet qz vno: multi
 plicato: reliquum no multiplicat: ista sunt distincta. Sed
 ma et potentia sunt b: ergo maior nota est: et minor pbat
 qz materia existere vna potentie sunt plures: qd paret: qz
 si ignis generet ex aqua: sic ignis generat in materia
 aque forma: ignis et in eadez generat caliditatez: sic
 rem: et raritate: modo ad quilibet istop: erat in potentia:
 ergo ante in ma erit plures potentie. Quarto illud quod
 est actus materie distinguunt a materia: potentia e h:
 maior p: et minor est dicitur. in isto pmo: dicitur qz ma
 terie accidit qz sit in potentia oes forme. Quinto sicut
 se habet potentie aie ad formam: sic se habet potentie mae ad ma
 teriam: sed potentie aie distinguunt ab aie: ergo sit poten
 tie mae distinguunt a ma: maior p: et minor probat: qz

possibile dicitur partes anime: vt p: per p: ma in 2° de
 aia. modo ptes distinguunt ab ipso cuius sunt partes: cu
 pars no sit tota. Sexto quia sic se habet qz vni ali
 quod est dicitur et reliqua vbi ista distinguunt. S: ma et
 po sunt b: ergo maior est nota: pbat minor: qz poten
 sie aliquid est dicitur: pura actus: mae: mae vbi est dicitur cu
 sit suba. Septimo nullam existens in ma est mae: sed
 potentia mae est existens in ma: ergo no est ma: maior p:
 qz nihil existit in seipso: minor est dicitur. in isto p. Octa
 uo omnis potentia ma non est: ergo: nulla potentia ma e
 pntia tenet: et negatio postposita facit equipollere sub
 pntario: alicuius p: qz quatuor potentie: data materie: s:
 ipsa potentia non est: qz ipsa vna alia potest materia non
 est quam tu dicitur esse potentiam.

In opposituz arguitur sic: in eternis non differit
 et posse. Sed materia est res p
 potentia eius e non differit ab eius posse: et pnt p local
 a pntia eius eentia no differit ab eo: po: qz eentia ma
 terie est eius po. Secundo sicut se habet actus ad formam:
 sic se habet potentia ad materiam: actus non distinguit a forma:
 ex eo qz forma est oino simplex: qz potentia no distinguit
 tur a materia. Tertio si po est in ma tanqz actus illi su
 peradditi: tunc ex illa ma et ex illa potentia coponere
 vnu eopostu accidit: sicut ex albedine et boie sit h: ab
 bus. Sed hoc est falsum: qz coposto accidentalis pntia
 copositio eentia: modo ma nulli copositio: et sit
 male pntia: ad quilibet copositio eentia: p
 supponit: s: ad quilibet copositio eentia: pntia
 tur. Dec questio magis est metaphysicalis qz naturalis: qz
 ad metaphysicus spectat determinare qones dicitur de
 identitate vel diuersitate rerum: qz id e diuersum sunt
 passiones entis: de quo tanqz de subiecto adequato colli
 derat metaphysicus. In ista qstione primo narrao
 opinionos de ista materia: sed ponas conclusiones s: op
 nionem que modo sustinetur: pntia alijs opinionib:
 quibus positis paret responsio ad questum.

Quantum ad pntia sciam est qd aliqui pnter quo
 lutes primas disponetes mae: ad re
 ceptum forma generanda: pnterunt in ma vna pote
 tiam respectu forme generande: tanqz accidens supaddi
 tum ipsius mae ad modum: sicut albedo supaddit parie
 ti: et motus eoz erat qd postea aliqua forma est gnta
 in aliqua materia: nec pntia: desinit ee vera: materia
 eib: po: ad illa forma: p: qd crediderunt: qd hoc eet ex
 eo qz illa res qua vocabant potentia: desineret ee et cou
 mptur in materia: et materia manet crediderunt il
 lam ee sine potentia ee distincta pna ma. Secda opi
 nio erat qz ois potentia mae esset in anima: no eet res
 extra: et non erat ex hoc: qz relatio no est nisi pceptus: et
 actus quo anima considerat aliquid vnu in ordine ad aliud:
 cum ergo potentia sit relatio sequitur potentiam ipsius
 materie esse in anima cum sit relatio.

Quantuz ad 2° sit bec p: qz ma est po passiuu
 pbat. De illud est po passiuu qd e pnt
 transmutatiois transmutandi ab altero. Sed ma est b: qz
 maior est nota p diffone po: passiuu: postia in meta
 vbi dicitur qz po actus est pnt transmutandi aliter: in qtu al
 tera po passiuu est pnt transmutandi ab altero: s: minor
 pnt: ma ma est nam aut est pnt mouedi: et quietedi:
 sed qz ma no b: pnt transmutandi aliter: sequitur ipm esse
 pnt transmutandi ab altero: assumptis: qz nisi sic: tunc esset
 pnt actiuu: et eet aliquid actiuu: et per pnt non esset
 passiuu: nisi in qd est dicitur in qone precedenti.
 Secda pma ca: et pma ma se hie ad hancem flux pure
 actiuu: et pure passiuu: sed qz pma ca est pura po acti
 ua sequit

l. 2^a. z.

ne sequitur mām esse purā potentia passivā: ex quo sequitur
 itatis q̄ mā est potētia ab inferiori ad sup̄ius. ⁊ ex hoc
 ps̄ n̄io ad questū. ¶ 2° p̄clo circūscriptis q̄ntitatibus
 p̄ntis d̄sponētib⁹ mām ad hoc vt possit recipere formas:
 nō est aliq̄ alia potētia ponenda in mā māe d̄sincta:
 hoc p̄clo est ip̄obatio p̄me op̄ionis: hoc p̄bat. q̄ sic tūc
 mā eet ad min⁹ in potētia sub̄tūa ad hāc potētia: vel
 ergo seip̄a: vel mediāte alia po⁹ māe sup̄addita. si seip̄a
 p̄simili rōne possit dici q̄ mā seip̄a est in potētia ad
 formā gnāndā: ⁊ tunc frustra sup̄addit talis po⁹: s̄ me
 diāte vna alia po⁹ ⁊ sic in infinitū. ¶ 2° sic sequeret q̄
 in mā esset infinitē res que tūc nō eēt pres̄ ei: s̄ B est
 falsus: ⁊ p̄ntia p̄bat. q̄ sicut ip̄a est in po⁹ ad infinitas
 formas gnāndas: sic op̄teret ponere in ea infinitas res:
 sicut potētia d̄sinctas a mā. que q̄des potētie nō sunt
 pres̄ māe. ¶ 3° si oppositū p̄clonis eet vep̄ sequeret q̄
 aliqd̄ eet perpetuū a pte ante: ⁊ nō a pte post: B tūc est
 A. in p̄ cell. p̄ntia p̄bat: q̄ si ab eterno mā eet in potē
 tia ad formā fortis. i. genitā nunc si nō erat: q̄ si ista po⁹
 ponit res d̄sincta a mā: ⁊ q̄d nō corrumpat in gnōne
 fortis sequit illā rē ab eterno fuisse vsq̄ mō: ⁊ post hoc
 eternaliter nō eet: q̄ mā postq̄ recipit aliq̄ formā non
 ampli⁹ recipet vel esset eadē nūero: q̄ aliter corruptus
 possit idē nūero reverti: q̄d est 3° nām. ¶ 3° p̄clonō ois
 po⁹ est in aia. ⁊ bec p̄clo est 3° sc̄dam op̄ionē: nec po⁹ māe
 est in aia: q̄d p̄bat. q̄ mā est po⁹ p̄ correlariū p̄me p̄clon
 sionis: s̄ mā nō est in aia. q̄ nō ois po⁹ est i aia. s̄ d̄ces:
 q̄d q̄ d̄cis ad hoc: q̄ ois rēlo est in aia: p̄cedo de relatio
 ne in creatis: ⁊ cū d̄ ois po⁹ est relatio negat: vñ q̄ntis:
 p̄ceptus cui subordinat in signādo hīc terminū po⁹ sit
 actus aie: quo aia p̄siderat ⁊ intelligit mām in ord̄ne ad
 formā: nō tūc ista est p̄cedēdois po⁹ est relatio: q̄ quā
 tis p̄cept⁹ metalis cui subordinat in signādo: hīc ter
 minus hō: est sp̄s: nō tūc p̄ hoc bec esset p̄cedēdo ois
 hō est sp̄s: nec s̄m aliquos: ista hō est sp̄s: ita in p̄posi
 to. ¶ Sed d̄ces ex quo iste terminus po⁹ significat nō
 solū mām: sed et formā: videt q̄ bec nō debeat p̄cedi:
 mā est po⁹: esset enī d̄cē mā est mā ⁊ forma. ¶ R̄side
 tur negādo p̄ntia: ⁊ do exēplū. nā q̄uis albus significat
 albedinē ⁊ sub̄m: tūc ista p̄pō lignū est albus nō p̄ hoc
 signat q̄ lignū sit albu⁹ ⁊ albedo: s̄ hī signat q̄ lignus
 bz. Ita in p̄posito bec p̄posito: mā est in po⁹: hī signat
 q̄ mā p̄t recipere formā. ⁊ rō negatiōis p̄ntie est q̄ ter
 minus nō p̄ omni illo supponit q̄d significat: sed solus
 p̄ illo q̄d significat in recto. cū q̄ po⁹ significet mām in
 recto ⁊ formā in obliquo sequit hūc terminū: po⁹ cū po
 nit in p̄pōne q̄ solū supponat p̄ mā ⁊ nō p̄ forma: vñ
 terminus hoc signat in recto: cui⁹ nomē ponit in n̄o ca
 su in d̄sione expr̄imēte q̄d nois talis termini. hoc aut
 signat in obliquo cui⁹ nomē ponit in alio casu noiat
 uo in d̄sione expr̄imēte q̄d nois talis termini. vnde d̄c̄
 finiēdo hūc terminū: albu⁹: est res hīs albedinē: ecce
 qualiter nomen sub̄iecti ponitur in recto: ⁊ nomē albe
 dinis ponitur in obliquo.

1. p. 125

Ad rationes

principales. Ad p̄mā cui⁹ d̄ po⁹ cor
 rumpit r̄c. nego: tūc hī p̄cedo q̄ mā
 desinit eē po⁹ ad eā: ⁊ sic d̄s intelligi cū d̄ po⁹ ad formā
 gnāndā: for⁹ gnāta corrupit po⁹. ¶ Ad 2^{am} nego q̄ po⁹
 sit acc̄s: ⁊ cū d̄ po⁹ est in p̄dicamēto relatiōis: coce
 do de isto termino po⁹: s̄ nō de re signata p̄ ip̄m. vñ res
 signata p̄ ip̄m est vere sub̄a: q̄ mā: ita q̄ illa rō nihil p̄
 bat: nisi q̄ mā ⁊ po⁹ differūt quātū ad eoz p̄notatiōes
 nō quo ad eoz signata que signant in recto. ¶ Ad 3^{am}
 p̄cedo maiorē ⁊ nego minorē: nisi ad hūc sensū q̄ mā
 est po⁹ respectu pluriū formaz gnāndarū: ⁊ sic debent

opponi auctoritates que dicunt mām esse plures poten
 tias respectu formaz gnāndaz. ¶ Ad 4^{am} p̄cedo ma
 iorē: ⁊ nego minorē. Ad p̄bationē dico: q̄ ip̄e intelligit q̄
 bec est p̄ acc̄s: mā p̄t recipere. b. formaz: ⁊ rō buius est:
 nā bec aliquādo est vera: ⁊ aliq̄ est falsa: ante enī gnā
 tionē. b. forme mā p̄t recipere. b. formam: ⁊ post gnāto
 nē. b. forme: mā non p̄t ampli⁹ recipere. b. formā. ¶ Ad
 5^{am} nego maiorē: intelligēdo p̄ potētia aie pres̄ aie: sed
 si potētie anime capiunt p̄ p̄ribus aie. s̄. p̄ p̄ribus acci
 dentalibus corporis requisitis ad exercēdoz opa ani
 me. tūc dico cōcedēdo maiorē: ⁊ dico viterius q̄ et ac
 cipiēdo potētia isto nō est res sup̄addita aie: s̄ est
 ip̄a aia potens exercere op̄ationes suas vitales: ⁊ alias.
 ¶ Ad 6^{am} dico q̄ nō p̄bat plus nisi mām ⁊ potētia dif
 ferre quo ad eoz p̄notatiōes. vñ istū terminū potētia hī
 est vñ terminū d̄rius. i. actus: eo mō quo d̄rietas debet
 terminis de quo p̄us dicebat q̄ q̄dā terminū nō est
 d̄rius hūc termino mā. ¶ Ad 7^{am} dico negādo omnes
 istas de virtute s̄mōis: po⁹ est in mā: mā bēt potētia
 ⁊ p̄similes: sicut istas iustitia est in deo: deus bz iustitiā:
 vñ nihil bz seip̄m: s̄l̄r nec est in seip̄o. Si tūc p̄dicte p̄
 positiones capiunt p̄ istis. deus est iustitia: mā est potē
 tia. tūc ip̄as p̄cedo: ⁊ tūc patet solutio ad argumentū.
 ¶ Ad 8^{am} cui⁹ d̄ ois mā r̄c. p̄cedo si ly mā supponat p̄
 partibus māe rotalis: ⁊ nego p̄sequētia. ergo nulla mā
 potētia est. ⁊ ad regulā equipollētiāz dico q̄ debet in
 telligi q̄ negatio imēdiatē sequat terminū distributū.
 ⁊ nō mediātē sicut est in p̄posito: bene tūc p̄cederet hāc.
 p̄ntia: omnis mā nō est potētia. q̄ nulla mā potētia est:
 q̄ negatio sequitur imēdiatē terminū distributū.

Textus cōmentī. LXXIX.

¶ Tangentes quidem igitur ⁊ aliter quidam sunt ipsam r̄c. Questio. XVIII.

¶ Veritur decimo octavo. Utrū pua
 tio sit res d̄sincta a mā: Et
 arguit q̄ sic: nam manet mā q̄ p̄uatio cor
 rumpitur. q̄ p̄uatio nō est mā: p̄ntia tenet
 antecedēs p̄bat: q̄ forma adueniente: qua
 pus caruit mā: p̄uatio corrumpit: materia aut manet.
 ¶ Secūdo si nō sequeret q̄ nō essent tria p̄ncipia trā
 smutationis nālis: q̄d est contra p̄ius dicta: sed p̄batur
 p̄ntia: q̄ p̄uatio non d̄singuūt a materia sequit solus
 esse duo p̄ncipia. s̄ mā ⁊ forma. ¶ Tertio p̄uatio oppo
 nitur forme: sed materia nō opponitur forme: ergo ma
 teria nō est p̄uatio vel econuerso: p̄sequētia tenet. p̄mā
 pars antecedētis patet per Aristotelē in isto p̄mo dicē: r̄c. 67.
 tem p̄ncipia quodā modo esse cōtraria: ⁊ quodā modo
 non. nā forma ⁊ p̄uatio sunt contraria: materia autēz
 nulli est contrariū: sed est sub̄iectum vtriusq̄. Sed ier
 cumda pars antecedētis p̄batur: quia materia ⁊ forma
 manēt in cōposito. mō si materia opponeret forme B
 nō posset esse: q̄ tūc opposita eēt simul. ¶ Quarto ce
 cum ⁊ cecitas nō sunt idē: s̄ diuersa. q̄ esse puatū ⁊ pua
 tio sunt diuersa: ⁊ p̄ p̄ns cū illis mām dicimus eē pua
 tam sequit mām ⁊ p̄uationē esse d̄sinctā. assumptum
 ps̄ p̄ Arist. in postp̄dicamētis. vbi d̄c̄it nō eē idē cecus
 ⁊ cecitas: q̄ aliter de quocūq̄ p̄dicaret vere hoc nomē
 cecus: de B vere p̄dicaret hoc nomē cecitas: s̄ B est fal
 sus: q̄ de hōie possumus vere dicē: q̄ hō est cecus: s̄ nō
 possumus vere dicē q̄ hō sit cecitas. ¶ Quito illud q̄d
 accidit māe ē res d̄sincta a mā. aliter enī aliqd̄ accide
 ret sibi ip̄s: s̄ p̄uatio accidit māe vt ps̄ p̄ A. in isto p̄. r̄c. 66.
 ¶ Sexto ad min⁹ p̄bat q̄ p̄uatio nō sit mā: q̄ p̄uatio
 nihil est: s̄ mā aliqd̄ est. q̄ p̄uatio nō est mā. p̄ntia te

r. p. 67.

r. p. 66.

net de se: 2. q. anis p. ex dictis: sed pna pbat. sic. q. p. uatio est ma caris forma: quaz apta nata est hie: sed maz carere forma nibil est: q. nulla res e: nec est: suba: nec accis: s. quoddam significabile coplexe. ergo r.

In opposituz arguit sic. ma r. uatio sut vnu numero. g. puatio no. e res disti/ cta. pna r. anis est. Ap. in p. buius. dicitis q. ma r. puatio sunt vnu numero: s. differut rone. In ista qone pmo po naz vnu modu dicitur: qui et pot applicari ad potetiam ma: sicut dicebat in alia qone sicut ad puatione. 2. po na aliu modu. 3. ponit dubia ptra illa r. solnam ea.

Quantuz ad p. posset dici q. puatio non est aliq res icoplexa: q. est suba vel accis: s. est aliq significabile coplexe seu qda. modus rei. s. ipsius ma. Et sic regunt tria pn. rez naliu. qru duo cent ve re res icoplexe. s. ma r. forma. 3. vo est qda modus sic se hndi ipsi ma: seu qda significabile coplexe: r. ita et posset dici de po ma. r. cu Ap. dicit maz r. puatione ee ide nuro intellexit: q. ma r. puatio no dnt numero: tanq due res icoplexe: quaz qliber e suba vel accis: r. B e ve ru: nihilominus cu B stat q. puatio siue modus se hndi ma no sit ma: r. ita diceret o ceco r. cecitate: r. isto mo loquedi posset gloriari de m. Ap. in postpitis entis qd ia allegatu e: r. illi mo posset dici de appetito ma: quo ap petit forma qd e qda modus ma seu qda significabi le coplexe. r. q. sic eiusde rei coplexe eent ptes modis: sed iste modus dcedi e valde antiqu: vt pot appere in di ctis antiquoz exposito: r. nunc ab aliq. receptus. nec pot ba demonstrari: p. probat: nec et B p. iner ad p. m: sed magis ad metaphysicu: p. p. B q. ad p. s. no p. iner co siderare distiones vel idetitates resp. sed hoc metaphy sicus os p. supponere r. inuestigare: r. fm istu modum lo quedi r. idet ad qone. s. puatioes no ee re disticta a ma: s. b. ee modu ipsi ma seu significabile coplexe.

Quantuz ad 2. suppono q. o. qd est: est suba vel accis: r. nihil dicitur modus rei: siue si gnificabile coplexe: nisi sit suba: vel accis. ¶ Tunc po nit ista 3. q. puatio no est aliq accis supadditu ma: hoc pbat. q. illd qd manet: quocuq. extriseco a ma cir ca scripto: no e accis ma. S. sic e de puatioe. g. r. ma ior ps: minor pbat. q. cumq. extriseco a ma circumscrip to adhuc ma eet puata foia: qua apta nata est hie: r. no si ne puatioe: g. adhuc eet puatio: g. cu qliber accis ma sit circumscrip. legtur puatione no ee accis ma. ¶ 2. si eet accis ma supadditu: seqret q. l. finite res disti ct eent in ma: quaz nulla eet ps ma. S. B est fallum r. ipole. S. pbat p. ma: q. l. finite puatioes l. finite for maz gnandaz sunt in ma: qru qliber ponit res siue ac cidēs supadditu ma. ¶ 3. seqret: q. aliqd eet ppetuu a pte an qd no eet ppetuu a pte post: qd est B. Ap. p. celi. pna pbat. q. ponamus q. in. a. ma generel. b. foia: tuc ab eterno fuisset ista res in ma. s. puatio seu carentia: q. ista res caruit. b. foia que qd res corrupit itroducta. b. forma. ¶ 2. q. dec e dcededa: puatio est ma. pbat. q. puatio no est forma cu opponit forma puatioe: r. et no est aliq accis supadditu ma p. hne hcedente: r. e ali quid. g. legtur q. sit ma: r. q. sit aliqd: pbat. nam aliter bec no eet dcededa. puatio est pn. nec ista puatio est puatio: qua dcedit Ap. pna pbat. q. ois propositio affir matiu est negada cui subm pro nullo supponit. cu g. d. puatio est aliqd: cu hic terminus puatio supponat pro aliquo: r. no supponat p. forma: nec p. coplexe: nec pro accis ma: pro quo tn magis videt. relinquitur q. supponat p. ma. r. p. p. bec eet dcededa: puatio e ma. r. s. illa ma est puatio. Et pro ista p. ne est Ap. in isto

primo dices q. ma r. puatio sunt vnu numero: r. differu s. fm rone: r. isti duo termini vocales disticti r. ceptib. subadnatu in significado: vel fm rones. s. fm disti ctiones exprimentes qd nois. ¶ Et est scledu q. si Boz. le geret scriberet r. videret: tuc eent ides nuro Boz. scri bes leges r. vides: r. tn isti termini dnt fm rones vt exi positu e: vni nibil p. bibet diuersa noia i conotatioe d. is significare vna r. eade re nuro. r. sic e in pposito: q. ista duo noia: ma r. puatio significat eade reno tn sub eade conotatioe. vni hic terminus puatio signat ista re conota te ea carere aliq forma qua apta nata e hie in futuz: s. hic terminus ma no conotat B. p. nis b. eandem re significat ce: r. lo isti termini dicunt subordinati diuersis cepti bus: q. possum hie de ma: q. possumus cogicere man absolute: r. possum mas p. cepe carere aliq forma: quaz apta nata e hie in futuz: p. ceptuz: qui est icoplex. s. sub ordinat terminus q. est ma. Et 2. ceptuz subordinat iste terminus puatio: q. qd ceptuz e coplex. coplexeo tn idu stituz: p. B. p. nis sit coplex: nec e tn verus nec fallus: qd tn opozeret si eet coplexus coplexe distate. r. sic pot intelligi q. ad transmutatione nalle regrit forma r. ma: r. regrit q. ma sit caris forma: qua apta nata e hie p. gnatioe: q. si no careret illa forma: no fieret transmutatio nec gnatio ad illa. r. pro ista p. clusione. est alia lra. Ap. q. dicit q. ma r. puatio differunt ratione r.

Quantuz ad 3. dubitat sic in alia qone de po: q. si hoc nome vocale vel scriptu puatio significat mam carere forma: qua apta nata est hie: tuc ita significaret forma sicut mam. r. per p. nis ita deberet dcedi forma est puatio: sicut ma est puatio. ¶ R. idet. negado p. ma: q. hoc nome puatio significat formaz in obliquo: r. maz in recto: qd ps p. distione exprimentē qd nois huius termini puatio: vt dicebat in alia qone r. ¶ 2. dubitat si ma esset puatio: tuc ide eet puatio: r. puatio. ¶ R. idet. dcededo: sed statim dubitat: vt ruz ide sit ee puatio: r. puatio. Et videt q. no: q. Ap. in 7. metaphice dicit. q. in dictis fm accis no eet ide ipsuz r. ipso esse: vt ad est ide ee albu. musicu r. ee musu. ¶ R. idet. q. Ap. nihil aliud vult nisi q. abstractu si gnificat vna re disticta ab illa pro qua supponit con creatu: r. ad hoc vadit exepa de albo r. ee albu: r. de mus sco r. esse musicu: q. albedo significat re disticta a re p. qua supponit hic terminus albu. s. sic no e in pposito de ly puatio: r. ee puatio. q. B terminus puatio no significat in abstracto vel in p. creto re disticta a re p. qua suppo sit hic terminus puatio: q. s. no sit ide esse albu r. albus: q. album est suba: r. esse albu est suba r. accis. modo suba no est substantia r. accidēs. bene tn est ide puatio. r. puatio. sed dices. cecū r. esse cecū non sunt ide. ergo simi liter puatio r. esse puatio no sunt ide. ¶ sequētia te ner a similitate: dcedēs p. batur. q. ponatur q. aliq. amicus meus de nouo sit factus cecus: r. sit ille cathaldus. Tuc sic hic cecus diligit a me. hunc esse cecū non diligitur a me. g. huc ee cecū no est iste cecus. Itē hunc esse cecū nūc primo est. Sed huc esse cecum est iste cecus. g. iste cecus nūc primo est. conclusio est falsa. q. iste cecus p. nis erat: r. discursus est bonus: ergo aliq. p. m. s. p. no maior: ergo minor. ¶ R. idet. ad p. m. s. cum d. hic ce cus diligit a me: dcedit: r. cum d. hunc esse cecum non diligit a me: negat: q. aliquid qd est huc esse cecum diligitur a me. s. ille diligitur a me. S. dices huc esse cecū diligit a te: g. diligit a te hunc esse cecū: qd est fallus: q. amicum tuum no diligit esse cecum. R. respondeo nego p. ma: q. p. nis bene sequit dilectū a me est huc ee cecū r. hoc est b. p. q. iste demonstrando amicum meum est huc

l. 2. 66.

l. 2. 125

est huc esse cecum: et iste diligit a me. Ad 2^m nego malo rem. s. huc esse cecum nunc per est: sed bene concedo nunc primo est huc esse cecum: et est filie de isto et de illo quod dicitur: venientem cognosco: sed non cognosco venientem: ut contra concedit.

Ad rationes principales. Ad primas: materia manet et privatio corrumpitur. nego 2^m preterea: sed bene concedit quod corrumpitur privatio. i. materia desinit esse privata forma: generata qua prius caruit. Ad 2^m tunc non essent tria per se: negat praeterea. imo ad hoc sunt tria per se transmutatio nis naturalis quorum duo quod B differat: rationabiliter differunt etiam per rationem solam. s. privatio que dicitur esse privatum transmutatio nis naturalis ad huc intellectum quod in conceptu diffinitivo transmutatio nis naturalis includit conceptus privativus. Ad 3^m privatio opponitur forme. dico quod si in ista propositione termini supponuntur personaliter: ipsa est falsa. sed si materialiter propositio est vera: et tunc esset sensus quod hoc nomen privatio: et B nomen forma: sunt privative opposita. Ad 4^m cum dicitur: et dicitur. dico quod non oportet concedere quod dicitur. dixit in praeterea: nam plura dixit per se famositate. s. quod tunc famosus erat sic dicitur et praeterea: nam multa que ibi dixit correxit alibi. et cum probabat quod si idem esset cecum et cecitas: tunc de quocumque diceretur cecus et cecitas: tunc de quocumque diceretur cecus et cecitas: non sit ita consueta predicatio et cetera. Ad 5^m cum dicitur: privatio accidit materiae. dico quod per hoc dicitur. et Commetator voluit: non quod privatio sit unum accens superadditum materiae. sed volunt: quod hoc nomen privatio sit predicabile de materia in propositione vera per accens. unde hoc est per accens vera: materia est privata. a. forma: et propter hoc erat prius vera per accens materia est privata forma. a. nam postquam materia non habuit. a. forma hoc est falsa materia est privata. a. forma et per B erat prius vera per accens. Ad 6^m dico quod imo prima ratio est aliqua: et cum dicitur quod non est aliqua et cetera. nego: imo est materia. et si vellemus primum modum tenere: deberemus dicere: quod quibus privatio non est aliqua: tunc est aliqua se habere: puta taliter esse qualiter est: materia carere forma: quae optata nata est habere. et cetera.

Textus Commetator. LXXX.

Quidam autem quod non est magnum et parvum similiter et cetera. Questio. XIX.

Veritur Utrum cuiuslibet transmutatio nis forma sit per se intrinseca: Et arguitur per quod non: quia aliquae sunt transmutationes quod non accipiuntur forma subalternis nec accidentalis nec esse deperdit forma. quod talium nulla forma est per se intrinseca: praeterea tenet ex B: quod ad hoc quod alicui transmutatio nis forma sit per se intrinseca: requiritur quod ipsa sit aliqua forma accipiat: vel aliquid deperdat. ans probat nam per rarefactionem et sicut per motum localem nec forma accipit ipsi mobili nec deperdit. et cetera. 2° in transmutatione alicuius medij a lumine ad tenebras non accipit aliquid forma. quod talis transmutatio nis nulla forma est per se intrinseca: praeterea tenet: et ans probat. nam non potest dici quod forma. s. lumē quod ad accipit sit per se intrinseca talis transmutatio nis: ex eo quod oportet principia intrinseca manere: sed illud lumē non manet. quod nec potest dici quod sit aliquid alia forma: que sit per se intrinseca talis transmutatio nis: quia nulla forma accipit per tale transmutationem. 3° in illuminatione lune a sole non est nihil sol et lumē: sed nulla illarum formarum est per se intrinseca. quod in illa transmutatione nihil est: cuius forma est per se intrinseca: et per praeterea alicui transmutationis forma non videtur esse per se intrinseca. 4° forma mater est ipsa transmutatio: quod non cuiuslibet transmutatio nis forma est per se intrinseca. praeterea tenet: quia forma non est per se intrinseca: ans probat per dicitur. in 5° dicitur. ubi dicitur motum esse de eodem genere cum termino ad quem. et Commetator ibidem. quod ire ad calorem est calor:

modo forma est terminus ad quem transmutationis: ergo videtur quod transmutatio sit ipsamet forma. Si alicui transmutationis forma esset per se intrinseca: vel quod accipiendo transmutationem per materiam vel per formam vel per quodam accens successivum: seu fluxum a quolibet illorum distincto. non poterit dici per se: quia materia est simplex: omni simplicitate que opponitur compositioni compositi ex materia: et per praeterea non est per se intrinsecum transmutationis: accipiendo transmutationem per materiam. Nec poterit dici per se: quia forma simili modo est simplex. Nec poterit dici per se: quia positum quod transmutatio esset talis fluxus: siue tale accens successivum forma non diceretur esse per se intrinsecum: quia aliter includeret in se formam tamque partem eius praeterea: item ipsum essentialem: sed dices. Dico quod transmutationis: accipiendo transmutationem per compositum ex materia et forma: quod forma est per se intrinsecum: sed hoc non valet: ostendo quod transmutatio non debet sumi per compositum: quia cuiuslibet transmutationis materia est per se subiectivum: sed materia non est per se subiectivum compositi: ex eo quod compositum est per se ex praeterea nulli inherens tamque subiecto: quod transmutatio non est compositum nec econtra. 6° illud quod est principium non dicitur esse per se: sed forma dicitur principia tunc. quod maior pars: quod principium dicitur esse principiatum: et per se debet esse per se: minor pars: quia forma habet per se. s. materiam: quod dicitur principiatum. 7° illud quod est ultimo acquisitum non dicitur dici per se: sed sic est de forma. quod maior non est nota: minor pars: quia forma est terminus transmutationis. 8° quia forma est: transmutatio non est: et quia transmutatio est forma nodus est. quod praeterea tenet et antecedens probat. nam forma est et habitibus ex praeterea stentibus in materia cessat motus. ergo.

In oppositum est Aristo. et Commetator in per se. In hac questione per distinguendum est de forma. 2° de natura forme. 3° respondendum est ad questum.

Quantum ad per se sciendum est: quod forma est duplex: subalternis et accidentalibus. Item subalternis forma est duplex. quedam indivisibilis et incorruptibilis: et immutabilis: ut est deus: et intelligentie celestes: et quedam divisibilis et mutabiles et eterne: sicut celum: quia celum non informat materiam: nec intrinsece habet materiam: quod quod est celum est corporeus: et divisibile non tamen per separationem partium a partibus per signationem partium a partibus: et eternum per dicitur per celum. Quedam autem est forma: que est subalternis indivisibilis et incorruptibilis et materialis: non quod siteducta de per se materia: sed quia informat materiam: cui sit creatura in materia: sic est anima intellectualis. Quedam autem est forma divisibilis et extensa corruptibilis et materialis: quod esteducta de per se materia per agens naturale: sic quod distinctum sit de forma subalternis: siue de forma que est subalternis. De forma autem accidentalibus sit ista distinctio: quod uno modo dicitur forma accidentalibus res inherens subiecto non mutans non esse essentialis: nec diffinitiva: ut est albedo vel nigredo vel suba: vel aliquid huiusmodi. 2° modo potest capi forma accidentalibus per modo se habere aliter quod prius: sic forte scribere: vel forte esse in. b. loco: potest dici forma accidentalibus ex eo quod corrumpitur unum conceptum compositum: cui subordinata unum terminum vocalis vel scripturae: prout vel accidentalibus verificabilis de praeterea demerente illa res: que sic se habet aliter quod prius se habuit. et unum modum sic se habere sit illa res quod sic se habet aliter: vel non potest dici quod sic et potest dici quod non: ut dicitur fuit in praeterea questione. Sic quod per quod hoc nomen forma dicitur equivoce de forma subalternis: et accidentalibus: et sic patet articulus primus.

Quantum ad 2^m est sciendum quod de natura forme subalternis educta de per se materia: et sit forma esse accidentalibus est quod neutra eorum potest existere sine subiecto: et quod ei separatio a subiecto est eius corruptio: sed aliquid sunt forma subalternis sic est anima intellectualis et sic est celum: et sic est deus et intelligentie: quod seorsus praeterea existit et sine subiecto. quibus quod anima intellectualis per tempus in subiecto sit: tamen post mortem est sine subiecto: sicut est deus et celum. Ille igitur dicitur forma a formadorum: forma autem corrup

2. 2. 4.

ptibiles ab informado. r tñ sciendū q̄ forme corrup-
 biles se bñt sicut littere p̄sonates: forme aut̄ corrup-
 biles se bñt sic lre vocales: vñ sicut p̄sonates nō p̄t so-
 nare sine alijs: r vocales p̄t: ita forme corruptibiles nō
 p̄t eē sine mā: forme aut̄ corruptibiles p̄t. ¶ 2° p̄petas
 forme subalis educte de potētia m̄e ē q̄ cōpositū
 capit ab ea nomē specificū r eēntiale: r B dicit a forma
 accitāli. q̄ ab ipsa forma accitāli cōpositū nō capit
 nisi nomen accitāle: vñ p̄ albedinē. Sed nō dicit hō: nec
 aial: s̄ bñ dicit alb^o: sed p̄ formā ei^o subalē dicit hō: r iō dicit
 mus acquisitionē forme subalis eē trāsmutationez suba-
 lē: r ex mutatiōe nois subalis arguim^o eē factā trāsmu-
 tationē subalē. p̄ mutatiōē vō factā nois accitālis: ar-
 gumus trāsmutationē eē factā accitāle. ¶ 3° p̄petas ē
 q̄ forme subales educte de po^o m̄e multiplicantur ad
 multiplicationē portionū m̄e: ita q̄ sic nō p̄t eē aliq̄
 portio cere quin aliq̄a figurā bēat: r sic nō p̄t eē sil
 p̄tes figuras s̄ se totas: ita ē q̄libet portio m̄e p̄te bz
 aliq̄ formā r nō p̄tes sil. r s̄m B ēt foie subales dicit ab
 accitāli: q̄ bñ plures foie accitāles p̄t sil eē in eadez
 m̄a. sicut albedo r dulcedo in lactemō tñ ē pole q̄ eadē
 portio m̄e s̄m se totā p̄ sint plures forme subales: r rō
 est. nā sic forme subales sūt diuerse sic alias r alias reg
 r̄nt dīspōnes m̄e: q̄ nō sil r semel mā p̄t sic aliter r
 aliter eē dīspōita in q̄litate p̄mis: legur ipsas nō pos-
 se h̄e sil p̄tes formas subales: q̄ruz q̄libet sit educta de
 po^o m̄e: q̄uis forte possit h̄e p̄tes formas: q̄rū vna eēt
 educta de po^o m̄e r alia nō: vt dicit qdā de boie. q̄ hō
 bēat vna formā nō eductā de po^o m̄e: vt alaz intellecti-
 uā. alia vō eductā de po^o m̄e: sic sensitīuā. Et tñ sciendū
 q̄ q̄ntis in eadē portioe m̄e nō p̄t simul eē p̄tes foie:
 tñ possibile est q̄ in vna portioe m̄e s̄m p̄tes sint plu-
 res: vt in illa p̄te vna: r in alia alia: r sic de singulari: vt p̄
 de cere que s̄m vna p̄t in tali figura est figurata: r s̄m
 alia p̄te alia figura. r s̄m B si q̄s veller posset dicit q̄ ex
 oibz portioib^o m̄e p̄stituit vna mā que replet totū:
 qd̄ est infra p̄canū orbis lune: sic ex oib^o formis ep̄tib^o
 in portioib^o m̄e p̄stituit vna forma totalis: r ex illa
 forma totali r mā totali p̄stituit vñū cōpositū magnū
 qd̄ vocamus mūdū: accipiēdo mūdum pro illo qd̄ ē in-
 ter p̄canū orbis lune: r illa forma totalis dicit alia mūdi.
 r illa mā totalis dicit mā mundi. Et s̄m istā positionē po-
 test p̄cedi vñū eē r nō plura infra p̄canū orbis lune. s̄ sil
 lod magnū cōpositū. ¶ 4° p̄petas forme subalis edu-
 cte de potētia m̄e est q̄ ipsa sit terminus gn̄ctōis: si-
 ne trāsmutatiōis subalis: r p̄petas forme accitālis ē q̄
 ipsa sit terminus trāsmutatiōis accitālis rē.

Quantum ad 3° articulū ponuntur s̄nes. r p̄ de
 forma subali. 2° de forma accitāli. 3°
 de significabili cōplexe q̄e qdā modus se bñdī. ¶ De
 p̄ sit p̄ma p̄clusio: q̄ in p̄ceptu cuiuslibet trāsmutatiōis
 subalis: forma subalis ē p̄n^o intrinsecū: hoc p̄bat. q̄ i cu-
 iuslibet trāsmutatiōis subalis p̄ceptu includit cōcept^o
 forme subalis: r p̄s: q̄ nō possumus cōcipere q̄ aliquid
 trāsmutet subalr: nisi q̄ agrat formā subalē: quā p̄us
 nō habuit: vel depar formā subalē quā p̄ius habuit:
 vt p̄s ex dicitis. r q̄litercūq̄ accipiat trāsmutatiō substa-
 tialis: op̄s temp̄ p̄cipere formā subalem. ¶ 2° s̄ est q̄ si
 bic terminus trāsmutatiōis supponat pro mā: nō ē cōce-
 dēdū q̄ trāsmutatiōis subalis p̄n^o intrinsecū r eēntiale
 sit forma: hoc p̄s q̄ mā caret p̄n^o eēntiali: nihilominus
 tñ cū B stat q̄ nō possumus p̄cipe trāsmutatiōis mām
 nisi p̄cipiamus formā. ¶ 3° s̄ q̄ si trāsmutatiō capit p̄
 forma nō est p̄cedēdū: q̄ trāsmutatiōis forma sit p̄n^o
 intrinsecū. B p̄s: q̄ forma caret p̄n^o intrinsecū: B tñ stat

q̄ nō possumus p̄cipe formā eē trāsmutatiōe: q̄n̄ sit en-
 li p̄ceptu includat forma vel p̄ceptus forme in obliq̄: r
 cū hoc stat q̄ in eo icludit p̄ceptus forme i recto. ¶ 4°
 p̄clusio est q̄ accipiēdo trāsmutatiōē p̄ cōposito cōce-
 dēdū est q̄ trāsmutatiōis p̄n^o intrinsecū est forma: B p̄s-
 q̄ p̄n^o intrinsecū cōpositū est forma: r cū B ēt p̄cipiēdo
 cōpositū eē trāsmutatiōe: op̄s p̄cipere formā. s̄ siue B
 nomē trāsmutatiōis supponat simplr: siue māliter: siue p̄
 sonaliter p̄ cōposito p̄n^o intrinsecū est p̄ceptus forme vel
 forma rē. ¶ De 2° p̄t poni p̄clusiōes. r p̄ma: q̄ cuiusli-
 bet p̄ceptus trāsmutatiōis accitālis quo agrit^o forma
 accitālis: que ē vera res forme accitālis. i. p̄cept^o illius
 forme accitālis est p̄n^o intrinsecū: p̄s. q̄ nō possumus cō-
 cipere talē trāsmutatiōē: nisi p̄cipiēdo formā a qua
 vadit: vel ad quā vadit. ¶ 2° s̄ q̄ si B nomē trāsmuta-
 tio accitālis supponat p̄sonalr p̄ subto qd̄ trāsmutatur
 negādū est q̄ forma accitālis que per illā trāsmutatiō-
 nē agrit^o vel depar sit p̄n^o intrinsecū illi^o trāsmutatiō-
 nis: B p̄s. q̄ illud subm ē suba: r illa forma accitālis est
 accitā: modo suba nō cōponit intrinsece ex accidente.
 ¶ 3° s̄ ē si hoc nomē trāsmutatiō accitālis supponat
 p̄sonaliter p̄ forma accitāli: nō est p̄cedēdū q̄ trāsmu-
 tatiōis accitālis forma accitālis sit p̄n^o intrinsecū: B
 p̄s: q̄ forma accitālis nō cōponit ex forma accidentā-
 li. ¶ 4° s̄ si B nomē forma accitālis siue trāsmutatiō
 supponat p̄sonalr p̄ aggregato ex subto r forma accitā-
 li p̄cedendū est: q̄ forma accitālis illius trāsmutatiō-
 nis ē p̄n^o intrinsecū: B p̄s. q̄ si albefactio supponat p̄ ag-
 gregato ex subto r albedie. i. p̄ albo p̄stat q̄ albefactio-
 nis albedo est p̄n^o intrinsecū. q̄ aggregati ex subto r al-
 bedie: albedo ē altera p̄s: cū oib^o istis stat q̄ nihil possumus
 p̄cipe eē trāsmutatiōē accitāle agritūā vel de-
 paritūā alia^o forme accitālis: que ē vera res: r non
 modus se bñdī sic alteratio p̄p̄te dicta qn̄ oporteat cō-
 pere formā accitāle. ¶ De 3° sit ista s̄ accipiēdo B no-
 mē trāsmutatiōis: put sup̄dit simplr cuiuslibet trāsmu-
 tatiōis accitālis agritūe vel deparitūe foie accitā-
 talis 3° mō dicit: p̄ceptus talis forme est p̄n^o intrinsecū:
 hoc p̄s. q̄ in p̄ceptu trāsmutatiōis talis ip̄licat talis
 forma accitālis: vt p̄s de p̄ceptu motus localis rarefa-
 ctionis r augmētatiōis: r dīm inutiōis. ¶ Et p̄portione
 liter possunt poni aduc tres s̄nes vt posite sunt de for-
 ma accitāli primo modo dicta vt posite.

Ad rationes p̄ncipales. Ad p̄mā r ad alias oēs
 p̄s solo ex dicitis: put bic terminus
 trāsmutatiō supponit simplr p̄ forma: B ē p̄ceptus for-
 me est p̄ncipiū intrinsecū: r hoc vel forme substantia-
 lis vel accitālis: primo vel secūdo mō dicit. Sed si su-
 matur hoc nomē trāsmutatiōis: prout supponit p̄sonalr
 pro subiecto trāsmutatiōis: vel pro forma que per illā
 trāsmutatiōez agritur: vel deparitur: siue sit forma
 substantialis: siue accitālis: primo vel secūdo mō dicit:
 tunc nullius trāsmutatiōis forma ad quā est trāsmu-
 tatiō: est p̄ncipiū intrinsecū: q̄ si trāsmutatiō ē
 substantialis: tunc eius subiectū est materia: cuius p̄nci-
 piū intrinsecū nō est forma subalis: que p̄ illā trāsmu-
 tatiōē subalē acquiritur: vel deparit^o. Similiter si est
 trāsmutatiō forme accitālis: tūc iterum subiectus
 illi^o trāsmutatiōis: qd̄ ē suba cōposita forma accitālis:
 que per illā trāsmutatiōē agrit^o vel deparit^o: nō est
 p̄n^o intrinsecū. sed si trāsmutatiō supponat p̄sonalr p̄
 aggregato: siue cōposito ex subto talis trāsmutatiōis:
 r forma que per illā trāsmutatiōez agritur. tūc talis
 trāsmutans forma que per illam agrit^o est p̄ncipiū
 intrinsecū: r sic de singulari.

Aeritur. Ut forme gnānde est eius gnātionem aliqd eius pexi-
 stat in mā: Et arguit p^o q sic. qz si non: tunc
 ante eius gnātionē nihil eēt qd eēt possibi-
 le fieri: sed B est falsus: sed p^ois falsitas p-
 batur. nā si hoc eēt vtz ante gnātionē forme: sequeret
 q nihil fieret: et per p^ois nūqd aliq forma generaret: qz
 ex quo tunc qd sit possibile est fieri: sequitur q si nihil est
 potē fieri q nihil erit vel fiet. p^oia p^o pbat. qz mā non
 fit: nec est qd possibile est fieri: vt gnāri simplr. si ergo
 forma ante qz generet nullo mō sit: sequitur q nihil est qd
 possibile est fieri. ¶ 2° ad idē forma est que nūc in actu
 est: et p^ois erat in potētia. ergo ad min^o forma gnānda an
 eius gnōnem bēbat eē potēziale in mā. ¶ 3° si forma ge-
 nerāda nullus bēret eē ante eius gnātionē: sequeret q
 eadē forma post eius corruptionē itēz posset generari:
 sicut ante generabat. s3 p^ois est falsus. qz impote est cor-
 ruptū idē numero reuerri. p^oia pbat. qz tūc forma nō
 plus bēret eē in mā ante generationē qz post corruptio-
 nē. sicut ergo ante gnātionem poterat generari: sic post
 et corruptionē poterit: qz nō videt maior ratio de vno
 qz de alio: post qz vtrobz nullū bēret esse in mā. ¶ 4°
 si forma subalis an eius generationē nō bēret aliqd eē
 in mā: sequeret q nō eēt dīa iter icipionē forme sub-
 stācialis corruptibilis: et iter icipionē aīe itellective: s3
 B est falsum. qz aīa itellectiva itroducit et icipit esse per
 creationē: s3 forma subalis corruptibilis educit de potē-
 tia māe: et icipit eē per generationē. p^oia tenet. qz vtrūqz
 capet esse per gnātionem. ergo nec valet dicē q talis est
 dīa: qz forma subalis corruptibilis p^osupponit subm de
 cuius potētia educit: s3 mā itellectiva nō. ¶ 5° Ap. in
 7° meta^o ponit q forma nō fit. nā sic dicit q nec res fit:
 nec figura fit: sed figura certa fit. mō aut fieri sit: mō eē
 et p^ois nō fuisse: sequitur q si forma an generationē nul-
 lum bēret esse: qz sibi attribueret fieri. mō hoc est p^otra
 Ap. ergo. ¶ 6° arguit auctibus. et p^o Comētatoris in 8°
 meta^o dicētis. agens non largit multitudinē sed perfe-
 ctionē: mō hoc nō esset si forma fm se tota capet esse de
 nouo: qz tūc ipm agēs generās largiret multitudinē.
 ¶ 7° aucte Comētatoris 12° meta^o dicētis: q generans
 fm Ap. nō aggregat iter dīeritā: ac si forma nō esset ali-
 quid nouū supadditū māe per gnātionem. ¶ 8° aucte
 Comētatoris p^o buius dicētis. q generās non facit for-
 mā: ex quo videt q forma subalis corruptibilis an eius
 generationē bēat esse: sed nō nisi in mā post qz gnāns nō
 facit eā: sed extrahit eā de potētia māe. ¶ 9° aucte Co-
 mētatoris 5° buius dicētis: q potētia rei in vnoquoqz
 p^odicamēto est eiusdē g^ois cū illa re ad quā est potētia.
 cū g mā sit in potētia ad formā gnānda opz ponē in mā
 aliā eiusdē g^ois: s3 nullū tale videt eē nisi ponam^o for-
 mā gnānda bēre aliqd eē an eius generationē. ergo rē.

In oppositum arguit sic. nam forma gnānda
 vel aliqd eius pexisteret in mā
 an eius gnōnem: vel B fuisse: qz p^ofuisse in mā ab eter-
 na vel nō. si sic sequeret q forma māis vel aliqd eius
 eēt p^opetuus. qd est p^otra Ap. si 2°. ergo aliqst incipit eē:
 sic q nihil ei^o pexisteret in mā: et cadē rōne forma que
 generat pōt generari absqz B q ipsa vel aliqd eius p^ore-
 xisteret in mā. ¶ 2° illud pexistens vel est eiusdē rō-
 nis cū illo q generat: vel alterius. si dicat q sit eiusdē
 rōnis: tūc sicut illud qd de nouo generat icipit eē in ma-
 teria: sic q nihil eius pexisteret: ita forma aggregata ex
 illo qd fm se totū de nouo addit illi pōt incipit eē: et ge-
 nerari absqz hoc q aliqd pexistat in mā. et si dicat fm
 q pexistens: et illud qd de nouo ei addit sint dīeritas

rōnum: hoc nō valet. qz tūc forma eque de nouo addi-
 ta siue genita esset forma et heterogenea: qz cōponeret ex
 pexistere et addito: que sunt dīeritas rōnum. ¶ In ista
 qōne sunt qmōz opiniones: quarz 4° credo esse veriorē
 alijs rē. ¶ Prima opinio est Anaxagore. s. qz qn gene-
 rat aīnus: tūc antea erat forma aīni in mā: sed erat dī-
 uisa per minutas ptes iter qz mediabāt particule alia-
 rum formaz. Et ideo ante non apparuit aīnus: sed qn
 particule forme aīni erāt segregate et aggregate ab alijs
 particulis aliaz formaz tūc apparebāt: et isti de ista opi-
 nione negāt generationē simplr: vnde nō ponūt gnāio-
 nem eē aliud qz aggregationē p^oium eiusdē forme: et se-
 parationē earūdem partūz a p^oibus aliaz formaz. Et
 corruptionē nō ponūt aliud qz segregationē p^oius eius-
 dē forme abinuicē: et cōmixtionē earūdem cū partibus
 aliaz formaz: et fm hāc opinione poneret etiā qdlibet
 eē in quolibet fm spēs. Contra istā opinionē arguit Ap.
 in tex. quinque rōnib^o. et adhuc pōt argui p^otra eā sic: qz
 oporteret ipm ponere: qz tot^o ignis qui generaret ex ali-
 quo ligno pexisteret in ipso ligno. Sed nō est verissimū
 le qz si tātus ignis p^ofuisse in aliquo ligno: sicut ex eo ge-
 nerat qz illud lignū nō p^oius calefaceret. ¶ 2° sequeret
 qz post gnātionē ignis ex aliquo ligno residuum magis
 deberet apparere lignū qz ante: qz ab eo eēt segregatus
 ignis. nā post segregationē tale residū est magis purū
 p^opter minorē admixtionē impuri: siue illius qd est alte-
 rius speciei ab ipso: sed B nō videm^o: qz post generatio-
 nē ignis ex ligno: relinquūt cīneres qui nō apparēt ali-
 quo mō esse lignus. ¶ 3° opinio erat ista qz in qualibet
 portione māe: quelibet forma pexisteret qdditative an
 generationē: sed non eodē modo. qz ante illā generatio-
 nem illa eadē entitas bēt esse potēziale: et per generatio-
 nē caput esse in actu: ita qz isti voluerūt dicere: qz per ge-
 nerationē nō acquirat nisi modus essendi in actu ipsius
 forme. Itēz ista opinio nō valet. nā si valeret sequeret
 qz hoc lignū qdditative esset aer: et qdditative eēt aqua:
 et sic de alijs: mō qd est qdditative forma aque est aqua
 ergo rē. ¶ 4° tūc fm istas opinione nō oportet ponere.
 mām p^ocurrere ad trāsmutationē substācialē: hoc est cō-
 tra Ap. in littera: qz dicerem^o formā esse illud qd tran-
 smutat de modo essendi in potētia ad modū eēndi in
 actu: ita qz in gnātionē diceremus istū modū eēndi in
 potētia esse terminūz a quo: et modū essendi in actu esse
 terminū ad quē: et formā diceremus eē illud qd trāsmu-
 tatur: et manet sub vtroqz termino: vel qz p^omo fuit sub
 vno: et postea sub alio recte: sicut dicimus de mā: et sic in
 p^oceptu dīstīctūo trāsmutationis nō implicat cōcept^o
 māe: qd est p^otra p^oius dicta: totū enī saluat per formā.
 ¶ 3° nā capiat modus eēndi in actu ip^o forme: et que-
 rat vtz talis modus eēndi sit ipsa forma: vel aliqd aliū
 a forma. Si p^omū: tūc talis modus eēndi in actu nō de
 nouo caput eē: sic qz nihil eius pexisteret. Sic etiā vide-
 tur eē dicēdum de forma ex quo videt oīno eē idē ip^o
 forme. Si scdm: vel est suba vel accidens. si dicat qz sit
 accīns: sequitur qz trāsmutatio ad ipm nō est trāsmutatio
 subalis sed accīnalis. Si dicat qz sit suba: opz qz sit mā
 vel cōpositū ex quo nō est forma: s3 nō mā: qz mā nō po-
 nit eē terminū gnātionis nec cōpositū: qz suba cōposita
 nō est modus eēndi ip^o forme in actu existente. ¶ 4°
 capiat adhuc iste modus eēndi in actu ipsius forme: et
 querat an pexistat in mā an gnātionē vel nō. nō pōt dī-
 ci qz sic: qz tūc forma habuisset eē an gnātionē in actu.
 si nō: tūc eadem rōne ego dicā de forma: qz ipsa de nouo
 caput esse in mā per gnātionē: sic qz nec ipsa: nec aliqd
 ip^o pexisteret in mā ante eius gnātionē: et quecuqz

Alb. de sax.

rationes fierent extra me: eadem possent fieri extra eos quod fuerunt modum essendi in actu ipsius forme: non persistere autem eius generatione: vel aliquid eius. ¶ 3° opinio fuit Alberti et magistri: quod autem generationes forme forma haberet esse in materia diminute et incompleta: sed per generationem caperet esse perfectum et completum: unde imaginabatur quod ante generationem cum generans ageret: illa forma pro eius generatione agit in materia coagens illam agere ad habendum esse completum et perfectum: et illa forma que sic habet esse in materia ante generationem dicitur esse privationem: et mouebatur ex hoc: quod principius intrinsecum transmutationis naturalis operis esse ens positivum: sed cum privatio sit principium intrinsecum transmutationis naturalis: et non sit materia nec forma completa: ut dicitur: quod aliter non essent tria principia transmutationis naturalis operis ponere privationem ante formam generandam: quod haberet esse diminutum et imperfectum in materia: quia quidem forma habentem esse dicitur esse privationem. ¶ Aliud mortuum eius erat quod nisi in materia poneretur forma incompleta que coageret ad eius completionem: sequeretur quod generatio forme substantialis esset transmutatio violenta: hoc autem est falsum. ¶ Nota probatur. quod omnino esset a principio extrinsecum si non poneretur forma incompleta in materia coagens agere extrinsecum ad eius completionem: nec sufficit dicitur quod esse naturalis: quod fieret a principio intrinsecum passivum: quod consimili modo omnis transmutatio esset naturalis: quod quilibet plus ponit subiectum quod est principium passivum intrinsecum talis transmutationis. ¶ Item ista opinio non valet: quod hac generatione facta queritur: si illud quod persistebat maneat vel non. si dicatur quod maneat: et cum Albertus hoc persistens ponat privationem: sequitur quod privatio maneat in generatione quod est contra Aristoteli. quod per hoc materia et forma differunt a privatione: quod in generatione manet materia cum forma: sed non manet privatio. Et si dicatur quod illud persistens corrumpatur: et etiam cum Albertus coagebat agere: sequitur quod agebat ad corruptionem sui ipsius: quod est falsum: quod nihil per se potest intendit corruptionem sui ipsius: cui quodlibet ens diligat se permanere. ¶ 4° opinio est: et est vera quod ante generationem forme substantialis: nec ipsa: nec aliquid eius persistebat in materia. et hoc probatur. quod si aliquid persisteret in materia: hoc videtur esse secundum aliquem modum trium aliarum opinionum. scilicet hoc non: ut probatum est. ergo. ¶ Ad rationes probantes opinionem Alberti. negatur illud quod assumpsit. scilicet quod privatio sit aliquid ens distinctum a materia: quod cum dicitur aliter non essent tria principia: qualiter est dicendum per ex dictis. ¶ Ad 2^{am} sequeretur quod omnis transmutatio est. negatur. ¶ Nota. et cum dicitur non esset a principio intrinsecum. negatur. imo est a principio intrinsecum passivo habente naturam inclinationem et appetitum ad formam generandam: quod quidem principium intrinsecum est materia passiva: et cum dicebatur consimili modo omnis transmutatio esset naturalis. negatur. ¶ Nota est: quod quibus cuiuslibet transmutationis principium sit aliquid intrinsecum passivum: non tamen per se habet inclinationem naturalem ad illud quod per illam transmutationem accipitur. et ideo illa transmutatio dicitur violenta. verbi gratia. sicut cum leve movetur deorsum: quibus illud leve sit principium intrinsecum passivum talis motus: tamen quod non habet naturam inclinationem et appetitum essendi deorsum: ideo talis motus illi dicitur violentus et non naturalis. ergo etc.

Ad rationes principales. Ad 1^{am} concedo quod ante generationem nihil est quod possibile est produci: ut probatur. nam nec materia: nec forma corruptenda: nec generans. et cum dicitur quod nunquam aliquid forma generaret. negatur. unde quibus ante generationes nihil sit quod possibile sit produci: tamen ante generationes habet aliquid possibile produci: unde propter ampliationem ille multum differunt: nihil est quod possibile est produci: et nihil possibile est produci recte sicut iste differunt multum: nullus homo qui est: est generandus: et nullus homo est generandus: et sicut aliquid homo est generandus: et aliquid homo qui est: est generandus. Unde in ista aliquid possibile est produci: ubi terminatur aliquid ampliat per se possibile ad supponendum

quod pro futuro: sed in ista aliquid est quod possibile est produci: licet aliquid per hoc verbum est: et mediante sequenti restringitur pro illo quod est ad supponendum solum: ex hoc ergo patet solus. ¶ Ad 2^{am}: id quod nunc est in actu prius erat in potentia: concedo ad hunc intellectum: quod de illo de quo nunc est verum dicere quod ipsum est: prius erat verum dicere quod ipsum potest esse: nec ex hoc sequitur formam generandam ante eius generationem habere aliquid esse in materia. ¶ Ad 3^{am} sequeretur quod eadem forma etc. nego. ¶ Nota. nam quibus ante generationem ita modicum forme generande sit in materia sicut post corruptionem: tamen ante generationes potest generari: et post corruptionem nunquam: quod postea celum quod est causa generationis horum inferiorum: postea habet eandem modum secundum numerum sicut ante: quo ad eius influentiam: quibus forte omnis similitudo forma forme corrupte possit generari: nunquam tamen corrupta eadem numero potest regenerari. ¶ Ad 4^{am} sequitur quod non esset dicitur etc. negatur. ¶ Nota. quod anima intellectiva incipit esse sic quod potest creatur: et postea ponitur ab extrinsecis in materia: sic quod anima intellectiva est prius tempore vel natura quam sit in materia: et sic non est de forma substantiali corruptibili: quod potest agere alterat et disponit materiam: et agit in ipsam: et sic materia disposita forma substantialis incipit esse in ipsa: et absque hoc quod prius tempore vel natura sit antequam sit in materia: et in hoc est differentia inter generationem et creationem: quo ad formam substantialem corpalem: et animam intellectuam: et propter hoc dicimus quod anima intellectiva educitur in materiam: forma vero substantialis corporalis educitur de materia: et hoc intelligebat Commentator per penultimam autem positam antipositum quoniam. ¶ Ad 5^{am} dico quod Aristoteles in 7° metaphysice. cum dicit formam non fieri: intelligit eam non fieri tanquam quoddam ens quod est per se existens seorsum post generationem: nam sic fieri debet composito solum: nihilominus tamen habet accipiendum fieri pro habere nunc esse et prius non esse. ¶ Ad autem dicitur etc. prima cum dicitur agens etc. dico quod Commentator per se solum voluit et intellexit formam non ponere numerum extra materiam tanquam aliquid ens seorsum existens: seu quod est aliquid in actu. tale enim multitudinem non largitur agens per eius generationem in qua generat formam: nihilominus habet largitur multitudinem per multitudinem est res differentium secundum essentiam: qualiter est de multitudinem forme et materiae. ¶ Cōsimili modo ad autem quinti meta patet. ¶ Ad ultimas cum dicitur potentia rei: dico quod per hanc autem Commentator intellexit quod eiusdem generis est terminus qui predicatur de aliquo mediante hoc verbo est: et qui predicatur de eodem mediante hoc verbo potest. verbi gratia. Solus potest esse homo: et solus est homo. Sic ergo patet de predicamento substantie: et similiter hoc patet de predicamento quantitatis: ut dicendo solus potest esse bicubitus. et solus est bicubitus: et sic de aliis: et sic intelligendo autem per se quod nihil facit per hoc quod forma generanda ante eius generationes secundum se totam vel aliquid eius preexistat in materia: et sic per se ad quoniam presentem etc.

Textus commentarii. LXXXI.

¶ Existente enim quodam divino et optimo etc. **Questio. XXI.**

Ltimo queritur. Ut quodlibet ens diligat se permanere: Et arguitur quod non: quod sic sequeretur: quod ignis nunquam descenderet ad locum sue corruptionis: sed hoc est falsum: et contra Aristoteli. et probatur etiam ratione. nam si semper maneret sursum: tunc nunquam corrumpere. sed hoc est falsum: quod nullum compositum: ex materia et forma est perpetuum. ¶ Nota. quod probatur. quod ex quo se sursum est locus servatius ignis inesse: et si quodlibet ens appeteret se permanere semper ignis permaneret sursum: et sic nunquam descenderet: vel saltem nunquam appeteret descendere. ¶ 2° nota sit aliquid lignum sursum: et sub eo

sub eo sit ignis non obstante ad huc descenderet et caderet in igne: et in locum sue corruptionis: modo si quolibet ens appeteret se permanere. nullus ens appeteret moveri ad locum sue corruptionis: quod est falsum: ut iam dictum est. ¶ 3° sequeret quod nullus ens instinctu sue nature seipsum corruperet: sed hoc est falsum. quia sicut legitur de naturis animalium de pbenice. quod cum die vixerit aggregat ligna sic ea: quibus congregatis facit cum aliis suis motum et ligna illa incendunt: quibus accessis volat in ignem et comburit se. ¶ 4° sequeret quod nullus ens haberet tedium de suo vivere: seu de suo esse: sed hoc est falsum: de quibusdam vetulis que dicunt se habere tedium de eorum vita. ¶ 5° per Linconenses in tractatu suo de reflexionibus radiorum. ubi narrat quod circa unum polum sunt quidam montes: super quibus fit ita uniformis regulatio et reflexio radiorum solis: quod ibi est tanta temperies quod boves ibi existentes vivunt tandem quod tandem habent tedium de vita sua: et saltat in quendam fluvium fluentem sub illis montibus: et submergunt: quod non esset si appeteret se permanere. ¶ 6° aliqua boves desperati suspiciunt seipsum: quod non esset si appeteret se permanere. ¶ 7° nam quidam appetunt disponere ad eius corruptionem. ut patet de appetentibus nimiam abundantiam cibi vel potus: vel coitus: vel huiusmodi. ¶ 8° nam multi sunt boves ita virtuosus quod libenter vellent mori pro defensione republice. ¶ 9° nam prima non appetit se permanere: et tamen large loquendo materia prima dicitur ens naturale. ergo non quolibet ens est. ¶ 10° sequeret quod appetere est agere: modo materia prima nullo modo agit cum ipsa nullus sit actus: sed passivitas infinita: ut prius dicebatur. ¶ 11° si materia prima appeteret aliquid: vel ergo appeteret hoc quod habet: vel illud quod non habet. non potest ex eo quod appetitus sit ratione carentie: nec secundum: quia hoc quod appeteret maxime esset forma generanda: sed quia forma generanda nihil est: sequitur quod si appeteret ipsam quod nihil appeteret: et appetendo appeteret quod implicat contradictionem. ¶ 12° non quolibet ens cognoscit. ergo non quolibet appetit: et per prius non quolibet ens appetit se permanere. ¶ 13° sequeret quod appetitus sit cum cognitione: et est operatio virtutis cognitive. ergo. ¶ 14° calor naturalis corrumpens humidum radicale agit ad sui ipsius corruptionem. ergo sequitur tenet. ¶ 15° sequeret quod calor naturalis servatur in humido radicali tantum in subiecto proprio. ergo illo corrupto corrumpitur calor naturalis: et per prius si calor naturalis agit pro corruptione humidum: sequitur quod pro corruptione sui ipsius. ¶ 16° sequeret quod calor naturalis ageret in suum contrarium: hoc autem est falsum: quia tunc ageret ad corruptionem sui ipsius: cum non fiat actio contraria in contrarium nisi fiat reactio: et hoc ambabus conditionibus ad hoc requisitis servatis: ut dicitur philosopho de generatione et corruptione. ¶ 17° sequeret quod nulla esset corruptio naturalis: sed hoc est falsum: quia in primo celi dicitur quod aliqua est violenta: et aqua naturalis sequitur per naturam. ¶ 18° sequeret quod quilibet esset ad extrinsecum et contra inclinationem naturalem ipsius passivus. ¶ 19° si questio esset vera: vel ergo appeteret se permanere per tempus finitum vel infinitum. non 2° modo: quia ex quo non potest manere per tempus infinitum: sequitur tale appetitum esse frustra: ut patet philosopho de celo. Nec primo modo: quia postquam maneret per illud tempus non amplius appeteret se permanere: et per prius non quolibet ens est.

In oppositum sunt Aristoteles et Comentariorum in fine huius primi libri dicentis quod nihil appetit sui ipsius corruptionem: sed quolibet dicitur se permanere. ¶ In ista questione primo videndum est de appetitu aliquo modo diffinitive et distincte. ¶ 2° ponende sunt quedam conclusiones de questo. ¶ 3° descendam ad materiam de qua agebatur ante oppositum.

Quantum ad primum sciendum est quod appetitus dicitur esse inclinatio alicuius ad aliquid: vel ad aliquid aliqualiter esse. verbi gratia cum aliqua virga est aliqualiter incurvata per reflexionem: tunc dicimus ipsam appetere rectitudinem: ex eo quod inclinatur ad esse rectam. ¶ Tunc sit prima distinctio quod appetitum quidam dicitur naturalis: et quidam animalis. naturalis est qui fit sine cognitione illius quod sic inclinatur ad aliquid vel ad aliquo esse: sicut est de appetitu virge ad rectitudinem: vel appetitus gravis deorsum: vel levis sursum. sed appetitus animalis est qui fit cum cognitione ipsius appetitus: ut est appetitus bovis quo appetit taliter vel taliter esse. Et posset videri distingui quod duplex est animalis appetitus: quidam sensitivus: quidam intellectivus. primum est qui fit cum cognitione sensus. secundus est qui fit cum cognitione intellectus. ¶ 2° distinctio quod sit duplex est appetitus. scilicet actiuus et passivus: actiuus qui inclinatur passivus qui inclinatur. Est tamen sciendum quod satis improprie et metaphorice appetitus passivus dicitur appetitus.

Quantum ad 2um ponuntur tres. Prima: nullum ens compositum ex materia et forma potest manere perpetuo. hoc probatur. quia quolibet tale est compositum ex contrariis: vel saltem in ipso sunt aliqua que reguntur ad suum esse: cui aliquid est contrarium. ergo quolibet tale aliquo corrumpitur. ¶ 2^a sequitur quod omne ens contrarium est corruptibile: sed omne corruptibile aliquo corrumpitur. autem patet: quia in quolibet composito ex materia et forma sunt qualitates prime: vel eis similes que requirunt ad esse talis compositi. ¶ 3^a conclusio: quod non esset decor universalis quod quolibet perpetue maneret. hoc probatur a similibus in picturis: quia si parietes huius schole omnes essent per totum colorati colore albo non esset tanta pulchritudo huius schole: sicut si esset colorata colore albo et viridi: et sic de singulis. Et similibus modo est in universalibus: quia si omnia semper manerent non esset tanta pulchritudo in universo sicut est modo: cum corrumpantur aliqua et generantur aliqua: hoc idem potest declarari in fontibus: quia si plures vociferarent eque alte: non esset tanta delectatio in audiendo: sicut si unus cantaret alte: et alius basse: et sic de singulis. ¶ 4^a conclusio: quod nullum corruptibile appetit se permanere perpetue: et sic secundum individuum. hoc probatur: quia hoc est impossibile: ut patet per primam conclusionem: modo entia naturalia appetitu naturali non appetunt impossibile: quia talis appetitus esset frustra: modo deus et natura nihil agunt frustra. Secunda entia naturalia non appetunt appetitum naturali: nisi illud quod universum decorat et manet pulchrum: sed corruptibilia manere non decorat universum: ut patet per 2^{am} conclusionem. ergo maior patet: quia deus et intelligentie que sunt rectores et gubernatores universi: non inclinatur naturalia nisi ad illa que sunt pro decore universi: sed entia naturalia nihil appetunt naturaliter: nisi ad quod inclinatur a deo: et ab intelligentiis. ¶ 5^a conclusio: quod corruptibilia non possunt manere per tempus infinitum: hoc patet per experientiam. ¶ 6^a conclusio: quod entia naturalia corruptibilia naturaliter appetunt se permanere secundum individuum per tempus finitum. hoc patet: quia videmus entia naturalia manere per tempus finitum. Si ergo ipsa non appeterent se permanere per illud tempus: sequeretur quod ipsa permanere per illud tempus esset contra inclinationem naturalem eorum: quod videtur inconueniens. 2° nam videmus quod etiam naturalia entia cum sunt extra loca propria in quibus possunt servari: moventur ad ea si nihil sit prohibens: sed hoc non esset si non essent inclinata in illis locis essendum propter eorum conservationem temporalem: per hoc videtur esse signum quod appetunt se permanere per tempus. 3° permanere est bonum et possibile entibus naturalibus: ergo naturaliter hoc appetunt entia naturalia. prima tenet: quia omnia

Alb. de sax. D Z

conf. 34

bonum appetunt. ams patet. qz eē r pmanere cōueniunt pme caule. 4.º nālia entia nālr appetūt: per qđ possunt assimilari p.º r optimo: s; pmanere per tps aliquaſr assimulat p.º r optimo qđ manet ppetue. ergo. ¶ 6.º qđ qđ uis entia nālia appetūt se pmanē per tps fm indiuiduū r nō ppetue: nī ppetue appetūt se pmanere fm spēm. B ps. qz b est bonū: r eis possibile. g b appetūt. pna tenet vt pus. r p.º ps maioris ps: per hoc assimilāt p.º r optimo. r z.º ps etiā ps. qz qđuis iste hō nō possit manere ppetue: nī ppetue pōt manere hō: qz hoc nō impedit aliqđ dicitas: nec per hoc ideozat vniuersū. imo magis ornat ppetue manē hoīem fm spēm. r hoc dicit Lōmētator z.º de aia. s. qđ nā diuina vidit entia nālia nō posse ppetuari fm indiuiduū: misera est dādo eis virtutē talē qua posunt gnāre sibi simile: r sic fm spēm ppetuari rē. patet.

Quantum ad 3.º articuluſr sit p.º qđ mā appetit formā. pbaſ. qz si nō: sequeret qđ que libet gnātio esset violēta. sed hoc est falsum r ptra. Ap. p.º celi. pna pbaſ. qz eēt a pncipio extrinseco. ad saluādam ergo gnātionē nālem ops ipsam eē a pncipio intrinseco passiuo iclinato ad hūdum formā gnādam. ¶ 2.º nā ex quo mā nō pōt eē sine forma fm pdicta: r qđ entia nālia nō possunt manē ppetue fm indiuiduū: vt dictum est in z.º articulo: sed aliqñ corūpūnt: sequitur tunc formaz eoz corūpti in mā: r per pns sequitur mā hēre inclinationē ad aliā formā: postqđ nō pōt eē sine forma. ¶ 3.º qđ mā nō appetit formaz appetitu aīali. pbaſ. qz nō cognoscit. ¶ 3.º mā appetit formā appetitu nāli. hoc pbaſ. qz hēt inclinationē nālem ad formā absqz cognitione eius. r pfirmat. qz vniquodqz impfectibile appetit suā pfectionem appetitu nāli: sed mā est pfectibilis: r forma est pfectio eius. ergo. ¶ 4.º mā appetit formā quā hēt per modū cōplacētie. pbaſ. qz illud qđ ab aliquo appetit postqđ illud hēt: placet sibi hoc hēre: sed mā anteqđ habuit formā quā modo hēt: appetebat eā. ergo postqđ eā hēt: appetit eam appetitu cōplacētie methaphozice dicte. ¶ 5.º mā appetit formā gnādam per modū desiderij. hoc pbaſ. qz qñ aliqđ nō hēt ad huc aliquā rem: sed appetit eā hēre dicimus talē desiderare illā: r sic in pposito: mā appetit formā quā nō hēt: sed apta nata est hēre p modū desiderij appetit eā. S; dices: quō est ex quo mā est pure passiuā qđ appetit formā cui appetere sit agere. ¶ Rideo qđ non appetit eā appetitu actiuo qui est iclinare: sed passiuo solū qui est iclinari: r taliter iclinat a celo r intelligētys r a deo. ¶ 2.º dico qđ mā qñ est informata vna forma pfecta: r sit ita pfecta qđ nō possit hēre pfectionē: quare nō est factiata illa: sed adhuc est iclinata ad hūdum vnā aliā que est impfectior: dico qđ hoc est ppter decozē r pulchritudines vniuersi: vt dcm̄ fuit. Sed dices que res est appetitas materie: vel est mā: vel aliqđ supadditū materie. dico r est 6.º clusio: qđ appetitus māe nō est aliqua res māe supaddita. hoc pbaſ. qz sic vel esset forma subalis vel accidētalis: sed quecūqz dat: vel mā appeteret illud qđ est appetitū: vel tanqđ habitus: vel aliqđ habēdum: r tūc de illo appetitu quo appeteret illū appetitū quererē an eēt mā: vel res supaddita materie. si dicat p.º standū erat in p.º. si scdm̄ erit pcessus in infinitū. ¶ 7.º qđ est: qđ quibz hic terminus mā: r iste terminus appetitus supponant pro eadē re. s. pro mā: differūt tñ in cōnotatione: vt in diffinitionibus exprimētibus quid nois hozz terminoz. r ideo solet dici qđ materia r appetitus sunt idem realiter: differunt tamen ratione rē.

Ad rōnes pncipales. Ad p.º sequeret qđ ignis rē. negat pntia. qz ad hoc iclinat a celo

cum ignis non possit ppetue manere: r si maneret in loco suo nāli non corūperet. ¶ Ad 2.º dico qđ si aliqđ libgnuz descēderet: tūc nāliter appetit esse deorsum: sed si cadit ad ignē: hoc est a casu. ¶ Ad 3.º de pbenice dico qđ qđiu pbenix est: rādū appetit se pmanere ex quo nō datur vltimū instans eē pbenicis. sed qñ sentit ex quodā instinctu nature se nō posse manere preparat r dīponit ad hoc vt sic fiat: vt possit ad minus permanere fm spēm: r tunc aggregat ligna r ea incēdit r cōburit. r forte si non comburēt non diutius viueret: nec tūc aliā pbenix ex ea gnāret. ¶ Ad 4.º de vetula: dico qđ quibz ipsa dicat ore se hēre rediuz de vita sua: hoc tñ corde nō optat. ¶ Ad 5.º autem Linconieſt: dico qđ illi boies in illa terra tātū viuunt qđ forte icipiunt hēre misērias r dolozes: r mēbra eoz reddunt tādē ita dura r inepta qđ nihil boni possunt facere: r tunc appetētes eoz misēriam nō esse cadunt ad fluiuos r se submergunt. ¶ Ad 6.º cōsimilr dico illis qui suspēdunt se: qđ non appetit se non eē: sed eoz misēriā non esse: r sic faciunt seipos nō esse: vnde si aliquo mō possent facere eoz misēriam nō esse sine hoc qđ facerēt se nō esse facerent: imo libentissime. vel pōt dici qđ bñ aliqui appetūt se nō esse: non appetitū nāli: sed appetitū vili r corūptiuo sensuali r intellectuali. ¶ Ad 7.º dico qđ bñ aliqui appetūt aliqđ que dīponūt ad eoz corūptionē: r ad que sequitur eoz corūptio. vnde bñ est possibile qđ aliqđ appetat aīas alicuius pntie: r tñ non appetat pns: qz nō appetit pntiam esse bonā. vnde aliqui bñ appetitū multū supponere: quē tñ non appetūt mori: qđ tñ sequitur ad multū supponere: nec appetūt pntiam esse bonā. s. illam multū supponit: ergo mori. ¶ Ad 8.º dico qđ boies qui pugnaz pro defensione reipublice vsqz ad mortē non appetit mori: s; appetit defensionē reipublice: ita qđ etiā appetunt aīas alicuius pntie: r tñ non appetūt pns. ¶ Ad 9.º cum dī appeteret est agere: dico qđ patet solutio ex dictis in questione. ¶ Ad 10.º vel appeteret rē. dico qđ vtrūqz tenet non eodē mō: vt dcm̄ est in qōne. r cum dicebat non illam quaz hēt qđ appetitus est rōne carentie: r cedo de appetitu qui est per modū desiderij: sed non de illo qui est per modū cōplacētie. r cui vltterius dicebat nō appetit formā generādam: qz illa nihil est. cedo. ergo appetens formā gnādam nihil appetit. nego pntiam. Sed bene cedo qđ appetens formā gnādam nihil est qđ appetit saltē illo mō quo appetit formā gnādam: cuius quo b stat qđ appetens formā gnādam appetat aliqđ: qz hoc verbū appetit ampliat ad supponēduz pro eo qđ est: vel qđ pōt esse. ¶ Ad 11.º dico qđ bene pbat qđ nō qđlibet ens appetit pmanere appetitu aīali sed nō nāli. ¶ Ad 12.º dico qđ calor corūpens humidū radicale pncipaliter intēdit suum angūētum: sed ad corūptionē humidū radicalis: sequitur corūptio calozis nālis: etiā calor naturalis appetit aīas alicuius pntie: non tñ pns: qz nō appetit pntiam esse bonā. ¶ Ad 13.º cum dī s; rium non agit in pstrarium: nō appetit repati a pstrario in qđ agit: sed appetit illud corūperere r sibi assimilare: siue gnāre sibi simile. ¶ Ad 14.º sequeret qđ nulla eēt corūptio. negat. imo est nālis adhuc ex pte materie: vel ex parte forme gnānde quibz sit violenta ex pte forme corūpente vel corūpende. ¶ Ad 15.º dico qđ appetit se pmanere per tēpus finitū: r cū dicat. ergo illo elapso non appetit se pmanere. cōcedit. qz tunc non est: nihilominus tñ in quolibet instāri intrinseco illius hōre in qua manet appetit se vltterius pmanere: qz non datur vltimū instans esse eius. Et sic est finis huius pimi libri.

Finis pimi libri physicorum. ¶ Questiones

Questiones super 2° physicorum eiusdem magistri Alberti de Saxonia Incipiunt.

Textus commentarii Primi.

eorum que sunt alia quidem sunt natura etc. Questio. I.

Intra secundum

librum physicorum magistri Alberti... Ut quilibet ens naturale beat in se...

...tia separata que non est in celo... 1° motus... 2° motus... 3° motus... 4° motus... 5° motus... 6° motus... 7° motus... 8° motus... 9° motus... 10° motus...

Quantum ad primum sic bec primum distinctio... ens naturale dicitur per se... motus... quietis... distinctio...

Alb. de Sax. D 3

1.21.19

1.21.19

1.21.19

1.21.9

1.21.24

Quantum ad 2° sit p^o conclusio accipiēdo ens nā-
 le largi: nō qdlibet ens nāle bēt in se
 pncipiū sui mor^o r quietis. hoc ps de aīa intellectina: de
 mā: de intelligētis r bō. ¶ 2° p accipiēdo ens nāle
 stricte: bec est falsā qdlibet ens nāle bēt in se. pncipiū
 sui mor^o r quietis nālis. hoc pbat. qz posito q aliqd gra-
 ue pyciat sursum: tūc interim q ascēdit: acc mouet: nec
 quiescit nāliter. r per pns iterim nō bēt pncipiū sui motus
 nālis: nec etiā quietis nālis: qz illius qd nō est: nō est ali-
 qd pncipiū intrinsecū. ¶ 3° p accipiēdo celū excludēdo mo-
 torē non bēt in se pncipiū actiū: nec passiuū sui mor^o. hoc
 pbat qz nō actiuū. qz tale est motor. r talis mō est ex-
 clusus. nec passiuū: qz hoc est ipm met. nihil aut bēt in se
 ipm. ¶ 4° p accipiēdo celū cū iclusione motoris: ipm
 bēt in se pncipiū actiū pncipale: r pncipiū passiuū sui mo-
 tus. hoc ps: qz sic aggregat in se ista duo. s. motorē: r ipm
 mor^o illius. s. istā subam simplicē que mouet. ¶ 5° p
 ipm celum sic accipiēdo: nō bēt in se pncipiū instrumētale
 actiū: nec passiuū. qz mō sumptū. s. pro eo qd resistit mo-
 uēti. patet b. qz intelligētia nō mouet celū. mediāte ali-
 quo instrumēto sed immediāte: sed sic nō est de forma sba-
 li grauis: qz illa mouet graue grauitate. r sicut in celo ni-
 hil resistit mouēti: qz mouet absqz oī resistētia. ex hoc
 pōt inferri qz celū mouet sine fatigatione. r pena: unde
 quātum eēt ex pte potētie r resistētie: vna potētia qzta
 esset potētia vnius musce posset mouē celū circulariter
 qd nullo modo resistēret. ¶ 6° p. clonāta simplicia taz
 subalt qz qūtatūe nō būt in se pncipiū passiuū pro illo qd
 resistit mouēti. hoc ps. qz aliter nō eēt simplicia quali-
 tatiue. Cū hoc tū stat qz in eoz motu nāli bñ est pncipiū pas-
 siuum extrinsecū sic accipiēdo pncipiū passiuū. ps. nā hoc
 est ipm met mediū. verū tū si ascēderet vel descēderet
 plus descēderet in vacuū: nō eēt ibi pncipiū intrinsecum nec
 extrinsecū: accipiēdo pncipiū passiuū mō pdictō. ¶ 7°
 celo: qdlibet ens nāle bēt in se pncipiū actiū r passiuū sui
 mor^o r quietis nālis: vel ipm met est ipm pncipiū passiuū
 siue moueat siue quiescat. Sed dices: bec conclusio dicit
 scde. Rñdeo r dico q nō est sibi dīctoria: qz multū re-
 fert dicere hoc bēt in se pncipiū mor^o: r dicere hoc bēt in se
 pncipiū actiū mor^o: qz posito q. a. mobile nō moueat: tūc
 ad hoc bēt in se pncipiū actiū sui mor^o: qz bēt aliqd in
 se qd ipm pōt mouere: mō hoc nō sequit si actu mouer-
 ret. nā hoc verbū pōt ampliari pro futuro vel possibili:
 sed qz includit in ly passiuū: actiū ergo p simili modo
 ampliari: s. sic nō est de isto termino pncipiū se solo sumptū:
 qz aliqd bec est vera. a. mobile bēt in se pncipiū actiū sui
 mor^o: aliqd tū bec est falsā. a. mobile bēt in se pncipiū mor^o.
 sic bec aliqd est vera. s. est gnāndus. qz bec sic falsā
 s. est bō. Sed diceret aliqd. a. bēt in se pncipiū actiū sui
 mor^o. g. a. bēt in se pncipiū mor^o. tenet pntia ab inferiori ad
 supius affirmatiue: r per pns p^o non pōt eē vera: nisi 2°
 sic vera si forment. ¶ Rñdet negādo pntia. qz arguit
 a termino sumpto cū ampliatiōe ad eundē sumptū si-
 ne ampliatiōe r est sicut modus sicut si argueret sic. s. or.
 est bō mortuus. ergo s. or. est bō. ibi arguit ab inferiori ad
 supius. simili mō dicit de pncipiū passiuū: qz ipm dī q pōt
 pati vt moueat vel quiescat. sic ps. qz bec conclusio nō re-
 pugnat scde qz bec nō intelligētib^o logica apparet: r
 ista conclusio pbat sic. oīs mor^o nālis est sursum vel deor-
 sum: vel circularis: vt patet per dī. p^o celi. sed qdūqz
 ens nāle qd mouet aliquo istoz motūz nāliter bēt in
 se aliqd qd subicit illi motū. s. illud qd mouet: r illud
 qd facit illū motū. r hoc patet tā de mixtis qz de elemē-
 tis simplicib^o qz de celo accipiēdo celū cū iclusione mo-
 toris: sed accipiēdo celū sine iclusione motoris: tūc ipm

met est pncipiū passiuū sui motus: ppter qd notāter dicitur in
 conclusiōe vel ipm met. Sic ergo dcm est de motu ppor-
 tionalr: dicit de quiete. vñ pro maiori intelligētia sciēdus
 est q. qz forte tā totalis terra qescat: tū bēt in se pncipiū
 actiū motus: qz bēt in se formā subalem: que qz de
 facto nō moueat ipsam: tū pōt ipsam mouē: qz pōt esse
 extra locū suū s. m se totam: vel s. m aliquā eius ptem: r
 tūc forma moueret ipsam: r per pns erat aut vep dicit il-
 lā formā posse mouē ipsam. sicut qz aliqd graue tā de
 scēdat r nō quiescat. Tū bēt in se pncipiū passiuū: vel
 est illud met qd pōt pati q quiescat. sic ergo ps qualr re-
 fert multū dicit mobile: vel ens nāle bēre in se pncipiū mor-
 tus r quietis: r dicere q bēt in se pncipiū actiūz motus r
 getis: vel passiuū: vel eē illud met qd mouet: vel qescit.
 ¶ 8° p. qz qdlibet ens nāle: qd nutrit vel auget: bēt in
 se pncipiū actiū r passiuū nutritiōis r augmētatiōis: r
 ad hoc si non actu nutrit: vel auget bēret in se pncipiū
 qd posset augeri vel nutrir siue facere nutritiōes:
 vel augmētatiōē. r sicut pncipiū qd pōt hoc pati: de mo-
 tu vo alteratiōis videbitur in questione sequenti.

Ad rōnes pncipales. Ad pncipales r ad alias vsqz ad
 octauā iclusiue apper solo in 2° articu-
 lo. ¶ Ad 8^{am} pcedo q mor^o r quies nō distinguūt a re-
 bus nālib^o r igit bñ pcedo hāc eē falsam. mor^o vel qes
 est pncipiū actiū: vel passiuū. nā cū aliqd mobile dū fuit
 r tūc mouet vel qescit: solus est q illius mor^o vel quie-
 tis sit pncipiū actiū vel passiuū: nihilominus tū est pcedē-
 dum q aliqd est pncipiū actiūz talis mor^o vel getis. r sicut
 passiuū: r ratio hui^o est. nā qz forma sballis talis entia
 nō sit pncipiū actiū eiusdē: tū facit r agit q illud ens talis
 ter se bēt: vel q mouet: vel qescit rē. ¶ Ad 9^{am} dico q
 qes nālis nō opponit motū nāli eiusdē mobilis: s. bñ
 quies violēta opponit motū nāli: pp qd forma subalta
 que est pncipiū actiū getis vel mor^o nālis: nō est pncipiū getis
 mor^o violēti: que qes est termin^o a quo mor^o nālis: r qes
 nālis est termin^o ad quē eiusdē mor^o. ¶ Ad 10^{am} dico q
 ibi est multiplex pntia: qz ibi arguit in 2° figura ex pu-
 ris affirmatiuis. ¶ 2° qz conclusio ibi reputat falsa: que tū
 nō est falsa. pncipiū ps de se. 2° declarat: qz bec reputat eē
 falsa ens artificiale est ens nāle: mō ista est vera. nā ista
 statua est ens nāle: qz lapis vel ens r ista e: dē statua est
 ens artificiale. g. conclusio expositiōe q ens nāle est ens
 artificiale. qñ aut dī. dicit distinguēdo ens nāle ptra ar-
 tificiale dī intelligi: q ista duo noia artificiale: r nāle dū
 sictis pceptib^o in mēte subordinant in signādo: in qz
 vno icludūt bēre pncipiū actiū r passiuū mor^o r getis in se.
 in alio vo nō: qz ad pncipiū aliquā rez nāle opz pncipiū
 illā rē bēre in se pncipiū actiū r passiuū mor^o r getis. Sed
 ad pncipiū aliquā rē eē artificiale nō opz b pncipiū. vñ
 pōt aliqd imaginari locū: vel aliqd eē locū nō imaginā-
 do b eē graue vel leue: nec nālr mobile motū circularis:
 s. nō pōt imaginari aliqd esse ens nāle nisi pncipiū ipm
 eē graue: vel leue: vel nālr mobile motū circularis: mō si
 pncipiū ipm eē graue opz me pncipiū bēre in se pncipiū motus
 deorsus actiū r passiuū. Et si pncipiū ipm eē leue opz cō-
 cipe ipm bēre in se pncipiū actiū mor^o ascēsus: r sic p-
 portionat si concipiā aliqd esse mobile motū circularis.
 ¶ Ad vltimā patebit in sequenti. **Questio. II.**

Veritur 2°. Utz aliqd corpus mixtū
 vel simplex bēt in se pncipiū i-
 trinsecū sue alteratiōis: Et arg^o p^o q nō per-
 vnum dcm Comētatoris circa pncipiū bu-
 ius secūdi libri. vbi dicit q elemēta non ha-
 bent in se pncipia sue alteratiōis: sed bene habent in se
 pncipia sui motus localis: sed mixta bene habent in
 se pncipiū

Cor. I.

2° 5.

se p^m sue alterationis et sui motus localis. ¶ 2° videt^r q^d nullu^m corp^u mixtu^m habeat in se p^m actiuu^m sui motus q^d sic sequeretur: q^d aliqd ageret in seipm: et simul esset in actu et in potetia. Sed hoc est impossibile. g^o p^ontia pbat: q^d motis nobis mouent oia que in nobis sunt: sequeretur q^d in aliquo corpore eet aliqd qd moueret ipm corpus: tuc B moueret seipm: et eet in actu inquat^u moues et in potetia inquat^u motu: et respectu suiipsi: et sic ides ageret in seipm. ¶ 3° si aliqd bzet in se p^m sue alterationis: seqret q^d bzet in se p^m actiuu^m sue gnons vl corruptionis. Sed B est falsum. noⁿ eni p^m sue gnons. ps q^d postq^d aliqd est semel gnatu^m ampli^o gnari noⁿ pot. q^d et noⁿ beat p^m sue corruptionis ps. q^d qdlibet ens diligit se pmanere: vt pus dictuz est: qd noⁿ eet si bzet in se p^m sue corruptionis actiuu^m. p^ontia pbat: q^d quelibet alteratio ordinat^r in gnone: vel corruptionez. g^o bene dicit Al^o. in p^o de gnone: q^d si gnatio est iposis: alteratio est iposis: si g^o aliqd bzet in se p^m actiuu^m sue gnons: et si noⁿ bz in se p^m sue gnons nec corruptionis: tuc etia noⁿ bz in se p^m sue alterationis. ¶ 4° sequeret q^d aliqd bzet in se p^m sue alterationis. ¶ 5° si qd esset vera maxime de aqua calefacta que per seipsaz alterat a caliditate in frigiditate: s^z B noⁿ est veru^m: q^d tuc sequeretur q^d a ppositioe minoris sequalitatis pueniret actio: s^z B est falsuz: et pbat p^ontia: q^d aqua pot esse tati calida: q^d illi multo plus est de caliditate q^d de frigiditate: mo^d si ab aliq^o intrinseco reduceret ad frigiditate: B noⁿ videretur nisi a frigiditate: quia ad huc bz que corrupit illa caliditate: et cu^m illa sit maioris potetie q^d caliditas: seq^r p^ontia illatu^m. ¶ 6° si aqua reduceret ab intrinseco ad frigiditate: sequeretur q^d aliqd ageret vltra gradu^m p^ontia: sed hoc est falsum: et p^ontia pbat: q^d frigiditas ibi manens calefactione aque ageret in te^m p^ontia frigiditatem in illam aqua: q^d ipsamet esset.

In oppositu arguit p^ontia de mixto q^d claru^m est q^d in mixto sunt aliquae ptes que sunt calidiores: et aliquae minus calide: sicut in boie cor est magis calidus q^d cerebrum: et q^d magis calidu^m agit in minus calidu^m itendens ip^s assimilare sibi. na^m ista est lex et na^m actiuoz et passiuoz: ex quo sequit^r mixta bere in se p^m actiuaz et passiuaz sue alterationis. de simplicib^o pbat^r et: q^d videtur: q^d aqua calefacta amota a caliditate ecouertio redit ad e^o frigiditate: et non pot dici q^d B faciat p^ontia ex eo q^d redit ad frigiditate intensiore q^d sit frigiditas p^ontia: cu^m g^o nihil agat intensiore gradu^m q^d ipm. met beat: seq^r q^d p^ontia noⁿ reducat aqua ad intensiore frigiditate q^d ipm met beat. p^ontia ista qone p^ontia ponende sunt aliquae distinctioes. 2° aliquae p^ontia. 3° qda^m dubia.

Quantuz ad p^m sit ista p^ontia distinctio q^d o^e corp^u mixtu^m vel simplex: vel est homogeneu^m vel eterogeneu^m. ¶ 1° distinctio q^d corpoz homogeneoru^m qda^m sunt homogenea rone similitudinis figure suaru^m partiu^m: vel rone similitudinis suaz qualitat^u in gradu suaru^m partium. vel rone vtriusq^e simul. v. g. sicut est de aqua: vel de igne puro. na^m ignis purus vel aqua pura: de homogeneu^m: q^d nulla ps corp^u determinat sibi distincta figura a figura alteri^o p^ontia: et s^z r^o quelibet ps e^o bz q^d l^o tates. i. caliditate: et frigiditate ita intensaz sicut alia ps et hoc est homogeneitas ta^m rone similitudinis figure p^ontia: q^d et rone qualitat^u. ¶ 2° distinctio q^d corpoz eterogeneoz qda^m sunt talia rone dissimilitudinis qlitatum p^ontia suaz partiu^m: et qda^m dissimilitudinis figure eaz: et qda^m rone vtriusq^e simul. v. g. posito q^d esset aliqd aial: qd per totu^m vniiformiter esset calidu^m. illu^m diceret etbe-

rogeneu^m rone dissimilitudinis figure suaz partiu^m: sed noⁿ rone qualitat^u in gradu. Exep^olu^m secudi sicut si eet vna aqua: cuius medietas eet calida et alia frigida. tunc illa aqua diceret eterogenea rone dissimilitudinis qlitatu^m: s^z noⁿ rone dissimilitudinis figure suaru^m p^ontia. Exep^olu^m tertiu^m. sicut b^o vel aliud aial qd est eterogeneu^m tam rone dissimilitudinis figure suaz p^ontia: q^d rone dissimilitudinis qualitat^u suaz: q^d o^es ei^o partes noⁿ sunt s^z figure. cu^m caput sit alteri^o figure q^d pes. et s^z s^z noⁿ o^es ptes sunt p^ontia in qualitate: q^d cor est calidi^o q^d sit cerebz: vel q^d aliqd aliud mebru^m. sic g^o ps qu^o homo genea vel eterogenea p^ontia attendi vel penes figuram partiu^m: vl penes qualitates. Nota t^o q^d in ista qone volo vti homogeneis put attendunt ex pte qualitat^u: et noⁿ ex pte figuraz. ¶ 4° distinctio q^d aliqd mixtu^m pot^o dici dupl^o subal^o: vel accidental^o siue qlitatie. subaliter sicut in quo sunt quatuor elementa vel qualitates similes quatuor elemetoz adinuice: sicut b^o vel aliqd aliud mixtu^m simile: mixtu^m aut^o qualitat^u dicit elemetu^m remissum in suis qualitatibus actiuis et passiuis. v. g. vt si frigiditas aque remitteret. tuc aqua diceret mixta qlitatie: q^d quis esset simplex subst^ontial^o simplicitate que opponit mixtu^m subali. ¶ 5° distinctio q^d aliqd pot^o dici bze in se p^m sue alterationis dupl^o. de per se p^o: et de p se noⁿ p^o. p^ontia dicit tale: cui^o quelibet pars alterat qlibet partes illius: et quelibet pars alterat. ¶ 2° mo^d d^o illud cui^o vna ps alterat alias: s^z noⁿ qlibet: sicut est in mixto pfecto. vt in boie: cui^o vna ps alterat bene aliam noⁿ t^o quelibet qualibet: cor eni noⁿ alterat seipm. vel si esset vna aqua. cui^o vna medietas esset calida et alia frigida. vna alteraret alia. noⁿ t^o quelibet qlibet: q^d medietas frigida noⁿ alteraret seipsam: et tale voco bere in se p^m actiuu^m sue alterationis per se noⁿ p^o. si aut^o est aliqd cuius nulla pars alterat aliam: nec aliqd est in ipso qd alteret eas: nec dicit^r bere in se p^m actiuu^m sue alterationis per se p^ontia: nec per se noⁿ p^o. sicut ps ex sup^o declaratis et.

Quantuz ad 2° p^ontia quoad suppones. p^o est q^d quelibet res nalis determinat sibi vna dispone que est sibi optima: et cu^m in ista est. optime est sibi: hoc est ita bene sicut pot^o sibi esse q^d tu^m est ex pte capacitatis sue nae: sed cuz recedit ab ipsa dispone sibi nalissima male est sibi et incipit infirmari et tendere ad corruptione. v. g. Lu^m ignis bet caliditate in sumo: et sic citate in gradu debito igni. tunc ignis est in optima sui dispositione: sed q^d eius caliditas remittit. tunc declinat ab illa dispone et incipit infirmare et tendere ad corruptione. v^o elemeta p^ontia dici in firma sicut mixta aial: et p^ontia medicari per p^ontia remotione remittentes qualitates alteri^o elementi. et s^z s^z sicut est de elementis: ita est de mixtis. i. q^d determinat sibi vna disponez eius nalissima: et cu^m sunt in ea: sunt optime. cu^m aut^o recedunt ab illa incipiunt infirmari: et tande^m corrupi. Et est scien du^m q^d noⁿ est eade^m dispositio nalis oibus mixtis. imo illa que est nalis homini noⁿ est nalis equo: nec ecouertio. ¶ 2° suppositio q^d qdlibet ens nale appetit se pmanere re nalter in sua naturali dispositione cum est in ea: hoc ps. q^d omne ens nale: nalter appetit se pmanere vt pus dicebat: cum ergo in ista dispositione sibi optime est. sequit^r ergo. ¶ 3° suppositio q^d qdlibet ens resistit trahebent ipm extra eius dispositionem nale: vt patet: q^d quodlibet tale bet inclinationem nale^m manendi in illa. vnde lapis habet nale^m inclinationem ad essendi deorsum: et resistit volenti ipm trahere sursum. ¶ Dis p^ontia sit prima conclusio. q^d nulluz ens nale habet in se p^m actiuu^m sui motus alterationis per se p^ontia a sua

nāli dispositione. hoc probat: qz quodlibet ens nāle de-
terminat sibi vnā dispositionē nālem: vt patet per pri-
māz suppositionē sub qua appetit manere per 2^m: r re-
sistit cuiuslibet volenti ipm trahere ab illa dispōne: vt ps
per 3^m suppositionē. qz quodlibet trahens ipm ab illa nāli
dispōne violēter traheret ipm: r per pns nō est sibi in-
trinsecū. ¶ 2° nos videm⁹ qz graue cum est in loco suo
nāli: r similit^r leue: nunq̄ mouet se ab illo loco. qz similit^r
cū corpus mixtū: vel simplex est in sua nāli dispōne: nū-
q̄ mouet se ab illa: r per pns nō bēt in se p̄n^m alterandi
se ab illa dispōne. ¶ 3° nos videm⁹ qz virga cū inclina-
ta sit ad rectitudinē nunq̄ mouet se ab illa rectitudine
ad curuitatē: s; cuiuslibet volenti ipsaz mouere de rectitu-
dine ad curuitatē ipsa resistit sibi. ¶ 4° si aliq̄d ens nā-
le bēret nāliter ab intrinseco inclinationē a sua dispōne
nāli sibi pueniēti: tūc appeteret futūsi⁹ corruptionē. qd
est falsum. ¶ 5° tale p̄n^m actiuū a tali nāli dispōne: vel
eēt m̄a: vel forma. nō m̄a: qz nō est actiua: nec forma: qz
illa determinat sibi talē dispōnē. qz nō appetit recedere
ab illa. ¶ 2° qz quodlibet ens nāle: cū est extra suam
nāle dispōnē bēt in se p̄n^m alterandi ad illā dispōnem
nāle: b; pbat. p̄mo: qz quodlibet ens bēt nāle inclinationē
p̄manere: r cū in illa dispōne maxime possit manere
qz alterat se ad illā: si est extra illā. ¶ 2° nos videm⁹ cū
lapis ponit sursum a p̄n^m intrinseco mouet ad locū sibi
nāle. ita p̄similit^r mō quodlibet ens si est extra suā nāle dis-
positionē mouet se ipm ad illā si remouet impedimen-
tū extrinsecū. ¶ 3° si aliq̄ virga incuruat: que bēt nāle
inclinationē ad rectitudinē seipsam mouet. qz similit^r in
pposito videt eē. ¶ 4° hoc apparet de aqua calefacta
qz si impedimētū extrinsecū remouet ecōuerso redit
ad frigiditatē r nō nisi ab intrinseco pp hoc qz aliq̄n re-
dit ad frigiditatē intēriorē: multo plus qz sit frigiditas
cuiuslibet extrinsecū circumstātis. ¶ 3° qz quodlibet ens
nāle etherogeneis rōne qualitatis suaz partū bz in se
p̄n^m sue alterationis per se nō p̄mo: ps. nā pp hoc qz vna
pars est alterius qualitatis ab alia agit in eā ecōuerso.
nā bō vel aliq̄d aliud extrinsecū bz bene in se p̄n^m acti-
uus alterandi se r sua dispositione nāli r hoc per se nō
p̄mo: qz ex quo vnū membrum est calidius alio agit in
aliud: r per pns trahit a sua nāli dispositione. nā tam ci-
to aliq̄d membrū bois dum nō est in sua dispōne nāle:
tam cito nec est bō. ¶ 4° qz nullū ens nāle homoge-
neū prout homogeneitas attendit p̄nes qualitātē: bēt
in se p̄n^m actiuū sue alterationis a sua dispositione nā-
le: nec per se p̄mo: nec per se nō p̄mo. qz nō per se primo
patet ex p̄ma p̄ne: qz nec per se nō p̄mo: etiaz ps ex quo
quelsbet pars eius est similis qualitatis in gradu cum
alia: sequit^r qz neutra alterat aliaz. ergo. Ex bis seq̄t^r
qz etherogeneū pōt corrūpi dupliciter. vno mō ab intrin-
seco. s. per se nō p̄mo. alio mō ab extrinseco. etiā scōdo se
quit^r qz homogeneū pōt corrūpi solus vno mō. s. ab ex-
trinseco. 3° sequit^r qz aliq̄d homogeneū. put dixi in p̄n^m
si poneret in vacuo p̄maneret p̄petue ibi. naz tunc nul-
lū corrūpens eēt sibi applicatū: qz nullus corrūpens bz
intrinsicū: sed sic nō eēt de etherogeneis: qz adhuc pos-
set corrūpi ab intrinseco: s; hoc nō sit per se p̄mo. qz rē.

Quantus ad 3^m dubitandū est p̄mo: qz dictus est
nāle dispositionē suā sibi rē. Peto vtrū quodlibet moue-
ret se ecōuerso ad illā extrinsecū trāsi sibi remoueret.
¶ Secundo dubitat^r ex quo aqua calefacta nāliter re-
dit ad frigiditatē: vtrū reducat se vltra gradū frigidit-
tatis quā p̄mo habuit: r videt^r qz sic: qz talis est motus
nālis qui in fine est velocior qz in p̄n^m videt^r. qz se moue-

re vltra gradū prioris frigiditatis ei⁹ recte: sicut si ter-
ra esset p̄forata: r lapis descēderet versus centrum: tūc
ex quo in lapide sic descendente acquiri^r quidā ipetus
moueret se vltra centrū tādiū quousqz impetus sit cor-
ruptus: r tūc lapis redit ecōuerso versus cētrū: vbi etiā
acquiri^r vnus paru⁹ impetus: quo itez mouet se vltra
centrū: sed nō tantū quantū prius: r sic quasi titubādo
tandē quiescit. sic similit^r videt eē de aqua calefacta cū
redit ad frigiditatē p̄stā. ¶ 3° quid in tali reductione
aque ad frigiditatē sit agens: r quid patiens. ¶ 4° si ce-
lū poneret extra nāle suā dispositionē: vtrū reduceret
se ad dispositionē p̄ore sibi nāle. ¶ R̄ n̄ideo ad p̄n^m r dico
qz homogeneū est sicut elementatū q̄tus deducit a
sua dispōne nāli: dū tamē maneat: r impedimētū extrin-
secū remoueat: reducit se ad dispōnē nāle suā. sic autē
nō est dōm de etherogeneis: sicut est de homine vel de
equo: imo illud tantū pōt trahi a sua dispōne nāli sibi
qz quātūcumqz impedimēta extrinseca remouerent: nū-
q̄ reduceret se ad p̄stā dispositionē: r b; qz partes in
se quodā mō sunt trāsi dispositionū. Dicūt ḡ aliq̄ me-
dici qz posito qz for. esset in dispositione sibi pueniētissi-
ma r nālistima si fieret infirmus qz nunq̄ amplius re-
duceret vel rediret ad dispōnē sibi nāle talē quales p̄
habuit. ¶ R̄ n̄ideo ad 2^m r dico qz si ponat aqua eē fri-
gida in sumo cū est in nālistima dispōne: tūc dico qz cū
aqua reducit se ad frigiditatē nō trāscēdit gradū sume
frigiditatis: r vterius dico qz nec hoc obtinet: qz in mo-
tu alterationis nō acquiri^r talis ipetus: q̄lis acquiri^r in
motu locali: verūtū si ponerem⁹ aquā nō hie frigidita-
tē sumā cū eēt in sumā sua dispōne pueniētissima: pos-
semus dicere qz in motu alterationis aque agrif ipet^r:
quo aq̄ trāscēdit ad frigiditatē sumā: r iterū redit nālr
ad illā que est sibi nālis recte sicut diceretur de graui.
¶ Ad 3^m dico qz agens in tali alteratione aque a calidi-
tate ad frigiditatē: est frigiditas virtualis aque: vnde
quis in aqua calefacta non sit frigiditas actualis que
sentit: tūc ibi est frigiditas virtualis que nō sentit: vñ
quis piper nō sentiat actualr calidū: tūc est virtualr rē.
p̄ncipale ḡ agēs est forma subalis r passim receptiuū r
subtriuū seu subm forme. ¶ Ad 4^m dico qz si celū mo-
ueret extra suā nāle dispōnē nō rediret r eēt defectus
ex pte m̄ae: qz celū nō bz m̄az: mō cū idē nō possit esse
agēs r patiens respectū futūsi⁹ celū nō possit reducere se ad
dispōnē sibi pueniētē: r igit^r p̄nes p̄us possite debent in-
telligi de corporibus compositis ex materia r forma.

Ad rationes p̄ncipales. Ad p̄n^m cū dixit Lōmē
tator: elemēta sumā nō hie rē. cō-
cedit a dispōne nāli eoz: nihilomin⁹ tūc bene h̄nt p̄n^m
intrinsicū actiuū sue alterationis ad dispōnē eoz nāle:
cū sunt posita extra illam: r de mixtis dico qz intelligit^r
qz h̄nt in se p̄n^m sue alterationis a dispositione eoz nāle:
per se nō p̄mo: sed nō per se p̄mo. ¶ Ad 2^m sequeret^r qz
idē esset in actu r in potētia. dico qz b; nō est icōueniēs
respectu diuersoz: qz idē cōpositus respectu forme pōt
eē agens: r respectu m̄ae patiens. ¶ Ad 3^m dico qz illa
bene pbat: nullū corpus hie p̄n^m in se actiuū sue altera-
tionis a dispositione eius nāli per se p̄mo: r hoc bene cō-
cedit: pōt tamen habere p̄n^m sue alterationis a disposi-
tione eius nāli per se nō p̄mo: vt dictum est in questio-
ne. ¶ Ad 4^m bene cōcedo qz idem bene pōt habere in
se alio modo trāsi. nam mixta habent in se partes di-
uersarum qualitātū: r similit^r aqua calefacta habet calu-
ditatem actualē: r frigiditatē virtualez: que aliquo mō
possunt dici contraria: qz frigiditas virtualis est produ-
ctiua frigiditatis actualis que est trāsi actuali calidita-
ti. ¶ Ad

Et ad 5^m nego qd a proportioe minoris inaequalitatis proueniret motus: qz quatumcumq; aqua sit calida dum tamen maneat frigiditas virtualis est maioris potentie qm sit ista caliditas actualis. Ad 6^m nego qd aliqd agat vltra gradum propriu: qz ad huc manet sibi frigiditas virtualis tanti gradus sicut prius. ergo rē.

Textus cōmentī. II.

Lectulus autem et indumentum: et si aliqd cuiusmodi rē. Questio. III.

Queritur tertio. Utrū figura sit res distincta a re figurata. v. g. vtz qz et ei⁹ figura sint res distincte: Et arguit^r qd qz sicqz albedo distinguit ab albo: et alia ab alato. qz figura a figurato. p̄tia rē: qz isti duo termini figura et figuratū: bñt se sicut abstractū et cretū: sicut et isti termini albedo et album. qz sicut albedo et albū signant et supponūt p̄ diuersis: sic et figura et figuratū. Ad 2° figuratū est suba et figura est accūs. qz sūt res distincte. p̄tia rē. p̄ma ps antecedentis pbat. nā qz est suba: et idē est figuratū. qz figuratū est suba. s; qz figura sit accūs ps: qz nomina figurarū sunt statua: lectus rē. sunt de q̄ta sp̄e q̄litate. qz res significat p̄ ipsa vident esse qualitates: siue accidētia: vt ps. qz. Ad 3° figuratū sic est statua cōponit ex cre et figura: sed figura nō sic componit. qz. Ad 4° si figura nō esset aliqua res superaddita figurato: sequerē qz statue factor vel domificator nullā rem nouā faceret superadditā reb⁹ figuratis. sed B est falsus: qz tunc nō esset p̄miandus: p̄tia tenet postqz figura nō est res superaddita figurato. Ad 5° sequerē qz bec eēt p̄cedenda: sigillū regis est rustici: posito qz vn⁹ rusticus haberet aliquā cerā in qua fuisset impressum sigillū regis. p̄tia pbat postqz talis figura et dispositio nō est res distincta ab illa cera: et cū illa sit sigillū regis: sed retur hāc esse p̄cedēda: sigillū regis est rustici postqz illa cera est rustici. Ad 6° si figura et figuratū eēnt idē seque- tur qz hō posset nutriri de triāgulis et quadrāgulis: sed hoc est falsum: et p̄tia tenet: qz carnes et panes figurati sūt figure triāgularis et q̄drāgularis rē. et p̄ te sūt idē. qz.

In oppositū arguit sic: quid est illud qd termino vel terminis claudit^r est figura. sed quilibet res figurata termino vel terminis claudit^r. qz maior est nota: qz diffinitio figure data a mathematico est ista: figura est que termino rē. vt p̄us: mō de quocūq; p̄dicat diffinitio et diffinitū: minor ps ex eo qd nō ē aliq̄ res figurata: qz claudit terminis. Ad ista qōne p̄mo p̄mittunt qdā suppositioes. 2° ponēde sunt p̄nes. 3° notandū est vnum dubium: et soluendum.

Quantum ad p̄mū sit ista suppositio qz quotiescūq; p̄tingit qz de aliquo pōt verificari aliquis termin⁹ pp̄ solū motū locale factū in ipso vel in alio: qui quidē terminus nō poterat p̄us verificari de ipso: tunc talis terminus nō significat aliquā rem distinctā vel supadditā illi: de quo est de nouo verificabilis. v. g. sicut hoc p̄dicatū: platonē mibi eē dextrū: pōt de nouo de pronomine dem̄fante verificari de me solo motu locali facto a me vel a forte. nam si for. qui mibi p̄us erat a dextris vadat ad sinistrā: tunc bec est va: for. est mibi sinister. et tū sinistrū nō significat aliq̄ rez supadditā ab ipso. qm̄ aut aliq̄ p̄dicatū nō est de aliquo verificabile de nouo pp̄ solū motū locale factū in ipso vel in alio: s; pp̄ motū alteratōis pp̄rie dicte vel gnōnis: vel corruptionis: tūc talis termin⁹ sic de nouo verificabilis de aliquo signat vnā dispōnez de nouo superadditā illi de quo est de nouo verificabilis. v. g. hic ter-

minus albū nō pōt pp̄ solū motū locale factū de nouo verificari de aliquo: sed vt debeat de nouo de aliq̄ verificari: requirit^r qz p̄cesserit ali⁹ motus qz solus mot⁹ localis: et iō iste termin⁹ dicit^r significare aliq̄ rem de nouo supadditā illi rei que significat per illum terminus de quo de nouo hic termin⁹ albū vel calidū verificat.

Quantum ad 2^m sit p̄ma conclusio qz nomina figurarū nō significant res distinctas a suba. B pbat: qz nota figuraz p̄it de nouo verificari de suba pp̄ solū motū locale factū. qz nō signant res distinctas a suba. p̄tia tenet per suppositionē: antecedēs arguit: qz de eadē cera pōt mō verificari qz est spherica pp̄ solū motū locale et aliū sicut p̄tiu: et pōt verificari qz sit triāgularis: et p̄ p̄ns sphericitas et triāgularitas nō sūt res supaddite cere successive. Ex ista p̄ne sequit^r figurā nō esse rē supadditā figurato. ps ex eo qz sphericitas nō est res superaddita cere spherice: nec triāgularitas cere triāgulari. B et aliter pbat: qz figura nō videt eē aliud qz superficies: qz res figurata: nō dicit^r aliter et alit^r figurata nisi fm̄ qz eius superficies aliter et alit^r disponit. S; superficies nō est aliq̄ res superaddita figurato: qd pbat: qz superficies est termin⁹ de p̄nto q̄ritatis. s; cuius p̄us dicit^r tales terminos nō significare rē distinctā a suba et q̄ritate: cū qz oē figuratū est suba vel q̄ritas: sequit^r superficie nō eē rē distinctā a figurato. qz. Ad 3° si figura eēt res distincta a figurato: sequerē qz quocūq; figura posset annihilari manente figurato: s; B est falsus. nā tunc eēt vel esse posset figuratū: abiq; B qz eēt aliq̄ figura: s; B videt implicare 3dictionē qz aliq̄ corpus sit figuratū abiq; figura: p̄tia p̄ncipalis pbat. nā quascūq; res distinctas ab inuicē: quaz vna nō est ps alteri⁹: vnā earū deus pōt p̄seruare: et aliā annihilare: qz vnā illaz esse si ne aliā nō implicat 3dictionē. mō si figura ponat^r res superaddita figurato: quocūq; figura pōt annihilari figurato tū manete. Ad 4° p̄ esse sphericū vel esse triāgulare: vt esse figuratū: et sic de alijs nō oīno nihil est: hoc p̄batur qz si sic tunc bec est falsa eē sphericū est eē figuratū: et sic de alijs: sed B est falsum: falsitas ps: qz bec est p̄dicatio q̄dditativa. p̄tia rē: qz oīs p̄positio est falsa cui⁹ subm̄ p̄ nullo supponit: mō si esse sphericū oīno nihil est: tunc subm̄ illius p̄pōnis: esse sphericū est eē figuratū: p̄ nullo supponeret: et sic p̄dicta p̄positio esset falsa: et sic non pōt dici qz esse sphericū supponat pro ista p̄pōne sphericū est: et esse figuratū supponat pro illa: figuratū est: qz tūc et illa esset falsa esse sphericum est esse figuratū: qz significaret qz bec p̄positio sphericus est: esset ista p̄positio figuratum est: sed hoc est falsum. ergo rē.

Quantum ad 3^m dubiū est: qz dicit^r est qz figura nō est aliud qz figuratū. dubitat: vt p̄ figuratū et esse figuratū sint idē numero: et videt qz nō p̄ dicit^r in 7° metaphysice. qui dicit qz in dictis fm̄ accidēs nō est idē ipm̄ et ips esse: ex quo videt qz nō sit idē figuratū et eē figuratū: sphericū et eē sphericū. Ad 4° videt qz figuratū et eē figuratū nō sunt res distincte tanqz suba et accidēs: vel sicut accidēs et suba: quibus bñ possit sustineri qz distinguit sicut res et modus rei: que qdē modum rei nūc t̄pis vocam⁹ signabile cōplexe. et cū dicebat^r in dictis fm̄ accidēs rē. bene p̄cedo in dictis fm̄ accidēs vbi abstractū significat res supadditā illi pro quo supponit p̄cretū: sed vbi in dictis fm̄ accidēs abstractum nō signat rē supadditā illi rei pro qua supponit p̄cretū nō opz ipm̄ et ipm̄ esse distingui realiter. v. g. albedo significat rē supadditā rei pro qua supponit hic termin⁹ albū: sequit^r qz nō est idē albū et esse albū: qd ps. qz forte albū est for. vel plato. sed eē albū est for. et ei⁹ albedo

t. 2^m. 20

z aliqd tale: sed qz figura nō significat rē supadditā sū-
gurato: vt dcm est: iō figuratū z esse figuratū nō distin-
guunt abinuicē. ¶ Et ex B pōt poni vna qz figura et
esse figuratū nō distinguunt. B pbat: qz illō idē qd est
figuratū est eē figuratū: vt iā dcm est. g̃ figura z figura
tū nō distinguunt realiter. g̃ conclusio vera z verissima.

Ad rationes pncipales. Ad p^m negat p̃na z rō
est: qz albedo significat rē distin-
ctā ab albo: sed nō sic figura a figurato: qz nomina figu-
rarū p̃nt successiue verificari de aliquo pp solū motus
localē factū: sed albedo z esse albū nō solū enī qz ptes
alicuius rei aliter stuant: iō res aliter z aliter figurat.
¶ Ad 2^m dico qd nō obstat qd aliq termini significant
eandē rē: quoz vn^o est in pdicamento vno: t ali^o in alio
pp hoc: qz vnus forte est cōnotatiū z ali^o nō: vel forte
ambo sunt cōnotatiui: sed nō eadē cōnotatione. ¶ Ad
3^m dico qd est falsa de virtute sermonis statua cōponit
ex cre z figura: sed ad hūc itellectū pcedit qd in pcepto
diffinitiuo statue includit pcept^o cui subordinat B no-
men c̃s: r̃ s̃l̃r cui subordinat hoc nomen figura. ¶ Ad
4^m dico: qd domificator pp B nō est p̃miādnō qz aliqd
de nouo pducit: s̃ qz disponit ip̃as rē taliter qliter nō
erat p̃us disposita. ¶ Ad 5^m dico: talē eē pcedendā: ne-
go t̃ illā eē pcedendā: sigillū regis est sigillū rustici q̃
uis sigillū regis sit rustici: nō t̃ illū est sigillū rustici: s̃
b̃ñ cera rustici. ¶ Ad 6^m pcedo qd triāguli z q̃drāguli p̃nt
nutrire boies sed nō p̃nt nutrire f̃m illā rōnē: f̃m quā
d̃nr triāguli z q̃dranguli: sed f̃m illā f̃m quā d̃nr posse
restaurare deperditum. ergo r̃. **Questio. III.**

Aeritur Utz res artificiales distin-
guant a reb^o nālib^o: Et ar-
guif primo qd sic: qz domus est res artificia-
lis z nō est res nālis. g̃ distinguit a re nāli:
p̃ntia est clara. Sed 2° ps antecedētis p̃s: qz
nulla res nālis est domus. g̃ per p̃uersionē simplice nul-
la domus est res nālis: antecedēs p̃s: qz q̃libet ens nā-
le est vnū: sed nulla domus est vnū sed plura. s̃ lapides
z ligna. ¶ 2° statua est res artificialis z nō nālis. g̃ p̃na
tenet. p̃ma ps antecedētis p̃s: z 2° ps pbat. naz si statua
esset ens nāle: tunc ipsa esset c̃s vel aliqd b̃s: sed hoc est
falsū: qd p̃bo: qz bene dicimus qd statua est c̃rea: s̃z nō
dicim^o c̃s est c̃reū: qz nihil pdicat de seip̃o de nomina-
tione. nā falsum est dicere qd albedo est alba: quare igit̃
de statua est verificabilis aliqd pdicatu qd nō est veri-
ficabile de c̃re: iō videt qd c̃s z statua nō sunt idē. ¶ 3°
secare est mot^o artificialis z nō nālis mot^o: z cū motus
nālis sit res nālis: si g̃ secare nō est mot^o nālis videt qd
nō sit res nālis z per p̃ns aliqd artificiale non est nāle.
¶ 4° faber faciēs cultellū: facit aliqd alr se h̃ie c̃p̃ p̃us
se habuit: s̃z aliter se h̃ie nunc c̃p̃ p̃ns nō pōt esse sine di-
uersitate entis. g̃ videt qd cū faber facit cultellū: facit
aliqd diuersum abente qd p̃us erat: s̃z B qd faber facit
dicit res artificialis: z p̃p̃tens d̃ res nālis. g̃ videt qd
res artificialis sit distincta a re nāli. ¶ 5° illud qd de nouo
fit nō est idē cū illo qd p̃us erat. S̃z res artificialis
vt est cultellus de nouo fit. g̃ videt nō esse idē cū ferro
qd p̃us erat. g̃. ¶ 6° illa differūt abinuicē que s̃r se h̃nt
qd aliq̃ eoz seu que sunt ab vna pte: h̃nt in se p̃n^o mot^o
z getis: alia aut̃ que sunt ab alia pte non h̃nt: sed sic est
de reb^o nālib^o qd h̃nt in se p̃n^o sui mot^o z getis: artificia-
lia aut̃ nō: vt p̃s per Ap. in l̃ra. ¶ 7° auctoritate Ap. in
l̃ra dicitis qd eoz que sunt: alia sunt a nāalia vō p̃pter
alias causas. z dicit Lōmētator: qd p̃ causas itellectū in-
tellectū z volūtātē z artē: z s̃l̃r auctē Lōmētatoris di-
cētis qd forme artificiales sunt acc̃tia substātys nālis

bus: nō acc̃tia distinguunt ab illis quoz sunt acc̃tia.
In oppositū arguit. nā multe res artificiales
sunt p solū motū localē. s̃ p abla-
tionē aliquaz p̃tū: vt p̃ alia situationē p̃tū. g̃ tales res
artificiales nō sunt distincte a reb^o nālib^o: antecedens
p̃s de se: p̃na p̃s p̃cedētē p̃nē. nā ibi dicebat qd per so-
lū motū localē aliqua sunt artificialia: z per talē situa-
tionē nihil supaddit rei nāli p̃eritēt: z per p̃ns res nā-
lis post illā factionē est res artificialis. ¶ 2° arguit ex
postioie. s̃. demando h̃c statuum: bec res est nālis: qz
lapis vel c̃s: z B idem est res artificialis qz statua. g̃ res
nālis est res artificialis p̃ p̃uersionē simplice. ¶ 3° au-
ctozitate Ap. qui p̃cedit istā: nālia iquātū sunt artificia-
lia nō h̃ie in se p̃n^o sui mot^o z quietis: mō in ista ip̃icat
nālia esse artificialia: z ista artificialia iquātū nālia be-
ne h̃nt in se p̃n^o sui mot^o: ip̃icat artificialia esse nālia.
Et s̃l̃r Ap. bene p̃cedit istas: archa est lignū: statua est
c̃s: ex quo sequit̃ p̃cedere res artificiales esse nāles cūz
archa z statua d̃cātur res artificiales. ¶ In ista qōne
p̃mo ponā conclusiones: deinde respondebo r̃.

Quantūz ad p̃mū sit p̃ma conclusio. qd nō quelibet
res artificialis est res naturalis. hoc p̃-
bat: qz domus est res artificialis z non est res nālis. qz
nullū ens nāle est domus: sed plura entia nālia sunt do-
mus. Sed dices domus est res artificialis: seq̃t̃ g̃ qd do-
mus est: si p̃cedit dom^o est. g̃ domus est ens. g̃ suba vel
accidēs: nō accidēs: vt p̃s. qz est. per se seorsum existens
per aggregationē pluriū entū. g̃ est suba: si est suba: vel
g̃ mā: vel forma: vel compositū: s̃z qd cūq̃ istoz dat̃ ad
min^o dom^o est nāle: vel ens nāle. ¶ R̃ndet qd nō seq̃t̃
dom^o est. g̃ dom^o est ens q̃uis b̃ñ sequat̃ dom^o est. g̃ do-
mus est ens vel entia. Et quo seq̃t̃ correlative qd ista. a.
est: nō d̃z p̃uerri in istā ens est. a. s̃z in istā: ens vel entia
est. a. vel sunt. a. ¶ Sed dices ois p̃positio de est: de 2°
adiacēte pōt resolui in vnā p̃positionē: in qua B ṽbū
est: est copula: z et^o p̃cipitiū. s̃. ly ens: est pdicatu: sicut
ista: for. est pōt resolui in istā: for. est ens. R̃ndeo z dico
negādo assumptū. s̃. qd ois p̃positio de 2° adiacēte r̃. s̃z
bene p̃cedo qd pōt resolui in vnā p̃pōnē: in qua B ṽbū
est: est copula: z hoc vel ens vel entia est pdicatu. sed
dices: quo est qd p̃cedis istā domus est ens artificiale: z
negas istā dom^o est ens. dico qd B nomē ens est equocū
z de aliqb^o est verificabile simp̃r: B est sine additiōe: s̃
cut de illis que sunt sube. ṽ. g. bō est ens: sed de aliqb^o
nō est verificabile simp̃r: sed cū additiōe z tūc d̃c̃
cū verificari de terminis f̃m qd: sicut de terminis acci-
dentalib^o significatiue sumptis: z hoc est qd notar Ap.
7° metaphyice: cū dicit qd accidētia nō sunt entia: sed
entis. i. de plurib^o terminis acc̃tib^o significatiue sum-
ptis nō verificat̃ hoc nomē ens sine additiōe: s̃z b̃ñ cū ad-
ditiōe: iō d̃z qd q̃uis bec sit falsa dom^o est ens: t̃ñ bec est
bene vera dom^o est ens artificiale. z si arguit: dom^o est
ens artificiale. g̃ dom^o est ens: negāda est p̃na: qz arguit
a p̃s qd ad simp̃r: ex quo ifero qd domus nihil est: eo qd
nullū ens est dom^o: cū quo b̃ñ stat qd dom^o sit ens artifi-
ciale: z s̃l̃r qd for. moueri nihil est: bene t̃ñ p̃cedo qd for.
moueri est: qz q̃uis for. moueri nō sit aliqd: t̃ñ for. mo-
ueri est aliq̃: z B sufficit vt bec sit va for. moueri est: sed
qd forte moueri sit aliq̃: p̃s. qz fortes moueri est fortes: z
spatiū sup quo mouet: z loc^o que acgrit per motū: z ista
sunt aliqua. si vō tenet qd forte moueri sit significabile
cōplexe: z quidā modus rei: ad huc bec esset cōcedenda
forte moueri est: sed bec esset negāda. fortes moueri est
aliquid: sed bene esset p̃cedenda forte moueri est aliqd
acgrere vnam partem spaty successiue post aliā: z si in-
ferri.

t. p. p.

ferf. ergo eſt aliquid: negada eſt pñtia: qz arguit a ſm
 gd ad ſimplr. ¶ 2° q̄ quolibet res artificialis eſt ens
 nāle vel entia nāla. bec pbat ſic. pro cuius tñ pbatōe
 ſuppono pmo q̄ rerū artificialiū quedā ſiunt per pñ
 ctionē pluriū rerū nāliū: vt eſt domus. quedam vō per
 ablationē aliquarū partium ſicut ſunt ſculpture ⁊ imagi
 nes. ⁊ quedā per ſolā trāſpoſitionē ſive aliā ſituationes
 pñtiū: ſicut figura cere per ipeſſionē ſigilli. Tunc pbat
 ꝑcluſio de illis que per pñctionē pñtiū pluriū rez nā
 liū. nā in factione taliū: nulla res de nouo gnātur. ꝑ ta
 les res artificiales nō diſtingunt a reb^o nālib^o. pñtia eſt
 ⁊ aīſ pbat: qz in factione dom^o. ſi aliq̄ res de nouo ꝑ
 ducereſ: aut eēt forma artificialis: aut accidētalis reb^o
 nālibus: ⁊ hoc ſm ponētes res artificiales diſſerre a re
 bus nālib^o. Sed hoc nō: qz talis eſt figura que per ꝑce
 dentē qōnē nō ponit res diſtincta a reb^o figuratis. Itē
 pbat. nā talis forma artificialis: ſicut eſt figura vel do
 mus: vel eēt tota in toto cui^o eſt: ⁊ tota in qualibet parte:
 vñ tota in toto: ⁊ pars in parte: nō pōt dici ꝑ^o eꝑ eo q̄ nul
 la forma mālīs ⁊ extenſa pōt eſſe tota in toto: ⁊ tota in
 qualibet parte. nec pōt dici 2°. ſ. qz in parte domus ſit ꝑ
 figure dom^o: ſen talis forme ſupaddite. nam vel in iſta
 parte dom^o ante factionē fuiſſet iſta ꝑ forme: vel nō. ſi
 ꝑ fuiſſet tūc in factione dom^o nō de nouo fieret ⁊ hēre
 tur ꝑpoſitū. ſi dicat q̄ anteq̄ dom^o ſit in parte dom^o nō
 eſt ꝑ forme dom^o: ſed qñ dom^o ꝑ eſt: tunc ꝑ in quibet
 parte dom^o eſt ꝑ forme dom^o: nō valet. nā mirabile eſt
 ſi lapidi exiſtenti in fundo dom^o: qui eſt ꝑ deberet de
 nouo acqri aliq̄ res inepis ei eo q̄ tectū poneret ſupra
 parietes. deinde iterū pbat q̄ de rebus que ſunt ſoluz
 per motū locale. nā ſicut ꝑus dicebat: qñ aliq̄ termin^o
 eſt verificabilis de aliquo de nouo ꝑꝑ ſolū motus loca
 le factū in ipſo vel in alio: q̄ talis termin^o nō ſignificat
 aliq̄ rē ſupaddita de nouo rei de cuius pronoiſe demon
 ſtrate ipſam talis termin^o eſt de nouo verificabilis: ⁊
 ſic ſeq̄ q̄ termini ſignificātes diſpōnes artificiales fa
 ctas per ſolū motū locale nō ſignificāt nec ſupponunt
 pro reb^o diſtinctis a reb^o nālib^o. ex iſta ſne ſeq̄: q̄ ea
 dem res eſt eſ ⁊ ſtatua: ſi rē eadē res vt lapides ⁊ ligna
 que ſunt res nāles: ſunt vñ artificii vel ens artificia
 le. ¶ 3° q̄ nō obſtant iſti termini eſ ⁊ ſtatua ⁊ ſimilr de
 alijs qui habēt diuerſas diſſinitiones eꝑꝑmētēs qd no
 minis: ⁊ ſubordinant diſtinctis ꝑceptib^o in ſignificādo
 hoc ꝑꝑ. qz hoc nomen eſ de ꝑdicamēto ſube eſt: ſed hoc
 nomē ſtatua de ꝑñto q̄litate ⁊ in 4° ſpē ſicut ſunt que
 cunqz noīa figurarū cōnotantia tañ eſſe res figuratas:
 vt ſunt iſta noīa domus ſpericū: ⁊ hē. ⁊ ex hē ſeq̄ q̄ ſi
 ab aliquo querit qd eſt hoc diſſimando ſpericum māle.
 rīdet ſcānū: qz hīc termin^o ſcānū: cū ſit de ꝑdicamēto
 accidentis nō eſt ꝑdicabilis in qd de ſuba ſi in q̄le: ⁊ ſic
 dicat ꝑꝑortio abſlr de hoc noiſe ſtatua ⁊ alijs ſimilib^o.

Ad rationes pñcipales. Ad ꝑ^o ꝑcedo illud qd
 probat: qz eſt pro vna ſne. ¶ Ad
 2° dico q̄ ſtatua crea nō eſt aliud q̄ eſ. q̄ ita bec eſt cō
 cedenda eſ eſt creū ſicut ſtatua eſt crea ꝑcedo: ſi nō ſit
 ita ꝑꝑia. ⁊ cui dicat nihil d̄ ꝑdicari de ſeipſo denomi
 natue. dico q̄ qñ ꝑcretū ⁊ abſtractū ſignificant diſtin
 ctas res ⁊ ſupponūt pro diſtinctis reb^o: tūc ꝑcretū non
 pōt vere ꝑdicari de abſtracto. nec eꝑꝑerſo ideo bec eſt
 falſa: albedo eſt alba: ⁊ eēt becalbū eſt albedo: eo q̄ iſte
 terminus albedo ſignificat vñ rem ſupadditā rei ha
 bēti albedinē. ſi qñ ꝑcretū ⁊ abſtractū nō ſic ſe habēt:
 vñ illoꝝ bñ ⁊ vere pōt ꝑdicari de alio ſicut eſt bec: bō
 eſt humanitas: ⁊ hūanitas eſt bō: ⁊ qz ſic in ꝑꝑoſito eſt:
 q̄ ly eſ ⁊ ly ⁊ reū eadē rem ſignificāt: ⁊ ꝑ eodē ſuppo

nunciō ſeq̄ ipſa poſſe de ſe inuicē ꝑdicari vel verifica
 ri. ¶ Ad 3°: ſecare nō eſt mor^o nālis. ꝑcedo: ⁊ cū dī mo
 tus nālis eſt res nālis: negat eēt ſuppoſito q̄ ꝑcedereſ:
 nō valeret pñtia: ſecare nō eſt mor^o ⁊ res nālis. q̄ ſecare
 nō eſt res nālis: ꝑꝑ B q̄ arguit ab iſferiori ad ſupius ne
 gatiue ſic nō ſeq̄ tu nō eſ aſin^o. q̄ tu non eſ aīal. ¶ Ad
 4° de cultello dico q̄ ſaber faciēdo cultellū facit ali
 qd. ſ. ferrū aīr ſe hīe q̄ ꝑus ſe habuit. ⁊ cū dī q̄ eſt ibi dī
 uerſitas que ꝑus nō erat: ꝑcedo. ⁊ vlteri^o dico q̄ illa eſt
 iter partes ferrū: que aīr ſe hīe adinucē: quo ad ſitū ⁊ dī
 ſtātiā q̄ ꝑus ſe hēbāt: tñ nō eſt imaginādiū: q̄ illa diuer
 ſitas ſit aliqd de nouo factū iter ferrū ꝑꝑiſtens. ¶ Ad
 5° ens artificiale de nouo ſit: ſed nullū ens nāle de no
 uo ſit. q̄ ens artificiale nō eſt ens nāle. dico q̄ bec de vīr
 tute ſmōnis eſt falſa: ens artificiale de nouo ſit: ſed tñ
 ad bonū itellectū ꝑcedi d̄. ſ. ad hūc ſenſuz: q̄ aliqñ ali
 qz termin^o cōnotās diſpōne artificiale de nouo eſt ve
 rificabilis de ꝑnoiſe demſante aliq̄ rē: qñ tñ termin^o ſi
 gnificās illā rem ſub rōne qua eſt nālis: nō de nouo eſt
 verificabilis de ꝑnoiſe demſante eadē rē. v. g. demſato
 aliquo ligno pōt de nouo verificari B nomē ſtatua: qñ
 nō eſt de eo de nouo verificabile B nomē lignū. ¶ Ad
 6° dico q̄ imō iſta artificialia hñt in ſe ꝑ^o ſui motus
 ⁊ q̄tis nālis ſicut nālia: nec Ariſtoteles dicit oppoſitū:
 ſi bene ꝑcedit illā reduplicatiuā: nālia inq̄ntūz nālia
 hñt in ſe ꝑ^o ſui mor^o ⁊ q̄tis: artificialia vō inq̄ntūz
 artificialia nō. ſ. in ꝑceptū quo ꝑcipio aliqua rē eſſe nā
 le: inq̄ntūz ꝑceptus ꝑncipij intrinſeci motus ⁊ quietis:
 ſed in ꝑceptū quo ꝑcipio res artificiales: nō ſcludit cō
 ceptus ꝑncipij motus ⁊ quietis: qz nō poſſem concipere
 ipſam hēre in ſe ꝑ^o ſui motus ⁊ quietis: nihilom in^o tñ
 poſſem ꝑcipere aliq̄ rē eſſe artificiale: abſq̄ B q̄ concl
 pīa ipſam hīe in ſe ꝑ^o ſui motus ⁊ quietis. ¶ Ad aliā
 dico q̄ per hoc Abz. voluit intelligere tantū: qz rez nā
 liū quedā habēt ſuas figuras ab arte ſicut eſt: cūz facta
 eſt ſtatua: ⁊ lapides ⁊ ligna que ſunt facta dom^o. ¶ Ad
 auctoritatē Lōmentatoris dico q̄ ꝑ B ipſe vult q̄ ꝑꝑō
 nes in q̄bus ponunt termini cōnotantes diſpōnes arti
 ficiales ſunt vere per accidēs: vnde bec aliqñ eſt vera:
 eſt ſtatua: ⁊ aliqñ falſa ad hūc cre remanēte. q̄ ⁊ c.

Textus cōmentī. III.

**Est igitur natura principij allicuius ⁊ causa
 mouendi ⁊ quieſcendi ⁊ c. Queſtio. V.**

Queritur Utrū diſſinitionē poſita
 ab Abz. in iſto ſecūdo ſit bo
 na. nā eſt ꝑncipiū ⁊ cā mouendi ⁊ quieſcē
 di eius in quo eſt pmo per ſe ⁊ nō ſm acci
 dens. Et arguit pmo q̄ non oratio nugato
 ria nō eſt bona diſſinitio: ſed ſic eſt de ꝑdicta diſſinitio
 ne. q̄ maior ꝑꝑ: minor pbat: qz omne ꝑncipiū eſt per ſe:
 cum q̄ dicit ꝑncipiūz ſuſtra ponit per ſe: ⁊ ſi per ſe ⁊
 nō ſm accidens ſunt idē. ergo ⁊ ſimiliter cā ⁊ ꝑncipiūz
 idem ſunt. q̄ ſufficeret dicere ſolū ꝑncipiū: vel ſoluz cā:
 cum vō dicit ꝑncipiū ⁊ cauſa videt eſſe nugatio. q̄ ſic
 videt q̄ triplici de cauſa ꝑdicta oratio ſit nugatoria.
 ¶ 2° ꝑdicta diſſinitio nō eſt ꝑꝑie ꝑꝑia nature. ergo
 nō eſt bona: ꝑſequētia tenet: qz bona diſſinitio alicui^o
 debet eſſe ꝑuertibilis cum diſſinito: ⁊ ꝑꝑie ꝑꝑia diſ
 finito. antecedens pbat: qz ꝑdicta diſſinitio nō ꝑuenit
 omni nature: nec ꝑuenit ſoli nature: nec ꝑuenit ei ſem
 per. ergo nō eſt ꝑꝑie ꝑꝑia nature. ꝑſequētia tenet
 per deſcriptiones ꝑꝑie ꝑꝑy poſita a ꝑoxyrio. nec
 ꝑꝑia pars antecedentis pbat: qz nō ꝑuenit nature celi.
 qz q̄uis natura celi ſit ꝑncipiū mouendi nō eſt ta

27. 7.

men pñ^m quiescedi. qz celum nunq̄ gescit: nec est aptus
 natū gescere. 7 silr non puenit nāe terre totalis: que q̄
 nis sit pñ^m gescedi: nō trī est pñ^m mouēdi. qz nūq̄ tota
 lis terra totaliter mouet: s3 semp gescit: cū sit in medio
 mūdi. scda ps aītis pbat q̄ nō pueniat solī nāe: qz cō
 uenit ēt calorī nāli: 7 silr grauitatī 7 leuitatī: sed ista non
 sunt nāe: qz ille nō sunt sube: opz aut nām eē subam per
 Az. in isto z^o. 7 assumptū pbat. qz grauitas est pñ^m mo
 uēdi graue deorsus in quo est. 7 silr leuitas est pñ^m mo
 uēdi sursum eius in quo est. 7 silr calor nālis qui est intrin
 secus alato est pñ^m nutritiōis 7 augmētatiōis: que gdes
 sunt motus nāles. 7 silr ars cantādi que est in hītib^o ar
 tez est pñ^m talis mot^o: qui est cantus: 7 talis fractiōis no
 taz. silr ars saltādi est pñ^m motus. s. salt^o: 7 est intrinsecū
 saltū: trī nec ars saltādi: nec ars cantādi sunt nāe: pp
 hoc qz sunt accitū. 3° ps aītis pbat. qz p̄dicta dīffō nō
 pueniat semp nāe: nā qñ lapis proyctī sursum: tūc nec
 nā lapidis est pñ^m mouēdi: nec quiescedi: nā tūc ille la
 pis nō quiescit: nec mouēdi: nā talis mot^o sicut est mot^o
 sursum: qualē tūc h3 lapis: nā lapidis non est pñ^m pp B
 qz talis motus lapidis sic est violentus. ¶ z^o suba nō dz
 dīffiniri p accitū: nā per Az. 7° metaphice. dīffōnes sub
 stātiāz non debēt dari per additamentū: s3 mot^o 7 ges
 sunt accidētia: nā autē substātia. ergo dīffinitio nature
 nō dz dari per motū 7 quietē: 7 per p̄ns cū p̄dicta dīffī
 nitio sit data p b3 sequit̄ zc. ¶ 4° nullū absolutum dz
 dīffiniri per respectū: s3 nā est qd absolutū: 7 p̄ncipiū
 est qōdam respectū: ergo maior est va ex eo qz respe
 ctū: nec est genus: nec differētia 7 eēntiale absoluti: s3
 qz nā sit absolutū: p3. qz oīs nā est suba. 7 hoc est qōdam
 absolutū: p̄ncipiū aut dz relative ad p̄ncipiū. ¶ 5°
 nullū positū dz dīffiniri per p̄natiū: s3 nā est qōdā
 positū: quies aut p̄natiū: est enī p̄natio motus: qz nā
 non dz dīffiniri per quietē: maior est nota ex eo qz dīffō
 dz dari per notiora 6° topi^o. s3 p̄natio non est notior po
 sitū: qz habitus nō cognoscit per p̄natiōē: sed e3 p̄
 natio per habitū cognoscit. ¶ 6° nullū idē est pñ^m oppo
 sitū: qz idē inq̄tū idē semp natū est facē idē: s3 ges 7
 motus sunt opposita. qz nā exis eadē nō est pñ^m motus
 7 qētis. Et p̄firmat. nā impossibīle est qz idē inq̄tū idem
 moueat 7 gescat. q̄ impossibīle est qz nā simul sit p̄nci
 piū mouēdi 7 gescēdi zc. ¶ 7° illud qd est finis nō est
 pñ^m: nā enī est forma: que est finis gnationis: 7 per p̄ns
 non est pñ^m mouēdi 7 quiescēdi: cuius oppositū dicit̄
 in dīffōne nāe. ¶ 8° quies nibil est: qz nibil est pñ^m eius:
 nec per p̄ns aliqd est pñ^m quiescēdi: cuius oppositūz id
 dicitū est in dīffinitioe nature. ergo zc.

In oppositum arguit: sic est Az. in isto z^o tra
 ctatu primo. In qōne pmo vi
 dedum est de expositione dīffinitionis nature. 7 viden
 dum est quomodo p̄dicta dīffinitio cōueniat nature ce
 lesti 7 fm hoc erunt duo articuli zc.

Quantus ad p̄mū sciēdū: q̄uis B nomē nā suppo
 nat p suba. s. p mā 7 forma: nō trī est in
 p̄dicamēto sube: qz nō significat subaz absolutez: s3 in or
 dine 7 in respectu ad motū 7 qētē nāle: cui^o talis suba ē
 pñ^m actiū 7 passiū: 7 pp B nā est in p̄dicamēto ad ali
 qd sicut est B nomē pater. Et B sequit̄: qz hoc p̄dicatio
 nō est qōditatiua: suba est nā: sicut nec ista suba est p̄:
 s3 est denotatiua. Et B sequit̄ qz ad dēfinitionēz filij: p̄
 dēfinit eē p̄: 7 ad dēfinitionē posse moueri: 7 posse gescere
 nā: dēfinit eē nā. Et quo vicius sequit̄ qz si p̄ma
 ginationē forma lapidis p̄uaret sepata a lapide: qz ipa
 dēfineret esse nā: p̄uis nō dēfineret eē pp B: qz dēfīne
 ret eē pñ^m intrinsecū actiū 7 passiū gescēdi 7 mouēdi:

verūtamē accipiēdo hoc nomē nā large: put nā alicui^o
 dz essentia eius: seu eiūsdē: tūc illa forma sepata bñ dī
 ceref nā: eo mō quo dicerem^o deū eē nās: s3 hoc est lar
 ge accipiēdo B nomē nā. Istō mō accedam^o ad expo
 sitionē 7 declarationē p̄dicte dīffōnis: pro quo est sciēdū
 qz in p̄dicta dīffōne dz pñ^m 7 c3: 7 rō pōt assignari dupli
 citer: 7 p. qz q̄uis ista duo noia idēz significēt: qz for
 te significatio vni^o est notior significatiōe alteri^o ipe po
 nit ista duo noia: ac si vellet vni^o eponē per reliquaz: 7
 ex hoc p3 q̄liter sine nugatiōe ponitur pñ^m 7 cā. ¶ Alia
 rō pōt eē qz per ista noia Az. vult nobis eppimē dupli
 cez nām. s. nām 7 formā ita qz p p̄ncipiū vult eppime
 re māz: 7 p cām formam. 7 si dicat: qz nulla nā sit mā 7
 forma: nec opz eponē p et: s3 per vel: ita qz dicat nā est
 pñ^m vel cā: 7 cū oē pñ^m vel cā sit actiua v̄l passiua: bonū
 est eppimē ly actiū 7 ly passiū: ita qz dicat nā est pñ^m
 passiū vel cā actiua mouēdi 7 gescēdi: 7 B bñ notat p
 ista p̄ncipiū mouēdi 7 gescēdi futuri t̄p̄is: B soluent:
 tūc alique instātie que fierent: cum lapis proyctī sursum
 nā lapidis nō est pñ^m mouēdi nec quiescēdi: ex eo qz pō
 test mouere lapidē nāliter 7 facere quiescere lapidē nā
 liter: 7 vicius sciēdū qz in p̄dicta dīffōne ponit̄ ly et:
 h̄quo est: ad differētiā mouētū extrinsecū: sicut ē p̄
 ciens lapidē sursum: nā q̄uis tale sit p̄ncipiū mot^o istū: la
 pidis: nō trī pp hoc est nā lapidis: qz nō est in lapide seu
 in illo qd mouet: sed est extrinsecū eius. silr cū dz per se
 hoc dicit̄ ad differētiā causāz per accidēs motus nālis
 vel quietis: 7 cū dz: p̄ ponit̄ ad differētiā qualitātū mo
 tiuaz: sicut sunt grauitas 7 leuitas: que q̄uis sint cause
 per se mouēdi 7 quiescēdi eius in quo sunt: nō tamē sūt
 eāe p̄ime nec p̄ncipales: sed instrumentales: causa autēz
 p̄ncipalis est ipsa nā: pata forma subalis vel mā ipsius
 grauis vel leuis: ita qz p ly primū d̄bit ly per se: 7 B ag
 gregatū per se pñ^m: deinde ponit̄: nō fm accitū qd dz eē
 dēterminatio illius qd est per se: 7 ponit̄ ad d̄ntiā qua
 rūdā artuz: que q̄uis sint pñ^m motus illius in quo sūt:
 trī qz sunt in illo fm accidēs id nō dicunt̄ nāe illius: s3
 aut ars medicinalis: aliq̄s enī habēs medicinā pōt p il
 laz seipsum sanare: sed qz ars medicē est illi fm accitū
 q̄uis sit cā illius sanatiōis: nō trī est nā illi: qz nō inest
 ei per se: qd trī regeret̄ ad hoc qz diceret̄ nā: sic igit̄ ex
 posita dīffinitioe nāe: pōt sic epponi epplicite: nā ē pñ^m
 per se: 7 pñ^m actiū 7 passiū mouēdi 7 quiescēdi eius
 in quo est per se: 7 nō fm accidēs. Quia dīffinitioe sic
 declarata: p3. qz non est nugatoriā: qz illa mēbra que v̄
 dent̄ in dicta dīffinitioe facere nugationē nō referūt̄
 ad idē: sed ad diuersa: vt declaratu est. ¶ Tūc sit p̄ma
 conclusio ista: p̄dicta dīffinitio nāe est pueniēt̄ data p
 genus. s. p ly p̄ncipiū: 7 per differētiā. s. per alia posita
 in dīffinitioe nāe: que sufficēt̄ nām dīffingūt̄ a quo
 eūq̄ alio cū quo dicit̄ puenire. cōfirmat: nā p̄dicta dīf
 finitio epplicat totum cōceptū nature: 7 per p̄sequens
 est bona: antecedēs p3. nam in cōceptū cui subordīnat̄
 hoc nomē natura: nō plura includant̄: nec paucriora q̄
 sint eppressa per dictam dīffinitionem: sicut patet facili
 ter cōsideranti circa conceptum ipsius nature.

Quantus ad z^o sciēdū: est qz tripliciter capī na
 turale: vno mō put dīffinguit̄ p̄tra sup
 naturale: 7 sic nō accipit̄ in proposito. ¶ z^o mō accipit̄
 put dīffinguit̄ p̄tra volūtātū: 7 sic itēz nō accipit̄ i p
 posito. ¶ 3° mō capī put dīffinguit̄ 3 violentū: 7 nō 3
 illud qd inest alicui p̄ter nām: sicut motus circularis
 inest igni p̄ter nām in spha sua. ¶ z^o nota qz celū sumi
 tur dupl^o: vno mō excludendo motorē: alio mō cū iclu
 sione motoris. ¶ Tūc sit p̄ma conclusio qz accipit̄
 do celuz

do celum 2° mo: motus celi est nalis accipiendo nate
 3° mo. et cu hoc hne patet pdicta diffinitione vere cope-
 tere nate celi: ppter b q eius mot^o est nalis: sed no esset
 nalis nisi eet a na que est pn^m mouedi et quiescedi per se
 p^o: eius in quo est: no fm accidens. hoc igit pbat. qz mo-
 tus celi est actiue a motore intrinseco celi accipiendo celu
 cu inclusione motoris: cui^o pn^m passiuu est ipm celu: acci-
 pendo celu cu exclusione motoris. est tn sciendu q na
 motiua celi no solu est pn^m mouedi celu circulariter: s; z
 etiā est pn^m quiescedi celu in loco suo: in quo est et nunq
 recedit. vñ celu. totale semp manet in eodez loco qz
 fm ei^o ptes motet locuz. (¶ 2° pbat q. mot^o celi est ppe-
 tius. q no est violentus: qz nullu violentu ppetuu p^o celi.
 gest nalis: put nate distinguit p^ora violentu. (¶ 3° mot^o
 celi est sine oi resistētia et violentia. q est nalis. (¶ 4° mo-
 tus celi est imediate a na no cu instrumēto itermedio:
 vñ motor celi imediate mouet celuz et no mediate aliq
 qlitate motiua: sic mouent graua et leuia. (¶ 5° mot^o ce-
 li pncipalr intēdit a nā: s; in istis inferiorib^o no intēdit
 pncipalr mot^o: sed pncipalr itēdit quies: et motu ppter
 quietē. q mot^o celi est maxime nalis accipiendo nate pdi-
 cto mo. S; dices sic: sequere q in fine deberet ee velo-
 cior qz in pn^m. negat pna. qz motu nales velocitari i fine
 solu puenit motib^o nalis: sic sunt mot^o sursum et
 mot^o deorsum: sed no nalis circularib^o sicut est celi.

Ad rōnes Ad p^m patet ex qōne solo: cu osideba-
 tur pdicta diffinitione no esse negato-
 ria. (¶ Ad 2^m negat aī. et cu pbat: q no cōpetit nāe.
 imo di q sic sicut iā dicebat. nā celi no est solu cā mo-
 uedi: s; qescēdi in loco in quo mouet circulariter a quo
 nunq recedit. et cu dicebat de nā terre totali: dico q nā
 ei^o est pn^m actiuū sui mot^o: et no solu quietis. et cu dicebat
 semp quiescit. nego. vñ magis credo q semp moueat.
 vñ imaginor q cu medietas terre sit eque grauis: vt est
 altera: et cu vni eaz sit ablatio: q tūc vna earum fit gra-
 uior: et mouebit pellēdo aliā tādiu q cētrum tot^o graui-
 tatis fiat mediū mūdi: q alique ptes terre cum fluxu
 currētib^o ad mare fluit et portat de terra ex vna pte ad
 mare: tūc terra ex vna pte fit grauior tātum: q semper
 alia et alia pars terre est in medio mūdi: et pellit verius
 nos: intātuz q aliqñ terra que erat in cētro: nūc est in su-
 perficie et cōuerio. (¶ Ad pbatōne 2° pris: dico q non
 puenit grauitati: nec leuitati: nec calori nali quāuis bec
 oia sint pn^m intrinsecū mot^o et quietis: no tñ sunt pncipia
 pncipalia: s; instrumētalitā: et b notabat per ly pnum in
 diffinitione nāe. de arte vo cantādi et saltādi: dico q no
 sunt pncipia motuū: sed bñ sunt pncipia talis modi mo-
 uedi: vñ p^m pncipale est forma: s; talis modi cantādi et
 talis modi saltādi pn^m: bñ est ars. (¶ Et tūc ad pbatō-
 ne 3° pris: dico q qz nā no fit semp pn^m mot^o et qetis.
 est tñ semp pncipiū actiuū et passiuū mot^o et quietis: et b
 notauit per ly mouedi et quiescedi que pncule sunt par-
 ticipia futuri tps. (¶ Ad 3^m pcedo subas no debere dif-
 finiri per accidētia: et cu di ois nā est suba: pcedo. tñ stat
 hoc nomen nā ee de pdicamēto accidētis: qz est nomen
 cōnotatiuū: vt prius dicebat. et iō elus diffinitio pōt da-
 ri per noia de pdicamēto accidētium. (¶ Ad 4^m pcedo
 q nomen absolutū debet diffiniri per respectiuū. et tunc
 dico q hoc nomen nā no est absolutū: sed respectiuū. vñ
 dcm fuit qz bñ supponat pro re que est significabilis
 per nomē absolutū. (¶ Ad 5^m dico q nomen puarituz
 no est pting notū qz cui puaritue opponit: nihilominus
 tñ pōt ee notius aliqd positiuo: cui tñ puaritue opponit
 et sic est in pposito de quiete et nā: qz ges qzuis sit m in^o
 nota motu cui puaritue opponit: est tñ notior nāe cui no

primatiue opponit. (¶ Ad 6^m dico q mot^o alicui^o: et ges
 nalis elusde no sunt opposita: quoz nā est pn^m: qzuis bñ
 quieti nali mot^o violentus opponat: et quieti violento mo-
 tus nalis. (¶ Et ad pfirmationē dico q qzuis no sit pos-
 sibile idē se totū simul mouere et quiescere: tñ in eo pōt
 esse pn^m actiuū et passiuū mot^o fm suas ptes: et quietis
 fm se totū: sicut dcm est de celo. (¶ Ad 7^m dico q quā-
 uis nā sit finis vnius mutacionis: tñ pōt esse pncipiū al-
 terius fm q est de forma. (¶ Ad 8^m dico q qz dca
 de quiete: vtz sit aliqd: vel nihil salte nā est pncipiū et
 cā elus q aliqd quiescat in suo loco naturali.

Textus cōmenti. III.

Naturam autem habent: quęcūq; bulusmo di habent pncipiū et. Questio. VI.

Queritur nūc 6°. Utz nā bñ diuidat
 in mām et formā: Et arguit
 p q non. qz nulla nā diuidit in mām et for-
 mā. q questio falsa. pntia tenet: aī. pbat. qz
 nec mā diuidit in mām et formam: nec for-
 ma: s; ois nā est mā: vel forma. ergo. (¶ 2° cōpositū diui-
 dit in mām et formā: s; cōpositū no est nā. q pna tenet.
 qz nihil aliud a cōposito est diuisibile in mām et formā:
 cu nihil aliud a cōposito sit cōpositū ex mā et forma: ni-
 hil aut est in aliq diuisibile quin ex illo cōponat. aī. p
 de se quo ad vtrāqz pte. (¶ 3° si sic: tūc illa diuisio no vi-
 deret ee alia qz fm diuisione vocis in sua significata. s; z
 hoc no est: qz tūc videret q b nomē nā eet equocū. sed
 boc est falsuz: qz significat mām et formā vñ eadē rōne
 .s; q vtrūqz eoz est pn^m mouedi et quiescēdi ei^o in quo
 est per se et no fm accidens. (¶ 4° nec mā nec forma est
 nā. q questio falsa. aī. pbat. qz nā di qñ nascētia rez:
 siue gnatio rez. ergo. (¶ 5° si nā diuideret in māz et for-
 māz: boc eet in mām subalē: et formā subalē: s; boc est fal-
 suz: qz forma subalis no magis videt ee res distincta a
 mā qz forma artificialis. vñ sicut forma artificialis est
 tota sba artificialiū: ita videt q mā naliū sit totalis sba
 naliū: q aliter et alr est formata: absqz b q in ipsa mā
 generet aliq res noua: multo magis videt q agēs nāle
 possit mām facē diuersimode esse figuratā absqz pdu-
 ctione alicuius rei de nouo: puta forma substantialis.

In oppositum est. In ista qōne pmo pono aliq ppositiones. sedo mouebo aliqua dubia. et solua.

Quantum ad p^m sit ista pō: q mā est nā que
 pbat sic. māe cōpetit diffinitio nāe.
 ergo pntia tenet. aī. pbat. qz mā est cui cōpetit pn^m in-
 trinsecū passiuū sui mot^o et quietis ei^o in quo est per se
 p^o et no fm accidens: qz ens nāle qd mouet et quiescit rōne
 māe que est sibi mot^o vel quietis. (¶ 2° q forma sba-
 lis est nā. hoc pbat. qz est pn^m mouedi et qescēdi p^o eius
 in quo est per se et no fm accidens: qz celo vera. pntia tenet
 per diffinitionē nāe. (¶ 2° illud est nā p qd agēs nāle est
 hoc aliqd in actu: sed forma est b. ergo maior est nota:
 minor pz. nā p aliqd intrinsecū eēntiale ens nāle est hoc
 aliqd in actu: s; no semp per mām. q per formā: qd non
 per mām et pz in p^o bui^o. Sed dices: videt q forma no
 fit nā: qz si sic b videt ppter b: qz ipsa est pncipale acti-
 uū mot^o et qetis illius cuius est. sed b est falsuz: qz pnci-
 pale pncipiū cuiuslibet mot^o est ipe deus. Rūdeo qz for-
 ma est nā: no ppter b q est pncipale actiuū motus et
 quietis: no qzuis pms motor sit pncipale pncipiū cui-
 uslibet mot^o et quietis: no tñ est pncipiū intrinsecū: sed
 extrinsecuz. nā primus motor cuiuslibet qd mouet: vel
 quiescit est pncipiū extrinsecū. (¶ 3° p pncipale quedat
 Alb. de sap.

est natura. pbatur pclusio: qz forma est natura per hñe
 precedetm: sed pñuatio quedā est forma: qz forma que
 est impfectior d: pñuatio respectu forme pfectionis p:
 cedētis vel sequētis ipsam in mā. ergo. ¶ 4° p̄cto nihil
 aliū a mā: r a forma est nā. hoc pbat. qz nihil aliud est
 p̄m̄ intrinsecū mouēdi r quiescēdi ei: in quo est p̄ r p̄ se:
 r nō fm accidēs. ḡ nihil aliud est nā: r semp̄ intelligēdo
 de forma subali. ¶ Itē q̄tuor hñes sunt de mente Aꝓ.
 in isto 2° capto p̄dicto: in quo oñdīr de quo dī B nomen
 nā: vbi solū mām r formā vocat nām: s̄ cōposita vocat
 nālia vel hñtia nām: r accidentia vocat entia fm nām.
 ¶ Ex hoc sequit̄ 5° p̄: qz nā bene r sufficiētē diuidit̄ in
 mām r formā nō intelligēdo de diuisione pprie dicta:
 sic est diuissio alicui⁹ integralis in suas ptes: sed itelligen
 do de diuisione mathematice dicta: put hic vocamus
 diuissioē qñ aliq̄ significānt per duo noia diuissim que
 significānt per vnuz nomē p̄iunctim: r talis diuissio est
 in p̄posito: nā due res que significānt per B nomen: nā
 p̄iunctim significānt per ista duo noia diuissim. s. mām
 r formā. ¶ Ex p̄dictis sequit̄ qz nullū accidēs est nā. r
 est 6° p̄cto: que pbat. nā nulluz accidēs est suba: vt dcm̄
 est. ergo nullū accidēs est nā. ¶ 2° nullū accidēs est ps
 eētialis alicuius entis. ergo nullū accidēs est nā. ¶ 3°
 qua rōne vnū accidēs eēt nā: eadē rōne q̄libet aliud: r
 per p̄ns sequeret̄ qz forma artificialis eēt nā: r per p̄ns
 artificialia inq̄tus artificialia bērent in se p̄ncipiū mo
 tus r quietis q̄d est p̄tra Aꝓ. in isto 2°. Ulterius sequit̄
 qz nullū accidēs est p̄ncipiū intrinsecū p̄ncipale passiv
 tum nec actiū mot⁹ r quietis. patet: qz nullū accidēs
 est nā. sequit̄ vltērius qz nullū accidēs est p̄ncipale pro
 ductiū alicuius effect⁹: neqz forme subalis: neqz acci
 dētalis. nā sic tūc eēt p̄ncipiū p̄ncipale actiū alicuius
 mot⁹: cui⁹ oppositū dcm̄ est. seq̄ vltēri⁹ qz caliditas nō
 est p̄ncipale p̄ductiū caloris: nec frigiditas frigiditat̄.

Quantum ad 2° sit p̄ dubitatio. nā videt̄ qz ac
 cidēs possit eē p̄ncipale actiū alicui⁹
 mot⁹. nā si caliditas eēt separata per imaginationē: ad
 buc ageret: r cur nō videt̄ eē aliud p̄ncipale p̄ncipiū
 actiū p̄ter agētia sup̄iora q̄ caliditas: mō qua rōne
 tūc eēt p̄ncipale agēs: eadē rōne nunc qñ erat in subro.
 ergo. ¶ 2° videt̄ qz eē p̄ncipale subm̄ motus. nā postro
 per imaginationē qz grauitas eēt sepata a subro r pone
 ret̄ sursum: ipsa descēderet vt videt̄. r talis descēsus nō
 videt̄ esse aliud subm̄ q̄ illa grauitas. ergo rē. ¶ 3° lu
 me est p̄ductiū caloris: sed lumē est accidēs. ergo acci
 dens est p̄ductiū alicuius. ¶ 4° albedo est accidēs: r
 est p̄ncipale agēs speciei visibilibis in oculo. ergo. ¶ 5° nā
 dī qz ignis inq̄tus calidus calefacit: mō hoc nō eēt ve
 rū (vt videt̄) nisi caliditas eēt p̄ncipale agēs calefactio
 nis. ergo. ¶ 6° nā dicit̄ Aꝓ. in 2° de gn̄atione. qz q̄liratū
 p̄imaz quedā sunt actiue: r quedā passiue: mō hoc non
 videt̄ eē vez nisi accidētia eēt p̄ncipalia agētia alicui
 us actionis. ¶ 7° sic illud est p̄ncipale agēs alicuius ef
 fectus cui tales effect⁹ assimilant̄: sed sic est de aliquibus
 accidētib⁹ q̄d patet. qz cū ignis agit caliditatē in aquas:
 r caliditas aque assimilatur caliditati ignis r non igni.
 ergo. ¶ 8° sic illud est p̄ncipale alicui⁹ actionis: ad cui⁹
 augmētationē intēdit̄ velocitas actionis: sed sic est de
 quibusdā accidētib⁹: qz ad augmētationē caliditatis ali
 cuius agētis intēdit̄ velocitas ipsius agētis. ergo. ¶ 9°
 illud est p̄ncipale agēs in aliqua actione penes cui⁹ pro
 portionē ad resistētiā attēdit̄ velocitas actionis: s̄ sic
 est de accidētib⁹. q̄d patet: qz si aliqd calidū agit in ali
 q̄d frigidū velocitas talis actionis attēdit̄ penes p̄por
 tionē caliditatis ad frigiditatē. ¶ 10° si sic nō eēt seque

retur qz idē simul frigefaceret r calefaceret. p̄ntia patet
 de forma subali aque. illa enī calefacit ex quo caliditas
 inducte caliditatis nō est agēs p̄ncipale r illa ita frige
 facit: qz reducit aquā calefactā ad frigiditatē rē. ¶ Ad
 ista rñdet̄: pro quo notandum qz soler̄ distingui duplex
 agēs: p̄ncipale: r instrumētale. mō in oi actione p̄ncipale
 agēs est suba: instrumētale aut̄ p̄t esse aliq̄ res sup̄a
 dita sube: sicut est caliditas in actione ipsi⁹ ignis: vel p̄t
 esse quidā mot⁹ se hñdi ipsius sube: sicut est acuties ipsi⁹
 cultelli: dicim⁹ enī qz cultellus scidit inq̄trum acutus: si
 enī nō esset acut⁹ nō scinderet: vel saltes nō bñ. ¶ Istō
 notato dico ad p̄m̄ argumētū qz impole est nāliter qz ta
 lis grauitas separet̄ a suba: sed cū hoc p̄tingat miraculo
 se: tūc alia nō sunt accidētia: qz ex qd nois accidētis im
 plicat̄ d̄dictionē accidēs esse sine subro: sed tunc illa hñt
 se ad modū sube: r tūc separās ea a suba suppleret vicē
 sube: que deberet eē p̄ncipale p̄ncipiū actiū: vel passi
 uum talis mot⁹ vel quietis. ex B patet qd sit dicēdū ad
 p̄imā r 2^{am} rōnem. ¶ Ad 3^{am} de lumine dico qz nō est
 agēs p̄ncipale sed instrumētale caloris. ¶ Ad 4^{am} silr
 dico qz albedo nō est p̄ncipiū adhuc p̄ductiū speciei: s̄
 substātia mediāte albedine: tanq̄ mediāte instrumēto.
 ¶ Ad 5^{am} r 6^{am} dico similr rē. ¶ Ad 7^{am} dico qz nō oē
 hoc q̄d est agēs p̄ncipale: cui similit̄ effectus: vñ aliqñ
 effect⁹ fabri assimilat̄ instrumēto: sicut qñ cū malleo fa
 bricat malleū. ¶ Ad 8^{am} dico qz nō ops oē hoc esse agēs
 p̄ncipale ad cuius augmētationē velocitat̄ actio: s̄ suffi
 cit qz sit instrumētale. vñ cū acuties cultelli intēdit̄ me
 lius scindit: nō p̄pter B acuties est agēs p̄ncipale. ¶ Ad
 9^{am} dico qz nō ops hoc eē agēs p̄ncipale penes cuius p̄
 portionē ad resistētiā attēdit̄ velocitas: sed sufficit qz
 sit agēs instrumētale. ¶ Ad vltimā dico qz nō est inco
 ueniens idē frigefacere vnuz: r calefacere reliquum rē.

Ad rōnes p̄ncipales. Ad p̄m̄ p̄cedo qz nulla nā dī
 uidit̄ in mām r formā: cur B trī stat: qz
 illa que significānt p̄ B nomē nā p̄iunctim significānt p̄
 ista duo noia diuissim. s. mā r forma: r ita dī intelligi cum
 dī: qz nā didit̄ in mām r formā. r ex hoc p̄s ad 2^{am} rōnē.
 ¶ Ad 3^{am} dico qz nō pp hoc B nomē nā est equocus. nā
 B nomē alal: q̄uis diuidat̄ in asinū: r hoīem trī est vnū
 uocū: s̄ intelligēdo de d̄sione metha^{ca} dicta. ¶ Ad 4^{am}
 dico qz tā mā q̄ forma est rep̄ nascētia. nā q̄libet eoz
 est gn̄atio. dcm̄ est in p̄ bui⁹: qz gn̄atio aliqñ accipit̄ pro
 mā: aliqñ pro forma. ¶ Ad 5^{am} dico qz nō est simile de
 forma cultelli artificiali: r de forma nālū. nā pp mu
 tationē forme artificialis: nō mutat̄ interrogatio seu rñ:
 flo facta ad q̄onē per qd sicut bñ mutat̄ ad mutationes
 forme sbalis. r qñ dī agēs artificiale p̄t d̄sponē mām:
 sic qz oīno appeat alia q̄ p̄ius absqz p̄ductione alicui⁹
 de nouo. p̄cedo. ergo hoc p̄t facē agēs nāle. p̄cedo. sed
 trī nō hoc facit. vñ nō semp̄ p̄t rem d̄sponere talr qz
 mutet̄ rñsio facta ad interrogationē per qd nisi p̄ducatur
 aliqū rem de nouo in mā: puta formā subalem rē.

Textus cōmenti. XVIII.

**De his quidem igitur negotiatur r mathe
 maticus rē.**

Questio. VII.

Meritur p̄nter. Utz oīam quā assi
 gnat̄ Aꝓ. iter sciam nālez: r
 mathematicā sit bñ assignata. s. qz scia nālis
 d̄sinit p̄ motū. mathematica aut̄ nō: Et ar
 guit̄ p̄: qz iter sciam mathematicā r nālez:
 nō sit aliq̄ d̄ia assignāda: r B sic. mathematica nō d̄s
 fert a scia nālī. pbat. nā oīs scia saltē būana est a nū pu
 ta ab intellectu. r p̄firmat̄. nā mathematica est de ma
 gnitudine

quod dicitur nullo ergo est scientia nulla. scilicet tenet non
hoc videtur sufficere ad hoc quod sit nalis. nisi probatur. nam ois
magnitudo est nalis: ex eo scilicet quod dicitur est probatur. magni
tudo non distinguit seu non ponit res distincta a re ma
gna. deinde probatur. supposito quod scia nalis et mathematica
eent scie distincte quod adhuc mathematicus non differret a
nali. nam posito quod eent idem homo qui haberet scias nales et mathe
maticas: tunc ille homo esset mathematicus: et non differret a
nali: ex eo quod etiam est nalis: quod dicitur sciam nalem. Et confirmatur
tur. ois homo est nalis: mathematicus est homo. ergo est nalis. ergo
non differret a nali: dicitur est homo: promissa sunt verere de
minorum notum est de se: de maiori probatur. nam ois homo est
compositus: ex materia et forma: ergo ois homo est nalis. De
inde probatur quod mathematicus diffiniatur per motum. nam ma
thematicus diffiniens circuli: dicitur quod circulus est figura
plana: in cuius medio est punctus a quo ois linea ducte ad
circumferentiam sunt equales. ecce qualem in ista diffinitione ponit
hic terminus ducte qui est terminus notatus motu. De
de probatur quod non semper nalis diffinitur per motum. nam nalis con
siderat aliquid immobile sicut per motum: qui est oino imutabi
lis. ergo diffiniens motum non est diffinire ipsum per motum. sicut
nalis prima materiam considerat: que nullum motum sibi determi
nat. ergo diffiniens ipsam non debet eam diffinire per motum.
Sicut nalis considerat de substantiis nalis. cum ergo motus sit
accidens sube non debeat diffiniri per accidens: legitur
nalem non semper diffiniri per motum.

is. In oppositum. *ult. Ar. in isto 2o tractatu ca. p. 10.*
ponat aliquas propositiones pro expositione terminorum. 2o ponat
aliquas conclusiones ex quibus patebit responsio.

Quantum ad primum supponendum est quod non est impo
de eadem re bis distinctas notitias: sicut
clare per se. nam de eodem posset haberi notitia: quod sit librarius: et
ignoscere quod sit scriptor: ita de eodem posset haberi notitia: quod
sit scriptor: et ignoscere quod sit librarius. Itaque supposito ob
eo primum quod ad B quod aliquid scia dicitur nalis non sufficit. quod sit a
na. per B. nam si B sufficeret: tunc ois bona scia eent a na. scilicet
ab intellectu. Et dico quod ad B quod aliquid scia dicitur nalis
non sufficit quod consideret de rebus nalis. nam si scia scia ma
thematica deberet dici nalis. Sed B est falsus. scilicet tenet
net ex eo quod scia mathematica considerat de oibus rebus materia
di. considerat enim terminos pro oibus rebus: materiam supponit
hanc scia sunt termini nales. Et dico quod ad B quod aliquid scia
dicitur nalis: requiritur et sufficitur de rebus nalis de quibus con
siderat: consideret aliquid quorum non est primum sicut motus et operationes
nales. id est consideret de terminis supponendis pro rebus nalis
bus: et investigat terminos notatos motu et operationes nales.
Et hoc est considerare de rebus nalis: scilicet quod sunt nales: id
non considerat de eis predicata notata extensione et mensura
na. et ex hoc legitur quod ois illi termini dicuntur termini nales
qui notant motu: vel in eis. et primum icludunt primum
ipsum motus. Illi autem termini dicuntur mathematici qui
non notant motu: sed notant magnitudinem et mensuram.

Quantum ad 2um sit primum quod ois terminus notatus ad
sciam nalem: si sic debet diffiniri
quod in eius diffinitione exprimitur quod notis potest aliquid
terminus exprimitur motus vel mutationes. probatur. nam si
id dicitur ois terminus nalis vel terminus ad considerationem
notis scie nalis est notatus motus: et sic est: legitur quod
notis eius significatio exprimitur: nisi in eius diffinitione
ne exprimitur quod notis exprimitur terminus significatio motus
vel mutationis: sed contra hoc in ista scilicet. Primum motus
est de consideratione scie nalis: et in eius diffinitione non po
tuit ille terminus motus: quod est oino immobilis: legitur quod in
eius diffinitione debet exprimi aliquid terminus notatus

motum vel mutationem. Et dicitur quod quibus primus mo
tor sit immobilis: tunc quod movet opus quod in eius diffinitione
exprimitur quod notis exprimitur motus: et hoc per se. nam nalis vo
lens describere istum terminum: primus motor describit eum
sic. primus motor est principium movens immobile. modo clarus
est quod in ista diffinitione exprimitur quod notis exprimitur ter
minus connotatus motus. Et nota quod si aliqui termini
absolute considerant a primo nali: illi non considerant absolu
te: sed respective ad motum et ad operationes nales: et propter
hoc etiam nalis diffiniens terminos non diffinit eos per di
cata additativa. Sed hoc pertinet ad metaphysicum: sed per
predicata notata: unde diffiniens boiem non diffinit eum sic:
homo est animal rationale mortale: sed sic. homo est quoddam compositum
ex anima et corpore: si mathematicus deberet diffinire
eundem: hoc eent per predicata notata: extensione: seu ma
gnitudine: et ideo quibus idem terminus a pluribus articulis pos
set describi: hoc eent per terminos alterius: et alterius
connotationis recte a significat si diceret per se: quod de eodem
boie deo notitia quod sit librarius. et volens ergo describe
re cum adda officio quod pertinet ad librarios: vel scriptores.
Et 2o. Termini mathematici ad hoc quod perfecte descri
bant: non opus quod in eorum diffinitionibus exprimitur termi
ni notatus motu: et operationes nales. imo non debet per
hoc terminos describi: per se. nam sicut dicitur est terminus mathe
maticus notatus motu: et ideo quod in eorum conceptu non iclu
dit conceptus motus: legitur quod nec in diffinitionibus debet ex
primi terminus significans motu: vel aliquid in ordine ad
motum: imo tales termini exprimitur. Et 3o. Primi termini
matematici debent perfecte describi oportet quod in
eorum diffinitionibus exprimitur terminus significans ma
gnitudinem vel mensuram. per se. nam in eorum conceptibus icludunt
significatum figure: vel magnitudinis: propter quod si in eorum
diffinitionibus hoc terminus non exprimitur: tunc eorum
diffinitiones eent insufficientes et diminute. Et 4o. Scia ma
thematica et scia nalis non sunt distincte: propter B quod con
siderat de distinctis rebus: per hoc nam ex quo quolibet eorum
de oibus rebus considerat: sicut is dicitur est in primo libro: sequit
tur ipsas non propter B esse distinctas: quod sunt de distinctis
rebus: et tunc sunt distincte. Et 5o. nec propter B sunt eadem: quod
de eisdem rebus considerant. per hoc nam de eadem rebus possunt
haberi notitiae distincte sicut per dicebat. Et 6o. Scia mathe
matica et scia nalis distinguuntur: quod nalis considerat termi
nos notatos motu: et operationes nales: vel aliquid in ordi
ne ad motum: mathematica vero considerat terminos non no
tatos motu: et sic est declaratum. Et 7o. primum cum quo hoc stat: quod
nalis differat a mathematico: posito quod aliqua homo habeat
sciam nalem: et nihil de mathematica: vel mathematica et
nihil de nali. tunc per se de se. Et 8o. nalis non dif
fert a mathematico: posito quod aliquis homo haberet scias nales: et
etiam mathematicas per se. Et 9o. Primum idem homo sit ma
thematicus et nalis: nisi termini mathematici et nales
habeant diversas diffinitiones exprimites quod notis per se. quod in dif
finitione huius termini nalis exprimitur hic terminus sciam:
significans nalem: et non sciam mathematicam. Sed in descri
ptione huius termini mathematici est eadem: et B est quod solet di
ci sub his verbis: scilicet isti termini mathematici et nales sup
ponat per eadem rebus: et diversas diffinitiones quod notis et c.

Ad rationes principales. Ad primum per se non per B de scia
nalis: sicut sit a na: vel dicitur est. Ad 2um per se
ex ois. Ad illa de dicta iter mathematici et nales. per se sit
ex ois. Ad illa quod magis habet mathe. et dicitur quod non
diffinit per motum per se nalis: sed solum imaginative. Unde
mathe. non curat: ut de centro circulari de sunt ducte li
nee vel non: sed sufficit sibi quod imaginat. Ad illa quod probatur
quod nalis considerat de primo motore: de hoc dicitur est in questione. Sed de
Alb. de sap. E z

materia p^o dico q^d quia ipsa fit indifferens ad quilibet
motuz: n^o n^o de ipsa p^o siderans n^o p^o siderat de ea s^om
q^d est terminus: sed hoc p^oinet ad metaphysicu: s^o de ea
p^o siderat s^om q^d est p^o passiuu mor^o z quietis n^oalis. acci
piendo motu large: put se extendit n^o soluz ad mutatio
nem successiu: veru etiaz subit^o. Sic ergo pater: qualr
n^oalis p^o siderat man^o in ordine ad motuz. z s^ol^or alia: ma
thematicus v^o n^o. Et B notauit Ap. 2° buiuscum dicit
mathematicus abstrahit a motu: n^oalis autem non.

2. p^o. 18.

Textus cōmentī. XX.

Demonstrant autem ex quo magis physica q̄
mathematica &c. **Quæstio. VIII.**

Meritur s^o. Utz scie medie iter ma
thematicas puras z n^oales:
puras magis sint n^oales q̄ mathematice: Et
arguit p^o q^d n^o sunt aliq^ue scie medie inter
p^o dictas scias: q^d si sic vel e^ont medie per ab
negationē: vel e^ont medie per p^oicipationē. n^o p^ot dici
q^d per abnegationē. n^o cū sciz medie ponant speculari
te: seq^u q^d Ap. in 6° meta^o. n^o sufficiēter p^ouissit scias
speculari in mathematicā z n^oale postq^u sciaz medie di
cunt medie p^o abnegationē iter sciam n^oalē z mathema
ticā: nec s^om medie per p^oicipationē. n^o tūc hērent p^otm
de vna: z p^otm de aliis: B est falsum: q^d quelibet cap
ponit e^o habet simper. ¶ 2° termini mediaz sciaz vt
notat motu vt n^o: si sic tūc sūt pure n^oales: z tūc n^o de
bent dici medie: si n^o: tūc dicunt mathe^o pure: z tūc e^o
n^o sūt medie. ¶ 3° p^obat q^d sint magis mathematice q̄
n^oales. n^o enumerant iter mathematicas: cū eni nume
rant mathe^o: n^onerant isto. s. Arithmetica: Geometria:
Musica: Spectia: Astrologia. ecce q̄r vitime tres: que
dicunt medie n^onerant euz scieys mathematicis sic p^o
one. ¶ 4° scie medie subordinant scieys pure mathe
maticis. g^o vident e^o magis mathematice q̄ n^oales. q^uia
tz ex eo q^d scie subordinate dicūt e^o eiusdē g^ois: vt videt
ans p^obat. n^o scie medie vnt eisdē p^oncipys sciaz pu
re mathematicaz: q^d n^o facerēt nisi eis subordinate.
¶ 5° scie medie capiūt certitudines a p^oncipys sciaz pu
re mathe^o. g^o e^o videt q^d denotationē: z per q̄s magis
debēt dici mathematice q̄ n^oales. ans p^obat. q^u scie me
die vnt p^oncipys sciaz pure mathematicaz. ergo zc.

2. p^o. 20

In oppositum p^o. vbi dicit scias medias e^o
magis n^oales q̄ mathematicas. ¶ In q^uone p^o ponendē
sūt aliq^ue d^octōnes. z q^u d^octōnes. 3° r^oides ad questum:

Quantum ad p^o sciēdū est vt dicebat in alia q^u
ne. quidā termini dicunt n^oales. i. scie
n^oalis: vt sunt illi in quoz d^octōnib^o: q^d nois exprimm^o
termini p^onotates motū: vel aliqd in ordie ad motū: z
qdā sunt termini mathematici B est scie mathematice:
sic sūt illi in quoz d^octōnib^o: exprimm^o q^d nois expri
munt termini n^o p^onotates motū: nec aliqd in ordie ad
motū: sed q^uitate: vel mēsurā: vel aliqd h^o: vel aliqd in
ordine ad hoc. ¶ 2° d^octōne q^d p^oponū quedā sūt cōpo
site ex terminis n^oalib^o: in qb^o non ponunt termini mathe
matici: z ille p^opones dicunt pure n^oales: sic est ista: cōpo
positā ex mā z forma est corpus. Quedā p^o p^opones: q^u
posite sūt ex terminis mathematicis: in qb^o n^o ponit ali
qd termin^o n^oalis: z ille p^opones dicunt pure mathematice:
sic ista tri^o g^olus hēt tres ^og^oles ed^oles duob^o rectis.
Alie sūt p^opones que sic se h^ont: q^d cōponunt ex vno ter
mino n^oali z alio mathematico: sic est ista: celū est spheri
cum: z tales p^opones dicunt medie iter p^opones pure n^o
les: z pure mathe^o ematicas: z sic distinctas est de p^oponē

bustip^o t^o distingui de oionibus: que n^o sunt p^opones:
v^o quedā est oio pure n^oalis: sicut est ista: cōposita ex ma
teria z forma: z q^udā pure mathematica: sic est ista tri^o
g^olus hēt tres ^og^oulos zc. Quedā est oio media: sicut est
ista linea visualis: z ista n^oerus sonorus: v^o ille scie q̄z
subit^o adeq̄ta dicunt oiones medie: dicunt scie medie
sic est de p^ospectiua: v^o subit^o adeq̄tu scie p^ospectiue d^o il
nea visualis. Subit^o aut^o adeq̄tat^o m^oltice: d^o numerus
sonorus. Ecce qualr subit^o sciaz sunt cōposita ex
vno termino mathematico z alio n^oali. ¶ 3° d^octōne q^d
p^oponū quedā dicunt p^oncipia quedā h^ones. ¶ 4° d^octō
ne q^d p^oncipioz quedā sunt inata: ita q^d statim intellect^o
cognoscens significaciones terminoz assentit eis: sic est
hoc p^oncipiū n^o p^otingit idē simul e^o z n^o esse. z s^ol^or sicut
sunt p^oncipia pure mathematica: sic est hoc s^o ab e^oli
bus equalia demas: que remanēt sunt equalia. ¶ Quedā
sunt p^oncipia: que n^o sunt inata: sed habent p^o exped
tia: sicut sunt p^o scie n^oalis: sic est B p^o m^o. ois igit^o est ca
tesfactius. Et sic est hoc o^o cōposituz ex mā z forma est
corruptibile. Et est sciēdum q^d talia sunt p^o sciaz me
diaz. v^obi g^o est enim p^oncipiū in p^ospectiua q^d ois ra
dinis multiplicat s^om rectū: z notitia huius n^o p^ot p^oba
ri nisi experientia. similt^o q^d d^o p^oson consistit in dupla p^o
positiōne non potest haberi nisi experientia.

Quantum ad 2° sit p^o p^oncipio. L^oclusio pure n^o
lis n^o potest demfari nisi per p^oncipia
pure n^oalia. p^o ex^oplariter. n^o ille lapis sursum posit^o de
scēdit deorsum: n^o p^ot p^obari per aliqua p^o mathematica
calia. z s^ol^or p^o p^oncipio stuenti p^oham n^oalē: qualr e^o h^ones
n^o deducunt nisi ex p^oncipioz pure n^oalib^o. ¶ 2° p^oncipio:
h^ones pure mathematice n^o p^ot demfari nisi per p^o pu
re mathematica: p^o ex^oplariter de illa h^one. Tri^og^o
lus hēt tres ^og^oulos zc. B s^ol^or p^o stuenti sciam pure ma
thematicā: q̄r h^ones n^o demonstrant nisi p^o p^o pure ma
thematica. Et de talib^o in^o d^oct Ap. in p^o post^o. L^o sic
demonstrante n^o p^otingit de scēdē de g^oie in gen^o: hoc est
demonstratā h^one pure n^oalē n^o p^otingit eādez demfari p^o
alia p^o: q^u p^o pure n^oalia. s^ol^or demonstratā h^one pure ma
thematicales n^o p^otingit eā demfari p^o alia p^o: q^u p^o p^o
pure mathematica. ¶ 3° p^oncipio media p^ot demfari
per p^o seu p^oncipia: q̄z quelibet est n^oalis. p^o B. naz ista
celū est sphericū: p^ot sic demfari: nobilior figura debet
nobiliorū corpi: s^o iter oia corpa celū est nobiliorū corpa:
z iter oes figuras: figura spherica est nobilior. ergo figura
spherica debet celo: z p^o p^oncipia est sphericū: quelibet illa
rū n^o est mathematica: ex eo q^d mathematicus n^o p^o
derat de nobilitate: vel ignobilitate: de bonitate: vt ma
lita corpa: vel figuraz: p^o B q^u mathematici n^o est bo
nū: nec finis: B est mathematicus n^o d^ofinit p^o terminos
p^onotates bonū vel finē. Et s^ol^or quis ista p^oncipio: figura spherica
est nobilior: cōponat ex vno termino mathematico:
q^u n^o ille ponit a p^ore spherica: n^o a p^ore p^oncipia: ista p^oncipio
n^oalis n^o mathematica: ex eo q^d n^o capit denotationes:
q̄ram ad B: nisi ad p^oncipia: q^u vocet media: z B q^uit
te r^o in p^oncipia a p^ore subit^o: z mathematicus a p^ore p^oncipia:
n^onci. ¶ 4° p^oncipio media p^ot demfari p^o p^oncipia: q̄z
vna est mathematica: z alia media solū capies euidētia
per experientia. v^obi g^o ista p^oncipio celū est sphericū: z sic o^o il
lud est sphericū: in cui^o medio est p^oncipia: a quo oes linee
ducte ad circūferētia sunt equalēs: s^o celus est h^o. g^o maior
est pure mathematica: z minor est media. ¶ 5° p^oncipio
medie non p^ot demfari per p^o pure mathematica:
istud p^oncipio s^ol^o d^octōne sciaz mathematicas: que fem
per ad p^oncipia aliq^u suaz: n^or assumant sibi aliq^u p^oncipio:
omnis euidētia capit per experientia. v^o s^ol^o in p^oncipio
suas

suis pnes assumunt maiores pure mathematica: et minorem media. Que quidem minor media imprecisatolum habet euidentiā per experientiam. ergo et.

Quantum ad 3^m p^o suppono q scia oꝝ cape denominatione quo ad certitudinē a suis pncipijs. ps B. qz caput euidētia ab eisdē. ¶ 2° suppo: q pns illatu ex accite nō maiorē pot cape euidētia q sit euidēs illud aīs. ¶ 3° suppo: q copulatiua nō potest ee euidētior q sit ei^o ps: B. nā si eet vna copulatiua: que bēret mille ptes euidētissimas: et vna dubia: ipsa eet dubia: et igit si bēret plures ptes euidētissimas: et vna min^o euidētē ipsa nō eet euidētior q sit illa ps min^o euidēs. ¶ 4° suppo: q in aliquo syllo totale aīs est copulatiua lōposita ex maiori et minori: pns est p̄clo. Tūc sit p^o cōclūso q nulle ppōnes medie p̄nt ee magis certe q nāles. pbat. nā in demōstratione talii p̄nū opz ad min^o assumere vna minorē. Cuius euidētia nō bētur nisi per experientiā: p̄m q dicebat in 2° articulo. Cū ergo p̄clo capiat euidētia ex suis pncipijs p vna supponem: et cū pns nō possit euidētius ee ante p vna aliā supponem: sequitur copulatiua: que est aīs totale ad p̄nē mediā demōstrāda nō ee euidētiorē q sit minor p̄missa ad p̄dictā p̄nē: cū illa sit min^o euidēs maiorē: pp B q maior est inata: minor vō capta p experientiā. Exquo seq̄ vteriq^o p̄nē mediā nō posse b̄re maiorē euidētia: nec certiorē q bēat minorē: ex q̄ syllogizāt: et p pns seq̄ ipsam p̄nē nō posse b̄re maiorē euidētia q pot b̄re p experientiā: et itā posse b̄re pnes nāles. ḡ pnes medie sūt eq̄les in certitudine et euidētia. Exquo seq̄ 4° p̄ r̄salia: q scie medie debēt dici nāles magis q̄ mathe^o. ps. qz scie medie non sunt eq̄liter certe cū sciētys mathematicis: et p̄m certitudinē maiorē vel minorē scie debēt capere denominationē.

Ad rōnes pncipales. Ad p̄mā dico q dicant medie sint magis cōposite q̄ scie nāles. S; qz eaz ppōnes sūt cōposite ex vno termino nāli et alio mathematico. ¶ Ad 2^{am} dico q alig termini sciaz mediaz p̄notāt motus et aliquid nō: s; p̄notāt magnitudinē et mēsurā: et pp B non dicuntur pure mathe^o: nec pure nāles: s; medie. ¶ Ad 3^{am} dico q enumerātur iter scias mathe^o nō q sint magis mathematice q̄ nāles: s; qz antiquis p̄ueniāt eas addicere cū sciētys pure mathematicis an scias nāles. ¶ Ad 4^{am} dico q nō op̄ scias subalternatas ee eiusdē gn̄is. nā sic oēs scie mathe^o eēt eiusdē gn̄is pp B q scie mathe^o qdāmo subalternātur. ¶ Ad vltimā dico q bñ vez est q scie medie vtunt pncipijs gn̄alib^o sciaz pure mathe^o: s; p̄n sp̄alia mediaz sūt s̄s̄ia icertitudinē pncipijs scie nālis: pp qd scie medie magis dicūt capere denoiationez a pncipijs eaz sp̄alibus q̄ gn̄alibus.

Textus cōmentī. XXVIII.

¶ Quo quidem igitur modo causa dicitur: ex quo fit aliquid et c. **Questio. IX.**

Queritur q^o p̄nter. Utz cuiuslibet rei nālis sint q̄tuor cause et non plures neqz pauciores. s. cā mālīs: cā formālīs: efficiēs: et finalis. Et arguit p^o q sint plures q̄ q̄tuor. nā alicui^o effect^o nālis possunt esse infinite cause. Cā enī q̄re fuisit nat^o sūt patriā: celū: pater: vir: voluntas patris. ḡnō tm̄ q̄tuor cause et c. ¶ 2° mā et forma sunt res nāles: nō enī sunt artificiales: et tm̄ māe nō est mā: vel forme forma. ergo et c. ¶ 3° nā celum et ens nāle: et tm̄ eius nō sunt q̄tuor cause: nō enī bēt forme: exquo enīz ip̄met est forma: nec bēt mām: qz tūc eet corruptibile. ¶ 4° accidētia: sic sunt caliditas et fri-

giditas sunt res nāles: et tm̄ illa nō habent mām ex qua sunt: ppter hoc q̄ accidētia carēt mā: ex qua cū sint forme simplices q̄uis bñ bñt mām in qua. ¶ 5° nā intellīgēte vidēt ee res nāles: et tm̄ itelligētiāz nō vidēt ee quatuor cause p̄dictē: neqz enīz bñt mām: neqz formā. ¶ 6° enīa mathematicalia nō bñt oēs cās suas: s; eadē sunt enīa mathematicalia et nālia. ḡ nō oīum entū nālium sunt q̄tuor cause. p̄ntia tenet. p^o ps aītis est Commeta in isto 2°: et alia ps patet. ¶ 7° mā nō est cā alicuius. ex hoc enī q̄ aliq̄ res nālis cōponat ex mā: nō oꝝ dīcī q̄ bēt cām māle. p̄ntia tenet. aīs pbat. qz mā nihil causat: ppter B q̄ causare est agere: mā autē nihil agit. ergo. ¶ 8° frustra fit per plura: qd pot fieri per pauciora. ergo cū vna cā sicut deus se sola possit pducere quēlibet effectū pducēdu: seq̄ q̄ frustra ponunt plures cause. ¶ 9° q̄ nulla res est cā alterius. ḡ p̄ntia tenet. aīs pbat. nulla res depēdet ab alīa: cuius oppositū tm̄ oporteret si aliq̄ res eet cā alterius: ppter hoc q̄ effect^o depēdet in ee a suis causis. aīs pbat. nā quibuscūqz reb^o dīstinctis datis vna pot ee sine alia: qd nō esset si depēderet ab alīa in ee. assumptū pbat. qz postq̄ nō implicat additionē quarūcūqz rez distinctaz vna ee sine alia.

In oppositum vult Az. in isto 2° cap^o p^o terty tractat^o. ¶ In qōne p̄ vidēdu est de causis in gn̄alib^o: et postea de aliq^o in sp̄ali. ¶ Quantum ad p^o vidēduz est qd fit cā. 2° vidēdu est de numero eaz. 3° de p̄ditionib^o ipsaz. 4° r̄ndēdu ad questuz.

Quantum ad p^o sciēdu est q̄ B nomē cā est vnū nomē effect^o: et signiat rē p̄notādo ad ipsas sequi aliū: pp qd ei^o descriptio est ista. cā est ad cui^o ee seq̄ aliq^o. s. effectus. ¶ Tūc sit p^o q̄ aliq^o est cā alterius. ps. qz aliq^o est ad cui^o ee seq̄ aliū. ḡ aliq^o est cā alteri^o. p̄ntia tenet per descriptionē cause. aīs cōmuniter conceditur.

Quantum ad 2° sit p^o p̄clo: q̄ q̄tuor sūt generacāz: ad istū intellectu q̄ maxim^o numerus cāz nō coincidētium in significādo est nūerus quaternarius: que qdē genera sunt ista: mālīs: cā formālīs: efficiēs: et finalis. vel ista si volumus ea noiare incōplexe mā: et forma: efficiens: et finis. p̄notāt p̄clo: maxim^o nūerus interrogatiōnū in significādo: mediantribus qb^o querimus de causis alicui^o est nūerus quaternarius. ḡ p̄clo vā. p̄ntia tenet ex eo q̄ nūerus interrogatiōnū maxim^o ee equalis maxim^o nūero terminoz significantiū cās: qui qdē termini cōiter p̄nt r̄ndēri ad interrogatiōne: qui qdē termini dicūt gn̄ā cāz vel p̄tēti sub eis. aīs arguit: qz nō plēs sūt interrogatiōes seu qōnes querētes de causis alicui^o: nisi que sūt p̄ ly ex quo res est: vel p̄ ly per qd: vel per ly a quo: vel p̄ ly pp qd est. nā ex quo querit de mā. per qd querit de forma. a quo querit de efficiēte. ppter qd querit de fine. ergo nō sunt plures interrogatiōnes nec qōnes q̄ ille q̄tuor ad que puenienter possit r̄ndēri p nomen significās cām. vidēt etiā q̄ nō sint plēs cause q̄ q̄tuor: sic nec plures qōnes querētes de causis q̄ q̄tuor. ¶ 2° oīs cā vel est intrinseca vel extrinseca. si intrinseca vel est potētia: sic est mā: vel est act^o: sic est forma: si est extrinseca vel p̄cedit effectū: sic est efficiēs: vel seq̄: sic est finis. Ex ista p̄nē sequitur q̄ si eēt innite cause alicui^o rei quēlibet illaz reducēt ad aliquā istaz cāz. i. noiare aliq̄no istoz noīum. s. mā: forma: efficiēs: finis. ex hoc patet solutio p̄mī argumenti.

Quantum ad 3° articulu sit ista p^o p̄clo: q̄ aliq̄ue cause sūt bñ sibi iūicē cause. ps. nā mā est cā forme: et eōuerso: forma cā māe. mā enī est causa subiectiua et determinatiua ipsius forme. forma aut est

Alb. de sap.

E 3

ca pfectiua ipsius mae. sicut efficiens est ca finis: et e converso finis est ca efficiens: non tamen quo ad esse: sed quo ad agere: finis enim est ca q agens agit. nam aliquid ambulat propter sanitatem. sanitas enim est ca ambulationis: ex quo propter ea fit ambulatio: et e converso ambulatio est causa sanitatis. sed diceret aliquis. Si hoc esset verum: sequeretur q idem esset ca sui ipsius. sed hoc est falsum. pntia pbat. qz quicquid est ca cause est ca causati. si q forma est ca mae et e converso: ma est ca forme: sequitur forma esse cam sui ipsius. ¶ 2o sequeretur q demonstratio circularis esset possibilis: et adhuc propter qd qd est contra pbm p posterior. pntia pbat. qz postea cause sunt sibi iuicem cause: una potest demonstrari per aliam: et utraqz est demonstratio propter qd p cam. ergo etc. ¶ Rndet ad p negado qd sequitur. idem esse ca sui ipsius. et qm dicebat: quicquid est ca cause est ca causati. dico q hoc debet intelligi in eodem genere cause. modo cause quibus possunt sibi iuicem esse cause: tñ hoc non est in eodem genere cause. ¶ Ad aliud argumentum dico q demonstratio propter qd circularis non est impossibilis in diversis generibus: quibus sic non debeat fieri per idem genus cause: et ita intellexit Ar. in p posterior. ¶ 3o pclusio: aliquae cause coincidunt: et aliquae non. patet. nam finis et agens coincidunt: idem enim est finis sicut forma subalis: et efficiens operatio. num sequitur. sicut ca pma est finis: et agens agit enim propter se. ¶ 2o sicut forma et agens coincidunt: eadem enim est forma et movens lapide deorsum. ¶ 3o similis forma et finis coincidunt respectu diversorum: idem enim est forma compositi et finis generationis. sic ergo p qualis cause coincidunt que erat p ps finis: sed 2o patet. videlicet q aliquae cause non coincidunt. declaratur. nam capiendo mam ppe nunquam coincidunt cum forma: ex quo ma est passiva: forma vero activa: verum accipiendo mam ppe pro subto alicuius accidentis: bñ ma et forma coincidunt. ps. nam idem pura aia fortis est forma fortis: et ma scie fortis. ¶ 2o sicut ma et efficiens non coincidunt accipiendo mam ppe: propter hoc q ma est nullius activitatis. verum accipiendo mam iproprie eo modo quo obm alicuius virtutis cognitivae dicitur ma: circa qua versatur consideratio talis virtutis: ma potest dici efficiens propter hoc q sic accipiendo mam agit ipem et similitudine sua in virtute cognitiva cuius dicitur obm. ¶ 3o similiter ma et finis non coincidunt semper accipiendo mam ppe. patet. qz ma pma non est finis alicuius. ergo etc.

Quantum ad 4o dico q accipiendo nale rem ppe pro composito ex ma et forma: dico q ad cuiuscumque rei nalis pductionem concurrunt quatuor cause et non plures neque pauciores. id est ad cuiuscumque rei nalis pductionem concurrunt aliqua de quibus verificatur hoc nomen efficiens: respectu illius quod producit: et aliqua vel aliquid de quibus de novo verificatur hoc nomen forma: et aliquid de quo de novo verificatur hoc nomen finis: et nihil concurrat ad pductionem alicuius rei nalis quin de ipso verificetur aliquid nomen predictorum. Ex hoc ps quibus infinite cause vel infinite res concurrunt ad pductionem alicuius rei. Ulex est tñ dicere q ad cuiuscumque rei pductionem non concurrunt nisi quatuor cause. scilicet ma: forma: efficiens: finis: et non plures neque pauciores. ex quo ps solutio pmi argumenti. pclusio pbat. nam quaecumque res nalis producit: ab aliquo producit. nihil enim a seipso producit: et hoc est efficiens. sicut quaecumque res producit: ex aliquo producit: et hoc est ma: ut patuit p huius. et cum quolibet agens nale agat propter aliquid fines: sequitur q ad cuiuscumque rei pductionem concurrunt finis: et cuius agens nale producit aliquid: ponit ipem in aliqua determinata specie entium: et cum hoc non possit fieri nisi per formam: sequitur q ibi concurrunt forma. ex his ps q ad nales pntinet determinare de o genere cause: propter hoc q ad

cuiuscumque rei nalis pductionem concurrunt quodlibet genus cause ad intellectum predictum. ¶ 2o pclusio si ca efficiens caput pro efficiente producente non cuiuscumque rei nalis est ca efficiens. patet. qz non quilibet res nalis producit: imo multe sunt que diu erant producte: modo postea semel producte sunt amplius non producant. ex hoc sequitur q non cuiuscumque rei nalis sunt quatuor cause: quibus ad cuiuscumque rei pductionem concurrant quatuor cause ad intellectum predictum. ¶ 3o pclusio accipiendo efficiens pro efficiente pserveate cuiuscumque rei nalis: siue cuiuscumque alterius a p causa est ca efficiens. patet. qz quilibet res alia a p pserveatur in ipsa recte: sicut lumen in medio conservatur per pntiam corporis luminosi. Unde imaginandum est q sicut ca luminosum definit esse presens alii cui medio. quod erat causatum ab ipso luminoso definit esse ita si pma ca retraheret sua influentiam: qua conservat alia oia preter ipsas definirerent esse. ¶ 4o conclusio: sic accipiendo causas efficientem cuiuscumque rei nalis sunt quatuor cause: sicut patet clare ex dictis.

Ad rationes principales. pma soluta est. ¶ Ad 2am dico q ma et forma non dicuntur proprie res nales: sed nature. ¶ Ad 3am de celo: dico q si celum accipitur excludendo motorem: tunc celum non est ens nales: sed na. Si autem caput cum inclusione motoris potest dici ens nales: tunc eius sunt quatuor cause: sicut alia p rez naturalium. ¶ Ad 4am dico q accidentia non sunt res nales: sed entia fm nam. ¶ Ad 5am dico q intelligitiae non sunt entia nala: sed sunt nature: qz forme: accipiendo hoc nomen na aliquo modo extense seu large. ¶ Ad 6am dico q Commentator ipse intellexit q mathematicus non demonstrat per oia genera causarum: cum hoc tamen stat q cuiuscumque rei nalis sunt quatuor cause eo modo quo dictus est. ¶ Ad 7am dico q ma dicitur ca: et cuius dicitur ois causa causat. nego. unde dico q ca non dicitur a causare: nec diffinitio quod nois cause debet exprimi per causare: sed ca dicitur ad cuius esse sequitur aliud. ¶ Ad 8am dico q Ar. ne garet q quilibet rem qua pma ca producit mediante 2o possit facere se sola. verum hoc procedendo dicit q quibus p causa hoc possit: non tñ eo modo quo producit a ca 2o. sepe enim a causa 2o fit aliquid male: et tñ a pma ca nihil potest fieri male: sed semper bonum etc. ¶ Ad ultimam rationem dico q non quaecumque res potest esse sine alia. nam aliqua sunt due res: quae una esse sine alia implicat contradictionem: implicat enim aliquid totum esse sine eius medietate: vel sine eius parte: et ad hoc sequitur q esset totum: et non esset totum quod implicat. Et similiter compositum ex ma et forma non potest esse sine materia sua: et sine forma eius.

Textus commentarii XIX.

Amplius unde principium mutationis primum etc.

Questio X.

Primum omne efficiens sit ca illius cuius est efficiens: Et arguit p q non. ca et effectus sunt simul: et non semper sunt: sed sic non est semper de efficiente. ergo non semper efficiens est ca illius cuius dicitur efficiens. pntia tenet. p pars antecedens est Ar. et 2o pars declaratur. nam pater est efficiens respectu filii: et filius effectus: et tñ non semper pater et filius simul sunt: aliqui p moritur antea filius generetur. ¶ 2o si efficiens est ca sui effectus: vel qn agit: vel qn non agit: non potest dici q qn non agit. nam tunc non causat: et per pntis tunc non est ca. qn enim domificator non agit: non est ca domus. Nec potest dici q qn agit. nam qn agit effectus non est: sed agit. et per pntis tunc efficiens non dicitur ca efficiens. nam si sic tunc relative diceretur ad ipsas: sic sequeretur

requeret qd ista pntia eet bona efficiens est. g effect' est: sed hoc est falsum: pp hoc qd qñ efficiens agit nõdum est effect'. ¶ 3° si oe efficiens est cā illius cui' dñ efficiens: sequeret qd oe efficiens eet nobili' suo effectu: s; B' est falsum: pntia tenet: qz ois cā est nobilior suo cāto. falsitas pntis p; duplr. pmo in gnõne vniõca vbi produçens r pductū sunt eiusdez spēt. Sillr in gnõne equiuoca: vbi pducens r pductū nõ sunt eiusde' speciet: sicut in gnõne vnus ex aliõq per pntefactionē vbi pducēs: sicut calor: vel aliqđ hñ est vilis r ignobil' q; pductū: eo qd pductū est aiatū: pducens vō inanimatū. quare rē.

1. p. 28 **In oppositū** vult Az. in isto tractata. In qđ ne p' videndum est de diffinitio ne quid nominis efficientis: r cum hoc si est aliqđ efficiens: quo viõ apparebit responõ ad questū. 2° vidēdas est de quibusdā nominibus efficiētis in aliā qõne.

Quantus ad p^m dico qd efficiens vñ a qđ alter est: Unde Az. dicit efficiens est vñ est motus. Tūc sit vna suppo qd qñqz est aliqđ de nouo: vnde euidēs est nobis salte euidentia q̄ sufficit in scia nālī: qd aliqñ sūt gnõnes r corruptiões: r aliqñ aliqđ est qđ pus nõ erat: qñtis B forte nõ sit nobis euidēs euidentia sūma. nā qñtis nobis aliqđ mō appeat eē de nouo: nõ tñ B esset nobis euidēs euidentia sūma qd B de nouo sit: qz qñtis B de nouo nobis appeat: forte pus fuit: qñtis nobis appeat tali euidentia q̄ sufficit in scia nālī. ¶ 2° suppositio qd nihil pducit de nouo a seipso in esse. ¶ Tūc sit p' qd aliqđ est efficiens alter'. pbat. nā aliqđ est de nouo p p^m supponē: r nihil est a seipso p z^m. g ab altero. g ex qđ nois efficiētis illud alterū est efficiens ei'. Et cū oe efficiens sit cā seqt illud esse cām illi': r nõ est maior vō de efficiēte respectu sui effect'. qđ de alio. g qđlibet vñ efficiens est cā sui effect': ex quo p; rñsio ad questū. ¶ 2° de aliquo effectu bene est nobis euidēs euidentia nālī: qd ei' est aliqđ efficiens nõ tñ est nobis euidēs qđ sit illud: p; qz si aliq; inciperet mouere de nouo cuius cām ignoram: sciremus qd illius motus esset aliqđ efficiens: r tñ nesciremus qđ illud esset: vtrū bō vel afm'. ¶ 3° de aliquo effectu est nobis euidēs euidentia nālī qd eius est aliqua cā efficiens: r cū hoc est nobis euidēs euidentia nālī que sit illa p; qz si aliquis calefacit se ad ignē: scimus qd illius effectus est aliqđ efficiens r nõ nisi ignis. g. ¶ Istas pnes pono pp hoc qd aliqui dicunt nullus effectus cām efficientē esse nobis notā.

Quantum ad z^m: sciendū est qd duplr dñ efficiens pducens r nõ pseruās. vt carpentarius pōt dici cā efficiēs domus: nõ tñ pseruās: sicut est corpus luminoso respectu luminis pductū in medio ab eo. ¶ De efficiēte pseruāte nota qd caplt tribus modis. quoz duo pmi sunt ipropy: tertū vō ppius. vnde pmo mō dñ aliqđ pseruās: nõ qd aliqđ agat in pseruātū s; pseruātū in eo diutius durat: pp qđ ibi existēs est magis elongatū a suis dñs corruptibilib' isto mō: loc' dñ pseruans: r hoc est dum est locus nālīs locati. ¶ 2° mō dñ pseruās alicuius qđ pbatet corruptiua illi': r minūstrat pueniētia istius: r isto mō gubernator nauis dicit pseruās nauē. ¶ 3° mō accipiēdo ppiē pseruans dñ eē illud a quo effectus depēdet in esse: r pntue influit ad ei' effect' pseruationē in tātū: qd illo pseruāte amoto: vel illa influentia attracta effectus ille desinit eē. Isto mō luminoso videt pseruās respectu luminis acti in medio ab eo: ita p' cā dñ pseruans respectu alioz oium ab ipso: r sic accipiēdo pseruās sit ista p' qd tale pseruās: vel tale efficiens nõ mouet: ex eo qd cōseruat. p; B. nā ex eo qd corp' luminosuz pseruat nõ op; qd moueat. ¶ 2°

2°: nec op; qd effectus moueat ex eo qd pseruat. p; de lumine a corpore luminoso: ex bis p; qd cōseruatio nõ est mot': nec pseruare est mouere: nec pseruari est moueri. ¶ 3° est: tale agens ppiissime est cā: p; hoc. qz a tali agente nõ soluz dependet effectus in fieri: s; ēt in facto eē. ¶ 4° est: nõ est possibile qd talis effectus pducatur ab vno agēte r ab alio pseruet: p; hoc de lumine: nõ enim est possibile qd idē lumen pducatur ab vno corpore luminoso: r ab alio pseruat: s; ab illomet. ¶ 5° est: tale agens nõ agit suū effectū per motū: qñtū est de se p; hoc. nā si aliqđ corp' luminosum crearet de nouo in aliquo medio: tūc circa ipm eēt aliqđ lumē. imo talia agētia sunt talis nāe: qd ad eap pductiones est effectus pntis: si sine agētia per voluntatem. Ex hoc legē qd illuminatio mediū qñtū est ex pte actiõis corporis luminosi: r ēt ex pte luminosi: fieret subito: nālī aliude fieret seu proueniret successio. ¶ 6° est: talis effectus in pmo instāti in quo catur nõ magis dependet ab illo agente qd pntue post: p; de lumine. nā nõ maiorē conatū bz a corpore luminoso pseruari in pmo instāti: qd post. s; illr mundus in pmo instāti in quo catur nõ magis dependebat ab eo qd nūc depēdat. ¶ 7° est: possibile est. imo de facto est qd aliqđ eternū depēdat sic ab aliquo agēte: p; sic de intelliçentis: que fm pbm sunt eterne: r sic dependē a pma cā: p; per vnā anchoratē que dicit esse Aug^m. Si pes stetit ab eterno in puluere: ab eterno fuisset cā vestigiū: sic qd illud vestigiū ab eterno depēdisset a pede: si pes stetit in puluere. ¶ De agēte vō nõ pseruante r pducēte sit pma qd. Non est ita ppiā cā sicut cā pseruans: p; ex eo qd ab illo solū dependet effectus in fieri: r nõ in facto esse. ¶ 2° est rerū successiuaz: si alique sunt tales: idē est agēs pducens: r nõ cōseruans: p; de motu. ¶ Adhuc g notandū est de cā agēte pducēte: r pseruāte: vnde sciendū est qd pducens r nõ pseruās: r pducēs r pseruās: sic differunt qd causa pducens nõ pseruās pducit effectū suū successiue: vt patere pōt de quolibet tali: disponit enī pmo mām: r postea pducit effectuz: cā aut pducens pseruans pducit suū effectū absq; bz successione: vnde corpus luminoso nõ agit successiue lumē in medio: sic qd pmo disponat mediū: r postea agat lumen. sciendū tñ qd cū agēs pseruās pducit aliqđ effectū cū agēte pducēte nõ pseruāte: tūc bene agit successiue: sicut qñ p' cā cū domificatore agit domū. ¶ Alia est differētia: qz pducēs r efficiens non pseruās pcedit suū effectū in tēpore: hoc tñ nõ op; in agēte pseruāte: si enī aliqđ corpus luminoso de nouo crearet in aliquo medio: tūc ita cito sicut ipm eēt ita cito lumē eēt pductū in medio existēte ppe ipm. ista dñia p; ex p' dñia: qz agēs pducēs nõ pseruās: agit effectū suū cū motu r successiue: agēs aut pseruās nõ. ¶ 3° dñia est qd agens pseruās pōt pducere effectū eternū: s; agēs pducēs nõ cōseruās: nõ. p; ex z^o dñia. nā ex quo agēs pseruās nõ pcedit effectū tpe: legē qd possit eē effect' etern': si eēt aliqđ agēs pseruās eternū: s; cā efficiēs pducēs nõ pseruās pcedit suū effectū tpe: legē effectū ei' nõ posse eē eternū pp B qd illō qđ pducit ab aliqđ tpe nõ ē eternū. ¶ 4° dñia qd semp agēs pducēs nõ pseruās: qñ agit: tūc agit in virtute alteri' agētis: puta pseruātis: sic aut nõ est de agēte pseruāte: qz agēs pseruās pōt pducere aliqđ effectū absq; B qd ad talis effectus pductionem pcurrat agens in pductione nõ pseruāte. ¶ 5° dñia qd effectus pōt manere corrupto agēte pducēte nõ pseruāte: s; nõ pōt manere agente ipm pseruāte corrupto: p; qz filius pōt manere corrupto patre: fm qd p;: sed lumen nõ pōt manere in medio corrupto corpore luminoso rē.

Ad rationes principales rident. Ad p^m cum dicitur
 cebat ca & effectus sunt simul: & non
 semp sunt. B intelligit de ca efficiete pseruante: & de effe
 ctu immediato ipsius efficietis, mo fili^o non est effectus ime
 diat^o ipsi^o p^m: nec p^m est efficiens pseruatiu^o filij: vñ p^m
 multos facit motus & actioes mediatis q^o fit dispo ad
 gnone filij. Quoz motuu p^m magis fuit immediata ca q^o
 filij. ¶ Ad 2^m dico q^o pseruas & efficiens est ca q^o agit
 no p^m a ca efficiete fit: sed efficiens pducens no con
 seruans est ca efficiens: & q^o effectus no est: q^o illud effi
 ciens ad huc agit: & q^o dicebat q^o ca & effectus dñr adinu
 te correlatiue: seq^o q^o ca est: effectus est: nego. s^o bene
 est vel erit: hoc sufficit ad hoc vt p^mantur correlatiue
 adinuicem. ¶ Ad 3^m cum dicebatur q^o efficiens debet
 esse nobilior effectus: hoc debet intelligi de effectib^o pn
 cipalibus: s^o q^o sunt celum & terra. **Questio XI.**

Queritur Umū de aliquo p^m ridentens
 q^o ipm sit efficiens pducens
 v. g. vtrū de igne sit euidēs q^o sit pducēs ca
 loze: que sentio cū sum circa ipm: & arguo p^m
 q^o no: nā de alio calore dubium est: mihi an
 puserat: scilicet an sit pducēs: vel no: q^o de q^o est mihi
 dubiū an ipm sit efficiens illi^o: p^mia notata s^o p^mat. nā
 no obstāte q^o ille calor de nouo appareat esse p^m dubiū
 est: an ipse p^m erat: imo an ipse ab eterno erat: nā no se
 quit B p^m no apparuit eē: q^o B p^m no erat: multa enī
 p^mit eē abiq^o B q^o apparet eē: & cōsiliū nō p^maret: non
 eē nobis euidēs aliqd gnari v^o corūpti: diceret tūc ad
 uersari^o q^o cū q^o rē ab eterno fuisse: vel in eternū durare
 q^ouis aliqd sit appens: & aliqd occulta & abscondita. ¶ 2°
 nā ad huc p^messo q^o sit aliqd effectus pducens de nouo q^o
 nis sit bñ nobis euidēs q^o est aliqd efficiens pducens illi^o
 effectus: nā ad huc q^o cū ente demtato dubiū est nobis
 an ipm sit B q^o est efficiens pducens illi^o effectus. v. g. q^o
 uis bene scias q^o aliquis te gnauit: tñ de nullo scio q^o ge
 nerauit te: & per p^msequens dubium est mihi & c.

In oppositis arguit per dicta in q^one pcedē
 ti. Ista q^o mota est: vt videant
 ad huc q^oda modi cae efficiētis: in pcedētī questioe visa
 erat vna diuisio efficiētis. s. q^o efficiētis q^odas est pdu
 cens no pseruas: q^oda pducēs & pseruas. Nunc aut in
 ista q^one restant videri alij modi cae efficiētis: qui ap
 parent ex quadruplici diuisione. Unde est vna diuisio
 q^o carū efficiētū: q^oda dicit efficiens pncipalis: & q^odas
 minus pncipalis & hoc carū essentialr ordinariū: & vo
 cant^o cause efficientes essentialr ordinate inter quas
 est vna p^ma: virtute cuius ille agunt: & qua cessante age
 re: alie cessant agere: sed no ecōuerso. mo illa que est p^m
 iter illas dī ca efficiēs pncipalis & c. Alie dñr cae efficiē
 tes minus pncipales: & posset ad huc exēplificari: sicut si
 eēt decē rote se adinuicē p^mtes: sic q^o mota p^ma:
 moueret 2°: & mota 2° moueret 3°: & sic vltra: & 2° no
 mota ad huc posset p^m moueri: & sic vltra: & sic vltra p^m
 portionabiliter: sicut se hñt iste rote q^otuor ad mouere &
 moueri: ita imaginādū est se hñt causas essentialr ordi
 natas: iter quas p^ma dicit pncipalis: alie v^o minus pn
 cipales. s^o posset exēplificari sicut si aia moueret ma
 nū: & man^o moueret lapidē: & lapis moueret aerē. ¶ 2°
 sciendū q^o carū agentū: q^oda sic se hñt: q^o cuiuslibet ea
 rū virtus pcurrit & attingit ad effectum: & oēs iste solēt
 vocari cae agētes pncipales: q^ouis tñ s^o magis & min^o:
 ita q^o vna eaz vocat^o magis pncipalis: alia v^o min^o. v. g.
 in descensu grauis: forma subalis ipsius grauis & super
 celestia dñr cae pncipales: supercelestia dñr cae magis
 pncipales: forma v^o subalis dī ca min^o pncipalis. Alie

sunt cause agētes: quaz virtus no pcurrit: nec attingit
 ad effectū: sicut instrū: isto mo dicimus q^o castellus est
 ca efficiēs s^o instrū: est enim instrūmentū: mediantē
 quo ca vel agentia pncipalis faciūt graue descendere.
 Et sic duplex est instrū. s. separatiu: sicut castellus: & cō
 iunctū sicut acuties ei^o: & s^o instrū grauitas ipsius grauis: ita
 s^o dñr cae efficiētēs instrūales. s. p^mucte & separate. ¶ 3°
 sciendū q^o iter causas eētialr ordinatas: oēs cae agen
 tes p^mter p^ma dñr que admodū instrūales: dñr tñ pnci
 pales respectu agentū mere instrūaliū. v. g. q^ouis aia dī
 caē ca efficiens instrūalis quodamō respectu cae p^mme:
 dicit tñ ca efficiēs pncipalis respectu calozis nālis: quī
 est ca efficiēs mere instrūalis ipsius digestionis. ¶ Tūc
 sit p^m q^o in causis agētib^o eētialr ordinatis: oēs p^mter
 p^ma agunt in virtute p^me. ps per Ap. in 8° but^o & in
 2° meta^o. & de hoc posset imaginari sicut dictum est de
 rotis: & sic sicut dictū est de lucido lumine p^mario: & lu
 mine secundario in virtute corporis lucidi. ¶ 2° q^o in
 ter oēs causas vniuersi p^m ca est ca efficiēs pseruatiōis
 in fieri & in facto esse: tā carū q^o effectū. p^mat. nāz ali
 ter: nō oia alia dependēt ab ea: q^o est p^ma cōmetato
 rez p^mo celi. & s^o p^ma Ap. qui dicit q^o a p^mo q^o dē ente
 dia deriuata sunt: eē & viuere bis q^o dē clariū: bis q^o dē
 obscurū & c. ¶ 3° p^ma ca aliquē effectū pōt agere si
 ne alijs: alie nō pōt sine eaz: q^o agit p^m motus abiq^o B
 q^o ad B alie cae pcurrit: alie aut cae nihil agunt: nec age
 re pōt sine p^m ca recte: sicut lux bene pōt videri sine co
 lore: color aut nō pōt videri sine lumine: ex eo q^o pdu
 cit q^o pseruat a lumine. Ex hoc sequit q^o cito p^ma ca
 suspenderet actionē suā: tam cito oēs alie cae desinerēt
 agere & c. Ex p^mdictis seq^o q^o iter oēs cas eētialiter ordi
 natas q^oo aliqua est p^minquo p^me: tāto est nobilior
 p^mter hoc q^o nō agit in virtute carū sequentiū: s^o cae
 sequētes agunt in virtute illius. Sequit viterius: q^o in
 ter oēs causas de istis causis inferioribus volūtas huma
 na est ca nobilior: ps. q^o immediatē dependet a p^ma ca: &
 nō est subiecta corporibus supercelestibus sicut sunt alie
 cause inferiores. Sequit viterius q^o q^oq^o causa pncipa
 lis nō pōt agere cessante instrūale: p^mter hoc tñ nō depē
 det ab ea. v. g. abiq^o instrū alius nō pōt: & tamē p^mter
 hoc nō depēdet ab eo: & est sciendū: q^o nō op^o semp effe
 ctū assūmari cause pncipali: sed v^o plurimū assūmā
 cause minus pncipali. v. g. sicut cas ignis pducit ignē:
 effectus nō assūmā p^me cause. sed cause secūde & mi
 nus pncipali: puta igni. similit^o effectus aliquādo as
 similā cause instrūmentali que est mere instrūmentalis:
 sicut q^o ignis pducit caliditatē: tūc effectus nō assūmā
 tur igni: s^o caliditati ignis: que dī effectus mere instrūalis.
 ¶ Iste vīso restat videre de vna alia diuisione efficiē
 tis: & est q^o cae efficiētēs: q^oda vniuersales: q^odas particu
 lares. Vniuersales v^o nō dicunt vniuersales in p^mican
 do: sed in cālitate. nec ad hoc q^o aliq^o dicit^o ca v^o suffi
 cit q^o sit pluriū effectū. nā ignis bene est ca pluriū effe
 ctuum. s. calefactionis & desiccationis & mouēdi sursum.
 Et tamē nō dicit^o ca v^olis: sed particularis. Causa autē
 efficiēs dicit^o v^olis: q^o est p^mductiua pluriū effectuum in
 differenter: sed q^o pducit vnū effectū: & nō aliū ad hoc
 determinat per vnā aliam cām. v. g. q^o celestia corpora
 pduxerunt te in esse: ad hoc determinabant per patrē
 tuū: qui te genuit & c. Cause aut efficiētēs particularē
 dicunt per quas fit bñ determinatio. Ex isto sequit ali
 quā esse causas vniuersalē & particularē respectu diuer
 sorum. v. g. sicut intelligentia aliqua cōtra p^ma dicitur
 causa v^olis respectu istoz inferioroz: & dī particularis respe
 ctu mot^o sui orbis. ¶ Tūc restat alia diuīso. q^oda dī
 cunt

causis efficientes immediate alicuius effectus. et quod
mediate immediate dicitur inter quas et effectum non est aliq
ca efficiens media: seu que iter oēs causas efficientes alicu
ius effectus incipiendo a prima causa est ultima: sicut lux di
citur causa efficiens immediata luminis: quod post lucem non sequi
tur alia causa efficiens productiva luminis: sed cause efficien
tes mediate dicitur tripliciter. vno modo: quod non est localiter
iuncta effectui. ¶ 2º quod de se est indeterminata ad pro
ductionem talis effectus: sed determinatur ad B per vnam aliam
causam. ¶ 3º quod eius actiuitas non attingit vsque ad effectum
sed mouet aliam causam: et post aliam mouet aliam: nec tamen in vir
tute illius. ¶ Tunc sit pº quod celum et intelligentie sunt cause
efficientes istorum inferiorum mediate pº et 2º modo: pº quod non
sunt iuncte istis inferioribus per alias causas particula
res. ¶ 2º quod accipiēdo immediate putat distinguuntur me
diate 3º modo accepto. Intelligentie et celum dicitur esse cause im
mediate superiorum inferiorum: pº quod virtus et actiuitas istorum
attingit vsque ad ista inferiora: verum tamen non debent dici esse
immediate pro causa: iter quas et eorum effectus non sunt alie
cause sequentes etc. ¶ 3º quod alique sunt cause efficiētes me
diate: accipiēdo mediate 3º modo: pº quod talis est causa effi
ciens ignem applicans et ponens ligna ad ignem: et talia dicitur
entia non influentia in effectum. ¶ Tunc restat talis diuisio
esse efficiētis: quod dicitur causa totalis: quod dicitur partialis. Unde dico
quod si plures cause subordinatae concurrunt ad productionem ali
cuius: quilibet illarum causarum dicitur causa totalis illius effectus: pº
quod a qualibet illarum causarum dependet ille effectus et B a qualibet
illarum in suo ordine. et ex hoc sequitur quod si ignis producat
aliquid igne: tunc ignis producat dicitur totalis causa ignis producat
quod dicitur B et concurrunt illic cause: quarum quilibet dicitur causa to
talis effectus. ¶ 2º dico quod si plures cause non tamen subordina
te concurrunt ad productionem vni effectus: ille effectus totus
dependet a qualibet illarum causarum: sed non totaliter: sed par
tialiter non demonstrando partes effectus: sed partes cause. v. g.
si decem boves trahunt nauem: non est imaginandum quod
vna pars nauis trahat ab vno bove: et alia ab alio: sed ima
ginandum est quod quilibet pars nauis trahat a quolibet
istorum: non quod quilibet virtus eorum sit tota virtus trahens
nauem: sed quilibet istorum est pars totalis per quam trahitur
nauis. sicut si decem boves leuarent vnum lapidem
que neuter eorum solus posset leuare. ¶ 3º dico quod si plu
res cause efficientes concurrunt ad aliquem effectum non sub
ordinatae: nec tunc vna pars effectus dependet ab alia. v. g.
sicut quando vna medietas ignis producat ab vno igne:
et ab alio alia. Sic ergo vnum sit sufficienter de aliqui
bus modis cause efficiētis: sequitur est de ratione ad questionem
potest dici sicut dicebat in alia questione: quod quod non sit no
bis euidens: euidencia summa: tamen hoc est nobis eui
dens euidencia naturali: seu euidencia que sufficere debet
naturali. ¶ Ad auctoritates quid sit dicendum patet ex
dictis in questione.

Questio. XII.

Queritur duodecimo. Utrum similes
sit proportio effectuum adinuicem: qualis est proportio causarum agentium ad in
uicem: Et arguitur primo quod non. nam si sic: tunc
si a. ignis esset duplex ad b. tunc etiam effectus
a. esset duplex ad effectum b. Sed hoc est falsum: quod pos
sibile est quod a. agens sit duplex ad b. agens: absque hoc quod
effectus a. agentis sit duplex ad effectum b. agentis: quod
probat: quod proportio velocitatum que quidem velocitates
sunt effectus agentium non sequitur proportionem agentium ad
inuicem: sed magis proportionem agentium ad suas resis
tencias: ut habet videtur septimo huius. unde sit agens
a. ut sit b. agens ut a. et virtus resistencia sit ut vnum
tunc a. est duplex ad b. et tamen velocitas qua a. agit in c. resis

stentiam non est dupla ad velocitatem qua agit. b. in cō
simile resistencia pp b quod proportio. a. agentis ad c. resisten
tia non est dupla ad proportionem. b. agentis ad simile: sed
minor quod dupla: quod pº quod proportio sex ad vnum componit
ex proportione sex ad tria: et trium ad vnum: modo quod proportio
sex ad tria est minor quod sit proportio trium ad vnum: quod pº est
dupla: 2º tripla. ¶ 3º proportio sex ad vnum est minor quod dupla
ad proportionem trium ad vnum: quod quicquid aliqod totum componit
tur ex duabus partibus: quare vna est minor: et alia maior:
tunc illud totum ad partem minorem est plus quod duplum: et ad
partem maiorem minus quod duplum. Ex quo finaliter concluditur
proportionem sex ad vnum non esse duplam ad proportionem trium
ad vnum: sed minus quod dupla: et per hanc velocitatem qua
sex agunt in vnum non est dupla ad velocitatem qua tria
agunt in vnum: et per hanc non est simile proportionem effe
ctuum inter se: qualis est proportio causarum iter se. ergo etc.

In oppositum arguitur sic: ignis duplex ad aliqod
calidum subduplex caliditatis assumendo assi
milando sibi effectum: producit duplum effectum ad effectum
que producit calidum subduplex caliditatis assumendo sibi
effectum. ergo precise est tanta proportio effectuum produ
ctorum: quanta est proportio causarum agentium. ¶ In questione
primo ponam aliquas distinctiones. 2º conclusiones.

Quantum ad primum est sciendum quod agentia sunt
adinuicem comparari: vel penes eorum in
tensionem: vel penes eorum extensionem: vni sunt hinc vna 3º pro
portione adinuicem penes intensionem: et alia penes extensio
nem. et sicut est de effectibus: et in hoc questio potest
intelligi vno modo verum sit simile proportio effectuum in
tensione: qualis est proportio agentium in intensioe. 2º potest in
telligi vtrum sit simile proportio effectuum in extensione: si
cut est proportio agentium in extensione: et de vtroque videndum
est in questione. ¶ Est distinctio: quod effectus potest sumi dupli
vno modo per actiōem vel modo producat: quod formaliter ipsum
agens agit re aliam et sic velocitas ipsius motus dicitur effectus il
lius agentis. ¶ 2º modo potest capi effectus per re que per illum effe
ctum producat: et sic dicimus quod caliditas est effectus illius cali
ditatis de vtroque istorum ponuntur sententiae. ¶ Est 3º distinctio
quod tripliciter possumus imaginari fieri actionem. vno modo oīno
sine resistencia: sicut forte est actio celum: qua influunt in ista ipe
riora: vni non potest dici quod tali influentia resistat densitas: quod si
sic talis influentia non multiplicaret vsque ad inferiora terre
ita in profundum sic multiplicat. ¶ 2º modo potest imaginari
actio cum resistencia: que tamen non corrumpit per hanc actionem sicut
est illuminatio medij. nam densitas talis medij in ista
actiōe est resistencia et non corrumpit per talem actionem: nisi B
sit accidentaliter seu secundum se: sic et forte lumē producat calo
rem cuius est rarefacere: vni si aliqod lumē producat in ali
quo medio absque B quod illud lumē caret calore: tunc illud
mediū non fieret minus densum: pp B quod in ipso producat
B lumē. ¶ 3º modo potest imaginari fieri actio cum resistencia
que corrumpit. v. g. si aliqod agens calidum ageret in aliqod fri
gidum: tunc in tali actiōe illa frigiditas resisteret: et per hanc
actionem illa frigiditas corrumpet: sic et finaliter: quod actio
sine resistencia: et quod cum resistencia que non corrumpit: et quod
cum resistencia que corrumpit: et sic patet distinctiones.

Quantum ad 2º pono sententiam primo de intensioe. 2º
de extensione. Est prima sententia: quod in actione
agentium: que oīno sit sine resistencia: simile est proportio
effectuum in intensioe: qualis est proportio causarum agentium
in intensioe: hoc pº quod si aliqod calidum ut quatuor age
ret in aliqod passum sine resistencia non ageret plus quod cali
ditate: ut quatuor eorum non ageret ultra gradum primum.
et sicut aliqod agens calidum sicut duo ageret sine resistencia
in aliqod passum et ut duo: non ageret nisi gradum calidita

tis: ut dicitur: quod non ageret ultra gradum proprium. Ex quo patet quod est omnino similis proportio effectuum in intensione: qualis est proportio agentium in intensioe. ¶ 2^a 3^a in actione ubi est resistetia: que tollit et corrumpit in tali actione non est eadem proportio effectuum: loquendo de effectu primo modo dicto: sicut est actio vel velocitas in actione ubi est resistetia: que non corrumpit: sicut est in illuminatione medij non semper similis est proportio effectuum: sic est proportio causarum agentium. B patet quod semper in tali actione effectus sunt equales: patet quod ex quo talis actio fit subito: una est ita velox sicut alia: sed non semper agentia sunt equalia: seu equalia sunt intensio: unde quibus unum luminosum sit in duplo intensius reliquorum: ita cito luminosum subduplum producit suum effectum: sicut duplum: ex quo quilibet illo agit suum effectum subito: ut nunc supponitur. ¶ 4^a 3^a pro parte loquendo de effectu 2° modo in actione cum resistetia: sive in tali actione resistetia tollat: sive non: non semper est similis proportio effectuum in intensioe: sicut est proportio agentium in intensioe: B patet primo in actione cum resistetia: ubi resistetia tollit: quod si sex ageret in unum: et tria ageret in unum non esset similis proportio effectuum sicut carum: et B patet quod si ageret sine resistetia: sic esset similis proportio: quod si agit cum resistetia utrobique: equalis tunc non esset similis proportio effectuum. et sicut B idem patet in actione que fit cum resistetia: que non tollit. Quia sint a. et b. corpora luminosa et sit a. duplum ad b. in intensioe: et agit in duo media uniformia et equalia in densitate tunc plus quam a. desinat agere lumen in medio. c. b. desinat agere lumen in medio. b. propter b^{is} intensioe densitatum illoz mediorum: modo si continue per horum talis intensioe densitas mediorum propter lumen ipsum. a. fuisset duplum ad lumen ipsum. b. sicut agentia: tunc ita cito per b^{is} intensioe et remissiones lumina in a. desinet ita cito agere. in. b. quod tunc est falsum: patet quod si sint duo quatuor duplum ad aliud: et incipiat descendere versus non quatuor in parte proportionabili alicuius horum: quodlibet ad subduplum et in 2° sicut: et sic ultra: illa eque cito incipiunt esse non quatuor: et non unum plus quam aliud: ut patet inveni. et sic sicut lumen ab. a. actum per horum continue remissiones: lumen duplum ad lumen actum. a. b. ita cito. a. desinisset agere sicut. b. ¶ Tunc potest aliquas rationes de extensioe. et prima est quod ad extensionem non est similis proportio effectuum: ut est proportio carum agentium: B patet quod si aliquid superficies circularis potest videri ab alioque distantia: oportet quod illa que videtur a duplo maiori distantia habeat sub equali angulo in duplo maiorem diametrum: et sic sequitur quod ipsa esset quadrupla in extensioe ad primam: et per rationem non est eadem proportio effectuum in extensioe: sicut est carum agentium: ex quo proportio effectuum est dupla in extensioe: et proportio carum est quadrupla. Quod autem oporteat tale superficiem circulari esse quadrupla ad aliam: cuius diameter est in duplo minor patet per unam propositionem duodecimi geometrie que dicitur: quod que vel qualis est proportio diametrorum: talis est proportio circularum duplicata. ¶ Et est sciendum quod cum dixi effectum esse duplum in extensioe ad aliud: intelligo lineam mensurante extensionem ipsius effectus: sicut est diameter totius effectus: accipiendo in propria agentia. ¶ 2^a 3^a est quod potest esse quod a. et b. sint duo agentia: et a. sit duplum ad b. in intensioe: et quod a. agit ad duplam distantiam ad quam agit. b. B patet quod sit a. unum corpus luminosum sphericum: cuius diameter sit bipedalis quatuordecim: et sit duplum in intensioe ad b. corpus luminosum: et non curio cuius quatuordecim sit b. tunc patet quod b. non potest diminui in extensioe: non tamen in quantitate quod a. agens agit in duplo remoti: quod agit. b. posset enim

magis diminui quod videtur ageret ad tantam distantiam quatuordecim est de stantia unum granum milium: et si sic ipse est quod posset tantum diminui in extensioe: et non in intensioe seu in luce a diminui: nec in extensioe nec in intensioe quod ipsum agit ad duplam distantiam quam agit. b. a. existere duplo intensius. ¶ 3^a 3^a est quod si a. agit ad duplam distantiam ad quam agit. b. quod tunc effectus quod est octuplus ad effectum. b. B patet quod tunc a. agit unum effectum sphericum: cuius diameter est duplex ad diametrum effectus acti ab ipso. b. effectus a. est octuplus ad effectum b. patet quod quod qualis est proportio diametrorum talis est proportio sphericorum illarum diametrorum triplicata: quod est octupla sicut tripla dupla: que componitur precise ex tribus duplicibus: sequitur proportioe talium effectuum esse octuplam: postquam proportio diametrorum est proportio dupla. Et his rationibus sequitur quod possibile est quod a. agens sit duplum intensius ad b. agens et effectus a. agentis sit octuplus in extensioe ad effectum. b. agentis: de quo alias erat sermo. Sed dices tu. bene concedere si effectus talium agentium essent sphericum: sed si sunt orbicularia: restat non concluderes aliquid placet mihi: sed modo pole est quod effectus talium agentium sunt sphericum: et non solum orbicularia: quod declarat sic capitulum unum corporum transparensum sicut est crystallus: tale non solum agit orbiculari: sed spera: et patet hoc: quod talis corpus iter te et me ego video partes que sunt versus te sicut partes versus me. et tu sicut vides partes propinquiores mihi: sicut illas que sunt propinquiores tibi. Ex quo sequitur partes illius corporis non solum multiplicare suas species circa illud corpus: verum etiam in illo corpore: et per illud corpus: quare si ad imaginationem totalis effectus: sicut totalis species acta ab ipso corpore servaretur: corpore illo destructo: esset una spera et non solum orbicularia: igitur non fuit illud corpus effectus species sicut alibi: et quia ratio ille effectus est sphericum: et non orbicularis illo agente corrupto. Eadem ratio sic erit illo agente existente: et per rationem aliquid agentis sunt agentia: non solum effectus orbicularia: verum etiam sunt aliquid que agunt effectus sphericum: et vos bene scitis ut suppono differetia inter speram et orbicularia vadunt visus suis.

Terminus comment. XXXI.

Omnes autem nunc dicte cause in quatuor incidant modos etc. Questio. XIII.

Trium finis sit causa: arguitur quod non: quod si esset causa tunc esset causa actionis: que fit propter finem: sed hoc non: quod quod illa actio est: non dux finis est: et per rationem non est causa illius actionis: quod illa actio non est: quod non est: tunc non est causa. ¶ 2^a si sic: vel hoc esset finis qui est in re extra: vel qui est in intentione. non potest: quod finis qui est in re extra: non dux est cum sit actio: nec 2° modo: quod actio non fit: propter hoc quod est in mente. ¶ 3^a sic: nulla res potest esse sine causa et principali: sed multe res sunt sine fine earum. ¶ 3^a finis non est causa principalis rei: patet maior: quod nulla res potest esse sine sua materia: et sicut sine sua forma: quod tales sunt cause principales rei: minor probatur: quod multe sunt res que non attingunt fines suos: sicut multi sunt homines: qui non attingunt felicitatem. ¶ 4^a sic: omnis causa debet esse prima: sed finis non est prima: quod finis est ultimus: ultimus autem non potest esse prima: ergo finis non est causa. ¶ 5^a sic: causa debet esse prior causato: sed finis non est prior causato: imo posterior: quod probatur: quod sanitas est finis ambulationis: et propter quod fit ambulationis: modo patet quod ambulationis procedit sanitatem: que per ambulationes acquiritur. ¶ 6^a sic: causa debet esse nobilior suo effectu: sed finis tunc non est nobilior suo effectu: quod aliquando finis est accidens: et res cuius ille finis est: est substantia: modo accidens non est nobilior substantia.

In opposita

1. 2. 31.

In oppositū arguit sic: *fm* *az* qui dicit fines eē cām cārū. Et pbat rōne q̄ fit cā. nā illud est cā per qd̄ pueniēter rīdet ad interrogatōne factā pp̄ qd̄ est: sed finis est b̄. ḡ. r̄. maior ps: minor declarat: q̄ si querat pp̄ qd̄ for. ambulat post p̄an. diū: rīdet pueniēter pp̄ sanitate p̄seruanda. De qd̄one nō est dubiū quin cōmuniter oēs p̄cedūt finē fore cās: sed difficultas stat in hoc quō illud qd̄ nō est dicit cā alicui. ¶ Ad solutiōne questī est p̄mo sciendū: q̄ vno mō aliqd̄ dicit esse cā alterius a quo dependet in eē: et sine quo illud nō p̄t eē: sic corp̄ luminosus dī cā luminis: r̄ subm cā accit̄: r̄ m̄ cā forme: r̄ nō ecouerio: qz lumin dependet a corpore luminoso: r̄ nō p̄t eē sine eo: r̄ illr accit̄ nō p̄t esse sine subto: r̄ forma sine m̄. ¶ 2° mō aliqd̄ dī cā alicui: nō qz illud depēdeat ab illo in esse: sed in esse talī aut tāto: vel in aliquo mō se habendi: r̄ sic forma est cā m̄. nā q̄ m̄ sit talr̄ iformata vel talr̄ extensa hoc bēt a forma: r̄ similr̄ albedo est cā parietis quo ad esse albū: qz albedo est cā quare forma liter paries est albus. ¶ 3° mō aliqd̄ dī esse cā alterius nō a quo res dependet in esse: nec in tāli esse: sed a qua res dependet in fieri: r̄ sic dicimus de omo nō solū q̄ fit: sed ēt q̄n̄ est q̄ eius cā est domificator. ¶ 4° mō aliqd̄ dī esse cā alteri: .s. a. est cā. b. c. nō qz. c. depēdet in eē: vel in fieri ab. a. sed qz. c. depēdebat in fieri ab. a. r̄ vlt. rius. b. depēdebat in fieri ab. a. r̄ sic dicim̄ patrem esse cām filij: nō qz filij in fieri depēdeat immediate a patre: qz forte cū filiū gnābat: pater poterat esse mortuū. nā postq̄ statim semen a patre est dicitur: potuisset eē intrinsecus: sed filius in fieri depēdebat a semine: r̄ vlt. rius semē depēdebat a patre. sic ḡ ps qualr̄ aliq̄ de ali. quo termino significatiue sumpto verificat̄ B nomen cā alicuius. qui qd̄e termin^o nullā rē: que est significat. sed bene rem que fuit. ¶ 2° pono h̄nes. r̄ p̄ma est q̄ cōcedendū est tanq̄ p̄m̄ finē esse cām. pbat: qz B cōiter p̄cedit ab oibus qd̄ nō esset nisi intellect^o inclinaret nā. vlt̄er ad asseriendū q̄ finis est cā: r̄ sō q̄ sic cōiter p̄cedit ex nālī inclinatione intellect^o p̄cedendū est B tanq̄: p̄m̄: nec posset dem̄strare p̄bari: qz B oporteret eē per aliq̄ not^o: mō cōiter p̄cedit q̄ eo n̄bil ē not^o. ¶ Est sciendū r̄ vidēdū quō ista qd̄ bēat veritatē. q̄ finis su m̄it̄ multiph̄. vno mō p̄o termino alicui: rei sicut dicit mus punctū esse finē lineę: r̄ sic dicim̄ aliq̄ sepe h̄re finem bonū: taliq̄ finē malū: r̄ sic nō semp̄ finis est opt̄mus. ¶ 2° mō sumit̄ finis p̄o illo termino pp̄ que fit actio: r̄ qui mouet ip̄m̄ agens ad taliter agendū. Et de isto fine est vlt̄erius distinguēdus: qz aliq̄ sumit̄ finis p̄o illo qd̄ pducit̄ per actionē: sicut qd̄ est termin^o illi: actionis que fit pp̄ finē. ¶ 2° mō sumit̄ finis nō p̄ illo qd̄ est termin^o illi: actionis: s̄ p̄o illo pp̄ qd̄ finaliter r̄ vltimate pducit̄ hoc. .s. finē p̄o mō dicitur: per talē actionem. .s. g. Dedic^o cū agit sanādo infirmū agit vno mō pp̄ finē: p̄mo mō dicitur: r̄ B est sanitas que pducit̄ in illo qui infirmabatur: sed nō agit istā sanitatē pp̄ seipsas: sed pp̄ seipsus: sed ipsam pp̄ seipm̄: vel pp̄ aliqd̄ aliud: qd̄ p̄cessit eius actionē: r̄ direxit r̄ mouit ip̄m̄ ad taliter agendū. Et hęc distinctio finis solet poni sub bis verbis finis qdā est quo: qdā est gr̄a cuius: vt innuit Cōmētator 2° celi. vbi dicit q̄ qdā est finis dicitur primaria intentione: r̄ qdā secundaria: r̄ exemplificat sicut intelligētie mouent corpora celestia pp̄ duplicē fines: quoz vn^o est finis vltimatus r̄ p̄ncipalissim^o: pp̄ que p̄maria intēntione mouent. .s. p̄m̄ p̄m̄ vt deus. Alter est finis pp̄ que mouet secundaria intēntione. r̄ hęc sunt ista inferiora: vñ sicut domificator agit pp̄ domū: sic intelligētie mouent

ozes pp̄ ista inferiora: r̄ sicut domificator nō solus agit pp̄ domū: sed pp̄ domū vt defendat nos ab imbribus r̄ coruscationib^o: sic etiā intelligētie mouent pp̄ ista inferiora: dirigendo vltimate actionē eoz in p̄m̄ p̄m̄ tanq̄ in finē p̄ncipalr̄ intentū. ¶ 2° q̄ finis dicitur secundaria intēntiōe pp̄rie loquēdo: nō est cā ipsius agentis. B pbat: qz si sic seḡt q̄ ista inferiora eēt cāe itelligētiarū: sed B nō est p̄cedendū: qz ista inferiora nō sunt pota: sed posteriora superioribus: mō si eēt cāe itelligētiarū deberēt eē potes eis: qz cā dī esse pot̄ illo cui^o est cā. ¶ 3° q̄ est q̄ quadā denominatione extrinseca per modū cuiusdā attributiōnis: non solem^o dicere qd̄ dicit p̄t q̄ finis dicitur secundaria intēntiōe est cā recte: sicut solemus dicere q̄ vna est sana: qz est aiāls bēntis in se sanitate: r̄ sic finis dicit^o secundaria intēntiōe dī cā: qz est illud ad qd̄ pducendū finis superior r̄ vltimatus determinat sibi agēs ad talr̄ vel talr̄ agēdū. ¶ 4° q̄ est q̄ finis dicit^o p̄maria intēntiōe oīus ē p̄maria cā: B ps. qz illa qd̄ libet agens dirigir̄ r̄ sibi p̄currit in ei^o actiōe: vel ad ei^o effect^o pductionē: s̄ qz vulg^o nō p̄cipit talē directionē: vel talē motionē cuiuslibet agētis ad cur^o p̄m̄ nō dicit^o p̄m̄ esse finē oīum: sed magis illud ad cur^o pductionem dirigir̄ actio ipsius agentis: finaliter credit vulgus: q̄ illud per qd̄ actio pducit̄ fuisset p̄ncipale mouens ipsius agēs ad agēdū: mō B nō est vep̄. ḡ r̄ de isto fine p̄ncipale est vep̄ q̄ est cā cāp̄ r̄ q̄ est nobil^o cārō: r̄ q̄ p̄cedit cām r̄ multe alie p̄ditōes. Et per p̄dicta ps ad rōnes.

Textus cōmenti. LII.

Manifestū itaq; q̄ fortuna causa sit fm accidens r̄ c.

Questio. XIII.

Ceritur Vt diffinitio fortune data ab *az* sit bona. .s. fortuna ē cā per accidēs extra temp r̄ frequēter s̄ p̄positū eoz que pp̄ hoc sunt: Et arguit p̄: qz fortuna nō debeat diffiniri. nā illud de quo nō est sciētia: nec p̄t esse: nō dī diffiniri. Sed fortuna est b̄. ḡ. maior est nota. minor pbat. qz fortuna est ens per accidēs: r̄ de talī nō est sciētia: per *az*. in 6° metaphy. sice. ¶ 2° pbat: q̄ fortuna nō p̄t diffiniri: qz illud qd̄ est ignotū r̄ incertū nō dī diffiniri. S̄ fortuna est b̄. ḡ. maior ps. minor est *az*. in lra. ¶ 3° pbat q̄ p̄dicta diffinitio nō sit bona: qz nulla oratio nugatoria est diffinitio bona: s̄ sic est de p̄dicta diffinitione: que ponit esse diffinitio fortune. ḡ maior ps: minor pbat: qz in p̄dicta diffinitione ponit ly per accidēs: sed cū per accidēs sit: qd̄ sit extra: temp r̄ frequēter: iō dī q̄ frustra ponit ly ex temp r̄ frequēter. ¶ 4° sic nulla oīo implicatiua oppositorū est bona diffinitio: s̄ sic est de p̄dicta oīone que ponit eē diffinitio fortune. ḡ maior ps: minor pbat: qz in p̄dicta diffinitione dī q̄ fortuna est cā per accidēs: r̄ cū hoc dicit^o fm p̄positū eoz que pp̄ hoc sunt: mō ista vident̄ repugnare. .s. q̄ fortuna sit cā per accidēs effect^o fortuitū: r̄ q̄ fortuna sit cā agens fm p̄positū effect^o fortuitū: r̄ si fortuna est agens effectū fortuitū s̄ p̄positū: tunc effectus fortuitus est intent^o a fortuna agere: r̄ per q̄is fortuna nō est eius causa per accidēs: sed causa per se. Et similr̄ si effect^o fortuitus est de numero eozū que p̄pter hoc sunt: videt^o q̄ pp̄ effectū fortuitū agēs agat tanq̄ p̄pter intentū ab agente. r̄ tunc etiā agens fortuitum nō est per accidēs causa effectus fortuitū. sic ergo videt^o q̄ ista membra repugnant. .s. causa per accidēs ex vna parte: r̄ ly fm p̄positus eoz que p̄pter hoc sunt ex alia parte. ¶ 5° diffinitio competit alijs a fortuna. ergo nō est bona diffinitio fortune. p̄ntia tenet: qz diffinitio

t. 2. 4.

nō debet cōpetere alijs a diffinitio. anō pbat pōsto qd sit alijs domificator: qui sit music⁹ ⁊ intēdat facere domū ⁊ faciat eā: tūc music⁹ est cā per accidēs illi dom⁹ extra semp est frequēter fm ppositū eoz: que pp B sūt ⁊ tñ music⁹ non est fortuna: nec dom⁹ facta a musico in isto casu est effect⁹ fortuitus. ¶ 6° pbat qd fortuna nō sit cā per accidēs. nā fortuna est nā per Ap. in lra: qz est itells. q est nā: s; nā est cā p se suoz effectū. ¶ Et cō firmat. nā bec est per se: fortuna est cā effect⁹ fortuiti. ¶ videt qd fortuna sit cā per se ⁊ nō per accidēs. ergo ⁊c.

l. 2^a. 32.

In oppositū vult Ap. in isto 2° tractatu qro. vbi ponit pdictā diffinitionē fortune tanq̄ bonā. ⁊ nō opz amouere nisi ly fm ppositū: ⁊ tunc est diffinitio casus ita qd diffinitio fortune super diffōne casus addit ly fm ppositus. ¶ In ista qōne pōnede sunt distinctiōes. 2° h̄nes: ex qb^o appebit diffō qd nois fortune. ⁊ bec est n̄sio ad q̄sū. 3° vidēdū est q̄ res sit fortuna: ⁊ q̄ casus. ¶ 4° ad qd gen^o cāe reducat.

Quantum ad p^m sit p^o distinctio: qd effectū puenitiū ab agentibus: qdā sunt intenti: qdā nō intēti: sed eueniūt pter intētiōne agētis. v. g. si alijs iret ad forū ⁊ intēderet emere panē: ⁊ qui intēderet emere panē inueniret thesaurū: quā tñ inuentio nē nō intendisset: tūc illa emprio panis diceret effect⁹ intētus ab agente: ⁊ inuētiō thesauri diceret effect⁹ nō intētus ab agēte. Et est sciendū: qd ipm agens respectu intēti dī cā per se. respectu vō effect⁹ nō intēti dicit cā per accidēs. Cōsimili modo exemplū posset poni in nālīb^o: vt si nā itenderet pducere bolēm cū quinqz digitis in vna manu: ⁊ pduceret cū sex: p̄mus effect⁹ diceret intētus ⁊ respectu illius nā diceret cā per se. secundus effect⁹ diceret nō intētus ⁊ respectu illius nā diceret cā per accidēs. ¶ 2° distinctio qd effectū nō intētoz qdā eueniūt semp vel frequēter cū effectīb^o intētoz. v. g. cū alijs in byeme intēderet ire ad ballas pro emprio carnū nō intēderet maculare sotulares suos: ⁊ tñ vplurimū macularet. in tali casu maculare sotula res est effectus nō intētus qui semp vel frequēter accidit cū effectū intēto: sed si alijs eundo ad forū inueniret thesaurū pter intētiōne: talis effect⁹ diceret nō intētus eueniēs extra semp ⁊ frequēter. ¶ 3° distinctio qd ad huc effectū nō intētoz. qdā sunt notabilis bonitatis vel malitie: sicut est inuentio thesauri: vel fractio table. qdā nō sunt notabilis bonitatis vel malitie: sicut est inuētiō vni^o p̄si: vel casus vni^o p̄si in fricatioe barbe. mō sciendū est qd illi effect⁹ nō intēti qui sunt notabilis bonitatis vel malitie dīr de nūero eoz: qui pp B sunt. nā tales effect⁹ si p̄sirent cēt digni vt pp eos fieret actio: puta fuga: aut p̄secutio. effectus aut nō intēti: qui nō sunt notabilis bonitatis vel malitie: dīr de nūero eoz: que nō pp hoc sūt: qui si p̄sirent nō cēt digni vt pp eos fieret actio: nunq̄ enī est digni: vt alijs vadat ad forū ⁊ inueniat vni^o p̄sum: vel qd alijs dimittat fricare barbas pp casum vnius p̄si. ¶ 4° distinctio qd agentū: qdā dīr agentia fm ppositū: sicut sunt agētia per intellectū ⁊ rōne perfectā: qdā aut dīr agentia nō fm ppositū: sicut sunt agētia carētia rōne: ⁊ intellectu.

Quantum ad 2° sit p^o qd ab effectīb^o nō intētis qui pueniūt vt in plurib^o nō dīr fortunati: vel nō fortunati: ps ex cōi vsu loquēdi. nā pp hoc qd alijs vadat in byeme ad forū cā emēdi panē: ⁊ maculat sotulares pter intētiōne: ex hoc nō legē qd sit fortunatus: vel infortunatus. ¶ 2° qd ab effectīb^o nō intētis: qualitercūqz eueniūt qui nō sunt notabilis bonitatis vel malitie: nō dīr fortunati: vel infortunati: ps

similr ex cōi vsu loquēdi: sicut pus dicebat de ipso ⁊ fricatione barbe. ¶ 3° qd ab effectīb^o nō intētis: qui pueniūt nō in plurib^o: ⁊ sunt notabilis bonitatis: vel malitie: sicut ab agente fm ppositū ⁊ habere intellectū ⁊ rōne p̄fectā: alijs dī fortunari: vel infortunari. ps similr ex cōi vsu loquēdi de inuentioe thesauri ⁊ de fractioe tibie. ¶ 5° qd effectus agentū nō a pposito nō dīr fortunati vel infortunati nisi valde methaphorice. nā alr in inanimatis ⁊ carētib^o rōne p̄tigeret qd aliq̄ ageret a forma: mō hoc nō est nisi ex cōi vsu loquēdi: nō dicitur enī ligna ⁊ lapides eē fortunati: nisi valde ip̄tope ⁊ methaphorice. vñ si dicitur lapidē positū in altari eē fortunatū: ⁊ lapidē positū in pede eē infortunatū: B est valde methaphorice. Similr in animatis carētib^o rōne: sicut est de equo: ⁊ asino ex cōi mō loquēdi: nō dicitur aliq̄ eis accidere fortuitē: sed bene causalr: ⁊ sūt in infantibus: cum nō agūt a pposito. ¶ 5° qd diffinitio fortune posita ab Ap. est bona: pbat qz explicat p̄teritib^o p̄ceptis istius termini fortune per sui gen^o: ⁊ p suas dītas: ⁊ per respectū ad effectū fortuitū respectu cui^o dī fortuna: ps B. nā ibi ponit B nomen cā tanq̄ gen^o: ⁊ ponit ibi ly per accīs ad ostēdendū qd nō dī fortuna respectu effectū per se intētoz. ⁊ vī extra semp: ⁊ frequēter ad ostēdendū qd nō dī fortuna: respectu nō intētoz qui frequēter accidūt cū effectīb^o intētis. ⁊ qd dī fm ppositū ad ostēdendū qd agentū nō fm ppositū nō inest fortuna. ⁊ vī eoz que pp B sunt ad ostēdendū qd effect⁹ respectu quoz dī fortuna vel infortuna debēt esse notabilis bonitatis vel malitie. Et sicut ista diffinitio est declarata ita dimittēdo ly fm ppositū residuū erit diffō casus: ⁊ declaraf ei^o mēbra sic fortuna ⁊c.

Quantum ad 3° articulū posset queri que res sit casus: ⁊ que res fortuna. fortuna enī est itellec^o ⁊ volūtās: ⁊ casus est nā: que nō est itellec^o: vñ vtrūqz est nā: sed fortuna est agētis fm ppositū. casus aut est nā nō agētis fm ppositū: ⁊ hoc nō accipiēdo casum p̄t distinguit p̄tra nām: ⁊ p̄t est genus ad fortunā ⁊ ad casum in p̄p̄ta sua signatiōe acceptū. ¶ 3° est sciendū qd quīs eadez res sit itellec^o ⁊ fortuna tñ differūt fm rōne. i. habēt diuersas rōnes exprimentes: qd nois. vñ B nomē fortuna significat eadē rē: quā hoc nomē itellec^o significat: sed sup significationē hui^o termini itellec^o: hoc nomē fortuna notat qd illa res est agēs fm ppositū alicui^o effect⁹: ⁊ p̄ter ei^o intētiōne pducit vni^o alterū notabilis bonitatis vel malitie: qui est de numero eoz: qui extra semper: ⁊ frequēter solent euenire. cōformiter p̄t dici de his nominibus casus ⁊ fortuna: vt patet per Ap. in littera ⁊ pluribus locis ⁊c.

Quantū ad 4° dico qd casus ⁊ fortuna sunt cāe. ps p̄mo ex diffinitionib^o eoz in quib^o ponit B nomē cā. pbat etiā rōne: qz pueniēter videt ad iterrogationē factā pp qd. vt cū dicitur pp quid est hoc: dicimus a cā ⁊ a fortuna: vt si alijs querat: pp qd fregisti tibi tibīā: videt pp casum ⁊ infortunū. ¶ 2° dico qd casus ⁊ fortuna nō sūt cāe māles suoz effectū: qz nō itercōpōnē effectū: opz enī mām itrare cōpōsitiōne illius: cui^o est mā. ¶ 3° dico qd nec casus: nec fortuna sunt cōformalis suoz effectus: pbat p̄sili rōne sic pus. ¶ 4° dico qd casus ⁊ fortuna nō sunt cause finales suoz effectū: pbat. nā tūc effect⁹ fortuiti essent effectus intētis: intētiōne enī finē: intēdit ordinē ad illū: s; B est p̄tra dīcta. Et ex alio. nā itellec^o: vel nā ē finis effectū fortuiti: sed ista sunt casus ⁊ fortuna. ¶ 5° dico qd casus ⁊ fortuna sunt cause efficiētes suoz effectū: pbat. nā qz sunt cāe per p^m dicitū: ⁊ nō sunt cāe māles per scōm: nō finales

finales per 3^m. nec formales per 4^m. ergo sunt cause efficietes. pntia tenet. qz no sunt plura gnā cā p istis qtuor. Sz dices tu. effect⁹ fortuiti sūt ifinite cāe: s nulli effect⁹ sūt ifinita agētia. g. ¶ Dico q cū Az. dixit q effectū fortuitoz sūt ifinite cāe: nō intellexit q effectū fortuitoz eēt ifinite cāe: qz quelibet eēt fortūa capiēdo fortūā pro aia vel p volūtate: s capiēdo p itētiōne sicut nō tot gn pluriū qdlibet pōt esse efficiēs fortuiti. i. non cū tot gn cū plib⁹ itētis pōt accidē effect⁹ fortuit⁹. g. rē.

Ad rōnes

principales. Ad p^m cū dicebat q fortūa nō debet diffiniri: qz fortūa est eēt per accidēs: dico q de ente per accidēs nō est scia: nec hoc est ptra dicta: quīs enī fortūa ptingēter fiat: nō de fortūa pnt formari pnes icibiles. ¶ Ad 2^m dico q lmo fortūa est nobis nota: sicut p3 ex qōne: s pro intentione Az. dico q intellexit q effect⁹ fortuit⁹ nō psciaf euenire. ¶ Ad 3^m dico q nō frustra addit extra semp r frequēter. nā aliqua bñ eueniūt per accidēs ab aliqua cā: que tñ nō eueniūt extra semp r frequēter: sicut p3 de solarib⁹: nō ly extra semp r frequēter est scuz per ly per accidēs. ¶ Ad 4^m dico q nō implicat. nā non pnt idē dī cā per accidēs r agēs fms ppositū: qz dī agēs fms ppositū respectu effect⁹ intēti: sed agēs per accidēs respectu non intēti. similt effect⁹ fortuitus nō dī ppter B fortuitus q agēs agat ppter ipm: sed dī ppter hoc ad itellectus p dicitū q si psciret dignum eēt vt ppter ipm fieret actio. ¶ Ad 5^m dico q per accidēs capit duplr. Uno mō vt notat nō intētiōne: alio mō vt notat ppositiōne ptingēter verā. p^m mō dī q fortūa est causa per accidēs sui effect⁹ fortuiti r nō 2^m mō: r multiscus in casu p dicitō nō dī cā per accidēs: accipiēdo accidēs p^m mō: sed bñ dī cā per accidēs: accipiēdo per accidēs 2^m mō: qz B est per accidēs multiscus est cā dom⁹. sic g p3 quat in p dicitō casu diffinitio fortune non puenit alijs q diffinitio: ex eo q in diffinitione ly per accidēs capit put dēnotat nō intētiōne. ¶ Ad 6^m pcedo: q casus r fortūa sūt cause p se r B effectū intētiōz: nō sūt cause per se respectu effectū casualiū: s p accis. Ulteri⁹ qñ dicebat bec est per se: fortūa est cā effect⁹ fortuiti: pcedit: cuz B tñ stat q sit cā per accidēs: put B per accidēs notat nō intētiōne agētis quīs nō sit cā effect⁹ fortuiti p accis: put ly p accis notat ppōnē eē ptingēter verā. Q. XV.

Ueritur

Ueritur utp aliquid fiat a fortuna r casu: Et arguit p^m q non. nihil fit malū in nā: sed aliquid effect⁹ casuales sunt mali. g tales nō sunt a nā. maior est nota ex eo q deus r nā nihil agunt frustra seu mali. minor pbat. qz mōstra que dicunt eē effectus casuales dicunt peccata r mala in nā. ¶ 2^m nā nō abūdat in supfluis: nec deficit in necys. vt dī 3^m de aia. mō si aliquid fieret effect⁹ casuales: sicut mōstra q bō generaret cū tribus pedib⁹: vel cū vno: tūc nā abūdaret in superfluis: vel deficeret in necys. ¶ 3^m nihil fit pter intētiōne. ergo nihil fit a casu. pntia tenet per diffinitiones casualis. asis pbat. qz omne qd fit: fit a p^m cā: que nihil agit pter intētiōne: ad cuiuslibet enī effect⁹ pductionē cōcurrit p^m cā efficiens. ¶ 4^m in celo nihil fit a casu. ergo nec in istis inferiorib⁹. pntia tenet ex eo q ista inferiora regunt a celo. asis pbat q ex eo q mot⁹ celestes qui sunt in celo sūt cōsimilt nō extra semp r frequēter. ¶ 5^m si aliquid fieret a casu: vel B eēt ppter hoc q fieret raro: vel q causis eius sufficēter applicatis talis effect⁹ ab eis pducif. nō pōt dici p mūm. nā tunc alique punctiones planetaz: sicut iste que sunt raro dicerent fieri a casu r a fortuna: qd est falsum. nec pōt dici scdm: ex

ergo quotienscūqz cause alicuius effectus sunt efficiēter applicate ad illū effectum: necio segtur ille effectus. ¶ 6^m nā aliquid fieret a casu per diffinitionem casualis: hoc eēt illud qd fieret raro: r oē tale a casu fieret raro. Sed hoc nō. nā hoies nasci cū sex digitis in vna manu est casualis: r tñ nō fit raro: ex quo semp est aliqz cum sex digitis in vna manu: si nō hic forte alibi: sicut p3 euidēter.

In oppositum

est Az. de cuius intentione est aliquid fieri a casu r a fortuna. ¶ In ista questione pmo videndum est an aliquid fiat a casu. 2^m videndum est qualiter aliquid dicat fieri a casu. r similtiter suo modo videndum est de fortuna.

Quantum

ad p^m sciendum est: q erat due opinio: nes extreme de ista mā r vna mediā. p^m erat q nihil fieret a casu: r illa dixit hoc esse ideo: qz oia ex necitate eueniūt. ¶ Alia opinio erat que dixit q oia fierent a casu: r mouebat ab isto pncipio: qz oia que fiunt pter intētiōne agētis fiunt a casu: sed oia que fiunt in nā fiunt pter intētiōne agētis ex eo q si fierent cum intētiōne agentis oporteret q nā pducens cognosceret finē pducēdum: sed hoc nō. cū enī lapis descēdit non cognoscit finē qui acgrif per eius descēsus. r ideo dicit ista opinio q lapis descēdit a casu. Et cōsimilt dicit cōsimilt effectus qui fiunt a nā fieri a casu. r silt ista opinio dicit q necitas opationū r dispositionū rez nāliuz nō puenit ex parte finis: sed ex pte materie: vnde dicit q nō pluit ppter herbas: qz pluma aliqñ nocet herbis. sicut pdest: s pluit ppter hoc q pzius vapor calefactus eleuat sursum: r postea puerfus in aqua ppter grauitatem descēdit: r fit pluuia. ¶ Contra istas opinioes fm opinione mediā ponunt pnes. p^m q aliqua fiunt a casu r aliqua nō. p mū p3: qz aliq fiunt pter intētiōne agētis: vñ artifex sicut si aliqñ intēdit scribere. a. scribit. b. 2^m p3. nā nō est verissimile q mot⁹ celestes fiant casualiter. postqz ita regulariter fiunt. p3 B per diffōnez casus: illa enī que fiunt a casu: nō fiunt semp r frequēter. ¶ Ad rōnes. g opinioū 3iaz rīdet ad rōne pme: q nō oia de necitate eueniūt: pter hoc enī tolleret libertas liberi arbitry. ¶ Ad rōne scōbe cū dicebat: illa que pducit nā pducit pter intētiōnez. rīdet q vez est si intētiō capif pro cognitione: lapis enī cuz descēdit nō cognoscit finē ppter que descēdit. si vō intētiō caperet pro iclinatione nāli: tūc negat q oē qd fit a nā fit pter intētiōne: vñ cuz lapis descēdit: quīs descēdat pter cognitionē: tñ nō descēdit pter iclinationē nāli. mō cū dī casualia sunt que fiunt pter intētiōne agētis: itelligit pter iclinationem nāli. ergo cū lapis descēdit r fragif ollam descēsus ille nō est casualis: qz ad illum iclīnatur lapis ex sui nā: sed fractio olle dī casualis: qz ad illā nō iclīnat ex sui nā. r vlteri⁹ qñ dicebat ista opinio q nō plueret pp herbas: negat. r qñ dī q aliqñ nocet herbis: dī q hoc est a casu. ¶ Isto viso p3 q aliq fiūt a casu. vidēdū est mō pp qd aliquid dī fieri a casu. Ad qd rīdet: q iō fit a casu: qz fit pter intētiōne r iclinationes nālem ipsius pducētis rē.

Quantum

ad 2^m suppono p^m q in istis inferiorib⁹ ad cuiuscūqz effect⁹ pductionē pcurrūt plura agētia picularia: vñ ad cuiuscūqz effect⁹ pductionē p^m cā effectiue pcurrit. ¶ 2^m suppono q quelibet talia agētia plura sunt vñ sub alio vel ambo sub 3^m: ita qz iter oia ista est dare vñ p mū: ista suppositio p3 ex 2^m r 3^m meta^m r 4^m b^m. ¶ 3^m suppono q iter illa agētia agēs p mū agit mediantib⁹ alijs tanqz mediantib⁹ instrumentis: dirigēs r regulās actiones illoz agētū: cognoscens quēcūqz effectū pducēdum a se cū illis causis partialibus. p3 hoc. nā nō videt verissimile q deus seu illud pū

Alb. de sar.

§

45

num pducatur aliquo effectum quez no cognoscat pdu
 cedus: r que pducatur pter eius intentione. ¶ Tunc sit vna
 distinctio qd aliqd dicim' posse fieri a casu duplr. s. sim
 pliciter: r fm qd. Illud dr fieri a casu simplr qd fit pter
 intentione cuiuslibet ageris ipm pducetur: ita qd nulluz
 ageriu ipm pducetur intentione. Sz illud pot' dici fieri
 a casu fm qd qd fit a plurib' agerib': r fit pter intentione
 aliquoz de numero illoz ageriu: sz no oium. vbi gra. si ali
 quis effect' pduceret simul a sorte r a platone: r pduce
 ret a sorte pter intentione: r a platone cu intentione. Tunc
 ille effect' diceret fieri a casu fm qd. vbi gra. Si sortes
 iret a secana illa intentione qd vellet trahere nauem: r pla
 to iret eode illa intentione vt vellet se balneare: r tuc co
 geres ad trahedu nauem cuz sorte. tunc illa tractio nauis
 posset dici casualis fm qd: qz in ordine ad platone licet
 no in ordine ad sorte. ¶ Tunc sit p' xlo. In na aliqd pot'
 fieri a casu. 2o mo pbat: qz pole est qd aliqs lapis descen
 dat: r in descensu frangat vna ollam. Si r pole est: qd ager
 nale ite dat aliquo fine: puta pducit sibi sile: r pducit sibi
 bi dissimile: puta monstruz. g' xclusio vera. ans pz de se.
 p'ntia pbat. naz h' effect': sicut fractio tibie r pductio
 monstruz: sunt effect' casuales respectu noiatoz agerium
 postqz sunt pter nale inclinatione: r intentionem ipsoz.
 ¶ 2o in arte aliq' aliq' sunt a casu: ita etiā in na. p'ntia
 tenet ex eo qd sic est in arte: ita etiā in na: cu ars sit imi
 tatiua nature. ¶ 3o s' nihil fit a casu simplr. pbat: qz oē
 qd fit: fit a plurib' ageribus p'currētib' per p'm suppositi
 onē: ite que vnu est p'm p' 2o qd effectū pducēdu cog
 noscit: r pp illū agit: vel pducit p' 3o. g' talis effect' no
 fit simplr a casu. tenet p'ntia. qz illud dr fieri simplr a ca
 su qd fit pter intentione cuiuslibet pducētis. ¶ 2o arguit
 ad idē aucte Linconiensis r ei' exēplo: sup isto 2o: vbi di
 cit: qd si p'familiās suū bouē sciret cecidisse ad puteus r
 mittat sorte r platone filios suos ad puteum auferēdo
 signā: r mittat eos sic: qd vnus nesciat de alio qd sibi cō
 mittit: r credat eos simul venire ad puteū: r cuz vidēt
 bouē extrahit eū a puteo: r talis extractio bouis no est
 casualiter respectu mittētis: sed bñ respectu missoz: ita
 qd s' in cuiusqz effect' pductione sic se bēt: qd quis ali
 qs talis effect' fit bñ casualis respectu aliquaz cāz par
 ticulariū: no tñ respectu p' s. dei. ¶ 3o ad idē: hoc oē qd
 fit: fit a p' cā: sz nihil fit a p' cā pter eius intentione. g' ni
 bil fit casualr in ordine ad p'm: r per p'ntis nihil fit casual
 liter simplr. maior est nota ex supponibus. minor pbat
 ex eo qd si ita que dicim' fieri casualr respectu cāz par
 ticulariū etiā fierēt casualr respectu p' cause: sequerē
 qd postqz illa eēt facta no pseruant a p'ma cā postqz
 fuissent facta pter eius intentionem: sz p'ntis est falsum de
 monstris que pducta sunt in eē: r pseruant a p' cā. ¶ 4o
 aucte Boetij dicētis quecuqz veniūt sunt debite ordi
 nata r bñ facta. r sō nihil inordinat' in nā. sz si aliqd dr
 inordinatū: hoc est solū ad nostrā apparētiā no deitan
 do ab ordine nāe vli: sz bñ particularis. Ex ista s'ne seqt'
 p' nihil esse casualr simplr: vñ non seqtur hoc fit pter
 intentione ageris illius. g' fit pter intentione ageris ab i
 riori ad supius negatiue: sic etiā no seqtur b est casuale
 respectu illi' ageris. g' est casuale respectu ageris: qz hoc
 nomē casuale cludit negatione. 2o seqt' qd aliq' pnt' dici
 magis r min' casualia. nā que sūt pter pluriū ageriu in
 tentione ista magis casualia dicūt' qz illa que no sūt p
 ter itentione tot ageriu ipa pducētū. 3o seqt' qd pp b qd
 lateat nos cā alicui' effect' pducens cognitiue vel pdu
 ctiue nos dicim' aliqs effect' tūc casuales simplr qz
 no sint recte: sic in sili si aliqs qui p' facie videat aliqz
 horologiu credit horologiu vel pulsatione horology eē

casualē: sed cū videt rotas sic moueri: que sunt cōe talis
 pulsationis cogit talē pulsatione eē ab arte. ¶ Ad rō
 nes dico qd bñ pbat: nihil fieri a casu simplr: cuz hoc tñ
 stat qd fiat multa a casu fm quid. Questio. XVI.

Lrum casus r fortuna repiant in p'ntin
 gentib' equalr: Et arguit p' qd
 no. sit aliqz ager ptingēs eq'r. nā si sic tunc
 sequerē qd vna quā d'p. in isto 2o ponit no
 eēt sufficiens. r eoz que sunt aliq' sunt pp ali
 qua: frequenter aliq' raro. s. e'z temp' r frequēter. mo ibi
 no ponit b mēbrū ptingētē equalr: vel ad vtrumlibet
 qd idē est. ergo si p'dicta d'p. eēt sufficiens: videt qd
 no sit aliqz ptingēs equalr: seu ptingēs ad vtrūlibet. ¶ 2o
 respectu potētie actiue: no est aliqz ptingēs equalr. nec re
 spectu potētie passiue. g' p'ntia tenet. nā si eēt aliqz p'ntin
 gens equalr. b videret eē respectu potētie actiue vl pas
 siue. p' p'ntis pz p' Lōmē. sup isto 2o qui vult qd respec
 tu potētie actiue: no sit aliqz ptingēs equalr. r b pbat.
 nā si sic sequerē qd aliqz pduceret opposita postqz eēt
 indifferēs r no magis determinatū ad pducēdu vnum
 qz aliū. 2o ps actis pz p' Lōmē. sup isto 2o qui vult qd respec
 tu vna passiua fm d'p. 9o meta. sequeret: si no eēt
 ptingēs equalr respectu potētie actiue sic itaz dicebat: r
 no eēt ptingēs equalr respectu potētie passiue: tūc eēt
 aliqz ager qd posset illud equalr pducē in potētia passi
 ua rē. ¶ 3o pbat qd casus r fortuna repiant in ptingētū
 bus equalr. nā sorte lucrari ad taxillos vel non lucrari
 est ptingēs equalr: r cū lucrē b dicim' eē ptingēs equa
 liter. ¶ 4o si tripes cadat ptingēs ad vtrūlibet est qd ca
 dat sup pedes: vel no: qd dicimus esse a casu.

In oppositum arguit p' qd est aliqz ptingēs
 eq'r: qz sorte sedere r sorte no
 sedē est ptingēs equalr. ergo. ¶ 2o nā sorte ludere ad ta
 xillos est ptingēs equalr lucrari: vel no lucrari. ¶ 3o nā
 d'p. in p' p'oz. ponit aliqz esse ptingēs ad vtrūlibet. mo
 idē est ptingēs equalr: r ptingēs ad vtrūlibet. Deinde ad
 pposituz qōnis est Lōmēta. qui negat casum r fortunā
 repti in ptingētū equalr: vñ sorte sedere: vel ambula
 re est ptingēs equalr: r no dicim' qd sorte sedere vel am
 bulare fiat a casu: r a fortuna. ¶ In qōne p' vidēdum
 est de supposito questionis. Videlicet si sit aliqz cōtin
 gens equalr. 2o videndum est de questio.

Quantum ad p'm sciendū: qd ptingēs capit aliqz
 pro oi eo qd pot' euenire isto mo: dicim'
 mus qd solē oriri est ptingēs. Alio mo accipit' put' distū
 quā p'tra neciūm r impose. L'po illo qd pot' fieri r pot'
 no fieri: r sic accipiedū ptingēs distinguit' triplr. nā qd
 dā est ptingēs in plurib': r quoddā est ptingēs vt in pau
 ciorib': r quoddā dr ptingēs equalr: seu ptingēs ad vtrū
 libet rē. Cōtingēs vt in plurib' d' qd magis aptū natus
 est euenire qz suū oppositū: vt canescere in senectute: qz
 vt in pauciorib': r raro boies canescunt in iuuetute: sed
 frequēter in senectute. Cōtingens equalr est qd no ma
 gis nec min' est aptū venire qz suū oppositū: vt sorte se
 dere vel no sedere. ¶ Alia distinctio est qd ptingēs aliqz
 dr ptingēs equalr in ordine ad totū tēpus: vel in ordine
 ad suas cās. ptingēs in ordine ad tēpus dr qd no magis
 aptū est euenire vno tpe qz alio: sicut est sorte currere:
 vñ indifferēter in vno tpe pot' currere sicut in alio dūta
 men requisitum ad currēdu cōsimilr se bēt. Cōtingens
 aut equalr in ordine ad suas cās ad hoc distinguit'. nā
 quoddā est ptingēs in ordine equalr ad e' cām mālez:
 r quddā est in ordine ad cās agētes. ¶ Adhuc distinguit'
 tur: qd quddā est ptingēs in ordine ad cās gētes equalr
 que no sunt actiue fm ppositum: sicut sunt agētia mere
 nālia:

nālia: seu agētia que agunt sine deliberatione. Et quōdā
 dī ptingens equaliter ad cās agētes sūm ppositus: sicut
 sunt agētia volūtaria que agunt ex pposito. ¶ Tūc sit
 p̄ clusio: q̄ aliq̄ est ptingens equalr in ordine ad cau
 sam mālē. hoc patet. nā caliditas ptingit equaliter q̄ re
 cipiat in mā: vel non recipiat in mā. sūm sūm forma sibi
 opposita. s. frigiditas: cā huius est: q̄ mā de se indiffe
 rens est ad quācūq̄ formā recipiendā. Et notāter dico
 de se: q̄ aliq̄ ppter dispositiones sibi supadditas deter
 minat magis ad recipiendā vnāq̄ formā q̄ aliam: sicut
 similit̄ mō de thesauro abscondito in terra ptingit equa
 liter q̄ iueniat: q̄ nō. de se enī est idifferens ad hoc.
 Et etiā notāter dico de se. nā si non esset absconditus in
 terra pfunde: sed bñ alte vbi boies p̄tinue foderent p
 ter illud se bēret nō equalr ad inueniendū: vel nō ad
 inueniendū. ¶ 2ª clusio: q̄ aliq̄ est ptingens equalr
 in ordine ad potētiam passiua ractiua: non cōparādo
 potētiam actiua ad aliq̄ determinatū passum: r̄ intelli
 gēdo de potētia actiua nō agēte sūm ppositus. p̄ hoc. q̄
 aggregare vel segregare est ptingens eq̄lter: r̄ in ordi
 ne ad ignē q̄ est agens nō sūm ppositum: tñ nō cōparat̄
 in ordine ad aliq̄ determinatū passum. Similit̄ pdu
 cere ranas vel muscas est ptingens equalr in ordine ad
 celum: nō cūz cōparat̄ ad determinatā mām: seu passūz
 per q̄ determinet̄ ad pducēdum ranas. ¶ 3ª clusio:
 q̄ respectu potētie actiue non agētis sūm ppositum: cūz
 determinat̄ ad aliq̄ determinatū passum nō est cōtin
 gens equalr. patet hoc. q̄ cum ignis applicat̄ alicui pas
 so disposito ad agēdum ignis nō est indifferēs: nec equa
 liter se hīs ad igniendum illud vel illud: vel ad ignien
 dū illud. vñ in potestate eius nō est illud passum ignire
 vel nō ignire. s. r̄ cūz influentia celestis alicui passu ap
 plicat̄ ad hoc q̄ ex eo generent̄ musce nō est in potesta
 te influentie celestis ex eo nō generare muscas: s. per il
 lud passum determinata est ad agendum r̄ generādum
 muscas: r̄ alibi per vnū aliud determinat̄ ad generādū
 ranas. s. r̄ cum ignis applicat̄ homogeneis separtis abin
 uicē nō est in potestate eius non segregare ea. Sic ergo
 agētis que agunt nō sūm ppositū per passa determina
 ta inclināt ad determinatos effect̄ pducēdos: ad quos
 pducēdos bñ tñ erāt indifferētia: r̄ equalr se habentia
 cū nō erāt cōparata ad determinata passa. Et sic intel
 lit Cōmētator ptingēs equalr eē respectu potētie acti
 ue. s. nō agētis sūm ppositū: applicato passo Cōmētator
 dixit v̄z: r̄ q̄ videt̄ bñ sonare. Rō sua facta in 2° arti
 culo p̄ncipali. s. q̄ nihil pduceret vel opposita. ¶ 4^a cl
 bñ est aliq̄ ptingēs equalr respectu potētie actiue agē
 tis sūm ppositū. patet B. nā si non sequerē q̄ volūntas
 mea nō eēt libera respectu suoz effectuum. patet hoc si
 nō esset equalr potēs pducere acuum: r̄ nō pducere. Et
 vterius si nō eēt libera r̄ indifferēs respectu suoz effe
 ctū nō eēm laudādī: nec vituperādī exactib⁹ volūta
 tis: q̄ est p̄tra oēs p̄bos morales. p̄ntia tenet ex eo q̄ il
 la que nō sunt in p̄tate nostre voluntatis: nec libertate:
 nec sum⁹ laudādī: nec vituperādī. Et s. r̄ hoc appetimur
 in nobis ipsis: vñ ad hoc si eēmus bñ inclināt ad facien
 dū vnū magis q̄ aliud adhuc per libertatē n̄re potesta
 tis possum⁹ facere oppositū illū: r̄ ad q̄ sum⁹ inclināt
 r̄ dimittere r̄ nō facere illud ad q̄ sumus inclināt: r̄ sic
 patet qualiter equaliter est contingens.

Quantum ad 2^{am} suppono p̄: q̄ agētia nālia plu
 ries r̄ frequētius pducūt effect̄ intē
 tos q̄ nō intētos. p̄ hoc. nā pluries pducit̄ bō cū quin
 que digitis in vna manu q̄ cū plurib⁹ vel paucioribus.
 s. r̄ pluries pducit̄ vitulus cū vno capite q̄ cū plurib⁹.

¶ 2ª suppositio q̄ agētia: que agūt sūm ppositum: plu
 ries pducunt effectus notabilis bonitatis: vel malitie
 q̄s intēdūt q̄ q̄ pducūt effect̄ quos nō intēdūt: videm⁹
 enī illos frequēter ditari qui laborāt: r̄ intēdūt pro diui
 tīs q̄ illos qui nō laborāt pro ipsis. verū tñ agētia sūm
 ppositū plus deficiūt ab eoz itēto q̄ agētia pure nālia
 nō agētia sūm ppositū. r̄ hui⁹ rō est. nā agētia nālia agūt
 solū pp bonū. agētia aut̄ sūm ppositū agūt pp bonū ap
 parēs. ¶ 3ª suppo: q̄ casus p̄prie loquēdo: tūc accidit cū
 pducit̄ aliq̄ effect̄ nō intētus: seu p̄ter intētione r̄ icli
 nationē agētū gālūm nō sūm ppositū. Et notāter dico
 agētia r̄ nō agētia: q̄ quīs eclipsis lune fit p̄ter intētione
 ipsius motoris: pp B q̄ eclipsis lune est defect̄ lune: mō
 motor nō intēdit defectū sui orbis mobilis. Et quīs eclī
 psis lune fiat raro: nō tñ dī fieri a casu pp B q̄ nō fit p̄
 ter intētione suaz cāz agētū simul r̄ nō agētū. Patet
 hoc ēt ex alio q̄ nō fiat a casu. nā eclipsis lune pōt p̄ci
 ri: s. casualia r̄ fortuita nō pōt p̄ciri. dicit enī Ar. casus
 r̄ fortuna eē icertā. ¶ 4ª suppono q̄ tūc accidit fortūa
 q̄ aliq̄ effect̄ notabilis bonitatis vel malitie accidit
 alicui agēti sūm ppositū p̄ter eius intētione: ex ista sup
 positione sequit̄ q̄ illi qui pauciora p̄cogitat̄ r̄ intēdūt
 plura accidunt eis fortuita. p̄ B: q̄ oēs effect̄ boni qui
 eis accidūt dicunt̄ effect̄ fortuiti: q̄ eueniūt eis fortui
 te pp B q̄ accidūt eis p̄ter intētione eoz: r̄ pp hoc cōiter
 dī: vbi maximus intellect⁹ ibi minima fortuna: q̄ nō in
 telligit̄ q̄ magis sapiētib⁹ min⁹ de bona accidat: s. r̄ intelli
 git̄ q̄ magis sapiētib⁹: qui de multis puidēt pauciores
 effect̄ dicunt̄ fortuiti: r̄ min⁹ sapiētib⁹ plures effect̄ di
 cunt̄ fortuiti. Et totū dī pp B q̄ hic termin⁹ fortūa cō
 notat aliq̄ effectū fieri vel accidē p̄ter ei⁹ intētione. s. il
 li⁹ cui accidit. ¶ Tūc sit p̄: q̄ accipiēdo casus p̄prie sit
 iā dcm̄ est: casus repit̄ in p̄tingētib⁹ raro. p̄ B. nā per 3^{am}
 suppositionē: tūc casus dī accidere: q̄ pducit̄ aliq̄ effe
 ctus p̄ter intētione agētū nālius: s. hoc est raro r̄ nō in
 p̄tingētib⁹ equalr per p̄mā suppositionē. q̄ casus reperit̄
 in p̄tingētib⁹ raro: r̄ nō in p̄tingentib⁹ equalr. ¶ 2^a p̄clo
 accipiēdo fortunā p̄prie sicut dcm̄ est nō repit̄ in p̄tingē
 tib⁹ equalr. p̄bat. nā per 4^{am} suppositionē: tūc accidit
 fortuna q̄ euenit aliq̄ effect̄ notabilis bonitatis vel
 malitie p̄ter intētione agētis sūm ppositū: s. hoc est raro
 per 2^{am} suppositionē r̄ nō equalr. ergo. ¶ 3^a accipiēdo
 fortunā improprie alr q̄ dcm̄ est: casus r̄ fortuna repiunt̄
 in p̄tingētib⁹ equaliter: imo adhuc ita large accipiunt̄
 casus r̄ fortuna: q̄ aliq̄ effectū intētum dicimus esse
 fortunā: vnde aliq̄ ludētem ad taxillos: si lucrat̄ dici
 mus hoc eē a fortuna: nō obstāt q̄ intendebat lucrari.
 nā Cōmētator q̄ dixit casum r̄ fortunā nō repiri in cō
 tingētib⁹ equaliter: intellexit hoc casum r̄ fortunā ac
 cipiēdo proprie: sicut iam exponebatur.

Ad rōnes p̄ncipales. Ad p̄mā q̄ dī q̄ diuisio Ar.
 nō eēt sufficiēs. nego. q̄ itēdebat de il
 lis: que sūt in ordine temp⁹ p̄sili mō. r̄ quedā raro mō:
 q̄ aliq̄ dicunt̄ fieri equalr: nō est in ordie ad intētione
 agētis. ¶ Alie rōnes adducte bicinde vadūt v̄s suis.

Tertus cōmentī. LXXXII.

¶ Peccatum autem sit r̄ in bis: que sunt sūm
 artem r̄. **Questio. XVII.**

Meritur an nā intēdat pducere mō/
 strū: Et arguit̄ p̄ q̄ sic. mō/
 strū intēdit̄ pducī a nā. ergo. Cōsequētia vi
 det̄ eē bona. an̄s p̄bat. aliq̄n̄ bec erit vera:
 mōstrum intēdebat̄ pducī a nā. ergo aliq̄n̄
 bec erit vera. mōstrū intēdit̄ pducī a nā. p̄ntia nota est
 Alib. de fax. § 2

de se. ass. pbat. nā posito q̄ iā pduct^o sit vnus bō mon-
struosus: tunc arguit sic. hoc demonstrando istum boiem
intēdit p̄duci a nā: sed hoc est mōstrū. ergo mōstrū in-
tēdit p̄duci a nā. p̄ntia bona. qz sylls expositorius: r̄ mi-
nor est vera. sic p̄ per casum: q̄ maior sit vera p̄. qz B
est eiisdē speciei cū pducēte. ergo nō minus intēdit ab
ipso: q̄ si nō eēt mōstrū. ¶ 2° ad cuiuscūqz mōstri p̄du-
ctionē p̄currit p̄ cā: sed ista nihil p̄ducit p̄ter eius intē-
tionē. ergo ad min^o ipsa intendit illud. ¶ 3° mōstrū est
ens nāle: s̄ q̄libet nāle cuz pducit intēdit a nā. ḡ r̄c.
q̄ mōstrū sit ens nāle. p̄. qz est cōpositum ex mā r̄ for-
ma: r̄ tale nōlāt nāle. ergo. ¶ 4° in p̄ductione monstrū
mā disponit p̄ nām pro gnātionē mōstri. ḡ mōstruz in-
tēdit a nā. p̄ntia tenet. qz nisi ex B posset p̄bari intēdi a
nā videlicet: qz nā disponit per nām ad gnātionē mon-
stri: p̄ illi mō nō possum^o p̄bare nām agē p̄p̄ finē. vnde
p̄pter B q̄ nā disponit mām disponib^o p̄uenientib^o fini
gnādo: nos dicim^o siue arguimus q̄ nā agat p̄p̄ finem.
¶ 5° nisi mōstruz intēderet a nā: sequerēt q̄ postq̄ eēt
p̄ductū nō amplius hēret curā de eo. p̄ns falsum. falsi-
tas p̄. qz nos videm^o postq̄ aliqs bō est gnātus cuz sex
digitis in vna manu: nā ita bñ nutrit r̄ auget sextū digi-
tū sicut alios q̄ nō eēt: si nō hēret curā de eo. ¶ 7° mon-
stra nō sūt gratis: imo fiūt aliqñ p̄p̄ finē. ḡ videt q̄ intē-
dant a nā. p̄ntia p̄: ass. pbat. qz mōstra fiūt ad denotan-
dū euenire aliqd futurū. p̄ B p̄ Romanos qñ nascebāt
eis mōstra offerēbāt bec vus eoz: vt auferret ab eis illō
malū futurū: cuius malū illud mōstruz erat p̄noscitatio.

In oppositum arguit sic. p̄ctm̄ r̄ malum nāe
nō intēdit a nā: s̄ mōstruz dī
p̄ctm̄ nāe. ḡ. ¶ 2° mōstruositas est dispositio disconue-
niēs r̄ inālis ip̄saz rez mōstruosaz. gnā nō intēdit ea
p̄pter B q̄ nā nō intēdit disconueniētia r̄ inālia rez nā-
liuz. ¶ 3° q̄ nā p̄ducit mōstrū: hoc est a casu: q̄ aut fit
a casu fit p̄ter intētionē illius respectu cui^o dī ille casus.
ergo cū mōstra dicant casualia respectu nāe p̄ticularis
segitur q̄ nā non intēdit ip̄saz defectū. ¶ 4° sic est de
mōstris in arte: ita est et de mōstris in nā: s̄ sic est: cum
artifex facit ea p̄ter intētionē faciendū ea. ḡ et sic est de
mōstris nālib^o. maior videt etiā vera. minor p̄. nā cuz
aliqs intēdit scribere vna oīone verā: r̄ scribit vna fal-
sam: hoc est p̄ter eius intētionē. p̄. hoc: qz postq̄ est scri-
pta statim delet eā: qñ videt eā eē falsā. ¶ In ista q̄-
ne p̄ vidēdū est de qd noisbui^o termini monstrū. 2° vi-
dēdū est de causis i gnāli gnātiōe mōstri. 3° de questio.

Quantum ad p̄ sciēdū est q̄ mōstrū dī euenire
in nā p̄ter cōem r̄ solitus cursum nāe
ad aliqd futurū designādū: vñ antiqui sic designabāt in
6° articulo p̄ mōstra genita in tali vel tali regione p̄no-
sticabant talia vel talia futura euenire in tali vl tali re-
gno: ita q̄ hic termīn^o monstrū est termīn^o p̄notatiuus:
qui supponēs pro subro: p̄notat ip̄m eē factuz p̄ter cōez
r̄ solitū cursum nāe: r̄ p̄notat ip̄m hēre quādam diffor-
mitatē in ordine ad effect^o nāles p̄suetos p̄duci quāuis
nō in ordine ad totū vnūuersuz: vñ mōstrū s̄ sit quedā
difformitas ad effectus nāles seu ad aliquos effect^o: nō
tñ in ordine ad totū vnūuersum: vñ quāuis bō cuz duo-
bus capitib^o sit quedā difformitas in specie humana: nō
tñ ad totum vnūuersum: ex hoc q̄ totum vnūuersuz de-
coratur: r̄ fit pulchrius per mōstra.

Quantum ad 2° articulū sciēdum est q̄ gnātiō/
nes mōstroꝝ: aliqñ fiunt ex p̄te m̄e
vt qñ est nimis multa: vel nimis pauca. vñ dicit Alber-
tus semel gnābāt vna puella cuz māmis pendētib^o: r̄ B
p̄pter gbūdāriam seminis: sed qñ gnānt boies sine pe-

ribus: vel cum vno pede: hoc est p̄pter paucitatē m̄e.
Aliqñ etiā mōstrū fiunt ex p̄te p̄tinetis: vñ aliqñ p̄pter
strictitudinē matricis: vel p̄pter rupturā: vel indebitas
inuolutionē violentā gnānt mōstra aliter r̄ alr dīposi-
ta. Aliqñ etiā gnānt ex p̄te agentis: r̄ hoc ex p̄te gnāntis
istrumentalis sic sunt q̄lirates p̄: vñ aliqñ p̄pter nimīū
defectū caloris: vel aliqd bō gnānt viri maleficiatū: qui
possunt dici mōstra: qz nō possunt hēre vsum cū mulie-
ribus sic cōiter solēt viri. Aliqñ aut ex p̄te agentis p̄nci-
palis. verbī grā: si pro aliquo tpe eēt p̄stellatio p̄uentēs
pro p̄tione porcoꝝ r̄ plus in vno tpe q̄ in alio: tūc for-
te per illā p̄stellationē gnāret bō habens multū magis
lōgū q̄ p̄suetus est cē vultus boīs: qz illa cōstellatio vo-
luit p̄ducere vultum porci: r̄ generās vultū boīs: ille er-
go cause p̄currentes refrāgentes se adinuicem simul p̄-
ducunt vultuz boīs longum: r̄ longiorem q̄ cōmuniter
solent esse vultus hominum. ergo r̄c.

Quantum ad 3° articulū sit p̄ distinctio: q̄ di-
plex est nā: vnūuersalis r̄ p̄ticularis: sicut
prius dicebat per nām vnūuersalē intelligit p̄ cā. ¶ 2°
distinctio: nām aliqd in ordine itendē p̄t itelligi dup^o.
vno mō p̄ncipalr: tanq̄ melius r̄ optimū in ordine iten-
tionis. Alio mō min^o p̄ncipalr: r̄ quodā mō minus p̄nci-
paliter p̄ditionalr: vbi non p̄t obtinē optimū. vbi grā.
vt si aliqs iret ad curias Romanā: r̄ itenderet p̄curare
episcopatū: r̄ in casu vbi nō obtineret episcopatū vellet
impetrare vna dignitatē aliā. s̄ p̄positurā: tūc p̄ncipalr
intēderet episcopatū: r̄ min^o p̄ncipalr intēderet p̄posi-
turā vel aliqd tale. s̄līr cuz aliqs laps descenderet p̄nci-
paliter itenderet descēderet per lineā rectā: r̄ minus p̄-
cipalr per lineā obliquā. nā si caderet supra aliquā tabu-
lam trāuertibilr positā anteq̄ descēderet: descēderet
per lineā obliquā si posset. ¶ 3° distinctio q̄ mōstrum
vno mō capit^o pro subro alicius. Alio mō pro mōstruo
sitate seu difformi dispositione subri. ¶ Tūc aliqñ po-
nunt istas p̄nes. p̄ q̄ nā p̄ticularis bene intēdit p̄ducē
mōstruz accipiēdo mōstrū pro subro: seu pro illa re que
est mōstruosa. pbat. nā p̄ducto aliquo mōstro. Arguit
sic. hoc intēdit a nā. ergo per p̄uersionē simplicē itēdit
nā hoc. Sed hoc est monstrū: accipiēdo mōstrum pro
subro vel absolute: nō put iste terminus mōstrū notat
mōstruositatē. ¶ 2° p̄clusio: nā p̄ticularis non intendit
mōstrū intētionē p̄ncipali: put hic terminus mōstrum
supponit pro tali dispositione. p̄. qz in tali itentione in-
tēdit qd melius est: modo talis dispositio nō est melior.
¶ 3° p̄clusio: nā p̄ticularis bñ intēdit mōstrū accipiēdo
mōstruz pro tali dispositione intētionē minus p̄ncipali.
patet. qz postq̄ melius est p̄ductio sub dispositione etiā
indebita quā si oīno nō p̄ducere: segitur q̄ appetat p̄-
ducere magis q̄ oīno nō p̄ducere. ergo talis dispositio
indebita itēdit minus p̄ncipalr. ¶ Breuiter nō curan-
do de istis p̄nibus alr p̄t saluari questio: pro qua sup-
ponendū est q̄ aliq̄ sunt verba sicut sunt ista itelligere:
cognoscē: scire: intēdere: appetere: que terminos sequen-
tes se restringūt ad supponēdum pro bis pro qb^o suppo-
nūt nō absolute: sed cuz appellatione p̄ntis. nā p̄ceptus
fm̄ que tales accusatiui significāt ea que sign^oficāt cum
casu accusatiui vel notatiui ip̄saz: si precedūt talia ver-
ba nō restringerēt ad supponēdū pro bis pro quib^o sup-
ponūt cū tali appellatione: r̄ hoc est qd solet dici: p̄dica-
tū appellare suā formā r̄ nō subm. Et p̄pter B in casu so-
let ista p̄cedi: venientē cognosco: r̄ nō cognosco venien-
tē: posito casu qui cōiter ponit. r̄ isto mō p̄cedit: q̄ deū
trinū r̄ vnū cognouit Az. r̄ tñ Az. non cognouit deū tri-
nū r̄ vnū. ¶ Isto supposito sit p̄ p̄clusio: nā p̄ticularis
non

non intendit pducere moſtrum. pbat. monſtra dicunt fieri a caſu in ordine ad nam particularē. ergo nā pccularis pter intētionēz pducit moſtra: r per pns nō intendit pducere moſtrum. ¶ 2° nā intendit pducere ſibi ſimile r nō diſſimile: mō cum pducunt moſtra pduant diſſimilia in diſpōnibus pducētib⁹. ¶ 2° pcluſio: monſtrū intendit a nā. pbat per pmā rōnez poſitā in pncipio qōnis: ita q virtus ſnuſ ſtat in boc q pducto alio quo moſtro nā pccularis bñ intendebat pducere hoc: ſz nō intendebat pducere hoc ſub tali ratione moſtruoſa. ¶ 3° pcluſio: monſtrum intendit a nā vniūſi: r nā vliſ intendit pducere moſtrum. patet. nā q ſunt moſtra: hoc eſt ad decore vniuerſi: ſed oē tale intendit nā vniūſi. Ex alio nā vniūſi bñ pccit ipm fieri talis diſpōnib. ergo nō pducat ipm tale pter intentionē: r ſicut puſ dicebat in ordine ad pmā cām: nō ſunt alſq̄ caſualia: ſz oia que pducit: r qualitercuqz pducit cū itētionē. ſz nā vniūſi ita intendit pducē moſtra ſicut moſtra intendunt ab ea. Et imaginandū eſt hoc: qz ſicut in arte aliqñ magiſter opis pccipit ſubdito ſuo. vbi grā. de arte pingendi facias tibi talē imaginē turpē: ita q ille ſubdit⁹ neſciēs ad quez finē: vñ dolet q debet facē talē imaginē: recte facit eam ptra intētionē: vñ poſtq̄ circa illā imaginem facte ſunt alie imagines: tūc pp diuerſitatē talū imaginū totum aggregatū reddidit valde pulchrū: r hoc bñ ſciebat magiſter opis: q̄uis B non pcciebat ſubdit⁹. ita recte eſt in nā cū pducant moſtra cā vliſ bñ pccit q ex B vniuerſum reddidit valde pulchrū. ſz ſic intendit pncipalr monſtrum.

Ad rōnes Dico q oēs rōnes adduce bicide: ali que bene pbant q nā particularis nō intendit moſtrum: ſed q moſtrum intendit r. Et alie que bene pbant q nā vniūſi intendit moſtrū r ecōuerſo. Et nota q iſta ppō moſtrum itendit a nā pccularē nō puerit in iſta qō intendit a nā eſt moſtrū: ſz in iſta qō intendit a nā particulari eſt vel erit monſtrum.

Textus cōmentī. LXXXVIII.

Sed tamen non ſine his quidem facta ſunt non tamen propter hec rē. Queſtio. XVIII.

Meritur vltimo. Utz in diſpōnib⁹ r opationib⁹ nālib⁹ neccitas ſit ex fine: vel ex mā. vbi grā. q dētes anteriores ſint acuti: r posteriores ſint obtuſi: an ſit ſm exigētiam māe: ſicut qdā antiqui dixerūt q eēt ppter paucitatē māe vel multitudinem māe dentū an r retro. Vel an hoc ſit pp finē. nā ſi ſequeret q agēs nāle qd agit b⁹ diſpoſitiones cognoceret finē: ſed B eſt falſus ex eo q multa ſunt agētia nālia que nō cognocerūt finē. pbat pntia. qz aliter agētia nālia nō viderent agere huiusmodi diſpoſitiōes nāles niſi a caſu. ¶ 2° ſicut eſt in arte ita videt eſſe in nā: ex eo q ars eſt imitatrix nāe: ſed in arte neccitas capis ex mā r non ex fine. aſſumptū pbat. qz in pſtitutione domus p^o ponunt lapides qui ſunt grauiores. Deinde ligna que ſunt itez min⁹ graua. mō talis ſtutus r diſpoſitio domus nō ſit ppter finē ipſius dom⁹: ſed ſit ppter exigētā ipſius māe domus. ¶ 3° nā qd pluuit nō ſit ppter aliquē finē: ſz ſm exigētias māe. ergo nō cuiuſlibet opationis r diſpōnib⁹ nālis neccitas puenit ex fine: ſed ex mā. pntia tenet. p^o pars antit patet. nā ſi pueret ppter aliquē finē: hoc videret eēt ppter cremētuz herbaz r frumētōz. ſed B eſt falſum. qz aliqñ ita nocet ſicut pdeſt. 2° pars antecedeētis pbat: qz qd pluuit ſit ex eo q vapor calefactus calore extrinſeco: puta ſolis elenat ſurſum vſqz ad mediā rez gionē aeris: r tūc ibi ex frigiditate medie regiōis aeris

condenſat in nube: r conuertit in aquā: r nāliter grauis descendit r tūc pluuit: ex iſto ſeqtur q pluua ſit ſm exigētiam māe r nō finis. ¶ 4° ſepe ſunt opationes r diſpoſitiones nāles: cum tñ non attingit finis: ſicut ſit in gnārione moſtri. ergo videt q taliū opationū r diſpoſitionū neccitas ſit ſm exigētiam māe. ¶ 5° demōſtrationes ppter qd neccio ſiūt per cām māe: igit neccitas diſpoſitionū r opationū nāliū videt eēt attribuēda māe. pntia tenet. nā alr per terminos ſignificātes māam nō vident fieri demōſtrationes neccie. anſ p^o. qz demōſtrationes nāles que ſiūt per oēs cās: ſiūt per māam. ergo. ¶ 6° il lud eſt cā neccitatis diſpoſitionū r opationū nāliū ad qd pueniēter rīdet ad iterrigationē factā per qd. ergo neccie ſunt tales diſpōnes r opationes nāles: ſed hoc eſt mā. g maior eſt nota r minor: qz qñ querimus ppter qd eſt bō corruptibilis. rīdetur: qz habet materiam.

In oppoſitum q neccitas diſpoſitionū r opationū nāliū ſit ex fine r nō ex mā. verbi grā. vt q ſerra eſt ſic vel ſic diſpoſita: nō eſt ppter māam: ſz ppter finē ſerre: puta ſecare dura. Similr q dentes anteriores ſint acuti: r posteriores obtuſi non eſt propter hoc q indentibus posteriorib⁹ ſit plus de mā. Sed propter hoc q dentes anteriores debent diuidere cibum: r dētes posteriores debent pterere ipſum. Similr q oculus eſt de materia diapbona: puta de aqua eſt ppter hoc q poſſit recipere formas r ſpēs viſibilium mediātib⁹ quibus poſteſt fieri viſio. ¶ In iſta qōne pmo vidēdum eſt an nā agar ppter finem. Secundo de queſito.

Quantum ad p^o pono iſtam ſnem q nā agens aliquā diſpoſitionē agit illā ppter finem. pbat. agens nāle in oi actione ſua intendit finem. ergo ppter illuz agit. anſ pbat. qz ſi non ſequeret q in nā nihil fieret a caſu. ſed hoc eſt falſum: r ptra ea que dicta ſunt. anſ pbat. qz nihil fieret pter intētionem agentis nālis: poſtq̄ in actione eius nihil itēderet. ſ. nullum finē: tūc etiā nihil pter eius intētionem accideret: r per pns nihil fieret a caſu nā ſm pdicta. ad hoc q aliqd dicitur a caſu fieri regitur q ſpm eueniat pter intētionēz agētis pccularis ex quo pduciſ. Et itelligo per intētionem agētis pccularis cognitionē: vel iclinationē nature qua iclinat r dirigit ab intelligētia cognocerēte. ¶ 2° ad idē: qz videmus q effectus r diſpoſitiones rez ſemp vel frequēter ſunt pſimili mō. patet vt q oculus ſitatur in capite ante r nō retro rē. qd nō eēt ſi agens nāle in eius actione nō itēderet finē. ¶ 3° ad idē: ſi agēs in ſua actione nō itēderet aliquē finem: ſequeret q oia que pduceret: pduceret a caſu. ſed hoc eſt falſum. pbat conſequentia ex eo q nihil eoz que produceret: pduceret cū intentione: ſed pter intentionem. ergo rē.

Quantum ad 2° articulū pono p^o vñā diſtinctionem: r eſt q q̄tum ſufficit in ppoſito: quoddaz dī neccium ſimplr. verbi grā. deum eſſe eſt neccarium ſimplr. Alio mō dī neccium ex ſuppoſitione. verbi grā. ſi aliquis debet diu viuere neceſſe eſt vt hēat alimētus. 3° mō capis pzo vlli. verbi grā. Si ſortes debet eſſe r viuere: neceſſe eſt vt ſit oculus taliter diſpoſitus: qualr eſt diſpoſitus: tūc ſm hoc poſſet itelligi queſto: vtz neccitas. i. vtilitas diſpoſitionū nāliū ſit ex fine: vel ex mā. ¶ Iſto viſo ſm intētionēz. An. pōt rīderi ad qdōne duabus p^o nibus. quaz p^o eſt iſta: ad hoc q diſpoſitiones r opationes nāles ſint neceſſe eſt eſſe māam. pbat. qz impoſſibile eēt diſpoſitiones r opationes fieri: niſi eſſet mā ex qua fierent. ſimilr nec eſſet nec poſſet

fieri terra nisi esse materia. similiter nec essent nec possent fieri
 debet anteriores acuti: et posteriores obruti nisi esset materia.
 ¶ 2° conclusio: quod causa necessitatis. i. utilitas dispositionum
 reprobabilium est finis: propter que dispositiones talium reprobabilium
 sunt necesse. probatur: illud est causa dispositionum reprobabilium: per quod
 convenienter respondet ad interrogationem factam propter quod tales
 dispositiones reprobabilium sunt necesse: sed hoc est finis et non materia.
 ergo maior nota: minor pars. nam cum queritur propter quod terra
 est ex materia taliter disposita. Respondetur quod propter secare dura: quia
 ad hoc quod sit terra necesse est quod sit ferrum: et cum talis necessitas
 sit opus et finis ipsius ferre. ¶ 3° sicut in demonstratione promissa se habet
 ad finem ita in naturalibus finis se habet ad ea que ordinantur
 ad finem: sed in demonstratione necessitas promissa est causa
 necessitatis finis. ergo in naturalibus finis est causa necessitatis
 eorum que sunt in finem. maior est nota: quod sicut in demonstratione
 promissa prius cognoscuntur et conclusio: et sunt priores in intentione:
 ita in naturalibus finis est prius in intentione: quamvis sit posterius
 in executione. minor pars propter hoc quod si promissa sunt
 necesse conclusio est necesse. ¶ 3° dispositiones reprobabilium
 sunt finem sunt propter quod exigentiam finis: et non propter
 exigentiam materiae. quod causa necessitatis reprobabilium videtur
 esse finis. contra tenet. antequam probatur. quod si non fieret propter
 exigentiam finis: sed propter exigentiam materiae: sequeretur quod in
 generatione corporum naturalium: et in entibus naturalibus semper
 magis graviora deberet situari inferius: et magis levia superius: et
 medio modo se haberet in medio. sed hoc est falsum: ex eo quod post
 quod semper dispositiones et status reprobabilium fieret propter
 exigentiam materiae. falsitas contra pars. nam tunc quod est
 inferius debet esse ossis: et quod ossis sunt magis graviora et
 terrestria: et totum quod est supra deberet esse spiritus et sanguis:
 et eo quod ista sunt de natura magis levia: et totum quod est in
 medio deberet esse caro: de materia medio modo se habent in
 gravitate et leuitate inter materiam ossis et materiam sanguinis
 et alia parte: igitur recolligendo hinc postquam ad hoc quod
 dispositiones reprobabilium: et ipse res naturales sunt necesse
 est esse materiam reprobabilium: et causa talis necessitatis est
 finis. quod patet: quod terra sit: necesse est esse ferrum: et causa
 talis necessitatis est finis ferre. s. diuidere dura. similiter quod
 oculus sit necesse est ut materia diaphana sit: et talis causa
 necessitatis est finis ipsius oculi. s. videre. Et 2° conclusio intelligitur
 de dispositionibus et operationibus salutis: non autem de nocivis et
 corruptivis: sicut sunt mors et fenebris. unde talia non
 sunt necessaria simpliciter propter materiam.

Ad rationes principales. Ad 1^{am} non quodcumque agens et
 admittat ergo non quodcumque intendit finem. negatur contra.
 quod intentio finis non semper inuenitur pro intentione. s. cognitione
 finis: sed aliquando pro inclinatione naturali ipsius agentis ad
 producendum talem: vel talem finem. ¶ Ad 2^{am} dico quod talis
 finis et dispositio non solum fit propter exigentiam materiae: sed etiam
 propter finem. nam in factione domus super ligna ponuntur
 graviora: sicut sunt latera propter custodiam lignorum ut non
 destruantur a pluuia: et hoc appetit: quod artifex non solum
 facit talem situm ad dispositionem illarum reprobabilium propter
 exigentiam materiae: verum etiam propter finem. ¶ Ad 3^{am} de pluuia
 dico quod imo propter crematum herbarum: s. si aliquando nocet
 herbis: hoc est a causa. ¶ Ad 4^{am} dico quod non semper opus
 quod attingat finem: si dispones et operationes sunt propter
 finem: quod aliquando agens naturale habet impedimentum in
 eorum actione non obstante quod intendebat finem determinatum.
 ¶ Ad 5^{am} dico quod est pro ista hinc. ¶ Ad ultimam dico quod
 bene arguitur quod dispositionum: et operationum naturalium
 corruptivum librum necessitas capit ex materia: nec est contra
 deum superius.

Et sic est finis scilicet Libri Physicorum magistri Alberti de Saxonia.

¶ Questiones super 3° Librum Physicorum eiusdem Magistri Alberti incipiunt.

Textus commentarii Primi.

¶ Quoniam autem natura est principium motus et mutationis etc. Questio. I.

Consequenter circa textum

tertijs libri Physicorum queritur a Roberto uerbo magistro Alberto. An ignorato motu necesse sit ignorare naturam: Et arguitur pro quod non. nam uolet ista conditionalem: si ignoratur motus necesse est quod ignoret naturam: que est falsa. ergo contra tenet de se: sed prima pars antecedens patet. nam illa oratio in qua ponuntur duo oblatui in designatione consequentie: habet exponi per unam conditionalem. uerbi gratia. sole oriente fit dies: exponitur sic. si sol orientur fit dies. 2^a pars antecedentis probatur. nam illa conditionalis est falsa: cuius antecedens potest esse uerum contra existente falso: sed sic est de ista: si ignoratur natura necesse est ignorare motum. nam antecedens potest esse uerum contra existente falso. nam potest ignorari motus: et tamen non necesse: sed contingenter ignoratur natura. ¶ 2^a nam esse est per se notum. ergo cognitio nature non dependet ex cognitione motus: et per hinc non oportet ignorato motu ignorare naturam. antequam est contra. contra nota est de se. ¶ 3^a natura est substantia: et motus est accidens: sed modo cognitio subiectionis non dependet ex cognitione accidentis: ex eo quod suba est prior accidentis: et natura per contra. 7° meta. ¶ 4° cognitio effectus dependet ex cognitione cause: sed non est causa motus. ergo cognitio motus dependet ex cognitione nature: et non e converso. aliter enim esset circularis in huiusmodi cognitionibus: quod est contra contra. ut videtur. non oportet ergo ut ignorato motu sit necesse ignorare naturam: sed magis e converso. ¶ 5° natura potest esse non existente motu. quod natura potest cognosci non cognito motu. antequam clarum est de se: postquam natura et motus distinguuntur. contra tenet ex eo quod sicut res se habet ad esse: ita se habet ad cognosci. ergo. ¶ 6° natura potest cognosci per quietem. ergo non oportet quod ignorato motu ignoret naturam. contra videtur esse nota: postquam quibus videtur posse supplere defectum motus in cognitione nature. antequam pars. quod natura est per motum: sicut ipse quietis: et e converso. et ideo cum utrumque eorum sit effectus nature: et cum effectus possit duci in cognitionem cause: videtur quod ita per quietem possit cognosci sicut per motum. ¶ 7° si motus esset per motum cognoscendum: tunc esset per motum essendi ex eo quod eadem sunt principia eundem et cognoscendum: sed contra est falsum. motus enim non est principium eundem nature: ex eo quod natura est prior motu. ergo. ¶ 8° si sic sequeretur quod non posset cognosci natura nisi cognoscere motus: sed hoc est falsum. quod tunc intellectus simul plura intelligeret: quod videtur esse contra contra. in 4° metaphysice dicentem: quod unum non intelligit nihil intelligit. ergo etc.

In oppositum est contra. in isto 3° dicens quod necesse est ignorato motu ignorare naturam. patet hoc: quod in definitione nature ponitur motus. sicut patet in 2° ubi diffinitur natura per motum: modo nulla diffinitio potest cognosci: nisi omnia que ponuntur in illa diffinitione cognoscantur. et nullum diffinitum potest perfecte cognosci nisi per eius diffinitionem. quod non potest cognosci natura nisi si cognoscatur motus. ¶ Sed aduertendum est quod iste propositus multum differunt ignorato motu necesse est ignorare naturam: et necesse est ignorato motu ignorare naturam. pro est diuisa. scilicet copposita etc. ¶ Adhuc iste multum differunt: necesse est ignorato motu ignorare naturam: et necesse est motu ignorato ignorare

rare nām: qz in p^o iste termin^o mot^o ſupponit distribu-
tione: poſtq̄ legi iſtū terminū ignorato icludentē nega-
tione. ⁊ in 2° hic termin^o mot^o nō ſupponit distribu-
tione: poſtq̄ nō legi aliquē terminū ipm distribuentez. ⁊
adhuc iſte multum differūt: neceſſe eſt ignorato motu
ignorare nām: ⁊ neceſſe eſt ignorato motu nāz ignora-
re: qz in p^o iſte termin^o nā nō ſupponit p re quā ſignat
abſolute: ſed cū appellatiōe rōnis vel ꝑcept^o iſti^o termi-
ni nā. In 2° aut ſupponit p illa re quā ſignat abſolute
ſine tali appellatiōe. ⁊ ad vidēdū iſta clari^o p ſuppono
aliquas ſuppōnes logicales. 2° ponam ꝑnes de queſito.

Quantus ad p^o ſit p^o ſuppō: oēs negōnes: vel oēs
terminū ſequētē ſe mobiliſſe niſi aliq̄ ſyncatbegozeuma
ma ipediat: pꝑ iſta ſuppō ex logica. ¶ 2° ſuppō q ꝑ ver-
bū ignoro icludit negationē: pꝑ qz ignoro eſt idē q nō
cognoſco: ecce clare negationem. ¶ 3° ſuppō q iſta vba
cognoſco: intelligo ⁊c. faciūt terminū ſequētē ſe ſuppo-
nere nō abſolute p re quā ſignificat: ſz cū appellatiōe
rōnis vel ꝑcept^o iſti^o termini pꝑ ꝑ ꝑcedi iſta in caſu
veniētē cognoſco: ⁊ negari iſta cognoſco veniētē: qz ali-
qꝑ hñs in mēte ſua ꝑceptū entis cōez olb^o entib^o p iſtū
ꝑceptū qdlibet ens mūdi cognoſcit. ⁊ per ꝑns p iſtū cō-
ceptū veniētē cognoſcit: ⁊ tñ ſi talis nō cogſceret diſſo-
nē veniētis: ille nō cogſceret veniētē q̄uis veniētē co-
gnoſceret: vñ iſta cogſco veniētē ſignat q cognoſcā ali-
qꝑ: qd eſt veniēs ꝑm aliq̄ rōnē: ꝑꝑ quā dī veniēs. ¶ 4°
ſuppō q ly nece aliq̄ reddit ſenſuz diuiſuz: aliq̄ ſen-
ſuz cōpoſitū: ⁊ qñ ſic vel ſic ꝑꝑ ex logica. ¶ 5° ſuppō p
poſitio in q ponunt duo ablatiui in designatiōe cōi cō-
ſequētē nō exponit per vñā ꝑditionalē ſicut iſta. igno-
rato motu ignorat natura: ⁊ hoc de primo principali.

Quantus ad 2° articulū ſit bec p^o q bec eſt fal-
ſa ignorato motu nece eſt ignorare nāz
pꝑ ꝑ. qz valet vñā ꝑditionalē cui^o añs pōt eē verū ꝑſite
exiſte falſo ſic dicebat in illo argumēto. ¶ 2° q bec
eſt falſa nece eſt motu ignorato ignorare nām: pꝑ ꝑ. qz
aliquē motū q forte ſit romē poſſuz ignorare: ⁊ tñ cog-
ſcere nāz p vñū aliū motū. q falſuz eſt q nece ſit motu
ignorato ignorare nām. ¶ 3° q nece eſt ignorato motu
ignorare nāz: pꝑ ꝑ. qz bec eſt neceſſa ſi nō cognoſcit mot^o
nō cognoſcit nā ⁊ ecōuerſo ꝑꝑ. nā qd cognoſcit nā eſt p
diſſonē nāe: in qua ponit motus. ſi illa nō pōt cognoſci
niſi cognoſcat mot^o. q. Ecce quō differūt nece eſt motu
ignorato ignorare nāz: ⁊ nece eſt ignorato motu: ignora-
re nāz. in p^o ly motu nō distribuūt. In 2° aut distribuūt
pꝑ qz ly ignorato per vñā ſuppōnē icludit negationē: ⁊
per aliā ois termin^o distribuūt: niſi aliq̄ ſyncatbegozeuma
ma ipediat: mō hic nullū aliud ſyncatbegozeuma ponit ꝑ-
cedēs. ¶ 4° q nō eſt nece ignorato motu nāz ignorare
pꝑ hoc. qz poſtq̄ cognoſcā eſt nā per motū pōt diſmitti co-
gnitio motus: ⁊ nā vterius cognoſci ⁊ de ea ꝑſiderari:
⁊ finaliter virtus vltimarū duarū ꝑnum ſtat in hoc. q
ad hoc q iſta ſit vera cognoſco nām requirit q cogno-
ſcaz aliq̄ eſſe nām ⁊ in mente mea ſit ꝑceptus nature:
hoc eſt ꝑceptus cui ſubordinat iſte terminus nā ad pla-
citū inſtitutus in ſignificando: ſed in iſto ꝑceptu inclu-
ditur conceptus motus. ergo nō poſſum habere ꝑceptū
nature perfectum: niſi babeam cōceptum motus: ⁊ per
ꝑſequēs nō poſſum cognoſcere nām: niſi cognoſcā mo-
tum: niſi ominus nām poſſuz cognoſcere abſqꝑ hoc q
cognoſcā motum: qz ad hoc q bec ſit vera: nām cogno-
ſco: nō requirit q in mēte mea ſit ꝑceptus nāe: hoc eſt
ꝑceptus cui hic termin^o nā ſubordinat in ſignificando.

nām enī poſſum cognoſcere nō ꝑceptu cui hic termin^o
nā ſubordinat in ſignificando: ſed per vñū aliū ꝑceptus
cui hic terminus ens: vel hic termin^o ſuba: vel aliquis
alius terminus nō cōnotans motū ſubordinareſ in ſi-
gnificando. Ex hoc infero q bec ꝑntia eſt negāda: ſi nō
cognoſcit motus: nā nō cognoſcit ꝑꝑ. qz poſſibile eſt q
nō cognoſcit motu nā cognoſcat q̄uis tñ non cognoſcat
eſſe nā. ¶ 2° infero q iſta ꝑntia eſt bona: ſi non cogno-
ſcit motus nō cognoſcit nā: ꝑꝑ. nā ꝑm dicta nō cognoſcit
motu nō cognoſcit aliqd eſſe nā ꝑꝑ hoc q ly cognoſcit
facit iſtū terminū nā ſtare pro re quā ſignificat nō ab-
ſolute: ſed cū appellatiōe rōnis ſeu ꝑceptus bui^o termi-
ni nā: in qua icludit ꝑcept^o ipſius motus: ⁊ igit nō poſ-
ſumus ignorare aliqd eſſe nāz niſi in ordinē ad motū.

Ad rationes ꝑncipales dico q ꝑma eſt p ꝑma
ꝑne. ¶ Ad 2° q̄uis nām eſſe ſit
per ſe notū: hoc eſt: nō eſt difficile ad iueſtigādū: tñ ad
hoc q cognoſcat aliqd eſſe nā: opꝑ q cognoſcat mot^o:
ſz q cū dīz. dicit nām eſſe per ſe notū intelligit q nō
eſt difficile iueſtigare nām eē. ¶ Ad 3° illa bñ pbat
q nā pōt cognoſci nō cognoſcēdo motū ⁊c. ¶ Ad 4°
dico q q̄uis effect^o ſint notiores ſuis cauſis cognoſcitiōe
q eſt: tñ cāe ſunt notiores cognoſcitiōe ꝑꝑ qd: ⁊ ita ex co-
gnitiōe: qz eſt effectū: poſſum^o deuenire in cognoſcitiō-
nē ꝑꝑ quid effectū: ⁊ talis circulario in diuerſis gene-
ribus cognoſcitiōnū non eſt ipoſſibilis ⁊c. ¶ Ad 5° dico
q bñ pbat q nā pōt cognoſci nō cognoſcēdo motū: ſz
tñ nō cognoſcit nāz eē nām: qn cognoſcat mot^o. ¶ Ad
6° dico: q hic terminus quies cōnotat motū: ex eo q
quies eſt carentia motus cū aptitudine ad motū: ⁊ non
pōt cognoſci nā per quietē niſi cognoſcat per motū: ex
eo q nō pōt cognoſci quies niſi cognoſcat mot^o: q̄uis
quies poſſit cognoſci nō cognoſcēdo motus. ¶ Ad 7°
ꝑncipia cognoſcēdi ſunt ꝑncipia eēndi: vꝑꝑ eſt ꝑncipia
cognoſcēdi ꝑꝑ qd: mō mot^o nō eſt ꝑm cognoſcēdi nām
ꝑꝑ qd: ſed ſolū qz eſt: ſed nā bñ eſt ꝑm cognoſcēdi mo-
tu ꝑꝑ qd: ⁊ igit nā bñ eſt ꝑm eēndi motus: non enī exi-
ſtēte nā exiſtente motus. ¶ Ad 8° qñ dicit: qui vnus
nō itelligit niſi itelligit: itelligit qui ad minus nō itel-
ligit vnū niſi itelligit recte: ſicut qui nō hēt vnū dena-
riū: nullū denariū habet: ⁊ ita intelligit dīz. ⁊c.

Textus cōment. VI.

Diuiſio autem ꝑm vnūquodqꝑ conſequens
hoc quidem eſſe ⁊c. **Queſtio. II.**

Meritur 2°. Urz diſſo mot^o ſit bona
ſ. motus eſt act^o entis in po-
tētia ꝑm q in potētia: Et arguitur q nō: qz
mot^o nō eſt aliq̄ diſſo bona. ꝑntia tꝑ: añs ꝑ-
bat: qz mot^o eſt de gnē accētiſ: ſed per dīz.
7° metaphyſice. ſolius ſube eſt diſſinitio. ¶ 2° ꝑfirma-
tur hoc actus eſt demōſtratio illius nō debet eē diſſo: ſed
ipſius motus eſt demōſtratio: eſt enī paſſio ipſius mobilis
demōſtrabile de ipſo. q ipſius mot^o nō eſt diſſo. maior eſt
nota: ex ꝑmo poſterioꝝ. ⁊ minor iaz declarata eſt. ¶ 3°
illud qd nō eſt in aliquo vno gnē nō debet diſſinitri. mo-
tus eſt bñ q maior nota eſt ex eo: q ois diſſinitio bona
debet ſtare ex gnē: ⁊ dīa: minor ꝑꝑ. nā mot^o eſt in tri-
bus gnibus. ſ. in q̄ntitate q̄litate: ⁊ vbi. Sic q pbatū eſt
q mot^o nō vꝑ diſſinitri. ¶ 2° pbat q diſſo ꝑdicta nō ē
bōa: qz bōa diſſo vꝑ eē ꝑuertibilis cū ſuo diſſinitio: ſz ꝑ-
dicta diſſo nō ē ꝑuertibilis cū motu. q maior eſt topica
⁊ cōiter ꝑcedit: mīoz ꝑꝑ. qz ꝑdicta diſſo alys a motu cō-
petit: ꝑꝑ. nā cōpetit aie. aia enī eſt act^o entis in po^o. eſt. n.
act^o corpis phyſici organiſi vitā hñtis i po^o. ¶ Sicut cō

uenit albedini remisse: que tñ nō est motus. nā albedo remissa illi⁹ subtri ē act⁹ entis: qđ qđē ens est in potētia ad albedinē itēsam. silt^r uenit tēpori. silt^r uenit doctri natiō: t assensui p^r Az. in lra: que tñ non est mot⁹. ¶ 2° illa diffō nō est bona in qua ponuntur opposita: s; illa diffō est b⁹: p; B: q; in ea ponunt^r act⁹ t potētia: que sūt opposita: sic g^o duplr pbatū est: q; ista diffō nō est bona: motus est act⁹ entis tē. ¶ Deinde 3° pbat^r q; mot⁹ nō sit act⁹. nā per Az. in 2° de aia. act⁹ t pfectio sunt idē: s; mot⁹ nō est pfectio. g^o ē nō est act⁹. assumptū pbat^r ex eo q; mot⁹ est tēdētia ad pfectionē. ¶ 2° nā mobile mouet^r vt fiat in actu: mō si mot⁹ eēt act⁹ mobilis: nō oporteret q; mobile moueret^r vt fieret in actu: postq; iaz est in actu p motū. ¶ 4° pbat^r q; mot⁹ nō sit act⁹ entis in potētia. nā si sic: tūc ens in potētia sicut est mō p^r posset eē subm mot⁹: s; B est falsum: falsitas p; ex eo: qđ op; q; subm sit ens in actu: p B eni mot⁹ differt a trāsmutatio ne nāli. pna t; postq; eēt actus entis in potētia. ¶ 2° q; mot⁹ est act⁹ entis in actu. g^o nō in potētia: pna v; tene: re: postq; nō est idē ens in actu: t ens in potētia. a; s; p; q; ens est act⁹ mobilis: s; mobile est ens in actu: cū sit cōpositū ex mā t forma. ¶ 5° pbat^r q; nō sit act⁹ entis in potētia ex eo q; ly fm q; est reduplicatiū: t cū reduplicatio reduplicet de omni sequeret^r q; mot⁹ esset act⁹ entis in omni potētia quod est falsum. ergo tē.

t. p. 6.

In oppositū vult Az. in isto 3° vbi dicit p̄dictā diffōnē esse bonā. ¶ In ista qđ ne p^r p̄mittā aliquas supponēs. 2° r̄idebo ad questū.

Quantus ad p^r sit ista p^r suppositio q; ad oēs motum requirit mobile: t cū hoc aliq; dispositio fm quā illud mobile se beat alr t aliter s; p; t posteri^r: B p; inductus: t de mobili alterationis t diuinitatis t de motu locali. ¶ 2° suppositio q; mobile pōt se hēre ad illā dispōnem triplr. vno mō q; simplr ca reat illa dispōne: ita q; nihil adduc beat de ea. 2° mō q; beat illā dispōnē cōplete. 3° mō dī esse in actu p̄mixto potētie per talē dispōnē ex eo q; tā hēt aliqd in actu de illa dispōne: t est in potētia ad residuū. v. g. sicut qñ aq; simplr frigida nullū habēs gradū caliditatis dī esse in pura potētia ad caliditatē: qñ vō hēt totā latitudinē caliditatis dī esse in actu cōplete per caliditatē: qñ vō est tepida dī eē in actu p̄mixto potētie per illā caliditatē: quā tunc hēt. ¶ 3° suppositio q; qñ aliqd mobile est in pura potētia ad aliq; dispōnē: nōdū dī mot⁹ fm illam dispōnē. vñ qñ aqua est in pura potētia ad caliditatem nōdū dī calefacta: nec calefieri fm eā: nec moueri. silt^r qñ aliqd mobile est in actu cōplete per aliq; dispōnem ē nō dī moueri fm illā. v. g. vt qñ aliqd subm hēt caliditatē in sūmo nō dī fieri nec moueri fm illā caliditatē. ¶ 4° suppositio: q; cū aliqd mobile hēt partē de ali qua dispōne: fm quā pōt esse motus: pōt se hēre duplr. vno mō q; non sit in p̄tinuo acquiri plus t plus de ista dispōne. v. g. vt qñ aliqd subm hēt gradū caliditatis t quiescit sub illo: sic q; nō est in continuo acquiri plus t plus de caliditate: tunc iterū illud subm nō dicitur moueri fm illā qualitātē. Alio mō q; illud subm habens partem de illa dispōne continue sine interruptione: habet plus de ista dispōne: tunc illud subiectus dicit^r moueri fm istam dispōnē. nā tunc illud subiectū cōtinue se habet aliter t aliter fm istam dispōnē fm prius t posterius. Et notandū est q; ad finē q; iste dispōnēs possit extendunt se non solum ad motum deperditionis: sed etiā ad motus acquisitionis debet capi dispōtio prout extendit se nō solus ad dispōnēs positiuas: verum etiam p̄uatiuas.

Quantum ad 2^m pono istā qōnē q; p̄dicta diffinitio motus est bona. pbat^r. quia per eā explicite ostendit^r totus p̄ceptus: cui subordinat^r hic terminus motus in significādo: p; hoc. nā per hoc q; dicitur motus est actus entis in potētia: exprimit^r q; mobile nō dī moueri in illā dispōnez ad quā est in potētia pura: t pp B dī act⁹: talis eni dispositio nō dī act⁹ ipsi⁹ mobilis: postq; mobile est adduc i pura potētia ad istā dispōnē. ¶ Silt^r exprimit^r q; mobile s; illā dispōnē nō dī moueri qñ dī eē in actu cōplete: t B notat p B qđ dī act⁹ entis in potētia: vñ ad B q; aliqd mobile dicat^r moueri s; aliq; dispōnē: regrit^r q; partim sit in actu s; istā dispōnē t ad residuū in potētia: p B aut^r qđ dicit^r fm q; in potētia exprimit^r q; ad B q; aliqd dicat^r moueri fm aliq; dispōnē: nō sufficit q; partim sit in actu fm illam dispōnē: t partim in potētia: s; cū B regrit^r q; cū habet partē de illa dispōne sit in p̄tinua tendētia t in p̄tinuo acqri plus t plus de illa dispōne: q; g^o per p̄dictā diffinitio nē mot⁹: sufficiter pōt cognosci qñ aliqd dicat^r moueri fm aliq; dispōnē: t qñ nō. g^o videt^r q; p̄dicta diffinitio sit valde bona. vñ cū dicit^r mot⁹ est act⁹ entis in potētia: fm q; in potētia valet tātū dicere qñ aliqd mouetur actu: h; aliq; dispōnē: t caret aliq; elusidē generis: cū ista imediate post B acqreda: t h; aliq; qua imediate ante B caruit aliq; quā mō hēt: t imediate post B hēbit aliq; qua mō caret. ¶ Notādū est q; figs vellet istam diffinitionē extendere ad gnōnē t corruptionē p̄prie dicit^r: pōt dicere q; gnō est actus entis in potētia: s; q; in potētia fm q; illud ens in potētia. s. mā ante B imediate caruit isto actu: pura forma quā mō hēt: t corruptio eēt act⁹ entis in potētia: fm q; caret aliq; actu: quē imediate ante hoc habuit. ¶ Credo tñ q; p̄prie fm itētiō nē Az. exp̄dat ad imitatioēs tpales diuisibiles fm q; sunt augmētatio: diminutio: alteratio: mot⁹ localis tē.

Ad rationes p̄ncipales. Ad p̄mā solius sube d; esse diffinitio: intelligit^r de diffinitio pure qđ dicitur: cū hoc tñ bene stat q; terminoz de genere accidentis possunt eē diffōnes exprimentes quid nois: t talis est diffinitio motus. ¶ Ad 2^m cui⁹ est demonstratio tē. dico q; aliquid dicit^r eē demōstrationē. vno mō sicut p̄nis: t sic illi⁹ cui⁹ est demōratio nō debet esse diffinitio. Alio mō tanq; terminū incōplexi demōstrabilis de aliquo: t sic cuius est demōratio bene est diffinitio: salte exprimens qđ nois. ¶ Ad alias dico q; quis motus sit in trib⁹ generib⁹: tñ bene habet vnum genus super analogū. s. actus: vnde in p̄dicta diffinitione ponit^r ly actus loco gnis. ¶ Ad alias dico q; imo illa diffinitio est p̄uertibilis cūz motu. t qñ dicit^r de aia: dico q; qñis aia sit act⁹ entis in potētia nō tñ fm q; in p̄tinua tendentia ad aliud elusidē generis cū aia acquirendū: t sic deficit sibi hoc mēbzū: fm q; ut potētia. similr albedo remissa subtri quiescentis sub ea nō dicit^r mot⁹: t pp defectū illi⁹ mēbzū fm q; in potētia. ¶ Ad aliā dico q; cū actus t potentia nō referunt^r ad idē nō sunt opposita: t sic est in p̄dicta diffōne motus: vñ mobile mouet^r fm aliq; diffōnē: tūc dicit^r esse in actu fm dispōnē quā habet: sed dicit^r esse in potētia fm dispōnē acquirēdam elusidē generis cū dispōne acq̄sita. ¶ Ad aliā dico q; motus q; quis sit tendentia ad perfectionē cōpletā: tñ bene est perfectio incōpleta: t sic etiā actus incōpletus. ¶ Ad aliā dico q; mobile bñ mouet^r vt sit in actu cōplete. cū hoc tamē stat q; cū mouet^r est in actu incōplete. ¶ Ad aliā illa bene pbat^r q; motus nō est actus entis in pura potētia: sicut est mā p̄ma: s; bene est actus entis

entis in poteria p mixta mo quo dictu est. Ad aliam dico q bene vep est q motus est actus entis in actu suba: sicut ipius copositi. cu quo bene stat q ide ens est in poteria ad dispo ne actuale: qua caret. Ad alia dico q illa bene pducet si ly 2^m no teneret specificice specifiat r denotat motu et actu entis in poteria fm q est in vltiori tendentia ad aliquid acquirendum eiusde generis cu illo qb iam bet: r per qb iam est in actu.

Textus comentii. XV.

Et motus quidem actus videtur esse: imperfectus autem rē. Questio. III.

Aertio quero. Utrū de numero eorum que sunt: alia sunt permanentia: alia successiva: Et arguit primo: qd nihil sit pmanens: sed quodlibet sit successivum pter pma cam: qz sicut prius dicebatur omnia pter primam cam dependent in fieri a pma causa r in cōseruari: sicut lumen a corpore luminoso: sed mo sic est q continue sit aliud r aliud lumē a corpore luminoso: r nullū est permanentes. q quodlibet pter primam cam sit continue a pma ca: r q nullū sit permanentes idē in numero: s bene fm spem. 2^m pbat q nullū sit ens successivum. nihil est cuius pres no sunt: s entis successivi pres non sunt. q maior nota est ex eo q ad cuiuslibet entis eē regunt pres ei: eē: r b si beat pres. Ad inoz ps: qz successivū vna ps est pterita alia futura: mo qd pteritū est nō ē sllr qd futurū est nō est. 3^m nihil qd sit eō: ent qd sit nō est: s q dnr entia successiva continue fiūt ex eo q eoz eē: est eoz fieri. g nulla entia successiva sūt. 4^m oē qd est in istāti pnti est: s entib successivis repugnat eē in istāti pnti pp b q repugnat pteritū ei: eē sll: qz vna est pterita r alia futura: mo pterito r futuro ipugnat sll eē: r pfirmat: qz entia successiva numq sunt nisi qñ fiunt. ergo si entia successiva possunt esse in instanti: etiā pnt fieri in instanti: qd est ptra illam diffinitionem motus. s. motus est acqstio partis post partem in tempore rē.

In oppositū est. Ap. in isto 3^m vbi vult: q qdaz sunt entia pmanētia sic lapis r li: gnū: r qdā successiva: sic dies r ānus. In ista qōne pmo pono distinctiōes. 2^m pnes. 1^m Nōndū tñ: q notāter for mo qōne sub hac foia. Utp de nuō eoz q sunt alia sint pmanētia rē. nō sub hac. Utp de nuō entū: qdā sint pmanētia rē. qz nō de oi termino signatiue accepto de q est vificabile eē: est vificabile ens statū: ps b d noie exercitū signatiue accepto bñ vificat eē: sed nō ens: qz qñs bec sit va exercitus est: tñ bec est falsa exercitū est ens: r ita ponētes motū nō eē aliud a reb pmanētib: s esse ipas res pmanētes talr r talr se bze adinuicēz nō pcedūt: motus est ens: qñs bñ pcederēt de nuō eoz que sūt s nō de nuō entū: r forte talē dīam denotās Ap. sepe dicit de nuō eoz que sūt r nō de nuō entū: quā dīam multī nō aduertētes capiūt indifferēter vnu modū loquēdi p alio: r ita sllr bñ pcederē eē qd est ens: est suba vel accūs: r negare istā. oē qd est: est suba: vel accūs. naz signabile complexe est: r tñ nec est suba: nec accūs: nec b est 3^m Ap. ex eo q nō ponit istā dīsonē: oē qd est: est suba vl accūs: s istā: oē qd ē ens: est suba: vl accūs. r b bona ē.

Quantū ad p^m sit p^m distinctio qd aliqd eē pmanēs possum⁹ imagiari triplr. p^m mo eē pmanēs simplr: tā s3 ei⁹ subaz totalr qz fm ei⁹ dispo nē: isto mo forte nihil est pmanēs: nisi p^m ca. 2^m aliqd pōt imagi nari eē pmanēs totalr s3 ei⁹ subaz: s3 nō s3 ei⁹ dispo nē: sic celū: qñs totalr manet idē s3 ei⁹ subaz: tñ qz continue mouet: dī nō manere idē s3 ei⁹ dispo nē. 3^m pōt imagia

ri aliqd eē pmanēs prialr s3 ei⁹ subaz: s3 si totalr: nec eē s3 ei⁹ dispo nē vt aialia r plante q augent r diminuuntur: r p^m alia. 2^m distinctio: aliqd pōt imaginari simplr successivū: tā s3 subaz qz fm ei⁹ dispo nē. v. g. sic sor. a p^m causa fieret: r fieret recte ad modū ad quē secana conti nue fluit. ita q nō sibil de p^m existenti maneret. Alio mo pōt imaginari successivū fm quid: vt qd fm aliqua ei⁹ partem maneret r fm aliaz corrumperet: r fieret sicut in casu augmētationis: vel diminutionis animalis vel plante: vel aliquid huiusmodi.

Quantū ad 2^m sit p^m s3 q nō iplicat dictionē: q suba aliqua sit simpliciter successiva: b est q de termino subali successivue significatiue accepto verificet ly ens simplr successivū: ps. qz nō implicat dictionē: imo forte ita est q sor. continue sit: vel pduclt a pma ca recte sicut lumen vel spēs coloris: vel visibils continue est alia r alia imago: seu spēs: sic ptue sor. ē ali⁹ r ali⁹ hō ita q fm istā qōnē: sicut depēdet in cōseruari a pma ca: ita depēdet in fieri: nihilomin⁹ tenēdo sic cōl ter solet teneri: q qñs qdlibet ens qd est a p^m ca cōseruet ab eā: tñ nō continue sit ab ea: sed postq factus est se mel: amplius p^m seruat in sui esse. 2^m s3 q nulla suba est simplr successiva: pbat. nā ois suba vel est perpetua vel aliqñ inceptū esse: si dicat p^mū: tunc nō est simpliciter successiva: si 2^m: tunc incipit per gnōnē: tūc fuit terminus gnōnis: r per p^m si esset simplr successiva: tunc post illā gnōnē: qz incipit esse continue fieret r gnāret: r sic nō fuisset terminus cōpletus gnōnis: qd est falsum. 3^m s3 eodē mo aliqua accidentia nō sunt simplr successiva: ps. qz aliter nō terminaret motus: r mutatio nes qd est falsum de caliditate: r frigiditate r hō. nam postq agens p^m calidū: assimilat sibi aliqñ passivū: nō amplius ista caliditas pducta in passio pduclt: s3 per manet absq hoc q continue ad huc fiat: r stat. 4^m s3 multe sube sunt successivue fm quid: ps de aialib⁹ r plā tis: cum augent: r diminuunt rē. 5^m s3 simlir aliqua accidentia sunt successiva fm quid: ps: si aliqua albedo vl caliditas: ex vna parte fieret r ex alia pte desineret. 6^m s3 q aliqua accidentia decunt simpliciter simpliciter successiva: ps hoc de sono: qz sonus est vna qualitas sensibilis: que psequit motū: r nō gnātū nisi median te motu: r sic se bē: q pars pmo gnāta nō manet cū se quente recte sicut pars motus pterita nō manet cū futura. sllr sic est de curvitate cū aliqs baculus incuruat plus r plus est alia r alia curvitas: nec p^m existens manet cū sequente. 7^m s3 q in aliqb⁹ pmanētia sunt eiusdē spēi cū successivis: qz si aliqua curvitas eē pmanēs sic sunt multe: ista eē eiusdē spēi cū curvitate successiva. 8^m s3 q aliq sunt successiva: que nō habent aliq eius dem spēi permanentia: ps hoc de motu: sono: r tepore: nullus enim motus est permanentes: nec tempus: vnde tepus sic fluit q impossibile est arestare. ergo rē.

Ad rationes pncipales. Ad pma ps qd sit dicē dum fm s3 nes positas. Ad 2^m hoc nō est rē. dici pōt q aliqd nō est: cuius partes non sunt ps hoc de deo: r intelligentys: vnde deus est: r tñ nulla eius pars est. verū aliter dī de habēte pres q ad hoc q de entib⁹ pmanētib⁹ verificet eē: regrit q pres eoz sint: sed ad hoc q entia successiva sint: nō regrit q pres eoz sint: s3 q vna succedat alia sic pteritū futurū. Ex hoc ad argumētū alr pōt dicit: q dato aliquo successivo: sicut vna die: cui⁹ vna medietas sit. a. r alia. b. per totū diē: pcederē q. a. r. b. sunt: r tñ negāda est p^m tia. q per totū diē pcedendum est. a. esse: r. b. esse: puta medie tates. Ad 3^m: qñ dī: qd sit nō est: b itelligit de pma

Quo. III.

Physicoz. III.

mentib: unde cu domus sit no est: no aut in successibus unde ad hoc qd aliq entia successiva sint regrif qd cotinue fiant qd diu su: vii eoz ee pstitit in eoz fieri. ¶ Ad 4^m. oed qd est in instati presens est. Rñder q ly istans pñens pot denotare aliquod indivisibile: vel aliqd diuisibile eo mo quo dicimus diem esse present: tunc dico negando dici qd est: est in instati pñti: accipiendo instans pmo mo. Sed accipiendo presens 2° mo: put de notat aliquod diuisibile quatu placet magnu vel paruis pcedendu est qd oed qd est in instati pñti est: sic cõcedendum est qd motus est in instati presenti rē.

Tempus cõment. XVI.

Convetur autem et mouens omne: sicut dictum est rē. Questio. III.

Meritur psequeter 4°. Utrū ista sit pcedēda: motus est: Arguitur pmo qd no. hoc no est pcedendu: ad qd sequit dicitio: sed ad ista motus est: sequit dicitio. g. maior nota: minor pbat. nā seqt motus est. g. motus factus est: vii de quocūq3 est verus dicere qd est et qd no fuit ab eterno: vep ē dicere qd ip3 factū est: et sequit vltra motus factus est. g. motus non est: et sic ad motū esse sequit ipm esse: et no esse: et q ista psequētia teneat: motus factus est. g. motus no est: ps. qz de successiuis sicut est motus: et oratio q̄cito est vetus dicere qd facta sunt: tā cito no sunt. vnde q̄cito est verū dicere lectio est facta: vel sermo est factus tam cito no est. ¶ 2° seqt motus est. g. motus sit: pñtia tenet qz entia successiva sicut sunt motus sō sunt nisi qñ fiunt: et vltra: motus sit. g. motus desinit ee: pñtia tenet ex eo qd qñ entia successiva tendūt ad esse simul tendunt ad non esse: sicut ps de tēpore: et vltra motus desinit esse. g. motus no est: pñtia tenet ex eo qd desinit debet exponi per remotionē de presenti: et per positionez de pterito: et seqt a pmo ad vltimū motus est. g. motus no est: pñtie in termedie pbatē sunt esse bone. ¶ 3° nā sit. c. vnus motus cuius vna medietas sit. a. et alia. b. tūc si aliqñ verus est dicere: q. c. mor est: tunc ēt aliqñ est verū dicere: q. a. et b. sunt: pñtia tenet ex eo q. a. b. no sunt aliud q̄. c. p casum: sed pñs est falsum: ex eo qd nunq3 qñ erit. b. erit a. ex eo q. a. et b. sibi inuicē succedūt. g. qñ. a. p^o medietas est ad huc no est. b. z^o s3 ad huc est futura. et silt qñ. b. est: no est. a. sed est pterita. ¶ 4° nullus totus motus est: s3 ois motus est totus. g. nullus motus est: et per pñs no est pcedendū tanq3 vep: qd motus est: maior est nota: ex eo qd nullus totus motus vna ps est cū alia: minor ps ex eo qd motus est qdā p̄tinuū: vnde ois motus est de nūero p̄tinuoz. ¶ 5° nihil mouet. g. nullus motus est. pñtia t3: an3 pbat. qz si aliqd moueret vel moueret in loco in quo eēt: vel in loco i quo no eēt. no pōt dici p̄m: ex eo qd motus saltē localis est qñ mobile acgrit sibi locū quē no bz. nec ēt pōt dici z^o: ex eo qd nihil mouet in illo i quo no est. ¶ 2° nā dic Alz. in 4° physicoz tractatu de tpe. qd de tpe non habem nisi nūc mō: qz no est pole motū ee in nūc: sequit qd bet no est pcedenda motus est. ergo.

1. 2° 16.

In oppositu est Alz. in B 3° vbi vult qd motus est actus mobilis: mō qd est actus mobilis est simplr: siue motus ponat aliud ee a reb^o pmanētib^o siue no: v3 qd pcedendū sit: qd motus sit: sic pcedit res pmanēs est. silt aut si ponit qd sit aliud a reb^o pmanētib^o: puta fluxus: vel aliqd bā. no min^o pcedendū est de motu qd pcedim^o de tpe qd sit: s3 de tpe pcedim^o qd sit: pcedimus enī ista dies est: septimana est: mō ois istaz p̄pōnū subta sunt noia tēpōz pterita: no min^o pceden

dū est: qd motus est: posito ad huc qd motus sit qdā fluxus: de stinet a reb^o pmanētib^o qd sit pcedendū qd oratio est: s3 de oratione pcedim^o qd est. g. maior est nota: qz ista oio est ens successiuū. nec ptes eius sunt simul fm qd nec ptes motus: qñ enī pferē subm nodū pferē p̄dicatū: et eodē loco: mō subm et p̄dicatū sunt ptes orationis: mōz ps. nā cōiter. pcedim^o aliq3 oratione ee falsam: et aliq3 verā: sed hoc no eēt pcedendū: si nulla oratio eēt: et iō ad videndū qualiter de terminis rerū successiuarum: significatiue accēptis: verificat B vbu est 2° adiacēs: vep est qd B vbu est significat instās indivisibile vel tēpus pñens: vii aliquid p̄osuerūt in tpe esse instās idiuisibile: fm alios: B vbus est: significat illud instās: s3 qz ponere talia idiuisibilia est fictitiū: vt postea videbit: iō pcedendū est: qd vep est qd B vbu est significat tps pñens: qd sic se bz: qd cur p̄uertim^o nos sup vnā ptē ei: alia dicim^o ee futurā vel p̄teritā: s3 cū p̄uertim^o nos sup totū illud tps: dicimus quālibet eius ptē esse p̄tē. v. g. sit. c. dies hodierna: et sit a. p^o ei^o medietas: et b. z^o. tūc si nos p̄uertim^o nos super a. dicim^o. b. esse futurā. Si vō sup. b. dicim^o. a. esse p̄teritā. Si vō sup totū. c. dicim^o tam. a. q̄. b. esse p̄tē: et s3 B pcedendū est: qd in eodē tpe sōz. currit: et sōz. no currit: s3 tñ diuersas ptes illi^o tps: et tali tpe p̄tē possum^o vti q̄: tūlibet magno vel puo sic ps fm oēs modū loquēdi: vt sicut dicim^o in p̄tē die: aliqñ in p̄tē septimana: et sic de alijs aliqñ dicim^o in p̄tē tpe: vel in isto tpe viget talis vel talis opinio: vnde ibi p̄s tps capiti p̄o maior tpe q̄ sit annus: vel sint duo anni. Nota tñ quo ad nram loquelā solem^o capere tps p̄s pro isto tpe: pro quo p̄ferimus aliqñ sermonē vel orationē q̄uis p̄ maiori q̄tūlibet posset capi. ¶ Isto notato pono istā p̄nem: qd siue motus sit fluxus distinctus a reb^o pmanētib^o siue no cõcedendū est qd motus est: ps. qz si no videret ex eo ee qd ptes eius sibi inuicē succedūt nec vna manet cur alia. s. p̄ior cū posterior: sed no pp hoc: qz q̄uis etiā sic sit de tpe: tñ fm cōem modū loquēdi bñ pcedim^o: qd tps est: sicut dictū est. ¶ 2° nā Alz. pcedit qd motus est sensibile cōem: no ēt nisi esset pcedendū motū esse. nā qd no est: no est sensibile cōe. ¶ 3° calefactio est. g. motus est: pñtia tenet ab inferiori ad superi^o affirmatiue: an3 pbat. nā calefactio est actio: vel passio. nā gen^o vere p̄dicat de sua specie affirmatiue: sed actio et passio est genus ad calefactionē. g. pcedendū est qd calefactio est actio vel passio: et per pñs pcedendū est qd calefactio est ex eo qd a vbo est 3° adiacēs ad vbu est 2° adiacēs affirmatiue est bona pñtia: qñ no est ipedimētū alicui^o determi nationis diminuētis vel distrahētis: s3 sic est in pposito. g. ¶ 4° nā in p̄bia nālī supponendū est: qd aliqd mouet et qd aliqd est motū: s3 ad hoc sequit: qd in p̄bia nālī supponit qd motus est. nā sicut sequit albū est. g. albedo est: ita sequit motū est. g. motus est. g. sicut supponit vnū: ita reliquū. ¶ 5° si nullus motus esset: nihil moueretur: pñs falsum. nā cōiter pcedimus: qd celū mouet: an3 ps a sibi: qz si nulla eēt albedo: nihil eēt album. ¶ Ad huc ista qd no querit vtrū motus dicat aliq3 entitatē distinctā a reb^o pmanētib^o vel no. vel vtz pcedendū sit qd motus dicat aliq3 entitatē successiuā: puta fluxū: vel no: s3 visum est qd motus est qualitercūq3 sit rē.

Ad rationes principales rē. ad p̄mā nego istam pñtia: motus est. g. motus factus est: sed bñ pcedo istā: motus est. g. motus sit: vii p B successiva differūt a pmanētib^o: qz pmanētia qñ facta sūt: tūc licet no qñcūq3 fiūt: tūc sunt: vii postq3 hō factus est tūc est: sed sic no est de successiuis: qz q̄cito facta sunt non sunt: sicut dicebat de oratione: et de sono: vii sonus q̄c̄to factus

to fact' est: nō est: sed entia successiva qñ sūt tūc sūt: vñ eē mor' in p̄tinuo fieri: est vñ post aliud. ¶ Alter p̄or dici mor' est. ḡ mor' fact' est: verū est s̄m p̄tē: s̄ nō s̄m totū: vñ qñ dicim' mor' est: tunc p̄uertētes nos sup vñā p̄tē eī' r̄ nō sup aliā dicim' illā aliā eē p̄teritā vel futūrā factā vl' fiendā. si enī p̄uertim' nos sup posteriorē: dicim' p̄orē eē factā. si autē p̄uertim' nos sup p̄orē: dicim' posteriorē eē fiendā. si vō sup totalē motū dicim' tā p̄orē q̄ posteriorē esse vñā post aliā. ¶ Ad 2^m mor' est. ḡ mor' desinit eē: nego p̄tā: q̄ nō dicim' motū de finire eē: nisi qñ p̄mo totaliter factus est: r̄ qñ dicebat q̄ sicut mor' tendit ad esse: ita tēdit ad nō eē: p̄cedat r̄ negat. ḡ desinit eē: q̄ ita p̄bare q̄ anteq̄ res inciperet eē: desineret eē: q̄ sicut tendit ad esse: ita tēdit ad nō eē post eē: vñ de sicut antichristus tendit ad esse: vel sicut est tendētia antichristi ad esse: ita est tendētia antichristi ad nō esse post eē: r̄ tñ nō dicim' id q̄ antichrist' desinat esse. Alter p̄or dici: p̄cedo mor' est. ḡ mor' desinit eē: verū est s̄m p̄tē: sed nō s̄m totū: nec ex B̄ p̄cludit q̄ mor' sit: r̄ nō sit. ¶ Ad 3^m p̄cedo q̄. a. r̄ b. sunt p̄ncipaliter r̄ b. tñ post. a. Et qñ dicebat qñ. a. est: nō est: b. dico s̄mo q̄ isto totali tpe in quo est. c. motus: tā. a. q̄. b. sunt: verū tñ si capiam' p̄tē illius tps in qua est. a. medietas adequate p̄o tpe p̄sentitūc bene p̄cedim' q̄. a. r̄ b. nō est: r̄ eōuerso de. b. r̄ suo tpe si. a. capiat totalē i quo est totali. c. mor': dico q̄ p̄cedendū est q̄ tā. a. q̄. b. est: licet vñ post aliud. ¶ Ad 4^m nullus tot' mor' est: nego. nā capiat totalē tēpus in quo est totalis. c. mor' p̄o tēpore p̄tē: dico q̄ in illo tēpore p̄ncipalr est motus. c. Et si diceret eē mor': stat in p̄tinuo fieri vñ post aliud: dico q̄ si ly post denotat aliq̄ tēpus: vltra illū tēpus in quo est. c. mor' totalis: nego q̄ tūc. c. mor' est in p̄tinuo fieri vñ post aliud. Si tñ post denotat mibi tēpus intrinsecū tēporis mēsurātis. c. motū totalē: bene p̄cedo: nec est p̄tra dicta. ¶ Ad 5^m nihil mouet: nego. r̄ qñ dī vl' in loco r̄. dicit q̄ in loco totali in quo est per totale tēp' mēsurans motū. v. g. si for. cras tret ad curiā Romanā per decē dies: tūc moueret in illo totali spatio s̄m lōgitudine: q̄ si ly post denotat aliq̄ tēpus: vltra illū tēpus in quo est. c. mor' totalis: nego q̄ tūc. c. mor' est in p̄tinuo fieri vñ post aliud. Si tñ post denotat mibi tēpus intrinsecū tēporis mēsurātis. c. motū totalē: bene p̄cedo: nec est p̄tra dicta. ¶ Ad 5^m nihil mouet: nego. r̄ qñ dī vl' in loco r̄. dicit q̄ in loco totali in quo est per totale tēp' mēsurans motū. v. g. si for. cras tret ad curiā Romanā per decē dies: tūc moueret in illo totali spatio s̄m lōgitudine: q̄ si ly post denotat aliq̄ tēpus: vltra illū tēpus in quo est. c. mor' totalis: nego q̄ tūc. c. mor' est in p̄tinuo fieri vñ post aliud. Si tñ post denotat mibi tēpus intrinsecū tēporis mēsurātis. c. motū totalē: bene p̄cedo: nec est p̄tra dicta. ¶ Ad 5^m nihil mouet: nego. r̄ qñ dī vl' in loco r̄. dicit q̄ in loco totali in quo est per totale tēp' mēsurans motū. v. g. si for. cras tret ad curiā Romanā per decē dies: tūc moueret in illo totali spatio s̄m lōgitudine: q̄ si ly post denotat aliq̄ tēpus: vltra illū tēpus in quo est. c. mor' totalis: nego q̄ tūc. c. mor' est in p̄tinuo fieri vñ post aliud. Si tñ post denotat mibi tēpus intrinsecū tēporis mēsurātis. c. motū totalē: bene p̄cedo: nec est p̄tra dicta.

Textus cōmenti. XXIII.

Quid quidem igitur motus sit: r̄ vniuersaliter r̄ s̄m partem r̄. Questio. V.

Veritur nunc 5°. Utq̄ motus alterationis sit res distincta a qualitate que acquirit: r̄ a qualitate que deperdit: r̄ ab alterabili cui talis qualitas acquirit: vl' deperdit: Et arguit p̄mo q̄ sic. Illa que sic se habet q̄ vno corrupto reliquū manet distinctum ab inuicē: s̄ sic est de alteratione r̄ p̄dictis: r̄ aliq̄ eoz. ḡ maior nota: r̄ minor p̄bat: q̄ in calefactiōe aque calefactio que est alteratio corrupti: cū caliditas acquiritur manet. r̄ s̄m subm cui talis caliditas est acquisita. ¶ 2° ens successivū r̄ ens p̄manēs distinguunt ab inuicē: s̄ alteratio cui sit ens successivū: qualitas autē ad quā est alteratio: est res p̄manēs. r̄ s̄m alterabile. ḡ maior nota: minor p̄bat: q̄ in calefactiōe aque calefactio dicitur ens successivū: caliditas autē r̄ aqua dicuntur entia q̄

manentia. ¶ 3° calefactio est ḡnatio caliditatis: immo ḡnatio caliditatis nō est alterabilis: nec ē caliditas: q̄ aliter ḡnatio esset ḡnatio. q̄ est contra Ar. 4° huius. ¶ 4° nam p̄prie dicimus alteratio est veloci vel tardata: sed nō p̄prie dicimus qualitatē ad quam est alteratio esse veloci vel tardam: nec ē ip̄m alterabile esse veloci vel tardū. ergo. ¶ 5° nisi alteratio diceret rez distinctā a qualitate r̄ ab alterabili: sequit̄ alterationem nō differre a creatione modo hoc est falsum: falsitas patet: s̄ p̄sequētia probat. nā alteratio r̄ creatio nō differunt penes habere subm p̄suppositū: r̄ nō habere subm p̄suppositū. nā aliqua creatio h̄ bene subm p̄suppositū: sicut aliqua creatio anime intellectiue: illa enī p̄supponit corpus humanum p̄suppositum: nec etiam differunt penes hoc q̄ alteratio est tēporalis: creatio non: sed sicut alteratio fit in tempore tā creatio potest fieri in tpe: vñ de si deo placeret ip̄e posset creare vñā r̄ successiue r̄ p̄prie: creādo vñā eī' partē post aliā. ḡ vbi in alteratione nō poneret fluxus supadditū: qui nō poneret in creatiōe nō videret eē distinctio inter alterationē r̄ creatiōe. ¶ 6° arguit aucte Cōmentatoris. qui distinguēs motū dicit: q̄ mor' p̄t capī dupl'r. vno mō p̄ for. ma: seu p̄fectiōe ad quā est mor': seu que per motū acquirit. Alio mō p̄ fluxu vel via ad istā formā: vel ad istā p̄fectionē: r̄ dicit vltēri q̄ p̄ncipalis acceptio mor' est verior. 2° est famosior. Et dicit vltra q̄ mor' in p̄ acceptiōe est in tribus p̄dicamentis. s̄. quantitate: qualitate: r̄ vbi. In 2° autem acceptiōe eius est in p̄tāicamento passiois. Ex his dictis Cōmentatoris videtur q̄ motus alterationis sit q̄dā fluxus supadditū: r̄ distinct' a p̄fectiōe seu forma: que per motū alterationis: acquirit seu abicit: vñ a subto cui talis alteratio acquirit vel deperdit.

In oppositū

arguit sic aucte Ar. r̄ alia aucte Cōmentatoris: s̄ ire ad calozē quod dāmo est caloz. Ex quo vñ calefactiōe nō eē aliaz r̄ a caloze ḡ acquirit. ¶ 2° aucte Ar. in 2° 3°. motus nō est aliqd p̄ter res ad quas est mor'. ¶ R̄ nō deo ad istā q̄ nō ponēdo talē p̄tē q̄ ad alterationē nō regrit aliq̄ fluxus distinct' a q̄litate: que acquirit vl' abicit: r̄ a subto cui talis q̄litas acquirit vel abicit. v. g. ad calefactiōē nō acquirit res distincta que sit fluxus distinct' a caliditate r̄ ab alterabili. p̄bat sic. calefactio p̄t saluari absq̄ oi fluxu supaddito. ḡ vñ. p̄ta r̄ ex eo q̄ frustra saluatur p̄ plura q̄d p̄t saluari p̄ p̄uictora: p̄ Ar. p̄ but'. anis ps. q̄ q̄cūq̄ re circūscripta a subto r̄ a caliditate posito B̄ solo: q̄ caliditas acquirit illi subto per p̄tē post p̄tē saluā calefactio que est h̄ alteratio. ḡ nō est necē ponere talē fluxū supadditū q̄litati r̄ alterabili. ¶ 3° ad idēz. nā si poneret talis fluxus supadditū: B̄ maxime videret p̄ B̄ q̄ sine tali fluxu nō posset saluari successio in motu alterationis: s̄ ostēdo q̄ p̄t: r̄ q̄ p̄t frustra ponit talis fluxus: vñ talis successio p̄t saluari posito B̄ solo q̄ alterabile imēdiate tñ B̄: aliq̄ q̄litate habuit quā mō nō h̄t r̄ imēdiate post B̄ habebit aliq̄ q̄litate eūsdēz ḡnis quā mō nō h̄t. mō ad B̄ nō regrit aliq̄ fluxus supadditus: q̄ B̄ p̄t saluari solo posito q̄ alicui subto p̄t nūe per partē post partē acquirit. ¶ 3° ad saluādū mutationē subitā nō op̄ ponere aliqd tale supadditū forme r̄ m̄ae. ergo nec hoc oportebit ad alterationē. cōsequētia tenet: q̄ nō videt̄ maior esse ratio hic r̄ ibi: anis p̄bat. nā hoc solo posito: q̄ m̄ā nō h̄t aliq̄ formāz quā imēdiate ante B̄ habuit saluā mutatio subita p̄ hoc: q̄ hoc solo posito saluatur materia aliter r̄ aliter se habere per aliquod s̄m se totum acquisitum primo: q̄ imēdiate ante hoc se habuit. ¶ 4° si ad alteratio

nem: sicut ad calefactionem requireret talis fluxus distans a caliditate que acquiritur ab alterabili: ille de nouo produceret: sicut caliditas ergo sicut talis fluxus requiritur ad productionem caliditatis: ita ad productionem talis fluxus requiritur vnus alius fluxus: et sic in infinitum. Si autem dicatur quod talis fluxus producat ab aliquo fluxu sibi supraddito: ita dicam: quod in alteratione sicut in calefactione caliditas que producit et potest sine tali fluxu produci: et per se non requiritur talis fluxus supradditus ad alterationem: ita quod sine hoc quod ponamus hunc fluxum posset saluari: quod sub modo alteratur continue aliter et aliter se habet per formam que sibi per partem post partem acquiritur: non est necessarium ponere hunc fluxum. sed forte quod aliquo casu posito non implicante contradictionem non videtur hoc posse saluari motu locali tale fluxum superadditum: non autem in motu alterationis: de hoc postea videbitur clarius.

Ad rationes principales. Ad primam quod dicitur motus alterationis est: quod si hoc non definit esse vera: alterabile est: nec sicut hoc qualitas est. v. g. in calefactione aque. Quis qualitas: scilicet caliditas que partibiliter acquiritur sit illa calefactio: et illa qualitas manebit quod ipsa non manebit calefactio: et ideo nego ista de virtute sermonis calefactio corrumpitur: quod caliditas manet: quia caliditate manente ipsa bene definit esse calefactio: postquam ante erat calefactio. et igitur tunc hoc definit esse vera: calefactio est quod illud quod erat calefactio: non definit esse. Ad secundam autem dicitur: quod calefactio est res successiua. dico quod hoc dicitur intelligi quod nomen calefactio: significat aliquam rem non absolute: sed connotando vnam eius partem continue accipi post aliam: scilicet quod hic terminus caliditas non habet tale connotationem: nos dicimus quod calefactio est ens successiuum: et caliditas supponit pro eadem re: et ideo solet dici quod caliditas et calefactio bene sunt idem realiter: non tamen secundum diuersas distinctiones exprimentes quod noia: et connotantur: modo glossantur audientes si que fiat contra dicta significantes ens successiuum differre a permanente. Ad tertiam calefactio dicitur procedo quod generationis bene est generatio: et vltimam dico quod in philosophia non negauerit tale propter tanquam falsam: sed tanquam impropiam: sicut negaret ista figura est res figurata. propter hoc quod est predicatio de nominatiua: et tamen predicatum non connotat aliquid aliud quam connotat subiectum: tamen requiritur ad predicationem: denominationis propria. Ad quartam dico quod caliditas secundum istam rationem: scilicet quod dicitur caliditas non proprie dicitur velocius vel tardius: sed bene secundum istam rationem: secundum quam dicitur calefactio: nec hoc est contra dicta. Ad quintam dico quod absque hoc quod ponamus tale fluxum supradditum: ad hoc alterationem differret a creatione: quod alterationem est qualitas que per partem ante partem ab agente naturali educationis de potentia materiae. creatio autem non fit ab agente naturali sed supernaturali: nec per educationem alicuius de potentia materiae: sed per inductionem. Ad sextam Commetatoris quod aliqui accipiunt motus per formam. dico quod ipse non notauit aliud nisi quod res ad quas dicitur esse motus: potest signari per noia non connotantia illas res continue per partem post partem acquiri: et talia noia quod sunt de primo qualitatibus: et quodam quantitatibus. Quedam vero vbi. Alio modo quod ille res potest signari per noia connotantia quod per partem post partem continue ille res accipiunt et talia noia sunt in predicamento passionis: vel et actionis: modo cum ista significat non significant esse tale fluxum re supradditam rebus permanentibus. v. g. illa res est que est caliditas potest signari per nomen caliditas: vel per nomen calefactio: quod signat per nomen caliditas: tunc non denotat quod sit in prima tendentia et acquisitione vni partem post partem in aliquo subiecto: scilicet quod significat per hoc nomen calefactio: tunc denotat quod

fit in primo fluxu: et acquisitione vni partem post aliam: scilicet quod continue successiue: non sic vna pars eius continue acquiratur alicui subiecto. et hoc Commetator notauit per predictam auctoritatem et non plus etc.

Questio. VI.

Consequenter quero. Ut per Aristotem secundum Commetatores ad hoc quod aliquid moueatur localiter requiratur aliqua res que sit quidam fluxus distinctus a mobili et loco: Et arguitur primo sic: et speciatim dicitur quod sit res distincta a mobili primo. nam Aristoteles dicit 3° butusque motus est in fieri vni post aliud: sed sic ita conuenit motui locali sicut alijs motibus: modo nec mobile: nec locus est in fieri vni post aliud. Ergo per Aristotem nullum istorum est motus localis: et per se quod aliquid moueatur localiter acquiritur aliquid distinctum ab ipso mobili et loco. Ad 2° nam per Aristotem et Commetatores: motus localis est ens successiuum: scilicet nec mobile: nec locus est ens successiuum. Ergo 3° motus localis mensuratur tempore per Aristotem et Commetatores: quarto butusque locus et mobile non mensurantur tempore. Ergo quod partes eorum non diuiduntur partibus temporis. Ad 4° per Aristotem et Commetatores: mobile et locus sunt in instanti: sed motus non est in instanti secundum eos: et secundum veritatem. Ergo 5° motus localis fit a mouente: sed nec locus: nec mobile fit a mouente. Ergo motus localis non est mobile: nec locus maior pars: quod aliquis dicitur aliquid lapide sursum. Ad 6° nam secundum Aristotem in isto 3° motus est actus entis in potentia. modo sic est verus de motu locali: sicut de alijs motibus: scilicet modo nec locus: nec mobile est actus entis in potentia. Ergo 7° secundum Aristotem 2° de anima. motus localis est sensibile cōe: modo nec mobile nec locus est sensibile cōe. Ergo ex his videtur quod cum aliquid moueatur localiter: quod secundum intentionem Aristotem et Commetatoris: mobili accipitur aliqua res: que nec est mobile: nec locus. Deinde probatur specialiter: quod secundum intentionem Aristotem et Commetatoris: motus localis non sit ipsum mobile: quod secundum eos: motus est actus mobilis: nihil autem est actus sui ipsius. Ergo 2° quod secundum Commetatores: motus localis est de essentia termini ad quem: hoc enim dicitur in quanto butus. sed mobile non est de essentia termini ad quem. Ergo 3° nam secundum Aristotem et Commetatores: motus localis est in mobili subiectiue: modo nihil est in seipso subiectiue. Ergo 4° nam ponatur quod aliquid graue puta terra proiciatur sursum: tunc probetur quod iste motus non est illa terra. nam iste motus est violentus terre secundum Aristotem: sed terra non est violenta sibi ipsi: scilicet eundem. Ergo terra non est ille motus. plures rationes potest fieri: quarum solones patebunt ex solutionibus argumentorum factorum. Deinde probatur secundum veritatem: quod motus non sit mobile: nec locus. nam posito quod forma quocumque separaretur a materia: et tunc illa materia moueretur localiter: tunc si ille motus esset illa materia: et tunc motus sit actus entis in potentia sequeret: quod materia esset actus: sed sic est falsum: quod ponitur pura potentia. nec est potest dici quod ille motus sit locus: quod ille motus esset subiectiue in illa materia. sed locus non: quod locus est extrinsecus locato. Ad 2° nam posito quod mundus fieret vni continuo: quo facto deus volueret illud circulariter: ab oriente versus occidentem vel moueret et totum mundum motu recto: tunc ex quo mundus moueret: et non alio motu quam motu locali: et ad hoc quod cumque moueretur: oporteret quod aliter se haberet quam prius se habuit: sed non aliter se haberet ad aliquid extrinsecum: sicut prius de seculo nullum tale sit. Ergo oporteret habere se aliter ad aliquid intrinsecum: ita quod nunc haberet aliquid quod prius non habuit in casu predicto: hoc non posset saluari nisi poneremus aliquid fluxum inherens ei de nouo acquisitum: per quem se haberet aliter quam prius: ex eo quod nihil potest se habere aliter in seipso: nisi aliquid sit deperditum: vel acquisitum.

t. 2°. 15.

t. 2°. 6.

t. 2°. 18. tertij p. 5.

In oppositum arguitur sic: si ad hoc quod aliquid moueatur localiter etc. sequeretur quod motus

ius esset motus et alius et sic in infinitum. probat quia
 quod talis fluxus ponere in mobili subiective: cum motus
 nobis mouent oia que in nobis sunt: talis motus mouere
 tur localiter sicut ipsum mobile cum ad hoc quod aliquid moueat
 localiter: requirit talis fluxus supradictus mobiliter: talis
 motus moueret mediante alio motu: et sic in infinitum. g vide
 tur: quod non sit ponendus talis fluxus distinctus a mobili: nam
 sic non implicat contradictionem: res quod una est in alia una con
 seruare: et alia annihilari. motus localis potest seruari: tam
 mobili quam loco annihilato: et sic esset motus localis: et tunc ni
 bil moueret localiter. ¶ 3° Deus potest aliquid rem de nouo
 creare: qua creata potest ipsa moueri localiter absque productione
 ne alicuius rei noue: modo hoc non posset si semper ad hoc quod
 aliquid moueat localiter requirit fluxus inherens mobili.
 ¶ 4° nam dicit Commentator quod motus est de essentia termini
 ad quem: modo in motu locali non est aliquid terminus ad quem:
 quod locus. g videtur quod motus localis non sit res distincta a mo
 bili et loco. ¶ 5° quies non est res distincta a re quiescente. g
 nec motus a mobili. ans pcederet Aristoteles. et Commentator. et
 praeterea videtur tenere a sibi: quod ex quo ita quies est sensibile
 esse sic motus: videtur quod sicut non est res distincta a quiescente
 bene nec motus a mobili. ¶ 6° non est ponenda pluralitas en
 tium sine necessitate: per Aristoteles. 2° dicitur. potest fieri per plu
 ra et sic nos possumus saluare motum localem absque hoc quod po
 namus hoc fluxum supradictum mobili. g. ¶ 7° ad hoc quod ali
 quid moueat localiter: non requirit nec debet poni hoc fluxus. g
 assumptum per 3° per hoc quod mobile successiue est in alio lo
 co: possumus saluare quod ipsum moueat localiter absque suprad
 dictione talis fluxus. g et de ista questione forte aliter potest dici
 secundum ista que essent admittenda secundum Aristoteles. et Commentatorum. et
 secundum ista que essent admittenda secundum veritatem. de hoc videbimus
 nunc. de hoc videndum est in questione sequenti immediate et.

Quantum

ad hoc opus ante oia supponere quod nomina
 moueri est prime et successiue aliter se habere nunc quod prius se
 habuit. moueri vero localiter est successiue et continue esse in
 alio loco supposita immobilitate loci: quas pcedit Aristoteles. in
 4° dicitur. Istis supposito sciendum est quod de ista questione aliquid
 tenuerunt quod secundum Aristoteles. et Commentatorum non potest aliquid moueri
 in localiter sine fluxu distincto a mobili et loco. Alii autem te
 nent quod posset sine hoc fluxu. et de numero istorum quod dixe
 runt: quod ad hoc quod aliquid dicatur moueri localiter: sufficit quod conti
 nue se habeat aliter et aliter ad unum aliud corpus. Alii autem
 dixerunt quod ad hoc quod aliquid moueat localiter requiritur et suffi
 cit quod mobile fiat in alio loco quam prius. et ambo isti modi
 dicendi deficiunt. prius enim deficit: quia ita sequeretur quod ita
 quiescens moueret: sic illud quod in rei veritate mouet. et hoc
 est falsum. praeterea probat quod sit. a. unum corpus quiescens. et sit
 b. unum corpus quod moueat: tunc ita se habeat aliter. a. ad b. sic b.
 ad a. g si est hoc aliquid corpus diceretur moueri. quod aliter se haberet
 ad aliud corpus quam prius se habuit: ita a. quiescens moueret sic
 b. Nec sedes modus dicendi sufficit: quod aliquid corpus posset
 esse modo in uno loco: et postea in alio loco: absque hoc quod mou
 ueret localiter: quod bene mouet localiter: vnde deus posset po
 nere unum corpus nunc in uno loco: et postea ipsum mouere et
 ponere in alio loco absque motu locali. dico ergo aliter: ut modo mi
 hi apparet: ponendo istas praeterea illas praeterea opinionem: que
 ponit hoc fluxum supradictum. ¶ Et sit ista 2^a: quod secundum illa que
 admittunt Aristoteles. et Commentatorum ad hoc quod admoueat requiritur
 et sufficit mobile: et locus: et motus. non tamen ista absolu
 te: sed quod mobile continue et successiue sit in alio et alio loco
 supposito: et immobilitate loci quam supponeret Aristoteles. et Comen
 tatorum: nec requirit talis fluxus supradictus. et arguo per ratio
 nem eorum met: que probat quod in motu alterationis possumus
 saluare sine tali fluxu mobile continue aliter et aliter se habere

41

41

quod prius se habuit. g in motu alterationis non est ponendus
 talis fluxus supradictus mobili et forme que accipit vel de
 perdit. ita arguitur in proposito: cum aliquid moueat localiter post
 sumus continue saluare quod ipsum aliter et aliter se habeat absque ta
 li fluxu supradicto. g non oportet ponere tale fluxum supradictum.
 ans probat: et suppono quod ad omnem motum localem requirit mobi
 le. et quod ad eodem motu localem requirit locum: omnes iste suppo
 nes patens est quod non moueri localiter: istis duobus positis:
 mobile per hoc quod continue est in alio et alio loco: bene se continue
 aliter et aliter absque hoc quod ponatur talis fluxus. g et sic dices
 vltima spera mouet localiter: et tamen non possumus saluare: quod
 continue se habeat aliter et aliter: per hoc quod sit in alio et alio loco: et quod
 non est in alio loco. g videtur quod si habeat aliter per fluxum tale et.
 Et ad hoc dico: quod vltima spera non mouet localiter secundum se to
 tum collectiue sumpta. per hoc quod continue manet in eodem loco: non
 bilominus sic sibi competit esse in loco: ita et sic sibi competit mo
 ueri localiter ratione praeterea. modo sit praeterea mouet localiter et continue
 se habeat aliter et aliter non per aliquid fluxum eis supradictum: sed propter
 hoc quod continue sunt in alio et alio loco: et sic per ad rationem illam.

Ad rationes

principales. Ad 1^{am} motus est in fieri. dico
 quod per hoc Aristoteles. nihil aliud voluit dicere nisi
 quod cum aliquid mouet continue se habeat aliter et aliter quam prius se ha
 buit: ut si aliquid mouet localiter continue est in alio et alio lo
 co: ita quod praeterea autem bene praeterea quod ad positionem loci et
 mobilitatis absolute non dicimus aliquid moueri: sed ad positio
 nem mobilitatis successiue ex parte in alio et alio loco dicimus
 aliquid moueri. ¶ Ad 2^{am} motus est ens successiue et. dico
 quod Aristoteles. per hoc voluit dicere: quod motus sit talis fluxus supradic
 tus: et voluit dicere per hoc tamen quod quod aliquid mouet: tunc ipsum
 successiue se habeat aliter et aliter nunc quam prius. ¶ Ad 3^{am} motus co
 diuiditur tunc per hoc voluit quod cum aliquid mouet in vna parte
 tunc accipit aliquid: et in alia parte tunc alio: non quod sit talis fluxus
 prius: sed quod sit de praeterea praeterea: vel quantitate: vel vbi acci
 plendo esse in praeterea de cuius praeterea demostro ita ver
 rificat generalissimum talis praeterea. ¶ Ad 4^{am} dico quod i
 mo si ponerent ista ista id est ibi: et ad intellectum ad quem
 ponunt: hoc est praeterea motus est in ista secundum dea: sic hoc
 est praeterea mobile est in ista: et sic hoc est neganda: mo
 tus est motus in ista: sic ista est neganda: mobile mouet in
 ista: et ista intellexit Aristoteles. cum dixit non esse motum in ista.
 ¶ Ad 5^{am} dico quod ita motus fit a mouete sic mobile et lo
 cus: et bene praeterea praeterea motus fit motus a mouete: hoc est quod mo
 bile fit aliter et aliter se habeat: hoc est a mouete. ¶ Ad 6^{am} motus
 est actus et. dico quod Aristoteles. per hoc intellexit: quod cum aliquid mouet
 tunc actu bene aliquid alicuius generis: et adhuc est in potentia ad
 alio: et immediate post hoc bene illud. ¶ Ad aliam dico quod per
 hoc Aristoteles. noluit plus dicere: nisi quod a pluribus sensibus potest per
 per: quod aliquid mouet. tactu enim possumus percipere quod aliquid mo
 uet similiter visu. ¶ Ad rationes alias que probant quod motus esset
 mobile. ad hoc quod dicebat quod motus est actus mobilis: dico
 quod non intelligit quod motus sit aliqua res distincta a mobili
 que sit actus mobilis: sed intelligit quod quod mobile mouetur
 actu: hoc aliquid quod prius non habuit: vel actu caret aliquid quo
 prius non caruit. ¶ Ad aliam dico quod motus esse de essentia
 termini ad quem: dico quod motus non accipit per eo quod mouet: sed
 per illo quod successiue mobili accipit vel deperdit: nec est hoc
 sequitur aliquid de dea. ¶ Ad aliam motus est subiective in mobili: vi
 co quod ibi non capit in esse sic accipit in subiecto: sed ibi capit in
 esse per denotatiue praeterea. vnde motus est in mobili. i. motus est
 praeterea denotatiue de mobili. vbi gra. mobile mouet.
 ¶ Ad aliam praeterea vnde lapis sursum: tunc tibi est motus violen
 tus: dico quod per motum violentum terre non debet intelligi aliquid fluxus
 prius inherens violentum: sed debet intelligi quod terra taliter mouet hoc
 est a motore extrinseco: ita quod hoc totum: motus violentus: causa bre
 uiloquii ponit loco vnde alterum longe oionis mobile. s. per
 Al. de sax. B

me alr r alr se bēt: r B est a motore extrinseco. ¶ Deinde ad rōnes que nō sūt nāles: s; s; vīratē r fidē pbātes motū locale nō eē mobile: nec locū. ¶ Ad p^m cu argue bat: ponat q for^o denudet a mā: r māeat sine aliq for^o. istū casus nō admitteret A^z. nihilomin^o si admitteret: pp B nō oportet cedere q ad B q aliqd moueret localr: pōeret flux^o talis: q sine tali fluxu posset saluari q mā se hīet alr r alr pp hoc q p^mue eēt in alio r alio loco. ¶ Ad aliā dico q nec A^z. nec Cōmētator admississent aliq mō q tot^o mūdus fieret vnū p^muū: r sīlr q moueret ab oriēte rē. nec sīlr admississet q de^o posset mouere istū mūdū motu recto. verūm si isti p^o casus admitterēt tur nō pp B pcedēdū eēt q mūdus moueret localr pp hoc q ad B moueat localr: regrit q mutet locū: seu q p^o fuerit i vno loco: r postea in alio: mō q tot^o mūdus collectiue sūpt nō est i loco ex eo q nihil est eē seips: se quif q nō pot moueri localr: nihilomin^o istis casib^o cōcessis bñ eēt pcedēdū q moueret: s; nō eēt pcedēdū q moueret localr. finalr ḡ dico: q volētes loq r pcedē q pcessisset A^z. nō cogunt ad ponēdū: q ad motū locale: seu ad B q qd dicat moueri localr: regrat talis fluxus supaddit^o: eo q sine tali posset saluari aliter r aliter se haberi: r in alio r alio loco. **Questio. VII.**

Tantum admittentes casus duos oportet concedere q motus localis sit alia res a mobili r loco: Et arguitur primo q non per rationes factas pro secundā parte questionis precedentis.

In oppositum

arg^o. nā admittentes h^o casus bñt admittē q de^o oia alia a se posset ānihilare pter vnū mobile: r illō mouē ab oriēte. vñs occidēs: vt vbi grā. spa lunetūc B admisso. s. qūq; extrinseco spe lune ānihilato: r ipa sit mota: q mouet p^m nucite bz alr r alr q; p^o s; nō se bz alr r alr ad aliqd extrinsecū: ex eo q qdlibet extrinsecū est ānihilatū pter spe: rā. ḡ opz dicit q se bz alr r alr respectu intrinseci: s; B non possem saluare nisi pōerem^o motū ipi^o eē qdā supadditū: ad qd p^mue se bz alr: fm q vna vice bēt vna ptē illi^o mot^o: r alia vice aliā: r q rōne oib^o ānihilatis mouetur tali fluxu supaddito: eadē rōne videt qd r p^o. Sed tūc isti admittētēs casus duos cogū i alr rīdē: q nō volētes admittē casus duos: s; eēt solū volētēs loq r admittē in psona A^z. ¶ Nos igit volētes admittē casus duos supponim^o p^o q moueri est alr r alr se bēe s; p^o r posteri^o p^mue. ¶ 2° supponim^o q de^o posset facē totale mundū. s. orbē celestes r istū inferiora vnū p^muū r ipm volūt ab oriēte vñs occidēs: vel alr fm velle suū. ¶ Tūc sit p^o q mūdus nō dī moueri pp B q p^mue se bz alr r alr r^o alicui^o extrinseci. p; B ex eo q nullū est extrinsecū. nā oia scā sūt vnū p^muū p casū. ¶ 2° mūdus nō dī moueri pp B qd p^mue se bz ad aliqd extrinsecū si eēt. pbat p descriptiones moueri. nā ad B q aliqd actualr se bēat fm p^o r posteri^o alr r alr nō sufficit q pditionalr se bēat alr r alr. S; dices. q solus mūdus in isto casu se bz alr r alr pditionalr r nō actualr. dico tñ q mūdus mouet solū pditionalr r nō actualr: qd est 3 casus. ¶ 3° mūdus dī moueri: q p^mue se bz alr r alr intrinseci. p; B: q ad B q aliqd moueat: regrit q se bēat alr r alr p p^o supponē. ḡ si mūdus mouet p 2° supponē p^mue se bz alr r alr: s; nō fm extrinsecū: sic p; p p mā s; nē. ḡ fm aliqd intrinsecū. ¶ 4° illū intrinsecū nō est illū mobile s; sit aliqd sibi liberēs. p; B: q mobile ad semetipm nō p se alr hīe q; p^o ex eo q ad alr r alr se bēe regrit qdā diuersitas: mō mobile fm suā subaz nō est diuersū r seipo accepto fm eādē subaz. ¶ 5° illū intrinsecū

est fm qd mobile alr r alr se bēt est ipse mot^o seu flux^o. pbat. q; si mūd^o sic moueret: nihil aliud sibi acgrit nisi sit talis mot^o. vñ de^o pot^o totale mūdū mouē absq; B q acgrat sibi aliq alia dīstinctio a motu. ¶ 6° q; mot^o talis est res dīstincta a mobili. p; ex 4° r 5° s; nē. ¶ 7° q; in oī mobili qd localr mouet volētes admittē casus duos opz ponē fluxū seu motū liberētē mobili q successiōe illi mobili acgrit. pbat. q; tales bñt admittē: q de^o posset mouē aliqd mobile qūq; extrinseco ānihilato p sili motū i spe absq; pductiōe alicui^o rei: que nec ipa: nec sibi filis pēristebat i illo mobili: s; B nō posset si ab oib^o ānihilatis illō mobile moueret aliq fluxu sibi supaddito: r nō p^o s; p; s; itueri. ḡ rē. vñ si diceremur q si aliq; lapis descēdat: s; nō fluxu sibi supaddito: sed si oia pter ipm eēt ānihilata: r tūc descēderet: B eēt mediāte fluxu supaddito: s; B nō valet: q; tūc oportet q oib^o ānihilatis pter extrinsecū si debet moueri sili motū in spe: sic pus mouebat: q aliq; res: siue flux^o de nouo i ipō pduceret. q; res nec sibi filis pēristebat i ipō: cui^o opp^o facē de^o. ¶ 8° aliq; dubitaret posito q aliq; lapis sic descēdat: r qñ icipit descēdē ad huc nō qd; extrinsecū ei sit ānihilatū: tūc māifestū est q mouet localr: r ponat vltē rī^o q; iteris q sic descēdit: q oia sibi extrinseca ānihilēt: puta loc^o r p siliā: q; ānihilatis ad huc lapis mouet: q; talis mot^o lapidis debeat dici local: dico q nō: q; nō ē ad locū: nec talis lapis mutat loca: pp B q q; loc^o est ānihilat^o p casum. ¶ Ex B segt^o: q si loc^o eēt ens pmanēs B posset pcedē: mot^o local est qñ nō est local. p; q; de motu talis lapidis: q p^o est local r postea nō est: ex B vltē rī^o se: quif q posset eē duo mot^o eiusdē spēi q; vñ^o est localia r alter nō. p; de motu lapidis in loco: r de motu eiusdē nō i loco. ¶ 2° p; B idē de motu vltie spe q nō est local; pp B nō est i loco: r tñ est eiusdē spēi cū motū p sili q eēt in loco: vñ si ad imāginationē circa vltimā sperā crearet vñ^o loc^o: vltia spa volueret motu eodē q mō mouet: r tñ tūc diceret moueri localr s; ptes ei^o in pūeto: fm q; nūc nō dī moueri localr. S; dices: ex istis dictis segt^o q nō ois mot^o ē local vlt^o alteratiōis: r sic de sili^o qd est falsū. ¶ Rīdemur pcedēdo B: s; tñ dic q nō pp B segtur q ptes sint spēs mot^o q; tres: cōputādo motū augmētatiōis r diminutiōis: s; q; ois mot^o mobil ē eiusdē spēi cū motū local: vlt^o alteratiōis: vlt^o diminutiōis: vñ cū total mūdus fact^o vnū p^muū moueret ab oriēte vñs occidēs qūis mot^o ei^o nō sit local: tñ ē eiusdē spēi cū motū local: vñ l; locale est qdā denoiatio extrinseca ipi^o mot^o: sic albū vlt^o nigrū ipi^o s; bē: vñ posito q for. nē eēt aliq color colorat^o: r p^o eēt alb^o ad huc for. r p^o eēt eiusdē spēi sic in pposito: mot^o total mūdi sic facti vnū p^muū qūis nō sit local: ē tñ eiusdē spēi cū motū: que vocam^o locale.

Ad rōnes

Ad p^m: segret q mot^o eēt mot^o: r sic in ifinitū. negat p^o nā. r cū dicebat: si mot^o eēt talis flux^o: tūc eēt i mobili. pcedo. r cū dicebat. ḡ moueret: p^o dici q sic: s; B eēt p accūs. s. pp B q mobile la q ē mouet: r pp B nō opz motū sibi supadditū eē q mouet. ¶ Ad 2° dico q nō magis ē icōueniēs q mot^o localis p^o fuet mobili r loco ānihilato: q; q albedo p^o fuet r nihil sit albū: nec ex B segt^o motū locale esse mobili r loco ānihilato: s; bñ segt^o motū eē q pus fuit local: r mō nō mobili r loco ānihilato. ¶ Ad 3° de^o p^o creare aliq; rē de nouo: r illā mouē absq; oī pductione alteri^o rei de nouo. nego B: q; iplicaret pditionē q de^o mouēt aliq; rē p moueri eiusdē spēi cū moueri localr absq; pductiōne alic^o rei noue: mō de^o p^o facē qd qd fieri nō iplicat pditionē: s; si p^o facē qd iplicat pditionē fieri. ¶ Ad 4° mot^o rē. Rīdēt hic p dīstinctionē Cōmētatoris icelligēdo ipas

do ipsius sic uba sonat: qd motus accipit 2°. vno pro fluxu
 for fluens. Alio p for fluere. p^o no est de eentia termi
 ad que: s3 bñ 2°. vñ in motu locali for fluens dicitur loc^o seu
 spariu: cui vna ps acgrif post alia. In motu at alteratio
 nis for fluens dicitur qñtas q successiue acgrif alterabili: r i
 motu alteratio is: idē est fluxus r for fluens: s3 no i motu
 locali: vt ps ex pcedētib^o. ¶ Ad 5° dico q no ē sile de
 gete r de motu: quies. n. est puatio. mot^o aut qdā postri
 ois. ¶ Ad vltimā dico: imo necesse est ponē bñ saltē volen
 tes admittē casus diuinos: r quo sit necesse ps ex dictis.

Septus cōment. XXVIII.

Et dubium autem manifestus est: qd est mo
 tus in mobili rē. Questio. VIII.

Meritur 8°. Utz mot^o sit subiectiue i
 mobili: vel i mouēte: Et ar
 guit p^o q i mouēte: qz i illo est: mot^o: qd mo
 uet r mutat: s3 oē mouens cū mouet: vel ic
 pit mouē monef: vñ incipit moueri: g maior
 est nō: r mior pbat. qz cū aliqd mouēs mouet: ptine se
 bz alr r alr: ex eo q p^o faē ipm mobile eē i vno loco: r po
 stea i alio. pñ mō arg^o de mouēte alteratiue. silt cū ali
 qd mouēs incipit mouē: tūc incipit alr se bñ: ex eo q tunc
 nō mouet: s3 p^o mouebit. cū g moueri sit ptine alr r alr
 se bñ vñ q mouet mouēs. ¶ 2° q se bz ges ad gescēs:
 ita se bz mot^o ad mouēs: s3 ita ē q ges bz se i gescēte sub
 iectiue. g mot^o i mouēte subiectiue. g nō i mobili. ¶ 3° mo
 t^o est i illo qd denoiat: s3 mot^o denoiat mouēs. g mot^o ē i
 mouēte. g nō i mobili. maior ē nō a sili: qz albedo ē i pa
 riete que denoiat. minor ps: qz dicim^o q mouēs mouet.
 ¶ 4° act^o ē i eo c^o ē act^o: s3 mot^o ē act^o: mouet. g. ¶ 5° actio
 ē i agēte r nō i passo. g mot^o ē i mouēte r nō i moto. pñ
 r ex eo q p Az. i isto 3°: actio ē i se pabilr cū motu. r silt
 p auctoz se p^o. ois actio ē i motu. añs pbat. qz actio
 denoiat agēs: r nō passus. g est in agēte r nō in passo p
 boc q sic denoians est in eo qd denominat. ergo rē.

In oppositum est Az. i isto 3° q vult q mot^o ē
 subiectiue i mobili. i. in eo qd mo
 uet. Et silt dicit q^o: q mot^o ē bñ mouet: s3 nō i eo. Et p
 bat rōne: qz mot^o nō ē i mouēte s3 q mouēs: qz sic se qre
 tur: q oē mouēs moueret: s3 b ē fl: qz ē daf mouēs imo
 bile. ita r ex eo q p 17 s3 reduplicat dicit: ex B relinqt q
 mouēs ē i mo^o: r nō i mouēte s3 q mouēs. ¶ In qōse p
 vidēdū ē de q aliqñ rāgebaf in p arg^o. vtz in qñs agēte
 opteat ponē dispōnē supadditā. 2° vidēdū est de qñto.

Quantum ad p^o scēdū: qdā ē agēs imutal^o r
 icorpeuū: qdā vō muta^o r corpeuz.
 ¶ Alia distinctio agētū mutabiliū r corpeū qdā ē qd
 i agēdo nō repatiū: sic ē celū: sol illuminās ista iferioza:
 qdā vō est qd i agēdo repatiū: sic calidū: frigidū: r bñ.
 ¶ Tūc sit p^o ad B q agēs imutal^o agat: nō opz i ipm
 ponē aliqñ dispōnē supadditā s3 quā agat: ps B de p^o cā:
 q agit aliqd abiqz B q pōaf aliqd sibi supadditū: r ex eo
 q ē eentia oīno simp^o. ¶ 2° ad B q agēs imutal^o corpe
 reū: qd i agēdo nō repatiū agat: nō opz ponē in ipō aliqñ
 dispōnē sibi supadditā: ps de sole: q nō agēt i ista iferio
 ra illum mādo: nisi i ipō pōeret lux q est qdā qñtas sibi
 supadditā: r fm quā diffūdet circa se lumē. ¶ 3° ad B
 q tale agēs agat nō opz ponē in ipō aliqñ nouā dispōnē
 q pus nō bñt. ps B. nā q sol suo lumie calefaciat ista i
 ferioza nō opz q aliqñ bēat dispōnē nouā q pus caruit.
 vñ ad B suffic sol lux r calefactibilia: r q debite snt q
 pxiata. S3 dicit aliqñ 3°. pōaf q sol. de nouo sit gnā:
 r calefiat a sole: tūc sol alr se bz q pus se bñt eo q mō
 calefac sol r pus nō calefec ipm. mō nō p^o alr se bñt q

ps se bñt: nisi sit aliqd sibi supadditū: vñ sibi amotū: s3
 clax est q nihil est amotū a sole. g. ¶ 2° nō sol nō cale
 fac ista iferioza nisi moueat localit^o: s3 mot^o local ē dispō
 supadditā. ¶ 3° silt ad p^o q nihil irrisce se pōt bñe
 alr r alr q pus nisi sit sibi aliqd supadditū: vñ aliqd ab
 eo remotū: nihilom in^o p^o se bñe alr r alr q p^o denoiatio
 ne extriseca: nō q ipm sit mutatu: s3 aliqd aliqd ab ipō: r
 tūc non opz ponē aliqñ dispōnē supadditā illi: q alr vñ
 se bñe extrisece. vñ ista colūna ē mibi a sinistris si vertā
 me erit mibi a dextris: nō pp b opz ponē aliqñ mutatio
 nē factā i me. r sic silt de aliqñ creataliqui nō: nō tñ pp
 b opz ponē aliqñ mutationē i deo factā: s3 bñ i creatura.
 r sic sili mō: sic arguebat i p arg^o: dico q cū talis motor
 mouet aliqd r pus nō mouebat: nō pp b opz ponē mu
 tationē eē i ipō mouēte: s3 bñ i ipō mobili: qz quāls mo
 uēs alr se bēat q pus: b tñ ē s3 denoiationē extriseca: r
 ex B ps ad p^o. ¶ Ad 2° istātia dico negādo q sol non
 posset illuminare nisi moueret: vñ si sol geceret adbie
 illuminare: r mediare suo lumie calefacēt ista iferioza.
 ¶ 4° silt ad B q agēs mutabile corpeū qd in agēdo
 repatiū agat: opz ponē in ipō aliqñ dispōnē sibi supaddi
 tā fm quā agat. ps B: qz calidū hō ageret nisi in ipō eēt
 caliditas. ¶ 5° silt in tali agēte cū repatiū opz ponē aliqñ
 dispōnē nouā: s3 vtz est q fm illā nō vñ agē: s3 pati. sic
 g ps q ad hoc q aliqd agat nō opz q in ipō sit aliqñ dis
 positio noua que nō pñns erat in ipsouit tunc ponere
 q aliqd in mouēdo moueret se ipsum localiter: r q mo
 tus localis esset fluxus superadditus mobili rē.

Quantum ad 2° sit p^o distinctio de eē in subto. s. q
 vno eē i subto d^o aliqd s3 realē liberē
 tiā: eo mō q dicim^o q albedo est pariet. Alio fm pñu
 carionē. isto solem^o dicit pñcatū icē subto: qz vñ r affir
 matie pñcat de ipō. ¶ Tūc sit p^o s3 q sit mot^o local nō
 ponit res distincta a mobili: nō ois mot^o est i mobili tāq
 i subto: r b fm realē liberētiā. ps B: qz mot^o localis
 ctū ab alio est i ipō fm realē liberētiā: r pñs si mior^o lo
 calis nō ponit res distincta a mobili nō est i ipō s3 realē
 inberētiā rē. ¶ 2° silt mot^o local nō ponit res distincta a
 mobili: tūc d^o eē i mobili fm pñcationē. ps B: qz ly mo
 tus local est vñficabil affir^o r denoiatiue de mobili. vñ
 gñā dicēdo. mobile mouet localit^o. ¶ 3° silt mot^o alteratio
 nis est i alterabili s3 realē liberētiā. ps B: qz mot^o localis
 alteratio nis nō est aliqd q for^o accñtatis q ipsi. alterabili
 successiue acgrif: s3 talis ē i alterabili s3 realē liberētiā.
 ¶ 4° silt mot^o local ponit res distincta a mobili: ē i mo^o
 s3 realē liberētiā. ps B: qz nō eēt i mouēte ex eo q alr nō
 posset aliqd agēs mouere de nouo: nisi de nouo irrisce
 bñt se alr q pus. mō b est 3 pus dca in p^o Az. r qz pñm^o
 motor mouet p^o mobile: abiqz B q pōaf aliqd i ipō de
 nouo. ¶ 5° silt mot^o local ponat res distincta a mobili
 siue nō: ois mot^o est i mobili subiectiue: vet fm realē liberē
 tiā: vel fm pñcationē. B satis ps ex dictis in qōne rē.

Ad rōnes p^o soluta ē. Ad 2° ges est i gescēte: dico
 q ges est gescēs. vno actiue sic tenens
 aliū r gescēs ipm: r sic accipiēdo gescēs. pcedo: q sic se
 bēt ges ad gescēs: sic se bz mot^o ad mouēs: r sic vltim^o d^o
 eo q ges nō est i gescēte. Alio d^o gescēs idē qd getatus
 passim gnis: r sic accipiēdo bñ pcedo: q ges est i gescēte
 saltē s3 pñcationē r denoiationē: r vltim^o sic accipiēdo
 nego. q sic se bz mot^o ad mouēs: sic quies ad gescēs. S3
 bñ pcedo. q sic se bēt mot^o ad motū: sic se bz ges ad ge
 scēs. i. getatū. ¶ Ad 3° mot^o ē i eo qd denoiat: dicit q ali
 qñ capif: est i sic effect^o i suo efficiēte: aliqñ vō sic accñs
 in suo sbito: mō mot^o bñ test mouēti: sic effect^o ē efficiētī
 notū: sic accñs i sbito. ¶ Ad 4° r 5° silt mō. Q. IX.

Alb. de lax. B z

Aeritur 9°. Utz ois actio sit passio: Et arguitur p q no: actio r passio sunt pdicamenta distincta. g vnu eoz no est verisile de alio affirmatiue. anis pz ex eo q centie pdicamentoz sunt impmixte. r p sicut mat. na Az. in p post dicit. q ppones negatiue sunt imediate in qb vnu gnalissimu vni pdicamenti. negat de gnalissimo alteri pdicamenti. (2° arg' aucte Lomé. p° meta. dicentis q gdditates pdicamentoz sūt diuerse: r p ois vnu pdicamentū nō est vificabile affir de alio. (3° effect' nō est idē cū illo cui' d' effect': sed passio est effect' actiois. g maior est nota: r minor pbat p auctores sex p n. dicētē. passio est effect' illarqz actionis. (4° nā d' s' meta. quecuqz sūt diuerfa gñe: sūt diuerfa spe: r qcuqz sūt diuerfa spe: sūt diuerfa nūero: s; qcuqz sunt diuerfa nūero vnu illoz nō est aliud. g actio nō ē passio. (5° actio est passio. g agē est pati: r p ois agēs ē patiens. B aut est falsus. nā mltā agunt que nō patiunt. r nā t3 p locū a p iugatis. (6° distinctaz po' act' p puz sūt disti: s; po' actiua r passiuā sūt potētie distictē: r actio est p puz act' po' actiue: r passio po' passiue. g actio r passio distiguunt abinuicē. maior est nota: ex eo q distictio potētiāz capif penes distictionē suoz actiui. ergo.

1.2. 12.

1.2. 13.

1.2. 138

In oppositum videt' eē Az. in isto 3°. dē eni q idē est act' motui r mobilis: s; act' motui est actio: r act' mobilis est passio. g idē est actio r passio. (2° nā p Az. 2° de aia. idē est act' sensibilib' r sensitiuū. idē est visio q visus videt: r visibile vā sed B nō eēt nisi actio eēt passio. (3° nā dicit Lomé. 5° meta. q iter agēs r patiens est disticta itrimfeca: que in ordine ad agēs d' actio: r in ordine ad patiens d' passio. (4° vtrūqz eoz est mot' r vtrūqz eoz pcedit a mouēte: s; nō sūt mot' disticti: s; vni. g actio ē passio: r e3 p nā t3. p' p anit' p3 de se. s; 2° p anit' declarat. f. q nō sūt mot' disticti. nā si sic: tūc agēs qñ ageret i passuz oportet: r p dncē ipm duos mot' qz vn' eēt actio r ali' passio. s; B est falsum: suffic' entis vn'. (In ista qōne p' distictiō: guēdū est de actione r passione. 2° ponēde sunt 3nes.

Quantum ad p' distinguēdū p' est de B nomine actio: vñ actio aliqñ sumit p oī actus: isto mō d' iz' meta. q de' est actio pura. (2° accipit pzo eo qd est significabile p modū act' scde. isto mō accipit cū d' q intellectio r volitio sunt act' ipsius dei. (3° mō B nomē actio restrigif ad opatiōes electiuas que pcedūt ex electione: r ista: nō distiguif actio ptra factiōne: r scie factiue ptra actiuas. (4° mō actio d' opatio ipsi' agētis: r sic nō distiguif 3 factiōne: r sic accipiēdo ponit vñ pdicamentū de decē. (Deide distiguēdū est de B noie passio. vno' accipit idifferēter pzo qcuqz for' accitū. isto mō accipit cū d' turpitudine: vel pulchritudine eē passionē corpis: r scias r vtutes eē passio nes aie. (2° B nomē passio restrigif ad qūitates sensibiles: isto mō qūitates de 3° spe dicunt' passioes. (3° mō capif p motib' r actib' appetit' r maxie sensitiuū. r isto mō B nomē passio accipit p moralib': vñ scia moralis d3 refrenare b3 passioes. (4° B nomē passio restrigif ad mot' nociuos: r ad corruptiōes. r isto mō accipit cū d' q ifirmus patiē. (5° mō d' passio in ordine ad sūm: vñ qcuqz sūt duo termi supponētes pzo eadē re: vnus eoz addit aliq' pnotationē q vocat passio: r reliq' vocat subm: r isto mō iste termin' visibile vocat passio: r hic termin' d' vocat subm: r ita accipit passio in libro post. (Ultio mō passio d' opatio agētis put recipit in passio: r isto mō B nomē ponit vñ pdicamentū: r vlti mo mō accipiēdo passionē accipitur in titulo qōnis.

Quantum ad 2m sit p' pole est actionē eē abo q3 B q sit passio. pbat. qz pole est q de' creet vñā albedinē abiq3 B q creet eā in aliq' subto: s; tūc eēt actio r nō passio: ex eo q ista actio nō recipit in aliq' sbto: sili mō si crearet vñā portione māe pte an' pte. (2° p' ipole est eē passionē nisi sit actio. pbat. qz l' pole est q aliqd pyciat surfus r trāsmuret: nisi ab aliq' pyciat: s; si ab aliq' pycit: tūc aliqd agit: r si agit vt tūc est actio. g si aliqd patiē opz eē actionē: r per ois passio nō pōt eē nisi sit actio. (3° p' ois actio nālis est passio. pbat. cuiusl3 agētis nālis actio recipit i aliq'. g cuiusl3 agētis nālis actio est passio. p nā t3 ex eo q passio d' opatio agētis put recipit i passio. anis pz ex eo q nullū agēs nāle agit nisi i aliq' p' supposito: p' enī differt ab agente supnāli: qz agēs supnāle pōt agē nullo sbto p' supposito i qd agat: r in q et' actio recipiat. (4° p' ois mot' ē actio r passio. p3. qz ois mot' est opatio pducta ab agēte: r recepta i passio. s; B nomē actio pnotat illā opationē eē ab agēte: r B nomē passio pnotat eadē rē eē receptā i passio. g ita est: q ista duo noia actio r passio supponūt p eadē re. f. p eodē motu: vt p eodē p' suppoit B nomē mot': s; B nomē actio pnotat B eē pductū ab agēte: r B nomē passio pnotat B idē eē receptū i passio: s; B nomē mot' si gnificat B idē: nō pnotādo q recipiat in passio: nec q pducit ab agēte. Ex q seq' q actio r passio sūt passioes mot': qz sic dicebat: iste termin' d' passio re' alteri: qz suppoit cū eodē p eadē. s; vltra addit qdā pnotationē et' nā: mō sic se bēt iste termin' actio ad hunc terminū mot'. r sili hic termin' passio ad eūdē. g vtrūqz eoz d' passio mot': r B voluit Az. in isto 3° cū dixit. actio r passio nō hnt oīno eadē significationē. r cū dixit. actio r passio isunt motui. Un' qz vn' b3 aliā pnotationē q' ali' nō d' bēre oīno eadē significationē: r cū dixit actio r passio s; sunt motui: qz sunt passioes mot': dicunt' in eē motui nō qdē per realē inherētā: s; per pdicationē denotatiuam.

Ad rōnes Ad p' actio r passio sūt disticta pdicamenta. pcedo. r vlti' dico qz hoc stat q vnu eoz pōt de alio affir' pdicare: nec ex B eēntie pfitoz sunt pmixte: vñ p illā auctē nō itelligit plus nisi q' termin' vni' pdicamenti nō est vificabil' de termi: no alteri' pdicamenti pdicatioe eēntial: r gdditantiāni p' lomin' bñ est pdicabil' de eo pdicatioe denotatiua: vñ q' nis hic termin' albū sit de pdicamento qūitatis: nā pdicabilis est i qle de suba: cū ipse sit vificabilis de isto termino hō: q est in pdicamento sbe: s; B est in pdicatioe de notatiua: r non eēntial: r gdditatiua. (Ad p' firmatio: nē: cū d' ppōnes neg' in qb' gnalissimū vni' pdicamenti rē. dico q per B nō itelligit: qn possint aliq' mō de se sicut pdicari affirmatiue: s; p hoc itelligit q nō possint de se pdicari inuicē affirmatiue r gdditatiue: r q nō ba beam' mediū p badi q vñ gnalissimū possit de alio pdicari in qd: r hoc supponit: sed bñ hēmus mediū p badi q d' q termin' de vno pdicamento: qui nō est gnalissim': nō pōt pdicari in qd de termino alteri' pdicamenti: vñ li cet nō hēamus mediū p badi q bec nō sit gdditatiua pdicatio: suba est q' trās: nā bñ hēmus mediū p badi q bec nō sit gdditatiua pdicatio: hō est linea: vel hō est b' cubitus: r hoc itēdebat Az. p' post. r sili ad 2m dicit. (Ad 3m exponat auctas p m illa que dicta sūt i qōne. (Ad 4m dico q qūis ist' termini actio r passio sūt disticti genere: cuz hoc tñ fiat q supponat pzo eadē re: vñ qūis ist' termini hō r albū: bñ sūt diuersoz genēz tñ bñ supponūt pzo eadē re: vñ idē est hō r albū. (Ad 5m si actio rē. R' n' d' negādo pntiā: r cū pbat p locū a p iugatis d' q talis locus non tenet in pdicatione denotatiua:

in natura: sed bñ qdd statua: unde nō sequitur homo est albu. g humanitas est albedo: sed bñ sequitur hō est ual. ergo humanitas est aialitas. ¶ Ad vltimā dico q bñ dē ueriaz potētiāz. i. actiue ⁊ passiue est idē act⁹: qui in ordīne ad actiua uocat actio: ⁊ in ordīne ad passiuā uocat passio: s; distinctaz potētiāz passiuaz: ⁊ distinctaz potētiāz actiuaz: bñ ꝓcedēdū est q possunt idē eē act⁹: sicut in nūero: ⁊ tallū potētiāz distinctio adinuicē. i. passiuaz ad passiuā: ⁊ actiuaz ad actiua bñ capiē. s; in suoz actiua distinctioez: s; nō distinctio potētiē actiue ad potētiā passiuā: ex eo q illaz potētiāz: sic dcm est: est idē actus.

Septus cōment. XXIII.

Quoniam autem de natura scientia est circa magnitudines ꝛc. Questio. X.

Queritur io. Utꝛ ad nālē p̄tineat de terminare de infinito: Et arguit p̄ q nō. qz ad mathematicū p̄tinet de terminare de infinito. g nō ad nālē. ꝓt̄tia tenet ex eo q mathematicus ⁊ nālīs sunt diuersi artifices: s; diuersoz artificū debēt eē diuersa ꝓt̄derata. ergo aīs p̄bat. ad mathematicū p̄tinet de terminare de q̄ritatib⁹: sed qz finitū ⁊ infinitū sunt passionē quāritatis: ⁊ eiusdē artificis est determinare s̄bro ꝓpassionib⁹ eius. ¶ 2° ad solū metaphysicū p̄tinet ꝓsiderare de infinito. ergo ꝓt̄tia tenet. aīs p̄bat. qz ad solūz metaphysicū p̄tinet ꝓsiderare de deo: mō cū solus deus sit i finitū. g. ¶ 3° Ap. in p^o celi determinat de infinito. g ad mīn^o Ap. nō d̄s determinare de eo in isto 3°: aliter enim vna determinationū eēt supflua. ¶ 4° ad nālē nō p̄tinet determinare nisi de ꝓt̄cto ⁊ de reducibili ad ly ens mobile. mō infinitū nō est b; ergo maior est nota ex eo q ens mobile ponit subm ꝓp̄tū scie nālīs: minor ꝓs ex eo q infinitū si eēt nō eēt mobile. ¶ 5° qd nō est de illo nō est scia: nec de eo p̄tinet determinare ad nālē: s; infinitū nō est. g maior est nota ex p^o post^o. nō ens nō ꝓtingit scire. minor ꝓs p Ap. in isto 3°. vbi p̄bat q non est aliqd corpus actu infinitū. ¶ 6° infinitū est ignotū. g de ipso nō p̄tinet determinare ad aliqd sciam: cuz nō possit agno scia: nec per ꝓns ad nālēm. aīs ꝓs: qz infinitū fin qz bus est ignotum: ꝓimo huius. ergo ꝛc.

t. 2°. 45
t. 2°. 24
b^o terry.

In oppositum est Ap. in B 3° ⁊ i p^o celli. ¶ In ista questione p^o ponā aliq̄s distinctiones de infinito vnūles omnib⁹ sequentibus questionibus. Scdo respondebo de questio.

Quantum ad p^o sciendū q ly infinitū: aliqñ scilicet capi cathegorematicē: aliqñ syncategorematicē. qñ capiē cathegorematicē: tūc equaliter huic orōni nō hñs finē: vñ cū dico tale corp⁹ est infinitū: significo q tale corp⁹ nō hz finē: ⁊ sic accipiēdo dī ab in qd est nō: ⁊ finitū. vñ in finitū qñ nō finitū. ¶ Sed qñ capiē syncategorematicē dicū aliq q d; sic expōi. vbi grā. infinitū corp⁹ est: nō est tñ tātū corp⁹ qn mai⁹ ita q in ꝓtinuis exponit ly infinitū tentū syncategorematicē ꝓ istā orōnē nō tātū qn maius: s; in discretis exponit ꝓ istā orōnē nō tot qn plures: s; illud nō videt ꝛc. nā s; istā expositionē eēt ꝓcedēdū q infinita ꝓs eēt in ꝓtinuo: qd cōiter nō ꝓcedit. ꝓt̄tia p̄bat. qz nō tāta pars qn maiorē in ꝓtinuo: ex eo q nō est dare maximā ꝓtē istī ꝓtinui. ¶ 2° sequeret q bec eēt ꝓcedēda infinitū ꝓodus for tes ꝓt̄ portare qd itēꝛ nō ꝓcedit. ꝓt̄tia p̄bat: ex q potētia sortis nō terminat ad mixtū ꝓodus: qd for ꝓt̄ portare q̄uis bñ ad minimū: qd nō sequitur: q quocūq; ponere dato qd for ꝓt̄ portare: ad huc est aliqd qd ꝓt̄ portare: ⁊ per ꝓns si ly infinitū eēt exponēdū per ly nō tātū:

quā matas restringēda ad terminos ꝓpōnis in qua ponit: bec eēt ꝓcedēda: infinitum ꝓodus for ꝓt̄ portare. ¶ Alij autē exponūt sic: ⁊ in discretis. vbi grā. infiniti bo mines currūt: duo boies currūt: tres boies currunt: ⁊ sic nō tot qn plures: s; i ꝓtinuis sic infinitū corp⁹ est: sic corp⁹ pedale est: corp⁹ bipedale est: ⁊ sic in infinitū: s; itēꝛ b nō sufficit. nā posito q viginti boies trabāt vnā nauē: ⁊ triginta vnā aliā: ⁊ sic in infinitū: ita q pauciores q̄ viginti trabāt vnā nauem: bec est ꝓcedēda: infiniti boies trabūt nauē: ⁊ tñ bec est falsa: duo boies trabūt nauē: ⁊ bec etiā tres boies trabūt nauē: ⁊ sic ultra vsq; ad viginti. Itēꝛ posito q infinita eēt corpa: quoz vnū nō eēt ꝓs alteri⁹ iter que vnū mīn^o eēt decē pedū: ⁊ aliud viginti pedū: ⁊ aliud triginta: ⁊ sic in infinitū ascēdēdo fm ꝓportionē duplā: bec eēt ꝓcedēda infinitū corp⁹ est: ⁊ tñ ex b nō sequitur pedale corp⁹ est bipedale: corpus est sicut ꝓs ex casu. ¶ Possum⁹ g alr exponē ly in infinitū tētū syncategorematicē. i. ꝓer istā orōnē aliq̄tū: ⁊ quātūlibet maius. vbi grā. infinitū corp⁹ est. i. aliq̄tū corp⁹ est: ⁊ q̄tūlibet maius ⁊ fm b: bec eēt falsa infinitū ꝓodus for ꝓt̄ portare: nam equalit̄ isti orōni: aliq̄tū ꝓodus for ꝓt̄ portare: ⁊ q̄tūlibet maius illo for ꝓt̄ portare: ꝓp b etiā est falsa ista infinita ꝓs est: i. isto corpe: qz valet istaz copulatiua atiq; ta ꝓs est in isto corpe: ⁊ quātūlibet maior est in isto corpe: mō etiā 2° ꝓs istī copulatiue est falsa: vñ q̄uis q̄ cūq; ꝓte data in isto corpe maior sit in ipso: nō tñ q̄tūlibet maior: s; bñ ꝓcedēdū est infinite ꝓes sunt in isto corpe: qz aliquot ⁊ q̄tūlibet plures sunt in isto corpe: ita q infinitū tātū syncategorematicē expōit ꝓ aliquot: ⁊ quātūlibet ꝓes vel plura: s; in ꝓtinuis exponat ꝓ aliq; tū: ⁊ quātūlibet maius. ¶ Sciendū est q cū aliq; termini⁹ g solet aliqñ teneri syncatbe: aliqñ catbe: si ponitur eē subm ip̄i ꝓportio: itūc solem^o eo vti solū syncategorematicē: qñ vō ponit a ꝓte ꝓdicat: solem^o eo vti catbe. Et iō qñ bic termin⁹ infinitū ponit a ꝓte subitūc ꝓpō de cōi vñ d; exponit: exponēdo ly infinitū syncategorematicē: qñ vō ponit a ꝓte ꝓdicat: itūc ꝓpō de cōi vñ d; exponit exponēdo ly infinitū catbe: ⁊ ꝓp b solitū est negare istā. ꝓtinuū est dissibile in infinitū: ⁊ ꝓcedi istā. in infinitū ꝓtinuū est dissibile. nā p^o signat q ꝓtinuū est diuisibile in aliqd qd nec est hñs ꝓtē: nec terminum. mō b est falsū: qz ꝓtinuū est dissibile in ꝓes: qz quelibet est finita terminata: s; 2° signat q in aliq; ꝓes ꝓtinuū est diuisibile: ⁊ in q̄tūlibet plures ꝓtinuū est dissibile. mō b est ꝛc. ¶ Alteri^o notādū est q ꝓpōnes in qz vna ly infinitūz tenet syncatbe: ⁊ alia cathegorematicē sunt sibi inuicē imp̄tinētes: vñ nec vna seqt ad aliā: nec repugnat alteri: ⁊ ꝓp b nō sequitur in infinitū ꝓtinuū est dissibile. g ꝓtinuū est dissibile in infinitū. in p^o enī ly infinitum tenet syncatbe. ⁊ i 2° tenet cathegorematicē: ⁊ ꝓp b etiā nō sequitur infinita sunt finita. g finita sunt infinita: vñ p^o est vera: ⁊ 2° falsa: falsitas scbe clara est: vñ aūt p^o ꝓs. nā ista valet istā: aliqua entia sunt finita: ⁊ q̄tūlibet plura sūt finita. Sic ēꝛ ꝓcedēdū est: q infinitis finita sunt plura. nā aliq; b^o entib⁹ finita sunt plura: ⁊ q̄tūlibet plurib⁹ finita sunt plura. sicut ꝓcedēdū est: q infinitis finita sunt pauciora. nā aliq; b^o entib⁹ finita sunt pauciora: ⁊ q̄tūlibet plurib⁹ finita sunt pauciora. Alteri^o sciendū est q a ꝓpōnib⁹ de futuro: ⁊ a ꝓpōnib⁹ de ꝓterito in qb^o ponit ly infinitū syncategorematicē tētū: ad ꝓpōnē de ꝓt̄ti in qua ponit infinitū syncategorematicē cū ly ꝛc: nō valet ꝓt̄tia. Uñ nō sequitur infinitū corp⁹ fuit. g aliqñ bec est vera: infinitū corp⁹ est: nec ēꝛ sequitur infinitū corpus erit. g aliqñ bec erit vera infinitū corp⁹ est. ꝓs b. nā si in p^o ꝓte ꝓportionalī alic^o boze de ꝓaceret vnū corp⁹ pedale. ⁊ in 2°

eiusdem ambilaret hoc: et crearet unū aliud bipedale. et in 3ª illud ambilaret: et faceret unū quadrupedale: et sic ulterius procedendo secundum proportionem duplici secundum alias partes proportionales bore viq; in fine bore vix eēt dicē infinitū corpus fuit: quia aliq̄tum fuit. et quātūlibet maius: et tñ in nulla parte proportionali buri bore vix erat dicē infinitū corpus est: p̄sumō arguit de futuro. Unī notādū est qd etiā nō sequit̄ infinitū corpus est. q̄ aliq̄d corp̄ est infinitū. p̄ b. nā in p^a parte proportionali alicui⁹ bore deus creet unū corp̄ pedale. et in 2ª eiusdē de⁹ creet unū corp̄ bipedale nō tñ p̄tinuū p^a: et in 3ª unū quadrupedale: et itez nō p̄tinuū 2^a: et sic ultra procedendo viq; ad finē bore: et p̄seruaret ista vna corpa unū cū alio bec eēt: p̄cedēda infinitū corp̄ est: quia aliq̄tū corp̄ est: et q̄tūlibet maius illo est et tñ ista eēt negāda: aliq̄d corp̄ est infinitū: eo qd eius dīctōria eēt p̄cedēda. nullū corp̄ est infinitū: nec enim pedale est infinitū: nec bipedale: nec quadrupedale viq; in infinitū. sic q̄ dicit̄ est de infinito tēto syncatbe. De infinito vō tēto carbe⁹ est sciēdū qd ipm multipl̄ pōt imaginari. Uno⁹ in pmanētib⁹. Alio⁹ in successiuis: sic si aliquid eēt mot⁹ cui⁹ velocitas vel tarditas eēt infinita. In pmanētib⁹ aut̄ pōt imaginari: vel in q̄titate: vel in q̄litate: vel in duratiōe: vel in vtute: vel in vtutoz s̄c̄ est de⁹: vñ de⁹ est infinitū in vtute et in duratiōe et vtute solus sic si de⁹ crearet vnā caliditatē infinitā: in duratiōe solus sic est celū. In q̄litate solus: sic si de⁹ crearet aliq̄ q̄litate in infinitā: tūc illud corp̄ eēt infinitū in q̄litate: et eēt finitū in q̄titate. In q̄titate solus sic si de⁹ crearet vnum corp̄ infinitū in q̄titate. In vtutoz s̄c̄ sicut si de⁹ crearet unū corpus infinitū cū q̄titate infinita. Ulteri⁹ notandū qd infinitū in q̄titate pōt imaginari: vel infinitū secundum extēsiōe: vel infinitū secundum multitudinē: et sic est qd solet dicē: qd q̄dā est infinitū in magnitudinē: et q̄dā secundum multitudinē. Ulteri⁹ infinitū in multitudinē pōt imaginari: vel infinitū in multitudinē p̄tinuū actuali sepatay abinulcē: vel infinitū in multitudinē p̄tinuū p̄tinuay et nō sepatay: s̄c̄ separabiliū abinulcē p̄ distōne vel signationē. Ulteri⁹ infinitū secundum extēsiōe pōt imaginari: vel infinitū secundum aliquā dimēsiōe: vel secundum aliq̄ nō: vt si eēt aliq̄ infinitū: secundum longitudinē: finitū aut̄ secundum latitudinē et p̄funditatē: vel infinitū secundum oēs dimēsiōe. s̄c̄ tā secundum lōgū q̄ secundum latū: q̄ et secundum p̄fūdū. Ulteri⁹ pōt imaginari vsus oēm dīas pōnis: vt imaginari tā infinitū vsus oriēs q̄ vsus occidēs tā vsus septentrionalē q̄ vsus meridionalē: tā vsus polā antarecticū q̄ vsus p̄olum arcticū. Alio⁹ pōt imaginari infinitū: nō vsus oēm dīam pōnis: s̄c̄ vsus aliq̄ et aliq̄d nō. vbi grā. vt si imaginari infinitū vsus oriēs: finitū tñ vsus occidēs. Ulteri⁹ possum⁹ imaginari infinitū sine aliq̄ p̄anitate: vel cū p̄anitate: vt si imaginari unū infinitū totalit̄ tota res: puta celū vlteri⁹: vlteri⁹ p̄tēsuz infinitū.

Quantum ad 2^m pono banc cōclusionem qd questio est vera. et probatur sicut eas probat Ar. in isto tercio.

Ad rōnes Ad p^m dico qd mathe⁹ oēs q̄titates q̄s ipse p̄siderat sunt finite: quia infinitū et iā sit passio q̄tītatis: ipse tñ nō p̄siderat de quātitate secundum qd infinita s̄c̄ secundum finitū: vñ nō opz artificē p̄siderare oēs passioes sui subri. Ad 2^m dico qd bñ ad meta^m p̄tinet p̄siderare de infinito in vtute: sicut est de⁹ cuz quo stat qd nālis pōt determinare de alio infinito. Ad 3^m dico qd differēt Ar. determinat hic de infinito: et in p^a cell. qd cū determinauit hic in isto 3° de infinito: nō dū iuestigauit qd eēt ponēdū aliō corp̄ a corpib⁹ mobilib⁹ motu recto. et igit̄ in isto 3° pbauit nullū infinitū esse mobile motu recto: sed qd in p^a cell iuestigauit unū eē corp⁹ mo-

bile nālit̄ motu circulari aliud a corpib⁹ mobilib⁹ motu recto: ipse pbauit ibi vlr qd nullū eēt corpus infinitū: nec mobile motu recto: nec motu circulari. sic q̄ p̄s de terminatiōe de infinito p^o celli: que supaddit aliq̄ de terminatiōe de infinito in isto 3°. Ad 4^m dico qd q̄uis infinitū si eēt nō eēt mobile localit̄: tñ reducibile ad ens mobile: sic ens finitū sic p̄uatio ad habitū: et sic sufficit. Ad 5^m qd nō est rē. dico qd p̄ b̄ itelligit̄ qd p̄pō facta nō est scibilia: ita qd nō est: caput ibi p̄ falso: cū quo tñ stat: qd quib⁹ nō sit aliq̄d corpus infinitū: tñ de infinito est scia: nō p̄pones affirmatiuas: s̄c̄ negatiuas: vñ Ar. demonstrauit istā negatiuā: nullū corp̄ est infinitū. et de infinito bñ est scia p̄ p̄pones affirmatiuas: vt si infinitū eēt: nō tñ p̄pones categoricas. De 5° in q̄ tōgit̄ de cognitiōe infiniti dicit̄ est i p̄ hui⁹: vbi ex vno articulo vñ q̄onis tractat. vtz infinitū secundum qd bñ sit cognitus.

Ter. cōmenti. XI.

Rationaliter quidez igitur speculantibus ex huiusmodi rē. Questio. XI.

Primum aliq̄d sit corp⁹ actu infinitū sensibile: Et arguit p̄ qd sic. mot⁹ et tps sunt infinita. q̄ est aliq̄d corp⁹ infinitū. p̄bat p̄ Ar. 8° hui⁹. vbi ondit qd mot⁹ et tps nunq̄m iceperūt eē. p̄ntia p̄bat p̄ b̄ qd Ar. in 8° hui⁹ ondit qd magnitudo et tps et mot⁹ sunt eiusdē rōnis quo ad finitāte: vel infinitatem. Et p̄firmat. nā tps et mot⁹ sūt passioes magnitudini. q̄ sit tps et mot⁹ sūt finitas: et magnitudini. 2° dato aliq̄ corpe sensibilib⁹ p̄bo qd ips̄ sit infinitū: et sic. infinite sūt pres̄ i p̄tinuū. s̄c̄ corpe. q̄ ipm est infinitū. an̄s p̄s: qd alr nō eēt in infinitū oib⁹ visibile. p̄ntia p̄bat. qd due p̄tes aliqualem extēsiōe factū: et tres maiorē. q̄ videt̄ qd infinita faciāt extēsiōe infinitā: et p̄ns q̄bz corp⁹ videt̄ eē infinitū. 3° p̄firmat dato aliq̄ corpe bipedali. p̄bo qd ipm sit infinitū in tali corpe sunt infinita pedalia. q̄ tale corp⁹ est infinitū. p̄ntia de relingitur eē nota de se. s̄c̄ an̄s p̄bat. nā diuidat̄ p̄ signationē tale corp⁹ in duas medietates. s̄c̄ a. et b. et q̄. sit p̄ctus medius: tūc cuz iter. a. et b. sunt infinita p̄cta seu infinite p̄tes proportionales ad q̄z quālibet ad quēlibet punctus iter. b. et c. spatū est pedale: sequit̄ qd in corpe bipedali dato sint infinita pedalia. Cōsimilū rōne posset p̄bari qd aggregatū ex vno anno et vna hora eēt infiniti anni. 4° nisi mā p^a eēt infinita: sequeret qd nō p̄tuet manere gnātiōes et corruptiōes. s̄c̄ hoc est falsuz et p̄tra Ar. in 2° de gnātiōe. p̄ntia p̄bat ex eo qd quōlibet generatus capir portionē de mā p^a: mō cū oē finitū per ablatiōe tandē p̄sumet: sequit̄ mām p̄mā tandē p̄sumi: et sic p̄sum p̄ta cessant gnātiōes et corruptiōes. 4° dato aliquo corpe qd eēt finitū: arguit sic. hoc corp⁹ est finitū. q̄ finitū ad aliud: tūc de illo alio querit̄. vtz sit finitū vel infinitū. si infinitū habet p̄positū. si finitū: tūc vtz est finitū ad vnū aliud: et sic in infinitū: et sic totuz aggregatū ex bis eēt finitū. 5° si quōlibet corpus sensibile eēt finitū: tūc finitas eēt vnū de per se accidentib⁹ corpib⁹: s̄c̄ sic est falsum. falsitas p̄s. nā sic tūc exprimi deberet in diffinitione corpis: s̄c̄ hoc est falsum. qd diffinitio corpis est bec: qd est vndequaq; extēsum. s̄c̄ tā deorsum q̄ sursum: tā a sinistris q̄ a dextris: tā ante q̄ retro. mō hic nō exprimit̄ finitas: sequit̄ ergo ips̄ debere eē infinitū. 6° nos possumus imaginari corpus infinitū. ergo corpus infinitum est. an̄s notū: p̄ntia p̄bat: qd non possumus aliq̄d imaginari: nisi imaginatio n̄ra ab aliquo moueat. Sed si imaginat̄ corpus infinitū videt̄ qd extra sit h̄ corpus infinitū: qd bēt mouere imaginationem. ergo rē.

In oppositum

In opposituz est **Ap.** in isto tertio et in primo
 cell. bice enim pbat qd nullu cor
 pus sensibile sit infinitu. In pmo celi pbat vtr nullu ee
 infinitu. Nota sicut tangebatur in alia qone: qd Ap. in
 tendit pbare qd no sit corp' aliqd sensibile actu infinitu
 tu: intelligit sensibile sensu tactus: seu qd nulluz corp' est
 infinitu de illis que sunt mobilia motu recto: veru in
 isto tertio no pbat: qd no sit aliqd corp' infinitu sensibi
 le alio sensu a sensu tact: nec pbat hic qd no sit corp' in
 finitu mobile circulariter: s; hoc pbat p celi. Ex quo ps
 quo determinat hic de infinito et quo in p celi etc. (¶ Rñ
 deo mo ad qone: sit p' s; ista: nullu corp' sensibile. i. tan
 gibile simplex est infinitu: et intelligit hic de infinito in ex
 tentione: pbat. na talia corpora sensibilia sunt quatuor
 et no plura. s. terra. aqua. aer. ignis. mo pbo qd nullu isto
 rum est infinitu. na sic sequeretur qd illud alia corruperet:
 ex quo illud alqs dicitur: et sic no herem' nisi vnuz corp'
 simplex. Cui' tñ oppositu videm': pna pbat: qd ex quo
 in maiori corpe est maior virt': tuc in illo corpe simpli
 ci qd eet infinitu: eet infinta virt' et p pns sua virtute alia
 destrueret. S; diceret aligs: negado qd in maiori corpe
 sit maior virt'. na in paruo igne eet tra magna virt' s; in
 multo aere. g. posset poni aer infinit' absq; hoc qd alia
 elemeta corruperet. Breuiter B no valet. nam quis in
 puo igne bn sit tata virtus sicut in multo aere: n possit
 capi tantu de aere qd in isto aere eet maior vt' qd in isto
 igne: sit g in duplo maior aer: in ipso dupla erit virt': s;
 igit capiat in duplo: dupla virt' erit in ipso. g si capiat
 aer infinit' erit in eo virt' infinita: et sic staret argumetu
 sicut pus: qd si aliqd corpoz simpliciu ee infinitu in ipso
 eet virt' infinita. Veru de ista pna est dubiu: si in ipso
 esset virtus infinita: tuc alia destrueret. hoc no videt se
 qui: pp hoc qd illud corpus infinitu no fm qualibet pres
 ageret in alia simplicia: qd no ageret fm pres distates a
 corporib' simplicib': vñ ager cu agit in aliqd passus no
 videt agere s; se et qdlibet sui. na si sic tuc sequeretur qd
 cu aligs poneret manu sua ad mare itensus manu sua
 debet frigeri qd si poneret eaz in vno vase pleno aq:
 mo B est falsum: pna t; ex eo qd mare s; maiores pres
 ageret in manu qd aqua frigida in manu. et io ro pdicta
 quis sit Ap. tñ no videt oino dmiatua. (¶ 2º qd si eet
 aliqd corp' simplex infinitu: tuc sibi copeteret diffinitio
 aggregata ex diffone corpis: et diffone infiniti: vñ diffõ
 corporis est: corp' est qd est vndiq; extensum. Diffõ aut
 infiniti est carens termino: mo diffõ aggregata ex bis est
 corp' vndiq; extensuz sine termino et mo. Ita diffõ no
 puenit alicui corpoz simplicis: na si sic tunc no esset nisi
 vnu corp' simplex. mo B est falsum: et pntia t; qd corp'
 vndiq; extensuz sine termino no copatit' secu aliud cor
 pus. Nota qd ista ro bene pbat qd in mudo no sit aliqd
 corp' simplex infinitu: no tñ qd no sit extra mudu: nam
 extra mudu pot ee vnu corp' infinitu: puta aer vl aliqd
 bñ no distate qd eent in mudo qtuor elemeta quoz qd
 libet eet finitu: nec ro pbat oppositu. (¶ 3º si eet aliqd
 corp' tagibile simplex infinitu: tuc et ei' loc' eet infinit'
 pns falsum: pntia t; ex eo qd loc' os esse equalis locato.
 Sed falsitas pntis ps: qd si esset loc' infinitus in tali loco
 nec esset sursum nec deorsum. mo hoc est falsuz: cu sur
 sum et deorsum sunt differentie loci. Et confirmat: naz
 talis locus postq; esset locus corporis simplici eet vni
 formis in omnibus suis pibus. et per pns si poneret ali
 qd corpus in illo loco hic vl vbiq; gesceret et no moue
 ret: ps B ex eo qd no eet maior ro quare gesceret in vna
 parte qd in alia: nec esset ro quare plus moueret in vna
 gre loci qd in alia: postq; oes pres illi' loci essent eiusde

ronis: g vel sp moueret: vel sp gesceret in bñ loco illud
 corp'. (¶ 4º si aliqd eet corp' simplex tagibile infinitu:
 vel B eet s; se totu graue: vel fm se totu leue: vel prim
 graue et prim leue. no pot dici p' ex eo qd sic nulla eent
 leuia. nec pot dici z' qd sic nulla eent grauia. nec 3' qd
 grauia et leuia bñ ordne adinuicem: mo si poneret illd
 corp' partiz graue et partiz leue: vel g vtraz priu pone
 ret finita: vel vtraz infinita: vl vna finita: et vna infinita.
 no pot dici p' qd sic no coponeret ex eis vnu infinitu:
 qd ex duob' finitis no resultat vnu infinitu. nec pot dici
 z' ex eo qd duo infinita no bñ ordne et pportione adin
 uicem: vnu eni infinitu no est mai' alio: nec min': nec eq'
 le ei sicut postea videbit: nec pot dici 3' ex eo qd finiti
 ad infinitu nullus est ordo vel proportio. (¶ 2º s; no est
 aliqd corpus sensibile infinitum nec copositu nec mix
 tuz ex diuersis corporibus simplicibus. na si sic: vel hoc
 esset copositum ex corporibus simplicibus infinitis s;
 multitudinem quorum quodlibet esset finitus fm ma
 gitudinem: et hoc no: qd tunc infinita essent pncipia re
 rum naliuz: cuius oppositu ostensuz est in pmo buius.
 vel esset copositum ex finitis fm multitudinem quozuz
 quodlibet esset finitum fm magnitudinem: et hoc non: qd ex
 talibus nunq; resultaret infinitu: vel esset copositum
 ex finitis fm multitudinem: quoz quodlibet esset infini
 tus fm magnitudinem: et hoc no: qd plura infinita s; ma
 gitudinem no pnt se copari: ex eo qd vnu infinitu totu oc
 cupat: vel eet copositu ex finitis fm multitudinem: quo
 ru vnu eet infinitu fm magnitudinem: reliqua vo finita
 fm magnitudinem: et B no iteru: qd tuc infinitu s; magni
 tudine statz alia corruperet. (¶ 3º s; nullu est corp' sen
 sibile actu infinitu: pbat. na oē corp' sensibile: vl est sim
 plex: vel mixtu ex simplicib': mo nullu istoz est infini
 tu sicut pbatu est p pnes positas. g. (¶ 2º nullu corpus
 figuratu est infinitu. ps ex eo qd figuratum est qd termi
 nis claudit: mo oē corpus est figuratum. ergo etc.

Ad rationes pncipales. Ad pmo pcedo qd sic mo
 tus et tps snt infinita s; duratione
 ita pcededu est qd aliqd corp' est infinitu fm duratione:
 s; no fm extensione: et eode mo ad pfirmatione. (¶ Ad
 2ºm infinite sunt pres etc. admitto. g tale corp' est infinitu:
 negat pntia: et cu arguebat due pres faciunt aliquales
 extensione. pcedo: et tres faciunt maiore: veru est si que
 libet eaz est equalitas vni ret: vl illis duab': vel maior
 si tñ minor quis sunt tres: tñ faciunt minore extensione:
 vñ due sabe faciunt maiore extensione qd facerent qua
 tuor grana mily. (¶ Ad pfirmatione bene ccedo qd in
 corpe bipedali sunt infinita pedalia: s; ista sunt coicantia
 .s. qd no qdlibet eoz est s; se totu extra alid. B tñ opoz
 teret si ex eis deberet pntiui corp' infinitu: s; bn ex infini
 tis pedali' no coicantib'. (¶ Ad 3ºm d; qd quis ma p'
 no sit infinita in extensione: nihilominus pnt perpetuo
 manere gnones et corruptioes: qd quis gnatum capiat
 aliqua portione ma: tñ ista pus erat ma vni' alterius:
 et postea erit ma vni' alterius: nec est imaginandum qd
 ipsa corrupat ad corruptiones coposit. Et sic ps qd per
 B qd eade portio ma est successiue sub diuersis formis
 pot saluari qd ppetue maebit gnatio et corruptio absq;
 hoc qd tota massa maē pme sit infinita extensue. (¶ Ad
 4ºm dico qd tandē deuenit ad aliqd corp' sicut ad vlti
 maz spera qd finit et terminat no ad aliud corp': s; se
 ipso. (¶ Ad 5ºm dico qd quis in diffinitione corporis no
 expmat finitas: nec ea finitatis: tñ illa bn expmit i diffi
 nitione corporis sensibilib. mo in pposito no est absolu
 te sermo de corpe: sed de corpe sensibili mobili motu
 recto: seu de corpe tagibile sicut sunt mixta et elemeta.

CAd 6^m nos possum⁹ rē nego p̄ntā. nā possum⁹ imagi-
nare montē aureū absq; B q̄ mons aure⁹ sit: r̄ hoc l̄to
mō q̄ hēo p̄ pus spēm mōris: deinde spēm auri: r̄ deū-
de p̄ cōpositionē istoz p̄ceptū habētū corrīdēriā in
re imaginor mōtē aureū: s; talis p̄cept⁹ cōplex⁹ corrī-
dēriā nō h; in re quīs ptes ei⁹ bñ bēant simlir: q; p̄ci-
pio corp⁹: r̄ p̄cipio terminū: deinde facio diuisione bui⁹
ab illo r̄ p̄cipio corp⁹ sine termino: r̄ talis p̄cept⁹ cōple-
xus nō bēt corrīdēriā in re quīs ptes ei⁹ bēant: r̄ talis
p̄cept⁹ est p̄cept⁹ infiniti: imaginādo ḡ corp⁹ infinitū nō
mouet ab aliquo extra qd̄ sit infinitū: s; mouet ab alijs
reb⁹ per quarū spēs diuidendo eas abinuiicē imaginat
infinitū: ita q̄ itellect⁹ bñs tales spēs in seipso pōt for-
mare tales p̄cept⁹ cōplexos nō bñtes corrīdēriā in re:
sicut est p̄cept⁹ vacui infiniti chimere r̄ h; alia.

Textus cōmentī. LVI.

Quod quidēz igitur actu corpus non sit in-
finitum. **Q**uestio. XII.

Trum aliq̄ dimēsiō sit infinita: Et ar-
guit⁹ p̄ q̄ sic aliq̄ linea est infi-
nita: ḡ aliq̄ dimēsiō est infinita: p̄ntia t; ex
eo q̄ ois linea est dimēsiō: añs pbat. nā in-
finitē sunt linee gyratione in ista colūna: q;
rū qd̄libet est maior aliq̄ certa data: ḡ linea cōposita ex
oib⁹ est infinita: p̄ntia t; nā qd̄libet tale est infinitū: qd̄ est
cōpositū ex infinitis nō cōicātib⁹ quoz qd̄libet est tātū
sicut aliq̄ certū datū: añs pbat. nā sit ista colūna in
spissitudine vni⁹ pedis r̄ imaginemur q̄ a supiori pte
istius colūne descēdat vna circū: r̄ gyrās medietatez
ist⁹ colūne: tūc clarū est q̄ ista gyra est maior q̄ circū-
ferētia cingēs istā colūna: deinde descēdat vltērius cir-
cuēs 2^m pte p̄portionalē ist⁹ colūne: deinde vltēri⁹ de-
scēdat gyrādo p; 3^m deinde p; 4^m r̄ in istā: r̄ de qd̄libet
gyra arguat sic arguebat de p⁹. r̄ cū infinite sint ptes bu-
ius colūne seq̄t infinitas eē gyras: s; q; sic ostēsus est qd̄li-
bet istaz gyrarū est maior aliq̄ certa data: seq̄t totalez
lineā gyrationē corporis colūnaris ex oib⁹ his cōpositaz
eē infinitā. p̄simillimō poss; pbari q̄ superficies gyratione
s; superficies intercepta iter duas lineas gyratione corporis
colūnaris eēt infinita. Et sic simlir possēt pbari q̄ corp⁹
gyrationū interceptū iter q̄tuor lineas gyratione corporis co-
lūnaris sit infinitū. ¶ 2° aliq̄ superficies est infinita: q̄ p̄ntia
t; añs pbat. q; angulus rect⁹ planus est qd̄da superficies:
s; pbo q̄ talis sit infinita: iste angulus est infinit⁹ q̄ est cō-
posit⁹ ex infinitis angulis nō cōicātib⁹: quoz qlibet est
maior vno certo dato: s; sic est de angulo recto: est enīz
cōposit⁹ ex infinitis angulis acutis nō cōicātib⁹: quoz q;
libet est maior angulo p̄tingētie: ḡ est angulus dat⁹: p; B
ex 3° geometrie Euclidis: vbi d; q̄ angulus p̄tingen-
tē est oium anguloz rectilineoz acutoz acutissimus.
¶ 3° aliq̄ corp⁹ est eāle corpi cōposito si eēt ex infinitis
corpōrib⁹ nō cōicātib⁹: quoz qd̄libet est tātū sic aliq̄
certū datū: s; tale eēt infinitū: ḡ de facto est aliq̄ corp⁹
infinitū: añs pbat: nō si eēt infinita corpora quoz qd̄li-
bet eēt sicut vni⁹ oūi: tūc pbo q̄ ex oib⁹ his sine rare-
factiōe r̄ sine cōdensatiōe pōt fieri vni⁹ corp⁹ infinitū.
nā sint talia corpora flexibilia: r̄ sic sit ad imaginationez
q̄ in p⁹ pte p̄portionali alicui⁹ bore vni⁹ corp⁹ fiat latū: r̄
circūflectat sup vni⁹ de illis: tūc clarū est q̄ illud circū-
flectū est finire spissus: capiat in 2^a pte p̄portionali eius-
dē bore vni⁹ aliō: r̄ circūflectat toti aggregato ex p̄mis
duob⁹: tūc corp⁹ 2° circūflectū est min⁹ spissum q̄ corp⁹
pus erat circūflectū: p; B q̄ circūflectū maior. Deinde
in 3° pte p̄portionali eiusdē bore capiat iterū vni⁹ de il-

lis corpōrib⁹: r̄ circūflectat aggregato ex illis corpōrib⁹:
tūc iterū corp⁹ 3° circūflectū est min⁹ spissus: q; corp⁹ 2°
circūflectū: r̄ B p̄tinuet vltēri⁹ p̄ singulas ptes p̄portio-
nales illi⁹ bore: infinite bore sunt infinita corpora sic circū-
flecta: q; sic se bñt: q̄ p̄ spissus 2°: r̄ 2° spissus 3°: r̄ sic vl-
tra: ḡ v; q̄ totalis spissitudo ex his aggregata sit infinita
recte sic aliq̄ corp⁹ est infinitū: q; p⁹ ps est maior 2°: r̄
2° maior 3°: r̄ sic vltra. Et ē; ex alio: q̄ si sunt infinita bo-
rētia se in p̄tinua p̄portione sic iter que p⁹ est maximū
totū aggregatū ex his est infinitū: sic p; de p̄tib⁹ p̄portio-
nalib⁹ p̄tinui: iter que p⁹ est maximū: sic ḡ v; q̄ oē q̄tū
ex infinitis corpōrib⁹ eālib⁹ nō cōicātib⁹ sine rarefactio-
ne sine cōdensatiōe factū sit vni⁹ corp⁹ infinitū. ¶ 4° ex
duob⁹ corpōrib⁹ p̄dialib⁹ pōt fieri p̄ solū motū localez
corp⁹ infinitū vni⁹formiter latū: vni⁹formiter pfundū. ḡ
v; de facto eē aliq̄ corp⁹ infinitū: p̄ntia t; ex eo q̄ p̄ solū
motūz locale nō acgrit aliq̄ res noua: añs pbat. nā ca-
piat p̄ vni⁹ corp⁹ pedale r̄ diuidat vna medietas r̄ po-
nat ante illud fm lōgū: deinde diuidat residuū medie-
tatis: iterū vna illaz p̄tū ponat ante totū aggregatū
sic vltēri⁹ s; ptes p̄portionales alicui⁹ bore in fine bore
factū est vni⁹ corp⁹ infinitū fm lōgitudine d̄iformiter
latū. Deinde fiat p̄simillimō de alio corpore pedali: quo
facto ista corpora ponant sic q̄ vbi sūt ptes latiores vni⁹
ponant ptes strictiores alteri⁹: quo facto ex illis duob⁹
v; resultare vni⁹ corp⁹ infinitū fm lōgū vni⁹formiter la-
tū: vni⁹formiter pfundū: s; ex tali s; q̄ postea diceat. ite-
rū vltēri⁹ p̄ solū motū locale pōt fieri infinitū simp̄r:
ideo pōt declarari in figura r̄ habet p̄positum.

In oppositū est Ap. in isto 3° r̄ in p̄ celi. In ista t. 2° 56.

qōne p⁹ videndū est: an ista p̄ntia
valeat: infinita dimēsiō est: ḡ aliq̄ dimēsiō infinita. 2° vi-
dendū est: an hec sit p̄cedēda: infinita dimēsiō est. 3°
videndū est: an aliqua dimēsiō sit infinita.

Quantū ad p⁹ sit hec p⁹: ista p̄ntia nō valet respe-
ctu vbi de p̄terito. s; q̄ nō seq̄t infinita. di-
mēsiō fuit: ḡ aliq̄ dimēsiō fuit infinita. nā si deus in aliq̄
pte p̄portionali alicui⁹ bore faceret vna q̄ritatē pedale
r̄ in 2° d̄strueret illā: r̄ faceret vna bipedale: r̄ istā in 3°
d̄strueret: r̄ faceret vna q̄drupedale: r̄ sic vltra ascēdē-
do s; p̄portione duplā in fine bore verū eēt dicere infi-
nita dimēsiō fuit: q; aliquāta d̄istū: r̄ q̄tūlibet ea ma-
ior fuit: r̄ tñ falsus est q̄ aliq̄ dimēsiō fuit infinita ex eo:
q̄ nec ista q̄ fuit in p⁹ pte p̄portionali: nec illa q̄ fuit in 2°
r̄ sic in infinitū. ¶ 2° nec valet respectu vbi de futuro
p; B vt in p̄dicto casu añ p̄ntia illi⁹ bore: v; erat dicere
infinita dimēsiō erit: r̄ tñ falsus erat q̄ aliq̄ dimēsiō erit
infinita. ¶ 3° nec valet respectu vbi de p̄nti. nā posito
q̄ de⁹ circa mudū creet vni⁹ illō corp⁹ r̄ circa illō itēz
vni⁹ aliud: r̄ sic in infinitū: sic tñ q̄ ista corpora nō eēt p̄ti-
nua adiucē hec eēt vā infinita dimēsiō est: v; infinitū cor-
pus est: r̄ tñ hec eēt falsa aliq̄ corp⁹ est infinitū: ex eo q̄
nullū de illis corpōrib⁹ est infinitū. ¶ 4° ad huc supposi-
to q̄ p̄tinuat adiucē: ad huc eēt hec p̄cedēda: inf⁹ corp⁹
ē: vt p; de se: r̄ hec eēt negāda aliq̄ corp⁹ ē inf⁹: p; ex eo:
q̄ q̄cūq; corpe dato vl dem̄tato ipm est infinitū. Unde
Ap. in isto 3° dicit: q̄ infinitū nō est: sic B aliq̄ vni⁹ r̄.

Quantū ad 2^m sit ista p⁹: ois dimēsiō capiēda est
fm lineā rectā p; B. nam. io. meta⁹ d; q̄
mēsurā rei capiēda est fm lineā bzeuissimā: mō ista est
linea recta: r̄ Lōmētatoz p̄mo celi dicit q̄ dimēsiōnes
sunt tres linee recte. Ex hoc sequit⁹ q̄ linea curua nō p̄-
prie debet dici longitudo cum per eas nō est mēsurā:
bñs longitudo vel latitudo nec pfunditas. vnde p̄o-
prie loquēdo solum linea recta d; dici longitudo: s; d; di-
ca: B

tes. B si vix: qz cōiter vicin' arcū eē lōgiore chorda
 r tū arc' ē linea curua. Rūdes q' B ē vez p'ditiōalr: vt
 si arc' rectificaret eēt lōgiōr q' sua chorda. (¶ 2° si ē
 pcedēdū q' ifinita magnitudo recta sit: p' B. qz diame-
 ter mīdi ē maxia magnitudo recta. (¶ 3° bñ pcedēdū
 ē q' ifinita magni' curua ē p' B tū d' linea gyratiua: qz
 de superficie gyratiua rō corpe gyratiuo corpis colūnar'
 nā aliqūata linea gyratiua ē r q' tūlz maior: lica gyrati-
 ua ē. vñ gya cōposita ex gya p' r gya z' pris p'pōtiōa-
 lis illi' colūne dupla ē ad gya p' pris p'pōtiōalis: r gy-
 ra cōposita ex p' z' gya tripla ē ad eādez: r sic vltra
 p' illi' mō d' superficie r corpe gyratiuo ē arguēdū p' r rē.

Quantū ad 3° pono p' istā s'ne: q' quīs ifinita ma-
 gnitudo curua sit: tū nulla magnitudo. si
 ue sit recta: siue sit curua ē ifinita. p'bat: qz B maxie vñ
 d'cref de linea gyratiua: vñ de superficie: vñ corpe gyrate:
 s' B nō: qz si aliq' linea gyratiua eēt ifinita: vñ illa gya-
 ret oēs ptes p'pōtiōales corpis colūnar': vñ tenuiaref
 citra terminū colūne: nō pōt dici p' ex eo q' nulle ptes
 sunt oēs ptes p'pōtiōales colūne: r per p'ns nulla gya
 gyras oēs ptes est ifinita: nec pōt dici z' ex eo q' quibet
 talis est ifinita. g' nulla talis est ifinita. g' cluclio vera.

Ad rōnes principales. Ad p^o p' ex dicit: vñ quīs
 ifinita sit linea gyratiua: nulla tū lica
 gyratiua est ifinita: nec ē aliq' linea cōposita ex oib' gy-
 ris. (¶ Ad 2° dico q' rō bñ p'clūderet r alr nō: si angu-
 lus rect' eēt cōposit' ex ifinitis angulis nō cōicātib':
 quoz q'libet eēt maior aliq' q'ritate certa data: q' tū eēt
 euīde spēi. mō sic nō est de āgulo acuto: r āgulo p'xingē-
 tie: sūt. n. āgulo diuerfay spērū. (¶ Pro solōne 3° rōnis
 dico q' nō est pole q' ex ifinitis corpib' eēlib' nō cōicā-
 tib': fiat aliq' corp' ifinitū deducta rarefactiōe r cōdē-
 satiōe. r cū dicebat q' ifinite sūt ibi spissitudines circū-
 flexe: inter quas maxia est finita admitto. r cū dicebat
 spissitudo ex illis aggregata est ifinita: bñ pcedere. S'z
 alr nō: si ille spissitudines bēret se aduicē in p'ua p'
 pōtiōe: mō nō est sic nō. eo mō habet se p' ad z^o: sic
 z^o ad 3°: r bec est diffimilitudo iter illas spissitudines
 r ptes p'pōtiōales alicui' p'nuī. nā ptes p'pōtiōales
 p'nuī se bñt in p'nuā p'pōtiōe: ita q' q'lis est p'pōtio
 p' pris ad z^o talis est p'pōtio z' pris ad 3°: r sic vltra:
 sic āt nō est de illis spissitudinib'. (¶ Ad 4° dico q' in
 firmatiōe talū corpōz nō resultat ex eis vñū corp' infi-
 nitū vniformiter latū: s'z iter illa corpa intercipiūt infu-
 nitū vacuū: vel aer infinitus: si hoc foret in aere infini-
 to signatū ad locum p'm cōcauitates illoz duoz corpō-
 rum: sicut pōt parere volenti inspicere. Q. XIII.

Trum sit pole eē aliq' magnitudinē
 actu ifinitā: r ēt an pole sit eē
 aliq' spatiū actu ifinitū: Et arguit p' q' sic.
 nā pole est q' in p' pte p'pōtiōali alicui' rē-
 poris de' creet vñū lapidē pedale: r pole est
 q' in z^o creet vñū aliū ad p^o: r sic vltra de alijs p'ib' p'
 pōtiōalib' illi' boze. ponat q' q' in q'libet pte p'pōtio-
 nali alicui' boze de' creet vñū lapidē pedale in sine bo-
 re aggregatū ex oib' illis lapidib' est ifinitū. g' pole est
 q' sit aliq' magnitudo actu ifinita. (¶ 2° magnitudo est
 in ifinitū augmētabilis. g' vñ q' sit pole eē magnitudinē
 actu ifinitā: cū. n. est aucta in ifinitū: vñ q' sit actu ifini-
 ta: aūs p'bat. qz sint. a. b. due magnitudines r illb' qd' dē-
 midit ab. b. addaf ad. a. tūc sic. b. est diuisibile in ifinitū
 g' a. est augmētabile in ifinitū. p'na vñ tenere ex eo q' p'
 idē p' cui' p'ns ablacionē. b. diminuit. a. auget: s'z q' per
 er' diuisionē diminuit ad subduplū ad subquadruplū:
 r sic in ifinitū: vñ q' a. auget ad duplū ad q'druplū r sic

in ifinitū. (¶ Deinde p'bat q' sit spatiū de facto ifinitū
 r B extra celū. nā nō min' est ibi spatiū finitū q' in ifini-
 tū: s'z ibi est spatiū finitū: qd' p'bo sic. de' p'osset creare ex
 tra mūdū vñā subā: qua creata p'osset ipiaz p'm lineā re-
 ctā elōgare a celo q' plus distaret q' prius distabat: sed
 bec nō eēt polia nisi ibi eēt vacuū vel distātia. g' (¶ 2°
 de' extra istā mūdū p'osset creare tres alios ita q' eēt
 q'tuor mūdū: q' se tāgerēt p'm pūcta: tūc latera itecepta
 iter illa. l. pūcta nō se tāgerēt: s'z distaret: r p' p'ns eēt in-
 ter illa distātia: r spatiū mō nō min' poneret ibi spatiū
 finitū q' ifinitū. g' (¶ 3° arguit sic nō min' iā ponit ex-
 tra mūdū spatiū: q' poneret inter latera celi: si oīa eēt
 ānihilata que sunt ifra p'cauū orbis lune: s'z si sic eēt ad-
 buc iter latera celi eēt spatiū r distātia. g' assumptus: qz
 nō pp' B latera celi se tāgerēt sic latera burse vacue: s'z
 latera celi ad huc distaret: tūc iterū iter ipia eēt distan-
 tia: r p' p'ns spatiū. Et p'firmat B: qz oib' ifra celū annū-
 bilaris deus p'osset creare de nouo vñū lapidē tāgentes
 latera celi: r illū mouere ab isto latere: r mouere ipz ad
 aliud latustūc in tali motu p'ntue plus r plus distaret
 ab vno latere celi: plus r plus alteri appropinq'ret: s'z B
 nō p'osset saluari: si nō poneret ibi spatiū r distātia.

In oppositū est q' dicit q' nec extra celū est aliq' spatiū: vnde
 dicit q' pp' diffōnē loci r spatiū quis nō p'osset extrēdere
 m. mū vltra vltimā spērā posito q' q' esset p'pe vltimā
 spērā. (¶ Rūdeo ad qōnē ponēdo istā qōnē q' non est
 pole aliq' magnitudinē circularē eē ifinitā: imo B ipi-
 cat d'clionē: q' aliq' magnitudo circularis sit ifinita:
 nā data aliq' magnitudinē circulari ifinita ipia
 eēt figurata: qz circularis: r vltra: ipa eēt figurata. g' ter-
 mino vel terminis clausa. p' B ex eo q' figura termino
 vel terminis claudif. r vltra ipa est termino vel termi-
 nis clausa. g' terminata r finita: r p' p'ns nō ifinita. (¶ 2°
 ad idē dato opposito p'ns. v. g. q' sit aliq' circulus ifini-
 tus in cui' circuleria signent duo pūcta distātia ab in-
 tūc p' lineā pedale: r sint illa pūcta. a. r. b. a. q' b' trabanē
 due linee. f. ab. a. ad. c. r ab. b. ad. c. p'currēt r facientes
 angulū in cetro ei' circule: tūc si ista sunt polia: tūc seq-
 ret q' pole sit angulū rectilīneū eē acutissimū: s'z B est
 falsum: r p'ntia p'bat. qz si ab. a. r. b. pūctis trabanē due
 linee: que p'currant nō remote a pūctis. a. r. b. ille linee
 carent angulū aliquatū acutū: r si p'currerēt remoti' cā-
 rent āgulū acutiōrē. g' si remotissime carent angulū acu-
 tissimū: s'z cū p'currūt in pūcto. c. cōcurrūt remotissime
 a pūctis. a. r. b. ex quo intercipiūt spatiū ifinitū iter. c. a. r.
 b. r p' p'ns angulus. c. eēt acutissimū: r cū sit rectilīneus:
 p'batā est p'na: s'z falsitas p'ntis p'bat: qz vel latera illi'
 anguli distaret: vel nō distaret. si distaret r nō distātia
 idiuissibile sequeret q' illa latera possent eē p'pingora:
 s'z tūc carent āgulū acutiōrē. g' angulus datus nō est acu-
 tissimū: si āt latera nō distaret. tūc vñū laceret sup' alio:
 r tūc nō faceret angulū acutissimū. (¶ 3° nāz si est pole
 aliq' magnitudinē circularē eē ifinitā sequeret duas li-
 neas nō eque distātes trabi versus eādē pte per spatiū
 ifinitū anteq' p'currerent: s'z B est falsum: r p'ra descri-
 ptionem linearū nō eque distantium: p'bat p'ntia. qz si
 traberet. a. r. b. punctis signatis in circūferentia circu-
 li ifinitū due linee recte que p'mo p'currunt in centro
 c. illi' circuli: ille linee nō essent eque distantes r trabē-
 tes per aliquantū spatiū anteq' p'currerēt r per spatiūz
 quadruplū ad illud anteq' p'currerēt: r per quātū libet
 spatiū. g' traberent p' spatiū ifinitū anteq' p'currerēt.
 p'na r aūs p'bat ex eo q' iter. c. r pūcta. a. b. intercipiūt

spatiū infinitū. ¶ 4° ad idē: si esset aliquis circulus infi-
 nitus: sequeretur quod eiusdem circuli plura eēt centra quōd est
 p̄tra tertiā geometrie Euclyd̄ia: p̄ntia p̄bat. nā in tali
 circulo plura possent assignari p̄ctas a qb^o linee ducte
 ad circūferentiā nō eēt inaequales: oēs enī eēt infini-
 te: s; vnū infinitū nō est inaequale alteri: mō ille punct^o
 est centrū circuli a quo oēs linee ducte ad circūferentiā
 nō sunt inaequales: talis circulus infinit^o si eēt sic se h̄iet
 q̄ vbiq; eēt eius centrū circūferentiā et^o nūq; . ¶ 5° ad
 idē sic. nā sit aliquis circulus infinit^o per aduersariū: si
 gnerit in ei^o circūferentiā duo p̄ctas sicut p̄us. s. a. z. b. z
 p̄trabat vna linea recta ab. a. ad. b. per modū chordae:
 tūc querit: vtrū chorda distet ab arcu: v̄l nō. si dicat q̄
 nō: hoc est falsū: ex eo q̄ tūc chorda r arcus essent vna
 linea. Si autē dicat q̄ distāt r nō distātia idiuisibili cū
 nulla talis sit. ḡ distātia diuisibili: r cū posset dari circu-
 lus equalis finitus in q̄ iter tātū arcū r tātā chordā ca-
 dit equalis distātia: sequit̄ circuli finitū equalē eē cir-
 culo infinitū: quōd est falsū. ¶ 6° si pole eēt aliq̄ circuli
 eē infinitū: sequeret q̄ ei^o diameter eēt infinit^o: p̄ntis
 falsū: p̄ntia nota est de se: s; falsitas p̄ntis p̄bat. nā sit
 ille diameter iter. a. z. b. p̄ctas sibi opposita in circūfer-
 entiā illi^o circuli: r incipiat Sor. moueri ab. a. p̄cto vsus
 b. sic q̄ in p^o pte p̄portioali alicui^o boze p̄trāseat peda-
 re: r in z^o t̄m: r sic de singulis: r plato incipiat moueri a
 b. versus. a. sup eādē diametri equali velocitate sicut
 sor. mouebat: tūc clarū est q̄ sor. r plato sibi obuiabūt
 sor illa diametro r nō in instanti termināte exclusiue
 illā bozā. nā tūc qlibet eoz est sup vno termino illi^o dia-
 metri: puta sor. sup. b. r plato sup. a. ḡ obuiabunt sibi in
 aliq̄ istāti intrinseco illi^o boze: s; in qlibet istāti intrinseco
 isti^o boze a qlibet eoz est p̄trāsitu solū finitū: r cū duo
 finita nō p̄stituat vnū infinitū: seq̄t q̄ ista duo spatia ab
 eis p̄trāsita nō p̄stituat diametru infinitū: r cū illa duo
 spatia sint duo semidiametri illi^o circuli infiniti: seq̄t to-
 talē diametru illius circuli esse finitū: quōd fuit p̄bādū.
 ¶ Per vltā rōnē v̄l p̄t p̄bati: q̄ nō est pole aliq̄ esse
 magnitudinē rectā infinitā iter duos terminos clausam.
 ¶ 2° p̄ntis nō est pole eē aliq̄ magnitudinē quadratā infi-
 nitā. p̄bat p̄ p^{am} r vltimā rōnē p̄me ḡntis rē. ¶ 3° p̄ v̄l
 nō est pole aliq̄ corp^o figuratū eē infinitū: p̄bat p̄ rō-
 nē p̄me ḡntis. ¶ 4° p̄ nō est pole aliq̄ eē magnitudinē
 infinitā. ¶ Pro ista ḡne p^o pono aliquas rōnes que mi-
 hi nō faciūt magnā fidē: deinde pono vnā rōnē que mi-
 hi v̄l demerere ḡntē: r ista solū fac̄ mihi fidē. p̄ntia rō-
 est ista: dato opposito ḡntis sequeret q̄ eēt pole q̄ aliq̄
 corp^o opacū obyceret alicui corp^o luminoso: r t̄m nō fa-
 ceret vmbzā: p̄ntis falsū: p̄ntia p̄bat. nā per aduersariū
 sit vnū corp^o luminosum infinitū: r obyciat sibi corpus
 quadratū pedale: p̄bo q̄ nō facit vmbzā: pro quo sup-
 pono q̄ qlibet punctus medij illuminatur qui est retro
 corp^o opacū: ad quē attingit aliq; radi^o rect^o ab aliquo
 p̄cto corporis luminoso. Deinde suppono q̄ illud cor-
 pus luminosum sic se h̄eat q̄ p̄portioali s̄m q̄ p̄ctas et^o
 plus distat a corp^o opaco p̄portioali h̄eant plus de lu-
 mine: intrū q̄ qlibet p̄ct^o illi^o corp^o luminosi possit
 radiare vsq; ad corp^o opacū. Tūc arguo sic: qlibet pun-
 ct^o medij retro corpus opacū illuminat. ḡ illud corpus
 opacū nō facit vmbzā. p̄ntia r̄ ass̄ p̄bat. nā quocūq; p̄-
 p̄cto medij dato retro corpus opacū: ille distat a corp^o
 opaco. ḡ ad quēlibet talē p̄ctū p̄t puenire radi^o rect^o
 ab aliquo p̄cto corpus luminosū abiq; s̄ q̄ ipse p̄ctas
 tur per corp^o opacū. ḡ per vnā sup̄pōnē qlibet punctus
 medij retro corp^o opacū illuminat: quōd erat p̄bādū. ¶ 2°
 arguit sic. si pole eēt aliq̄ magnitudinē infinitā eē tūc

pole eēt q̄. a. p̄ vnā totā bozā eēt finitū: r in istāti termi-
 nate exclusiue illā bozā eēt infinitū: r t̄m in isto instāti ni-
 bil sibi adderet quōd v̄l eē icōueniēs: p̄bat p̄ntia nā sit. a.
 vnū pedale: quōd in p^o pte p̄portioali crescat ad duplū r
 in dupla ad q̄druplū: r sic vltra: tūc in qlibet pte p̄por-
 tioali illi^o boze est finitū: s; i istāti termināte exclusiue
 illā bozā est infinitū: ex quo tūc est cōpositū ex infinitis
 quātis nō cōicātib^o: quoz qlibet est tātus: sicut aliq̄
 certū datū: r t̄m p̄ isto instāti nihil sibi addit: p̄p̄ s̄ quōd
 positū est q̄ angeat vsq; ad illud istās exclusiue: sit s̄m
 mō seq̄t q̄ eēt pole q̄ aliq̄ p̄ vnā totā bozā eēt infinitū
 r t̄m in istāti termināte exclusiue illā bozā eēt pedale: r
 t̄m in isto instāti nihil ab eo remoueret quōd iterū v̄l incō-
 ueniēs: p̄ntia nā sit. a. quōd factū est infinitū ecōuerso di-
 minuat per ptes p̄portioales alicui^o boze: sic angebat
 vsq; ad istās terminās exclusiue illā bozā seq̄t s̄ p̄posi-
 ta. ¶ 3° ad idē: dato opposito ḡntis: seq̄t q̄ eēt pole q̄. a.
 z. b. p̄ vnā totā bozā eēt eqlia: r in istāti termināte ex-
 clusiue illā bozā nō eēt eqlia: r t̄m in illo instāti a nullo
 illoz remoueret aliq̄: nec alicui illoz adderet aliq̄:
 s̄ iterū v̄l incōueniēs: r p̄bat p̄ntia nā sint. a. z. b. duo
 q̄ta pedalia: r augeant i aliq̄ boza sic q̄ in p^o pte p̄por-
 tioali boze qlibet illoz augeat ad duplū r in z^o ad q̄-
 druplū: sic semp vsq; ad finē boze: tūc p̄ totā bozā. a. b.
 manēt eqlia: ex q̄ p̄ totā bozā sūt finita r in p̄n^o erat eqli-
 lia r eqlia augeat: r t̄m in istāti termināte exclusiue illā
 bozā nō erūt eqlia ex q̄ in fine boze qlibet illoz eē infi-
 nitū: s; iter infinita nō est eqlias nec icōueniēs p̄ Lōmē.
 3° h̄u^o. ¶ 2° ad idē seq̄t q̄ p̄ totā bozā. a. eēt mai^o. b. r
 in fine boze nō: r t̄m i fine boze nec. a. nec. b. aliq̄ adde-
 ret: nec aliq̄ ab eis remoueret. s̄ iterū v̄l eē icōueniēs.
 p̄bat p̄ntia nā posito q̄. a. sit duplū ad. b. r augeat i boza
 sic q̄. a. p̄tue maneat duplū ad. b. r q̄ i p^o pte p̄portioa-
 li. b. augeat ad duplū: r i z^o ad q̄druplū: r sic vltra in fi-
 ne boze nihil addit. a. nec remouet ab. a. r sic eē d. b. r t̄m
 i fine boze. a. nō ē mai^o. b. postq̄ tā. a. q̄. b. eē infinitū: mō
 vnū infinitū nō ē mai^o alio. ¶ 5° seq̄ret q̄ sor. r plato mo-
 uerent p̄ bozā: sic q̄ in qlibet pte p̄portioali illi^o boze
 sor. p̄trāsiret duplū ad illud quōd p̄trāsiret plato: r t̄m i fi-
 ne boze p̄trāsitu a sorte nō ē mai^o p̄trāsitu a platone: p̄-
 bat p̄ntia posito q̄ sor. in p^o pte p̄portioali alicui^o boze p̄-
 trāseat bipedale: r plato pedale: r i z^o q̄drupedale: r pla-
 to bipedale: r sic vltra eūdo s̄m p̄portionē duplaz: tūc
 clarū est q̄ in qlibet pte p̄portioali h̄u^o boze sor. p̄trā-
 siunt duplū ad illud quōd p̄trāsiret plato: r t̄m in fine boze
 ab vtroq; ē p̄trāsitu infinitū: mō vnū infinitū nō ē mai^o
 alio nec min^o alio. ¶ Iste rōnes nō faciūt mihi magnā
 fidē p̄ ḡntē: imo si qs veller c̄cedē q̄ pole eēt magnitu-
 dinē infinitā eē: c̄cederet oēs istas rōnes: s; nūc volo fa-
 cere vnā rōnē que mihi fac̄ fidē: p̄ q̄ suppono q̄ nō sit
 pole eē vltimā pte p̄portioale alicui^o p̄ntis: tūc arguit̄
 sic: nō ē pole q̄ i qlibet pte p̄portioali alicui^o boze de-
 faciat vnū lapidē: r ipm p̄seruet cū factis r fiēdis. ḡ nō
 ē pole eē infinitū: p̄ntia r̄ ex eo q̄ ex q̄ iā de facto nō ē ali-
 quōd infinitū sic dcm̄ est p̄us: si pole eēt aliq̄ eē: s̄ fieret p̄
 istū modū q̄ i qlibet pte p̄portioali de-^o faceret vnū pe-
 dale: quōd p̄rueret cū factis r fiēdis: r q̄ tūc i fine illi^o bo-
 ze ex oib^o illis resularet magnitudo infinita: a. dcm̄ demō-
 strat sic. nā dato opposito aſtis: faciat de^o vnū lapidē
 pedale tāgētē. a. p̄ctū manētē fixū: deinde in z^o pte p̄-
 portionalē elusidē boze remoueat illū lapidē ab. a. pun-
 cto per spatū pedale: faciatq; inter ipm r. a. p̄ctū s̄m
 lapidē pedale: deinde in 3° pte p̄portioali eiusdē boze
 remoueat illud aggregans ex illis duobus pedalibus
 itez ab. a. puncto manētē fixo per spatū pedale: r creet
 tertū

tertium lapidē inter illud aggregatū. a punctū: et sic conti-
 nūe per alias partes pportiones illi⁹ hore vsq; ad fi-
 nem eiusdē hore si est possibile. tūc clarū est: q; in fine
 hore aliquis lapis pedalis tangit. a punctū fixū. q; ille
 lapis erat vltimus in creatiōe infinitoz lapidū creato-
 rū s; in finitas ptes pportioales hore: s; cū per casum
 cuilibet lapidi correspōdet vna pars pportioalis hore:
 sequit̄ q; lapidi vltimo tangēt. a punctū in fine hore
 corripdet vltima pars pportioalis hore que est vltima
 iter oēs: sicut ille lapis est vltim⁹ inter oēs lapides crea-
 tos. Et cū rēpus sit de nūero pnuoz: sequit̄ eē vltimā
 pte pportioabilez alicui⁹ pnuū qd est: ptra supponē.
 ¶ Contra istā rōne pono aliquas hnes. p⁹ est q̄uis non
 sit possibile: (sicut iā pbatū est.) q; in quibet pte ppor-
 tionali alicui⁹ hore deus facit vnū lapidē pedalē: n̄ b̄
 possibile est q; in qualibet parte pportioali: de⁹ faciat
 vnū lapidē. pbat. nā possibile est q; de⁹ in vna hore cō-
 tinue et successiue faciat vnū lapidē: ita q; in fine hore
 lapis fact⁹ a deo sit pedalis: tūc cuius quelibet ps lapidia
 sit lapis: seqt̄ q; in quibet pte pportioali illi⁹ hore deus
 faciat vnū lapidē: q; facit partē lapidis. ¶ 2⁹ q̄uis
 nō sit possibile q; in qualibet parte pportionali alicui⁹
 hore deus faciat vnū lapidē pedalē: n̄ in qualibet pte
 alicui⁹ hore deus pōt facere vnū lapidē pedalē: ps b. q; in
 p⁹ pte pportioali de⁹ pōt facere vnū lapidē pedalē:
 et in 2⁹ deus pōt facere vnū lapidē pedalē: et nō est dare
 istātia in aliq; g in quibet pte de⁹ pōt facere vnū lapidē
 pedalē. et si arguit̄ in quibet pte pportioali de⁹ pōt facē
 vnū lapidē pedalē. g pole ē q; faciat rē. negāda est h̄na
 ex eo qd arguit̄ a sensū diuīso ad sensū cōpositū falsū.
 vñ nō seqt̄ quālibet pte istius pōderis loz. pōt portare.
 g possibile est q; quālibet pte portet vñ sit vnū pōdus
 vt. s. in grauitate qd sit. a. et sit potentia loz. et vt. s. tunc
 clarū est q; quālibet partē. a. pōderis loz. pōt portare et
 tū ipossibile est eū portare quālibet partē: q; tūc. a. pon-
 dus esset portare: sed hoc est falsū: q; aliter fieret actiō
 a pportione equalitatis: et hoc est qd alias dixi: deus in
 qualibet parte pportionali pōt cōdensare. a. ad subdū.
 plū: et nō pōt b in qualibet parte pportionali: qd videt̄
 aliquibus mirabile. ¶ 3⁹ ē iuxta rōnez facta: et h̄nes
 postas est ista: q; aliqua est vñ ipossibilis: cuius quelibet
 singularis est possibilis et quelibet cuilibet eaz cō-
 possibilis: b ps. nā bec est ipossibilis: in quibet pte ppor-
 tionali de⁹ creat vnū pedalē: et n̄ quelibet ei⁹ singula-
 ris est possibilis et quelibet alteri cōpolis: q; nō est repe-
 rire aliq; que nō sit possibilis: nec aliquas que non sint
 cōpotes. ¶ Sed dices ex quo oīum singulariū alicuius
 vñs politas nō sufficit ad politatē vñs nec earū cōposi-
 sibilitas: qd g sufficit ad politatē vñs. dico q; requit̄ et
 sufficit q; oēs ei⁹ singulares simul eē veras sit pole. i. q;
 bec sit politas: oēs ei⁹ singulares sunt vere. et pformiter di-
 cam de politate copulatiue. S; dices ptra. pbo q; bec
 sit politas: in qualibet parte pportionali deus facit vnū
 lapidē pedalē. pbat. nā p̄mā ei⁹ singularē esse verā est
 pole. et 2⁹ ei⁹ singularē eē verā est pole. et nō est aliqua
 singularis: quin ipsam esse verā sit possibile. g oēs eius
 singulares eē veras est pole. et sic ipsa est politas s; m di-
 ca. ¶ R̄ndet̄ pcedendo totū aīa: sed negat̄ p̄ntia: vñ
 p̄ns est oīno ipertinens antecēdēti: vñ si p̄ntia valeret:
 ex quo videt̄ arguere inductiue: p̄ns deberet eē vna. p;
 positio vñs: s; b nō: ex quo est vna ppō cōposita de pos-
 sibili. vñ oēs istas singulares eē veras est pole. ita mo-
 dicū est vñs: sicut ista oēm boiem esse aīa est pole: mō
 talis nō est vñs: s; est idēfinita: sic ps ex logica. ¶ Pro
 solutiōe aliquarū rōnū pono istā h̄ne: q; si deus annū-

bilaret totū qd est infra latera celi tunc bec esset falsa.
 spatiū est infra latera celi: ps hoc. q; bec eēt affirmatiua
 cuius subm pro nullo supponit: mō quelibet talis affir-
 matiuā est falsa sicut ostensū est alibi. dices tu: immo
 adhuc iste terminus spatiū: supponit pro aliquo: q; pro
 spatio: tunc arguit̄ sic: vel illud est aliqd: vel nihil. si ni-
 hil: habet̄ ppositū. si aliquid: tunc deus nō totū annibi-
 lauit qd est inter latera celi. qd est ptra causarū positū:
 et ista pclusio v; intelligi de spatio recto: et hoc notanter
 addo qd est inter latera celi: q̄uis iter ptes celi non sit
 spatiū rectū: n̄ adhuc b̄n inter eas est spatiū circulare:
 ps hoc. nā adhuc iter. a. et b. p̄cta signata i p̄cavitare ce-
 li eēt spatiū circulare. Ex ista h̄ne seqtur: q; si totum qd
 est iter latera celi eēt annihilatū q; ptes celi nō distaret
 distātia recta: sed bene distātia curua: pater hoc: q; sicut
 albi nō est sine albedine: ita nō ē pole aliq; distare sine
 distātia: mō q; tūc inter latera partis celi nō eēt distan-
 tia recta seqtur ipsa nō distare s; distātia rectā. ¶ S; ptra
 si non distaret distātia recta: nec iter ea eēt spatiū
 rectū: sequeret̄ q; latera celi se tāgeret: sicut latera vñs
 us burse vacue. ¶ R̄ndet̄ negādo p̄ntia: dico q; nec di-
 stant: nec se tāgūt q̄uis h̄z. bic nō pcederet istū casum
 eē possibile que ops nos pcederet s; m fides. ¶ Ulterius
 dico q; si totū qd est iter latera celi annihilaret: excepto
 vno lapide: qui primo tāgeret vnū latus celi: dico q; si
 deus moueret ipm itatū q; tāgeret aliū lat⁹ celi: nō pp
 hoc in tali motu elōgaret a p̄mo et appropimaret scōz:
 q; elōgatio et appropimatio nō p̄nt fieri sine distātia: s;
 mō positū est q; nulla sit ibi distātia neq; spatiū. ergo.

Ad rationes principales. ad primam nego q;
 pole sit q; deus rē. et in b. stat vñ
 argumētū. ¶ Ad 2⁹ magnitudo pōt diminui in infini-
 tū per diuisionē: ergo per oppositionē istaz partūz ad
 aliā illa est augmētabilis in infinitū. nego p̄ntia: q; cuius
 aliq; magnitudo p ablationē sue medietatis diminuat̄
 ad duplū: tūc aliqua eēt sibi per additionē illius solū
 augeret ad sexgalez: et sic nō tātū augeret vna magni-
 tudo alicui⁹ qd resecat̄ ab vna alia: quātū illa diminui-
 tur a quo resecat̄. ¶ Ad 3⁹ dico: q; extra celū nō est ali-
 qd spatiū: et si deus crearet ibi vnā fabā: tūc et crearet
 spatiū extra celū tū quātū est ipsa faba: et illud spatiū
 est ipsamet faba. ¶ Ulter⁹ dico q; si deus moueret il-
 lam fabā a celo: non pp hoc illa distaret a celo recte: si-
 cut dicebat̄ de lapide moto ab vno latere celi ad aliud:
 oī annihilato qd est infra latera celi. ¶ Ad aliā dico q; si
 deus crearet extra istū mundū tres mūdōs ad istū: tūc
 iter p̄tra istoz mūdōz nō esset distātia recta: s; be-
 ne curua. ¶ Ad aliam patet ex dictis in questione.

Textus cōmenti. LVII.

Relinquitur igitur potentia esse infini-
 tum rē. Questio. XIII.

Deritur quartodecimo. Vñ infini-
 te partes sint in p̄nuo: Et
 arguit̄ q; nō. nā sic sequeret̄ q; nō eēt plu-
 res partes in toto q; in eius medietate: nec
 plures partes in celo q; in grano mily: sed
 hoc est falsum: falsitas ps. nam quecuq; partes sunt in
 parte sunt in toto. et cū hoc aliq; sunt in toto. que non
 sunt in parte. ergo videt̄ q; quacuq; parte alicuius to-
 rius data porciōes sunt in ea q; in toto. p̄ntia pbat̄.
 nam postq; alicuius totius p̄nuū pars est. p̄ntia sicut
 illud totū sequit̄ infinitas partes esse in ea: sicut in to-
 to: et vna multitudo infinita nō est maior alia: seqt̄ tan-
 tas esse multitudinē partiū in parte sicut in toto: et per

non pauciores sunt partes in parte quam in toto. sicut ar
 quere de grano milii et de celo. ¶ 2° sequitur quod tale con
 tinuum est infinitum: si B est contra dicta: et omnia probantur ex eo
 quod due partes faciunt aliquale expressionem et tres maiores: et
 quatuor maiores: et sic in infinitum. ¶ 3° si infinitum est in continuo
 illud continuum est infinitum expressum ex eo quod infinite partes vi
 dentur facere infinitam expressionem. ¶ 4° si in isto continuo sunt
 infinite partes cum illud continuum in tempore finito contingat esse per
 transitum sequeret quod infinita contingeret esse per transitum: modo B
 est falsum et probatur contra: quia illud continuum non contingeret esse
 per transitum: nisi partes eius essent per transitum: si ergo infinite partes essent
 in continuo tunc ipsum non contingeret esse per transitum: nisi infinita
 essent per transitum quod erat probandum. ¶ 4° sequitur quod infinita
 essent multitudine rerum separatarum et distinctarum ab invicem: modo
 B reputatur ipse: probatur contra: quia si infinite essent partes in
 isto continuo: et cuius tertia pars distaret a 2^a: et 2^a intermedietat: et
 sicut 4^a distaret a 2^a: quia 3^a intermedietat: et sic ultra infinita
 essent in isto continuo separata: et distincta ab invicem. ¶ 5° est
 dare ultimam partem proportionalem isti continuo: et cum et sic
 dare primam sequitur quod non infinite partes sunt in isto continuo. con
 sequetur tunc ex eo quod ubi datur 2^a et ultimam: ibi non datur infi
 nitam: nisi probatur. nam in 2^a habetur: et 2^a metaphysice dicitur. Ali
 ubi est dare 2^a: ibi est esse dare ultimam. ergo si est dare primam
 partem proportionalem sicut est in veritate sequitur quod et sic da
 re ultimam. ¶ 6° si infinite essent partes in continuo vel in eo
 essent in actu: vel in potentia: non potest dici quod in actu: quia tunc
 esset dare multitudinem actu infinitam: quod negat Aristoteles. nec
 est in potentia ex eo quod continuum est ens in actu. ergo quilibet
 pars eius est in actu. ergo si infinite sunt partes in continuo:
 sequitur quilibet earum esse in actu: et non solum in potentia. ¶ 7°
 omnis numerus est finitus. ergo numerus partium proportionalium est
 finitus: non ergo infinitus: non ergo sunt infinite partes in continuo:
 nisi pars. quia omnis numerus est numerabilis: et quilibet tale est fi
 nitum: quia numerus binarius est finitus et non contingit reperiri
 re aliquam instantiam de aliquo numero. ergo. ¶ 8° si infinite essent
 partes in continuo: vel hoc esset verum de partibus eiusdem
 quantitatis: vel de partibus eiusdem proportionis. Si 2^a tunc
 tale continuum est infinitum: ex eo quod ex infinitis partibus eiusdem
 quantitatis resultat infinitum. si dicatur 2^a adduc
 erit infinitum: ex eo quod partes eiusdem proportionis: sicut
 eiusdem quantitatis: unde si dividitur unum continuum in duas
 medietates: deinde quilibet earum in duas: sicut sunt ibi
 partes eiusdem proportionis ita sunt ibi partes eiusdem quantitatis.
 nam due 2^a medietates sunt eiusdem quantitatis: et sic ultra.

2. 2^a. 6.

In oppositum arguitur scilicet infinite essent partes
 in continuo contingeret stare. Sed B est falsum: et contra probatur
 in isto 3° et in 6° duabus. ubi vult quod in divisione continui
 contingit semper ultra accipere. contra tenet postquam solum in
 numero finito essent partes continui. ¶ 2° in isto continuo
 sunt due medietates et tres tertie: et quatuor quarte: et sic
 semper. ergo infinite sunt partes in isto continuo: tota ratio pars.
 ¶ 3° in isto continuo sunt aliquot partes et quatuorlibet plu
 res. ergo. ¶ In ista questione primo videndum est de questione:
 et de aliquibus tangentibus questum. 2° videbitur vtrum
 plures sint partes in toto quam eius medietate.

Quantum ad 2° sciendum est quod intelligatur per
 duas partes proportionales. unde sciendum quod
 duas partes proportionales a continua proportionalitate: et igitur
 deberent dici partes continue proportionales: sed per continuum
 brevitatis causa dimittitur. ¶ Deinde est sciendum quod propor
 tionalitas dicitur similitudo proportionum: sicut pars ex quinto
 Euclidis: et est proportionalitas continua quoniam est equalis pro
 portio primam ad 2^{am}: sicut secunda ad 3^{am}: et sic iter ista quatuor
 duo: unum est proportionalitas continua: quia qualis est propor

tio quatuor ad duo: talis est proportio secundorum ad unum. Et
 quia proportionalitas est similitudo ad unum ad proportiona
 litatem continuam reguntur tres termini: sicut et pars ex quinto
 talis allegato. Ex quo sequitur quod proprie dicitur due partes propor
 tionalis: vel una pars proportionalis: nisi intelligendo quod sunt
 due vel una de partibus proportionalibus. ¶ 2° sciendum est
 quod si sunt continue proportionales secundum proportionem equalitatis
 tunc duas partes eiusdem rationis quantitatis: quoniam vo sunt continue
 proportionales secundum proportionem inequalitatis: tunc duas partes
 eiusdem quantitatis proportionis. ¶ 3° sciendum quod partes eiusdem
 rationis quantitatis sunt duplices. quod sunt que duas coicantes
 et quod sunt coicantes. Non coicantes duas quarum una est tota
 liter extra aliam: nec habent aliquas partes eis communes: sicut due
 medietates alicuius continui. Partes vero coicantes duas que
 habent aliquas partes communes que est pars vtriusque. v. g. sicut si
 unum pedale esset: cuius unum extremum esset. a. et reliquum. b. et
 punctus medius esset. c. punctus iter. b. et c. esset. d. et punctus me
 dius iter. c. et d. esset. e. tunc. b. e. d. e. essent partes quantitatis com
 municantes: quia. c. d. esset pars vtriusque. similiter. a. et c. e. c. et d. d.
 essent partes eiusdem quantitatis coicantes: coicantes enim in puncto. e.
 c. que est vtriusque coicantes. Sed. a. et c. e. c. et b. essent partes non
 coicantes: eo quod nihil quod est pars unius esset pars alterius. ¶ Tunc
 sit 2^a et 3^a partes proportionales solent accipi secundum proportionem
 neque duplicem. ratio habetur est: quia proportio duplicem est magis nota.
 ¶ 2° quod est potest capi secundum alias proportiones: pars hoc. nam
 partes proportionales alicuius continui potest sic capi quod totum per
 eius tertiam partem sit 2^a pars proportionalis: et quod totum residuum per
 ter eius tertiam sit 2^a pars proportionalis. v. g. si esset aliquod conti
 nuum tripedale possem capere pro prima parte proportionali
 duos pedes: et 2^a parte proportionali duas tertias unius pe
 dis: et sic ultra. sicut possem capere partes proportionales ali
 cuius continui: sic quod 2^a eius pars proportionalis esset totum per
 eius quartam: et 2^a pars proportionalis esset totum residuum quarte
 per eius quartam: et sic ultra: et sic similitudinem secundum proportiones
 denominariuas ab alijs numeris possent capi partes propor
 tionalis continui. ¶ 3° si posito quod essent due magnitudines
 a. et b. et partes ipsarum. a. capentur secundum proportionem duplicem: et partes
 ipsarum. b. caperentur sic quod 2^a pars proportionalis ipsarum. b. esset totum
 per eius tertiam partem: v. g. mille similia sicut placeret caperentur
 partes proportionales vtriusque secundum divisionem communi. i. secundum propo
 rtionem duplicem: et sint. c. et d. duo mobilia: et moueat. c. super
 a. et d. super. b. sic quod in 2^a parte proportionali triplicem. c. pertrahatur
 prima parte proportionali ipsarum. a. s. medietate: et d. prima parte
 proportionali ipsarum. b. s. totum per eius tertiam partem: et moueantur
 sic continue: quod corraderet ista mobilia in partibus proportio
 nalibus triplicem pertrahatur partes suarum magnitudinum: eque cito
 ille magnitudines essent pertrahite ab istis duobus mobilibus
 bus. pars b. quia eque cito infinite partes sunt pertrahite ab uno
 sicut ab alio: in quas diuise sunt sufficienter habet magnitu
 dines. ¶ Sed dices contra continue. d. est ante. c. ergo cito per
 trahitur sua magnitudine quam. c. s. assumptum probatur. nam
 posito quod quilibet istarum magnitudinum sit triu pedum: tunc
 quoniam. c. pertrahitur unum pedem cum dimidio: tunc. b. pertrahitur
 duos pedes: ex eo quod assignado partes proportionales secundum pro
 portionem duplicem: unum cum dimidio est 2^a pars proportionalis
 triu: assignado autem partes proportionales sic quod 2^a pars propor
 tionalis sit totum perter tertiam. tunc 2^a pars proportionalis est
 duo. cum ergo posito sit quod in 2^a parte proportionali temporis: quodlibet
 eorum mobilium pertrahatur prima parte proportionali sue ma
 gnitudinis opus quod in fine prime partis proportionalis unum ex
 eorum vadat ante: ita in 2^a et in 3^a et sic de alijs. ¶ Rursum
 quod non est inconueniens duo mobilia simul incipere moueri
 super duas magnitudines equales: et istas magnitudines
 esse eque cito pertrahitas ab eis: non obstante quod unum mobi
 lium istorum est ad aliud: et continue plus est pertrahitum ab uno
 quam ab

ab alio. vtz est tñ q̄ B non p̄t esse si eque velociter moueret. verūtñ B p̄t eē qñ vnū recupat in velocitate in alia pte t̄pis q̄b nō habuit in B: r̄ reliquū pdit in velocitate. vñ illō ps de duob⁹ q̄tis in vna egl̄bra: r̄ alia q̄o diaci: de qb⁹ dicit auctor sper: q̄ eque cito icipiūt oziri: r̄ eque cito sūt portē: nō obstatē q̄ p̄tinue plus erit p̄ oz tū de vna q̄ de alia. ¶ 4° p̄: infinite sūt ptes i p̄tinuo p̄ portioales. ps B: qz alr in ifinitū p̄tinuū nō eēt diſibile. ¶ 5° p̄: nulle ptes p̄tinui sūt oēs ptes p̄portioales. ps: qz q̄buscūqz datis ad huc sūt plures. ḡ nulle sūt oēs: vñ nec due sunt oēs: nec tres: r̄ sic de alijs. S̄z p̄tra due medietates alie p̄tinui sūt ifinite ptes p̄tinui. ḡ alique partes p̄tinui sūt ifinite. p̄na t̄z: añs p̄bať. qz due medietates p̄tinui sūt tres 3°: q̄tuor 4°: r̄ sic vltra. ḡ due medietates sūt ifinite ptes. ¶ 2° due medietates sūt oēs ptes p̄tinui. ḡ alique ptes p̄tinui sūt oēs ei⁹ ptes. p̄tia nō est de se. r̄ añs ps: qz nō sunt ptes ptes in p̄tinuo q̄ due medietates. ¶ Ad ista r̄idet. ad p̄mā negādo istā p̄ntiam: due medietates sūt tres 3°: r̄ eedē medietates sūt q̄tuor 4°: r̄ sic de alijs. ḡ due medietates sūt ptes ifinite: s̄z bñ legitur. ḡ ifinite ptes sūt due medietates recte: sicut nō legit p̄tinuū est diſibile in duas ptes: r̄ idē p̄tinuū est diſibile in tres ptes: r̄ sic vltra. p̄ p̄tinuū est diſibile in ifinitū: pp̄ B q̄ ly ifinitū a pte p̄dicati tenet carbe: sed bñ legit. ḡ in ifinitū p̄tinuū est diſibile: r̄ B est et illō q̄b lolet dici: nō debē fieri iductionē a pte p̄dicati: sed a pte sbri. ¶ Ad aliā cū dicebat: due medietates sūt oēs ptes alie p̄tinui. B nego: qz sint ille due medietates. a. b. vñ ḡ due capiē diſiunctiue: vel collectiue: si diſiunctiue: tūc sequitur due medietates sunt oēs ptes illi⁹ p̄tinui. ḡ a. est oēs ptes illi⁹ p̄tinui: r̄ b. medietates sūt oēs ptes illius p̄tinui: nō quēz istaz est falsa. ḡ si aut ly due tenet collectiue: tūc hec est falsa: due medietates sūt oēs ptes illius p̄tinui: vñ sic accipiēdo due medietates nō sūt ptes illi⁹ cōtinui: s̄z sūt idē q̄b ip̄s totū. ¶ 7° p̄: ifinite sūt ptes egl̄is q̄titatis cōicātes in isto p̄tinuo. ps B: qz ifinite sūt ptes in isto p̄tinuo egl̄is q̄titatis: quaz vna est ps alteri⁹. ḡ p̄clo vera. p̄na t̄z p̄ qd nois cōicātū. añs ps. nā capto alū quo p̄tinuo bipedali cui⁹ vnū extremū. sit. a. r̄ aliud. b. r̄ mediū. c. r̄ p̄ctus medius iter. a. r̄ c. sit. d. p̄ct⁹ r̄ medi⁹ iter. a. r̄ d. sit. e. deide p̄ctus medius iter. c. r̄ d. sit. f. r̄ p̄ctus medius iter. b. r̄ c. sit. g. r̄ sic vltra. ¶ 8° p̄: in nullo p̄tinuo sunt infinite ptes egl̄es fm̄ oēm dimētionē non cōicātes. ps B. nā tūc tale eēt ifinitū: sic ps ex p̄cedētib⁹. ¶ 9° p̄: in ifinitas ptes p̄t diuidi p̄tinuum. p̄bať: qz in duas ptes p̄t diuidi: r̄ i tres r̄ q̄tuor: r̄ sic vltra. ¶ 10° p̄: in ifinitas ptes p̄t eē p̄tinuū actu diuisus. ps. qz i duas ptes p̄t eē p̄tinuū actu diuisus: r̄ in tres: r̄ nō in tot gn̄ ptes. ḡ in ifinitas ptes p̄t p̄tinuū eē actu diuisus. ¶ 11° p̄: nō est pole q̄ in ifinitas ptes p̄tinuū sit actu diuisus. p̄bať. nā hec nō est polis in ifinitas ptes p̄tinuū est actu diuisus: qz alr eēt dare multitudinē actu ſepatoz r̄ diuerſoz nō exstia ps alie ifinita: q̄b est ipole. ¶ Sed dices si hec est vera in ifinitas ptes p̄tinuū p̄t eē diuisū: tūc sibi corrdet vna de iēē pols: s̄z hec nō est nisi ista in ifinitas ptes p̄tinuū est diuisus: nō istā dicit eē ipole: s̄z p̄ vltimā p̄ne. ¶ R̄idet q̄ imo hec est vera in ifinitas ptes p̄tinuū p̄t eē actu diuisus: r̄ cū dicebat. ḡ debet sibi r̄. dico q̄ nō solus vna: s̄z ifinite de inēē sibi corrdet. s̄z ista: in duas ptes p̄tinuū est actu diuisus: r̄ in tres ptes p̄tinuū est actu diuisus: r̄ sic vltra. r̄ quēlibz istaz est polis r̄. Et s̄z de ista oē astrū possū vidē: que est va quibz hec nō sit possū: oē astrū ego video: nec B regritur ad vitatē istius nihilomin⁹ quēlibz istaz est polis: hoc astrū video: r̄ istud astrū video: r̄ sic vltra. vñ pp̄oni de

poli vñ non corrdet solū vna de inēē pols: sed plures. quaz quēz est polis: s̄z ad huc dices. si quēlibz istaz est polis: in duas ptes p̄tinuū est actu diuisus: r̄ in tres p̄tinuū eē actu diuisus: r̄ sic semp̄ sequeret hāc eē pols in ifinitas ptes p̄tinuū eē actu diuisus q̄b est p̄tra vltimā p̄ne. p̄bať p̄na sic: qz illa vñ est polis cui⁹ quēz singularis est polis: r̄ cū B quēz eaz cui libet cōpolis: sed sic est de singularib⁹ ist⁹ vñ: que sunt iste: in duas medietates cōtinuū est diuisus: r̄ in tres ptes p̄tinuū est diuisus r̄. vñ quēlibz istaz est polis: r̄ cui⁹ B quēz cui libet cōpolis. ¶ R̄idet p̄cedēdo aliq̄ vñ eē impolez: cui⁹ tñ quēlibz singularis est polis: r̄ cui⁹ B quēz cui libet cōpolis sicut est ista: in ifinitas ptes p̄tinuū est actu diuisus. vñ ad B q̄ p̄dicta sit polis: nō sufficeret p̄dicta: sed cū B regrit q̄ hec sit polis: oēs singulares sunt simul vere. mō ista nō est polis: ex eo q̄ nulle sunt oēs singulares illius.

Quātum ad 2° sit bec p̄: nō sunt ptes ptes in toto q̄ in eius medietate: nec in celo q̄ in grano mltū. p̄bať. nā capiamus circulū egnociale: r̄ capiam⁹ circulū circa poli. i. p̄ni: sic est granū mltū. tūc p̄bo q̄ in isto circulo magno: nō sūt ptes ptes q̄ in isto circulo puo. pro quo suppono: q̄ ambo isti circuli circūuoluant in vna die nā: r̄ quēlibz sūt ptes uolunt sine iteru r̄ p̄tōe p̄ getē. r̄ tūc arguit sic. nō sūt ptes ptes in isto circulo magno q̄ sint ptes diei nā: nec sūt ptes ptes diei nā: q̄ sint ptes in isto circulo puo. ḡ nō sunt ptes ptes in isto circulo magno: q̄ in isto circulo puo. p̄na t̄z. añs q̄ ad p̄mā ei⁹ p̄t ps ex eo q̄ cui libet p̄t illi⁹ circuli magni corrdet vna ps diei nā: r̄ s̄z ps ps ex eo q̄ cui libet parti diei nā: corrdet vna ps illi⁹ circuli p̄t: nihilomin⁹ nō sint ptes ptes in toto q̄ in ei⁹ medietate: tñ sunt ptes ptes egl̄es vñ q̄titati certe. date in toto q̄ in ei⁹ medietate: ista sit 2°. ps ip̄a. nā alr totū non eēt malus sua pte. p̄ p̄mā p̄ne vadit de h̄ Comētoris: dices q̄ ifinitū ifinito nō est malus: nec egl̄es: nec min⁹. cū ḡ ifinite sint ptes in medietate s̄z in toto: legitur nō plures eē ptes in toto q̄ in ei⁹ medietate: s̄z dices. si vnū ifinitū nō est malus alio: legit q̄ nō ptes p̄cesserūt dies q̄ anni supposita eternitate mūdi: mō B videt. falsum. q̄na t̄z ex eo q̄ ifinitū p̄cesserūt āni: sic r̄ dices. ¶ R̄idet q̄ supposita eternitate mūdi r̄ nō ptes p̄cesserūt dies q̄ āni: nihilomin⁹ q̄cūqz tpe finito in isto sūt ptes dies q̄ āni: r̄ tñ in totali tēpore ifinito a parte ante non.

Ad rōnes p̄ soluta ē. ¶ Ad 2° p̄cedo q̄ due partes faciūt aliq̄lē extētionē: r̄ q̄ si tres fuerit egl̄es illis duab⁹: bñ faciūt maiorē: si vō ille tres fuerit mīozes illis duab⁹: B nō opz. vñ due medietates faciūt tātā extētionē sic tres 3°: pp̄ B q̄ quēz illaz tertiaz: r̄ s̄z quēz illaz quartaz est mīoz illa medietate. ¶ Ad 3° dico q̄ ifinita bñ p̄t p̄trāsi i tpe finito: que tñ factū vnū p̄tinuū: r̄ sūt ptes vñ: sic est de p̄tib⁹ p̄tinui: quibz nō sit pole finita p̄trāsi ſepata ab inuicē r̄ nō exstia ptes vñ. ¶ Ad 4° dico q̄ nō est ipole q̄ ifinita sine ſepata ab inuicē distātia p̄tinuata tñ aliam itermedio: r̄ exstia ptes vñ: q̄r est de p̄tib⁹ vñ: p̄tinui: de quibz arguit. ex B ps ad arg⁹. ¶ Ad 5° dico q̄ vbi est dare p̄ simplr: q̄ ibi est dare vltimū. mō dico q̄ in p̄tinuo nō est dare p̄ p̄tē simplr: s̄z bñ p̄mā fm̄ signationē p̄cedēdo fm̄ certā p̄portione. ¶ Ad 6° dico q̄ ifinite sunt ptes in p̄tinuo in actu: s̄z qñ d̄z. negat ifinitū in actu in multitudine intelligit negare ifinitū in actu ſepatoz ab inuicē: nō p̄tinuētū aliq̄b vñ: r̄ dico q̄ ifinite ptes i p̄tinuo in po⁹ ad istū ſensū q̄ quotq̄ acceptis pole est ptes accipe. ¶ Ad 7° p̄cedo q̄ ois mīer⁹ est finit⁹. r̄ vltimā p̄cedo. q̄ nūer⁹ p̄tinū p̄portioaliū p̄tinuū est nūer⁹ finit⁹.

na nuer' trinari' est nuer' triu' pportionaliu' pntu'...

Text. coment. LXIX.

In magnitudinibus autem contrarium est zc. Questio. XV.

Meritur vltio. Utz of magnitudine data ptingat dar' maiorē: z of...

z' si deo placeret posset creare vna noua spera circa mundu'...

e. p. 69. In oppositum

arguit p de magnitudie aucte ptingit ee magnitudie i po'...

In ista qone videdu' est de magnitudie. z' de numero.

Quatum

ad p' sciendu' est: q' aliqd pot fieri mai' vel p additione alic' ad ipm...

esse vacuu: io si aliqd densat: nece est et q' aliqd rarefiat...

Quatum

ad z' p' sciendu' q' nuer' caplt' duplr. vno p discretioe actuali' separatoz abiu'...

magnitudinis sicut p3 ex p^o articulo: r qz nūerus causa-
tur ex distione p^otinui: seqt ex quo in ifinitū vadit distio:
q in ifinitū pōt ire nūerus siue augmētatio numeri: r
igit sic qūqz magnitudine p^otingit dare minorē: ita quo
tūqz nūero dato p^otingit dare maiorē. ¶ 6° p^o nō qūqz
nūero dato pōt dari minor: semp loquēdo de nūero ppe
dicto a 3° p^one bucaqz. p3 B: qz inter oēs nūeros: nūerus
binarius est minim^o: si vnitates binary diuidant p fra-
ctionē. s. vna vnitatis in tres 3°: vel in qtuor 4°: ista diui-
sio nō est numeri dīminutio: s3 magis nūeri augmenta-
tio. Ex oib^o bis colligit q opposito mō se bēt magnitudi-
do r nūer^o: vñ nō quacūqz magnitudie data est dabilis
maior per potētā nālē: s3 quocūqz nūero dato loquēdo
de nūero ppe dicto est dabilis maior p potētā nālem.

Ad rōnes pncipales. Ad p^o dico q nō repugnat
imaginatiōi qūqz magnitudine data
dare maiorē: r B sufficit matbematico: s3 tñ B repugnat
r iptinēs est nāe. ¶ 2° rō est p 5° p^one pmi articuli. cum
aut vñ ad oppo^o q nō qūqz magnitudine data eēt da-
re maiorē: illa pcedit. s3 cuz arguit de nūero ista rō sal-
uat pro e^o solone. dico cū Az. q qūqz magnitudi-
nē ptingit eē in potētā: tātam ptingat eē in actu: pp B q
in actu est maxia magnitudo: qz non pōt eē maior: nāl r
tñ nō qūqz nūer^o ptingit eē in potētā: tātam ptingit eē
in actu: qz lz actu sit maxim^o nūer^o: accipiēdo nūer^o: ppe:
tñ isto nūero p^o eē maior: r sic qūqz magnitudie data
vñ dabilis ē dare maior: ita nō qūqz nūero dato est dabil
mior: r sic distio magnitudis vadit in ifinitū: accipiēdo ifi-
nitū syncatbe^o: ita augmētatio nūeri vadit in ifinitū.

¶ Finis terty p^ophysicor.

¶ Questiones Magistri Alberti de Saxonia In quar-
tum Librum p^ophysicorum Aristotelis.

Textus cōment. XLII.

¶ Et propter hoc medium cels^o r vltimum ad
nos rē. Questio. I.

Est qz tractatus est sup

tres libros p^ophysicor: nūc igit pnter est
vidēdus circa 4° libru: r qz pncipalr in
isto libro tractat de loco: sit p^o questio ta-
lis. Utz locus sit sup^ofacies: Ad partē ne-
gatiuā arguit p^o aucte pbi in p^odicamen-
tis. vbi locū r sup^ofaciem ponit distinctas spēs q^oritatis.
¶ 2° nā ibidē dic Az. q p^oticule loci copulant ad vnuz
terminū eūdē ad quē copulant p^oticule corpis: s3 sic nō
est de p^ortib^o sup^ofaciei. q locus nō est sup^ofacies. ¶ 3° sup^ofi-
cies est q^oritas: s3 locus nō est q^oritas. q p^o ps aūtis p3 p
Az. in p^odicamētis. 2° ps pbat: qz si locus eēt q^oritas nō
eēt p^oseruatiuus locati qd est p^otra vñā p^opetatē loci: r cō-
tra Az. in 4° bui^o. Similr locus nō eēt p^o gnātionis:
cui oppo^o diē p^oporphyri^o. p^ona pbat p B qd diē Lōmē.
sup isto 4° q^oritas nō est de v^ortutib^o actiuis r passiuis: r
p p^ons si locus eēt q^oritas: tūc nō eēt de v^ortutib^o actiuis r
passiuis: r p p^ons nō eēt p^oseruatiuus locati: nec p^o gnā-
tionis: cū B p^otrineat ad v^ortutē actiuā. ¶ 4° locus d3 esse
eq^olis locato: sic dicit Az. in isto 4°. s3 nulla sup^ofacies est
eq^olis locato: ex eo q d3 locus est corp^o. q locus nō est
sup^ofacies. ¶ 5° vn^o p^o locus est d^orius alteri: sic locus sursum:
r locus deorsū: s3 sup^ofacies nō est d^oria sup^ofaciei ex eo q
ois sup^ofacies est q^oritas: q^oritati aut nūbil est d^oria p Az.
in p^odicamētis. q videt q opz ponē locū nō eē sup^ofaciē.
¶ 6° loc^o est de p^odicamēto vbi: sed sup^ofacies est de p^onto
q^oritatis. q loc^o nō est sup^ofacies. p^ona r3 ex eo q termi de

diuersis p^ortis semp sūt de se iucē vificabiles negatiue:
ex eo q vnuz gnālissimū de alio p^odicari negatiue: est i-
mediate. p^o ps aūtis p3: qz eedē sunt d^orie loci r vbi. s. sur-
sus r deorsus: B aut nō eēt si loc^o eēt alterius p^orti qz ad
vbi: ex eo q p Az. in p^ortis diuersor^o genex rē. ¶ 7° lo-
cus nō est corp^o p^om Az. 4° bui^o. sup^ofacies aut est corp^o:
nō enī est ponēdū q sit aliq res distibilis s3 lōgitudinē
r latitudinē: r distibilis p^om p^ofunditatē alia a corpe. q loc^o
nō est sup^ofacies: qz alr loc^o eēt corp^o sic sup^ofacies. ¶ 8° si
loc^o eēt sup^ofacies: sequeret q loc^o eēt mobil. s3 B est p^otra
Az. i isto 4°. vbi in descriptione loci exp^omit q sit mobil:
tis: qz si loc^o eēt mobil: seqret q aliqd p^otrine eēt i alio r
alio loco: abiqz B q moueret localr. p3 p^ontia de ista do-
mo quā dicim^o nō moueri localr: r tñ si loc^o eēt mobil:
lis: tūc ad motū ill^o loci p^otrine eēt in alio r alio loco: nō
obstare q nō moueret localr. Et ex alio si loc^o eēt mobi-
lis: tūc aliqd posset moueri localr: r tñ p^otrine manēt in
eodē loco. p^ons est falsū: ex eo q mot^o localis est mutatio
de vno loco ad aliū. p^ona r3. si plūmia moueret ad motuz
aerts locātis ip^otas finalr. q de rōne loci videt eē imobi-
litas: p^ona pbat. p qz si loc^o eēt sup^ofacies: opoztēt q eēt su-
p^ofacies alicut^o corpis: r p p^ons ad motū ist^o corpis opoz-
teret illā sup^ofaciē moueret: ex eo q motus nobis mouent
oia que in nob sūt: r cū oē corpus sit mobile: ois locus si
eēt sup^ofacies alicut^o corpis: eēt mobilis. ¶ 9° si loc^o eēt
sup^ofacies: tūc loc^o eēt forma: p^ons est p^otra Az. in lra. p^ona
pbat ex eo q ois sup^ofacies siue locantis: siue locati est
quedā forma r figura r d^oispō extrīsecar: r exterius appa-
rēs. ¶ 10° si locus eēt sup^ofacies: tūc mūdus nō eēt in lo-
co. p^ons est falsum: cū oē corp^o sit in loco. p^ona r3: qz eē mū-
dū nō est aliq sup^ofacies ambiēs mūdū. ¶ Vltio cētrū
mūdū est loc^o terre: r tñ nō est sup^ofacies. q qd falsissima.

In oppositum vult Az. in isto 4°. In ista qō/
ne p^o ponēde sunt tres alique pprie-
tates ipsius loci. 2° repobande sunt tres opinionēs de
loco. 3° ponēde sunt d^ones p^om opinionem Az.

Quantum ad p^o est ista p^o p^opetas loci: q loc^o p^oti-
ner locatū: vñ cōiter dicim^o locatū eē
in loco: r p^otriner ab ipso. ¶ 2° p^opetas q locus nō sit ali-
qd corpis locati: vñ locus nō est ps ip^o locati: nec acci-
dēs sibi inherēs. p3 boc: qz locatū p^om se totū pōt moue-
ri ab vno loco r itrare aliū locū loco pōri manēre: sed B
nō posset eē si locus eēt ps locati: vel accūs sibi inherēs.
¶ 3° p^opetas loci est q locus p^optius sit eq^olis locato: de
hoc videbit in sequēti qōne. ¶ 4° p^opetas: nullū corp^o
est sine loco. p3 ex eo q oē corpus est mobile localr: non
tñ oē corpus est in loco ip^om ambiente. p3 boc de totali
mūdō: de hoc ēt postea videbit. ¶ 5° p^opetas est q d^orie
loci sunt sursum: deorsum: de p^otrosum: finistorsum: aū r
retro. ¶ 6° p^opetas q corpa grauia nāl r sūt mobilia ad
locū deorsum: r corpa leuia ad locū sursum. ¶ 7° p^opetas
est q sursum r deorsus sunt d^orie potētie nālīs. p3 B:
qz alr nō posset eē ratio: qre graue magis moueret de-
orsum r leue sursum: qz eē. ¶ 8° p^opetas est in eodē loco
bñ succedūt sibi diuersa corpa. p3 B: qz in eodez loco in
quo mō est aer: postea erit aqua aere recedente. ¶ 9° p^o
p^opetas maius corp^o occupat maiorē locū: patet ex eo q
opz locū eē equalē locato. ¶ 10° p^opetas qd mouet loca-
liter opz q mutet locuz. p3 B ex eo q moueri localr est
mutare locū. ¶ 11° p^opetas est q quiescēs a motu locali
nō mutat locū. p3 boc. nā nō dicim^o turrim nre d^orie esse
in alio loco nūc qz ante. ¶ 12° p^opetas nō est pole plura
corpa eē in eodez loco: r B corpa quoz qdlibet est per se
seorsum existēs: r B in eodē loco p^oprio. patet: qz alr d^o
mēssiones penetrarēt se: qd est p^otra Az. in isto quarto.

Ab. de sax.

D z

Quantum ad 2^m est sciendum: qd de loco erat qtuor opiones. ¶ Una erat: qd loc^o erat mā. ¶ 2ª erat qd locus erat forma ipsi^o locati: nō for^o sballis: s3 figura extrinseca locato. ¶ 3ª opio erat: qd loc^o erat spatū r dimētio sepata iter latera corpis circū dās locatū: vñ imaginant: qd si ego iā extrabor de isto loco in q̄ mō sum: abiq3 B qd latera aeris circū dātis pcurrerēt: qd tūc: ad huc manēt ibi qdā spatū: qd dixerūt eē dimētionē sepata: r B idē dixerūt eē locū mediuz oino eq̄le mibi. ¶ 4ª opinio erat Az. qd loc^o eēt superficies corpis p̄tinētis imediata locato. ¶ Cōtra tres opiones pono qtuor snes: q̄ p̄ est ista: qd locus nō est mā locati. pbat p 2^{am} p̄petatē loci: qd dicebat qd loc^o nō est aliqd locati: vñ nō est ps ei^o: nec accūs sibi liberēs: s3 mā est aliqd locati: qz ps eēntialis. q̄ loc^o nō est mā. pbat ē p 3^{am} p̄petatē qua dicebat qd sursum r deorsum sūt p̄petates loci: mō ista nō sūt dīe materier: ex eo qd mā q̄stum est de se quo ad oēs ptes est eiūsdēz cōis. pbat ē p 6^{am} p̄petatē: qz grauis mouēt deorsuz: r leuis sursum tāq̄ ad sua loca nālia: r tñ nō mouēt ad suas māas: ex eo qd iā hñt illas. q̄ loc^o nō est mā. nec valet motūū illius opionis qd erat tale: mā manēte eadē succedūt sibi diuerse for^o: sic loco manēte eodē in eodē succedūt sibi iūctē diueria corpa: r ēt qd vtrūq3 eoz est receptiuū: vñ est dicēdū qd nō pp B locus est mā: qz mā est solū receptiua formaz sballū: r nō corpoz p se subsistētū. opposito at mō ē de loco: qz loc^o est bñ receptiu^o corpoz p se subsistētū: nō aut formaz sballū eo mō quo mā: r dīc B Az. appere ex diuersio mō loquēdi: qz cū sit mutatio i mā: nos dicim^o illū qd prius erat aqua: nūc est aer: s3 cū sit mutatio de loco nos dicimus qd vbi p̄us erat aqua: nūc est aer. Nota tñ qd bec de v̄tate f̄monis est falsa: illū qd p̄us erat aqua: nūc est aer s3 d̄z intelligi mā stat sub forma aeris: q̄ p̄us stabat sub for^o aque: vel sic ex aere aqua scā est. ¶ 2^a s̄: loc^o nō est forma seu p̄a superficies locati. pbat p B qd locatū pōt moueri loco manēte: mō B nō posset eē: si locatū eēt p̄ria superficies locati: nā tūc opz ad motū locati mouerī locū. pbat ē p 2^{am} p̄petatē que dīc locū nō eē aliqd locati. Et p̄firmat si loc^o eēt superficies p̄a locati: tūc i motū locali mobile nō mutaret locū qd est s̄ p̄dicta. p̄na t3 ex eo qd superficies p̄p̄y locati mouet vel gescit cū locato. ¶ 3^a s̄: loc^o nō est tale spatū sepātū sic imaginant antiqui. pbat p 6^{am} r 7^{am} p̄petatē: qz tale spatū s3 oēs ei^o ptes eiūsdēz eēt rōnis: r sic i ip̄o sursum r deorsū nō eēt p̄o nāles diuerse: r sic nō eēt rō q̄re in tali spatū corpa plus mouerent ad vnā p̄tē q̄ ad aliā: r sic vbiq3 gescēt. ¶ 2^a si loc^o eēt tale spatū: r magnitudo sepata lōga lata r p̄fūda: sc̄d̄ref qd dimētiōes se penetrarēt. p̄ns ē falsum r ip̄ole. p̄na p3. qz dimētiōes locati: r ille dimētiōnes que eēt talis loc^o mutuo se penetrarēt. ¶ 3^a si corp^o nāle idigeret tali spatū sepato: vel B eēt rōne sue māe: vel rōne for^o: vñ rōne suoz accūtū: vñ rōne suaz dimētiōnū. nec p^o nec 2° nec 3° qz illis sufficiūt eaz p̄p̄e dimētiōnes. Si aut dīcat 4^{am}. ergo ille dimētiōnes que dīcunt eē tale spatū sepātū idigēt vno alio spatū sepato: r illud itez vno alio: r sic in īfinitū. r etiā tūc nō eēt maior rō: q̄re ille dimētiōnes dīcerent locus dimētiōnū locati q̄ ecōuerso: pp B qd ita bñ ille dimētiōnes sepate idigerēt dimētiōnū locati: sicut econuerso. ergo rē.

Quantum ad 3^m pono istā s̄nē: qd locus est sup̄ficies corpis p̄tinētis p̄tigua locato. pbat. nā nō vidē locū eē aliud q̄ mā vel for^o: seu sup̄ficies extrinseca: vel spatū imaginatū iter latera corpis cōtinētis: vel superficies corpis p̄tinētis imediata locato: s3 nō est mā vel for^o nec spatū: vt dicebat i p^o arti^o. relin-

quit qd sit sup̄ficies corpis p̄tinētis imediata locato. ¶ 2^a nā B vidēt eē loc^o cui pueniūt p̄petates loci p̄dīcte: s3 sup̄ficies corpis p̄tinētis ime^o locato pueniūt p̄dīcte p̄petates sic poss3 iduci i ductie. ¶ Ista s3 s3 ponētes sup̄ficiē vnā rē indīsbīle sup̄additā corpi d̄z intelligi sic vba iacēt: s3 s3 istos q negāt sup̄ficiē b̄ rē indīsbīle f̄m p̄fūditatē additā corpi: dīcūt qd p̄dicta s̄ expōit: r B sic loc^o est sup̄ficies corpis p̄tinētis. i. corp^o abīes r p̄tinēs locatū d̄z eē loc^o corpis locati: nō qz mēsurat locato: r tanq̄ locatū f̄m p̄fūditatē: s3 qz cōmēsurat locato: r tāq̄ ipz f̄m lōgitudinē r latitudinē p̄tū ime^o locato. nō tñ ime^o syncathe^o s3 se totas: s3 carbe^o: qz B nomē sup̄ficies p̄notat latitudinē: nos dicim^o locū eē sup̄ficiē: r nō dicim^o locū eē corp^o: nō qd bec sit falsa loc^o est corp^o: s3 qd bec ē m̄n^o p̄p̄a locutio: loc^o est corp^o: q̄ ista: loc^o est sup̄ficies: vñ sciēdū qd i v̄tate loc^o est corp^o: pp B qd loc^o r sup̄ficies r corp^o sūt vna res: s3 tñ qz corp^o abīes nō d̄z eē loc^o s3 rōne corpis: s3 bñ s3 rōne sup̄ficies: ide est qd nos dicimus locū eē sup̄ficiē: r nō dicim^o locū eē corp^o rē.

Ad rōnes p̄ncipales. Ad p^{am} cū dicebat loc^o r sup̄ficiē rē. dīco qd cū B ad huc stat qd termini supponat p eadē re: vñ ad B qd sint termini sup̄ficies distincti sufficit qd p̄dicti termini si sint vocales: vel scripti p̄ceptib^o p̄specifice dīsticte subordinēt i signando: qd dē p̄cept^o dīsticti p̄nt eē cātī ab eadē re eē mouēte: s3 alio r alio mō se hñre. ¶ Ad aliā dīco qd cū Az. i p̄ntis loquebat de loco: loc^o est f̄m famositate. i. f̄m qd tūc famosus erat expectās dēterminatiōē v̄tatis de loco vsq3 ad libros nāles: r qz tūc t̄p̄is cōiter tenebat qd loc^o eēt spatū sepātū. Az. i p̄dicamētis sic accepit locū: s3 deide in isto 4° de loco dēterminauit v̄tate qd nō eēt tale spatū sepātū: s3 qd eēt superficies p̄tinētis corpis. ¶ Ad 3^{am} dīco qd loc^o s̄: f̄m: B nō est rōne sui: s3 rōne q̄litatez sup̄celestīū īflupaz a celo i ipz locū rē. ¶ Ad 4^{am} loc^o est eq̄lis locato: de B videbit i accēnti qōne. ¶ Ad 5^{am} dīco qd vn^o loc^o s̄: rīat alteri: B accidit sibi rōne q̄litatez īflupaz a celo: r B nō inest sibi rōne q̄ sup̄ficies. ¶ Ad 6^{am} dīco qd nō obstāte ad huc loc^o r sup̄ficies bñ supponunt p eodē: s3 qñ d̄z p̄p̄o in q̄ termin^o vñ p̄dicamētī p̄dicat de termin^o alteri^o p̄nti est falsa. negat. vñ dicēdo for. ē alb^o p̄p̄o est va: nō obstāte qd s̄m est de vno p̄nto: r p̄dicatū de alio. s3 qñ dīc Az. p̄ post^o. qd gnālissimū vñ p̄dicamētī rē. dīco qd p B noluit qd gnālissimū vñ p̄nti est p̄dicabile additatiue de gnālissimo alteri^o p̄dicamētī: s3 bñ denotatiue. ¶ Ad aliā sup̄ficies est corp^o. p̄cedo. r locus nō est corp^o: dīco qd p B Az. nō voluit negare locus eē corp^o: s3 bñ voluit h̄c eē vñ^o p̄p̄riā: loc^o est corp^o: q̄ istā loc^o est sup̄ficies. ¶ Ad 8^{am} que est de imobilitate loci de B videbit i alia qōne. ¶ Ad 9^{am} dīco qd Az. nō voluit negare qd loc^o bñ eēt for^o: seu superficies corpis cōtinētis: s3 voluit negare qd loc^o eēt forma seu superficies p̄ria corpis locati. ¶ Ad 10^{am} dīco qd tāq̄. vtrū mūdus sit in loco: videbit postea. r s̄l̄r de vltimo arg^o videbit.

Tex. cōment. XXX.

Ubi dicitur sunt opposita: quid autem forte sit locus rē. **Questio. II.**

Veritur 2°. Utrū loc^o sit eq̄lis locato: Et arguit p^o qd nō. p̄tinēs d̄z eē mai^o p̄tēto: eo qd p̄tinēs circūdat p̄tētus: s3 loc^o est p̄tinēs locatū. q̄ loc^o d̄z eē maior locus: r p̄tis nō eq̄lis. ¶ 2^a nā locatū est corpus: superficies aut est accūs: loc^o aut est superficies: mō superficies nō d̄z eq̄lis corpis: eo qd corp^o est dīsbīle f̄m tres dimētiōes: superficies solū f̄m duas. ¶ 3ª sequeret qd oia elemēta

elementa eent fibi inuicē eqlia. pñs est fallum: r pbatur pñs: qz cū aq̄ sit loc' terre: seq̄ aqua eē eqliē terre: r cūz viteri' aer sit loc' aque: seq̄ viteri' aerē eē eqliē aque: r pñs eqliē terre. r pñs ex eo q̄ quecūqz vni r eidē sunt eqlia iter se sunt eqlia: r sic argueret de igne. ¶ 4° sequeret orbē lune eē eqliē igni. pñs r ex eo q̄ orbis lune est loc' ignis. mō si dicat q̄ orbis lune sit eqliē igni cūz ignis possit augeri vel diminui orbe lune nō aucto nec diminuto ad hoc ipō manēte tāqz loc' ipi' seq̄ tūc locū nō eē eqliē locato. ¶ 5° p̄ Ap. idē ē nālis loc' totū r pris: mō si loc' semp̄ eēt eqliē locato: idē loc' eēt eqliē toti r parti: r pñs totus r ps eēt eqlia: qd̄ est h̄ cōem ai p̄e/ p̄ione. ¶ 6° sic si locatū eēt spatū: seq̄ret q̄ p̄igēt i ea dē superficie eē duos circulos eqliē bñtes idē cētrū: qd̄ ē vna p̄pōnē 3ª geometrie. pñs p̄s: qz illi duo circuli eēt vni' cū' circūferentia eēt superficies p̄caua locātis. ¶ 7° cētrū mūdi dī loc' terre: mō illud nō est eqliē toti terre.

l. 2° 30.

In oppositū est Ap. i isto 4°. vñ bec ēr positū ē loco. ¶ In qōne p̄ distinguā de loco. 2ª pōnā s̄nes rē.

Quantum ad p̄ficiēdū est q̄ dūp' dī eē loc': qdā cōis r qdā p̄p̄i' loc' cōis dī q̄ p̄tinet plus q̄ illd̄ cū' dī eē loc'. Istō dicim' oēs sum' i celo tāqz i loco cōis: qz cētrū nō solū p̄tinet nos: vep̄ ēr alia. lo- cus vō p̄p̄i' dī ḡ est immediat' locato: r p̄tinet ipm̄ r non plus: iūto mō dico q̄ superficies aeris immediat' est locus meus p̄p̄ius: continet enim me r non plus. ergo rē.

Quantum ad 2^{am} sit p̄ q̄ nō oē corp' est in loco sibi p̄p̄io. p̄s B: qz vltima s̄pera ē cor- pus: r nō est in loco sibi p̄p̄io. p̄s B: qz nō est i loco: sic po- stea videbit. ¶ 2^a ps̄ incipitēs toti sic est medietas: vel aliqd̄ h̄ est corp': nō est i loco sibi p̄p̄io. p̄s B: qz nō est in loco nisi rōne totū: mō loc' totū nō est sibi p̄p̄ius: at- hūmptū p̄s ex eo q̄ loc' dī eē dūiūsus a locato. cū ḡ i toto vna medietas sit alteri' p̄tina: r nō ab ea dīsa: nec sibi cō- tigua vna eaz nō locat aliā: r p̄ p̄s nulla eaz est i loco p̄ r p̄p̄o: r sic argutū est de medietatib': ita argueret de alijs p̄tib' in toto. ¶ 3^a nā ignis in s̄pera sua est qdā to- tū corp' r nō est in loco sibi p̄p̄io. p̄s nā p̄cauū orbis lune dī eē locus ei': mō ille nō est ei' loc' p̄p̄ius: qz nō. solus p̄tinet ignē: verū etiā totū aggregatū ex orb' elementis: si tūc vellem' dicē q̄ p̄cauū orbis lune r p̄cauū ipsius aeris eēt p̄p̄ius loc' ipsius in s̄pera sua. ¶ 2^a h̄ idē siml' r semel est loc' p̄p̄ius r cōis respectu dūerfōz corpōz. p̄s B. nā p̄cauū orbis lune est loc' p̄p̄ius totū aggregatū ex orb' que sunt infra ipm̄: s̄ est locus cōis cuiuslibet feoz sum accepti: vñ sic p̄us dicebat quilibz nostrū est in celo sic in loco cōl. ¶ 3^a h̄ nō opz locū p̄p̄iū eē eqliēz locato eqliate simplr dca: vñ sciēdū est q̄ eqlias simplr dca est attribuēda nō solū penes duas dimēssiones: s̄ penes oēs: r p̄bať pñs. nā doliuz plenū vino dī p̄p̄ius loc' vi- ni: r nī illud doliū nō est eqliē vino eqliate simplr dca: que est p̄m oēs dimēssiones: vñ illud doliū nō est equale vino p̄m p̄funditatē: qz illud doliū est valde tenue r vi- nū nō: vñ de vno valde puo corpe posset fieri loc' p̄p̄i' vñius maxim' alteri' corpis: vñ capiat vna portio ter- re r sit a. cū' diameter sit bīpedal: r capiat vna alta por- tio terre bñ pua: sic est vñ granū mltij: r fiat de illa su- p̄ficies vna: ita lata q̄ possit circū flecti a terra: quo facto de paruo corpe fact' est locus p̄p̄ius maioris corpis p̄ qd̄ nō opz locū p̄p̄iū eē eqliē locato p̄m oēs dimēssōes. ¶ 4° h̄ necesse est locū p̄p̄iū r locatū eē eqlia p̄m p̄tinen- tiā. i. q̄ q̄stūm locus p̄tinet tātū est locatū. p̄s hoc ex qd̄ nois loc' p̄p̄ie dicit: etiā qz diameter locati attingit vñ dīqz ad latera ipsius loci imediata locato. nā si nō: tūc

interciperet vacuū iter p̄cauū locati r p̄cauū orbis: vel ille locus nō eēt p̄p̄ius locati: qd̄ est p̄ra hypotbesim. ¶ 5° h̄ necesse est locū p̄p̄iū r suū locatū eē eqlia p̄ suas superficies p̄m q̄s se tāgūt: r h̄ est ip̄sa eē eqlia nō eqlia: te simplr dca: que est p̄m trīnā dimēssionē: s̄ eqliate s̄z duas dimēssiones. i. lōgitudinē r latitudinē. p̄s B: qz p̄m ista allq̄ dicunt eqlia eē s̄z que sibi iuicē supposita vñ nō excedit aliū: nec excedit ab alio: s̄ sic est de loco p̄p̄o r ei' locato quo ad superficies p̄m q̄s se tāgūt: sic facili- ter p̄s ex qd̄ nois loci p̄p̄iū. ¶ 6° h̄ infinita sūt loca p̄p̄a vñ' locati. p̄bať. nā orbis lune est vñ' loc' p̄p̄ius aggregatū ex istis isferiorib': mō clarū est q̄ orbis lune sit ip̄ssimū dīnis alicui' tūc qz sic est imaginat' dūidī in duas me- dietates s̄z circūstationē: qz vna sit imediata igni r alio nō: tūc ista medietas imediata est loc' p̄p̄i' totū aggre- gatū ex istis isferiorib': qz p̄tinet illud aggregatū r nō plus. s̄ r cōpositū ex ista medietate: r medietate restū due medietatis est et loc' p̄p̄ius totū aggregatū ex istis inferiorib': r sic vltra cūdo p̄m p̄tes p̄p̄ionales alte- rius medietatis: r sic argumz est de orbe lunari ita p̄b̄ argui de loco p̄p̄o cuiuscūqz locati: ex ista s̄ne seq̄ q̄ il- lud locatū sit r semel est in p̄tib' locis p̄p̄iis. S̄z dices tu h̄ est h̄ Ap. dico q̄ nō: qz Ap. cū dīc nō eē pole rē. in- tellerit de locis p̄p̄iis quoz vñ nō ē ps̄ allcui' s̄z p̄clo posita vadit de locis p̄p̄iis: quoz vñ est ps̄ alteri' s̄ sic p̄s in eius p̄batione: ita ḡ diceret accipiēdo locū eo mō quo accipit Ap. in isto 4°. Accipiēdo aut' locū p̄o sp̄a- tio imaginato iter latera corpis circū dātis locatū: statū clarū eēt si eēt tale spatū q̄ loc' eēt eqliē locato simplr tā s̄z lōgitudinē latitudinē r p̄funditatē: s̄ accipiēdo lo- cū sic accipit Ap. dōz ē h̄ eqliate loci s̄z p̄nes positas rē.

Ad rōnes p̄ncipales. Ad p̄m nego q̄ oporteret p̄tī- nēs eē mains p̄tēto: imō sic declarū est pōt eē min'. ¶ Ad 2^{am} locatū est corp'. p̄cedo: loc' est su- p̄ficies. p̄cedo. r superficies est aliū a corpe. nego. vñ dico q̄ superficies nō est aliū a corpe. ḡ si corp' pōt eē eqliē cor- porū: tūc ēr superficies pōt eē eqliē corpis: s̄ q̄re Ap. dīc lo- cū eē superficie: r nō locū eē corp': cū tñ superficies sit cor- pus: cā bñ' iā dca est i qōne p̄cedēti. ¶ Ad 3^{am} sequeret q̄ elementa rē. dico q̄ h̄ vep̄ est s̄z superficies: p̄m q̄s se tā- gūt p̄m q̄ vñū corp' dī eē loc' r aliū locatū. ¶ Ad 4^{am} ignis pōt augeri. p̄cedo. orbe lune nō aucto: r sic nec or- bis lune est loc' p̄p̄i' ip̄s' ignis sic dca est in qōne: s̄z h̄ loc' p̄p̄i' ip̄s' ignis dicit eē p̄cauū orbis lune: r p̄cauūz ip̄s' aeris: tūc opz aerē diminuit: r et eius p̄cauū p̄p̄ h̄ qz ad augmētationē ignis in s̄pera sua: seq̄ diminutio p̄ca- nitatis ip̄s': r p̄ p̄is opz diminuit p̄cauū ip̄s' aeris p̄p̄ h̄ qz s̄z p̄cauū ignis: r p̄m p̄cauū aeris ignis r aer se tāgūt. ¶ Ad 5^{am} dico q̄ bñ est idē loc' nālis totius r pris: s̄z nō idē loc' p̄p̄i' qz p̄tes lep̄ites totū nō h̄nt locū p̄p̄iū: vñ si vna magna portio terre sit: aurū descēder: r ita ēr s̄ie- ret de vna pua portioe terre: r h̄ est signū q̄ idē est loc' nālis vtriusqz. ¶ Ad 6^{am} dico q̄ s̄z p̄siderationē geomo- tricā superficies locātis: r superficies locati nō dicerent p̄te- que s̄z p̄tine: vñ p̄m p̄siderationē geometricā: oīa q̄ sūt imediata dicunt p̄tina: s̄z s̄z p̄siderationē nāle: talia sūt s̄ dūerfāz rōnū nō dīcūt p̄tina: s̄z p̄tina: s̄z qz geo- meter nō p̄siderat de entib' nālib' an sūt dūerfāz rōnū vel nō: ipe nō dīcūt superficie locātis: r superficie locati eē p̄tina: s̄z p̄tina: r s̄z h̄ negaret q̄ ille superficies eēt due superficies que eēt due circūferētie duoz: circuloz eqliū in eadē superficie bñtū idē cētrū: s̄z magis diceret q̄ eēt vna superficies q̄ eēt vna circūferentia vñ' circuli. ¶ Ad vltimā dico q̄ cū dī cētrū mūdi: r h̄ iellr: qz cū me' grauitas terre est cētrū mūdi: tūc ē i loco sibi nāli.

Est autem sicut vas locus transmutabilis etc.

Questio. III.

Aeritor 3. Utr loc' sit immobilis: Et arg' q' no. q' loc' v' est suba: v' accis: si sba r no est icorpea. g' corpea. ois aut sba corpea est mobil. si aut dicat q' loc' sit accis ad huc loc' est mobil ad motu sube corpee in q' est. [2. o' corp' est mobil: s' loc' e' corp'. g' loc' est mobil. maior est nota: r' moia pbat: q' loc' est sup fices corpis p'inetis: illa aut no est aliud q' corp' p'inetis: r' adhuc si dicere' supficie e' accis corpis p'ineti. [3. ad idē: celū est loc' tot' aggregati ex istis inferiorib': celū aut est mobile. g' [4. illud qd est augmētabile r' dimi nubile illud est mobile: vñ augmētatio r' diminutio sūt spēs mot': s' loc' e' h' p' q' ex q' opz locū e' e' q' locato: g' ad augmētationē locati opz locū augeri r' diminui. [5. illud qd est alterabile illud e' mobile postq' alteratio est spēs mot': s' loc' e' alterabilis. i. a. celo influere i ips vñ e' p' seruatū locati. [Et p' firmat. q' loc' h' vñ e' r' p' e' r' i' p' uatū locati: p' uat locatū: p' n'is agit i loc catū: ex eo q' p' seruarē est agē: s' cū oē agēs nāle i agēdo repariat oib' impedimētis remotis: sic vñ est sup p' de gnatioe. g' videt q' loc' in agēdo in locatū repariat: r' p' n'is est alterabil. [6. loc' est corruptibil. g' alterabilis. p' n'is ex eo q' oēm corruptionē pcedit alteratio. a' n'is p' ex eo q' nihil i istis inferiorib' est eternū p' ter mās p' m'.

1. 2. 4.

In oppositum

est immobilis: r' p' locū differre a vase: q' s' de rōne vñ iusq' sit q' p'leat: n' differūt sic ab iulce: q' vas mouet ad motū illū qd p'inet: sic vide: m' q' dicit cū vino qd p'iet. mō nō sic est de loco: q' s' p'leat locatū: n' locatū pōt exire locū abiq' s' p' ille lo: e' p' tūe mouet cū ipō. nā si sic tūe p' tūe manēt i eodē loco: r' n' moueret localr. [2. si loc' e' mobil: tūc loc' rectipet i vñ aliū locū: r' sic loc' e' loc': r' sic in f' finitū. [3. arguit p' sic. si loc' e' mobil: tūc frustra corpa mouerēt ad loca sua nālia: s' b' est falsū: r' p' n'is ex q' loca nā lia possent moueri ad corpa nālia: sic mō corpa mouent: ad ipa: r' ita p' uare ea sic mō p' seruat ea: r' e' si p' tūe lo cus moueret cū locato: tūc posito q' vñ corpa nāle sit i loco sibi violēto: tūc si ille loc' violēt' p' tūe moueret cū illo corpe: frustra illud corpus nāle moueret ad locū sibi nāle postq' nō posset separi ab ipō loco violēto: p' p' ille loc' violēt' moueret cū isto corpe: iste rōnes nō probāt immobilitatē loci: s' b' pbat nō e' necē locū moueri cū corpe locato. [Docuiter de oē qōne nō e' dubiū si poneret q' loc' e' dimēso separatū: n. loc' e' simp' i mobil: s' accipiēdo locū p' vñ supficie r' e' eo mō q' ac cipit h' locū i isto 4. tūc qd h' dubitationē r' e'. [Ad e' p' e' m' dē dū fm q' m' dēt p' m'. [2. m' dē dū est ad ipas r' magis sufficiēter q' ipē m' dēt r' e'. Et b' legtur sic.

Quantum

ad p' m' Lōmētator ponit ad istā qōnē duas p' nes. q' p' e' loc' nō est mobil p' se. [2. q' loc' est mobil p' accis p' p' pbat: q' locus est sup fices corpis p'inetis locatū. g' loc' nō est mobil p' se. p' n'is pbat. q' siue sup fices ponat oē accis corpis p' tūe: siue ponat e' p' e' nō est mobil p' se q' dū māet sup fices corpis p'inetis. oē eni qd est i alio tanq' accis v' tanq' p' e' nō est p' se mobil: r' b' q' dū māet i ipō: r' b' pur i mobile icludat potētiā p' p' n' quā. [2. p' pbat. nā q' d' est in alio qd est mobile p' se illud est mobile sal

te per accis: s' cū locus ponat eē sup fices corpis p' tūe tis est in alio: puta i corpe p' tūe vel tanq' accis e' : vel tanq' p' e' : qd est mobile p' se. g' loc' ad min' est mobil p' accis. Et v' l' r' d'ic Lōmētator: q' atr est loc' mobilis r' accis: r' atr mā r' forma. nā locus d' mobil p' accis: q' est mobil ad motū p'inetis. mā aut r' forma dicunt e' mobilia p' accis ad motū locati. Oius iste p' nes Lōmētatoris sūt v' t' n' p' eas nō satisfit q' b' u' d'ā difficultatib' circa istā mām: vñ nō satisfit isti difficultati p' p' d'icet: s' nes: q' atr p' tūe aliqd moueret localr: r' n' p' tūe mō neret i eodē loco: r' adhuc moueret motu recto: r' tūc e' r' difficultas penes qd attēderet: vel debēt cogitā aliqd lo calr moueri. assumptū sic o'ndit. nā pole est q' sit aliq' aer qui sit loc' vñ i guttule delectētiā: r' q' iste aer delectē dat cū illa guttula: tūc illa guttula moueret localr motu recto: r' n' manēt i eodē loco. silr aliqd p' tūe geticte: r' n' est i alio r' alio loco p' p' o' p' tūe: mō b' videt icōue niē: nec p' p' nes Lōmētatoris satisfit isti dubio: r' assum ptū o'ndit. nā clarū est q' turris n' r' e' d'ic getcit r' genit a lōgis r' p' b' : r' n' p' tūe est i alio r' alio loco p' p' i' o' postq' est alius r' alius aer circū dās p' p' v' tū. I' istis difficultatib' bus nō satisfit si loc' ponit mobilis sic Lōmētator. opz ergo iā ponere alias p' nes r' d'icentes ad quē situm r' e'.

Quantum

ad 2. p' sciē dū est q' in loco p' d'icē d' a sunt duo. i. māle r' formale. mālis locus d' v' l' t' m' sup fices corpis p'inetis. formalis aut loc' d' i' d'istātia locati ad orbē vel ad res mūdi getcētes: ita q' h'ic termin' locus supponit p' supficie: r' appellat d'istātia ad orbē vel ad corpa getcētia: ita q' fm e' g' n' a' l' e' r' i' a d'istātie idē est loc': r' s' i' n' e' g' u' a' l' e' r' i' a' d'istātia: r' idē nō in nūero: s' fm e' g' u' a' l' e' r' i' a' . [Tūc sit p' p' o' i' s' loc' est mo bilis. pbat. q' siue accipiat pro e' i' māli: siue p' e' i' forma li est mobil. si eni p' māli claz est q' est mobilis ad mo tū corpis p'inetis. si aut accipiat pro e' i' formali p' d'istā tia ad orbē: siue ad res getcētes v' e' r' clarū est q' est mo bil: q' talis d'istātia est corpa i' t' e' r' m' e' d' i' a' i' t' e' r' orbē: r' i' t' e' r' res getcētes: r' ipm locū r' locatū: s' i' s' t' a' corpa sūt mobi lia. g' r' e' . [2. nō est neq' m' moueri locū ad motū lo catū: q' pole est locatum moueri circularit' r' in suo loco ipso getcēte: r' v' i' u' s' i' n' p' i' n' t' a' pōt moueri p' i' n' t' a' getcēte: s' forte nō est pole q' locatū moueat motu recto: nā e' r' locus e' i' a' l' i' q' u' a' l' r' moueat: vñ si lapid' moueret e' r' locus in quo est latera loci: p' i' n' g' e' r' e' n' t' sic accidit de lapide mo to in aere vel aqua. [3. corpus nō d' getcere e' r' eo q' manet in eodē loco p' p' i' o' . p' s' b' de guttula delectēte in aere ipsam locatē: illa eni manet in eodē loco: r' n' non quiescit. hoc p' de turri n' r' e' d'ic: quā p' tūe dicunt' quie scere nō obstāte q' p' tūe est in alio r' in alio loco: acci piendo locū pro eius māli: ita e' r' d' accipi i' n' 2. p' n' e' : p' tūe enī circa turrim n' r' e' d'ic alius r' alius est locus. i. alius r' alius aer accipiēdo locū pro e' i' māli solū. [4. corpus nō d' moueri e' r' eo q' p' tūe est in alio r' alio loco accipiēdo locū pro e' i' māli solū. hoc p' s' q' turris n' r' e' d'ic p' tūe moueret: eo q' circa ipas est alius r' al' aer. [5. corpus nō d' getcere e' r' eo q' p' tūe manet eadē d'istātia ad orbē: ita q' manēt eadē d'istātia ad orbē ab ipso corpe locato nō est p' c' i' e' cā q' r' e' aliqd getcit. p' s' q' turris nostre d'ic quiescit a lōgis r' p' b' : r' n' nō māsit eadē d'istātia ab ipsa ad orbē: p' s' q' nō māserūt eadē cor poza i' t' e' r' m' e' d' i' a' p' p' hoc q' aer r' ignis i' t' e' r' m' e' d' i' a' s' e' m' p' mouent: mō d'istātia nō est aliud q' corpa i' t' e' r' m' e' d' i' a' i' n' t' e' r' que ista d'istātia. [6. corpus d' getcere e' r' eo q' p' tūe manet e' q' l' i' s' d'istātia p' s' i' s' i' t' e' r' corpus quiescens r' orbē: vel i' t' e' r' corpus quiescens r' vñ aliud. p' b' o. nā tur ris nostre d'ic d'ic quiescit a lōgo r' e' : r' non p' p' hoc conti nūc māsit

que māsīt eadē dīstātia iter ipsam ꝛ orbē sicut dīperit
 ꝛnes ꝓcedentes: relīquīt ḡ ꝓ ꝓꝓ hoc ꝓ cōtinue man-
 sit eq̄lis dīstātia iter ipsas ꝛ orbē. ¶ 7° ꝛ res dīr gēcē
 ex eo ꝓ ꝓtīue manēt in eodē loco: accipiēdo locū ꝓ ei^s
 formali: ꝛ nī i codē simp^l: ꝛ i codē ꝓꝓ equalētīā: ꝓꝓ ex ꝓ
 ne imēdiatē ꝓcedēt: tad istū sensus ego. Dīco me eē in
 eodē loco ī q̄ erā ī ꝓn^o lectiōis: qꝛ est eq̄lis dīstātia iter
 mō ꝛ orbē mō q̄lis tūc erat: sīlīr ē eq̄lis iter me ꝛ te q̄lis
 tūc erat. ¶ 8° ꝛ ꝓ ꝓꝓtīō alīr de moueri alīqd dī mo-
 ueri locali: ex eo ꝓ ꝓtīue ē in eq̄lī dīstātia ab ipō ad or-
 bē: vī ad alīqꝛ aliā rē gēcētē: ꝛ ītelligīt dī motu recto
 ꝓꝓ B: qꝛ sōꝛ. recedēs dī moueri locali: qꝛ ꝓtīue me gēcē
 te sōꝛ. ineq̄līr dīstāt a me: ꝛ ꝓꝓ istas ꝛnes ꝓꝓ qꝛ dēbeam^o
 cogītē q̄n alīqd gēcīt locali vī mouet locali motu re-
 cto: ꝛ de motu circulari debem^o alīr cogītē qꝛ tūc alīqd
 dī moueri circulariter: q̄n data alīqꝛ ei^s ꝓꝓ ꝛ ꝓꝓ corpīs
 gēcētīs circa qd̄ sit ille mot^o circularis cū nī manet eq̄-
 lis dīstātia iter illas ꝓꝓas: tūc iudicām^o motū esse
 circularē. ¶ Uīctā ꝛ est accipiēdo locū ꝓ eius formali
 locus est imobilis ꝛ hoc nō loquēdo de eodēz simpl^r: ꝛ
 ꝓꝓ equīualētīā eo mō quo eadē dīstātia dīcīm^o eē iter
 turrim nīe domīne ꝛ orbē ē erat eq̄lis ante āno ꝓꝓe-
 rito: ꝛ nō eadē nuō. Si autē equalitatis dīstātie capī ꝓ
 idēitate dīstātie. ꝛ eꝛ: nos nō dīcīm^o eē motā illā dīstā-
 tiā nec esse mobilē ꝛ ista locutio sīt īꝓꝓꝓia. ¶ Ex bis
 ꝓꝓ ad qōnē ꝛ ad rōnes ꝓꝓstas ꝛ ꝛnes oēs sunt solute.

Textus cōmentī. XLI.

Est autem sicut vas locus transmutabilis ꝛc. Questio. III.

Queritur 4°. Utrū dīfō locī sīt bona
 ī q̄ dī loc^o ē termin^o corpīs
 cōnētīs imobile ꝓꝓ: Et arguīt ꝓ q̄ n. n. ꝛ
 bōe dīfōnis ꝓꝓ termin^o ꝛ eē gen^o dīfōni-
 tī: ꝛ sic nī ē de ꝓꝓicta dīfōne. ḡ maior ē nō
 ex 4° ꝓꝓꝓꝛ. ꝛ mīnoz ꝛ: qꝛ ꝓꝓ termin^o illī dīfōnis ē
 termin^o: vī ille nī ē gen^o locī ex eo ꝓ ly termin^o ē dī ꝓꝓto
 ad alīqd: ꝛ loc^o est de ꝓꝓto q̄ꝓꝓꝓatīis vī vbi. mō termin^o
 vī ꝓꝓtī nī ē gen^o ad terminū alīerī ꝓꝓtī: ex eo ꝓ dīuer
 sōꝛ genēꝛ: ꝛ dīuer sūt spēa. ¶ 2° ꝓꝓicta dīfō
 alīerī a dīfōnīto. ḡ nī ē bōa. ꝓꝓatꝛ ex eo ꝓ bōa dīfō
 eē ꝓꝓertībīlīs cū suo dīfōnīto: ꝛ ꝓꝓatꝛ qꝛ ꝓꝓtī supꝓi-
 cīe ꝓꝓeꝛ ꝛ vīctī spēꝛ: ista. n. sūt termin^o corpīs ꝓꝓnē-
 tīs imobile ꝓꝓ. ꝛ tū illa supꝓīcīe nī ē loc^o alī. nā sīt sīt B
 māꝓe eēt vīctī spēꝛ: ꝛ B nī ex eo ꝓ loc^o est dīuīsus a lo-
 cato: mō ista supꝓīcīe nī ē dīuīsa ab vīctī spēꝛ. ¶ 3° nī
 ꝓꝓicta dīfō esset bona: seq̄ret ꝓ ꝓꝓ eēt ꝓ se in loco: ꝛ
 fallūꝛ ꝛ 3° alī. ꝓꝓatꝛ ꝛ qꝛ ꝓꝓtī dīcī. ꝓ vīa ꝓꝓ eēt lo-
 cus alīerī: ex eo ꝓ ī ꝓꝓicta dīfōne locī nō expꝓīit ista
 ꝓꝓīcīa dīuīꝛ. ¶ 4° seq̄ret ꝓ supꝓīcīe corpīs sōꝛ. eēt
 loc^o māe fortīssed hoc est fallūꝛ. nā tūc mā eēt in toto
 sicut in loco: ꝛ ꝓꝓtīa ꝓꝓatꝛ ex quo supꝓīcīe corpōꝛis
 sōꝛ. est termin^o ꝓꝓnētīs. f. materiā imobilis ꝓꝓnū.

In oppositū est alī. In isto 4° qui ꝓꝓtī ꝓꝓictā
 dīfōnē tanqꝛ bonā. In ista qōne
 ꝓ ꝓono alīqꝛas supꝓōnes. ꝛ ꝓnā dīfōnē locī cōꝓlētꝛꝛ
 ꝓꝓ istas supꝓōnīōnes: ꝛ cū hoc dēclaratīōne illius dīf-
 fīnīōnis. ꝛ ꝓnā vīcīā cōnclūsīōne ad q̄stīum.

Quantū ad ꝓ^m sīt ꝓ^o supꝓō ꝓ loc^o ꝓꝓtī ꝛ eē ime-
 diat^o locato dīuīsus ab ipō ꝛ extrīse^o ei^s
 dē ex isto seq̄t vīā medietatē ī toto nī eē locū alīerī. nā
 q̄ꝓꝓs vīa istꝛꝛ sīt eē alīā ꝛ sīt alīerī imēdiata: tū q̄ nī
 ē ab ea dīuīsa: ꝛ ei^s ꝓꝓuīa: idē q̄ nī dī loc^o ei^s. ex B seq̄t
 ꝓꝓe lēꝓꝓāre nī eē ꝓ se ī loco nīstī rōne totī: mībilomīn^o nī
 ꝓꝓatā a toto scā ē vīuī cūꝓ ꝓ se scōꝓꝓꝛꝛ: ꝛ nō epīꝛ

ꝓꝓ alīerī: qd̄ sīt ꝓ se vīuī: tūc bīlī ē in loco ꝓ se. nā
 tūc circa ip̄ꝛ ꝓt eē alīqd corp^o imēdiatū ei nō epīꝛs sībī
 ꝓꝓuī: ꝛ ꝓꝓꝓuī ꝛ ab eo dīuīsus. ¶ 2° supꝓō ꝓ tale corp^o
 ꝓ ꝓnētīs: qd̄ dī loc^o nī ꝓt eē imēdiatū locato nīstī ꝛ ꝛ
 dīametros. f. lōgītudīnē ꝛ latītudīnē ꝛ nī ꝛ ꝓꝓūꝓīatē:
 ex eo q̄ꝓꝓꝛo duo corpꝛa eēt sībī lūicē imēdiata ꝛ ꝓꝓū-
 dītātē: ita cito penetrarēt se: mō penetratīō corpōꝛꝛ nī ē
 ꝓꝓīstī: relīq̄t ḡ ꝓ corp^o extrīseꝛū alīerī nī ꝓꝓtīt ei eē ime-
 diatū nīstī ꝛ ꝛ dīametros: ꝛ B ē ista corpꝛa eē imēdiā-
 ta ꝛ ꝛ corp^o supꝓīcīe: ex eo ꝓ B nomē supꝓīcīe: q̄ꝓꝓs cō
 notet seu supꝓonāt ꝓ corpꝛe lōgo lato ꝛ ꝓꝓūdo: tū nī ꝓꝓo-
 rat ip̄ꝛ eē extrīseꝛū: nīstī ꝛ ꝛ dīametros. ¶ Ex B seq̄t
 ꝓ corpꝛī ꝓꝓuīt ꝛ attrībūt eē loc^o rōne q̄ dī supꝓīcīe: ꝓꝓ
 B. nā cōꝓī nī ꝓꝓuīt eē loc^o nīstī ꝛ ꝛ ꝓꝓuīt sībī eē imēdiā-
 tū locato: ꝛ B nī ꝓt sībī cōꝓetē: nīstī ꝛ lōgītudīnē ꝛ lati-
 tudīnē: seu nīstī ea rōne q̄ dī supꝓīcīe: ex q̄ seq̄t ꝓ ꝓꝓū-
 dītātē: eē supꝓīcīe q̄ꝓꝓ loc^o eē corp^o: qꝛ supꝓīcīe dī termī-
 n^o corpīs ꝓꝓnētīō dēnī ē ī dīfōne locī loc^o ē ꝛc. ¶ 3°
 supꝓō: ꝓ ista duo noīa loc^o ꝛ supꝓīcīe se bīt sīt ꝓꝓtīo ꝛ
 sūbꝛ. vī scīedū ꝓ q̄n sūt termīnī ꝓ eadē rē supꝓonētēs
 q̄ꝛ vī ē magīs ꝓꝓotatūꝛ q̄ꝛ alī: tūc ille q̄ ē mīn^o ꝓꝓotā-
 tīu^o dī sūbꝛ rē alīerī: ꝛ alīer dī ꝓꝓtīo: mō sīt eē dī istīs
 termīnīs loc^o ꝛ supꝓīcīe: ꝓ vīerqꝛ supꝓonīt ꝓ corpꝛe ꝓꝓ-
 nētē locatū: ꝛ hīc termīn^o loc^o vīrā ꝓꝓotatīōne bīlī ter-
 mīnī supꝓīcīe ꝓꝓotat ꝓꝓnētīā ꝛ ꝓꝓotat imobīlītātē dī
 q̄ imobīlītātē dēnī est ꝓꝓū: q̄ꝛ hīc termīn^o loc^o bī se sīt
 ꝓꝓtīo ad istū termīnū supꝓīcīe. ꝛ iste termīn^o supꝓīcīe
 se hīc eē ad istū sīt sūbīm ad ꝓꝓtīōnes. Ex quo seq̄t
 hīc ter^o locū debere dīscrībī ꝓ hūc ter^o supꝓīcīe. ꝛ qꝛ
 vī dēnūr 7° metaphīssīcē. ꝓꝓtīōne opꝛ dīfīnīrī ꝓ sūbīm.

17.

Quantū ad 2° iſero dīfōnē locī cōꝓlētā q̄ ē ista.
 loc^o ē vīctīa supꝓīcīe corpīs ꝓꝓnētīs dīuī-
 sīꝛ imobilis imēdiata locato. vīer q̄ ꝓꝓonēt dīfōnē
 alī. dīmīssīt B mēbꝛ dīuīꝛ. Sī stātī ꝓ^o ī līra seq̄rīt B
 exp̄ssīt ꝛ qꝛ vīsus est circa līra: ꝛ loco istī termīnī imē-
 diata alī. ꝓꝓtīt ly ꝓꝓ tēnēt ībī adnērbīalīr ita qꝛ sīt sen-
 sus: loc^o est supꝓīcīe ꝛ ꝛ. ꝛ imēdiatē se bīt ad locatū.
 In ista dīfōne locī cōꝓlētā dī ꝓ loc^o est supꝓīcīe. ī ꝓ ly
 supꝓīcīe denotāt ꝓ lī corp^o ꝓꝓnētīs loc^o: nī tū ꝓꝓ oēs
 dīmēssīōes: qꝛ cū ꝛ ꝓꝓūꝓīatē vī dēnī ē in ꝓ artīculo.
 ꝓer B āt ꝓ dī dīuīꝛ dīnotāt ꝓꝓe lēꝓꝓāre totī nī eē acua-
 lītēr ī loco: vī lī bene circa ipam sīt alīqd corp^o ꝓꝓnētīs
 ipas: B tū nī ē ꝓꝓꝓuī nec ab ea dīuīꝛ: ꝛ ꝓꝓū uī ē ꝓꝓ B
 nī dī loc^o ei^s: ex eo ꝓ loc^o dī eē dīuīsus a locato. Dēsdē ꝓ
 B totū qd̄ dī supꝓīcīe corpīs ꝓꝓnētīs dīuīssīm loc^o dī-
 fert a sōꝛā ꝛ a mā locatī ꝛ ab alīꝛ līberētīb^o locato: ꝛ ꝓ
 B ꝓ dī imēdiata denotāt ꝓ corpꝛī ꝓꝓnētī nī attrībūt eē
 loc^o ꝛ eī supꝓīcīe extēriorē nō imēdiatā locato: ꝛ sōꝛā
 ꝛ istā supꝓīcīe q̄ ē vīsus locatū ꝛ eī imēdiata. vī orbīs
 lūne nī dī loc^o īgnīs ꝛ eī supꝓīcīe ꝓꝓeꝛā: ꝛ ꝛ eī supꝓī-
 cīe ꝓꝓūā. ꝛ ꝓ B ꝓ dī imobilis loc^o dīr a valē: vī lī alī
 q̄n sīt idē loc^o ꝛ vas sīt ꝓꝓtīa ē ēt loc^o: tū alīā ē rō valē:
 ꝛ alīā rō locī: vī de rōne vasīs ē ꝓ sīt moueāt ꝛ ꝓꝓoꝛ-
 tet cū ꝓꝓeꝛo: de rōne āt locī ē ꝓ nī ē necē ip̄ꝛ moueri ad
 motū corpīs qd̄ ꝓꝓnētī: vī corpꝛe extēꝛe locū alīqd corp^o
 ꝓꝓtī īgredī in eūdē: ita qꝛ B nomē vas cōnōtat mobilī-
 tātē ei^s: ꝓ quo supꝓonīt cū eo qd̄ ꝓꝓnētīet B nomē lo-
 cus ꝓꝓotat imobīlītātē eius ꝓ quo supꝓonīt cū locato.

Ad rōnes addītātīa ꝓ termīn^o ꝓꝓnētīs eē gen^o

Diffinitio: mo diffinitio loci non est pure additio: vñ
locus est terminus accidentalis: terminus autem accidentalium non
patet esse diffinitiones pure additio: vñ per 7° metaphysice.
Ad alias dico quod solute sunt per exponez istius termini
immediata: et istius particule diffinitio: vñ superficies exterioris con-
tinetis non dicitur locus continetis: quia non est diuisa a continete:
vnde superficies conuexa vltime speræ non dicitur locus vlti-
me speræ: pro hoc quod non est diuisa ab vltima spera: et pro
hoc idem vna pars totius non dicitur locus alterius partis.

Textus comenti. XLVI.

Et propter hoc omnia in celo sunt. celum
enim et c.

Questio. V.

Veritur 5°. Utrum terra sit in aqua sicut
in superficie aqua ipsius aque
tanquam in loco sibi naturali et proprio: Et arguitur per
quod non sit ibi tanquam in loco sibi naturali: quia me-
dius mundi est locus naturalis terre: quod non potest
na superficies aque. prima tunc est eo quod aqua superficies aqua non
est medius mundi: antequam probatur. quia cum quilibet vbi est locus naturalis
terre: radem in medio mundi. 2° ad idem sic: sic locus
simpliciter leuis est simpliciter sursum: sic locus ignis: ita locus naturalis
simpliciter grauis est simpliciter deorsum: quod non superficies conuexa
aqua. 3° illud est locus naturalis terre ad quod naturalis terra est mo-
bilis: sed hoc est medius mundi: quod prima tunc est quod nominis loci
naturalis: antequam per quod si aliquid terra est extra medium mundi ipsa
si non est prohibita moueretur tamen diu quod ipsa fieret medium
mundi. 4° si aqua est locus naturalis terre: sequitur quod quicquid est
aliquid portio terre totaliter in aqua quod ipsa gecceret: prima est fal-
sus: prima tunc est eo quod entia naturalia cum sunt in locis suis naturalibus
geccunt naturaliter: falsitas prima probatur: quia si vna portio terre
dimittatur cadere i secunda non geccit nisi quia tangit terram in
fundo secane et tunc plus de geccit si locus naturalis eius est aqua: sic
quod probatur est quod aqua superficies aqua non est locus naturalis terre.
Deinde probatur quod nihil est eius locus proprius: quia locus aliquid loca-
ti dicitur quod potest illud locatum et si plus: sed aqua superficies aqua
potest plus quam terra: quia potest lapides et metalla et radices
plantarum que sunt in terra: quod aqua superficies aqua non est locus proprius
terre. 2° non tota terra circumscribitur superficie aqua: quod
aqua superficies aqua non est locus proprius terre: prima tunc est quod sic nec
locus proprius dicitur: et tunc plus quam sunt locatum: ita nec locatum dicitur
distingui ab alio quam a loco suo proprio: antequam per quod terra ex illa
parte qua est discooperata aquis non circumscribitur nec continetur
superficie aque. Deinde probatur quod magis sit eius terra
terra sit locus aqua: quod aqua sit locus terre: per hoc cum pluit
tunc aqua descendit in terras ac si terra est locus naturalis aque.

2° 4° In oppositum

2° 4° In oppositum est 2° in isto 4° vbi dicitur quod ignis est le-
uis et aer: et aer locus aqua: et aqua terre: et hoc
est bene rationabile: nam per hoc elementa sunt situata et posita secundum
exigentiam suam leuitatem et grauitatem: quia ignis est simpliciter le-
uis et sursum: et aer est leuis et sursum: et leuia sunt sursum et
deorsum: per quod aqua est grauior aere et magis deorsum: et aer
est leuior et magis sursum. De ista questione ponatur aliquid
nec superficies aeris: nec superficies aqua est locus naturalis ter-
re: per hoc quod neutra istarum superficierum potest totam terram: ex eo
quod terra ex vna parte est cooperta aere et ex alia parte discooperata.
2° ad hoc quod superficies aqua est locus naturalis terre: per hoc quod
terre: per hoc quod potest multa alia quam terra: quia continet lapides
et metalla que sunt in terra: et per hoc non sunt locus proprius terre: ex
eo quod locus proprius dicitur: et tunc plus. 3° si to-
talis terra nullum habet locum proprium: per quod nihil potest signari cir-
cumscribitur terram quod potest potest ipse: ex eo quod multa sunt de ter-
ra que non sunt terra sic lapides et metalla. 4° si accipiendo
terram per totam aggregato ex terra et alijs partibus terram:
tunc superficies aeris aqua ex vna parte vbi est terra dico

opta aere et superficies aqua aqua ex alia parte sicut super sunt
locus proprius ipsius terre: per hoc quod ille due superficies continet il-
lud totale aggregatum: et quod in isto totale aggregato est plus
de terra quam de alio alia materia: dicimus illas duas superfi-
cies esse locum proprium ipsius terre. 5° si ille due superficies et
sunt locus naturalis terre: et terra inter eas est naturaliter situata cum me-
dius grauitatis terre est medius mundi: per quod si terra est ex
habet superficies et descendit et moueretur ita diu quod medius mundi
us grauitatis totius aggregati ex ipsa et alijs grauitatibus
fieret medius mundi nisi prohiberetur. 6° si quod ille due superfi-
cies non continet totale terram sic quod medius sui sit medius mundi
et terra non est locata naturaliter: per quod si dicitur locata naturaliter cum
medius sue grauitatis sit medius mundi. 7° Iuxta ista dico aliquid
quod si tota massa terre potest ex locum suum: puta ad con-
cauum orbis lune: et ibi dicitur violenter: et ex alia parte dimittit
terram eadem vnum grauetur: tunc illud non moueretur ad totale mas-
sam terre: sed directe moueretur versus medius mundi: rone hoc est quod
tunc cum est in medio mundi est naturaliter locata: sicut si medius gra-
uitatis sue est medius mundi: tunc quod ens non impeditur naturaliter
appetit esse in loco suo naturali per hoc quod ibi dicitur: sicut: et magis
a suis nociuis est elongatum: iuxta hoc sequitur quod quia non mou-
uentur ad terram rone terre: sed ea rone: quod cum veniunt ad ter-
ram sunt propiora medio mundi quam antequam erant. 2° dico possi-
to ad hoc quod in medio mundi est ignis: ad hoc grauius mo-
uerentur ad medius mundi: per hoc ex eo quod grauius cum sunt in me-
dius mundi: sunt in locis eorum: vñ per dictis: tunc quod ens appe-
tit esse in loco sibi naturali. 3° dico quod posse est quod aliqui totalis
massa terre non sit in loco sibi naturali: nec naturaliter locata: per hoc
aliquid ab vna parte grauitatis terre augumentatur: et ab alia parte
diminuitur: ita quod illa per quod facta est magis grauius: non
possit pellere aliam magis sursum per resistenciam aeris vel aqua
et tunc ceterum grauitatis terre non est ceterum mundi: et per hoc tunc
terra non est naturaliter locata. vñ imaginandum est quod ceterum graui-
tatis terre didit partes terre abiuicere haberes se: sicut modo abiu-
nicere: sic duo potera equalia et equalibz: quod quod potderaret
sic duo et aer iserit: resisteret sic tria: tunc si vni illoz pon-
deret adderet vnum: non per hoc eleuaret alio: quod sic tunc debe-
ret esse tate poterie quod posset didere medius sub se: sic tria. modo
hoc non potest ex eo quod tunc motus fieret a propoitione equalitatis ex
quod ipsum potus potderat: sic tria et medius et resistit sic tria.
Et ad hoc posito quod medius subius resisteret sic vnum: ad hoc
non posset descendere ex eo quod ad hoc motus fieret a propoitione
equalitatis: ex quod medius subius resistit sic vnum: potus in alio
braccio equalibz resistit sic duo: sicut modo imaginandum est
duabus partibus terre eque grauibz: sit vna a. et alia b. si b. sit
grauior: non statim pellit a. sursum ex eo quod non solus a. resistit
b. sed et aer vel aqua circumscribitur a. quia opus dimidi si b. pelle-
ret sursum a. 4° dico quod posse est totale terram esse violenter
locata: postquam erat locata naturaliter: absque hoc quod moueat localiter
per hoc quod per alterationem terra ex vna parte potest fieri grauior
et ex alia leuior absque hoc quod moueat localiter: sic per hoc ex ima-
ginacione: et tunc medius grauitatis eius non est medius mundi: et quod
tunc est sic locata: et violenter locata est. 5° dico quod esse potest
fieri quod vnum sit in loco sibi violente et postea in loco sibi natu-
rali absque hoc quod moueat localiter: per hoc quod esse per alterationem
partes potest fieri equaliter graues. 6° dico quod proformiter itellandum
est de toto aggregato ex terra et aqua: quod forte faciunt vnum totale
grauitate: cuius medius grauitatis est medius mundi.
7° dico supposito naturali ordine elementorum: terra est sub
aqua: et aqua sub aere: et aer sub igne: per hoc quod naturalis ordo et sit-
tus grauium et leuium est grauis in esse sub leuibz: et ideo
quia terra inter oia elementa est grauissima ipsa dicitur esse infima:
et deinde aqua que inter alia tria est grauissima: et deinde
de aere: et deinde ignis. vñ iste est ordo et situs vniuersi: et est
ita naturalis quod si est vnum vas plenum aqua in concauo orbis lune
ne ad

ne ad qđ poneret vñi lignū graue: illud lignū ſibi ſup-
 nataret ſicut hic pp B eſt qđ cū ſit aliqđ ſozamē in terra
 in quo eſt aer: tūc bñ deſcēdit aq̄ ad illud ſozamē: ⁊ B
 ſo vt aerē q̄ eſt leuior aq̄ qui eſt in illo ſozamine expel-
 lat: ⁊ faciat illū aerē eē ſupra aquā. ¶ 8° dico qđ aliqua
 pars terre eſt diſcooperta aq̄: ps B. qz terra non eſt vlr
 grauis: ⁊ iſtū mediū magnitudinis terre eſt multū ſup
 mediū grauitatis eiusde: ⁊ mediū grauitatis terre eſt
 multo ad vnā ſupficiē ⁊ nexā terre qđ ad aliā: ⁊ ſo qz aq̄
 ex quo eſt eque grauis tēdes ad mediū mūdi qđ tūc pōt
 fluir ad illā ſupficiē ⁊ nexā terre que eſt ppingor cētro
 grauitatis terre: ⁊ ſic alia ps. ſ. alia ſupficiēs ⁊ nexa ter-
 re. ſ. que a cētro grauitatis eſt remotior: derelinq̄t diſco-
 operata aquis. ⁊ cā finalis bui⁹ diſcoopertionis eſt ſalu-
 ⁊ habilitatio aialiu. ¶ 9° dico terra tñ cōiter dicit eē in
 ſupficie aque: tanq̄ in loco ſibi nālī: ⁊ huius rō eſt: qđ ſi
 terra eēt vniformis in grauitate ſicut alia elemēta ſūt
 in ſuis q̄litatib⁹ motiu: qđ ſunt grauitas ⁊ lenitas. idez
 eēt cētrū grauitatis terre ⁊ magnitudinis eiusde: ⁊ tūc
 terra vndiq̄ clauderet aq̄: ⁊ eēt vndiq̄ aq̄ coop̄ta: ⁊ ex
 alio qz terra bz min⁹ de ſtate cū aq̄ qđ bēat cū aere:
 bz enī ſymbolū cū aq̄ in frigiditate ⁊ nō bz ſymbolū
 cū aere in aliq̄ q̄litate: ⁊ per p̄ns aer eſt magis corrupti-
 uis terre qđ ſit aq̄. ⁊ qđ loci eſt p̄ſeruare: ⁊ nō corrūpere
 locatū: nō obſtāte qđ illa ſupficiēs aeris locat terrā ſic
 ſupficiēs aque: tñ magis dicim⁹ ſupficiē aque eſſe
 locū nālem terre qđ ſupficiem aeris: propter hoc: qz
 aqua maiorē habet p̄ueniētiā cū terra qđ aer.

Ad rōnes p̄ncipales. Ad p^{am} dico qđ cētrū mūdi
 nō eſt loc⁹ nālīs terre: ſz qđ dī ſi terra
 deſcēderet nō p̄b̄bita deſcēderet tā diu qđ mediū ei⁹
 fieret mediū mūdi. deſcēdo: nec ex B ꝓcludit: qđ mediū
 mūdi ſit loc⁹ nālīs terre: ſz bñ ꝓcludit qđ cū mediū gra-
 uitatis terre eſt mediū mūdi: qđ tūc terra eſt locata nā-
 liter nō a medio mūdi: ſed a ſupficie ꝓcaua aq̄: ⁊ ꝓcaua
 aeris rē. ¶ Ad ꝓfirmationē loc⁹ terre dō eē ſimpliciter
 deozus. ꝓcedo: ⁊ dico qđ ſupficiēs ꝓcaua aeris: ⁊ ſuperfi-
 cies ꝓcaua aq̄: ſunt loc⁹ ſimplr deozus: qz locat qđ eſt
 ſimplr deozus. ſ. terrā. ¶ Ad 3^{am} illud eſt loc⁹ nālīs ter-
 re ad qđ terra nālī mouet. ꝓcedo vt ab illo circūdef:
 mō B nō eſt mediū: qz B nō circūdat terrā: ſz B eſt ag-
 gregatū ex ſupficie ꝓcaua aeris ⁊ ſupficie ꝓcaua aq̄: ⁊ p̄
 p̄ns illud aggregatū eſt loc⁹ terre. ¶ Ad 4^{am} dico qđ aq̄
 nō locat terrā niſi cū mediū ſue grauitatis fuerit me-
 diū mūdi vt p̄us dicebat: vñ non opz qđ ita cito qđ aliq̄
 ps terre eſt circūdata aq̄ q̄ſcat ⁊ ſit in loco ſibi nālī:
 pp B qđ mediū ſue grauitatis adhuc nō eſt mediū mū-
 di: nec mediū toti⁹ aggregati ex ipa: ⁊ terra adhuc nō ē
 mediū mūdi: ⁊ ita vlteri⁹ deſcēdit tā diu qđ toti⁹ aggre-
 gati ex illa portiōe terre: ⁊ tota terra reſidua mediū
 grauitatis fiat mediū mūdi. ¶ Ad 5^{am} ⁊ ad ſequētem
 ipias ps qđ ſit dōm ex hñib⁹. ¶ Ad 6^{am} dico qđ cū pluit
 aq̄ deſcēdit in terrā: ⁊ B nō eſt qđ terra ſit loc⁹ nālīs aq̄:
 ſz ſo qz in terra ſūt qđā porī repleti aere p̄ actionē ſolis
 in terrā: ⁊ qz ſit⁹ ⁊ ordo nālīs grauiū ⁊ leuiū eſt graui-
 ra eſſe ſub leuius: ⁊ qz aq̄ eſt grauior ab aqua deſcēdit
 in terram per tales poros expellendo aerem ad iſtam
 finem: vt maneat ordo ⁊ ſitus naturalis grauiū ⁊ leuiū.
 ſ. granioza eſſe ſub leuioribus.

Queſtio. VI.

Aeriu ſexto. Vtꝓ ꝓcauū orbis lu-
 ne ſit loc⁹ nālīs ipſi⁹ ignis?
 Et arguit qđ nō: qz tūc imēdiate ſub ꝓcauo
 orbis lune eēt ignis: mō B eſt falſum: ꝓntia
 tenet poſtq̄ ibi eēt loc⁹ nālīs ignis: falſitas
 ꝓntis p̄bat: qz ille ipediret ne viderem⁹ aſtra celi: mō

B nō experimur imo oppoſitū: vñ qđ videm⁹ aſtra celi
 videt eē ſignū qđ iter nos ⁊ ignē nō ſit ſpera ignis ſicut
 cōiter ſolet imaginari. ¶ 2° locus aliau⁹ locati dō eſſe
 imobilis: mō ꝓcaua ſupficiēs inferior nō eſt imobilis:
 mouet tñ circulariter cū celo. g. ¶ 3° ſi ſibi eēt loc⁹ nā-
 lis ignis ſequeret qđ ignis cū ibi eēt deberet quieſcere
 nālīter: ſz B eſt falſus. p̄bat ꝓntia. qz vnūqđqz entiu nā
 liū ſi eſt extra locū ſuū nāle mouet ad ipm: ſi nō ſit p̄-
 hibitū. falſitas ꝓntis patet p̄ Az. p̄ metaphyſice: vbi di-
 cit ignē moueri circulariter ad motū ipſi⁹ celi: ſi r ⁊ ae-
 rez qui eſt vltra ſūmitates altiffimoz montiū. ¶ 4° ſi
 ſic tūc orbis lune ambiret ſperaz ignis: ⁊ vltorius ſpera
 ignis ambiret alia elemēta: mō B nō vñ eē verus ex eo
 qđ tūc cū ignis ſit maxime actiuitatis iter alia elemēta
 corrūperet ⁊ ꝓerteret ea in ſui nām: ſi ſatis cito fie-
 ret ignis: imo diu fuiſſet factū qđ ē iter latera celi. ¶ 5°
 ſi ibi eēt ignis ille ſtatiz deberet extingui: p̄bat ꝓntia.
 qz videm⁹ bñ ſi finita de igne: qđ cū nō pōt bēre euentu-
 tionē ⁊ dilatationē cito extinguit: mō ignis ſub ꝓcauo
 orbis lune imēdiate ſi ibi eēt nō poſſet bēre euentationē:
 ⁊ p̄ ꝓntis cito extingueret. ¶ 6° ignis ſub orbe lune non
 bēt ſymbolū in aliq̄ ꝓmaz q̄litatez ſunt caliditas
 ⁊ frigiditas rē. g. ignis nō eſt imēdiate ſub ꝓcauo orbis
 lune tanq̄ in loco ſibi nālī: ꝓntia tꝓ ex eo. nā p̄ Az. in iſto
 4° loc⁹ ⁊ locatū debēt eē homogēna: vt ps de terra ⁊
 aq̄ que bñt ſymbolū in frigiditate: ⁊ aq̄ ⁊ aer que bñt
 ſymbolū in hūiditate: ⁊ de aere ⁊ igne que bñt ſymbo-
 liū in caliditate: añs ps. qz celū eſt abſolutū a q̄litatez
 ꝓntis: ⁊ p̄ns nō bēt ſymbolū cū aliq̄ ꝓmaz q̄litatez.
 ¶ 7° nā ſub polis celi eſt maxima frigiditas pp elōga-
 tionē a ſole: qđ eſt cauſatiuus caloriz in iſtis inferioribus:
 qre nō videt qđ ſub polis locet ignis nālī: ⁊ p̄ ꝓntis non-
 vndiq̄ ſub ꝓcauo orbis lune eſt ignis. g. ¶ 8° q̄libet lo-
 cus nālīs dō bēre in ſe virtutē ꝓſeruatiuā locati: ſz hoc
 non eſt de orbe lunari reſpectu ignis: ps: qz ex quo luna
 eſt augmentatiua aquarū: vñ qđ ſit corruptiua ignis: qz
 ignis eſt ſtans aq̄. ⁊ p̄ ꝓntis orbis lune nō eſt ꝓſeruatiu⁹
 ignis. ⁊ p̄ ꝓntis nō eſt ei⁹ loc⁹ nālīs. ¶ 9° ſi qđ eēt vñ: tūc
 ignis nō eēt extra ꝓcauū orbis lune nālī: deberet moue-
 ri ad ipm: ſi nō eēt p̄b̄bit⁹: ſz B eſt falſum: ꝓ falſitas p̄-
 bat: qz ſi eēt aliq̄s ignis in cētro terre nō p̄b̄bitus nō
 eēt rō qre magis moueret ad vnā ptē ꝓcauū orbis lune
 qđ ad aliā: ex quo eq̄lr diſtat ab oibus: vel ḡ moueret ad
 oēa: vel ad nullā. ſi dicat qđ p̄tes ipſi⁹ ignis diuiderent
 abinnitē ⁊ vna moueret vñs vnā ptē: ⁊ alia vñs aliā:
 B nō valet. nā tūc etiūde ſimplicis ꝓm diuerſas partes
 eēt mot⁹ qz: qđ eſt ꝓ Az. p̄ celi. p̄bat ꝓntia: qz ꝓz diuer-
 ſas ei⁹ p̄tes moueret ad terminos oppoſitos: qz ꝓz vnā
 ad orientē: ⁊ ꝓm aliā ad occidentē. ¶ 10° ſi qđ eēt vñ: ⁊ ibi
 eēt ignis ille nunq̄ corrūperet pp hoc qđ eſſet maxime
 elongatus a ꝓz potētib⁹ corrūpere ipſum. ergo rē.

In oppoſitū eſt Az. in iſto 4° ⁊ in ꝓmo. me-
 theorozum. ¶ In iſta qōne ꝓri-
 mo videndum eſt ſi ſit ignis ſubiecti ꝓcauo orbis lu-
 ne: ſicut conſuetum eſt imaginari. ⁊ videndus eſt qua-
 lis ille ſit. 3° de queſto principali.

Quantum ad ꝓ^{am} ſciēdū eſt qđ vna eſt opinio que
 negat ſub ꝓcauo orbis lune imēdiate
 eē ignē: ſz dicit qđ totū inter mediū a ſupficie cōuexa
 terre diſcooperta aquis vſqz ad celū eſt aer: ⁊ ſi r totūz
 inter mediū a ſupficie ꝓuexa aque vſqz ad celum. ⁊ iſta
 opinio bēt pro ſe aliqua motiua. credit entz qđ nullū ſit
 elemētū purum: ⁊ per ꝓntis qđ nō ſit aliū ignis qđ ignis
 flāma: ignis carbo: mō ſub ꝓcauo orbis lūe: nec ē ignis
 flāma nec ignis carbo: qz tūc ipediremur p̄ iterpoſitio

l. 2° 9.
 l. 2° 46

ne ignis talis qd non viderem⁹ astra. ¶ 2° dicit ista op^o nio qd nihil esset utilis ille ignis: et ad nihil deseruisset et p^o nis non est ponendus: pp^o B qd nihil ponendu est frustra in na. ¶ 3° na tuc sequeret qd in tali regione deberent habitare aialia: mo^o B non videt verissime pp magna actiuitates ipsi^o ignis: pbat^o p^o na: qz in alijs trib^o regionib^o elemetoz habitant aialia: qz circa terra gressibilia sicut boies et boues et b^o: et in aqua natantia sic pisces: et in aere volatilia sic aues: mo^o si eet dare q^ota regione elemetare. s. ignis: ipsa deberet ee ornata sic alie tres regiones elemetares. ¶ Sed 3° ista opinione pono ista^o p^o nio: qd imo est dare spera^o ignis sup spera^o aeris imediata orbis lunari: et magis ppe diceret orbis ignis q^o spera^o ignis: pp^o B qd spera ppe est vnu corp^o solidu non iteri^o p^o cauu Orbis aut est vnu corp^o spericu iteri^o p^o cauu: vel iteri^o alio corpe repletu. Probaf^o p^o primo ex gnone comete: naz dicit Ap^o p^o meteoroz qd aliqui eleuat^o aliq^o exbalatio magna iter mediu regione aeris: tuc itredit^o et generat cometa ex tali impsioe: mo^o qz sup mediu regione aeris non est tata caliditas qd sufficiat i gnare exbalatio ne: mo^o B videt ee signu qd supeme regio i aeris est p^o ignis ignis. aer eni ex se non est ita calidus. ¶ 2° idē pot pbari ex combinatioe quatuor qlitatu p^o maruz que sunt caliditas frigiditas et. na b^o quatuor qlitatu sunt quatuor poles aditioes et p^o B sunt quatuor elementa: sic p^o p^o Ap^o 2° de gnone. cu^o g^o sit dare locu nales ip^o terre in quo de facto est terra: et sit^o locum nale aque in quo de facto est aqua: et similt^o locu naturales ip^o aeris in quo de facto est aer: videt ee qd de facto sit dare locu nalem ip^o ignis: in quo de facto sit ignis: cu^o g^o loc^o nalis ignis sit p^o cauu orbis lune sicut statim videbit^o: seqt^o qd ignis sit de facto ibidē. ¶ 3° videm^o qd ignis flama et alia leuia et ignita ascēdūt qd videt^o. ee signu: qd B sit pp^o B qd ibi melius pseruat^o pp multitudinē ignis recte: sicut de magnete q mouet versus polu: pp^o B qd ibi est multitudine taliu lapidu sicut dicit. ¶ 4° iter nos et astra est tanta distacia qd non possem^o videre astra nisi supra esset vnu corp^o rarius q^o sit aer: mo^o non videtur aliqd ee tale sub orbe lunari nisi sit ignis. Ex bis p^o qd sub orbe lunari est ignis. ¶ 5° arguit aucte multoz p^o hoz qd p^o cordat^o in B et pueniebāt in B: qd sub orbe lune eet orbis ignis: et de aer: et deinde aq: et deinde terra. ¶ Possum^o g^o rñdere ad mortua opiniois 3° rie. Ad p^o negat^o qd nullu sit elemetu puru: et ad huc non obstate sic assignant loca nalia alijs in trib^o notatis noib^o elemetoz. s. terre: aque: aeris: et ita notato noie ignis d^o assignari loc^o nalis: et sic est dare tria ipura de facto nalliter locata: ita et est dare q^otu ipuru de facto nalliter locatu: et B non est nalliter locatu nisi sub p^o cauo orbis lune. ¶ Ad 2° dico qd non est inuti^o visimo ad aliqd deseruist. s. ad replēda qd est inter p^o uerū aeris et p^o cauu orbis lune: et et ad pulchritudinē vniuersi. na ex B vniuersus reddit^o pulchru: q^o si totu a terra et ab aq eet aer. ¶ Ad 3° d^o qd non opz ibi aialia esse: nec in cetro terre sunt aialia: veru n^o aliq dicit qd regio ignis est ornata spe vnus aialis qd vocat salamandra. Alij at dicit qd sic sut celi ornati stellis ita regio ignis est ornata spiritalib^o et diabolis: et alie regiones sic ocm ē.

Quantuz ad 2° sit p^o qd ignis i spera sua non est visibilis: i^o optime p eu^o fiat visio: p^o B qz tuc terminaret visum: et p^o nis impediret ne viderem^o astra et celu. et hui^o rō est qd est iustibilis et maxie rarus et diaphon^o. ¶ 2° nec ignis in spera sua lucet itez pp magna ei^o raritate: p^o B. na si luceret tuc esset visibilis qd est 3° p^o nec pcedere. ¶ 3° qd ignis multo subtilior et rarior et leuior est aere: p^o B. naz sic se v^o b^o ad aerē: sic

aer se bz ad aqua: mo^o aer est multo rarior et multo subtilior et leuior q^o sit aq: g^o sic ē de igne respectu aeris. g. ¶ 2° B seqt^o qd posset diffusius ostēdi ex scia de p^o d^o rib^o: qd aer supra vbi est p^o rigius igni est nauigabilis sic aq vbi est p^o rigua aeri: v^o si nauis eet supra aere iterim qd non repletet aere: s. igne non submergeret^o in aere: sed in igne: sed q^o cito eet repleta aere et non aq nataret et non submergeret^o: s. q^o est repleta aq tuc submergit^o. ¶ 2° seqt^o qd stelle que non sunt in celis vident^o p refractionē radioz: p^o B pp^o B qd aer est dēstor igne: mo^o dicit^o p^o p^o ctriui qd q^o radi^o pcedēt ab aliquo visibili icidit super aliq^o supficte non p^o p^o d^o culariter media diuerfarū rōnū in raritate et densitate p^o iungēt^o: tuc frāgimur: et si irat medium densius tunc frangit^o ad p^o p^o d^o cularitatez: s. vo mediu rari^o tuc frangit^o a perpendiculari quare et.

Quantu ad 3° articulu sit ista qd ignis nall^o locatur sub p^o cauo orbis lune: et in medietate: pbat^o. qz sic grauissimu nall^o locat^o simplr deozkumēta leuissimu locat^o simplr suruz. cu^o ergo iter oia elemēta ignis sit corp^o leuissimu seqt^o qd nall^o d^o locat^o in medietate sub p^o cauo orbis lune pp^o B qd ibi est simplr sursum in spera actiuoz et passiuoz. ¶ Ex ista p^o ne sequit^o qd si eet aliq^o ignis vltra vltima spera descenderet tā diu: si non eet p^o hibens qd veniret in p^o cauu orbis lune: p^o hoc ex eo qd omne ens naturale cu^o est extra locum suū nalem: mouet^o ad ipm: si non sit aliqd ipedimētū p^o habens.

Ad rōnes pncipales. Ad p^o mas dico qd sibi esset ignis qd non ipediret: qz ibi videremus p ipm stellas: et B pp magna eius raritate et puritatem. ¶ Ad 2° locus est mobilis: ad B ocm est pus: et ad huc pot dicit^o qd locus bñ est imobilis illo motu: quo mobile nall^o est mobile ad ipm: mo^o ignis est mobilis ad p^o cauu orbis lune motu recto et tali motu est imobile p^o cauu orbis lune s. bñ moueat^o motu circulari. ¶ Ad 3° qd libet ens nale d^o quiescere: pcedo illo motu quo est nall^o mobile ad suū locū nalem: et qz ignis non est mobilis ad suū locū nalem motu circulari: s. motu recto: ide est qd ignis in loco suo bñ pot moueri et de facto mouet^o motu circulari cu^o celo: non tñ mouet^o motu recto. ¶ 3° dices quō ignis mouet^o circulariter cu^o celo. dicit^o aliq^o qd B sit motu rapt^o: ita qd imaginant^o qd celū motū circulariter rapiat^o secū ignē: s. B non valet pp^o B qd sup^o ficias p^o uera ignis et sup^o ficias p^o caua celi sut leuissima: intatu qd vna non pot se tātū tenere ad alia qd vna earū rapiat^o secum alia: quū bñ se raperēt si essent aspere. ocm est g^o alt^o qd igni i fluit a celo qdā i fluetia q mouet^o et iclinat^o ipm ad B qd mouet^o circulariter vna cu^o celo et ista i fluetia et in fluit aeri: et pp^o B aer qd est vltra altissimos mōtes et mouet^o circulariter: s. qd est iter mōtes in vallibus non pp^o B qd talis p^o hibet a mōtib^o a motu circulari. ¶ Ad 4° pcedo qd ignis ambīt alia elemēta. et qñ dicebat^o qre non corrupit ea. ocm est qd B est pp^o B qd ipole est totā mas: s. mae stare sub tāta raritate: q^ota est raritas ignis vñ vel oporteret dīmēsiōes se penetrare vel latera celi magis recedere ab iulcē: quoz qd libet est ipole. ¶ Ad 5° ille ignis deberet exingui nego: qz ignis non idiget eue tatiōe neqz dilatatiōe nisi cuz est in mā mixta: sic in ligno vel in fumo: mo^o in tali mā non est ignis cu^o est in spera sua. g. ¶ Ad 6° dico quū ignis in spera sua non heat symbolū cu^o celo: tñ bz symbolū cu^o aere qd locat^o ipm ex alia p^o uenit eni secū in caliditate. ¶ Ad 7° dico qd qz sub polis est maior frigiditas pp^o B orbis ignis bene est magis terfus q^o sub egnoctiali: si non p^o tinue ignis qd gñat^o p^o tinue sub egnoctiali flueret vsus polos. vñ imaginādū est qd sic aq p^o tinue fluit ad locū decliuozem vt centrū

centrum gravitatis totum sit centrum mundi: ita et prout ignis fluit de egnocniali versus polos ut centrum eius leuitatis sit centrum mundi: et imaginandum est quod sub polis prout aer corrumpit ignem: et sub egnocniali ignis corrumpit aerem: et prout ignis de egnocniali fluit versus polos ad istum finem ut semper centrum totum leuitatis sit centrum mundi sicut centrum totum gravitatis. ¶ Ad 8^m dico quod imo grauius orbis lune est prout variu ipsius ignis: et quoniam dicitur luna ex quo est augmenta tiua ad prout et corruptiua ignis: quod non est augmentatiua ad prout rui pp B quod influat friditate: s; pp B quod influat caliditate quod sufficit ad B quod faciat aquam tumescere: et pp B dicimus quod luna est dicitur aqua: non quod sit frida: s; magis calida quo ad influentiam caliditatis sufficit tumescere et non corrumpere. ¶ Ad 9^m dico quod si esset aliquis ignis in centro terre si prohiberet partes separe ab invicem moueretur ad puncta sibi opposita: nec pp B ibi motus essent dicitur: quod uterque eorum est sursum: et uterque eorum est versus circumferentiam celi. ¶ Ad 10^m ps ex solone dicitur ronis

Textus comentii. XLVII.

Manifestum autem ex his: quoniam dubitationes omnes soluntur etc. Q. VII.

Queritur consequenter 7°. Utrum ens sit in loco. Et arguitur per hoc: quod quod nunc est: non est. quod quod nunc est non est: et per hoc ens est in loco: et per hoc ens est in loco. ¶ 2° oem quod est: vel est corporeum vel incorporeum: si est corporeum tunc est in loco: eo quod oem corporeum est in loco: si incorporeum sicut deus et intelligentia: adhuc est in loco. s; in celo. ¶ 3° deus de quo tunc in mente videtur est in loco: et per hoc omnia alia ab ipso sunt in loco: ans ps. na Comemorator in 2° celi pbat quod celi est eternus: quod locus dei: qui est eternus. ¶ 4° oem ens vel mobile vel mouens: si est mobile: tunc est in loco: si mouens adhuc videtur esse in loco ex eo quod mouens et motum debet esse sicut ex quo: quod oem mobile est in loco vbi est quod oem mouens. ¶ 5° si non oem ens est in loco: B videretur esse per vltimam speram: que est ens: et tunc non est in loco ut videtur. pbat: ens quod sit in loco: quod dicitur in isto quarto aiaz et cetera esse in loco per accidens: s; non capit celum sibi pro alijs speris quod pro vltima ex eo quod alie spera propter vltimam sunt in loco per se. ¶ Confirmatur per hoc: quod celi mouetur: et non nisi motu locali quod vltima spera est in loco: ans ps supponitur: s; nota pbat ex eo quod moueri localiter est esse in alio et alio loco etc.

In oppositu dicitur in isto 4° loquens 5° anti quos dicitur oem ens esse in loco: et pbat ratione: quod locus est esse suo loco: quod quod locus est estitas: modo omnia incorporea non possunt esse in eodem loco que non sunt ista: inter ista autem sicut est locus et non est nulla est estitas. ¶ 2° na dicitur in hoc quod circa illud quod debet esse in loco debet esse aliquid corporeum extra prout ens esse: quod autem non est aliquid corpus continens non est in loco: sed circa vltimam speram non est aliquid corporeum extra prout ens esse sicut supponitur. ¶ vltima spera non est in loco: et per hoc non oem ens est in loco. ¶ Confirmatur per hoc: in isto 4° dicitur quod terra est in aqua: et aqua in aere et aer in igne et ignis in celo: celum autem non amplius est in loco alio: et capit sibi celum per aggregato ex omnibus speris celestibus: et quibus dicitur videtur non oem ens esse in loco etc. ¶ In ista questione ponatur distinctio. 2° dimissa ratione opinionum diuersarum de esse in loco vbi non esse in loco vltima spera dicitur esse quomodo diuersa diuersimode sunt in loco: id.

Quantum ad prout sit prout distinctio: aliquid esse in loco intelligitur dupliciter. vno modo distinctiue alio modo circumscriptiue. Distinctiue aliquid dicitur esse in loco in quo operatur: vel apparent operationes illius: s; non sit circumscriptiue aliquid superficie ipsam tangente. isto modo solemus

dicere intelligentiam esse in suo orbe: non quod aliquid superficies circumdans intelligentiam tangat ipsam: ex eo quod tactus debet esse corporeum: intelligentia autem non est corpus: s; id quod in tali orbe appareret operationes talis intelligentie. Circumscriptiue vero esse in loco solum debet corpus. ¶ 2° distinctio esse in loco ad huc capit dupliciter. vno modo aliquid dicitur esse in loco circumscriptiue in potentia quod sic est in loco quod superficies locans ipsum non est sibi immediata: s; illi cuius est pars: nihilominus per separationes eius a toto potest fieri quod circumdet aliquid superficie locante ipsum immediate tangente. ¶ Alia distinctio substantiarum alie dicitur corporee: alie incorporee. ¶ Alia distinctio substantiarum corporearum quod sunt per se seorsum existentes: non existentes partes aliarum substantiarum: que sunt per se vnum. Alie autem sunt corporee existentes alijs: sicut sunt partes integrales substantiarum per se existentes. Exemplum de primo sicut homo lapis. exemplum secundi. sicut manus pes.

Quantum ad 2° sit ista prout distinctio: quod totalis mundus non est in loco: nec est alicubi. pbat prout ps: quod quod extra totale mundum non est aliquid corporeum circumdans ipsum: hoc tamen oporteret si esset in loco. 2° ps: quod quod ad B quod totalis mundus esset alicubi oporteret quod esset supra aliquid et infra aliquid vel in aliquo: vel circa aliquid: et sic de alijs per que respondet ad interrogationem factam per vbi. sed sic non est de totali mundo: ps hoc: non enim de ipso est verum dicere quod sit in aliquo: nisi tunc diceremus ipsum esse in spatio imaginato: et hoc est ipsum in nullo loco et per B quod non est aliud tale spatium separatum: nec est esse infra aliquid: quod nihil est infra seipsum: quod tamen oporteret si aliquid esset infra: nec est esse supra ex eo quod nihil est supra seipsum: nec est esse circa aliquid ex eo quod nihil est circa seipsum. ¶ Sed 3° totalis mundus est vnum corporeum: quod circa alicubi. prout tenet ex eo quod de omni corpore est verum dicere quod sit alicubi. ¶ 2° totalis mundus totum occupat: ergo videtur quod sit alicubi etc. ¶ 3° quod pars mundi est in loco vel saltem est alicubi: quod totalis mundus est alicubi. prout videtur esse nota. ans ps iducriue. ¶ 4° non implicat quod totalis mundus moueatur circulariter: et sic tunc mundus mouetur localiter: ex eo quod motus circularis est motus localis: et cum motu localiter sit in loco vel saltem alicubi: sequitur totale mundum esse in loco: vel esse alicubi: et qua ratione tunc eadem ratione nunc: quod de potest mouere totalem mundum circulariter: vel motu recto ab alijs prout ductioe alicuius loci noui: quod etc. ¶ Respondeo ad prout: nego quod oem corporeum sit alicubi. bene tamen B concedo de quolibet corpore alio a totali mundo. ¶ Ad 2°. totalis mundus totum occupat: nego: imo totalis mundus nihil occupat: nisi tunc diceretur totale mundum occupare spatium separatum: s; hoc nihil est occupare: pp hoc quod non est aliquid tale spatium separatum: ut pbat est per Ap. in lra. ¶ Ad 3° quodlibet pars est etc. concedo de quolibet parte que dicitur vnum ens per se subsistens diuisum ab alio: et nego proutiam quod totalis mundus est in loco. ¶ Unde sciendum quod sicut est aliquid totum cui prout uenit in loco esse actu: vel esse in loco per se partibus eius prout uenit esse in loco in potentia: et non per se: sic est aliquid cuius partibus prout uenit esse in loco in actu: et per se: totum autem prout uenit esse in loco per accidens: prout aliquid dicitur prout uenire alicui per accidens: quod prout uenit ei ratione suarum partium. ¶ Ad 4° admittatur quod prout potest mouere totale mundum circulariter imo et motu recto: s; Ap. et Comemorator B si admitteret: et cum dicitur pbat quod tunc totalis mundus moueretur motu locali: nego B pp B quod non mutaret locum ex quo non est in loco. ¶ Sed dicitur res quod motu moueret: dico quod moueretur vno motu eiusdem specie cum motu que vocatur localis: nihilominus non est localis: vbi sicut albus est eiusdem specie cum sicut niger s; sicut albus si sit sicut niger: vbi sicut albus vel niger est dicitur dicitur extrinsecus et accidentaliter motus. ¶ 2° prout vltima spera non est in loco

co. pbat: qui nō est in p̄nēte aliq̄ circūdate ip̄m. ps ex eo q̄ vltra vltimā sperā nihil est. ¶ 2° sicut p̄m motū est nō motū: ita p̄m locās debet eē nō locatū: sed vltimā spera est p̄m locās eūdo versus mediū mūdi. ḡ vltimā spera debet eē nō locata: 7 p̄ p̄ns nō dz eē in loco. ¶ 3° sicut vltimū locatū nihil locat: qz nō p̄riet aliq̄ corp̄: ita p̄m locās a nullo locat: qz a nullo alio corpe p̄tinet: pp hoc q̄ extra ip̄m nihil est: sed vltimā spera est p̄m locās. ḡ. ¶ 3^a vltimā spera lz nō sit in loco: est t̄n̄ alicubi: ps B de quocūqz est vepz dicere q̄ ip̄m est supra vel infra: vel circa aliqd de ipso est vepz dicere q̄ est alicubi: lz sic est de vltimā spera. nā de ipsa vepz est dicere q̄ est circa cētrū mūdi: vel circa alias speras: et de ipsa vepz est dicere q̄ sit supra alias speras: et de ipsa vepz est dicere q̄ est extra aliqd: q̄ est extra centrū mūdi. ¶ Ex his oibz p̄cludat vltimā sperā eē alicubi: 7 sic b̄n̄ p̄cedit vltimā sperā eē in loco: si eē in loco volum⁹ vocare illū in cui⁹ bitudine cognoscim⁹ aliqd moueri: vñ sic terra dicitur loc⁹ vltime sperē: qz nō bitudine ad ipsas cognoscim⁹ celū moueri. Sed iste modus loquēdi est ip̄opri⁹ vñ sic Lōmētator dicit terrā eē locū vltie sperē. ¶ 4ª pars integralis inexistēs toti dicit eē in loco in potentia 7 nō in actu: ps qz nō actu circūdat superficie diuisa ab ipsa 7 tangēs ipsam lz sic possit circūdari per separationē et a toto. ¶ 5ª pars eēntialis sicut mā vñ forma dz eē in loco per accidēs: ps qz per aliud scilicet rōne totius cui⁹ dz esse pars. ¶ 6ª intelligētie dñr eē in locis diffinitive: ps qz in aliqb⁹ locis apparent eaz opōnēs: 7 igit nos arguim⁹ intelligētiā eē ibi sicut aīa intellecti nā dicit esse in corpe diffinitive: 7 nō circumscriptiue. ¶ 7^a p̄simili mō de dicit esse in oī loco diffinitive: qz cuilibet loco est indistans: 7 in quolibet loco apparēt sue operationēs: 7 per p̄ns sic arguimus deus eē vbiquz.

Ad rōnes

principales. Ad p̄m p̄cedo qd nunq̄ est: nō est: 7 rō est: qz esse in tpe pluribz p̄uenit q̄ eē in loco: 7 p̄ p̄ns ab aliqb⁹ pōt remoueri esse in loco a qb⁹ tñ nō remouēt esse in tpe nec eē. ¶ Ad 2^m. oē ens rē. dico q̄ p̄ hoc bene pbat oē ens eē alicubi circūscriptiue vel diffinitive. ¶ Illi mō ad 3^m. ¶ Ad 4^m cū dicit mouens 7 motū debēt esse simul: hoc intelligat de mouēte per p̄tactū: mō nō oē est mouēs p̄ cōtactū. ¶ Ad 5^m si nō oē ens rē. bene p̄cedo vltimā sperā nō eē in loco sicut dicitur est in qōnēs: lz tñ dicebat per Ap. aīam 7 celū esse in loco per accidēs: dico q̄ ipse accipit celum pro totali mūdo: qz est in loco rōne suaz partius qb⁹ inest per se. ¶ Ad p̄firmationē vltimā spera rē. p̄cedo: sed ille motus est mor⁹ localis: nego: vt ps in qōnēs: nisi vellem⁹ vocare motū localē vltimē sperē in habituine ad terraz: put aliq̄ pars vltimē sperē respicit aliquā partē terre.

Textus cōmentī. LX.

Quoniam autem de loco terminatum est vacuum rē. Questio. VIII.

Veritur octauo. Utz vacuū esse sit pole. Et arguit q̄ sic: qdū bet corpus nō eē hic est possibile. ḡ nullum corpus esse hic est possibile. ergo vacuū esse hic est possibile. scda p̄ntia clara est de se: lz p̄ma p̄ntia patet per equipollentias: antecedens pbat: qz quocūqz corpe demonstrato ip̄m nō esse hic est possibile. ¶ 2^a aliqd moueri localiter motu recto est possibile. ḡ vacuū eē est possibile. aīa supponit: p̄ntia pbat: qz cū aliqd mouēt motu recto recipit in alium locū q̄ lz quo p̄ns erat: vel ḡ in plenū vel in vacuū: si in vacuū

babet p̄positū: si in plenū alio corpe: vel ḡ illud manet cū ipso qd mouet in eodē loco: 7 B nō: qz tūc dīmētiones se penetrarent: vel cedat ei p̄silī rōne vnuz aliud cedat illi: 7 sic vno corpe moto motu recto: opz vt videt oia que sunt sub p̄cauo orbis lune moueri: qd est in cōueniēs. ¶ 3° nutritionē eē est possibile. ḡ 7 vacuū eē. aīa supponit: p̄ntia pbat: qz si debet fieri nutritio opz q̄ nutritiō recipiat in ptes corporis nutriēdas: vñ ḡ vacuas: vel plenas: si vacuas habet p̄positus: si plenas tunc dīmētiones se penetrabūt: qd est incōueniēs. ¶ 4° aerē possibile est cōdēlatiōe aeris pres fuit sibi p̄pingozes: q̄ erāt ante: vel ḡ hoc fit itrādo partes itermedias abiqz B q̄ sint ibi vacuitates: vel sit B vacuitatib⁹ ibi ex̄ntib⁹: bus: si p̄m seq̄ penetratio dīmētioniū: si 2^m habet p̄positū: nec et pōt dicit q̄ hoc fit ibi qb⁹sdā vacuitatib⁹ repletis subtiliori corpe q̄ sit aer. qd qdē corpe cedat: qz hoc valer: si nō valeret dicere vel igne puro: tunc staret rō. ¶ 5° nā dicit q̄ vnū vas plenu cōrib⁹ recētib⁹: tātū recipit de aq̄: sicut faceret si nō essent in eo cineres. mō hoc nō videt posse stare: nisi vñ fiat penetratio corpoz vel ibi sint vacuitates: in qb⁹ recipit aq̄. ¶ 6° nam sint hic duo lapides plani: 7 ita plani q̄ vnus supponat alteri. nullus possit ibi manere aer itermedius: tūc directe in medio grauitatis lapidis superioris isigat vna chor: da cui applicet vna potētia trabēs lapidē supiorē a lapide inferiori: tūc ex q̄ ille lapis supior lz oēs ptes eq̄r recedit a p̄tib⁹ lapidis inferioris: tūc nō ita cito aer q̄ erat ad latera pōt moueri p̄ totū aliud spatiū q̄ tūc itercipit iter istos duos lapides: seq̄ per tps ibi manere vacuū. ¶ 7° pinta est vacua vino. ḡ est vacua: aīa est pole: 7 tenet p̄ntia p̄ locū a p̄te: imo ad suū totū. ¶ 8° vacuū est loc⁹ nō replet⁹ corpe. ḡ vacuū est. aīa est Ap. p̄ntia lz a 3^a adiacēte ad 2^m adiacēs. ¶ 9° de vacuo est scia. ḡ p̄ntia lz ex eo q̄ de nō ente nō est scia. p̄mo posterioz. aīa ps p̄ Ap. in isto 4°. ¶ 10° plenu est: ḡ vacuū ē. p̄ntia lz ex eo q̄ si vnū oppositoz ē in nā 7 reliquū dicit esse in nā.

In oppositū est Aris. in isto 4° tractatu 2°. In ista questione sunt aliqua p̄mē tend. 2° pon ende sunt conclusiones.

Quantum ad p̄m sciēdū q̄ B nomē vacuū est qz dā termin⁹ p̄uatiū: 7 valet in signifi do tātū q̄ntuz bec oio: loc⁹ nō replet⁹ corpe. 7 igit q̄n dī vacuū est loc⁹ nō replet⁹ corpe: lz ly est ponit p̄ signat: 7 iō nō seq̄ vacuū est loc⁹ nō replet⁹ corpe. ḡ vacuū est. 7 p̄ B soluit 8° rō. ¶ Ulteri⁹ sciēdū est q̄ quīs bic termin⁹ vacuū significet locū 7 corpus: nō tñ p̄ eis supponit: vñ termin⁹ nō p̄ oī eo supponit qd signat: vñ albus lz significet albedinē: nō tñ supponit p̄ albedinē: lz pro subto albedinē. Et B tūc ps q̄ quīs bic termin⁹ vacuū significet locū 7 corpe: tñ nō seq̄ loc⁹ 7 corpe sunt. ḡ vacuū est: qz lz vacuū ista significet: nō tñ p̄ eis supponit qd oporteret si p̄dcā p̄ntia dberet valere. ¶ 2° sciēdū q̄ sit duplr̄ imaginādū ē de loco: ita duplr̄ imaginādū ē de vacuo. vñ qdā imaginant locū eē eq̄le locato lz oēs dīmētiones: qdā aut sicut Ap. 7 sui sequaces imaginant locū nō eē tale spatiū. Sed corpe extrisecū corpi locato eq̄le ei lz duas dīmētiones. lz latitudinē 7 lōgitudinē. Et lz B est duplr̄ imaginādū ē de vacuo: vnomo q̄ sit spatiū sepatū cui nō est p̄unctū aliud corpe. 2° mō q̄ vacuū sit vnū corpe iter cui⁹ latera nō tñ p̄lima abinēce sit nihil: fm p̄m modū dicendī de vacuo. Si de oia corpe localia infra p̄cauū orbis lune an̄shlaret: eēt cōcedēda infra p̄cauū orbis lune eē vacuū: nō tñ eēt p̄cedēdū celū vñ p̄cauū orbis lune eē vacuū: lz lz 2^m modū dicendī

tendi de vacuo in casu p'dicto esset cōcedendus q' celū esset vacuū: q' tunc vacuus esset bona res: et non esset cōcedendum q' inter latera celi esset vacuū ppter hoc q' inter latera celi nihil esset. et igitur rē.

Quantū ad secundū sit p'ma conclusio: q' ipse est esse vacuū: loquēdo de vacuo p' mō. p'bat' q' vacuū p' mō esset dimēssio sepata: mō talis nō ē ponēda ex eo q' accis nō ē ponēdū sepatū epistere sine subiecto. ¶ 2° si est ponēdū tale spatū sepatū: tūc cum ipse sit corp' q' lōgū latū et p'fundū: sequit' q' cū ipse recipet locatū: q' corpa se penetrarēt: qd est ipse. ¶ 3° nā si tale vacuū eēt pole: seqret' q' si eēt vacuū: nō esset vacuū: qd implicat. p'bat' p'nta: q' oib' localib' annihilatis que sunt infra p'camū celi: adhuc maneret ibi tale spatū sepatū s'm ponētes locū esse tale spatū: et s'm eisdem tūc ibi eēt vacuū. s' p'bo q' non: q' esset ibi aligd. s. tale spatū sepatū. ¶ 2° p'clusio. p' nullā potētā nālez pole ē rē vacuū loquēdo de vacuo 2° mō: p'bat' g'busdā experētū: p' si oīa foramina alicu' follis obstruerent: nlla potētia posset eleuare vnu asserē ab alio nisi fieret alitū ruptura per quā subtraret aer: quo facto facit' vn' istoz asserū leuare ab alio: nā tūc eēt aligd qd posset recipi iter latera ipse follis: v' esse signū nāz abbozrere vacuū. 2° pōt' p'bari b' idē de clypsedra. ¶ 3° p' potētā sup'nālē pole est esse vacuū. 2° mō p' hoc q' de pōt' annihilare totū qd est infra latera celi: quo facto celū eēt vacuū: et in isto casu tūc vacuū eēt vna bona res circulariter mobilis: et quo facto nō eēt p'cedēdū celum esse illud vacuū. s'z 3° dubitat': nā p'cedito casu posito: vel latera celi distarēt vel nō distarēt. Si nō distarent tūc eēt iuncta sicut duo folia libri: vel vni' burie vacue: s'z si sic eēt: tūc esset p'cedēdū q' celū eēt vacuus: ex eo q' latera celi i casu p'dco eēt imediata. Si at' dicat' q' latera celi i p'dicto casu adhuc distarēt: adhuc iter ea eēt aliq' dimēssio per quā distarēt: et sic adhuc nō eēt vacuū. R'ndet' q' latera celi nō distarēt saltē distantiā recta: s'z bñ distantiā curua: et qñ dicebat'. q' tūc latera celi eēt sent cōiuncta: nego: imo adhuc celū maneret spericus: sicut mō: nec latera ei' fierēt imediata: nō obstāte q' non maneret distantiā: vñ sicut idē corpus sup'nāl' r' pōt' eē in diuersis locis simul et semel: sicut credimus de corpore vni'v'sali: ita sup'nāl' possibile est aliq' eē nō distantiā absq' hoc q' sint p'ima et imediata. ¶ 4° p' p'dicto casu posito vnus polus mūdi nō esset p'roximus alij: et tñ nō distaret ab ea distantiā recta: p' hoc ex eo q' distantiā nō est nisi per dimēssionē intermedia: mō q' p'dicto casu posito inter polos mūdi nō esset dimēssio recta iter media p' qd sequit' ipos nō distare distantiā recta. g. ¶ 5° p' bene tñ distarēt distantiā curua: patet hoc: q' inter eos mediaret dimēssio curua scilz medietas circūferētie maxime circuli imaginati in celo: ergo rē.

Ad rōnes p'ncipales. Ad primā nego antecedēs: q' hoc vel sibi cōsimilis valet istā bec est possibilis quodlibet corpus nō est hic: modo est bec falsa: et cū arguebat': hoc corpus non esse hic est possis et nō est aliqd rē. negat' p'ntiam nam si valet hoc esset vtu te inductionis: nā tūc ista deberet esse vni'v'salis qdlibet corpus nō esse hic est possibile. mō hoc est falsum ex eo q' est vna de sensu cōposito et indefinita. ¶ Ad scōdam negat' p'ntia: et cū silr arguebat': sequit' q' vno corpe rē: p'cedit' nisi p'us fieret p'denatio: mō q' in tali motu sit aliquoz corp' p'denatio: nō opz q' vno corpe moto: oīa moueant' vsq' ad celū. ¶ Ad 3^{am} negat' p'ntia: q' cū nutrimentū recipit' in ptes corporis nutrēdi recipit' in quodā poros repletos corpe subtiliori q' sit nutrimentū:

et nutrimento aduenire illa corpora cedunt et condensant sic saluat' nutritio absq' hoc q' fiat vacuū: vel penetratio corpor'z. ¶ Ad 4^{am} videbit' postea. ¶ Ad gntā de cinerib' dōm: q' cineres sunt terrestres alique ptes aque corrupunt': et iter illos cineres est multū inclusus de aere qui recedit aqua aduenire: p' hoc apparet q' illū vas recipiat' tātū de aqua sicut sine cinerib': s'z b' nō sit vey p' b' q' multe ptes aque recedūt q' credunt' recipi in vase et nō recipiunt': bñ tñ recipere' et maneret sub eq'li extēssōe si illū vas nō eēt repletū cinerib'. ¶ Ad sextā de duob' corpib' dico q' si illa eēt simplr plana et eēt iuncta absq' b' q' iter ea mediaret aer: nulla potētia nālis posset vnu leuare ab alio eq'r s'z oēs ei' ptes: s'z nihilominus ineq'liter possēt: et tūc aer posset successiue ingredi. ¶ Ad aliā de pinta. negat' p'ntia et rō est: nā hic termin' vacuū ē includit negationē: mō nō valet arguere a pte in mō includēte negationē ad suūz totum. ¶ 8ª soluta est. ¶ Ad nonā de vacuo est scientia r'ndet' q' nō: s'z bñ est scia de loco et corpore s'm p'pōnes negatiuas. vñ sciēdo istā. nullum vacuū est: scitur ista nullus locus est sine corpore: vna eniz valet aliā: et sic sciētia q' credif' esse de vacuo est de loco et corpore. ¶ Ad decimas dico bñ p'cedit' vbi nullū eoz abbozreret nā: mō sic est in p'posito: q' nā abbozret vacuū: iō nō valet rē.

¶ Tex. cōmenti. LXXI.

Amplius autē et ex his manifestus est quod dicitur et c. **Questio. IX.**

Consequēter Querit' vtrius graue simplex habeat resistētā itrisecā quātū ad motū ei' deorsum: et p'simili mō leue ad motū eius sursum: et arguit' p' q' sic q' si r' seq' q' graue simplex postū ex locū suū nālē amota resistētā extriseca moueret subito: mō hoc ē falsuz: p'ntia t'z ex eo q' tūc nūllā bēret resistētā: postq' n' bēret resistētā itrisecā: et q' resistētā itriseca ē amota p' casū: fallitas p'ntis p'bat': p' nā si moueret subito moueret velocitate ifinita: sed b' nō: postq' ē determinate v'tutis et finite ad aliquā velocitatē maximā q' pōt' mouē: v' maximā q' nō: vel minimā q' sic: vel mīma q' nō. ¶ 2^a cā finita nō pōt' p'cedere effect' ifinit': s'z qdlibet graue simplex ē cā finita: vel locitas aut' ifinita ē effect' ifinit': q' graue simplex non posset mouere se velocitate ifinita adhuc q'cūq' velocitate resistētā extriseca amota p' qd v' bēat in se resistētā itrisecā. ¶ 3^a si posset mouē velocitate ifinita: q' cūq' resistētā extriseca subducta seqretur q' nō posset moueri tāta velocitate qn maiori: et p' p'ns v' eē v'tutis ifinite. ¶ 4^a sic seqret' q' posset aliqs mot' velocior motu celi: p'ns ē falsuz: p'ntia t'z ex eo q' p' diminutionē resistētie extrisecae mot' gratis simplex posset intrēdi vltra gradus velocitat' mot' celi: postq' resistētā extriseca ē ifinitū diuisibilis. ¶ 5^a cū mot' local' p' ei' velocitatē causet calozē et velocior' itēssozē: seq' q' p' itēssozē velocitat' mot' gratis simplicis p' dēscētā resistētie extrisecae p't cāri caloz ifinit': qd nō videt' eē pole: nisi tūc graue simplex eēt p' ifinite. ¶ 6^a cū celū sit corp' mag' simplex q' elnta: et cū mot' celi fiat absq' resistētā extriseca: seq' q' mot' celi eēt velocitat' ifinita: sic eēt mot' graniū et leuiū simpliciu subducta resistētā itriseca: s'z p'ns ē falsuz: nā mot' celi ē finite velocitat' p'ntia t'z ex eo q' nō v' rō diuersitatis hic et ibi. ¶ 7^a graue simplex by resistētā itrisecā quātū ad motū alterationis: sic p' de terra pura. q' ē v' v' quātū ad motū localē. ¶ 8^a qdlibet graue simplex ē potētie finite: et p' p'ns limitate ad

Alb. de sap.

aliquē certū gradū velocitatis: quē nō trāsfret quacūq; resistētia extrīseca circūscripta. g. videt q; talis finitas potētie r limitatio teneat locū resistētie intrīsece. g.

In oppositū

videt esse Az. dicit. n. Az. q; graue simplex positū in vacuo si cēt moueret i ipso subito b nō eēt si hēret resistētia intrīseca: cū. n. pō motiua grauis sit finita quātūcūq; hēret i se resistētia qūcūq; resistētia extrīseca circūscripta: illa pō motiua manēte moueret illō graue successiue. ¶ In ista qōne pponendi sūt diuersi modi imaginādi d resistētia i motu grauiū r leuiū. 2. pbat. vn. mod. imaginādi d resistētia intrīseca simpliciū. deide i seqnti qōne improbabo quosdā modos de resistētia intrīseca simpliciū quātū ad motū locale cor: r rīdet tunc ad questū.

Quantū

ad p̄mū sciēdū est q; resistētia dī inclinatō ad nō moueri vel ad motū oppositū vel ad getē: vbi gra si eēt aliq; corp⁹ qd hēret quatuor gradus granitatis: r duos gradus leuitatis: tūc cū ipm descēderet illi duo gradus leuitatis resisterent illis quatuor gradib⁹ grauitatis: pp b q; iclinaret ad motū oppositū. s. sursum. ¶ 2. sciēdū q; dīa ē iter graue simplex: r graue simp: nā posito q; aliq; terra sit passa ab igne ita q; aliq; grad⁹ leuitat⁹ sint iducti ab ipō igne i terrā: itē illa terra ad huc s̄balr ē mixta r grauis: r dī graue simplex: s; nō dī graue simplex pp hoc q; h; aliq; gradus leuitatis: cum gradib⁹ grauitatis: mō qd d; intelligi de graui simplici qd est simplex simplr. ¶ 3. nō resistētia i motu grauiū r leuiū pōt imaginari extrīseca aut intrīseca: extrīseca pōt imaginari multipl̄r p̄ sicut in eq̄libus: vñ posito q; a terra pura moueret ad vnū brachius eque libze r b. terra ad aliud: tūc nullū cor descēderet pp b q; vnū alteri resisteret: r hoc extrīsece. ¶ 2. pōt imaginari de resistētia extrīseca sic si vni graui alligaret vnū leue: tūc i descēsu illi⁹ grauis illō leue resisteret illi graui extrīsece. ¶ 3. illō alligatū qnq; resistit rōe hie figure vt si aliam alligaret vnū foliū papyri extēsu tūc illud graue tardi⁹ descēderet: q; si illō nō eēt alligatū. ¶ 4. aliq; trabēs ad oppositū resistit extrīsece. v. g. sic si teneret magnes sursum: r sub eo eēt positū vnū ferz ita magnū q; ille magnes nō sufficeret illō ferz retineret: tūc illō ferrū descēderet tardi⁹ q; si supra nō eēt magnes posit⁹ pp b q; ille magnes aliq; lr trahit ferz: r p talē fractiōne ipedit velocitas ferri descēdētis. g. ille magnes i tali casu pōt dici resistētia extrīseca. ¶ 5. resistētia extrīseca pōt dici mediū: p qd sit mot⁹: b. n. pp ei⁹ grossitiē resistit mobili. r pp b idē mobile tardi⁹ mouet p aquā q; p aerē. ¶ 6. mouēs pōt tenere locū resistētie extrīsece sic si mouēs nō velit velocitas mouē: nec ita veloci⁹ sic posset. ¶ 7. icōpossibilitas terminoz. s. termini a q; r termini ad quē pōt dici resistētia extrīseca. qre rē.

Quantū

ad 2. de resistētia intrīseca qdā dixerunt q; qdlibet agēs nāle ē potētie finite. i. q; ip̄s; ē limitatū ad aliquē certū gradū velocitat⁹ quē nō trāsfret quātūcūq; resistētia extrīseca amoueretur ita q; illi talē limitatiōne ponit pro resistētia intrīseca: vñ tales dicerēt: q; si terra pura poneret i vacuo descēderet finita velocitate: puta illo gradu velocitatis: ad quē ipa eēt limitata: vltēri⁹ illi dicerēt q; grauiora eēt limitata ad intēstozē graduū velocitat⁹ q; min⁹ grauiora: vltēri⁹ dicerēt q; graue simplex positū i vacuo si eēt nō moueret i ipō subito: s; successiue pp limitatiōne r finitātē potētie mouētis ip̄s. S; ista imaginatio ē 3. Az. pp qd pono vnā nē sibi 3. a. q; ē limitatio r finitas potētie agētis: nō ē cā successiua mot⁹ grauis simplicitas: nec sufficit loco resistētie. pbat. q; sic qdlibet agēs nāle age

ret successiue: pp b q; eēt finite potētie seqret q; corp⁹ luminosuz ageret lumē suū successiue i mediū: mō b est falsuz: q; illuminatio medij sit subito sicut alibi h; vide ri. p̄ia t; ex eo q; ip̄s ē finite potētie. ¶ 2. pbat p idē visibile deberet agē spēs suā i visuz successiue: sic visibile ppinq; visu cit⁹ deberet agē spēs suā i visu q; visibile magl remotū a visu: r sic eēt deberet cit⁹ videri: mō b ē falsuz: q; si Sol. distat a me p quatuor pedes r Plato p. s. ego ap̄es oculos ita cito video Platonē sic sortem qd nō eēt si visibile ageret spēs suā i visum successiue. ¶ 3. si p̄dicta imaginatio eēt va: tūc maior vt eēt min⁹ limitata r minor vt eēt magis limitata: mō b ē falsuz. nā tūc stelle nō ita cito agerēt lumē suū p totū mediū sic luna: qd tū ē falsū: postq; p̄dictoz qdlibet ager lumē suū p totū mediū subito: p̄ia t; ex eo q; cū luna sit maioris vtutis: eēt min⁹ limitata r sic cit⁹ pduceret suū effectū: r cū stelle sint minoris vtutis eēt magl limitata: r tardi⁹ agerēt suū effectū. ¶ 4. seqt vlr nullā mutatiōne subitā nāl̄r eē poles: cui⁹ oppositū postea videbitur: p̄ia t; ex eo: q; qdlibet ens nāle eēt limitatū ad certuz gradū velocitat⁹ ad p̄cedū suū effectū. ¶ 5. seqret q; deducto oē ipedimēto extrīseco graue simplex nō posset moueri ad suū locū nāle: quq; ei⁹ mediū eēt mediū mūdi. p̄is ē falsū. pbat p̄ia: nā sit agēs simplex vnifoz me. Cui⁹ total⁹ grauitas sit. 6. r limitatio ei⁹ sit sic 3. r dicebat tā diu q; 3. ei⁹ ps sit ab alia pte cētri: r sit illa. c. r resistētia sit adhuc ab alia pte cētri r sit. d. ita q; cētr⁹ sit mediū iter. e. d. tūc claz ē q; adhuc mediū ip̄s. a. nō ē mediū mūdi. S; pbo q; nō vltēri⁹ descēdit. nā. c. qd est ab alia pte cētri resistit ip̄i. d. vna cū totali limitatiōe ip̄i: r cū totali limitatiōe sit sic tria: r ip̄s. c. sit sic duo: r cū ista simul sint qnq; r cū potētia motiua ip̄i sit solū sic quatuor seqtur q; plus est ibi de resistētia q; de potētia motiua r per seque. a. quiescit r nō vltērius mouet: q; quis tamē adhuc centrum grauitatis non sit centrum mundi: ergo rē. r per cōsequens conclusio vera.

Ad rōnes.

Ad p̄mā pcedo q; mouet velocitate i finita qūcūq; resistētia seducta. r qn dī cebat ē potētie finite: pcedo: r cū dicebat. g. terminat certa velocitate: vep ē cū resistētia sine resistētia non opz. ¶ Ad 2. a cā finita rē. vep ē cū agit cū resistētia: qn at sine resistētia nō opz. ¶ Ad 3. nego q; g sit potētie infinite q; quis b bñ seqret si posset mouē velocitate i finita cū resistētia. ¶ Ad 4. dico q; nāli nō pōt eē aliq; mo⁹ velocior motu cel: pp b q; nā mediū nō pati tur tāta raritate r subtilitate q; mo⁹ grauiū r leuiū p ipsa sit velocior motu celi: nihilominus bñ fieret si p̄dia p̄q; sit mo⁹ posset quātūcūq; subtiliari. ¶ Ad 5. dico q; si aliq; mobile moueret i vacuo nullū cāret ca lorē: nā ex motu nō cātur calor: nisi p p̄fricationē mobilis ad mediū: mō in vacuo nulla fieret talis p̄fricatio. ¶ Ad 6. dico q; i loco motu celi voluntas itelligētē r locū resistētie. ¶ Ad 7. nego q; si h; resistētia i motu locali extrīseca: vñ Com. sup 2. bui. dicit simplex nō habere i se p̄n actiū hie alterationis: s; bñ actiū mo⁹ localis: r igit nō mirū si h; resistētia intrīseca i motu alterationis: r non intrīseca; in motu locali. ¶ Ad octauam ps ex dictis in questione. Qd. X.

Trus in omni motu grauiū r leuiū requiratur mediū resistēs. r arguit q; nō: illud qd ipedit motū non regitur ad ipsum: sed ita est de medio resistētie. g. maior est nota: r minor ps: q; mediū resistēs retardat motū: imo posset. tāta resistere q; omnino tolleret motū. ¶ 2. quāto mediū minus resistit tāto motus sit velocior

velocior ipso: et melius fit motus in ipso. si si nihil resisteret
 ut quod optime fieret motus in ipso. si ut quod ad motum fieri
 dum non regrat resistetia medij. ¶ 3. nullum violentum regri-
 rit ad B ut motus sit simpliciter naturalis: si si regreret medij
 resistens ad motum naturale grauium et leuium illi motus naturales
 non possent fieri sine violenta diuisione medij: si si nullum
 violentum regrit ad motum simpliciter naturalis: sequitur quod diuisione
 medij non regritur ad motum grauium et leuium: et per consequens nec
 medij resistens. ¶ 4. nullum medij regritur ad motum
 grauium et leuium: ergo. per consequens nota: antecedens per consequens: nec B
 medij regrit ad motum naturale grauium et leuium: nec illud
 quocumque dato aliud sufficeret. ¶ 5. si quod esset vera: tunc
 medij resisteret in descensu grauium: et in ascensu leuium: si
 hoc est falsum: per consequens tenet: si falsitas antecedentis per
 batur: quod si medij resisteret sequeretur quod per se duobus
 grauium equalibus in equilibra quod vni istorum posset fieri ad-
 ditio alicuius grauis absque B quod aliquid adderet alteri: et
 tamen non faceret motum: probatur per consequens: sunt duo pondera. a. b. per
 se in equilibra et quilibet illorum habeat precise duos gra-
 dus grauitatis: tunc si medij inferius resisteret: resistat quod si
 cur vnus: tunc apponatur ad. a. vnus graue quod habeat vnus
 gradum grauitatis. per hoc quod non descendat: nam quous totalis
 grauitas in brachio: in quo est. a. sicut 3. per hoc quod me-
 dium quod est subius resistit sicut vnus: et b. ex alia parte resi-
 stit sicut duo: modo duo et vnus sunt tria: imo quod plus est re-
 sistencia est sicut quatuor: per hoc quod in descensu ipsius. a.
 non oportet solum diuidere medij sub. a. sed etiam su-
 pra. b. in ascensu ipsius. b. quare etc.

In oppositum videtur esse. Alii dicunt: si non esset
 medij resisteret: graue simplex de-
 scenderet subito: modo si nam motus est ipsum fieri subito:
 si si non esset medij resistens tolleretur nam motus grauium et le-
 uium simplicium. Et nota quod quod intelligitur de grauium nullum habet
 gradum grauitatis: et sicut de leuium nullum habet gradum
 grauitatis. Et quod in alia questione probata erat vna
 opinio. scilicet de limitatione potentie agentis grauium et leuium
 simplicium quod volebat saluare motum grauium et leuium sim-
 plicium absque resistetia extrinseca: et per consequens absque resistetia
 medij. ¶ Nunc improbande sunt alie imaginaciones quod per
 ma facie videtur posse saluari motum grauium et leuium simplici-
 um absque resistetia medij: quibus improbatis respondendum
 est ad questionem hesternam et hodiernam.

Quantum ad primum est vna imaginatio quod si nulla
 esset resistetia medij: si per imaginaciones
 esset vacua: ad huc graue simplex descenderet successiue:
 et velocitate finita: per hoc quod impossibile esset ipsum simul esse
 in termino a quo et termino ad quem: et quod B est ipse ne-
 cessario est ipsum moueri successiue de termino a quo ad ter-
 minum ad quem: ita quod impossibilitas eandem simul in diuer-
 sis locis est causa finite velocitatis motus grauium et leuium sim-
 plicium circumscripta in resistetia medij: et ista de ista opinio-
 ne dicatur illa esse causa velocitatis finite motus celi quod fit
 absque alia resistetia predicta. ¶ Contra istam opinionem
 arguitur: nam si hoc nulla posset assignari ratio quare ma-
 gis graue simplex circumscripta resistetia medij mouere-
 tur tali gradu velocitatis quam alio: vnde si moueretur aliquid in
 terra: adhuc non opus ipsum esse in diuersis locis: vnde quocumque
 gradu velocitatis dato quo graue simplex moueretur
 amota resistetia medij per hoc quod non esset simul in diuer-
 sis locis est dare in duplo intensiorem: quo adhuc posset
 moueri quod non esset simul in diuersis locis. ¶ 2. sequitur quod
 graue simplex moueretur in infinitum velociter circumscri-
 pta resistetia medij: et sic adhuc sequitur illud: quod predicta
 imaginatio preterit fugere: per consequens probatur: quod cum duplo
 gradu velocitatis ad gradum datum tolleretur mobile si-

mul esse in diuersis locis: et cum quadruplo et cum octuplo: et sic
 in infinitum: si quocumque gradu velocitatis dato ad quem non
 sequitur mobile simul esse in diuersis locis moueri potest cir-
 cumscripca resistetia medij. si graue simplex in infinitum ve-
 lociter mouetur circumscripta resistetia medij. ¶ 3. sequitur
 quod ablata resistetia medij graue simplex maius deberet
 tardius moueri quam graue simplex minus: B est falsum: per consequens tunc
 per B quod maius inconueniens est corpus magnum simul esse in di-
 uersis locis quam corpus paruus. ¶ 4. quod potentie mouetis gra-
 uis simplicis ad tale compositionem terminorum nulla est propor-
 tio: si talis impossibilitas terminorum: seu eandem simul in
 diuersis locis non tunc locum resistetie in motu grauium et leui-
 um simplicium. antecedens per consequens ex eo quod talis impossibilitas
 terminorum nihil est: per consequens tunc ex eo quod cuiuscumque motus velo-
 citas attenditur penes proportionem potest mouetis ad sua resi-
 stetia: vel penes accessus: vel aliquid huiusmodi. ¶ 5. si ratione di-
 stantia formalis terminorum in alteratioe deberet esse suffi-
 ciens causa successiois in motu alteratiois: quocumque resistetia
 alia prescripta: modo B est falsum: per consequens tunc in simili. ¶ 6. si in ta-
 lis impossibilitas deberet esse facere successione in illu-
 minatione medij: modo hoc est falsum: nam per Aristotem in 2. de anima
 illuminatione medij fit subito et non successiue sicut sensatio.
 ¶ Alia imaginatio potest esse quod amota resistetia medij ad-
 huc intelligentie regulareretur motum grauium et leuium simplici-
 um: et facit esse velocitatis finite et tate: quanta ve-
 locitate mouetur suos orbis: si B non videtur stare per B quod intel-
 ligetie sunt agentia vltra in productione effectuum per consequens
 in istis inferioribus: et non producit tale vel tale effectum nisi
 limitarentur ab agentibus particularibus: modo circumscripta re-
 sistetia medij forma subalis grauis non plus esset limita-
 ta ad vnus gradum velocitatis quam ad alium sicut potest patere ex
 his dictis. si non potest limitare intelligentiam ad mouendum plus
 tali gradu velocitatis quam alio. ¶ 2. si ratione illumina-
 tio deberet ferri successiue per tale regulationem intelligentie
 tatarum. B tamen est falsum. ¶ 3. imaginatio posset esse talis quod sic
 magnes superius detinetur aliquid retardat motum ferri ma-
 gni quod non sufficit retinere per eius magnitudinem: ita in descen-
 su grauis velum aliquid trahit ad se ipsum graue: et per hoc
 descenderet successiue adhuc oium resistetia medij cir-
 cumscripca: si hoc stare non potest: nam si hoc non posset sal-
 uari successio in motu ignis sursum: et quanto celum plus
 traheret ipsum: tanto velocius moueretur ad ipsum. et cum
 B ex inclinatione naturali appetit moueri ad ipsum. et sicut
 non assignatur ibi aliquid causa faciens successione in motu ignis
 sursum resistetia medij circumscripta. ¶ 2. nam tunc graue
 posset fieri ita paruus quod totaliter detineretur a celo et non
 descenderet totali resistetia medij prescripta: quod videtur falsum.
 ¶ 3. sequitur quod celum violentaret ipsum graue: per B: quod tra-
 beret ipsum quam naturale sua inclinatione. ¶ 4. imaginatio
 potest esse quod partes grauis impediret se inuicem: ita quilibet incli-
 natus descendere quod linea breuissima: et cum solum per tale descen-
 dat per media impediret partes laterales: et per tale impedimentum
 partium adiuicem simplicia moueretur successiue resistetia me-
 dij circumscripta: si B stare non potest. per quod dicitur quod quilibet
 pars ipsius grauis tendit descendere per linea breuissimam
 hoc non valet ex eo quod non quilibet hoc appetit ut centrum
 eius sit centrum mundi: quod B est ipse. ¶ 2. nam totum ascendit
 ut medij eius fiat medij mundi. et ad hoc omnes partes tendunt
 ut medij totum. et B medij grauitatis cuius sunt ille partes
 fiat medij mundi per B quod vna non impedit alias. ¶ 3. vna
 non mouetur alia: si non impedit alia. assumptum per de aqua cuius
 partes superiores non comprimunt nec deprimunt inferiores.
 ¶ 4. sequitur quod corpus maius tardius descenderet quam corpus
 minus: si B est falsum ceteris paribus. probatur per consequens: quod
 in corpore magno plures partes sunt sibi inuicem resistetes.

Alb. de sax.

3 z

q̄ in corpe puo. ¶ *S*egitur q̄. r. lapides iuncti tardius descēderēt q̄ vnus eoz: sed hoc est falsuz: r̄ d̄ expiētia: r̄ p̄ia p̄s: q̄ mutuo se ipedirēt. ¶ *S*. imaginatio poss̄z et se imaginādo graue vel leue simplex: vidi f̄z latitudinē: ita q̄ iferi cēt vna ps multū tenuis r̄ supra ptes spissio res: r̄ q̄ ille ptes magis tenues nō appetūt d̄scēdere tāta velocitate quāta pres superiores ipse resistūt partibus superioribus: r̄ per talē resistentiā illud totale graue simplex mouēt successiue circumscrip̄ta resistētia medy. ¶ *I*sta imaginatio iprobāt vt p̄cedens. ¶ *S*. imaginatio q̄ figura eēt cā successiōis r̄ velocitatis r̄ tarditatis maioris vel minoris: hoc bene vez̄ est in medio resistēte: sed tamen circūscripta resistētia medy figura nihil ad tale factum deseruieret vt patet: ergo r̄c.

Quantū ad secūdu sit p̄ma p̄clusio: q̄ grauiā r̄ leuiā simplicia nō h̄nt resistētia intrinsecāz quo ad eoz motū: p̄. nā si sic hoc eēt aliq̄ istoz modoz r̄ p̄dictoz: sed B nō. ¶ *S*. ad motū grauiū r̄ leuiū requirit resistētia extrinseca sic est resistētia medy vel b̄. pbat̄ ex eo q̄ ois mot̄ sequitur p̄portione p̄oe mouētis ad resistētia: r̄ p̄ns ad oem motū requir̄ resistētia. Lū ḡ grauiā r̄ leuiā nō bēant resistētia intrinsecā: sequitur q̄ ad eoz motū requirit resistētia extrinseca: ergo r̄c.

Ad rōnes. Ad p̄mā dico q̄ resistētia extrinseca: r̄ q̄cuq̄ nō ipedit motū: s̄z b̄n̄ facit motū nō eēt ita velocē sic resist̄ minor: vñ ad B q̄ fiat mot̄ resist̄ nō ōz eēt mīma: t̄c eēt ges r̄ nō fieret mot̄ r̄ ōz eēt aliq̄uāta: q̄ si eēt mīma ita tolleret mot̄ p̄ mīmā vel loci: vñ ois mot̄ ōz eēt finite velocitat̄. ex B p̄s ad z^m ¶ *A*d 3^m dico q̄ ad motū nālē si requir̄ aliqd̄ violētū mobili: s̄z b̄n̄ aliq̄ violētia: puta medy diuisio. ¶ *A*d q̄r t̄ā dico q̄ quīs nll̄z mediū regrat̄: t̄n̄ requir̄ mediū: vñ ly requir̄ p̄fūd̄it terminū cōem sequētē seputa ly mediū p̄fule t̄n̄. ¶ *A*d q̄ntā p̄cedit̄ illud q̄ pbat̄ ip̄s.

Ter. cōmentī. LXV.

Amplius si vacuum est aliquid vlti-
cus r̄c. Q.6. XI.

Veritur nunc vndecimo: vtrū si vacuū esset graue moueret in ipso: r̄ arguit̄ q̄ sic: q̄ si vacuū eēt: r̄ in ipso eēt positū graue mixtū: vtriq̄ illud descēderet successiue p̄ resistētia intrinsecā quā b̄ret. ¶ *S*. oē corp̄ oū ē extra locū suū nālē mouet̄ vt sc̄ipit moueri ad illū: ergo si eēt aliq̄ graue extra locū suū nālē positū in vacuo moueret ad illū: r̄ p̄ns graue moueret in vacuo si eēt. s̄ ad locū sibi nālē si nō eēt ipedimētū. ¶ *S*. oē appetēs aliq̄ finē p̄sequitur illum cū nō fuerit ipedimētū: sed graue cū est extra locū nālē appetit eēt in illo tanq̄ in fine: igit̄ mouet̄ ad ipsū si nō eēt ipedimētū: p̄ hoc q̄ nō p̄t̄ seq̄ illū finē nisi p̄ motū. ¶ *S*. graue veloci^m mouet̄ per aerē: q̄ p̄ aquā p̄ hoc q̄ aer est subtilior r̄ minus resistit̄ q̄ aq̄: r̄ cū in vacuo nulla penit̄ eēt resistētia: vt q̄ graue optime deberet moueri i vacuo. ¶ *S*. si vacuo exite graue nō moueret̄ in ipso sequitur q̄ B solū eēt p̄ defectū resistētie: s̄z B nō: q̄ aliq̄ corpus luminosuz b̄n̄ illuminat aliq̄ spatium successiue: p̄ de corpe luminoso moto localr̄. r̄ t̄n̄ nihil plus sibi resistit̄: ḡ vt eēt q̄ graue simplex vel leue posset moueri i vacuo absq̄ B q̄ aliq̄ sibi resistat̄: s̄r̄ celū mouet̄ successiue: r̄ tamē mouēt̄ celū. s̄. intelligentie nihil resistit̄: vnde dicit̄ q̄ ad successionem nō requiritur resistētia: quare r̄c.

In oppositū vt eēt Ap. qui vult q̄ si vacuū eēt graue simplex nō moueretur p̄

hoc q̄ nō eēt rō q̄re plus moueret̄ ad vnā d̄fiaz q̄ ad aliā: eēt si vacuū eēt graue positū in ipso moueret̄ in istā ti. mō B iplicat̄ d̄dictionē q̄ mot̄ fiat i istā ti. ¶ *A*d istā q̄onē p̄ ridēdū ē sic v̄ba sonāt. z^m alr̄ formādo q̄onē r̄i dēdū est ad it̄tionē q̄rētū ipam: vt prius declarāf.

Quantū ad primū sit prima p̄. bec est falsa: si vacuū eēt graue moueret̄ i ipso. pbat̄: quia est vna conditionalis cui^m āns p̄t̄ eē vez̄ p̄nte exite falso: r̄ p̄ns ē falsa. āns p̄s: si p̄ p̄m̄ del totū q̄d ē iter late ra celi annihilaret̄: r̄ q̄ nlluz eēt q̄ue: tūc bec ē v̄a: vacuū ē: r̄ t̄n̄ bec ē falsa: graue mouet̄ i ipso. ¶ *S*. sic bec est falsa. Si vacuū eēt graue nō moueret̄ in ipso. p̄s: nā ē bec est vna p̄ditionalis: cui^m argumētū p̄t̄ esse verū p̄nte exite falso: q̄d p̄s: nā p̄ p̄m̄ dei p̄t̄ eē vacuuz mō p̄dicto: r̄ posset cāre de nouo vnū mixtū q̄d r̄ageret̄ p̄ca uū orbis lune: q̄d mouet̄ p̄ illū vacuū: tūc bec eēt v̄a: vacuū nō mouet̄ i eo. ¶ *S*. Contra. iste sūt due d̄dicioz. Si vacuuz cū eēt graue simplex moueret̄ i ipso: si vacuū ē graue simplex nō moueretur i ipso. r̄ sic nō vt q̄ ambe sint false cui^m oppositū dicūt p̄nes. ¶ *S*. R̄idet̄ q̄ non d̄ dicūt. Sed d̄dicioz istuz: si vacuū eēt graue simplex moueret̄ in ipso: ē ista: nō si vacuū ē graue simplex moueret̄ in ipso: r̄ ista est vera: nā significat̄ nō eēt sic: sicut significat̄ p̄ istā: si vacuuz est graue simplex mouetur i ipso: r̄ hoc est verum sicut patet satis r̄c.

Quantū ad 2^m q̄stio posset formari. Utrū si vacuuz esset graue posset moueri in ipso. Et tūc ad huc distinguēdū de vacuo duplr̄. p̄ mō p̄o corpe q̄d p̄ us erat plēnū: mō vacuū. v. g. si p̄ potētia del terra r̄ aq̄ annihilaret̄ aere r̄ igne r̄ celo manētib̄ dicerem^m aerē eēt vacuū: r̄ s̄r̄ totuz aggregatum ex aere: r̄ igne r̄ celo. ¶ *A*lio mō capit̄ vacuū p̄o spatio imaginato iter late ra vacui p̄ mō dicti recte sicut loc^m q̄nc̄ capif̄ p̄ p̄tinen te r̄ circūdate locatū: q̄nc̄ v̄o p̄ d̄mensione seputa ita p̄portionabilr̄ dicat̄ de vacuo. ¶ *S*. Tūc sit p̄ma p̄clusio accipiēdo vacuū p̄ mō. ad huc graue simplex posset moueri in ipso: p̄s hoc naz terra r̄ aqua destructa: sicut positū ē i casu p̄dicto: si aliq̄ graue poneret̄ ad speraz ignis descēderet successiue p̄ aerē vsq̄ ad p̄cauū aeris: p̄ B q̄ b̄eret sufficiētē resistētia in aere vacuo. ¶ *S*. accipiēdo vacuū z^m mō sic solet cōiter accipi i isto p̄posito: graue mixtū b̄n̄ moueret̄ i ipso successiue. p̄s B: nā sit v̄bū graue mixtū e^m grauitas sit sic duo: r̄ leuitas sic vnū: r̄ attigat̄ p̄cauū aeris ipm̄ descēdet successiue: do nec i isto vacuo mediū grauitat̄ ei^m sit mediū mūdi: p̄ B q̄ h̄z resistētia intrinsecā: h̄z. a. vnū gradū leuitatis icli nātē sursum: r̄ duos grauitatis iclinātes deorsuz. ¶ *S*. in aliq̄ casu graue mixtū veloci^m mouet̄ i pleno q̄ i vacuo. pbaturnā sit vnū mixtū ex terra sicut tria: r̄ aere sicut duo: r̄ sit totū annihilatū q̄d est infra sperā ignis: t̄c ponat̄ illud graue ad sperā ignis que resistat illi graui sicut vnū: tūc q̄ taz ex parte terre q̄ ex parte aeris est extra locū sibi nālē: r̄ tam ex parte terre q̄ ex parte aeris appetunt descēdere per ignē: r̄ sic tota potētia motiua est sicut gnq̄z: q̄z terr̄ tria r̄ duo aeris: r̄ soluz resistētia medy est sic vnū sicut positū est in casu: ḡ B mouet̄ p̄ ignē seu p̄ plēnū a p̄portione dupla: deide cū venit vbi ē loc^m nāl̄is aeris si nō eēt vacuū ille aer vt duo ic̄pit resistere terre vt tria: p̄ B q̄ aer appeteret̄ ibi manere: s̄z q̄ in illo mixto d̄n̄atur terra: illud mixtū vlti^m r̄ins descēdet ita q̄ tūc soluz terra mouet̄ r̄ aer resistit̄ ibi vbi p̄us in medio pleno mouebāt: r̄ sic illud mixtū vlti^m descēdet in vacuo a p̄portione triū ad duo q̄ est multo minor q̄ p̄portio dupla. r̄ p̄ns motus q̄ illam p̄portionē p̄sequitur: r̄ sic in vacuo ē multo tardioz: moe^m eiusdē

in eadē mixtū q̄ erat in pleno. s. p̄ ignez: vt si p̄prie volu-
mus loq̄ q̄ erat i medio resistēte: iuxta B̄ seq̄ q̄ motus
nālis alicui grauis p̄t ee velocior i p̄n̄ q̄ i fine. vbi. g.
nā sit vñū mixtū ex q̄tuor elemētis q̄d habeat vñū gra-
dū de igne: vñū de aere: vñū de aqua: r̄ q̄tuor de terra: r̄
totū p̄ter illud mixtū sit annihilatū q̄d est inter late-
ra celi: r̄ ponat̄ illud mixtū vbi erat ignis: tūc illud mi-
xtū descēdet a p̄portione septupla: p̄s B̄. nāz rōne vnus
gradus ignis appeteret ibi manē. Sed rōne q̄tuor gra-
dū terre: r̄ rōne vñi gradus aque: r̄ vñi aeris appetit
descēdere: descēdat: i ḡf a p̄portioe. 6. ad vñū. q̄ ē septu-
pla: q̄n̄ aut̄ p̄uenit vbi erat aer: tūc ē rōne aeris appetit
ibi manere: r̄ sit tā vñi gradus ignis q̄ vñi gradus aeris
resistunt alijs q̄n̄ gradib̄. s. q̄tuor gradibus terre vñi
gradui aque: r̄ sic solū: mouet̄ duo r̄ resistūt duo vbi p̄
mouebāt̄ se: r̄ resistebat solū vnus: ergo nūc motus est
tardior q̄ in p̄n̄: q̄ p̄portio minor. ¶ Deinde cuz illud
mixtū veniet vbi erat aq̄ incipiūt resistere tres gradus:
q̄tuor gradib̄: tūc. n. tā aqua q̄ aer r̄ ignis resistunt ter-
re: ita q̄ solū q̄tuor gradus terre manēt: r̄ alij tres gra-
dus resistūt. Et cū hui⁹ descēsus grauis sit mot⁹ nālis: se-
quit̄ motū nāle fuisse tardiorē in fine q̄ in p̄n̄. S̄z di-
ces: q̄d iḡf dicit̄ de cōi dicto. s. q̄ motus nālis est velo-
cior in fine q̄ in p̄n̄: p̄t dici q̄ hoc nāliter est verū de
motu graui r̄ leuii simpliciū: nō tñ de motu grauii r̄
leuii mixtoz. ¶ 4. s. si vacuū eēt grane simplex pos-
set moueri i ipso successiue. v. g. posito q̄ totū q̄d ē ifra
p̄cauū orbis hunc esset annihilatū excepto vno quo gra-
ui: vñi graui. v. g. pedale cuius vna quarta esset ab vna
parte mediū mūdi: r̄ residuū esset ab alia: tūc illud gra-
ue moueret̄ tā diū q̄ mediū eius fieret mediū mūdi: r̄
p̄ totū motū mouet̄ mior p̄ illū q̄ eēt ab vna pte medij
mūdi resisteret residuo: p̄ B̄ q̄ violēt̄ pelleret a me-
dio mūdi. oia ista intelligant̄ supposito q̄ a grauib̄ cir-
cūscribat̄ appetitus quo appeterēt replere vacuū si eēt
r̄ q̄ obtineat̄ appetitū eius nāle. s. appetitū essendi i lo-
eis suis p̄p̄is. ¶ Et sit z. s. bec: supposito q̄d iaz dictū
est: r̄ hoc totū q̄d est ifra latera celi eēt annihilatū expe-
pto vno graui q̄d tāgeret p̄cauū celi illud ifinitū veloci-
ter descēderet. p̄bat: q̄ plus q̄ i duplo veloci⁹ aliq̄
descēderet certa velocitate r̄ plus q̄ in q̄duplo veloci⁹
q̄ illud idē: r̄ plus q̄ i octuplo: r̄ sic in ifinitū pp̄ B̄ q̄ de-
scēderet sine resistētia tā ifriseca q̄ exifriseca. ¶ z. s. si
descēderet aliq̄ certa velocitate: tūc descēderet ab aliq̄na
certa p̄portione potētie motētis ad resistētia: s̄z hoc ē
falsū: falsitas p̄z ex eo q̄ nihil sibi resisteret: r̄ z p̄na ex
eo q̄ ois certa velocitas seq̄tur aliq̄na p̄portioe mouē-
tis ad resistētia salte in mouētibus nō volūtarijs. S̄z
dices: si graue simplex descēderet i vacuo ifinite veloci-
ter tūc graue simplex nō moueret̄ in vacuo: r̄ moue-
ret̄: cū ois mot⁹ fiat in tēpore tūc moueret̄ in vacuo in
tēp. r̄ per p̄ns nō in instāt: cū oppositū dicit̄ Ar̄. R̄ i
dicit̄ q̄ si descēderet in ifinitū velociter i vacuo r̄.
p̄cedo p̄sequētia: sed nego antecēdes. nō. n. dixi in que-
stione q̄ descēderet in ifinitū velociter: sed dixi q̄ in
ifinitū velociter descēderet. modo p̄ma est falsa: r̄ z
vera: nec p̄ma seq̄tur ad secūdā ex eo q̄ i p̄ma ly descē-
deret tenet̄ determinate: s̄z i sc̄da p̄fusa tñ: p̄pter B̄ q̄
B̄ syncategorema ifinitū in sc̄da p̄cedit̄: in p̄ma vō
subseq̄tur. ¶ Adhuc dices q̄ si graue simplex in ifi-
nitū moueret̄ in vacuo seq̄eret q̄ resistētia quātū
cūq̄ esset parua esset potētie in ifinite: hoc aut̄ est falsū.
p̄bat̄ p̄ntia: q̄ posset demere ab aliō simplici aliq̄na
gradu velocitatis: v. g. duplū ad illū r̄ quadrū ad secūdū
r̄ sic in ifinitū: r̄ sic posset demere a gradu simplici in

finitam velocitate: q̄ ipsuz mouet̄ in vacuo: sed hoc fa-
cere est potētie infinite: q̄ demere ab aliq̄ aliq̄ gra-
dum velocitatis est alicui potētie: r̄ demere ab ipso du-
plū: est maioris p̄ce: r̄ sic vltra. ḡ demere ab ipso ifinitā
velocitate est potētie ifinite. ¶ Pro solutioe istī argu-
mēti dico q̄ si aliq̄d ifinitū velociter mouet̄ cū resist̄:
tūc bñ p̄cedo q̄ illd q̄d faceret ip̄s finite velociter mo-
ueri eēt p̄ce ifinite. si vō aliq̄d i ifinitū velociter moue-
ret̄ sine resistētia: tūc dico q̄ illud q̄d faceret ipsum fi-
nite velociter moueri non oportet q̄ illud sit potētie
in ifinite: r̄ ex hoc ad argumentum.

Ad rōnes principales. Ad p̄mā ista bñ probat de
gradu mixto q̄ illud moueret̄ i vacuo
successiue: r̄ finita velocitate: r̄ B̄ dicit̄ vna s̄. ¶ Ad z.
p̄cedo an̄: vñ bñ p̄cedo q̄ graue simplex in vacuo inci-
pit moueri ad suū locū nāle: r̄ i ifinitū velociter moue-
tur ad ip̄s: s̄z nō seq̄. ḡ mouet̄ ad ip̄s i ifinitū velociter
ex eo q̄ arguit̄ a termino stāte p̄fusa tñ ad eūdē stāte de-
terminate. ¶ Ad 3.
dico q̄ cū illa rōne bñ fiat vltra s̄
q̄ alie p̄nes sibi repugnat̄. ¶ Ad 4.
salua ē in p̄cedēti
q̄ōne. ¶ Ad 5.
B̄ eēt pp̄ defectū resistētie r̄. Un̄ p̄ce-
do q̄ sic: r̄ cū dicebat̄ de corpe luminoso: dico q̄ si aliq̄d
corp⁹ luminosuz illuminat̄ aliq̄d spatij successiue quo
ad ptes quātitatias illius spatij: hoc nō est pp̄ resistē-
tia: sed pp̄ motū locale corpis luminosi: vel illū q̄d suc-
cessiue illuminat̄: r̄ cū dicebatur de celo dico q̄ ibi vo-
luntas intelligētie motētis tāto gradu velocitatis tenet̄
locum resistēt̄ e.

Questio. XII.

Vri si vacuū eēt aliq̄d posset moue-
ri in ipso velocitate finita seu
motu alteratiōis: Et arguit̄ p̄ q̄ nō motu
locali: nā si sic B̄ maxie videret̄. d̄ motu lo-
cāli mixtoz: s̄z B̄ nō: q̄ mixta nō mouētur
nisi ad motū eīnti p̄ducētis i ipso: s̄z nullū elemētuz mo-
uet̄ i vacuo velocitate finita: sic dictū ē i alia q̄ōne: r̄ B̄
pp̄ defectuz tā resistētie itriseca q̄ exifriseca: ergo ēt vñ:
q̄ nec mixtū. Et p̄firmat̄: nā capiat̄ vna portio terre pu-
re r̄ capiat̄ vñū plūbū q̄d sit graui⁹ ista terra: tūc illa nō
descēdit i vacuo velocitate finita: s̄z in ifinitū velocitate
descēdit: ḡ nec illud plūbū: ex quo grauius est descēdet
velocitate finita. ¶ z. s. si sic B̄ maxie videret̄ motu
alteratiōis: ex q̄ ad illū nō regnī resistētia exifriseca: s̄z
hoc nō: q̄ mot⁹ localis q̄ est p̄mus motū: nō posset fie-
ri i vacuo: ḡ videt̄ q̄ nec motus alteratiōis. ergo r̄.

In oppositū arguit̄. nā si eēt vacuū adhuc ho-
mines possent ābulare sup̄ terrā:
q̄uis aues nō possent volare: v̄z ē q̄ hoies nō diu pos-
sent ābulare pp̄ B̄ q̄ nō diu possent viuere pp̄ defectū
respiratiōis: s̄z si aliq̄ aqua calefacta poneret̄ i vacuo
ipsa alteraret̄ se ad frigiditātē p̄ore: ergo vñ q̄ tā mot⁹
localis: q̄ mot⁹ alteratiōis posset fieri in vacuo si eēt ex
alio: nā sicut dictū est in alia q̄ōne mixta possent moue-
ri i vacuo: q̄ hñt resistētia itriseca. B̄reuter dico q̄ nū
q̄ expt̄ sum⁹ vacuū eē. iō nō bñ scimus qd fieret si va-
cuū eēt: nihilomin⁹ vidēdū ē qd tūc fieret. vñ videm⁹
q̄ entia nālia mirabilr̄ patiunt̄ violētia ne fiat vacuū.
videm⁹. n. q̄ si aliq̄ fistula ponitur ad aquā: r̄ si extrahi-
tur aer de fistula q̄ aq̄ in seq̄tur ascēdēdo appetēs ma-
nere p̄tigua aeri ne fiat vacuū. ¶ 3. s. sic p̄. s. q̄ si deus
totū q̄d ē ifra duos istos pietes annihilaret: i ifinitū ve-
lociter istī duo pietes rarefierēt ad euitādū vacuū. p̄-
bat̄: nā dictū ē entia nālia appetere euitare vacuū: r̄ in-
clinant̄ ad B̄ ex eoz nā: vel ḡ appetit: vñ iclinant̄ ad B̄
finite vel ifinite: si ifinite velociter latera istoz p̄curre-
rēt r̄ sic bñ idētū: si āt solū finite seq̄ q̄ vñ ifinita maior
Alb. de sap.

¶ sit pō r appetit' istoz pietū posset tenē istos parietes ne pcurrerēt: r sic vt' finita posset pfluere vacuū: imo auget: vt si talis vt' maior pfluere istos pietes: mō hoc ē falsū ex eo q solū de' posset pseruare augere r facē vacuū. ¶ Sed dices nlls est appetit' ifinit' in istis iferionibus. g nō opz q si fieret vacuū q entia nālia mouētia ifinite appetit' illū euitare. ¶ Rūdet' pcedēdo q d factio nlls ē appetit' ifinit' i istis iferiorib'. nī si deus faceret vacuū: rē entia nālia ifinite appeterēt illū euitare: si dimitterēt sue nāe: r B ē qd cōit d' nāz i ifinitū abhorret vacuū: imo anīq' māeret vacuū celū descēderet r repletet. ¶ 2°. si ēēt vacuū iter celū r terrā: r ēēt aliq' superficie plana: aq' distās a cētro sup' quā ēēt due spere graues: vna. a. r alia. b. r a. ēēt grauior q' b. tūc q'cūq' v' r' pua quātūcūq' posset ifinitū facilt' mouē quālz istaz sperarum sup' ista superficie: probat': nā q'lz istaz spaz tāgeret illā superficiē i pūcto: r sic q'lz medietas pōderaret 3 aliā eq'lr sic duo pōdera i eq'libra: r cū q'lz excessus sufficiat ad motū: seq' quālz vturē quālibet istaz spaz in ifinitū facilt' posse mouē. Uex ē tū q' B nō ēēt i pleno: q' tūc pellētī nō solū resistēret vna spaz: s' ēēt aer: r sic i aere nō quātūcūq' pua vt' posset pellere r mouē istas speras. ¶ 3°. q'uis quātūcūq' pua vt' posset istas spaz mouē in vacuo: nulla tū vt' finita eq'li velocitate moueret magnā sic parūā: B declarat' in numerl': nā sit sic q' in spa. i. in. a. vna medietas trabat 3 aliā sic duo 3 duo r isup' pua puta. b. vna medietas trabat 3 aliā sic vnu 3 vnu: r sit pō sic vnu in maiori pportioe mouet pua q' magnā r p' pns veloci': vū mouet pua a pportione dupla: r magnā a pportioe sexgaltera: nā cū illa vt' icipit mouē pua: vna illaz medietatū pcurrit secū i mouēdo aliā: r cū q'lz illaz medietatū sit sic vnu tota p' parte motiua erit sic duo r resistētia sic vnu. mō duozum ad vnu ē pportio dupla: i motu at' spe magne pō total' pōe motiue ē sic tria resistētia sic duo. mō pportio triū ad duo ē pportio sexgaltera. ¶ 4°. si sit ēēt aliq' eq'libra suspēsa i vacuo pōdus mat' nō obstāte q' graue simplex descēderet successiue: p' B: q' q'uis nō hēret resistētiāz iferietā nec resistētiā extrifecā: quātū ēēt ex pte medy: tū hēret resistētiā extrifecā quātū ēēt ex pte pōderis 3 penfi. ¶ 5°. suspēsa aliq' eq'libra i vacuo r appētis duo b' pōderib' eq' grauib' graue quātūcūq' fuerit appōsitū vni fac' ipz descēdē. b' rō ē: q' q'libet excessus sufficit ad motū: vt' ut' sic nō ēēt i pleno vt' dicitū ē p' v' n' si q'libet istoz duoz pōdez ēēt graue sic duo r medius resistēt sic vnu: r vni istoz pōdez adderet sic vnu: nō p' B descēderet: al' r. nā a pportioe maioris eq'litat' fieret mot' sic p' B declarat' ē. ¶ 6°. si ēēt aliq' tabula trāsuersalr posita i vacuo supra quā poneretur vnu graue simplex spiciū descēderet supra ipaz successiue velocitate finita: p' B ex q' nō posset descēdē p lineā rectā descēderet natādo: r vna ps eleuaret aliā: r tūc illa ps q' eleuaret violēter teneret locū resistētiē. ¶ 7°. q'uis mas sa plūbea pōderaret plus i eq'libra q' aliq' aq' simplex: tū si abo ponerent i vacuo aq' i ifinitū velociter moueret vel descēderet: plūbū aut' descēderet successiue. p' B: q' plūbū q'uis nullā hēret resistētiā extrifecā: tū q'z es set mixtū hēret resistētiā extrifecā: aq' aut' nō hēret resistētiā nec intrifecā nec extrifecā. ¶ 8°. mixta p'ntis cōpōnis eq'lr mouent' i vacuo: s' nō eq'lr i pleno. p' p' B: ex q' ēēt p'ntis mixtiōis: p'ntis ēēt pportio motiue potētie sup' totā resistētiā in vno licet in alio: ex q' nō hēret resistētiāz nisi intrifecā: sed si descēderēt ex p'ntis p' p' portionib': tūc ēēt descēderēt ex p'ntis lib' velocitatib'. 2° p' B: nā sit vnu mixtū cui' grauitas sit sic q' duoz: r sit il

lud. a. deide sit aliud mixtū. b. c. grauitas sit sic q' duoz: r leuitas sit sic duo: tūc. a. r. b. sunt p'ntis mixtiōis. ponat' g' ad mediū resistēs sic vnu: p' B q' a. descēdit veloci' q' b. p' B: q' ex maiori pportioe pōe mouēt' ad resistētiā: cōputādo. n. resistētiā r extrifecā r extrifecā sit tota resistētiā. a. ē sic duo r pō motiua sic. s. i. b. vō tota resistētiā est sic tria r pō motiua sic 4°: mō maior ē pportio. s. ad duo q' sit pportio 4° ad tria. ¶ 9°. i vacuo polis ēēt alteratio si vacuū ēēt p' B: nā si ēēt vacuū r poneret ad ipz aq' calefacta: illa ab intrifecā alteraret se ad friditātē pōre. ¶ 10°. si vacuū ēēt nō ēēt polis i ipō alteratio ab extrifecā: nisi tē agēs r passū ēēt imediata: vnu eoz nō attigeret i reliquū: r B ēēt p' defectū deserētis r recipiētis itermedy actionē alic' istoz: r iō si vacuū ēēt iter nos r celū nō viderem' astra: nec astra nec celū: r B ēēt p' defectum medy p' qd' deberēt multiplicari spēs visibiles: r sit sit i ter te r me ēēt vacuū quātūcūq' ego clamare' tu nō audires nec videres me: B totū ēēt p' defectū medy r c.

Ad rōnes pncipales. Ad p'na dico q' q'uis mixtū moueat' ad motū elnti p' dicit' i eo: nō tū tāta velocitate sic moueret illū elntū si ēēt se paratū ab ipis. ¶ Ad p'firmationē ps ex q'ōne. ¶ Ad 2° dico q' imo aligs mot' localis fieret in vacuo si ēēt: vel saltē posset fieri: sic negādū ē illū qd' assumpt' i illa rōne: r ēēt q' nō q'lz mot' localis est cā r p'ntis motus alioz motuū: sed solū mot' circularis celū: nō opz si motus alterationis posset fieri in vacuo: ergo q'libet alter motus localis posset fieri in vacuo. sequitur r c.

Ter. cōmentl. LXIII.

Contingit autem r densari non in vacuum r c.

Vtrū condensatio r rarefactio sint poles. Et arguit' p' de condensatioe q' non: nā si ēēt polis: tūc vacuū ēēt polis: vel penetratio corp'oz: q' d' istoz ē icōueniēs: vt' p' B: ex p' dicit' r c. nā p' B: nā sit vnu corp' pedale r p' d' set ad subduplū ita q' i fine bore occuparet p' cāse tūc locū: sic p' B occuparet solū vna ei' medietas: tūc vna illaz medietatū igressa ē aliā: vel g' p' vacuū v' nō: si p' vacuū b' vnu p'positū: si nō facta ē penetratio: nec p' dicit' saltē vlr q' B sit factū p' poros repletos corp'ib' subtilibus ce dētib' i condensatioe: nā eluta nō hēt tales poros: r tū p'ntis condensatiō: nō vlr p' pōnē taliū poroz pōt cūitari vna p' postp'oz: s' v' opz ponē vacuū: v' penetratiōne corp'oz. ¶ 2°. p' condensatiōne ptes sūt p'pigores iactēs q' p'ntis g' condensatio alic' p'ntis sit polis: vt' p'ntis ei' p'pigus iactē r q' p'ntis vel q' nūc iactē sit polis: s' B ē falsū: ex eo q' cuiuslib' p'ntis ptes sunt imediate: r p'ntis nō p'nt' p'ntis iacere. ¶ 3°. si aliq' portio mae posset condensari q' d' oporteret si condensatio ēēt polis: pari rōne q'lz posset cōdēfari: s' B nō: q'z si q'lz posset condensari: ponat' i cē q' q'lz condensat' r cū tā p'cauū orbis lūe sit repletū totali masse mae p'ntis: seq' si q'lz ei' portio condensaret' q' derelinq'ret' vacuū iter latera celū: latera mae p'ntis postq' r recessū mae p'ntis a celo: celū nō posset iteq' p' B q' celū nō est mobile nisi mōm circulari. ¶ 4°. Sicut' q'nto argueret' sic de rarefactioe: nā si rarefactio ēēt polis: tūc aliq' rarefactibile posset rarefieri: r q' rōne vnu eadē rōne q' d' libz ponat' ergo in cē q' q'libet rarefactibile rarefiat. q' p'ntis sito vel corpa opz se penerrare: vel latera elōgare abin: uicē postq' tā p'cauū orbis lūe est totalr repletum. g' si q' d' libz ifra p'cauū orbis lūe rarefieri: tūc aggregatū ex oibus his q' sunt ifra p'cauū orbis lūe oporteret minore locū occupare. Sed hoc nō posset nisi celū exēderet: vel fieret

vel fieret penetratio corporum. ¶ 5°. nā vel densitas dicitur
 cum partes propinquius iacent: vel quod plus habet de materia sub eadem
 extensione: vel minori quam in densitas: si dicatur primum sequitur
 quod unus pugillus aeris est ita densus sicut unus pugil-
 lus aque vel terre. hoc autem est inconueniens: probatur. nā due
 medietates unius pugilli aeris ita propinque iacent sicut
 due medietates unius pugilli aquae vel terre: et sicut due quarte:
 vel due tertie: vel unius pugilli aeris ita propinque ia-
 cent sicut due quarte: vel due tertie unius pugilli aque: quod
 non videtur quod aliqd dicitur densius propter B: vel equatur densitas:
 alio quod partes eius propinquius iacent quam partes alterius. si autem di-
 catur secundum hoc: non videtur posse stare sine penetratione
 materierum: et per hoc videtur condensationem non esse pos-
 sibile: nisi per corporum penetrationem. ergo etc.

In oppositum est Aristoteles in ista questione. primum videndum
 est per aliquas rationes. 2° videndum est de modo per quem fit condensatio et rarefactio.

Quantum ad primum ista per rationes. Condensatio et rarefactio
 creio sunt motus per se motus localem illius
 quod rarefit vel condensatur. propter B. nā cum aliquis vadit: aerem autem se
 condensatur: ita quod partes aeris autem se mouent ad invicem et fiunt per
 pingiores quam prius erant absque aliqua alteratione a calido vel
 frido: et aer retro vadens rarefit: et ita sequitur illud ita quod partes
 illius aeris mouent ad invicem: et fiunt pingiores quam prius erant
 absque aliqua alteratione a calido vel frido: et aer retrou-
 dens rarefit: et ita sequitur illud ita quod partes illius aeris mouent
 localem ab invicem absque aliqua alteratione facta per calidum vel fri-
 gidum. ¶ 2°. nā si aliquis comburit stramina: vel ligna ex quibus
 generatur multus ignis operum aliqua corpora comprimuntur et condensantur
 absque B. nisi quod fiat per alterationem a calido vel frido factam
 in ipsis quod oporteat ea sic comprimuntur. propter ex eo nā aliter oportet
 ret corpora se penetrare: vel corpora latera celi extendi. ¶ 3°.
 B. idem propter B. vesica repleta aere vndique obstructa: que si
 comprimatur aer in ipso condensatur: et non nisi per motum localem.

¶ 2° ratione. Condensatio et rarefactio sunt per alterationem a calido vel frido factam. propter B. nā sic aliqua olla semiple-
 na aqua frida: et ponatur super ignem per calefactionem ipsius aque:
 aqua tantum rarefit quod tunc olla fit plena. Sicut si aliqua olla iam
 est plena aqua: et illa aqua intantum frigeretur quod congelaretur:
 facta esset condensatio per actionem frigidam intantum quod tali congelatione
 facta olla non maneret plena. Idem propter B. si una vesica ple-
 na repleta aere vndique obstructa ponatur prope ignem fit tanta
 dura quod per se comprimuntur non nisi per rarefactionem aeris in ea
 existit per actionem ipsius ignis. Deinde si vesica ponatur ad locum fri-
 gidum: intantum per comprimuntur: B. si vero ex alio: nisi quod aer ipsius ei
 est condensatur a frido: per quam condensatio facta non per occupare
 tantum locum sic potest. ¶ 3°. nā si ponatur una olla super ignem
 sic quod culus olle vertatur sursum: et os olle super ignem sic quod
 aer existit in olla calefiat: et deinde illa olla statim ponatur
 super aquam fridam: tunc per frigectionem illius aeris: ille aer
 tantum condensatur quod vix sufficit replere medietatem olle: et bu-
 bus signum est: quod illa olla sic posita super aquam intantum per me-
 dieratem repleta aqua: ascendebat continue sicut aer in olla
 condensatur: et sic ascendebat: ne fieret vacuum. ¶ 3° ratione. Quod
 rarefactio et condensatio aliquando non fiunt per alterationem sine ge-
 neratione: sed cum generatione. propter B. nā quoniam ex aqua fit aer tunc
 fit rarefactio: et non solum per alterationem verum et per generationem
 materierum: et sic condensatio cum ex aere fit aqua: sed non ad tantum
 gradum raritatis: vel densitatis potest fieri condensatio vel rare-
 factio per motum localem: sicut per alterationem: nec tanta per alte-
 rationem sicut per generationem: vnde per solam alterationem: aqua non pos-
 set rarefieri ad gradum raritatis aeris: nisi cuius hoc esset
 gradus aeris ex aqua. ¶ 4°. ratione. Quod quilibet condensabile potest condensari.
 propter ex quod nōis condensabile nā condensabile dicitur quod potest condensari.
 ex quo est: quod quilibet condensabile est condensabile. quod quilibet condensabile

bile potest condensari. ¶ Quinta ratio. Quod quilibet rarefactibile
 potest rarefieri: ista ratio propter illi modo sicut procedens. ¶ 6°
 ratio. Ipse est quodlibet condensabile condensari. propter ex eo quod hec
 est ipse. quodlibet condensabile condensatur operum remanere va-
 cuum inter cocam celi et convexum totius aggregati ex om-
 nibus que sunt infra cocam orbis lune: vel operum latera celi
 appropinquari ad invicem: quorum quodlibet est ipse. ¶ 7° ratio.
 Ipse est quodlibet rarefactibile rarefieri: propter verum procedens. Ex
 his sequitur quod si aliquid condensatur: necesse est aliquid rarefie-
 ri. sicut si aliquid rarefit necesse est aliquid condensari. propter B.
 nā si aliquid rarefieret nullo alio condensato aggregatum ex
 omnibus existit infra speram orbis lune: tunc fieret maius
 quam modo est: et per hoc oportet quod penetraret se corpora: vel
 quod latera celi plus extenderent. Sicut si aliquid condensatur et
 nihil rarefieret aggregatum ex omnibus que sunt infra or-
 bem lune fieret minus quam modo est: et tunc vel derelinquere-
 tur vacuum: vel oportet latera celi insequi: quodlibet isto-
 rum est inconueniens: et propter hoc cum aliquid rarefit necesse est
 aliquid condensari: et cum aliquid condensatur necesse est aliquid ra-
 refieri ad istum finem ut aggregatum ex omnibus quod sunt infra or-
 bem lune continue maneat equaliter extensum etc.

Quantum ad 2° est sciendum quod densitas alio dicitur
 quod sub equali extensione vel minori
 habet plus vel equaliter de materia quam illud respectu cuius dicitur
 densitas. Illud autem dicitur rari alio quod sub equali vel maiori ex-
 tensione habet minus vel equaliter de materia quam illud respectu cuius
 dicitur rari. verbi gratia de per: unus pugillus terre dicitur densior quam
 unus pugillus aquae: quod sub equali extensione habet plus de materia: sicut
 unus pugillus terre dicitur densior quam aggregatum ex per. pugillis
 aquae: quod sub minori extensione habet equaliter de materia: tantum enim
 est de suba materia in uno pugillo terre: sicut in decem pugil-
 lis aquae. Exemplum scilicet: unus pugillus aque dicitur rarior
 uno pugillo terre: ex eo quod sub equali extensione habet mi-
 nus de materia: sicut aggregatum ex per. pugillis eque dicitur esse
 rarius uno pugillo terre: propter hoc quod sub maiori extensione
 habet equaliter de materia. ¶ 2° sciendum quod aliquid dicitur densius
 modo quam prius: propter hoc partes eius propinquius iacebant. Sed
 dicitur rarius modo quam prius: propter hoc quod partes eius remo-
 tius iacent quam prius iacebant: et hoc intelligi deducta sub-
 tractione: vel additione materiae: sic ergo visum est quare
 aliquid dicitur densius alio: et sicut visum est quare aliquid dicitur
 rari alio: vel rarius modo quam prius erat. ¶ 3° sciendum est
 quod rarefactibile et condensabile quedam sunt mixta: que
 dicitur sunt simplicia: mixta solent poni porosa mixta poros
 repleta quibuslibet corporibus subtilibus de facili cessibilibus
 et cedentibus in condensatione et approximatione partium
 ad invicem talium corporum: et in rarefactione talium quedam
 corpora subtilia: sicut aer intrat tales poros propter hoc poros
 non est difficile saluare rarefactionem et condensationem cor-
 porum mixtorum: sed difficilius est saluare ista de corporibus
 simplicibus non porosis propter hoc quod aliquibus difficile vi-
 detur: quoniam talia condensantur: et sicut mixta quam prius erant si-
 ne penetratione corporum: et sub ingressu unius in reliquum.
 ¶ Istis notatis sit prima ratio. Condensatio corporum poroso-
 rum non fit absque recessu aliquorum corporum ab ipsis. propter B. quod
 talia corpora sunt porosa mixta poros in quibus sunt corpora
 subtilia cessibilia: et talia cedunt in approximatione par-
 tium illius corporis ad invicem vel ad minus mixtorum condensan-
 tur. Et ideo magis verificando rationem condensatio corporum
 non simplicium non fit absque recessu aliquorum corporum sub-
 tilium ab eis: vel condensatio talium corporum subtilium propor-
 tionaliter suo modo de rarefactione corporum mixtorum
 porosorum. ¶ 2° ratio. Condensatio corporum simplicium non po-
 rosorum fit sine recessu talium corporum subtilium ab ipsis et
 sine condensatione talium. propter B. ex eo quod in corporibus simpli-

cibus nō potiss nō sunt talia corpa subelīa alteri? rō nis ab illis corpb' simplicib' cōdēfabilib' pportiona liter dicat suo mō de rarefactione corpoz simplicius vidēz: q' talia corpa simplicia rarefiūt absqz aduētū r subingressū corpoz subelīa in poros ipsoz. p' B ex eo q' nō hnt poros. ¶ 2° cōlo. p' dēfatio sit p motū ptiū cō dēfabilib' adinūicē. p' B: qz sicut oēm est: aliqd of den sūs mō q' prius: qz ptes ei' ppingus iacent q' p'us ia cebant. sed hoc non pōt fieri sine motu p'dicto. g' opz si aliqd est p'dēfatiū: q' ptes eius p'us moueant adinūicē r p' p'ns cōdēfari nō est nisi ptes p'dēfando moueri ver sūs inūicē: r B itelligēdus est de p'tibus mediatis: ptes enim q' sūt immediate nō possunt esse ppingozes: r p' p'ns nō possunt moueri adinūicē: s' p'rib' mediatis qui buscūqz datis ille possunt moueri adinūicē: r fieri p' ppingozes: r igit' p'dēfatione facta ptes q' erāt imediate nō sunt ppingozes mō q' p'us: sed ptes mediate bñ: qz mediū qd erat inter eas factus est mīn': r vna eaz est mota versus aliā: r talē motū p'tiū mediatāz adinūicē per minorationē medij itercepti iter ens: p' hoc q' mae nō repugnat stare sub minoz vel maiori extēsiōe absqz pōne vacui: r absqz subingressū r penetratione corpoz pportionalr dicat suo modo de rarefactione. ¶ Circa dicta dubitat' vtz in oī rarefactiōe rarefacti bili acgrāf vna res noua: r in oī p'dēfatione p'dēfabili deperdat' vna res antiqua. vbi grā: vt cū aq' pedalis ra refacta est q' facta est bipedalis opz ponere i aqua illa: aliquid rē quā p'us nō habuit: r s'lr cū aq' pedalis p'dēfata est q' facta est semipedalis oporteat ponere. q' aq' p'us aliqd habuit qd mō nō hz. ¶ Ad istā dubitationē isti cōponūt oēm quātitatē eē distinctā: r s'iderēt q' sic: vñ cū aq' pedalis quātitatis p rarefactionē facta est bi pedalis dicerēt ipaz bñe aliquid rē quā p'us nō habuit. s' extēsiōne bipedale: quā ponūt eē rē distinctā r supaddi tam substantie extēsiōe: suo mō dicerēt de p'dēfatione: r ad Ap. dicerent cū dicit in isto quarto rarefactionē pos se fieri nulla re noua adueniēte: r p'dēfatio nulla re an tiqua recedente: q' p' hoc Ap. intēdit ponere differētiā iter rarefactionē: r augmētationē. p'prie dictā: r p'dēfatiōne r diminutionē p'prie dictā: ita q' sicut ipsi dicūt. Ap. intelligit B sic q' rarefactio sit nulla re adueniēte noua: vtz est ab extrinseco sicut oportet in augmēti tatiōe ibi: enī opz aduenire cibū ab extrinseco nō bñlo min' rarefactio sit aliq' re noua adueniēte p' educatiō nē illi' rei de po' mae. s' noue quantitatis. pportionalr suo mō dicunt de p'dēfatione: r diminutiōe p'prie di cta. s' breuiter ista responsio nō valet ex eo q' supponit extēsiōne r quātitatē eē rē distinctā a re extēsiā r quā ta r B sup pmo bui' iprobatū talr qualr. ¶ Dōm est g' aliter r cūz Ap. r sine glosa q' rarefactio pōt fieri sine aliq' re noua acq'sita: r p'dēfatio sine aliq' re antiq' dep dita. nā rarefactio pōt fieri p solā elongationē p'tium adinūicē: r cōdēfatio p solā approximationē p'tiū adinūicē: mō ista pōt fieri sine acquisitione vel deperditōe ali cui' rei supaddite rarefactio. vel p'dēfatio. S' dices: g' cū aq' p rarefactionē facta est bipedalis est p'cise eadez q' p'us: nec mō aliqd bz qn p'us habuerit cūz erat pedalis. pcedo: s'z tūc arguit sic: q'qd est B mō p'us erat: s'z bi pedale B est mō. g' bipedale B p'us erat: pcedo: nego tñ q' hoc p'us erat bipedale: nec hoc pcludit argumentus.

Ad rationes

pncipales. Ad pma p' p'positiō nē r s'lr ad scōm: nā quīs partes cōtinui imediate nō possunt ppingus iacere q' p'us ia cebāt: tñ ptes mediate bñ p'nt rē. ¶ Ad 3^{am} s' rē. conce do: r p'ns pcedo: q' q'libet pōt cōdēfari: nego tñ q'

pole sit quālibet p'densari. Et cū dicebatur: si quēlibet pōt p'dēfari ponat in eē: placet mibi: s'z dico q' non o'z ponit in eē p istā quēlibet p'densat: sed o'z ponit p plures singulares vt per istas: bec portio p'densat: r illa portio p'densatur: r illa: r sic de alijs: mō quēlibet istarū singu lariū est pōlis. ¶ Ad 4^{am} dico pcedendo q'libet posse rarefieri: nego tñ q' pole sit q'libet rē. recte sicut dice bat ad pcedētē. ¶ Ad 5^{am} dico: q' idē bñ of densus q' prius erat: qz partes ei' p'pinquius iacent q' p'us. s'z cūz aliqd dicim' densus in cōparatiōe ad aliud: tūc dicit' densus qd sub equali vel minoz extēsiōe bz plus vel eqliter de mā q' illud: nec opz p' hoc ponere penetra tionē maez r extēsiōne pluriuz maez: vt p' ex dictis.

Tex. cōment. XCIII.

C De bis igitur que insunt ipis: tot opposita sunt rē.

Intra capitulū de tēpore q'rit: vtrū t'pus sit motus celi: r arguit q' nō: t'pus non est. ergo non est motus celi: p'ntia tenet ex eo: q' ex opposito p'ntis inferit' oppositum antecēditis: antecēdes pbat. nā illud non est cuius ptes nō sunt: s'z ptes t'pis nō sunt. ergo maior est nota ex eo: q' ad esse totus regit' eē suaz p'tiū: minor pbat. nā ptes tēpore sunt p'teritū r futurū: s'z nul lum istoz est. nā p'teritū nō est sed fuit: s'lr futurū nō est: sed erit. ¶ 2°. t'ps nō est motus: ergo t'ps nō est mo tus celi. p'ntia tenet sicut p'us: antecēdes pbat multipli citer. p'imo qz mor' nō inuenit' nisi apud motū. t'pus aut inuenit' apud motū r apud quiescentia. S'cō q' sic se habēt q' vñū multiplicatur ad multiplicationē mo top: r reliquū nō: vñū nō est aliud: sed motus multipli catur ad multiplicationē motoz: t'ps aut nō. ergo t'pus nō est motus. maior est nota: minor pbat: qz quot sunt mota: tot sunt motus: sed nō tot sunt tempora ex eo: q' oīum est idē t'ps: sed qz nō oīum est idem motus. g' rē. Tertio. nā motus est subiectiue in mobili: t'ps autē nō: sed eōuerso mobile est in t'pe. ergo t'ps nō est motus. Quarto. oīs mor' est velox: vel tardus. t'pus autē nec est velox: nec tardū. ergo maior est nota ex cōi mō loquen di: minor pbat: qz t'ps nō diffinit' tempore: sed velox r tardū diffiniūt tēpore. ergo tēpus nō est velox: nec tar dū. maior est nota ex diffinitōe tēpore in q' nō ponit' t'ps: sed velox vel tardū: minor p' ex diffōne. veloci tas: r s'lr ex diffōne tardit' in qbus ponit' t'pus. vñ velox diffinit' sic: velox est qd in pauco t'pe multum p'transt' de spatio: tardū est qd paruz p'trāst' de spatio in mul to t'pe. Quinto. mor' est qdā p'tinū: t'ps autē est qdāz discretū: nullū autē discretū est p'tinū. g' t'ps nō est mo tus: r q' mor' sit quoddā p'tinū. p' p' Ap. 3° bui' q' autē t'ps sit qdā discretū: hoc p' per Ap. in 4° buius: tēpus est numerus: oīs autē numerus est quātitas discreta. ¶ 3° ad pncipale: si t'ps esset motus celi sequeret' q' t'ps esset mensura motus alterationis: sed hoc est falsuz ex eo q' cuiuslibet motus t'ps est mēsurā: p'ntia pbat: qz mēsu ra r mēsuratū debent esse vnigenia r eiusdē rōnis: mō si t'ps esset motus celi: tūc tempus esset motus localis sed motus localis nō est vnigenius cū motu alteratio nis. r per p'ns nō pōt esse eius mensura cū motu altera tionis qd intendebat. ¶ Quarto sequeret' q' t'ps esset circularis. sed hoc est falsuz: p'ntia tenet ex eo q' motus celi est circularis seu circularis: falsitas p'ntis probat: qz si tempus esset circularis nō q'z p' t'ps esset t'ps: sed hoc est falsuz: p'ntia tenet: qz nō q'z pars circuitiōis est circuitiō. ¶ Quinto. si sic sequeret' q' cessante motu ce li cessaret

li cessaret tps: et retardaret vel velocitate motu celi velocitaret vel retardaret tps. pns est falsu: qz tepoz nō ptingit velocitari nec tardari nec auferrī: pntia tenet de se. ¶ Sexto a multis percipit tps a qbus nō pcipit motus celi. g. rē. pntia est nota de se. antecedens pbat: qz ab incarceratis nō pcipientib⁹ diē neqz noctē pcipiuntur tps: et tñ ab illis nō percipit motus celi. ¶ Septio Ap. dicit q tps est in celo et in mari et in terra: sed nō in oibus his est motus celi: qz nō in mari nec in terra: et p pns motus celi nō est tps. ¶ Octavo. nō est idē mot⁹ celi vbiqz: et tñ est idē tps vbiqz. ergo rē. pntia tenet. 2. pars an recedentis est Ap. in isto quarto. S3 pma pars declarat: qz qñ hic est ortus solis tūc alibi est occasus: mō ortus et occasus sunt motus celi: ergo nō est idē motus celi vbiqz: quod fuit probandū rē.

In oppositum est Ap. in isto quarto. In ista qōne pmo vidēdū est an bec sit pcedenda: tps est. 2. vidēdū est an tps sit motus. 3. vidēdū est quis motus sit tps an motus celi sit tps.

Quātum Ad pmiū sit pma pclusio: qz bec est pcedenda tps est. pbat: oē pns est: aliqd tēpns est pns: g tps est aliqd: et p pns tps est: maior est nota ex qd nois pntis: minor ps ex eo q tempoz aliud pteritū: aliud futurū: aliud pns. cōfirmat: naz cōiter tales cōcedunt dies lune est: filr annus est: dicitur eniz hoc esse in anno pntis: mō dies annus mēsis sunt tpa. Ex hoc seqt banc esse pcedēda. a. r. b. sūt: et tñ nec. a. est: nec. b. est. pbat. nā sit. c. tps pns: et sit. a. vna ei⁹ medietas r. b. alia: tūc. c. tps pns est p pconē: et p pns. a. r. b. sunt ex eo q. c. est. a. r. b. et tñ: nec. a. est: nec. b. est: qz a. nō est: s3 fuit: similt. b. nō est sed erit: et hoc requirit ad eē successiuoz. i. incōpossibilitas ptiū suarū: nihilominus nō est de pmanētib⁹: vnde si. c. esset pmanēs optime sequeret. c. est. ergo a. est. filr. c. est. g. b. est. Et nota q pro tpe pnti possumus vti pno vel magno tpe fm q nobis placet: vñ aliqñ p tpe pnti vtimur vna hora: aliqñ die: aliqñ mense: aliqñ anno: sed tñ cōiter p tpe pnti solemus vti tanto tpe in quāto proferimus nostras ppositiones. verbi gra dicendo: hō est aial: in quāto tpe pfero istā ppositionē in tanto tempore vtoz tempore pntenti: et bec de articulo primo. et sequitur.

Quantum Ad 2. sit pma pclo q tps est mot⁹. pbat: mensura et mēsuratū debent esse vnigenia per Ap. in isto quarto: ita q pondus mensuraf pondere: et magnitudo magnitudine: et mot⁹ motu: et sic de alijs vt dicit ibidē: sed motus mēsuraf tpe. ergo tps est motus. ¶ 2. pms et posterius in tpe sunt motus per Ap. in ista: sed pms et posterius in motu sunt motus: sunt enim ptes mot⁹: ergo tps est motus. ¶ 3. cuiusqz cōpetit diffinitio alicuius et diffinitū: s3 tepoz cōpetit diffinitio mot⁹: ergo tps est mot⁹: maior est nota: minor ps ex eo: q tps est actus in quadā successione existens: et p pns est act⁹ entis in potentia ad vltiores succesum et cū tendētia cōtinua ad illā: et p pns est act⁹ entis in potētia: fm q in potētia. ¶ 2. pclo. nō obstante q oē tēpus est motus: tñ iste termin⁹ tps et mot⁹ hnt se sicut subm et ppta passio: vñ Ap. dicit tps eē pptiaz passionē mot⁹: pbat conclusio: qñcumqz sunt aliq duo termini supponentes p eadē re: quoz vnus est magis cōnotatiuus q̄ ali⁹ hnt se adinucē sicut subm et ppta passio: et si sunt verificabiles de se inuicē cōuertibūter se hnt sicut subz et ppta passio: ps de hoie: et de risibili: sed nūc est ita q isti duo termini tps et mot⁹ supponūt pro eadē re per pconē pcedentē: et hic terminus tps est magis cōnotatiuus: q̄ hic terminus mot⁹. ps hoc qz vl

tra cōnotationē huius termini mot⁹: addit esse numerum vel mensurā ipsius motus: quare rē.

Quātum Ad tertium dī pmo: q tps est mensura mot⁹. ¶ Primo pmitto aliquas conditōnes: que requirunt ad hoc: q aliqd sit mēsuratō: deinde ponā pcones: vñ ad hoc q aliqd sit mensura: plura requirunt. ¶ Primo q sit vnigeniū mēsuratō fm q est pole. ¶ 2. regri: q ipm sit notū: et notū mēsuratō: vñ si diceret mibi: ille pānus est decē vna: et ego nescirē que mēsurā esset vna: nec vidissem q mēsurā eēt vna: tūc nō notificaret mibi quātitas illi⁹ panni. ¶ 3. requirit q sit cōe et famosus: qz alr vn⁹ per hoc nō posset notificare quātitatē mēsuratī. ¶ 4. requiritur q sit inuariabile: et certum: et pctū fm q pōt: vñ si cōiter pedes hoz essent multū ineqiales nō esset bona quantitas pedalis. ¶ 5. requirit: q sit minimū nō simplr: s3 fm sensum: sicut est granū: vel fm vīus sicut est scopa pnta quarta: et hoc diuersimode fm diuersitate reruz mēsuratā: vñ quāto aliqd est minus: tanto per ipsam plura possumus mēsurare p replicatiōes ei⁹: vñ possumus mēsurare pintā p scopā: qz due scope faciūt pintā: sed p pintā nō possum⁹ mēsurare scopā: et sic de alijs: et id ad hoc vt aliqd sit mēsurā regri q sit minimū vel fm sensum: vel fm vīus. et si sint plures cōditōnes non requirunt de necessitate oēs nisi ad mensurā optimā: et quanto plures et pncipaliores tanto mēsuratio est melior et certior. ¶ Tūc sit pma pclo. qlibet mot⁹ a nobis cognoscibilis pōt esse tēpus. pbat: qz p quēlibet motū a nobis cognoscibile possumus vñ aliū motū mēsurare. ergo pclusio vera: pntia tenet ex eo: q esse mensura motus est esse tps: an ps per oparios: q tpe occurratōnis solis p suos mot⁹ et opatiōes factas cognoscūt an sit hora sexta: an meridies. et sic motib⁹ suis mensurant motū celi: vel vñ aliū motū. filr de nocte p mot⁹ horologioz mēsurant alij mot⁹. ¶ 2. pclo. ignorantibus motū celi: mot⁹ celi nō est tps. pbat. nā ad hoc q aliqd sit tps requirit ipm eē mēsurā alicui⁹: puta motus: sed ad h q aliqd sit mēsurā: regri q sit cognitum et certū. ¶ 3. pclo. oīs mot⁹ celi pōt eē tps: et tps pncipalissime dicitur: pbat. nā sicut dicitur est mēsurā: est de rōne tps: et qz mot⁹ celi est vnigenius oī duratiōni successiue: et qz vnigenitas regri ad mēsurā: sequit q mot⁹ celi cuiuslibet duratiōis successiue pōt eē mensura: et p pns tps. Scdo ps hoc ex eo: q mot⁹ celi est notissimus et famosissimus et cōisim⁹ appetēs oib⁹: vel saltem pōt apparere oib⁹ vel saltē plurib⁹. 3. ex alio: qz est regularis. 4. qz pms. 5. qz minim⁹: qz veloci⁹: mō bec oia requirunt ad eē mensurā: que est de rōne tps: sequit ex his nullū aliū motū eē ita pncipalr tempus sicut est mot⁹ celi: qz nulli alteri motui pueniūt ita pncipales cōditōnes mensure sicut motui celi. ¶ 4. pclo. apud vulgares maxime mot⁹ solis dicit tps: qz ille est eis notissimus. ¶ 5. pclo. aliqb⁹ motus lune dicit tps. ps hoc. nā aliq distinguūt tps p annos lunares: et illis mot⁹ lune est tps. ¶ 6. pclo. mot⁹ ppinqu⁹ octane spere nō est tps: et h: ille mot⁹ q est in centū quinquaginta annis pntā sitar solū vn⁹ gradus ps h ex eo qz ille est ignot⁹: et per pns ei nō cōuenit rō mēsurē: et p pns nec rō tps. Et si dicat tñ tps dī eē pms mot⁹: mō mot⁹ octane spere dī pms: dico pcedēdo q tps est mot⁹ celi: et h si p pimum motū itelligim⁹ motū diurnū: vñ ille mot⁹ est tps: fm motū illius pntis celi: q est nobis magis not⁹: sic est motus solis. Ex his oib⁹ pōt pcludi q tps pncipalissime dicitur est solū de motu locali diurno sic dicitur est: tps vō min⁹ pncipalr dicitur bñ dī de quocūqz alio motu: qz quē

vnā aliū motū mensuramus: sicut motum horologij.
Ad rōnes principales rē. p^a soluta est in 2° art^o.
 ¶ Ad 2^{am} tps nō est mor^o: negat: rē cū
 pbat pmo tps iuenit idē apud oīa tēporalia sūt exītia:
 cōcedo tanq̄ mētura extrinseca. Et cū dicebat nullus
 mor^o inuenit idē apud oīa mobilia: nego: imo mor^o ce-
 li inuenit idē apud oīa: nō q̄ oīb⁹ inheret subiectiue:
 sed iuenit apud oīa tanq̄ mētura cōis apud mēsurata.
 ¶ Ad 3^{am} cū dicit illa que sic se hnt q̄ vno multiplica-
 to rē. potest solui istud sic pcedens: vn̄ q̄uis distinctus
 mor^o sit in distincto mobili subiectiue: tñ vn̄ illoz pōt
 esse oīum illoz mētura cōis. ¶ Ad 4^{am} oīs mor^o rē. s; z
 velox nec est velox nec tardū: nego: vep est tñ q̄ ista noīa
 velox rē tardū nō pueniūt tēpori ea rōne qua est tps: s; z
 ea rōne q̄ est mor^o: rē iō q̄uis ista tps est velox vel tar-
 dū sit ita vera sicut ista mor^o est velox vel tardus: tñ p^a
 est impropria: rē scōa est ppua. S; cū pbat. tps nō est ve-
 lox nec tardū: q; velox rē tardū diffinit tpe: rē tps nō dif-
 finit tpe: ergo tps nō est velox neq; tardū: dico q̄ for-
 ma argumēti nō valet: sicut nec ista simū rē aequilinum
 diffinit nalo. nalus aut nō diffinit nalo: q̄ nalus nō est
 simus neq; aequilinus: ecce p̄similē formā arguēdi vbi
 pmissē sūt vere: rē conclusio falsa: nisi tunc termini conclusio-
 nis capiant s; suppositionē simplicē vel mālē: rē s; z
 talem suppositionē ēt bñ cōcedo tps. i. istū terminū tē-
 pus nō ēt istū terminū velox nec tardū. rē cū Ap. in isto
 quarto posuit istam rōnē loquebat disputatiue rē non
 determinatiue. ¶ Ad 5^{am} tps est q̄dā discretū rē. p̄ce-
 do totū: rē negat: q̄ igit tps nō sit motus: ppter hoc q̄
 res que de se rē s; z suā nām est p̄tinua p̄ aiām signantē
 vnā et p̄tē extra aliā rē facientē discretionē inter illas
 dicit discretā. ¶ Ad 3^{am} principale si tps rē. negat conse-
 quētia: rē cū dicebat mētura rē mēsuratū debēt esse vn̄
 genia. dico q̄ mor^o celi rē mor^o alteratiōis bñ sunt vn̄
 genia tanta vnigenitate quāta requirit iter mensuras
 rē mensuratū. vnde quilibet illoz est vnigenus alteri:
 quātū ad successiōnē: rē quātū ad illā sunt cōparabiles
 adinueniē. ¶ Ad 4^{am} sequeret rē. cōcedo: rē cū argueba-
 tur q̄ nō: q; quelibet pars tēporis est tps: sed nō quelibet
 pars circuitio est rē. dico q̄ forma nō valet. p̄s hoc.
 nā nō sequit quelibet pars substantiē est substantia: sed
 nō quelibet pars boīs est bō: q̄ nulla substantia est bō:
 patet q̄nē esse falsam p̄missis existētibus veris: s; rē
 in alio qlibet ps tps est tps: nō qlibet pars anni est an-
 nus: ergo nullū tps q̄d est ps anni est annus: iterū p̄clo
 est falsa rē p̄missē vere: q̄rē rē. ¶ Ad 5^{am} dico p̄cedendo
 si celū quiesceret: rē nullus alius esset motus: rē pro tunc
 etiā nullū eēt tps rē ergo s; m̄ fidē n̄ram ante creationē
 celi nō erat tps: rē iō q̄uis poneremus creationē mundi:
 dī: tñ possem⁹ istā p̄cedere ab eterno fuit mundus. i. oī
 tēpore fuit mundus: nunq̄ enī fuit aliq̄d tēpus: quin
 in illo esset mundus: ex quo ante creationē mundi non
 erat tps: ppter hoc q̄ tūc nō erat motus celi q̄ est tps.
 vterius cōcederē q̄ si motus celi retardaret: vel velo-
 citaret: q̄ tunc etiā tēpus velocitaret: vel retardaret.
 ¶ Ad 6^{am} dico q̄ illi q̄ sunt in tenebris: sicut sunt icar-
 cerati rē sicut sunt ceci: quis nō p̄cipiant tps principalr
 dictū sicut motū celi: p̄cipiunt tñ tps minus principalr
 dictū sicut aliquos mor^o inferiores: per quos alios mo-
 tus mensurant: rē illi vtanē alijs motib⁹ a motu celi p̄
 tēpore. ¶ Ad 7^{am} dico q̄ imo mor^o celi est vbiq; s; z b
 improprie ad istū intellectū: q̄ vbiq; vbi sunt tēpora-
 lia siue sint in mari siue in terra sunt mēsurabilia mo-
 tu celi quo ad eoz durationē successiuam: ita q̄ vbiq;
 motu celi possumus vi tanq̄ mētura. ¶ Ad vltimaz

nō vbiq; est idē motus celi: q; nō vbiq; est idem ortus
 rē occasus solis: dico q̄ imo idē motus celi qui est ortus
 solis in vno orizonte est occasus eiusdem in alio ita q̄
 ille motus absolutus est idē: sed quo ad diuersos orizō-
 tes bz diuersa noīa: in vno enim orizonte ortus: in alio
 vno occasus: sicut si idēz bō in flandria vocaret⁹ for. rē in
 italia plato. s; dices quo tu p̄cedis istā tps est mor^o celi:
 cū tñ Ap. in isto quarto negat istā tps est motus: dico
 q̄ Ap. negat illā nō tanq̄ falsam: sed negat eam eē qd
 ditatiua: vñ sicut ista risibile est homo nō est qdditati-
 ua: ita nec ista tps est motus. rē cū Ap. dixit istā tps non
 est motus: nō intendebat aliud q̄ iste terminus motus
 nō est qdditatiue p̄dicabilis de isto termino tempus.

Ter. cōment. CI.

Quando quidem igitur tanq̄ vnum ipsuz nunc rē.

Veritur. Utrū diffinitio tps sit bo-
 na q̄ dicit tps est nūerus
 motus s; m̄ prius rē posteri⁹: rē arguit q̄ non:
 tps nō est numerus: ergo p̄ntia tenet: ante-
 cedens probatur: q; oīs numerus est q̄dāz
 discretū: nullū tps est discretū: ergo maior est nota:
 minor pbat: nullū p̄tinuū est discretū: oē tps ē p̄tinuū
 ergo nullū tps est discretū. ¶ 2° illa diffinitio non est
 bona: que nō cōpetit oī p̄tenti sub diffinito: bec est bñ.
 ergo maior est nota: minor probatur: q; p̄dicta diffini-
 tio nō cōuenit tēpori infinito. i. eterno. ppter hoc q̄ tē-
 pus infinitum nō est numerus: p̄ hoc q̄ oīs numerus
 est finitus ex eo: q; oīs numerus est numeratus: vel nu-
 merabilis: itale aut nō est infinitū vt dictū est 3° bui⁹.
 ¶ 3° si tēpus esset numerus: aut esset numerus quo nu-
 meramus: aut numerus numeratus: non p̄mū: q; tunc
 tps esset actio aīe: actione enīz aīe numeramus: p̄ntis est
 falsum: nā dictū est q̄ tēpus est motus celi: motus aut
 celi nō est actio aīe: nec pōt dici 2°. nā sic quilibet mo-
 tus rē etiaz quies esset tps ex eo q̄ qlibet illoz pōt eē
 numerus numeratus. ¶ 4° si tēpus esset numerus se-
 queret q̄ dīe numeri essent differentie temporis: oīs
 est falsum: falsitas ps: quia differentie numeri sunt par
 impar: mō par rē impar nō sunt differentie temporis: ex
 eo q̄ differentie temporis sunt p̄teritum rē futurum.
 ¶ 5° si tempus esset numerus sequeret q̄ aīa numerā-
 te nō exīstente nō esset tps: hoc aut est falsum: pbat
 p̄ntia quia cum aīa numerans nō est numerus nō est:
 ex eo q̄ tūc distinctio nō est: mō si tps esset numerus
 sequeret q̄d dictum est. ¶ 6° cum oīs numerus sit mē-
 sura: sequit q̄ si tempus est numerus q̄ tps est mensu-
 ra. Sed probō q̄ nō: quia si tempus esset mensura hoc
 maxime esset motus: rē nō maiori ratione vnus q̄ alte-
 rius: ex eo q̄ oīs motus est mēsurabilis tempore: sequet
 rē q̄ tempus esset mensura cuiuslibet motus: conse-
 quens est falsum: q; sicut est tēpus ponitur esse motus
 celi: sed motus celi nō est mēsurabilis cuiuslibet mo-
 tus ex eo q̄ nō est mensura sui ipsius: cum mensura de-
 beat esse notior mensurato: rē idēz nō est notius seipso:
 etiam nec est mētura alioz motū a se: quia multi alij
 motus sunt nobis notiores: rē euz mensuratum debeat
 nobis esse minus notum q̄ mensura: sequitur motum
 celi qui ponitur esse tempus nō esse mensuram alioz
 motū magis notorum nobis q̄ sit motus celi rē.

In oppositum est Ap. in isto quarto qui po-
 nit p̄dictam diffinitionem
 temporis tanq̄. ¶ In ista qōne p̄mo aliqua p̄mittā.
 Secōdo respondebo ad q̄stionem.

Quantum

Quantum Ad p̄mū p̄mitēde sūt alique p̄p̄ie-
 tates ipsius t̄p̄is: ex quibus p̄t̄ infer-
 ri diffinitio t̄p̄os: v̄t̄ v̄na p̄p̄ietas q̄ t̄p̄s est successi-
 uum. V̄t̄ Āz. dicit q̄ nō est posse plures p̄tes t̄p̄os s̄
 mul eē: quaz̄ v̄na nō includit̄ alia. ¶ 2° p̄p̄ietas est q̄
 in oī t̄p̄ore est p̄us r̄ posterius. ¶ 3° p̄p̄ietas q̄ t̄p̄s est
 cōtinuū r̄ p̄p̄ B est diuisibile in temp̄ diuisibilia. ¶ 4°
 p̄p̄ietas q̄ durationes motuū r̄ getū mensurant̄ t̄p̄e:
 v̄t̄ q̄n̄ volumus explicare durationē alicui^o rei nos dū
 cim^o illā rē durasse per menses: vel per annū: vel p̄ alia
 hui^o nota: que sunt nota temporalia: r̄ q̄ hui^o nota que
 sunt hora dies septimana mēsis annus sumunt̄ s̄m mo-
 tum solis: sequit̄ q̄ cōter motu solis vt̄mur tanq̄ t̄p̄e.
 V̄t̄erū sciēdū q̄ totalis mot^o solis s̄m Āz. est p̄petuū
 r̄ ad huc q̄uis s̄m fidē n̄fam ponit̄ terminari. t̄n̄ ad huc
 s̄m fidē n̄fam ponit̄ esse ita longus q̄ ei^o totalē quanti-
 tatē nō cognoscimus: r̄ q̄ illud per q̄d debemus mēsu-
 rare debet nobis eē notū imo notius mēsurato: sequit̄
 q̄ per motū ita longū nō possumus mēsurare nostrōs
 mot^o r̄ operationes breues: iō p̄ aiām nostrā distingui-
 mus inter p̄tes istius lōgi mot^o: ita q̄ accipim^o aliquas
 paruas p̄tes ipsius mot^o: quas ad equamus nostris mo-
 tibus r̄ operationibus r̄ quetibus: quarum durationes
 volumus mēsurare: r̄ tales p̄tes vocamus t̄p̄s: r̄ alique
 earū sūt longiores r̄ alique breuiores: r̄ iō quāsdā earū
 vocamus horā: quāsdā dies. ¶ Ex bis p̄s q̄ s̄ sit idem
 t̄p̄s r̄ motus: t̄n̄ in diffinitione qd̄ nois t̄p̄os includit̄
 tur mēsurā: s̄ nō in qd̄ nois mot^o: p̄pter hoc q̄ bic ter-
 minus t̄p̄s est magis notatiū q̄ bic termin^o mot^o: est
 enim cōnotatiū mēsurē: s̄ nō bic terminus motus:
 r̄ iō q̄ mēsurā est de rōne t̄p̄is nō solū in cōtinuitate:
 sed accepti s̄m discretionē suaz̄ partium. Āz. volēs B
 exprimere dicit t̄p̄s eē numerū. V̄t̄erius cū t̄p̄s sit suc-
 cessiuū: r̄ nō est mēsurā nisi entius quo ad eoz̄ duratio-
 nes successiuas. Āz. volēs hoc exprimere dicit t̄p̄s esse
 numerū motus. Et q̄ mot^o p̄t̄ dupliciter diuidi: vno
 mō ad diuisionē subiecti vel mobilis r̄ quātus ad talē
 diuisionem vna pars t̄p̄os nō est prior alia: sed est s̄
 eū ea. Alio mō p̄t̄ diuidi in p̄tes quarū vna p̄cedit:
 r̄ alia sequit̄. Āz. volēs motū in numero nō esse men-
 surabile tempore quo ad eius p̄mam. Diuisionē: s̄ quo
 ad scōm t̄p̄us esse numerū motus s̄m p̄us r̄ posterio:
 r̄ hoc est qd̄ qd̄ antiqui dixerunt sub bis verbis motū
 accipi dupliciter. vno mō s̄m extensionem. Alio mō s̄
 p̄tensionem: tūc dixerunt motū acceptum s̄m exten-
 sionem nō esse mensurabilem t̄p̄ore: sed bene s̄ p̄ten-
 sionem. V̄t̄erius est notandū q̄ p̄pter hoc quod dicit̄
 tempus est numerus denotatur tempus esse mēsurā:
 r̄ differre tempus a nō mēsuris: p̄pter hoc autem qd̄
 dicitur motus denotat̄ tempus differre a mēsuris re-
 rus permanētū sicut sunt vna vncia pinta buccale: v̄t̄
 tempus nō est aliqua talium mēsurarum: propter hoc
 aut̄ quod dicit̄ p̄us r̄ posterius differre tempore a mē-
 sura motus mēsuratē motum quo ad eius extētionem:
 seu acceptum s̄m diuisionem subiecti in quo est.

Quantum Ad scōm pono istam solā p̄clusiones
 q̄ diffinitio p̄dicta ipsius temporis
 est bona: p̄pter hoc q̄ explicat̄ perfectum cōceptum t̄p̄
 os: vt̄ sufficienter p̄s ex dicit̄ in p̄mo articulo.

Ad rationes p̄ncipales. Ad p̄mā cū dicebatur
 nullum cōtinuum esse discretum
 potest dici q̄ discretus vno modo capitur pro illis que
 possunt per se numerari: r̄ quodlibet istoz̄ est idimisi-
 bile r̄ non est in alieuo illoz̄: isto modo inclusiue dicit̄
 sur discrete adinuicem: r̄ sic accipiēdo discretum nul-

lus cōtinuū est discretū. Alio modo dicuntur discreta:
 que sūt diuisibilia r̄ actuali in re: r̄ cū hoc separata ab-
 inuicē: r̄ isto modo dicimus plures lapides vel plura li-
 gna esse discreta. Et sic ad huc cōtinuū nō est discretus.
 tertio modo dicunt̄ discreta: que sunt diuisibilia r̄ non
 actualiter separata abinuicē: s̄ solū per signationem
 aie vnus signatur extra aliud: r̄ sic accipiēdo discretū
 bene cōcedo cōtinuū esse discretum: v̄t̄ nō obstante
 q̄ illud lignus est cōtinuū: tamē per signationē aie di-
 scerno r̄ distingo v̄nā partē esse extra aliam: r̄ possem
 apprebēdere v̄nam illarum partium nō apprebēdendo
 aliam r̄c. Tunc ad p̄positum dico q̄uis tempus s̄m se
 sit cōtinuus: tamē est discretum per aiām distinguen-
 tem v̄nā partem temporis extra aliā: r̄ ideo dictum est
 in diffinitione t̄p̄os t̄p̄us esse numerū motus: v̄nde
 motus celi cōtinuus nō diceretur tempus: nisi partes
 eius essent numerate vel innumerabiles per animam:
 v̄nde per hoc nomē tempus hoc connotat̄: r̄ in eius rō-
 ne formali includitur ex hoc ad secundū. ¶ Ad secun-
 dam nego q̄ aliqd̄ t̄p̄us sit infinitū: v̄nde quocūq̄ t̄p̄-
 ore dato r̄ apprebēso ip̄m est finitū: sed t̄n̄ bene cōce-
 deretur ista: infinitū t̄p̄us est quādo aliquātum t̄p̄us
 est vt̄ hora r̄ duplū t̄p̄us est: r̄ quadriplū r̄ sic v̄t̄erū:
 vt̄ si horā p̄ t̄p̄ore p̄t̄i v̄t̄erē v̄na hora: r̄ p̄ plato dua-
 bus: r̄ Licero quatuor: r̄ sic v̄ltra r̄ essent infiniti boies: hec
 esset p̄cedēda infinitū t̄p̄s est: t̄n̄ hec esset negāda aliqd̄
 t̄p̄s est infinitus: r̄ est simile p̄t̄is p̄ius dicebat̄ de linea
 gyratiua: bene p̄ceditur infinita linea gyratiua est: r̄ ta-
 mē negatur q̄ linea gyratiua sit infinita. ¶ Ad tertiā di-
 co q̄ est numerus numeratus nō v̄l̄matus: s̄ v̄t̄erū
 numerans: seu quo v̄t̄erius numeram^o tāq̄ mediante
 instrumēto alios motus recte sicut p̄mo numeram^o
 fabas: r̄ per illas v̄t̄erius numeramus alias res boies
 r̄ capras. ¶ Ad quartā tūc differētie r̄c. potest dici q̄
 nō differentias superiores esse differentias inferiores
 sicut differentias animalis esse differentias hominis: mo-
 do numerus est superius ad t̄p̄us: nibiloniū potest
 concedi q̄ aliquod t̄p̄us est par. v̄nde aliqua hora est
 per aliquos dies pares vel impares. ¶ Ad quintam vi-
 debitur in questione sequenti. ¶ Ad sextam sequitur
 q̄ t̄p̄us r̄c. concedo: r̄ cū dicebatur q̄ hoc maxime eēt
 respectu ipsius motus r̄c. concedo: r̄ cū dicitur nō ma-
 iori ratione vnus q̄ alterius concedo: r̄ cū dicebatur
 ergo esset mēsurā r̄c. cōcedo. v̄nde per partes motus
 celi mēsuramus r̄ numeramus motum celi cuius est
 pars recte: sicut per vnitates replicando mēsuramus
 numerus: r̄ ideo motus celi est mēsurā extrinseca alio-
 rū motū: sed est mēsurā intrinseca suimet: s̄m alias
 tamē partē mēsurā: r̄ s̄m aliā mēsuratā: r̄ sic nō cōclu-
 ditur idē esse motus seip̄o: quia non idē est mēsurā r̄
 mēsuratū respectu eiusdē: v̄nde hora mēsurat̄ diem r̄
 dies septimanā: v̄nde hora est motus solis a tali p̄cto
 ad talē punctus: dies autē est vna integra reuolutio ce-
 li: r̄ hec est dies naturalis.

Meritur Utz t̄p̄us sit ab anima: r̄
 arguit̄ p̄mo q̄ nō. nam sic
 sequeretur q̄ considerare de tempore nou
 p̄tineret ad p̄bum: sed ad logicum. p̄ns est
 falsum: p̄ntia p̄batur: quia si tempus esset
 ab ania: tunc esset operatam a nobis: r̄ esset ens ratio-
 nis de quo cōsiderare p̄tinet ad logicum. similr̄ seque-
 ret̄ q̄ scia de t̄p̄e nō eēt speculatiua: s̄ practica: quia de
 opatis a nobis sūt scie practice nō speculatiue: mō si t̄p̄-
 us esset ab aia eēt operatū a nobis: r̄ p̄ p̄ns de ip̄o eēt
 scia practica r̄ nō speculatiua. ¶ 2° t̄p̄us est passio mo-

mus sed motus est propter aiam sequitur et eius passione: puta
 tempus esse preter aiam. ¶ 3° sicut prius dictum est tempus est
 motus celi: modo si nulla aia esset saltem de istis inferiori-
 bus adhuc esset motus celi: et per prius adhuc esset tempus.
 ¶ 4° nulla quantitas continua est ab aia: sed tempus est
 quantitas continua. ergo tempus non est ab aia: totum clarum
 est. ¶ 5° si omnes dormirent et nullus esset actus anime
 de istis alibus inferioribus adhuc transiret tempus: ergo non
 videtur quod tempus sit ab aia. ¶ 6° posito quod nullus esset actus
 aie de alibus inferioribus adhuc motus possent esse veloces
 et tardus: sed non possent esse veloces vel tardi sine tempore:
 ergo adhuc esset tempus: maior est nota: et minor probatur ex eo
 quod in omnibus formalibus includitur tempus. ¶ 7° sic tunc tempus
 esset in aia: et cum tempus sit in infinitum divisibile: sequitur
 le esse in anima: et cum anima sit indivisibilis: sequitur
 divisibile esse in indivisibili etc.

In oppositum arguitur: quod tempus est numerus.
 sed per Comentariorum si nune-
 rans non est: numerus non est: cum ergo aia sit numerans legi-
 tima non existente non est numerus: et per prius ipsa non existi-
 te non est tempus: et per prius videtur esse ab aia. ergo. ¶ 2° nam
 dicit Comentariorum tempus est preter aiam in potentia non in
 actu: ac si vellet dicere quod sine aia non est tempus actualiter
 sed bene potentialiter. ¶ 3° nam sic albus habet supponat per subo-
 tium appellat albedinem propter quod desinente albedine habet
 subiectum maneat nec desinit esse vera: albus est: ita habet
 nomen tempus: supponat per motu celi: tamen appellat
 discretionem et distinctionem partium: motus celi dependet ab
 aia propter quod tali discretionem et distinctionem desinente habet
 motus celi maneat: nec desinit esse vera: tempus est: et quia aia
 desinente: nec desineret esse vera: motus celi est tempus: vide-
 tur quod aia desinente nec desineret esse vera: tempus est. ¶ In
 ista questione primo videndum est de tempore quantum ad eius
 esse quomodo se habeat ad aiam. ¶ 2° videndum est de tem-
 pore quantum ad eius cognoscere: et consequenter ad ratio-
 nes eius respondendum.

Quantum ad primum sciendum est: quod quibus multi-
 tudo: et hic terminus numerus suppo-
 nant pro eadem re: vel pro eiusdem rebus: tamen cum hoc iste ter-
 minus numerus connotat mensurationem mensurabilem: vel
 numerationem: vel numerabilitatem: qua non connotat
 hic terminus multitudo. Et ideo sciendum est quod aliqui di-
 cunt istum terminum numerus non connotare numerationem
 sed numerabilitatem. Iam ad hoc quod aliqua sint numerus non
 requirit ipsa esse in actu numerata: sed sufficit quod sint nu-
 merabilia: unde posito quod bice essent centum boves: et nullus
 actu numeraret eos: adhuc isti boves essent numerus: eo quod
 possent numerari: et hoc dicentes procederet ista: numerus est
 habet nullum actu numerans esse: tamen tamen numerans posset esse.
 ¶ Alii autem dicunt quod numerus non solum notat numerabi-
 litatem sed actualis numerationem: ita quod quoniam aliquid actualiter non
 numerant non est numerus. et isti procedunt: quod si non esset nume-
 ras actu quod non esset numerus: et ideo isti procedunt: posito quod bice
 essent centum boves et nullus eorum de facto numeraret quod non
 essent numerus: sed in potentia solum. Sed diceret: quod istorum veri-
 dicant: dico quod hoc non potest demonstratione ostendi propter hoc quod
 solum diversificant quantum ad significationes nominum que sunt
 ad placitum: quod isti dicunt quod hoc nomen numerus notat nume-
 rabilitatem: alii vero quod actualis numerationem: nihilominus cre-
 do quod dicentes hoc nomen numerus notare numerabilitatem di-
 cunt magis conformiter: modo loquendo cum: unde quibus nul-
 lus actu numeraret lapides existentes in mari adhuc proce-
 derem: quod aliquid lapides in mari sunt centum vel mille: et
 cum centum et mille sint termini inferiores ad istum terminum
 numerum: sequitur et quod habemus concedere quod aliquid lapides in

mari sunt numerus quibus actu nullus numeraret eos. Item
 do viteri^o loquitur per tres primas opiniones. ¶ 2° sciendum quod propter
 hoc nomen tempus: et hoc nomen motus quibus supponatur per eadem
 re: tamen hoc nomen tempus notat ultra hoc nomen motus numerabi-
 litatem mensurabilitatem: unde quibus idem sit motus et tempus: non
 tamen dicatur motus: ex eo quod est in continuo fieri unum post aliud:
 seu accipi unum post aliud: sed ideo dicitur tempus ex eo quod continue
 per illud unum accipitur post aliud: numeramus: unde possumus numera-
 re: unde possumus mensurare duraciones successivas rerum tem-
 poralium: ita quod eadem res habet diversa nomina: sic hoc nomen motus: et
 hoc nomen tempus sicut idem habet hoc nomen scriptor: et hoc nomen
 citabarista quibus ista nomina sunt diversimode notantia etc.

Quantum ad 2° sit ista prima conclusio: quod si nulla anima
 inferior actu cognosceret adhuc esset tem-
 pus. probatur: quod adhuc esset motus per quem quibus non actu nu-
 merarem: tamen per ipsum possem numerare duraciones rerum tem-
 poralium et hoc sufficit ad hoc quod dicatur numerus: et per prius quod dica-
 tur tempus sicut dictum est. verum tamen per tres illos quod dicitur numerum con-
 notare actualis numerationem: esse verum quod cum nulla anima infe-
 rior numeraret motus celi non esset tempus: neque numerus: et illi bice
 procedunt quod tempus erit quoniam non erit tempus: quod motus celi erit quoniam non
 erit tempus: quod nullus actualiter per ipsum numeraret duraciones
 successivas rerum temporalium: quare etc. ¶ 2° conclusio. si non esset
 anima actu numerans nec posset esse: nec esset neganda: motus celi
 est numerus: per hoc: quod ad minus quod aliquid sit numerus: requiritur
 numeratio potentialis habet non actualis sicut dicitur esse: modo si anima nume-
 rans non esset: nec posset esse: tolleret non solum numeratio
 actualis: sed esse potentialis ex eo quod omnis numeratio sit per ani-
 mam. tamen tamen nullus esset numerus: nec numerata: nec numerabi-
 lia: et per prius ista esset neganda. motus celi est tempus eo quod de
 ratione formalis tempus est numerus: cum tempus sit numerus: per prius
 et posterius: sicut dicitur esse. Ex his per tres quod tempus dependet ab
 anima: nam tempus quo ad eius significatum non dependet ab anima
 semper loquendo de anima inferioribus: sed quo ad eius connotatum
 bice: hoc est quod antiquitus dicebatur sub his verbis: quod in
 tempore sunt duo. scilicet male: et formale: que ad male non depen-
 det ab anima: sed bice quod ad formale: unde per male intelligitur si-
 gnificatum: per quo supponitur hic terminus tempus: seu aptus na-
 tus est supponere. pro formalis autem intelligitur connotatum
 et ita potest intelligi hoc quod antiquitus dicebatur: tempus est compositum
 ex continuo et discretum: nam significatum principale bice nota
 tempus: est res continua: puta motus: et significatum non principale
 est discretum. ¶ Sequitur modo alie conclusiones. per prius quod magis
 percipitur tempus sine motus: imaginatione. probatur: quod non per-
 cipitur nisi percipiendo aliquid prius: et aliquid posterius: et hoc non
 nisi: quod imaginatio imaginatur primo unum et postea aliud
 ex quo sequitur: quod tempus non percipitur nisi cum auxilio virtutis di-
 stinctive sicut et motus: et est sicut sicut bice essent centum bo-
 mines: et nullus perciperet eos esse centum: nisi actualiter eos
 numeraret: ita quibus tempus esset nullo numerata: tamen non quod
 eliperet esse tempus: nisi actu aliquid numeraret et cognosce-
 ret. ¶ 2° per tres conclusio per hoc quod narrat Ap. de dormientibus per
 centum annos in sardis. i. in illa insula: unde quibus continue
 tempus transierit tamen ipsi dormientes non percipiunt tempus: propter
 quod dum surreperunt et copulauerunt instans vigilatio is
 instanti inceptions dormitionis credentes nullum transi-
 misse tempus. ¶ 2° conclusio nullum percipit tempus sine virtute referen-
 tiva: sicut nec motus. per hoc: quod non percipit tempus nisi percipiat
 aliquid fuisse prius: sed hoc non percipit sine virtute referentiva
 ergo. Ex quo sequitur quod si essent aliqua alia imperfecta quod
 non retineret aliud de preterito: talia non perciperet tempus.
 ¶ 3° conclusio. delectatio et uniformitas actu imaginatio-
 nis facit tempus apparere breve. per hoc ad experientiam. nam
 cum sumus in magna delectatione: et tamen cum imaginatio no-
 stra non vertitur de uno ad aliud: tunc tempus apparet nobis
 breve.

breue. ¶ 4° tristitia et variatio actuum imaginationis facit tempus apparere longius. per experientiam: ex quo sequitur quod per augmentationem tristitie una hora posset apparere tempus infinitum: ut si in primo parte proportionali hora tristitia esset aliquanta: et intederet in tantum quod pars proportionalis hore appareret tanta quanta prima: et sic in infinitum: tunc talis hora appareret infinita. ¶ 5° quantitas temporis percipitur in comparatione motuum ad invicem. patet: quia quantitas tanta vel tanta non percipitur nisi in comparatione unius ad aliud: et ideo quantum quod motus celestes velociterant: dum tamen obtinerent similes proportionales ad invicem: sicut motus non percipitur nisi in modo: sequitur sicut quod si omnia entia mundi diminuerent proportionem ita quod obtinerent similes proportionales ad invicem: nihil appareret mutatum. Et ideo si deus totum mundum diminueret ad quantitatem unius puncti: et proportionaliter omnia entia diminuerent sic quod obtinerent similes proportionales quas prius: adhuc appareret mihi ita magnus quantum motus: nec appareret aliquid immutatum. ¶ Rationes adducte in principio questionis vadiunt pro factis suis.

Ter. comment. CXIII.

Quoniam autem tempus est metrum motus etc. Questio. XVII.

Meritur utrum ois motus mensuretur tpe: siue vtrius ois motus sit mensurabilis tpe: Et arguitur primo quod non. motus celi non est mensurabilis tpe: ergo etc. primo nota de se. ante probatur: quia motus celi est metrum: ut dictum est. tempus autem non est mensurabile tpe: aliter idem esset mensurabile seipso. ¶ 2° omne mensurabile debet esse finitum: motus celi non est finitum: quia perpetuus. ergo minor est nota: et maior probatur: quia omne mensurabile est cognoscibile et notificabile: sed nullum infinitum est cognoscibile. ergo nullum infinitum est mensurabile. ¶ 3° mensura debet esse notior mensurato: sed tempus non est notius motus. ergo tempus non est mensura motus. maior est nota ex eo quod quantitas ignota mensurabilis sit nobis nota per quantitatem mensure nobis nota. minor patet: quia tempus dicitur finitum per motum. dicitur enim tempus est numerus motus. secundum plus et posterius: modo diffinitum non debet esse notius quam sit pars diffinitionis. ¶ 4° mensura debet esse minor mensurato: per partem enim non mensuramus scopum: sed bene e converso: sed ita est quod tempus quod est motus celi quilibet motu istorum inferiorum est maior. ergo motus celi non potest esse mensura istorum inferiorum: et per hoc falsum est: tempus esse mensuratum cuiuslibet motus. unde una revolutio diurna est maior multo: tamen quo ad velocitatem quam quo ad spatium perambulatum quam sit ambulatio fortis. ergo videtur quod ambulatio fortis nullo modo possit mensurari revoluzione diurna: et ita argueretur de alijs. ¶ 5° motus celi qui ponitur esse tempus non est unigenitus cuiuslibet motui istorum inferiorum. ergo non est mensura cuiuslibet motus. hoc tenet ex eo quod mensura et mensuratum debet esse unigenita. antecedes probatur: quia non est unigenitus motui alterationis: nec augmentationis: nec diminutionis. ergo. ¶ 6° mensura debet esse prior mensurato per Aristotelem. meta. sed sic non est de tpe respectu motus celi. quod tempus non est mensura motus celi: et per hoc que sitio falsa. assumptum per ex eo quod tempus et motus celi simul inceperunt: et ambo eternaliter fuerunt. ergo etc.

In oppositum arguitur per Aristotelem. ois motus est in tpe. sed esse in tpe est mensurari tpe. nam esse in tpe vel esse quod tempus est: vel esse in tpe est mensurari tpe. Si dicatur quod habet oppositum: sed non potest

vici primum. nam si esse in tpe esset esse quod tempus est. pari ratione lignum esset in lapide: et quilibet esset in quilibet. per ex eo quod lignus est quod lignus est: et quilibet est quod aliud est. ¶ In ista questione primo ponatur distinctio. 2° conclusiones.

Quatum ad primum est sciendum: quod mensurari aliqua mensura est scire quantitatem plus ignorat illius quod mensurat per quantitates nobis notas. scilicet per quantitatem mensure. ¶ 2° sciendum est quod tres sunt modi mensurandi. primus est per partem intrinsecam mensurabilis: verbi gratia. sicut signata iam aliqua portione unius integri panis: cuius portiois quantitas est mihi nota. sit verbi gratia. quod esset una vna: tunc per istam portioem panis totales panis num possem mensurare et scire quot essent vine in illo totali pano: sed talis mensuratio fieret per partem post partem intrinsecam mensurabili. ¶ 2° contingit mensurare per adequationem mensure et mensurabilis. verbi gratia. sicut in statera cum pondus notum ponitur contra ignotum. similiter cum aliquis aliquod corpus note longitudinis: sicut una vna supponitur vni parti panis: et sic invenimus quantitatem panis plus nobis ignota. ¶ 3° modo fit mensuratio per remotionem prius mensure et mensurabilis. scilicet proportionando mensuram et mensuratum: secundum divisionem partium earum sibi invicem correspondentium. verbi gratia. nam sic per multitudinem graduum celi invenimus ambitum totius terre nobis ignotum: sicut per in de spera: unde scito numero graduum celi: ulterius scito quod leuce in ambitu terre correspondet vni gradui celi: potest sciri quot leuce sunt in circulo ipsius terre. sic ergo per partem quantitatem circumferentie celi mensuramus quantitatem circumferentie terre. scilicet per correspondentiam: quous quantitas circumferentie celi sit multo maior quam quantitas circumferentie terre: et ex hoc de distinctione sufficit.

Quatum ad 2° sit primo conclusio: tempus est mensura motus celi secundum primum medium mensurationis. probatur: quia aliquis motus celi magnus per unam partem eius mensurat: sicut motus celi annualis per motum celi diurnum. vnde annum mensuramus per dies: modo dies est pars intrinseca anni. ergo in primo mensurationis est mensuratio in qua mensuramus annum per diem pluries replicatum. ¶ 2° conclusio: tempus non est mensura istorum inferiorum primo modo: nec scilicet modo mensurationis. probatur: quia tempus puta motus celi non est pars intrinseca alicuius motus inferioris. ergo non est eius mensura primo modo: nec etiam 2° modo: propter hoc quod tempus puta motus celi non adequatur alicui motui inferiori: tam quo ad velocitatem: quam quo ad augmentationem et ad magnitudinem. ¶ 3° conclusio: omnium motuum istorum inferiorum tempus est mensura. 3° modo probatur: quia quolibet motui inferiori signato per correspondentiam partium suarum ad partes temporis nobis cognitum: ille motus potest fieri a nobis cognitus: tamen quo ad durationem quam quo ad velocitatem: quam quo ad magnitudinem pertransit. verbi gratia. ut si aliquis sciret quot essent hore in die artificiali. verbi gratia. quod 12°: et talis in qualibet hora pertransit unam leucam: in fine diei sciretur quantitas totius spatii pertransit. scilicet spatium duodecim leucarum: ex eo quod duodecima pars leucarum correspondet duodecime parti diei. scilicet hore. similiter per huiusmodi correspondentiam possumus per motum horologij mensurare motum celi. verbi gratia. ut si una rota in horologio mota regulariter faceret unam revolutionem in una die naturali: qui habet vigintiquatuor horas: et signent vigintiquatuor puncta equaliter distantia in circumferentia ipsius rote: tunc quando unus istorum punctorum pertransisset tantum spatium quantum est inter duo puncta de illis transivisset una hora diei: ita quod per huiusmodi correspondentiam mensure: et mensurabilis possumus mensurari non solum equale per equale: sed etiam minus per maius: et maius per minus.

Alb. de fax.

K

lus per minus: et in tali modo mensurationis tempus est mensura omnium motuum inferiorum. Ex his patet quod loquendo in tertio modo mensurationis facilius mensurantur motus si sunt regulares quam si essent irregulares: unde cum sunt irregulares oportet inspicere ad partes earum seorsum vel reducere eas ad regulaciones: quod non oportet quando sunt regulares.

Ad rationes. Ad primam dico quod non idem mensuratur seipso: quia aliquis motus celi totalis non mensuratur per seipsum totalem: sed per eius partem intrinsecam: sicut dictum est. Ad 2^{am} dico: quod libet motu celi dato ipse est finitus et mensurabilis per aliquam eius partem: cum quo tamen stat quod perpetue durabit motus celi: et duravit. Ad 3^{am} dico: quod quavis motus sit notior tempore: tamen aliquando accidit quod tempus est notius motu: et tunc per illum motum notior rem aliquando mensuramus: et motus mensurans vocabitur tempus motus mensurati. Ad 4^{am} dico: quod in mensuratione que fit primo vel secundo modo: non debet mensura esse maior mensurato: nihilominus in mensura tertio modo dicta mensura potest esse maior et minor: vel equalis mensurato. Ad 5^{am} dico: quod imo motus celi alijs motibus est vniuersus quo ad correspondentiam et diuisionem proportionalium partium: et hoc sufficit ad hoc quod sit vel possit esse mensura ipsorum etc. Ad 6^{am} dico et concedo: quod mensura debet esse prior mensurato: non in essendo: sed in cognoscendo: unde per aliquem motum posterius factum possumus mensurare aliquem motum priorum: dum tamen motus posterior fiat nobis prius notus quam prior: sicut patet de motu horologii motum nouum motu celi antiquius possumus mensurare.

Ter. coment. CXVIII.

Quoniam autem tempus mensuratio motus est: erit et quietis etc. **Questio. XVIII.**

Limo queritur. Ut quies mensuretur tempore: Et arguitur quod non. Quies est idem cum re permanente quiescens: sed res permanens non mensuratur tempore: probatur: quia habet omnes suas partes simul: ergo nec quies. Secundo: nihil mensuratur tempore: nisi quod proportionaliter est diuisibile tempore: sic non est de quiete: eo quod quies non est aliud a re permanente: res autem permanens non est proportionaliter diuisibilis tempore: ex eo quod permanens est tota in qualibet parte tempore. Tertio: tempus cum sit successiuum: sequitur quod non sit mensura nisi entium successiuorum: sed quies non est res successiua: sed permanens: ex eo quod quies non est aliud a re quiescente: et per consequens non est mensurabilis tempore. Quarto: si quies mensuraretur tempore: sequeretur quod ita deberet poni in definitione tempore: in qua dicitur tempus est numerus motus secundum prius etc. in qua ponitur hoc nomen motus: et non hoc nomen quies: consequentia videtur tenere: ex eo quod quies ita mensuratur tempore sicut et motus.

In oppositum videtur esse. In isto 4° videtur dicere tempus esse mensuram motus non solum motus: sed etiam quietis. De ista questione sit prima conclusio: quod nulla res permanens: existens tota simul mensuratur tempore: probatur: illud quod mensuratur tempore debet esse diuisibile tempore: ita quod pars mensurati corespondat parti tempore: et maior maiori: et minor minori: sed sic non est de re permanente: ex eo quod habet esse totum simul et non habet maiorem partem sui in die quam in hora. Secunda conclusio:

esse rei permanentis mensuratur tempore: ista conclusio ponitur ab Aristotele: sed sciendum quod proprie loquendo non est vera: propter hoc quod esse non differt ab essentia. Ergo essentia rei permanentis non mensuratur tempore: sicut habet per primam conclusionem: sequitur quod nec esse: nihilominus ista conclusio est vera ad istum intellectum: quod tempus connotatum per hoc verbum esse vel fore vel fuisse se coexistens rei permanenti mensuratur tempore: non quidem extrinsece: sed intrinsece tanquam totum sua parte vel partibus: et isto modo dicimus aliquem fuisse decem annis: et eius esse mensurari decem annis. i. tempus quod existebat ei est decem annorum: quod quidem tempus est mensurabile ipsi intrinsece. i. diebus vel septimanis: vel horis: ita quod dicere esse sortis mensuratur tempore. i. tempus coexistens sortis mensuratur tempore: quod quidem tempus est eius pars intrinseca etc. Sed dices: imo videtur quod proprie loquendo predicta conclusio non sit falsa: propter hoc quod esse differt ab essentia. Imo videtur quod sic: quod esse sortis differat a sorte: probatur in casu. sortis erit cras: et tunc esse sortis non erit cras: ergo videtur quod esse sortis non sit sortis essentia sortis: probatur: et arguitur sic: nam posito quod anima intellectiva sortis cras sit separata a materia sortis cui modo est coniuncta: tunc clarum est quod esse sortis non erit cras: propter hoc quod esse sortis consistit in esse coniuncto anime sortis cum sua materia: sed quod sortis erit cras: probatur. Demonstratis materia sortis et forma: ista erunt cras: ista sunt sortes: ergo sortes erit cras. Respondetur negando quod sortes erit cras: et cum arguebatur: ista erit cras placet mihi: ista sunt sortes etiam concedo: sed debet inferri: quod que sunt sortes erunt cras. Tertia conclusio: quod quies non mensuratur tempore: probatur: quia quies non est aliud a quiescente: ut nunc suppono: sed quiescens non mensuratur tempore cum sit res permanens: ergo. Quarta conclusio: quod quiescere bene mensuratur tempore. i. tempus connotatur per ly quiescere coexistens quiescenti bene mensuratur tempore: et hoc intrinsece sicut totum sua parte: vel suis partibus. probatur: nam cum dicimus sortes quiescit per tres horas istud tempus: puta tres hore est intrinsece mensurabile tempore: unde omne tempus est intrinsece mensurabile tempore: ex eo quod omne tempus est quoddam totum compositum tanquam ex suis partibus: sed omne totum est mensurabile suis partibus. Circa dicta dubitatur: posito quod ante creationem mundi cum adhuc nihil erat nisi deus: deus creasset tres angulos eiusdem perfectionis. i. a. b. c. et primo. a. et postea. b. et c. simul et postea illos tres angulos simul annihilasset: queritur utrum. a. fuerit maioris durationis quam fuerint b. c. anguli: et b. c. fuerint equalis durationis: et videtur quod sic: quia a. plus durauit quam b. c. et b. c. equaliter durauerunt. Oppositum arguitur: quia nulla est quantitas maior ipsius. a. quam ipsius. b. c. nec intrinseca: nec extrinseca: et per consequens non est maior duratio ipsius. a. quam ipsius. b. c. et sic nec extrinseca: ex eo quod nulla est quantitas extrinseca: nec fuit ante creationem mundi etc. Potest dici quod secundum extrinsecam denominationem et conuulsibilem potest concludi quod a. fuerit maioris durationis quam b. c. i. mo in certa proportione: et quod c. fuerit equalis cum b. et hoc ad istum sensum: quod cuiuslibet anguli duratio denotatur tanta quanta fuisse tempus coexistens ei si sibi coexistisset: sicut sibi non coexistit. et tunc forte tempus coexistens a. fuisse duplum ad tempus quod coexistebat b. c. et tempus quod coexistebat b. fuisse equali tempore quod coexistisset c. ad istum sensum possemus dicere. a. fuisse maioris durationis quam b. c. et b. c. fuisse equalis. Rationes vadunt versus suis secundum conclusiones positas.

Et sic est finis Quarti Libri.

Questiones

Questiones Magistri Alberti de Saxonia super quantum Librum Physicorum.

Text. comment. VIII.

Si igitur quod non est dicitur multipliciter etc. Questio. I.

Veritur... ca textu quinti libri Physicorum a magistro Alberto de Saxonia. Uterque ois transmutatio ad subam sit successiva: Et arguitur per quod non: quia si sic tunc sequeretur quod ad subam esset motus: quod falsum. Quia videtur esse nota falsitas per istos per

Al. in isto genero: ubi directe dicitur quod solum in tribus predicamentis est motus. Et terminatio mutationis successive non est transmutatio successiva: sed transmutatio ad subam est maior: et nota: et minor probatur: quia generationes et corruptiones sunt termini alterationum que sunt mutationes successive. Et transmutationes ad subam sunt indivisibiles: et non sunt successive. Quia tunc: et ante per per Commentum. super isto 5o dicitur mutationes indivisibiles esse terminos mutationum divisibilium. per mutationes indivisibiles intellexit transmutationes subales. Et 4o. ois transmutatio que est iter dictoria est indivisibilis: et per per non successiva: sed transmutationes subales sunt iter dictoria. et maior est nota: quia iter dictoria nullum est medium: et per per mutationes iter illa sunt indivisibiles. minor per: quia transmutatio ad boies est de non boie ad boies modo bono et non bono sunt dictoria. Et 5o. dare per istas in quod est esse: et ante quod nunquam erat. Sed in isto ista est generatio affinis: generatio affinis est subita et non successiva: sed talis generatio est transmutatio ad subam. Et 6o. sube nihil est terminum: nec sufficit magis et minus. Et transmutatio ad subam non est successiva: sed subita. Quia tunc ex eo quod est successio est letas et susceptio magis et minus: et ante est Al. in predicamentis: ubi dicitur quod sube nihil est terminum: et quod non suscipit magis et minus. quare etc.

In oppositum... ps ad sensus. nam videtur quod ex li quo generaliter ignis successive. Et in ista questione per per ponatur una distinctio. 2o. per per. Distinctio est ista: quod in acquisitione naturali alicuius potest imaginari successio triplex. uno. putat successio attenditur penes partes graduales illius quod accipitur. 2o. putat attenditur penes partes quantitativas. 3o. putat attenditur tam penes partes graduales: quam penes partes quantitativas. Exemplum primo: sic acquisitione alicuius forme indivisibilis: et remissibilis est successiva: sicut albedinis vel caliditatis. ubi generatio non per per gradualis: talis forme repugnat accipere sicut opus. n. quod plus accipit gradus remissior deinde intensior etc. Exemplum secundo: sic per per in generatione ipsius ignis: qui generatur successive secundum partes quantitativas: sed non secundum partes graduales: sic est suba: non enim habet partes graduales: per per quod nulla suba est indivisibilis et remissibilis. Exemplum tertium: sic si aliquid caliditas accipitur in alio subto: et per per in una parte illius subit: et deinde in alia: et tunc habet intentionem: tunc in acquisitione talis quantitatis est successio: tam ex parte partium gradualium illius forme: quam etiam ex parte partium quantitativarum eiusdem.

Quantum ad 2o. sit per per: quod nulla suba accipit successive: putat successio attenditur penes partes graduales. probatur. nulla suba est indivisibilis: et remissibilis. Et solo vera. Quia tunc ex eo quod quod accipit successive per per partes graduales est indivisibile et remissibile. ante probatur: quia si aliquid

suba esset indivisibilis et remissibilis: sequeretur quod non esset proprium ob se suscipere magis et minus quod est contra Al. in predicamentis. Et sic dicitur aliqui tamen Commentum. 3o. celi dicitur: quod forme elementorum sunt indivisibiles et remissibiles: forme autem subales elementorum sunt sube. Et 2o. nisi forme elementorum essent indivisibiles et remissibiles: sequeretur quod remissa caliditate ignis non duntaxat remitteretur forma subalis eiusdem: et per per posset deperdi unum gradus caliditatis ignis absque aliqua deperditione forme subalis ignis: et quia ratione unius eadem ratione duo: sic de omnibus cum omnibus sint eiusdem rationis: et per per totalis caliditas ignis posset esse deperditam ad huc manente forma subali ignis: et per per posset esse ignis sine caliditate: quod est inconveniens. Et 3o. nam elementa manent in mixto: sed esse non potest formis subalibus eorum manentibus sub esse intenso: et per per sub esse remisso. Et sunt indivisibiles et remissibiles. Et 4o. nisi essent remissibiles: sequeretur quod elementum simplex posset moveri successive in vacuo: quod est contra dicta. Quia probatur. nam apponatur una terra pura vni igni: sic quod illa terra pura aliquando leuefiat ab illo igne: tunc quis eius gravitas sit remissa: non tamen eius forma subalis. Et adhuc eius forma subalis manet integra: et per per adhuc illa terra manet elementum simplex: subaliter. ponatur ergo talis terra ad vacuum. probatur quod descendit successive: quod bene sufficenter resistetiam intrinsecam. Et ad ista ad per per dicitur Commentum. fuit illius opinionis: et igitur potest quod ad hunc negari. Et ad 2o. dico: quod quis omnes gradus sint eiusdem speciei: tamen quod forma ignis determinat sibi certam latitudinem caliditatis: sequitur quod non omnes possunt deperdi forma subali ignis non deperditam: vni tandem devenit ad gradus caliditatis ita remissos quod sub illis non potest remanere forma subalis ignis: et tunc ipsa corrumpitur. Et ad 3o. dico: quod elementa non manent in mixto secundum formas subales eorum: neque sub esse intenso: neque sub esse remisso: vni dicitur super per per de generatione: quod in mixtura cum elementa approximant ad invicem per per quas eorum particulas: mutuo se corrumpunt: quod corruptionis materiam illarum particularum elementorum: que plus erant contrigue: sunt continue per perductionem forme mixti de totali materia aggregata ex illis materiis: que erant materiam particularem elementorum iuxta se invicem positorum. Et ad 4o. dico: quod non est inconveniens quod elementum mixtum subaliter accipiendo: et quantitate moveatur in vacuo successive: sic arguitur. non tamen est pole de elemento simplici tam subaliter quam quantitate. Et 2o. per per. nulla forma subalis accipit tota simul: quantum ad eius partes quantitativas. probatur. taliter accipitur quantum corrumpitur generatio eius vivens est corruptio alterius per per de generatione: sed ois forma subalis corrumpitur successive: quod ad partes quantitativas. et etiam ois forma accipitur successive: quod ad eius partes quantitativas. Quia tenet: sicut dicitur est. ante probatur. nam cuiuscumque forma subalis corrumpitur: vel corrumpitur ab intrinseco: vel ab extrinseco. si ab intrinseco: cum nihil corrumpatur ab intrinseco primo modo: sic dicitur est 2o. dicitur: sequitur quod quicquid corrumpitur ab intrinseco: una eius pars corrumpitur aliam: sed hoc oportet esse successive: si vero corrumpitur ab extrinseco adhuc corrumpitur successive: propter hoc quod agens extrinsecum est propinquus vni parti corrumpende quam alteri: et per per plus corrumpit unam partem quam aliam: et per per ibi est successio. sic ergo per per quolibet formam subalem saltem extrinsecam corrumpit successive: putat successio attenditur penes partes quantitativas: et per per per per quolibet formam extrinsecam sic successive accipit et corrumpit etc. Et sic similiter ad eandem questionem possent adduci experientie. nam in animalibus dicitur est primo vivens: et ultimum moriens. sicut videmus in plantis: et in alijs quod generant successive secundum partes eorum quantitativas. Et ex his formaliter videtur ad que fit. et per per ois mutatio ad subam est successiva: putat successio attenditur penes partes quantitativas. Sed dicitur de aia in Alb. de sap. R 2

l. 2o. q. 2. 18.

l. 2o. 17.

tellectiva: que nō hz pres q̄ritatiuas: cū sit idiusibilibz
r nō est sba. ¶ Rñdēf q̄ nec aia itellectiua generaf: lz
creatur: lz in pposito itelligit de formis extrēsis: r de for
mis naturalibus generabilibus r corruptibilibus rē.

Ad rōnes pncipales. Ad p^m patebit iseri? ¶ Ad
z^m termini trāsmutatio nū rē. bñ pce
do: q̄ trāsmutatioes sbales que sunt termini alteratio
nū: quaz successio atredif penes ptes graduales sūt idi
uisibiles per puationē talis successio is: nihilominus bñ
sunt successiue r diuisibiles fm pres q̄ritatiuas. ¶ Ad
3^m p̄similr. ¶ Ad aliam eodē mō: vnde q̄ trāsmutatio
ad sbam est iter dīctoria: bñ arguit q̄ nō est successiua
fm ptes graduales: nihilomin^o bñ fm ptes q̄ritatiuas.
¶ Ad 5^m dico: q̄ est bñ dare p^m instās: in quo forma aff
ni r sub rāta extrēsiōem: nihilomin^o in illo istāti nō pmo
est ipa r quelibet eius ps: imo ante ipsa acgrebat succes
siue vna ps quātitatiua post aliā. ¶ Ad 6^m sba nō susci
pit magis r minus rē. dico q̄ hoc bñ pbat: q̄ trāsmuta
tio ad sbam nō est successiua fm ptes graduales: non tñ
cludit quin sit successiua fm pres quantitatiuas.

Ter. cōment. IX.

**Quoniam autē omnis motus mutatio que
dam est rē.** **Questio. II.**

Deriur z^o. Urz gnātio sit mor^o: Et
arguit p^o q̄ sic. ois acq̄sio
tpalis est mor^o: gnātio est bñ. ḡ maior est no
ta. minor pbat. nam gnātio est trāsmutatio
ad sbam: lz talis est successiua per pcedentē
qōnē. ergo. ¶ 2°. gnātionī puenit diffinitio mor^o. ḡ gnā
tio est mor^o. p̄na tenet ex eo q̄ vnicuiqz puenit diffini
tio r diffinitū. añs pbat. nā gnātio est act^o gnābilis fm
q̄ gnābile. gnābile autez est ens in potētia. ḡ gnātio est
act^o entis in potētia fm q̄ in potētia: lz ista diffō est mo
tus. ḡ gnātionī puenit diffinitio mor^o. ¶ 3°. naz dīc Lō
mētator z^o bñ: q̄ mor^o est gnātio p̄tis post p̄tē illius p
fectionis ad quā vadit. cuz ḡ mor^o sit gnātio: seqtur per
p̄uentionē simplicē gnātionē esse motum. ¶ 4° arguit
aucte Ap. in p̄dicamētis dīcētis: sex eē spēs motus: iter
quas enumerat gnātionē: r cū genus sit verificabile de
sua specie: seqtur banc esse verā gnātio est motus. ¶ 5°.
ois trāsmutatio ad sbam est mor^o: gnātio est trāsmuta
tio ad sbam. ḡ est mor^o: minor nota est de se: sed maior
pbat: qz illud qd bēt dīuz ad illud est verus mor^o: ma
ior nota. lz minor pbat. nā in vnoquoqz genere debet eē
vna dīetas ad quā alie dīetates illi^o gnīs reducunt. ḡ
in p̄nto sube est vna talis dīetas: r p̄ p̄ns sube est aliqd
dīuz. ¶ 2°. pncipalr sbe sunt dīe sicut forma r puatio:
lz pncipalr sbe sūt sbe. ḡ vīdēf sube eē aliqd dīuz. ¶ 3°.
sba est corruptibil. ḡ sibi aliqd est dīuz. añs claz. p̄na rē:
qz q̄gd corrupit: corrupit a suo dīo. ¶ 4°. ignis est
sba: sed igni aliqd est p̄trarium puta aqua. ḡ sube rē.

l. 2°. fo.
2. 8.

In oppositum est Ap. in isto 5°. vbi dīstīguir
generationē r corruptionē cō
tra motum. ¶ In ista questione primo ponēde sunt ali
que dīstīctiōnes. Secundo conclusiones.

Quātum ad p^m sit ista p^o dīstō: q̄ quedā dī gnātio
simplex: qdā fm qd. gnātio simplex dī
qñ de aliq̄ vīscat B nomē ens: sine additamēto: r ime
diate añ B nō vīscat nomē de eo. vbi ḡa. vt cū soz. est gnā
tus: vepz est dīcē soz. est ens r añ non: r ista gnātio attri
buit substātys. gnātio vō fm qd dī: qñ de aliquo de no
uo verificat B nomē ens cū additamēto: cū q̄ nō verifi
cabat de eo. verbī grā. vt cuz soz. calefit: nos dicim^o mō
sozē esse ens calidū: r ante nō erat ens calidū: lz bñ añ

erat ens. sllr cū soz. augmētāf: bñ dicimus q̄ soz. mō est
ens tripedale: r ante nō erat ens tripedale: lz bñ añ erat
ens. sllr cuz soz. mouet localr: bñ dicimus q̄ soz. mō est
ens in a. loco: r ante non erat ens in a. loco: lz bñ añ erat
ens. sic ḡ in gnātionē fm qd hoc nomē ens verificat
de aliquo cū aliq̄ additamēto: lz in gnātionē simplr verifi
cat simplr. i. sine additamēto. ¶ De gnātionē simplr i
telligit ppositū: qz de gnātionē fm qd nō est dubiū qñ
sit mor^o. ¶ Sed dīceres sic de gnātionē simplr: seqref
q̄ cū aliqua albedo: vel caliditas per alterationē acq̄rēf
in aliquo subto q̄ oporteret eē gnātionē simplr. p̄z bo:
qz de albedine vepz est dīcē a. albedo est ens: r ante non
erat ens: ita q̄ B nomē ens sine additamēto verificat
de albedine. ¶ Rñdēf negādo istā albedo est ens: vī
dīco q̄ hoc nomē ens sine addito nō est vīscabile de ac
cidentib^o: lz bñ cū addito: r igit Ap. negaret tales: albe
do est ens: caliditas est ens: sed bñ cōcederet istas: albe
do est ens alteri inherēs: vñ dīceret Ap. q̄ B nomē ens
sine addito nō est verificabile nisi de substātys. i. de no
minib^o significatiue acceptis supponētib^o pro substātys:
ex quo vna cū bis que dīcta sunt de gnātionē simplr: se
quēf solus sube eē gnātionē simplicē. ¶ 2° dīstīctio:
q̄ motus dī duplr. i. cōiter r p̄prie. Mor^o cōiter dīctus
extendit se ad oēm mutationē successiua r tpalem: siue
sit successiua rōne partiū gradualium forme: siue rōne
partiū quātitatiuz: siue eius subm sit ens in potent ia
siue ens in actu qd est hoc aliqd demōstratū: vel demō
strabile. ¶ Morus aut p̄prie dīctus non exēdit se ad
mutationē: cuius subm est ens in potētia: r ad ipm aliq̄
regunt. p^o enim ad motū p̄prie dīctū regit: q̄ ens subz
sit sba per se epistēs manens eadē sub vtroqz terminū il
lius mor^o: nisi cū illo motus p̄currat: vel gnātio simplex
vel corruptio simplex. qd sit corruptio fm qd: r corru
ptio simplex p̄z ex opposito mō dīcēdi: sicut dcm est de
gnātionē simplr: r de gnātionē fm qd. ¶ 2°. ad motum
p̄prie dcm regit q̄ sit de affirmato in affirmatuz. i. de
positio in positū: ita q̄ vterqz terminū illius mor^o sit
ens positū. i. tā terminū a quo q̄ terminū ad quē: termi
nus a quo q̄ abycit: terminū ad quē qui acq̄rēf: r q̄ i mo
tu p̄prie dīcto isto mō est corruptio fm qd terminū a quo:
r gnātio fm qd terminū ad quē: seqtur illā totalē motū
esse aggregatuz ex vna corruptionē fm qd. i. terminū a
quo: r vna gnātiōe p̄z qd. i. terminū ad quem. verū tñ est
sciendū q̄ aliqñ accipit motū pro gnātionē fm qd ter
minū ad quē: vt calefactionē pro caliditate que acq̄rēf: r
in tali acceptiōne motus eēt solum gnātio fm qd: r non
aggregatū ex corruptionē fm qd: r gnātionē fm quid.

Quātum ad 2^m sit p^o p̄clusio: accipiēdo motum
cōiter: gnātio simplr bene est motus. p̄
batur. naz sicut dcm est in p̄cedentī qōnē: trāsmutatio
ad subz est successiua: r hoc rōne p̄tium quātitatiuz:
lz non rōne partiuz gradualū forme: sed talis trāsmu
tatio est gnātio simplr: modo sicut iam dīcebat in p^o ar
gumēto motus cōiter acceptus bñ se extendit ad talem
trāsmutationē successiua: r ita Ap. in postp̄dicamētis
accipit motū cum dīct generationē r corruptionē esse
spēs motus. ¶ 2° p̄clusio: accipiēdo motū p̄prie: gene
ratio simplr nō est motus. r ita Ap. in isto 5° accipit mo
tū: cū dīct gnātionē nō esse motū. pbat p̄clusio cuiuslī
bet motus p̄prie dīcti subm est ens in actu. i. sba per se
substītēs: sed gnātionis simplr subz non est ens in actu:
sed ens in pura potētia: ergo gnātio simplr non est mo
tus: tota ratio patet ex dīctis in p^o articulo. ¶ 2°. omne
qd mouet est: sed omne qd generat nō est. ergo genera
tio nō est motus itelligēdo de gnātionē simplr: r de mo
tu p̄prie

in parte accepto. ista ratio est. *Ap. in lra. 22.* Pro cuius
 selectione est sciendum: quod moveri secundum eam locutionem
 attribuiamus illi quod subiectum motui: unde cum paries albe-
 sit non dicimus albedinem alterari: nec parietem album altera-
 ri: sed bene dicimus parietem alterari. In generatione vero simpli-
 citer alterari non attribuiamus secundum eam locutionem subiecti.
 materiae: sed attribuiamus formae: quae materiae accipitur: vel totali
 composito ex materia et forma: unde secundum eam locutionem non ob-
 cinimus materiam generari: sed formam vel compositum. scilicet formam
 vel platonem: et ideo nos dicimus quod omne quod movetur est:
 et quod generatur non est: et cum huius quare moveri attribui-
 mus subiecto motus: et generari vel corrupti non attribuiamus
 subiecto generationis vel corruptionis: quia subiecto motus est no-
 bis motus: cum sit subiecto per se subsistens: subiecto autem generationis
 vel corruptionis non est nobis ita motus: cum hoc sit materia
 quae de difficili cognoscitur: cum non sit a nobis cognoscibi-
 lis: nisi per analogiam ad formam: ut primo huius 22.

22. 69.

Ad rationes principales. Primum quatuor solute sunt
 secundum dicta. *[Ad 5^{am} cum dicebat: subie-*
 aliqd est primum: negat accipiendo primum: primum
 dictam: unde sciendum: quod ad primum: primum
 tria requiruntur. Primum quod utrumque primum sit ens possi-
 tum: et ideo lumen et tenebrae non dicuntur primum: propter
 hoc quod tenebrae non est qualitas positiva. Secundo requiritur
 quod utrumque inheret alicui subiecto: et propter hoc ignis et aqua
 non sunt primum: igitur qualitates eorum sunt primum. Tertio
 requiritur quod inter illa inter quae est primum sit distan-
 tia formalis vel localis: distantia quidem formalis sic: quod
 non potest fieri transitus de uno extremorum in aliud: nisi
 per transitum per formas intermedias. verbi gratia. Aliquod
 subiectum calidum non potest fieri frigidum nisi prius fiat te-
 pidum: oportet igitur transire per tepiditatem. ergo iter ca-
 liditatem et frigiditatem non esse distantiam formalem: et ideo
 forma subiecti aquae non est primum forma subiecti ignis: ex
 quo immediate ex aqua potest generari ignis: tandem mate-
 ria quae modo stat sub forma subiecti aquae: postea stabit sub
 forma subiecti ignis: absque hoc quod prius stet sub ali-
 qua forma subiecti intermedia: de distantia locali bene intelligitur si-
 cut est distantia iter sursum et deorsum. *[Et potest apponi*
 quarta ratio quod sunt activa et passiva ad invicem: et propter
 hoc forma equi et forma asini non dicuntur primum ad invi-
 cem: sed dispartit. *[Tunc ad 6^{am} in unoquoque genere B*
 intelligitur de primum: primum dicitur de oppositione
 primum non. *[Cōsimiliter ad 2^{am} dico: quod forma et pri-*
 ratio non dicuntur primum: sed primum. *[Ad 3^{am}*
 dico: quod subiecta non corrupta a se ipsis primum: sed bene corrup-
 tura a primum suarum dispositionum et qualitatum. *[Ad*
 4^{am} dico: quod elementa. scilicet ignis non sunt primum: nec etiam for-
 me subiectales eorum sunt primum: sed bene qualitates eorum pos-
 me: ita intelligitur quod dicitur *Ap. in 2° de generatione.*

Tex. cōment. XIX.

**Que autem est in eadem specie mutatio in ma-
 gis et.** **Questio. III.**

Veritur *munc 3°.* Utrum ois motus
 sit de primum in primum: Et
 arguitur 6° quod non: aliqd motus est de minus
 albo in magis albo: sed minus album: et ma-
 gis album non sunt primum. ergo 22. maior est
 nota de se: sed minor probatur. nam primum dicuntur que ma-
 jore distantia modo magis album et minus album: non maxi-
 me distantia: confirmat magis album et minus album sunt eius-
 de speciei: ex eo quod magis et minus non diversificant speciem:
 sed nulla 22. sunt eiusdem speciei. Confirmat ite: quod si
 magis album: et minus album essent 22.: sequeretur quod uni

plura essent 22.: quod est contra *Ap. 6° celi.* probatur ostia: quod
 nigrum et magis album sunt primum: modo si etiam magis albo
 minus album esset 22.: tunc magis albo plura essent 22.:
 scilicet nigrum: et minus album. *[2° ad principale motus. scilicet*
 augmentationis de minori quantitate ad maiorem quantita-
 tem est: sed iste motus non est inter primum: ex eo quod primum
 tati subiecti est 22.: igitur non ois motus 22. *[3°.* altera-
 tio medii de tenebra in lumen videtur esse gradus: sed
 tunc non est iter 22.: sed iter primum opposita. scilicet tenebra et
 lumen: sed primum opposita non sunt 22.: ex eo quod quilibet
 primum debet esse ens positivus: ut prius dicebat: modo
 tenebra non est aliqd tale saltem suppositum subiecto tenebrae:
 hoc quod tunc oporteret si esset altera pars primum. *[4°.*
 motus circularis celi est motus: et tunc non est de 22. in
 primum: ex eo quod tunc motus qui fieret a 22. esset ei cō-
 trarius: sed hoc est falsum. nam per *Ap. 6° celi* motui cir-
 culari non est aliqd motus primum. *[5°.* motus aialis pro-
 gressivus non est de 22. in primum. ps hoc: quod est de vno
 loco in alium: que quidem loca sunt bene subsistens. ut sit primum
 tunc: et non 22.: et per primum nec talis motus est de 22. in
 primum. sicut posset argui de motu locali recto: de sursum
 et deorsum quod non sit de 22. in primum. nam si sic sequeretur
 quod sursum et deorsum possent se invicem inesse eidem suc-
 cessivum: et mutuo se expellere: modo hoc est falsum: ex eo quod
 non sunt activa et passiva ad invicem. ergo 22.

2. 2. 10.

2. 2. 24.

In oppositum est *Ap. in isto 5°.* In ista questione
 videtur est de questione. 2° videtur
 dum est qualiter diversimode primum reperitur in di-
 versis ad que est motus. 3° addentur conclusiones.

2. 2. 19.

Quantum ad 6^{am} sciendum est: quod 22. vno modo dicuntur
 tur forme incōpossibiles in eodem subiecto:
 quare una est exclusiva alterius: et isto modo dicimus calidi-
 tatem summam: et frigiditatem summam. et 22. *[Alio modo*
 primum dicuntur dispositiones et qualitates non quidem incō-
 possibiles: sed significabiles per terminos qui non possunt
 simul denotare idem: bene successivum. iter quod quidem dis-
 positiones est distantia formalis vel localis: sicut albedo
 remissa vel intensa. verbi gratia. remissa duorum graduum et in-
 tensa sex graduum: iste due albedines dicuntur 22. non quod
 sunt incōpossibiles: quia albedo duorum graduum potest simul
 stare cum albedine sex graduum: sed dicuntur 22.: quia remissa
 se album: et intensa album: non possunt verificari de eodem si-
 mul: bene successivum: unde non simul est intensa album et
 remissa album: et inter duas qualitates est distantia formalis:
 non enim potest iri de albedine duorum graduum in albedinem
 sex graduum nisi transeat per albedinem trium graduum et
 quatuor et quinque. sicut esse minus sursum: et magis sursum
 sunt dispositiones significabiles per terminos: qui non pos-
 sunt simul idem denotare: bene successivum: et interbulus
 modi dispositiones est distantia localis: et id magis. sursum: et
 minus sursum dicuntur 22. sicut quantitas maior: et quanti-
 tas minor sunt dispositiones significabiles per terminos: qui
 non possunt simul denotare idem: bene successivum: inter quas
 quidem dispositiones est distantia: que potest reduci ad localem:
 propter hoc quod iter quantitate maior: et minor est spatium
 medius. scilicet excessus quo quantitas maior excedit minorem.
[3° modo adhuc dicuntur 22. illa que sunt primum oppo-
 sita: et illa acceptio 22. est impropria. *[Ista distinctio*
 neposita sit 6° conclusio: accipiendo motum primum primum op-
 posita: primum non sufficit ad motum. probatur nam ex eo quod
 ois motus est successivus: opus quod inter quecumque est motus:
 quod inter illa sit aliqd medium: modo inter primum opposita
 nullus est medius: et per primum iter primum opposita non
 potest esse motus: unde iter videtur et certum nullus est medius: et
 per primum non est transitus successivus de visione in tenebrae
 Alb. de sap. R 3

tem: ad hoc enim quod est talis transitus debet esse medius in
ter visionem et cecitatem quod successiue pertransiret. ¶ 3° h^o
accipiendo contraria primo modo non ad omnem motum requirit talis
contrarietas. probatur. nam talis contrarietas non requirit ad motum
localem nec augmentacionem: nec diminutionem: ex eo quod nul
lus illorum est inter oppositas incommensurabiles: quare una sit
expulsiva alterius: quibet enim istorum motuum est iter disposi
tionem: que non sunt actiue et passiuæ adinuicem: et per hanc unam
non est expulsiva alterius. sicut motus qui est de albedine res
missa ad albedinem interius: non est iter huiusmodi. ¶ 3° h^o ad
omnem motum sufficit ad minimum: et requirit contrarietas iter huiusmodi
modo dicta. probatur: quia omnem motum oportet esse successiuum. et sicut
oportet esse de uno in aliud. vel quod inter illa est distantia vel
non: si dicitur quod non iter illa non potest esse motus: si dicitur quod sic ipsa est
huiusmodi modo dicta: ita in proposito capit contrarietas pro distan
tia formati: vel locali iter terminum a quo et terminum ad
quem: et taliter accipiendo contrarietatem iter locum in quo tu sedes: et
inter locum meum est contrarietas: quia distantia situata: quare et.

Quatum ad 2^m est sciendum: quod quedam est contrarietas
in loco: et quedam in quantitate: et quedam in qua
litate. non enim plurimum modis potest imaginari distantiam: et per
hanc nec motus. ¶ 1° h^o sciendum: quod contrarietas in loco quodam est
secundum lineam rectam logarithmicam: sicut est de sursum ad deorsum.
Alia contrarietas secundum prope huiusmodi lineam: quare sumpta. ubi gratia.
vna parte lineam secundum puncta eius distat. Alia est contrarietas in lo
co secundum alias duas positionis. ubi gratia. sicut est. inter sinis
strum et dextrum: iter ante et retro: et secundum hanc contrarietatem fit mo
tus localis ad latum iter has duas positionis. scilicet sinistrum
dextrum: ante et retro: et huiusmodi sit contrarietas sufficiens ad motum:
sicut etiam est iter sursum et deorsum: tamen iter sursum et deorsum
est curvum alia contrarietas. scilicet virtutum huiusmodi: scilicet seruatiuum et lo
calium naturalium sursum et deorsum. ¶ Adhuc in loco est alia
contrarietas que non accipitur in mundo secundum semidiametrum: et
secundum chordam arcus: que est distantia arcus inter orientem et
occidentem: vel meridiem et septentrionem: et talis contrarietas suffi
cienter ad motum circulariter. ¶ Deinde notandum est secundum quantita
tem: vnde dico quod illa accipitur huiusmodi magis et minus: et illi contrarietas
non dicitur descriptio contrarietatis: que est iter huiusmodi maxime
distantia: quia iter magis et minus non est distantia maxima pro
diminutionem in infinitum. ¶ 2° h^o notandum est de distantia for
mali et contrarietate: que est inter quantitates alterarietas: sicut est
caliditas et frigiditas: et quodam est iter quantitates motiuis loca
liter: sicut sunt gravitas et leuitas: et quedam est iter quantitates
nec actiuis nec motiuis adinuicem localiter: scilicet iter quantitates
positas actionem quantitates primam adinuicem: cuiusmodi sunt sa
pores: odores: et ex quo patet quod mutuo expellit solus vniuers
trius actiuis et passiuas adinuicem: vnde albedo non expellit ni
gredinem agendo et corrumpendo ipsam: sicut bene facit caliditas
frigiditatem: et albedo expellit nigredinem: huius est sequitur nigre
dinem in eodem subiecto: et huius est pro quantitates actiuis mutuo age
tes adinuicem: quare istas sequatur albedo: istas vero nigredo. et.

Quatum ad 3^m sit primo huiusmodi: quod non oportet quod contrarietas requi
ra ad motum sit iter huiusmodi actiua et passiuas
adinuicem. patet hoc: quia contrarietas iter sursum et deorsum non est i
ter actiua et passiuas adinuicem. ¶ 2° h^o ad contrarietatem suffi
cientem ad motum non requiritur quod sit iter aliquid: quorum vnum resis
tat alteri. patet hoc: propter de contrarietate que est iter quantitates
maiores et minores: vnde vna illarum quantitates non resistit alteri
3° h^o resistere est reagere: modo ad contrarietatem sufficientem ad
motum non requiritur quod sit iter aliquid que sunt actiua et passiu
na adinuicem: per precedentem huiusmodi. nec ad contrarietatem suffi
cientem ad motum requiritur quod sit iter aliquid: quorum vnum resistit
alteri. ¶ 3° h^o non tollit vix motum ipsum esse successiuum ex
partem ad alium motum. probatur: quia motus potest esse iter huiusmodi: quare
vnum non resistit alteri: sicut dicitur propter precedentem: quod quantum est

de ordine illorum iter ipsa esset mutatio subita: scilicet hoc non: quia
iter ea est successio. et talis successio est propter alio quod patet in
motu locali graui: quia nisi esset resistetia in motu diuisio
nis ipsius medij: graue simplex simpliciter de se oederet sub
ito. Aliter est de alteracione iter albedinem et nigredinem: quia
inter albedinem et nigredinem est mutatio successiua: huius non
est propter resistetiam: vel actionem ipsarum adinuicem. scilicet albedinis
et nigredinis: sed huius est propter actionem et resistetiam quantitates
maxime adinuicem: quare proportione alia et alia albedo et ni
gredo sequuntur. ¶ 4° h^o ad contrarietatem sufficientem ad
motum non requiritur quod sit de extremo in extremum: seu quod sit
inter illa que maxime distant: scilicet sufficit quod sit iter illa que
aliquid modo distat: quia potest esse motus de minus calido ad ma
gis calidum seu de caliditate remissa ad caliditatem inten
sam: vel in resorere: modo iter ista non est distantia maxima sed
aliqua. et finaliter ad motum sufficit contrarietas que est distan
tia iter terminum a quo: et terminum ad quem: et ideo quia inter
duos loca: et iter partium opposita nullum est medium: seu
talis distantia: sequitur iter ipsa non esse motum: sed mutationem.

Ad rationes. Ad primo dico: quod contrarietas sufficiens ad motum
tamen bene potest esse iter illa que sunt eiusdem
speciei. et sicut ad tale contrarietatem non requiritur quod extremum
eius maxime distet. et sicut non est inconueniens vni plura
esse contraria contrarietatis: quare vna est sufficiens ad motum: et
sic soluitur primo et eius confirmatio. ¶ Ad 2^m dico: quod si con
trarietas minor non sit contraria quantitates maiori contrarieta
te primo modo dicta: tamen bene est sibi contraria contrarietate suffi
cienter ad motum. ¶ Ad 3^m dico: quod mutatio medij de te
nebra in lumem non est motus: quia non est successiua: sed sub
ita. ergo quia inter partium opposita: et ideo illa ratio nihil
facit ad propositum. ¶ Ad 4^m et ad 5^m et 6^m dicatur: quod tam
hic quam ibi est contrarietas sufficiens ad motum: sed non con
trarietas primo modo dicta.

Ter. coment. XVIII.

Quomodo autem neque substantie: neque ad aliquid: neque
ipsum facere et.

Questio. III.

Veritur 4° Ut patet tria predicamenta
ita sit motus per se. scilicet secundum quantitates
te: qualitate: et vbi: Et arguitur primo quod non in alio
quibus aliis predicamentis ob istis est contrarietas: quod
secundum illa est motus per se in quibus est contrarietas
patet de actione et passione: et de ad aliquid. ¶ 2° in aliquibus
aliis predicamentis reperitur magis et minus: quod secundum illa est mo
tus per se. non quod solum secundum predicamenta notata. contra ista
notum de agere et pati. ¶ 3° probatur simpliciter de ad aliquid: quod
secundum ad aliquid est motus: sicut secundum quantitates vel quantitates
te: vel vbi. nam ponatur quod fortis fiat similis platonem per suc
cessiuam acquisitionem albedinis: tunc talis assimilatio fortis
ad platonem est quedam mutatio. quod ipsa est generatio vel
corruptio vel motus: ex eo quod omnis mutatio est aliquid istorum:
sed non est generatio nec corruptio: ex eo quod per tale assimilati
one non mutat nullo ad interrogationem factam per quod
de suba. relinquitur ergo quod sit motus: et cum assimilati
one sit de predicamento ad aliquid: sequitur propositum. ¶ 4° ad vbi
est motus per se. ergo secundum ad aliquid. contra ista tenet ex eo quod
vbi est quod respectus: qui quod respectus est de pro ad
aliquid. ergo. ¶ 5° nam sint due aque sicut calide: quare cali
ditates interdum sunt vniuersimode: tunc similitudo huius aque
ad illa est caliditas: et illa caliditas est similitudo huius
aque ad illa: sed tunc oppositorie arguitur ad propositum
caliditate est per se motus: et illa caliditas est similitudo: quod
secundum similitudinem est per se motus. ¶ 6° quolibet res est ad
aliquid. quod secundum ad aliquid est per se motus: quia secundum aliquam rem est
per se motus. contra ista tenet. ante probatur: quia quolibet res est
causa

causa vel causatum: quilibet res est prior vel posterior: q̄
 quilibet res est ad aliqd: assis notū est de se: p̄ntia tenet
 ex eo q̄ isti termini cā r̄ causatū p̄us r̄ posterior: sūt in
 p̄dicamēto ad aliqd. ¶ 7° p̄bat q̄ ad q̄ritatē nō sit p̄
 se motus. nā illud ad q̄ debet eē mot^o p̄ se o3 b̄ie d̄iū:
 q̄ritas nō b3 d̄iū ex p̄dicamentis. ¶ 8° p̄bat: q̄ ad q̄
 litatem nō sit per se motus: q̄ ad quartā speciē quali
 tatis nō est per se motus: cū nihil sibi sit d̄iū: r̄ p̄ o3
 nō est motus: r̄ per o3 nec motus per se: r̄ cum quarta
 species q̄litaris sit qualitas: r̄ ad eā nō sit mot^o: sequit̄
 q̄ ad qualitatem nō sit per se motus. quare r̄.

In oppositum est Ap. in isto 5°. In ista q̄one
 p̄mo vidēdū est quid sit dice
 re s̄m aliquod predicamentū esse motum. 2° vidēdū
 est quid sit dicere s̄m aliquod p̄dicamentū esse motus
 per se: vel per accidens. 3° videbitur de questio.

Quantum ad p̄ sciendū est q̄ s̄ p̄dicamētū q̄ri
 tatis nō d̄i eē mot^o sic est augmenta
 tio: vel diminutio: ex eo q̄ p̄ illū acgrat̄ q̄ritas. nā tūc
 ois mot^o d̄icere ē esse s̄m q̄ritatē: r̄ d̄icere ē augmētatio
 vel dimiūtio: nō p̄ns est falsus: p̄bat p̄ns ex eo q̄ q̄cū
 q̄ res que acgrit̄ per motū est q̄ritas: ex eo q̄ quecūq̄
 res acgrit̄ p̄ motū est dimiūbilis: r̄ p̄ o3 q̄ritas: cū q̄ri
 tas nō sit aliud a re q̄ritas: vt dicebat̄ p̄ butus: p̄ q̄ rem
 que acgrit̄ p̄ motū esse q̄ritatē: s̄m sciendū de q̄litate:
 r̄ vbi: videlicet q̄ motus nō d̄i esse s̄m qualitatem: ex eo
 q̄ per ip̄m acgrit̄ q̄litas: nec ad vbi ex eo q̄ p̄ ip̄s acgrit̄
 tur vbi. Sed mot^o d̄i eē s̄m p̄dicamētū q̄ritatis ex eo
 q̄ p̄ ip̄m factū necesse est mutare r̄sionē ad q̄onē fa
 cta per q̄ritū de suba: absq̄ b̄ q̄ p̄ ip̄s motū factū opoz
 teat mutare r̄sionē factā de suba ad q̄onē factā p̄ ali
 q̄d̄ interrogatiūz alteri^o p̄dicamētū a q̄ritate. Ad^o d̄i
 ē s̄ p̄dicamētū q̄litaris ex eo q̄ p̄ ip̄m factū opz mu
 tare r̄sionē ad q̄onē factā p̄ quale de suba absq̄ b̄ q̄
 oporteat mutare r̄sionē ad aliqd̄ interrogatiūz alteri^o
 p̄dicamentū. p̄portionaliter d̄icat̄ de motū s̄m vbi. v. g.
 de p̄mo. si aliqd̄ est nō pedale: r̄ augeat̄ q̄ fiat bipedale
 si p̄mo quereret̄ quātū est hoc: r̄ idē pedale: si postea
 querit̄ quātū est hoc: r̄spōdet̄ bipedale: exēplū de q̄li
 tate: vt si aliqd̄ nō est albus: r̄ alteret̄ q̄ fiat niger: si p̄
 querebat̄: qualis est iste: r̄ idē albus: r̄ si postea q̄rit̄
 qualis est iste: r̄ idē niger. r̄ p̄portionaliter d̄icēdum
 est de vbi r̄ de alyz consimilibus questionibus r̄.

Quantum ad 2° articulū sciendū est q̄ s̄m ali
 quod p̄dicamentū d̄i esse motus per
 se: r̄ s̄m aliqd̄ p̄dicamentū d̄i esse motus per accidēs. s̄z
 illud p̄dicamētū d̄i esse mot^o per se: q̄d̄ sic se b̄t: q̄ ne
 cesse est p̄ aliqd̄ motū factū mutari r̄sionē s̄z termi
 nos illi^o p̄dicamētū de illo q̄d̄ mouet̄: sic sunt q̄ritas: q̄
 litas r̄ vbi. ip̄ossible. n. est q̄ fiat aliqd̄ mot^o: quin opoz
 teat fieri mutationē denominationis de illo q̄d̄ mouet̄
 s̄m terminos alicuius p̄dicamentū: de istis tribus quā
 sitate: qualitate: r̄ vbi. ¶ Sed s̄m ista p̄dicamēta d̄i
 tur esse motus per accidēs: qui sic se b̄t q̄ nō est ne
 cesse: sed p̄tingit p̄pter aliqd̄ motū factū mutari de
 nominationes de illo q̄d̄ mouet̄ s̄m terminos illoz p̄
 dicamētū. v. g. de p̄dicamēto ad aliqd̄. posito enim p̄
 fortis r̄ plato sunt similes s̄m albedinē: r̄ q̄ albedo for
 tis intendat̄: tunc lz fiat s̄m talē motū mutatio denoi
 atonis s̄m istos terminos: simile r̄ dissimile: qui sunt de
 p̄dicamēto ad aliqd̄: tñ hoc est p̄tingens r̄ nō necessa
 riū: q̄ si p̄portionaliter albedo platonis fuisset intensa
 fuisset facta sola variatio denominationis s̄m terminos
 de p̄dicamēto qualitatis: absq̄ variationē denomina
 tionis facta per terminos de p̄dicamento ad aliqd̄: r̄

pp̄ter hoc s̄m ad aliqd̄ d̄icē esse motus per accidēs.
Quantū ad 3° articulū sit p̄ q̄ s̄z alia p̄dicamē
 ta q̄ s̄z q̄litate: q̄ritate r̄ vbi. bene ē mo
 tus: p̄bat. q̄ p̄ aliqd̄ motū factū aliqd̄ bene mutant̄
 denominationes de illo q̄d̄ mouet̄ p̄ terminos alioz p̄
 dicamētū a q̄litate: q̄ritate r̄ vbi: sicut tā est declara
 tū de p̄fio ad aliqd̄: q̄ vera: p̄ntia tenet per descriptio
 nē illi^o q̄d̄ est s̄m aliqd̄ p̄dicamētū eē motū. ¶ 2° s̄z
 alia p̄ntia a q̄litate q̄ritate r̄ vbi nō est mot^o p̄ se lz b̄t
 per accidēs: p̄bat: q̄ nō est neciū variare denoiatōes d̄
 illo q̄d̄ mouet̄ s̄z terminos alioz p̄dicamētū a q̄ritate
 q̄litate: r̄ vbi. Igit̄ s̄m ea nō est mot^o p̄ se: assis p̄z induc̄
 ue de singulari: p̄ntia tenet ex descriptioe illi^o q̄d̄ est s̄m
 aliqd̄ p̄dicamētū: eē motū p̄ se. ¶ 3° s̄z q̄ s̄m tria p̄dica
 mēta: q̄ sunt q̄ritas q̄litas r̄ vbi est mot^o p̄ se: p̄bat: p̄o
 quo supponit̄ solū eē tria gnā motū. i. augmētationē:
 alterationē: r̄ lat̄ionē: tūc sic nō est aliqd̄ mot^o de istis:
 q̄ p̄ ip̄m necesse sit fieri mutationē r̄spōsionis ad iter
 rogationē de suba: vel p̄ quale: vel per vbi: vel p̄ q̄ritū: q̄
 s̄m tria p̄dicamēta denominata est motus per se: p̄ntia
 t̄z p̄ descriptioe illi^o q̄d̄ est s̄z aliqd̄ p̄dicamētū eē mo
 tū p̄ se: assis p̄z de se. nā si est mot^o augmētatiōis: vel di
 minutiōis necesse est mutare r̄spōsionē factā ad interro
 gationē per q̄ritū: si vō est mot^o localis necesse est mutare
 r̄spōsionē ad interrogacionē factam per vbi. ¶ 4° s̄z
 solū s̄m tria p̄dicamenta: est motus per se: patet per p̄
 cedentē s̄nē: r̄ 2° nulla alia p̄dicamenta ab istis est
 motus per se: patet per secundam cōclusionem: q̄ r̄. cō
 sequentia tenet ab exponentibus ad expositum.

Ad rationes principales. prima secunda tertia
 bene probant: q̄ s̄m alia p̄dica
 menta ab istis tribus sit motus per accidēs: sed. nō
 probat q̄ sit motus per se. ¶ Ad 4° dico q̄ vbi s̄m il
 lam rationem s̄m quam dicitur quidāz respectus: vel
 est de predicamento ad aliqd̄: nō dicim^o q̄ s̄m ip̄m sit
 mot^o per se s̄m illā rōnē: s̄m quā ponit̄ vñū distinctuz
 p̄dicamētū: bene dicim^o s̄m ip̄m esse motū p̄ se. ¶ 5° r̄
 6° iterū bene p̄bat q̄ s̄m alia p̄dicamenta: puta s̄m ad
 aliqd̄ bene est mot^o p̄ accidēs: nō tñ p̄ se. ¶ Ad 7° d̄i
 co q̄uis in q̄ritate nō reperiat̄ d̄ietas p̄pe dicta: que
 bene reperit̄ in q̄litate: tñ bene reperit̄ d̄ietas q̄ suffi
 cit ad motū. i. accipiēdo d̄ietatē p̄ distātia inter termi
 nū a quo: r̄ terminū ad quē. ¶ 8° bene p̄bat istā idē
 nitā: cū b̄ tñ stat q̄ s̄m q̄litate est mot^o: due enī subcō
 trarie possunt sit esse vere: lz nō possunt simul eē false.

Tex. cōmentī. XXXI.

**Unus autem motus dicitur multipli
 citer r̄.** **Questio. V.**

Veritur 5°. Utrum aliqd̄ motus sit
 vnus. Et arguit̄ q̄ nō: nul
 lū p̄teritū r̄ futurū sunt vnū: ois motus est
 p̄teritus r̄ futur^o: q̄ r̄. maior debet eē nota
 ex eo q̄ q̄ p̄teritū fuit: futurū nō est: sed
 erit: similit̄ q̄ futurū erit p̄teritū nō erit: sed fuit: q̄
 ex quo p̄teritū nō p̄t simul eē: videt̄ q̄ nō possunt esse
 vnū: minor p̄z ex eo q̄ cuiuslibet mot^o vna p̄z est p̄teri
 ta: r̄ alia futura. ¶ 2° vnū r̄ ens p̄uertunt̄ ex 4° meta
 physice: sed nullus mot^o est ens: q̄ nullus mot^o est vn^o:
 assumptū p̄bat: q̄z hoc nō est: cū p̄tes nō sunt: s̄z p̄tes
 mot^o nō sunt. q̄. ¶ 3° nono metaphysice idē sunt vnū r̄
 p̄fectū: s̄z mot^o nō est qd̄ p̄fectum. p̄z hoc: q̄z d̄icū. est 3°
 buius q̄ motus est actus imp̄fectus: q̄ motus nō est qd̄
 vnū. ¶ 4° vel esset motus accipiēdo motū p̄o fluxu:
 vel accipiēdo motū p̄o forma fluente: nō p̄o fluxu: q̄z

t. p̄. 3.
 t. p̄. 15.

ptibus illi^o repugnat fil^o eē: nec ēt pro forma fluere. nā q̄diu forma fluens vocat^r motus: tūc diu est in fieri cōtinue vūā ptem post aliā: t sic etiā nō habet pres suas simul: t per p̄ns non debet dici quid vnum rē.

l. 2^a. 31. **In oppositū** ē dīp. i isto 5° tractatu 2°. In ista qōne p̄mo vidēdū est que reperiunt^r in motu. 2° vidēdū est pp̄ quoz vnitates motus dīcūt vnus. t quozum non. 3° ponentur dubia cōtra dicta t soluentur cum rationibus p̄ncipalibus rē.

Quantum ad p̄m sciēdū est qd̄ v̄s intelligi de vnitare p̄nuitatis successiue: seu de vnitare nūerali mot^o: t nō d̄ vnitare specifica vl̄ gnāli. ¶ 2° sciēdū qd̄ ad motū f̄z dīp. regrit^r motor t mobile t tps t termin^o a q̄: t termin^o ad que: t dīspō f̄z quā est mot^o: q̄ in motu locali vocat^r spatū. ¶ 3° nota qd̄ f̄z lō mētatorē: qdā istoz dīr ēt intrinseca motui: t qdā extrīseca: v̄s mobile: t termin^o: t dīspō: f̄z quā est mot^o dīr ēt intrinseca motui. alia āt sic tps t motor dīr ēt extrīseca: qz lz ad motū regrat^r tā tps q̄ motor: m̄ qz istoz cōcept^o nō icludūt in p̄ceptu eēntiali mot^o: sic p̄cept^o aliorū p̄dictoz. ista dīr motui extrīseca illa v̄o intrinseca. ¶ 4° sciēdū est qd̄ ad huc in motu repiunt^r alia: v̄s ad huc ibi repit^r resistētia: f̄z qz nō repit^r in oī motu nō enī repit^r in motu celī: nō enūmerat^r ab dīp. t Comētatorē iter illa: q̄ repiunt^r in motu: t ēt ex alio: qz resistētia reducit^r ad mobile: vl̄ ad terminū a q̄: v̄s aliqñ resistētia est terminus a q̄: sic p̄s de alteratiōe q̄ calidū fit frīdū: v̄s in tali alteratiōe caliditas ē termin^o a q̄: t ēt resistētia. Ad huc in motu p̄siderāda ē regularitas t irregularitas q̄tū ad ptes tps: t v̄niformitas t dīfformitas q̄tū ad ptes subti rē. pla alia q̄ n̄ sūt p̄ntis spectatiōis rē.

l. 2^a. 2.

Quantū ad 2° sit p̄m qd̄ ad vnitare nūeralē mot^o regrit^r vnitas nūeralis mobilis: ita qd̄ suppono aliqñ que eēt vnū: v̄s qd̄ finaliter mota est vt v̄s que regrant^r t sufficiāt ad vnitare mot^o nūeralē: qd̄ enī in se nō h̄s difficultatē. Cōclusio p̄bat^r sic: mot^o est act^o mobilis: per dīp. 3° bui^o ḡ mot^o vnus est act^o vni^o mobilis: t per p̄ns: ad h̄ qd̄ sit vnū regrit^r qd̄ mobile sit vnus. ¶ 2° nā sicut dcm̄ est mobile est intrīsecū motu: ḡ ad vnitare mot^o regrit^r vnitas mobilis: nō tñ itelligēdū ē mobile eēt intrīsecū motui: sic qd̄ mot^o cōponat^r ex mobilis: qz in p̄ceptu eēntiali mot^o icludūt p̄cept^o mobilis: sicut in p̄ceptu accit̄is icludūt p̄cept^o sui subti rē. ¶ 3° mot^o ē accit̄is mobilis: ḡ ad vnitare mot^o regrit^r vnitas mobilis: p̄ntia t̄z ex eo qd̄ ad vnitare accit̄is regrit^r vnitas subti sui. ¶ 2° ad vnitare mot^o nō sufficit vnitas mobilis: p̄bat^r. nā sic seq̄ret^r qd̄ si loz. in p̄ pte p̄portionabili alīcur^o boze curreret: t in 2° q̄sceret: t in 3° iterū curreret: t in 4° q̄sceret: t sic de singulis qd̄ totalis cursus sortis eēt vn^o: nō hoc est falsus: p̄ntia t̄z ex eo qd̄ mobile est vnū: si ḡ vnitas mobilis sufficit seq̄r qd̄ dcm̄ est: falsitas p̄ntis p̄s: qz ad hoc qd̄ aliquis mot^o sit vnus: regrit^r qd̄ sit p̄tinuus: nō isti duo cursus sortis: nō sunt p̄tinui pp̄ hoc qd̄ interceptit^r quies mediā: ḡ nō p̄stituūt motū vnū. ¶ 2° si vnitas mobilis sufficeret seq̄ret^r qd̄ calefactio t mot^o localis eēt vn^o mot^o: p̄ns falsum: p̄ntia tenet posito qd̄ idē mobile simul calefiat t moueat^r localiter qd̄ est pole. ibi est idē mobile: qd̄ subicitur vtriqz motui: si ḡ vnitas eēt sufficit ad vnitare motus seq̄r qd̄ dictū est. ¶ 3° ēt ad vnitare mot^o regrit^r vnitas tps: p̄s hoc: qz aliter cursus sortis fact^o in p̄ma boza t cursus sortis fact^o in 2°: iter quos cadit^r ges mediā bñ diceret^r vn^o mot^o: si nō obstar^r defect^o vnitatis tps: quo mētural^o iste cursus. ¶ 2° vnitas mot^o est p̄tinuitas mot^o: f̄z mot^o nō d̄ p̄tinuus nisi fiat p̄tinue in vno tēpore: ḡ re-

l. 2^a. 16.

Inquit^r qd̄ ad vnitare mot^o regrit^r vnitas tps. ¶ 4° ad vnitare motus non sufficit vnitas mobilis: t vnitas tps: lz ad eum regrant^r sicut dictum est: p̄s hoc. nā si illa duo sufficerent: sequeret^r qd̄ motus localis: t motus alterationis sortis: eēt vnus mot^o: p̄ns est falsum: p̄ntia tenet: si sortis in eodez tpe alteraret^r t moueret^r localiter tūc ibi eēt vnitas mobilis: t vnitas tps. ¶ 5° ad vnitare mot^o ēt regrit^r vnitas termini ad que: p̄s B. nā alr motus localis sortis: t mot^o alterationis eiusdē facti in eodē tpe bene essent vnus: si nō obstar^r defect^o vnitatis termini ad que: vnde terminus ad que mot^o localis est locus: termin^o v̄o ad que alteratiōis est q̄litas. ¶ 2° si nō regrit^r vnitas termini ad que ad vnitare mot^o: sequeret^r qd̄ mot^o cōpositus ex motu deorsum t motu sursum esset vnus: p̄ns est falsum: falsitas p̄s: qz nullus motus qui cōponit^r ex motib^o p̄rarijs est vn^o: p̄ntia p̄bat^r ex eo qd̄ in tali motu bñ esset vnitas mobilis: vnitas tēpore: lz deficeret vnitas termini ad quem. v. g. vr si alī qua terra pedalis descendat vsqz ad cētrū: tunc q̄cūto pars eius inferior tangit cētrū sine quiete mediā inci p̄t ascēdere: ex eo qd̄ ex alia pte mouebit^r a cētro: p̄pter hoc qd̄ totalis terra nō statī q̄scit: qm̄ fm̄ ei^o extremū tangit cētrū: sed mouet^r tam diu qd̄ mediū eius sit cētrū. nō defectus vnitatis termini ad que: facit qd̄ mot^o cōposit^o ex motu quo iserior medietas illi^o terre descēdit t ascēdit: facit qd̄ ille mot^o nō est vn^o: qz vn^o illoz est ad cētrū tanq̄ ad terminū ad que: t alius est ab eodē ad vnū aliū terminū ad que. ¶ 3° ad idē. si vnitas mobilis: t vnitas tēpore sufficeret ad vnitare mot^o: seq̄ret^r qd̄ ambulatio: t sanatio eēt vn^o mot^o: p̄ns ē falsus: p̄ntia p̄bat^r posito qd̄ alijs ambulet ita qd̄ imēdiatē post ambulatiōē sit sanatio sine quiete mediā. tūc ibi est vnitas tps: t similiter vnitas mobilis: que si sufficerent ad vnitare motus: abiqz vnitare termini ad que: ambulatio t sanatio essent vnus motus: falsitas p̄s per dīp. 5° bul^o volentē qd̄ tales motus bñ dīr habitū: t lō mē. vocat^r hos sop̄bei. t dicit^r qd̄ nō p̄t eēt vnus pp̄ h̄ qd̄ sunt dīffinctarū speciey: t ēt qd̄ nō sunt ad eūdē terminū: t pp̄ hoc ēt sunt motus reflexi: lz inter ea nō intercipiāt^r quies mediā nō dicunt^r vnus mot^o: nō enī sunt ad eūdē terminū ad que. ¶ 6° ad vnitare mot^o etiā requirit^r vnitas termini a quo: p̄s B. qz idē mobile nō p̄t moueri ad eūdē terminū ad que nisi ab vno termino a quo: t igit^r qz ad vnitare motus regrit^r vnitas mobilis: t vnitas termini ad que sicut dictū est: sequit^r qd̄ ad vnitare mot^o etiā requirit^r vnitas termini a quo. ¶ 7° ad vnitare mot^o etiā requirit^r vnitas dīspōnis f̄z quā est motus: patet hoc: nā dīspōitio fm̄ quam est mot^o reducit^r ad terminos motus: quo nūm vnitas requirit^r ad vnitare motus: sicut dcm̄ est: ḡ rē. ¶ 8° ad vnitare mot^o nō regrit^r vnitas motoris: p̄bat^r: qz motor sic dictū est: est extrīsecus motui: ḡ eius vnitas nō regrit^r ad vnitare motus. ¶ 2° nā possibile est motū esse vnū motorib^o existētib^o plurib^o. ergo ē vera: p̄ntia tenet: antecedens probat^r: posito qd̄ duo homines traberent vnā nauē t p̄mo loco vnus poneretur alius ab ip̄o motor: deinde loco alterius vnus alius motor: motus p̄tinue est vnus: t tamen postea totaliter sunt alij mouentes nauē a portibus: quare sequit^r p̄positum. ¶ 9° ad vnitare mot^o nō requirit^r vnitas resistētie: p̄s de terra vno motu continue potest descēdere de concavo orbis lune per ignē: per aquā per aerē: modo clarus est qd̄ ibi sunt diuerse resistētie t tamē motus est vnus. ¶ 2° p̄s hoc idem de resistētia intrīseca. nāz posito qd̄ sit vnū mixturū in quo terra dōminetur in concavo orbis lune modo

modo cum mouetur per ignem per aerem: solum ignis resistit: deinde cum mouebit per aerem ad aquam: aqua ignis quae aer resistit: quod resistere non est eadem et tamen motus est idem: sed non regularis. ¶ 10° ad unitatem: motus non regreditur regularitas nec uniformitas: quia iste sunt differentie sed velocitas et tarditas secundum magis et minus que sunt dicitur accidentales non diuersificantes speciem: sed si esset unus motus velox: et esset unus motus minus velox: isti prout eadem eiusdem speciei: et per se si essent immediati: puta sine interruptione quietis medie: facerent unum motum primum. ¶ Circa ista et sciendum: quod iter illa quod quilibet dicitur unum: quod quod aliquid dicitur magis unum: sicut illud quod est magis perfectum: et magis unigenitum: et secundum motum regularis magis dicitur unum: sed aliter. in isto scilicet quod motus irregularis: sed uterque possit dici unus: et secundum motum habere unitatem in motore et in resistentia una cum alijs reagentibus ad unitatem motus: magis dicerentur unus quod ubi deficeret unitas motoris: et unitas resistentie: quare etc.

Quantum ad 3^{am} articulum dubitatur 3° p^one videtur enim quod ad unitatem motus non regreditur unitas mobilis. nam posito quod aliquis homo caderet de turre nostre domine: et in medio descensus moreretur: tunc talis motus usque ad terram esset unum: et tamen non per totum mobile esset unum quia ante medium descensus: mobile esset homo: et postea mobile esset cadaver. ¶ 2° nam sit unum lignus: cuius una medietas sit arida: et alia viua et descenderet: descensus istius ligni videtur unum: et tamen mobile non est unum: ex eo quod una eius medietas est mortua et alia viua. ¶ 3° ad unitatem accitis non regreditur unitas subiecti: sed nec ad unitatem motus regreditur unitas mobilis: autem per de qualitate symbola: unde cum ex aqua generatur aer: non oportet quod corruptio humiditas: sicut ostensum est primo de generatione: sic ergo illa humiditas manet eadem et cum prius erat in aqua: et postea in aere: videtur quod ad unitatem accideris non regreditur unitas subiecti. ¶ 4° posito quod aliquid mobile descenderet: et ex una eius parte fiat ablatio et ex alia parte additio non ablatio: sed alterius motus: continue manet unus: et tamen mobile continue est aliud et aliud. ¶ 5° nam possibile est quod sit una nauis plena hominibus: capris: et lapidibus: et tamen quod moueatur uno motu: et tamen ibi est unitas motus absque unitate mobilis: mobile enim non est unum: sed multa: ut clarum est de se. ¶ Deinde arguitur 3° quod dicitur: quod ad unitatem motus regreditur unitas temporis: et sufficit: ret cum unitate mobilis: et cum unitate aliorum que reguntur ad unitatem motus: posito quod foris moueatur in parte alicuius horae: et in 2° quietetur: et in 3° iterum moueatur tempus est unus et cum mobile: et alia reguntur: et tamen motus non est unum quod tempus sit unum per se primum. ¶ Deinde arguitur 3° hoc quod dicebatur: quod ad unitatem motus regreditur unitas termini ad quem: posito quod aliquid graue descendat de concavo orbis lunae: tunc hoc descendit unum motu: et termini ad quem sunt distincti: imo distincti specie: cum est in igne mouetur ad aerem tanquam ad terminum ad quem: et sic ultra. ¶ Deinde probatur quod nec unitas spatii regreditur ad unitatem motus: posito quod aliquis moueatur super lineam compositam ex linea recta: et linea curva: illud posset moueri uno motu: et tamen nec spatium nec medium procedendi esset unum. ¶ Deinde probatur: quod nec unitas termini ad quem regreditur. nam posito quod aliquis descendat de concavo orbis lune usque ad medium mundi: et in primo instanti non est motus non sit: sed mouetur uno motu: et tamen non ad eundem terminum ad quem: probatur: quia nec ante definitionem motus: nec post: ut patet ex casu. ¶ Ad ista: ad primum posito quod aliquis homo etc. potest dici uno modo quod non est unum motus in numero: sed duo: sed illi sunt contigui et copulati. Aliter potest dici quod est unus motus: quia non maneat idem mobile: quod sit mobile aliquid in actu: manet tamen idem mobile: quod est ens in potentia: sicut manet prima a primo motus usque in finem. ¶ Ad 2^{am}

potest dici proportionaliter sicut dicitur secunda solutio. Credo tamen quod prima solutio primi argumenti sit melior. Aliter ergo potest dici ad 2^{am} argumentum quod loquendo de unitate numerali primum dicta: non oportet quod ad unitatem motus regreditur unitas numeralis mobilis. sed unitas mobilis primum dicta: sed sufficit unitas numeralis mobilis: que est per continuationem et tenentiam partium mobilis adinuicem: modo talis unitas bene est ligni cuius una medietas est etc. et per se descensus talis ligni est unum etc. ¶ Ad 3^{am} ad unitatem numeralis accideris etc. dico quod imo regreditur unitas numeralis subiecti: et quod dicebatur de qualitate symbola: manet eadem in aere qui fuit in igne: vel econtra. dico quod subiecti sue inherente est manet primum: et illa manet eadem in aere: que erat in aqua: sed subiecti denotatio est totum compositum: modo sit ipse idem accideris numero: successitue inherere diuersis subiectis: non est ipse idem accideris numero nominata diuersa subiecta in numero. ¶ Ad 4^{am} dico quod in tali motu manet continue idem mobile in numero: loquendo de identitate numerali: que est per quodam successione: et continuationem partium: modo quo dicimus: quod secana est idem in numero: quod erat ante centum annos: et talis identitas numeralis mobilis sufficit ad identitatem numeralis motus. ¶ Ad 5^{am} dico quod nauis in qua sunt boles: capre: etc. habet unum subiectum in numero unitate aggregationis plurium que omnia mouent ad motum unum. et similiter talis identitas numeralis mobilis sufficit ad identitatem numeralis motus. ¶ Deinde cum arguitur de tempore dico quod cum mobile mouetur in una parte alicuius horae: et in 2° quiescit: et in 3° mouetur: sed tempus compositum ex illis tribus partibus sit unum: tamen non sequitur illud esse unum mensuram illius motus: propter hoc quod non secundum quilibet eius partem mensurat illius motum: sed fit interruptio: et ideo quod mensura non est continua: nec una mensura: nec motus est unus motus sed plures. ¶ Deinde cum arguitur de termino ad quem dico quod cum aliquid graue puta terra descendit de concavo orbis lune descendat ad aeres: et ad aquam etc. et tamen per tale motum intendit finaliter unum terminum ad quem ultimatum. scilicet medium mundi: et ab illo talis motus capit unitatem: et denominationem: et non ab alijs intermedijs. Deinde cum arguitur de spatio: dico quod si aliquid mobile mouetur super aliqua linea composita ex recta et curva talis motus non esset unus: propter hoc quod esset compositus ex motu ascensus: aliquid enim in tali motu: mobile ascenderet: et aliquid descenderet: sicut patet intuitu. ¶ Deinde cum arguitur adhuc de termino ad quem: dico quod si aliquid mobile descenderet versus medium mundi: et in primo instanti non esset totalis descensus illud mobile non esset: dico quod illud mobile nunquam fuit in termino ad quem: nisi solum in potentia. id est mansisset: fuisset ibi: et sic esse in aliquo termino ad quem sufficit tale motum dici unum in numero ex parte identitatis numeralis illius termini ad quem. ergo etc.

Ad rationes principales. Ad primum et 2^{am} quid sit obiectum patet ex eo quod dictum est 3° huius. ¶ Ad 3^{am} omne unum est perfectum: verum est capiendum unum parte pro integro: et completo: nihilominus capiendum unum pro illo cuius partes continuantur adinuicem: non oportet obiectum esse perfectum modo 2° bene dicitur unus. ¶ Ad 4^{am} dico quod utroque modo motus dicitur unum: puta aliquid dicitur unum propter continuam successione sine interruptione suarum partium adinuicem: sed non quodlibet eorum dicatur unus: puta unum dicitur: quod habet suas partes simul.

Ter. commenti. XXXIII.

¶ Aut determinatum est id in quo est: si aliter est specie etc.

Meritur inter 6. Utrū aliq motus differat spē. Et arguitur qd nō: oēs mot⁹ sunt cōparabiles adinuicē: g nulli mot⁹ differūt spē: p̄ntia t3 ex eo qd oia cōparabilia adinuicē sūt eiūsdē spē: sic vi- debit in 7° bui. a. p̄ba. qz oēs motus sunt mēsurabiles t̄p̄: p3 hoc ex 4° bui. g. t̄ oēs motus sunt cōparabiles adinuicē: p̄ntia p̄ba. qz si sunt mēsurabiles tēpo- re: sunt cōparabiles tēpozi postq̄ mēsurā t̄ mēsuratur: sunt adinuicē cōparabilia: nō q̄cūq3 sunt cōparabilia vni 3° sunt cōparabilia iter sexū g oēs motus sunt cō- parabiles vni tēpozi: qd est mēsurā ip̄sou: seq̄t omnes motus esse comparabiles inter se: quare t̄c.

l. 2^a. 31.
l. 2^a. 112.

Oppositum determinat A. in lra. g. vult qd ali qui motus differant specie. ¶ In ista qōne primo ponende sunt aliquę cōclusiones nega- tive: t̄ dubia contra aliquas. ¶ 2^a cōclusiones affirma- tiue. ¶ 3^a correlaria ex illis. ¶ 4^a dubia contra illa.

Quantum ad p^m supponēdū est illos motus esse eiūsdē specie: quoz est idē cōceptus specificus: sicut sunt motus qbus mobilia p̄similr mo- uent: t̄ per oppositū dōm est de motib⁹ differentib⁹ spe- cie. ¶ 2^a supponēdū est qd aliqui motus differāt specie t3 hoc querat: tamē hoc factū est ad finē vt videat que requirunt ad vnitatē specificā motus. ¶ Tūc sit p̄ma p̄clusio: ad vnitatē motus specificā nō requirit vnitās mobilis specificā: p̄ba. qz mobilia diueriarū specierū possunt moueri cōsimiliter seu motibus eiūsdē specie: p3 hoc. nā canis: t̄ equus: lapis t̄ terra: nō sunt eiūsdem spē: t̄ nō possunt moueri motib⁹ p̄similib⁹: vt si quodli- bet illoz descēderet. ¶ 2^a p̄clusio: nec ad vnitatēz mo- t⁹ specificā requirit vnitās specificā motoris: p3 qz mo- tores distincti spē possunt mouere sua mobilia cōsimilib⁹ motib⁹. v. g. forma substantialis ignis mouet ignē sur- sum: t̄ silr bō pōt p̄ycere lapidē sursum: ecce quō ex di- uersis motorib⁹ pōt puenire vnus mot⁹ i spē. ¶ 2^a ois motus idē nūō est idē in specie: t3 ad idētatē nūeralē nō requirit idētitas motoris specificā: g nec ad idēti- tatē mot⁹ specificā: p̄ntia nota est de se: t̄ silr p̄ma pars a. n. t3 p̄s a. n. t3 p3 ex eo qd a diuersis mobilib⁹ in spē: sic ab boie t̄ equo: pōt puenire vn⁹ mot⁹ nūō. s. mot⁹ na- uis: vel alicui⁹ alteri⁹. ¶ 3^a p̄: nec vnitās specificā res- stentiarū requirit ad vnitatē specificā mot⁹: p3 hoc. nā mot⁹ bipedis descēdētis p ignē: t̄ motus descēdētis p aere sūt eiūsdē specie: nō obstantē qd resistētie sūt disti- cte specie sic p3 de se. ¶ 4^a p̄clusio: nec ad vnitatē mo- tus specificā requirit vnitās specificā medij seu spatij: p3 silr sicut 3^a. ¶ 5^a p̄: nec ad vnitatē mot⁹ specificā requi- tur vnitās specificā p̄portioū a qb⁹ pueniūt illi mot⁹: p3 b. qz p̄portio dupla est alteri⁹ spēi a p̄portioe tripla: nihilomin⁹ si terra pura descēderet p aere a p̄portioe tripla: t̄ aq̄ a p̄portioe dupla illi descēsus eēt eiūsdē spēi. ¶ Cōtra p^m h̄ne dubitat. nā sicut ad vnitatē mo- tus nūeralē requirit vnitās nūeralis mobilis sic diceba- tur p̄s: ita ad vnitatē specificā mot⁹ requirit vnitās spe- cificā mobilis: g vt p̄s cōclusio ista est falsa que dicit qd ad vnitatē specificā motus nō requirit vnitās specificā mobilis. ¶ 2ª videt qd diuersa mixta spē: nō p̄nt mou- ri nālre eodē motu in spē: p̄ba. qz sic vni⁹ simplicis in specie est distinct⁹ mot⁹ in spē: ita vñ qd mixti: t̄ p̄s di- uerioz mixtoz vident eē diuersi mot⁹ i spē. ¶ Ad ista ad p^m nego silr: t̄ rō bui est: qz vnū accidens in nūero nō pōt esse in plurib⁹ subiectis in nūero: t̄ pp b vni⁹ mot⁹ in nūero: nō pōt eē plurū mobilū in nūero: sed qz vnū accidēs in spē pōt eē in plurib⁹ subiectis in

spē sicut albedo que est in boie est eiūsdē spēi cū albedi- ne que est in asino: ideo vn⁹ mot⁹ in spē pōt esse plurū mobilū in spē. ¶ Ad 2^a dico qd mixta mouent f3 mo- tū elementoz dominantū in eis: f3 q̄litates motiuas: vnde plurū mixtoz in spē: bene est idē mot⁹ in specie: t̄ pp hoc nō op3 qd si distinctoz simplicium in spē sunt motus distincti in spē: qd igif t̄ mixtoz. ¶ Contra 2^a h̄ne dubitat. nā motores diuersi in spē itēdūt diuersos fines in spē: t̄ per p̄s diuersos terminos in spē ip̄souz motū: t̄ cū ad distinctionē specificā terminoz ad quē capiat distinctio specificā motū: sequit qd a diuersis motorib⁹ in specie pueniūt diuersi mot⁹ in spē. ¶ Re- spondet qd imo motores distincti spē non p̄nt tendere ad vnū terminū ad quēz in spē: sicut p3 de forma ignis mouētis ignē sursum: t̄ de boie p̄yciente lapidē sursum: t3 vnus illoz motoz moueat suū mobile motu natura- li: t̄ reliquus moueat suū mobile motu violento t̄c.

Quantum ad 2^a sit p^m h̄: ad vnitatē specificā mot⁹ requirit vnitās specificā termini ad quē p̄ba. qz per A. motus est de essentia termini ad quē t̄ capir denominationē specificā ab ip̄so: sicut p3 ex cōi- nō loquēdi. nā motū qui est ad albedinē vocam⁹ albe- factionē: t̄ motū qui est ad nigredinē vocam⁹ nigrefa- ctionē: t̄ iō motus qui sunt ad terminos distinctos spe- cie sunt distincti specie. ¶ 2^a h̄: ad vnitatē specificā mo- tus eēt requirit vnitās specificā termini a quo: p3 b. nā si sufficeret vnitās termini ad quē absqz vnitatē termi- ni a quo: sequerēt qd dealbatio t̄ denigratio essent eiū- dē spēi. p̄s falsum: p̄ba. p̄ntia. nā posito qd. a. sit nigz: t̄ b. sit albū: t̄ qd. a. debeat albefieri t̄ debeat fieri trāsit⁹ per fuscū: t̄ silr. b. debeat nigrefieri: t̄ eēt fiat trāsitus p fuscū: tunc qñ puenit ad fuscū termin⁹ ad quē vtrius- qz est idē in specie: t3 termini a quo differant spē: nō si vnitās specificā termini ad quē sufficeret ad vnitatem specificā motus: p̄dicti mot⁹ eēt eiūsdē spēi: sed video qd nō sunt eiūsdē spēi hoc est ex pte terminoz a quo qui specie differūt. ¶ 2^a si sufficeret vnitās specificā termi- ni ad quē: sequerēt qd augmentatio t̄ diminutio eēt mot⁹ eiūsdē spēi: p3 si tripodale per diminutionē fiat peda- le: t̄ semipedale per augmentationē fiat pedale. ¶ 3^a h̄ etiā requirit vnitās specificā vie modi: p̄cedēt: patet hoc qz aliter mot⁹ p lineā rectā: t̄ p circularē nō differ- rent specie: patet: qz possunt esse ab eodē termino a quo ad eundē terminū ad quem: verbi gratia: sicut si vnū moueretur per chordam t̄ aliud per arcum t̄c.

Quantum ad articulu 3^m sit p^m correlariū: qd mo- tus nālis t̄ motus violent⁹ possunt eē eiūsdē spēi: p3 hoc qz possunt puenire in illis que requi- runt ad vnitatē mot⁹ specificā: dictū est enī qd ad vni- tatē motus specificāz requirunt tria. s. vnitās specificā termini a quo: t̄ termini ad quē: t̄ vnitās vie t̄c. nō in istis possunt puenire motus nālis: t̄ violent⁹: p3 hoc: qz si vna terra p̄ouceret sursum f̄m lineā rectam: t̄ vnus ignis ascēderet f̄m lineā rectā: tunc vnus istoz motū esset violentus: t̄ ali⁹ nālis: t̄ eēt ambo eiūsdē spēi ad terminos eiūsdē spēi. ¶ 2^a correlariū qd violentum t̄ nāle sunt dīe accidentales mot⁹: p3 hoc ex eo qd nō mu- tant spēm motus: nec f3 ea attendit dīa specificā mo- tus. ¶ 3^a correlariū qd nō omnis mot⁹ sursum ē eiūsdē spēi cū omni motu sursum: p3 hoc: qz si ignis moueret sursum t̄ aer silr: t3 vterqz istoz motū sit sursum: t̄ qz sunt a terminis diuersis spēz: ip̄si nō sunt eiūsdē spēi.

Quantū ad 4^m dubitat p̄mo 3^a p̄ma. h̄ne: vnde si ad vnitatē specificā motus requireret vnitās specificā termini ad quem: sequerēt qd terra pu- ra nō

non posset descendere de sphaera ignis ad terram nisi motibus distinctis speciebus: quia si posset descendere predicto modo: non attingeret terminos ad quem diversarum sphaerarum sicut aeris et aqua et terra que differunt speciebus. ¶ 2° sequeret quod si due terre pure descenderet de sphaera ignis: et una eorum detineret in sphaera aeris: et alia videretur moveret usque ad terram: tunc motus illarum terrarum non posset esse eiusdem speciebus: quia est falsus: probatur: quia non sunt ad diversos terminos in speciebus. ¶ Ad ista sciendum est quod cum dicebatur quod ad unitatem specificam motus: requiritur unitas specifica termini ad quem: hoc debet intelligi de termino ad quem ultimato ubi mobile naturaliter quiesceret: vel non videretur moveret naturaliter ad huc si non impediret cum perveniret ibi: seu de termino ad quem: motu extrinseco completo et perfecto. ¶ Tunc ad primum quod cum descendit de sphaera ignis ad terram. Dico quod quibus ibi sunt plures termini intermedii: tamen illi non sunt ultimati: sed ultimat^o est medium mundi: unde iste terminus ultimat^o intendit per illum motum: et sic istum terminum debet capi unitas motus. ¶ Ad 2° cum dicebatur descendat etc. dico quod motus istos sunt eiusdem speciebus: et sic una illarum detineatur in aere: tamen aer non est terminus ad quem finaliter intendebat illa terra per suum motum: unde quilibet illarum intendebat ad medium mundum: tanquam ad terminum ad quem. ¶ Dubitatur 3° an dicitur dicebatur quod et regreter unitas specifica termini a quo ad unitatem specificam motus: nam sunt duo aeres: unus super sphaeram aeris: et alius infra: uterque movetur ad sphaeram aeris: videlicet quod illi motus sunt eiusdem speciebus: quod eiusdem speciebus motus naturalis sic speciebus: ut per 3° ad 2° per 2° celi: et tamen illi motus sunt a terminis a quo speciebus distinctis. ¶ 2° supposito quod una globula terre sit in sphaera ignis et una alia sit in sphaera aeris: et utraque eorum descendat usque ad terram: illi motus sunt eiusdem speciebus: quod eiusdem speciebus motus naturalis sic speciebus: et tamen termini a quo illorum differunt speciebus: terminus enim a quo unus est ignis: et terminus a quo alterus est aer. ¶ Ad ista ad primum dico quod motus a. et b. differunt speciebus in casu posito. Ad 2° per celi dico quod intellexit quod unitas simplicis sic speciebus est unus motus naturalis secundum speciebus. et si non incipiat moveri a terminis a quo distinctis sic speciebus. unde quod aer infra sphaeram aeris est levis: et supra sphaeram aeris est gravis: non mirum si hanc et ibi pervenit sibi motus distincti speciebus. ¶ Ad 2° potest dici quod motus terre qui incipit in igne: et motus terre alterus qui incipit in aere: sunt distincti speciebus: sed aliter: et credo melius esse omnino quod terra utrobique est gravis: tamen in igne quod in aere: et id duo motus sunt eiusdem speciebus: et quod dicebatur tamen termini a quo differunt speciebus: dico quod ad unitatem motus specificam non requiritur omnia unitas specifica termini a quo: sed sufficit quod sit ab eadem parte in speciebus: sic est in proposito de terminis a quo predictorum motuum: utroque enim est sursum respectu termini ad quem ultimati illorum duorum motuum. ¶ Contra 3° an dicitur dubitatur. nam si ad unitatem specificam: sed quod non omnia dealbatio cum dealbatione esset eiusdem speciebus: probatur. quia una potest esse per crocum: alia per viridem: alia per rubrum. Respondetur quod iste vis seu color res medij ponunt diversarum speciebus. unde procedendum est quod non omnia dealbatio cum quilibet dealbatio est eiusdem speciebus. ¶ Ad rationem in oppositum quod erat de copabili motuum videbitur in 7° huius.

Textus commentii. XLVI.

Amplius autem determinandus est qualis motus est contrarius motui etc. Q6. VII.

Queritur 7°. Utrum motus sit contrarius motui. Et arguitur per quod non: quia si contrarius sit illi eadem inesse sic eorum esse remissus: sed sic non est de motibus qui dicitur contrarius: unde motus sursum et motus deorsum non possunt eadem inesse: secundum eadem inesse: nec secundum eadem remissum: et sicut est de motibus alter

rationis: sicut de calefieri et frigesieri: et sicut de motibus sic contrarius non enim idem potest augeri et diminui. ¶ 2° tria sunt que agunt in se invicem et mutuo se expellunt: sic non est verum de motibus. unde motus non agunt in se invicem: sed bene movetur. ¶ 3° si motus esset contrarius motui: sicut mutatio esset tria mutationi: probatur est falsus. nam tunc non esset contrarius corruptio: sed non est eo quod non bene esset corruptio alteri. ¶ 4° si sicut in motibus secundum contrarium: augmentatio esset tria diminutioni: sed non est: eo quod in quantitate non reperitur contrarius: quod tamen oportet si augmentatio contrarius diminutioni. ¶ 5° si aliquid motus esset contrarius motui: ista contrarius attenderet penes contrarius terminos: sicut vult Aristoteles in isto 5°. sic probatur non: quia aliquid motus sunt bene contrarius quod tamen non sunt a terminis contrarius: probatur. nam calefactio et frige factio sunt motus contrarius: et tamen possunt esse a terminis non contrarius. quilibet enim eorum potest esse a tepiditate: modo tepiditas tepiditati non est tria: probatur. nam idem ostendit de termino ad quem. nam frige factio et calefactio possunt esse ad eundem terminum ad quem: videlicet utraque ad tepiditatem: sicut est de albedine et nigredine: quilibet enim potest esse a fusto in fastus: a rubro in rubrum. B idem ostendit in motu locali: et ascensus et descensus: quod differunt speciebus: possunt esse ad eundem terminum ad quem in speciebus: probatur de aere: quod si esset infra sphaeram aeris ascenderet ad sphaeram aeris: et si esset supra sphaeram aeris descenderet ad eadem: probatur. B et de deo: quod si esset infra aquam ascenderet usque in superficie aquae: et si esset supra aquam descendit usque ad eadem: quod videtur quod motus contrarius sicut sunt ascensus et descensus possunt esse ad eundem terminum ad quem et per ista contrarius motuum non attendit penes contrarius terminos: quare questio videtur esse falsa et supposita.

1.2^o. 49

1.2^o. 49

In oppositum terminat de contrarietate motuum: volens motum motui esse contrarius. ¶ In ista questione sic procedas. primo ponam divisiones. 2° hinc. 3° dubia.

Quantum ad primum est sciendum quod contrarietas potest distingui quatuor modis: uno modo accipit contrarietas per attribuitur proportionibus: quod dicitur proportionem vltimam affirmativam esse tria vltimam negativam. ¶ 2° modo accipit contrarietas per attribuitur terminis: et probatur uno modo terminis quod non possunt sibi verificari de eodem: sic successively: quod dicitur albus et niger sunt tria. isti enim duo termini non possunt sibi verificari de eodem verificari: non enim sibi est verum dicere B est albus: et idem est niger: sic bene de eodem de quo plus erat verum dicere quod esset albus: modo verum est dicere quod est niger. Et quibus isti duo termini non bene: et asinus non possunt sibi de eodem verificari: tamen per B dicitur contrarius: quod et non sunt de eodem verificabiles successively: quod tamen requirit ad B quod dicerentur contrarius: unde idem successively non est bene et asinus. ¶ Alio modo dicitur termini contrarius quod significant formas contrarias: et supponit per illis quod non possunt eadem inesse sic reale inberetia: sic bene successively: isto modo dicimus istos terminos abstractos caliditas: frigiditas esse tria. ¶ Alio modo accipit contrarietas per attribuitur rebus: quod nec sunt proportionem nec termini: sic sunt forme et dispositiones sibi invicem repugnantes: quod non possunt eadem subto esse sicut caliditas sic esse itesius: sic bene successively: isto modo res per quod supponit isti termini caliditas: frigiditas dicitur tria. ¶ Ad propositum contrarietas accipit hic per attribuitur terminis quod non possunt sibi verificari de eodem verificari. isto modo dicitur quod isti termini significantes motus calefieri: et frigesieri sunt contrarius ascendere descendere et ita debet capi contrarietas: cum dicimus motum motui esse contrarium etc.

Quantum ad 2° sit per 2° quod motus dicitur contrarius: et eo quod sunt inter terminos contrarios: modo per contrario. unde sunt duo termini contrarius. a. et b. et sit unus motus ab. a. ad. b. et fiat aliter ab. b. ad. a. tunc isti motus dicitur contrarius: quod termini significantes mobilia sic moveri sunt contrarius. probatur: penes illud debet attendi contrarietas motuum penes quod attendit idem itas vel diversitas specifica terminorum: sic bene sunt ter

minu dny ad que r termini a quo: vt dictu est in alia qd ne. ¶ 2° d. dicitur motu attedat r iudicat ex dicitate termino a quo r ad que: qd itelligit si illi mot^o eent pfe eti de extremo i extremu: vi lz calefactio r frige factio bn possunt ee ad eude terminu ad que. s. ad tepiditate: bn sunt mot^o ipfecti: ex b no tollit qn sunt mot^o dny pp b q si pferent eent ad extrema dria: r ab extris dny: r calefactio eet a frigiditate: suma ad caliditatez sumā: r frige factio ecouerso a caliditate suma ad friditate sumā. os g itelligi q mot^o si eent pfecti: eent in aer termino dnos q eent dny posito q sunt ipfecti: tales si pferent debet dici dny: r ex b legē q si aliquis ignis ascēderet a cetro terre vsq ad aerē: r ibi detinere tur violēter r dscēderet vna terra de pcauo orbis lune vsq ad aerē: isti mot^o eent dny: lz eent ad eundē terminu ad que. s. ad erē: r sūt dny pp b q si pferunt r lūne cōpleti eent ad termino dnos: qz ignis sursum: r terra dorus. Si vō vterqz motu eēt pfect^o lz eent a termino dny: ad eudē terminu nō dicerent dny. v. g. vt si aer ascēderet a medio mūdī seu a terra vsq ad locū nālē aeris: r vñ ali^o aer dscēderet de igne vsq ad locū aeris illi mot^o nō eent dny pp b q ipis exātib^o pfecti nō sūt ad termino dnos: r voco eos perfectos: qz vtroqz finito mobilia eoz gescūt nālī. ¶ Ex b legē nō oēm motus sursum eē oī motus deorsus dny: ps statī de motu sursum ipis^o aeris a terra ad sperā aeris: r de motu deorsum ab igne vsq ad sperā aeris. ¶ Segē viteri^o q nō legē tales mot^o differūt specie. g sunt dny: ps de istis duob^o motib^o illorū duoz motuū: qui ex pcedētī qōne ponunt dī. Stingui spē: r tñ nō sunt dny sicut iā dictū est. ¶ 3° d. ad b q aliq mot^o dnr dny nō solū sufficit b q sint iter termino dnos: lz cū b regrit^o q vterqz eoz fiat p viā breuissimā iter illoz qōtū posse est fieri. pbat: qz motus dnoy vñ ipedit: vel saltē aptus natus est ipeditre aliū: mō b nō eēt si nō fieret per vias breuissimas: pp b q mobilia nō ipedita iclinata sunt nālīter moueri p viā seu lineā breuissimē sicut est lineā recta ad eoz termino nālēs: seu loca nālīa: seu dispōnes. Et iō si duo mobilia apta nata moueri ad dispōnes drias nō mouent p vias p qō nālī apta nata sūt moueri: nō ita ipeditēt se i suis motib^o mutuo sic facerēt si mouerent p vias p qō iclū nālī moueri. Sz dices tu dices q dny mutuo se ipediūt: Sz si vñ globus terre dscēderet p vñū semidiāmetru mūdī: r vna portio ignis ascēderet per aliū semidiāmetru: illi mot^o eent dny: r tñ vñ nō ipeditret aliū. ¶ Rñ det. lz forte nō ipeditret se tñ glz illoz bn ipeditret motū eiusdē spēi cū alio: si aliq faceret ptra ipm. Et suffi cit iuxta istā imāgiationē dscēsus globule terre p vñū diāmetru: r ascēsus ignis p aliū segē idē cor^o q pole est q. a. r. b. moueant motib^o dny: r tñ cōtinue eq̄lī r dī stant abinuicē. v. g. posito q vna glebula terre sit in cō cauo orbis lune: r vna portio ignis in medio mūdī: tūc ista duo dīstant per semidiāmetru mūdī: deinde possibile est q terra tāta velocitate dscēdat p̄cise: q̄ta ignis ascēdit: quo posito p̄tinue dīstāt interim q moueant per tantā dīstantiā: quāta est semidiāmeter mūdī: r ite rum in fine motus: euz ignis sit in loco suo nālī: r terra similt^o est in suo: ipsa dīstant per semidiāmetru mūdī: sicut in p̄n^o motus dīstabant. Ex p̄ne segē illud cor^o q si terra dscēderet per lineā rectā: pura per chordā arc^o r ignis ascēderet per lineā curuā: pura per arcum illius chordē: illi nō essent dny lz essent inter termino dnos p̄pter hoc q nō vterqz eoz est per p̄similē lineam. Ex quo verū sequit^o nō oēm dscēsus cū ascēsus eē dny: viterius sequit^o nō oēs motus dīstinctos spē esse dnos.

Sed imaginandū est in alteratione: vnde si dealbatio fieret inter fuscum r denigrationē per rubē: ita q nō fierent per cōsimiles vias: talis dealbatio tali denigrationē nō esset contraria. Ex quo sequit^o non omne deni grationē dealbationē omni denigrationi esse cōtrariā: sed bene illas que sunt per vias cōsimiles. ¶ 4° d. in mutationibus inter p̄traria p̄trarietas nō accipiatur ex terminis: sed ex p̄trariis modis p̄cedētī respectu eius: des terminis: sicut generatio eiusdē forme: que est ad eē: que est acq̄sitiō dria corruptiōi eiusdē forme q ē ad nō eē q ē de p̄ditio: r recessus ab eē vī corruptiōi sibi sillis in spē: sicut gnatio sortis r corruptio platonis sunt dnie.

Quantū ad 3^m articulū dubitat si cui libet motu locali sit aliq mot^o dny. dico q nō: qz motu circulari nō est aliq mot^o dny: sic ostēdit in p celi. ¶ 2° dubitat an iter oēs mot^o dnos sit dare mediū. vñ q si qz iter dria solēt dari media. ¶ 3° qz est dare ali quos mot^o mixtos sic est dscēsus terre p lineā curuā: ¶ Rñ det q nō est dare motū mediū iter mot^o dnoy: r b pp p̄ticipationē vtriusqz extremi. ¶ 2° dico q bn p abnegationē vtriusqz p̄m ps: qz sic pole eēt aliqd p̄tīs ascēdere r p̄tīs dscēdere: p̄tia t̄z postq̄ aliq mot^o cōpo sit^o ex ascēsu r dscēsu: lz p̄tis est falsus. 2^m ps: qz bn p̄tin git aliqd ascēdere p lineā curuā: r talis mot^o est medi^o p abnegationē vtriusqz extremi in sūmo: lz tñ per p̄tici p̄tione vñ^o eoz. est enī cōposit^o talis mot^o nō ex motu dscēsus r ascēsus: lz ex motu dscēsus r motu circulari: r itelligo p abnegationē vtriusqz in summo istū mō q mobile dscēdēs p lineā curuā mouet motu qui nō est pure dscēsus: sed motus cōposit^o ex dscēsu r circulari. ¶ Ad istas rōnes iter dria est mediū: p̄cedit p p̄tici p̄tione vtriusqz: vñ p abnegationē vtriusqz: sic eēt motus circularis iter motū sursum r motū deorsus: vñ per abnegationē vtriusqz in summo sicut expositū est: vñ p abnegationē vñ^o eoz solū: sicut est motus mixt^o ex re cro r circulari. ¶ 3° dubitat an motus dny valde veloces plus d̄rient q̄ valde tardī: dico q nō: qz ita ipole ē idē moueri sicut motib^o dny: sicut motibus dny velocib^o. Sz dices: motus dny veloces magis se ipedi unt q̄ tardī: ergo magis contrariant^o. ¶ Respondetur q non magis se impediant: sed bene fortius rē.

l. 2^a. 24

Ad rōnes p̄ncipales. p̄ime due p̄cedunt de con trarietate formaz repugnantū: q nec sunt p̄pōnes: nec terminī: r ideo non faciunt ad propo sitū. ¶ 3° rō soluta est per p̄nē q̄rtā. ¶ Ad q̄rtā dico q in q̄rtate est d̄rietas: que sufficit ad motū: vt ps ex di cris. ¶ Ad quintā ps ex p̄clusionē scōa: quare rē.

Tertus cōmentī. LIII.

Quoniam autem motu non solum videtur esse mot^o p̄trarius: lz r quies rē. Q. VIII.

Meritur 8°. Utz ges sit dria motū. Et arguit q nō: mot^o dria motū: g. a. n. ps ex p̄cedētibus: p̄tia tenet ex eo q tantū vñ vñ est d̄riū per Ap. io^o metaphysice: mō si mot^o dria geti: cum dria motū: sequit^o q vñ plura essent dria. ¶ 2° dria debent esse maxime dīstātia: lz motus r quies sunt maxime dīstātia: g nō sunt dria. maior est nota per dīffini tionē d̄rietatis: mior ps ex eo q quies est imediata mo tu: q̄c̄to enim desinit esse mot^o est quies: r ecouerso. ¶ 3° quies est p̄uatio motus: mō inter p̄uationē r ba bitū nō est d̄rietas: ex eo q vtrūqz extremū cōtrarietas dicit^o esse ens positiuum. ¶ 4° si quies dria motū aut hoc eēt quies in termino a quo aut quies in termino ad

l. 2^a. 14

no ad que: s; nullu istoz. g no pot dici qz ges in termi
no ad que: na illud qd est pfectio alteri no est triu ill:
sed quies in termino ad que est pfectio motus: g nec et
ges in termino a quo: na per Az. r Lomentatorz quies
in termino a quo stat cuz motu saltē partialiter: quare
non est contraria motui. ergo rē.

In oppositū determinat Az. in isto 5°. In ista
qōne primo ponam vnam distin
ctionem. secundo conclusiones.

Quātū ad pmū notādū est q ista qd pot intelligi
duplr. nā pot intelligi de terminis sicut sūt
isti termini motus r quies. Alio mō potest intelligi de
rebus: pro quibus illi termini supponunt.

Quantū ad 2^m sit prima 5: qz isti termini motus r
ges nō pprie triant: sicut isti termini ab
bū r nigrū: albedo r nigredo. pbat: qz terminoz trioz
rū vterqz dz bēre significacione positiuā: s; sic non ē de
istis terminis ges r mot⁹ q maior ē nota r minor pbat.
nā hic terminis ges nō hz significacione positiuā: s; nega
tiuā: ex eo qz ges est carētia mot⁹ in eo qd aptū natū est
moueri: vñ ges dī gescēs qd aptū natū ē moueri. (2°)
qz isti termini ges mot⁹ bñ triant trietate large supā:
pnt trietas se extēdit ad oppositiōne puatiuā: p b. nā
isti termini ges motus: sunt termini puatiue oppositi:
p3 ex eo qz quies est carētia motus: r sicut in gñe isti ter
mini ges motus dicunt puatiue oppositi ita in spē isti
termini mot⁹ localis: r ges a motu locali dicunt puati
ue oppositi: r sllr isti termini mot⁹ alteratiōis r quies a
motu alteratiōis: sllr isti termini mot⁹ augmētationis
r ges a motu augmētationis: r sic de alijs. (3°) s. si loq
mur de reb⁹ pro qb⁹ illi termini supponūt: mot⁹ r quies
nō opponunt: p3 hoc qz mot⁹ supponit pro dispōne: que
a mobili successiue acgrif vel a mobili successiue abq
ci: ges aut supponit pro mobili: qd aptū natū est moue
ri: r non mouet tali motu imo gescit: cōiter. n. tenet q
termin⁹ puatiuus supponit pro subiecto aliq dispōne ca
rēte respectu cui⁹ dī illa puatio. r iō dicim⁹ puationē ef
fe mām getē esse mobile gescens. mō mobile r dispō q
ab eo successiue acgrif: vel successiue abqci: nō trian
tur: nec aliq mō opponunt. (4°) s. si ges accipit p dis
positiōne sub qua mobile est qñ gescit: tūc ges i termi
no a quo: r ges in termino ad que triant saltē trietate
sufficiēte ad motū. p3 qz inter illas dispōnes sub qrum
vna mobile gescit in termino a quo r sub alio in termi
no ad que pot eē motus: r p pñs iter illas dispōnes ē di
stātia que successiue ptransit illo motu: r est trietas q
sufficit ad motū: vt pns dictū ē: verūtrū iter illas dispō
nes ē pprie trietas. v. g. vt qñ aliq alterabile quiescit
sub frigiditate: r postea fit motus de illa ad caliditatez
sub qua iterū quiescit rē. (5°) s. motus aliqūter triat
tā geti in termino a quo qz quieti in termino ad que: p3
hoc qz motus est dispō media inter terminum a quo r
terminū ad que participās de vtroqz: r inquātū partici
pat aliqd de termino a quo triat quodaz mō termino
ad que r ecōuerio: r dico quodā mō qz non est ibi trie
tas pfecta pprie dicta: cū nō sit extremi ad extremuz
sed trietas diminuta r iproprie dicta: que est medij ad
vtrūqz extremoz: vñ sic sumēdo getē esset dicēdum qz
ges in termino a quo: r ges in termino ad que: magis tri
ant qz aliq eaz triet motu: qz extrema magis triat
tur adiuicē qz mediā: mō sic sumēdo quietē: ges in ter
mino a q: r ges in termino ad que sūt extrēa: r mot⁹ iter
ea est dispositio media. (6°) s. aliqū motus triat ter
mino ad que: p3 qz in pñ motus. v. g. vt si aq icipiat ca
lesieri: iste mot⁹ multo plus participat de termino a quo:

qz de termino ad que: hoc est de dispōne seu forma
qua est motus qz de dispōne ad qua est motus. (Sed
tunc dubitat quo debeat saluari dictū Az. r Lomenta
toris. s. qz quies in termino a quo triat motu. r nō ges
in termino ad que. (Rīdetur qz b debet itelligi ad
talē sensuz qz quies in termino a quo: seu dispō illa sub
qua mobile quiescit: duz est in termino a quo cōtraria
tur illi dispōni quā motor itēdit per suū motū: hoc p3
si ignis appropinat aque: dispō illa sicut frigiditas sub
qua est aq dū incipit calefieri ab igne triatur dispōni:
quā ignis itēdit introducere in aquā p suā actionem.
sicut est caliditas rē. cōsllr dicendū est de alijs rē.

Ad rōnes principales. Ad pmā scōdam r tertiam
dī qz bñ probāt qz quies r motus non
sunt tria trietate pprie dicta: non tñ probant qz non
sunt ptraria ptrarietate large dicta: prout ptrarietas se
extēdit ad puatiue opposita r ad trietatem sufficiē
tem ad motum. (Ad vltimam p3 fm pñes positas. r
dec de ptrarietate motuum. Questio. IX.

Veritur nono: vtrū qualitates trie
fm aliquos gradus ipsaruz
possint se cōpati in eodē subiecto. v. g. vtrū
aligs gradus caliditatis cuz aliqbus gradi
bus frigiditatis possint simul stare in eodē
subiecto. Et arguit p qz nō: nā caliditas nō pot stare in
aliq subiecto cū aliq gradu frigiditatis: g pñs r3 ex eo
qz quilibet gradus frigiditatis est trius: anis p3 ex eo qz
trietas r oppositiō nō attendit vlr nisi penes incōpos
sibilitatē. (2°) s. si aliq gradus friditatis cū aliq⁹ gra
dibus caliditatis rē. seqret qz idē simul esset calidū r
frigidū: pñs falsum: pbat pñā ex eo qz quodlibet sub3
dz denotari a qūitate que est in ipso: mō si aliq gradus
caliditatis staret cū aliquo gradu friditatis illud sub3
deberet denotari tam a caliditate qz a frigiditate. (3°)
plus distāt distātia formali albedo r nigredo qz viridi
tas r rubedo: mō sic est qz viriditas r rubedo nullo mo
do cōpatiūtur se in eodē subo: ergo nec albedo r nigre
do: r per psequēs nō cōpatiūtur se s; aliquos gradus
ipsoz. (4°) est dare aliquā caliditatē remissaz cū q nō
stat aliq gradus frigiditatis: g qd falsa. pñā r3 ex eo qz
ponētes formas trias se cōpati fm aliq gradus ipsaz
ponunt hoc pp remissione ipsaz adiuicē: vnde volūt
qz in remissione qūitatu triarū quātū abqci ab vna tā
tū introducit de alia: g cuz qualibet caliditate remissa
ponūt aliquā frigiditatē: si g pbat aliquā caliditatē re
missaz posse stare sine friditate: positiō ista nō valebit:
anis probat: est dare frigiditatē remissimaz: g est dare
caliditatē remissaz sine frigiditate: seu cū qua non stat
frigiditas: anis pbat ex eo qz in nāibus est dare mini
mū: vt vlr velle Az. p r octauo buius: pbat pñā: nā sit
aliq sūme calidū qd debeat alterari ad friditatē: tūc
in instāti in quo icipit talis alteratiō nōdū est in illo al
terabili frigiditas remissa: qz nōdū est in eo aliq frigi
ditas: r p pñs nō friditas remissimā postqz i illo instā
ti nōdū est factus aliq mot⁹: nec ē in instāti mediato il
li postqz instātia nō sunt imediata: ergo in aliq instāti
medio iter qd r instās icēptionis alteratiōis cadit tē
pus mediū: r qz pro illo tpe medio alterabile alteratur
caliditas ei⁹ remittet: r p pñs in illo tpe medio stabit
remissa caliditas sine friditate. (5°) si qualitates trie
possent se cōpati fm aliq gradus ipsoz sllr in eodē sub
iecto: seqret ē qz mot⁹ triy possent se cōpati i eodē sub
iecto: anis ē falsus: falsitas p3 ex eo qz ipole ē idē calefie
ri r frige fieri: sllr impossibile est idē simul moueri sur
sum r deorsuz: pñā probat ex eo qz motus non magis
Alb. de say. L

p buius
r. 2°. 36.

Sunt 32y q̄ eoz termini: ex quo 32ietas motui attendit: penes 32ietatē terminoz: si ergo qualitates 32ie q̄ sunt termini motui p̄nt se cōpari videt̄ ē q̄ mor^o 32y. ¶ 6° si sic seq̄ret̄ q̄ idē passus s̄l' calefieret ⁊ frige fieret: hoc est incōueniēs: probat̄ p̄na: nā si esset aliq̄d subm̄ i quo eēt gñq̄ gradus caliditatis: ⁊ gñq̄ friditatis si illi ap̄ p̄xim̄ arent̄ alicui tepido q̄d indifferēter esset recepti uuz caliditatis ⁊ frigiditatis: illud s̄l' calefieret ⁊ frige fieret: q̄ illud subm̄ bēret gñq̄ gradus caliditatis: cale fieret ⁊ frige fieret: q̄ illud subm̄ bēret gñq̄ gradus friditatis. ¶ 7° seq̄ret̄ q̄ idē calefaceret ⁊ frige fieret: sed hoc est icōueniēs: p̄na probat̄ posito q̄ eēt aliq̄d subz in quo eēt gradus gñq̄ friditatis ⁊ gñq̄ caliditatis q̄d esset possibile si q̄stio esset vera: tūc illi gñq̄ caliditatis agerēt i illos gñq̄ frigiditatis: ipsos remittēdo: sic illud calefaceret: ⁊ ecōuerso illi gñq̄ gradus frigiditatis agerēt in illos gñq̄ caliditatis ipsos remittēdo: ⁊ sic frige fieret se: ergo idē calefaceret ⁊ frige fieret se. ¶ 8° nā videmus q̄ bñ remissa caliditas agit in ma gñā frigiditate ⁊ corrūpit aliq̄d gradū ipsius: q̄d nō est nisi illa caliditas esset 32ia illi magne friditari ⁊ gra dui eius quē corrūpit: euz ergo oīs frigiditas: ⁊ oīs gra dus frigiditatis oī frigiditati: ⁊ oī gradū friditatis sic eluidē sp̄i: seq̄tur q̄ oī frigiditati: ⁊ oī gradū frigi dicitatis oīs caliditas est 32ia: ⁊ per p̄ns frigiditati quaz tu dicis simul stare cū caliditate in eodē subo: ⁊ per p̄ns agit in illā p̄tinē nō p̄mittēs illā stare secū donec cor rumpatur tota. Immo ponentes talē cōpossibilitatē qua licatū 32iarū s̄m aliquos gradus ipsaz posuerūt q̄ remissio caliditatis nō fieret nisi p̄ admixtionez q̄litas 32ie: sed probō q̄ nō: q̄ lumē remittit̄: ⁊ tñ non bz con trariū: ḡ nō oīs remissio fit per admixtionez sui p̄trariū. ¶ 2° est dare min^o verū ⁊ magis vez. 2° metaphysice: ⁊ tñ min^o vez nō bz in se aliq̄d gradū 32ietatis. ¶ 3° nā si remissio fieret sic tūc in colore medio sic i palledine eēt s̄l' albedo ⁊ nigredo: p̄ns falsus: p̄na tenet: q̄ est albedo remissa: sed falsitas p̄s ex eo q̄ sensus ibi nō perci pit albedinē nec nigredinē: sed colorē mediū. ¶ 4° se: quif̄ q̄ calefactio eēt duplex mor^o: s̄z hoc est falsus: p̄se: quētia videt̄ tenere p̄ tāto q̄ in calefactioe vna forma acq̄rit̄ sicut caliditas: ⁊ alia dep̄dit̄ sicut friditas. ¶ 5° elata simplicia debēt bēre q̄litas simplices: euz ergo aer sit elemētū simplex: seq̄tur q̄ tā eius humiditas q̄ ei^o caliditas est q̄litas simplex: sed caliditas eius est q̄litas remissa sine p̄mixtione qualitatis 32ie. ¶ 6° seq̄ret̄ q̄ esset dare caliditate infinitas: probat̄ p̄na: q̄ ex q̄ ad remissione frigiditatis caliditas trēdit̄: v̄ q̄ ad remis sione frigiditatis ad suū subduplū caliditas intēditur: ad duplū: ⁊ ad remissione frigiditatis ad subtriplū cali ditas trēdat̄ ad triplū ⁊ sic ultra: ⁊ cū in corrūptioe fri giditatis frigiditas remittat̄ ad suū subduplū ⁊ ad sub triplū: ⁊ sic in infinitū: sic seq̄tur q̄ i fine talis corrūptio nis frigiditatis totalis intensio caliditatis fit infinita. ¶ 7° seq̄tur q̄ nō pōt fieri trāsīt^o de albo i rubeū: nisi p̄s oporteret fieri trāsītū de albo i nigrū q̄d ē falsum: p̄na v̄ tenere ex eo q̄ in tali trāsītū remittit̄ albedo: ⁊ cū talis remissio nō possit eē sine p̄mixtione sui 32y ni gredinis: videtur sequi q̄d dictum est: ergo 2ē.

In oppositū arguit̄ sic: 32ia p̄nt simul stare in eodē: ḡ q̄d vera: tenet p̄na: ⁊ aīa p̄ bat̄: nā due p̄pōnes 32ie p̄nt simul esse in aīa. ¶ 2° cor ruptibile ⁊ incorruptibile sūt 32ia: s̄z ista p̄nt simul sta re: ḡ p̄s hoc q̄ nā ⁊ forma stāt simul: que se habēt sicut corruptibile ⁊ incorruptibile. ¶ 3° si opinio cōmēta^o tertio de aīa est vera: s̄z q̄ vnus intellectus numero ē in

oībus hōibus sequit̄ 32ia stare simul in eodē subo: p̄s s̄z ex eo q̄ opiniones 32ie sunt 32ia: s̄z ille stāt simul in eo: dē intellectu. ¶ 4° grauitas ⁊ leuitas sunt 32ia ⁊ sunt in eodē subo: puta in acre: ḡ q̄d vera: assumptū p̄bat̄ ex eo q̄ aer s̄ra sperā suā ascendit: q̄d nō eēt: nisi in eo esset leuitas: ⁊ q̄n est in s̄ra ignis descendit: q̄d nō eēt: nisi in eo esset grauitas. ¶ Ad idē auct̄ribus: nā 4° topicor. d̄f: albus est q̄d est nigro im p̄mixtius: ⁊ i 6° buius dicitur q̄ illud q̄d mouet̄: est partim in termino a quo: ⁊ prim. in termino ad quē: ex bis duab^o auct̄ribus habet̄ q̄ illū q̄d est calidū ⁊ non perfecte bz aliq̄d frigiditatis: cū n. aliq̄d frigidus incipit calefieri ⁊ moueri ad caliditate: tunc iterū quod calefit̄ bz aliq̄d de frigiditate: ⁊ aliq̄d de caliditate: aliter enim nō eēt partim in termino a q̄ ⁊ partim in termino ad quē. ¶ Ad idē est alia auct̄ori tas in isto gnto: que dicit q̄ mediuz est quodāmodo cō trariū vtriq̄ extremoz: sicut tepidū est cōtrariuz calu ditati ⁊ frigiditati: sed nō potest dici q̄ sit contrariū ca liditati ratione caliditatis: op̄s ergo q̄ sit sibi p̄trariuz ratiōe frigiditatis: ⁊ frigiditati rōne caliditatis. ¶ In ista questione primo videndus est de cōtrarietate ter minoz ⁊ p̄pōsitionū: videlz q̄ quantum est ex parte talis 32ietatis: repugnat̄ 32ia simul esse. ¶ 2° vidēdus est quātuz ad hoc de 32ietate rerum: de quo est duplex opinio: quarū quelibet est satis probabilis.

Quantū ad primū: p̄mo supponēdū est q̄ que dam 32ietas est p̄pōsitionū: ⁊ quedam terminoz: ⁊ q̄dā rez: ⁊ q̄ 32ietas est repugnātia: scien dus est q̄ 32ietas terminoz est repugnātia in p̄dicādo vere simul de eodē: ⁊ pro eisdē terminis 32yus 32ietas ē repugnātia in eēndo eas simul veras. ¶ 2° nota q̄ 32ia debēt esse maxime distātia: quō termini 32y distent: ⁊ p̄pōnes p̄trarie: ⁊ res 32ie: que nec sunt termini signi ficatiui: nec p̄pōnes: v̄ 32ietas terminoz debet esse circa idē quantū ad successiue verificari: ⁊ illi termini dicunt̄ maxime distare ad istū intellectu: q̄ signārent formas 32ias extremas. Cōtrarietas vō p̄pōnū ē bz esse circa idē ad istū sensum q̄ p̄pōnes 32ie sint de eo dem subiecto: ⁊ eodē p̄dicato: ⁊ maxime distēt ad istū intellectu q̄ ambe sint v̄les: ⁊ vna distet ab alia quātū ad oīa supposita sui subiecti: quo ad affirmationē ⁊ ne gationem. Cōtrarietas vō rerū que nec sunt termini si gnificatiui nec p̄pōsitiones est circa idē: quātū ad suc cessiue inesse illas formas cōtrarias vnā post aliaz: vel dicunt̄ maxime distare q̄ sunt 32ia extrema. ¶ Sed dubitatur que nigredo albedini buius parietis sit con traria: vel illa que est: vel illa que nō est: nam quod nō est nulli est cōtrariuz: nec illa que est: q̄ illa non potest successiue inesse eidē subiecto: quod tñ oporteret si eēt cōtraria postq̄ contraria debēt inesse eidez successiue: antecedens patet ex eo q̄ accidētia non possunt trāsire de subiecto in subiectū. ¶ Respōdetur q̄ huic albedi ni cōtrariatur nigredo que est: ⁊ quādo dicitur illa non potest successiue eidē inesse: dicitur quātuz non possit: cōsimilis tamē in specie potest inesse eidem: ⁊ hoc suffi cit ad hoc q̄ albedo ⁊ nigredo que sunt dicunt̄ cōtra ria. ¶ Tunc sit vna cōclusio cōis vtriq̄ opinioni reci tāde in articulo scōo: q̄ illa que sunt 32ia per istuz mor dū p̄ quē termini ⁊ p̄pōnes 32iarū bñ sunt in subo: p̄ bat̄: q̄ istoz 32ietas nō attendit̄ penes nō posse esse si mul: s̄z bñ nō posse eē s̄l' veras: vel penes non posse esse simul falsas nō affirmatiue de eodem verificari.

Quantū ad secundū restat videre de cōtrarieta te rez significatarū per terminos 32ios s̄l' vtrū res seu forme cōtrarie possunt se cōpari in eodē subiecto:

6. 2°. 4.

6. 2°. 5.

1. 2°. 32.

1. 2°. 6.

subiecto: et hoc est eadem premissa subiecti. Et de huius opinio ponit primo ista conclusionem quod impossibile est formas contrarias esse simul in eodem subiecto secundum eandem partem subiecti: probatur. nam forme dicuntur contrarie per repugnancia in eis: sed simul in eodem subiecto: ergo est contrarium formale contrarium esse simul. et per ipsas esse simul implicat cum ad hoc sequitur ipsas non esse contrarias: et positum est quod sint contrarie. ¶ 2. aliquid gradus contrarietatis potest stare simul in eodem subiecto ad istum intellectum: quod aliquid gradus qui erunt vel fuerunt partes contrarietatis potest stare simul: non tamen qui de facto sunt partes contrarietatis. ubi. g. aliqui gradus caliditatis potest stare cum aliquibus gradibus frigiditatis: quod tamen gradus non sunt partes contrarietatis: sed bene erunt: vel fuerunt partes contrarietatis: sed de facto sunt partes unius forme medie: puta tepiditatis: et hoc est quod antiquitus dicebatur sub his verbis: posse esse contraria simul esse sub esse remisso: sed non sub esse intenso: unde in tepido sunt aliquid gradus frigiditatis et aliquid caliditatis: qui de facto non sunt partes contrarietatis sed illius forme medie que est tepiditas: sed bene erunt partes contrarietatis: quod videtur per processum ad calidissimum: vel frigidissimum: vel fuerunt partes contrarietatis: quod sunt processus a calidissimo: vel frigidissimo: sic intellecta probatur: nam in tepido est aliquid frigiditatis cum aliqua caliditate: prout patet sequitur quod in illo non est aliquid remissum caliditatis: vel frigiditatis. unde est factus: unde probatur: quod si in tepido est tota caliditas remissa sine mixtura frigiditatis: tunc cum minor caliditas non resistat minoris ita nec maior caliditas: minoris ita non resistat caliditatis: ita sibi appropinquare subito ipsi affilato: quod est experientia: proportionabiliter argueret: si diceret quod in tepido non est nisi frigiditas remissa: ab aliquid caliditate sibi mixta. falsitas patet per hoc quod videtur quod si magis caliditas appropinquat tepido successively ipsius sibi affilato: modo talis non est sibi successione nisi in tepido est remissa caliditatis: ¶ 2. nisi sic intellecta est vera sequitur quod minor caliditas non remittit magis calidissimo magis intruderet: postquam nihil frigiditatis est in ipso recte fit minor luminis non dimittit magis luminis: modo cum experientia quod minor caliditas remittit magis caliditas et si intrudit. ergo per hoc tanquam a signo potest argui quod caliditas remissa aliquid frigiditas est mixta. ¶ Sed ista opinio non est ponenda in remissione et remissione fieri per admixtionem maioris vel minoris sui: sed quod intrudit vel remittit exponendo sui: sed sic est exponenda. ¶ 3. ista opinio imaginanda est quod contrarietatis forme non attenditur ex rationibus simplicibus: quod forme: sed ex quantitate graduum: secundum quod bene maiore et maxime distantia. ubi. g. yr si quantitas graduum caliditatis remissa sit decem graduum: tunc si maior caliditas distat a summa frigiditate per decem gradus caliditatis: et per illos removeri antequam perveniat ad summam frigiditatem: sed summa caliditas non distat a frigiditate quod graduum: nisi per quod graduum: illos quod oportet removeri. et tunc maneret quod caliditatis: et quod frigiditatis quod non distat: et per ipsas illi potest stare simul: et componere unam formam mediam inter caliditatem et frigiditatem que est decem graduum: quod quod sunt caliditatis et quod frigiditatis. Et sciendum quod illi gradus qui potest stare: non sunt contrarii nec repugnant sibi invicem: aliter non componerentur simul ad contrarium unam formam a quibus illorum distantia: sed dicuntur contrarii proprie ad istum sensum: quod ad augmentacionem vel diminutionem alteri: vel secundum quod sit vterius processus ad caliditatem summam: vel ad frigiditatem summam erunt partes forme: contrarium non potest se componere in eodem subiecto. ¶ Pro maiori intellectu ista imaginantur quod sic ista domus est finite capacitatis: per quod non sequitur si. zo. boves cum aliis bobus potest esse in ista domo: quod certum potest esse in ista domo. ¶ Ad propositum imaginandum est de subiecto receptivo contrarietatis quod potest imaginari finite capacitatis

ergo si maxima capacitas talis subiecti est pariter tot graduum contrarietatis quot graduum est unum extremorum illius contrarietatis: quod tunc in illo subiecto non potest recipi plures gradus illorum contrarietatis: quod sit maxime numerus graduum unum extremorum illius contrarietatis: sed bene tot vel pauciores. v. g. si maxime numerus graduum caliditatis summe est decem graduum: tunc dico quod cum illis decem gradibus non potest stare aliquis gradus frigiditatis in illo subiecto: et per hoc quilibet gradus frigiditatis decem gradibus caliditatis. s. summe est contrarius: bilominus cum novem gradibus caliditatis bene potest stare unus gradus frigiditatis et cum. 8. caliditatis duo frigiditatis: et cum. 7. caliditatis. 3. frigiditatis. et cum. 6. 4. et cum. 5. quod. 5. et cum. 4. et cum. 3. et cum. 2. et cum. uno: nec illi qui potest stare simul sunt contrarii nisi proprie ad sensum predictum. Sed cum novem caliditatis non possent stare duo frigiditatis: tunc excederet numerus graduum caliditatis summe conformiter imaginandum est vterius. Et hoc potest solvi unum argumentum: quod solvetur: quod caliditas remissa potest stare cum frigiditate remissa: tunc caliditas remissa potest stare cum frigiditate remissa: per hoc quod videtur caliditatem remissam tantum repugnare frigiditati remissa: quantum caliditas intensa repugnat frigiditati intensa. Et dictis factis: solvetur quod sicut non sequitur. zo. boves cum. zo. bobus potest stare in ista domo: quod certum: cum. certum. si licet nec sequitur caliditas remissa potest stare cum frigiditate remissa: quod intensa cum intensa. et quod remissa non repugnat remissa: et cum numerus graduum eorum sit non excedit numerus graduum caliditatis vel frigiditatis summe: intensa autem summe intense repugnat. Sed non omnia caliditas et frigiditas est contraria: dico quod non: sed cum hoc requirit debita quantitas graduum: unde si omnia caliditas sit eiusdem rationis specificice cum caliditate non maiore magnitudine intense: penes quam attenditur contrarietas et distantia ad frigiditatem. ¶ Alia opinio vult quod gradus frigiditatis gradui caliditatis est contrarius: nec aliquid gradus caliditatis potest stare cum aliquid gradus frigiditatis. Ista opinio ponit in remissione et remissione non fieri per admixtiones alicuius forme. v. g. non ponit remississimam caliditatem fieri per admixtionem alicuius gradus frigiditatis: sed ponit intenso: ne forme fieri penes recessus eorum a non gradu illorum forme: et remissione a gradibus luminis eandem: unde ista opinio imaginatur: quod sic illud quod est in loco medio iter sursum et deorsum non oportet quod sit in locis contrarietatis: sed frigiditas est quod aliquid iter caliditatis et frigiditatis: sed aliquid gradus frigiditatis et aliquid caliditatis: sic quod movetur sursum continue fit aliquid per recessum a medio: et accessum ad medium orbis lune: ita aliquid tepiditas per recessus eius a non gradu caliditatis et accessus eius ad gradum summum continue fit intenso in calefaciendo: sic ergo ista opinio imaginatur de remissione proportionali de intenso: et adducit unum simile: nam sicut curvitas aliquid est maior: aliquid minor sine admixtione alicuius rectitudinis: sic et caliditas aliquid est intenso: et aliquid remissior sine admixtione frigiditatis. ista secunda opinio credo esse verior: prima vero contra verior: ideo tenedo primam respondendo.

Ad rationes principales. Ad primam dico quod si aliquid gradus caliditatis sunt cum aliquid gradibus frigiditatis in eodem subiecto: non per hoc contraria stat simul: nam sic dicitur est non quilibet gradus caliditatis cuius gradui frigiditatis est contrarius. ¶ Ad 2. idem denotare: et dico bene quod idem in ordine ad album denotatur nigrum: et in ordine ad nigrum denotatur albus: sed denotatione simpliciter dicta: nec denotatur albus: nec nigrum: sed in ipso sunt aliquid gradus albedinis: et aliquid nigredinis: sed denotatur a forma composita ex his: puta fuscum vel rubeum: et proportionaliter de tepido sicut. modo est dictum. ¶ Ad 3. plus distat albedo a negro: credo albedo albi. de fax. L z

do & nigredo que sunt: nec iste potest simul esse in eodem subiecto: sed quia albedo alicui nigredini non contrariatur: sequitur non omnem albedinem ab omni nigredine distare: & per consequens non plus distat quam viriditas & rubedo. ¶ Ad 4^m. illa supponit unum falsum: supponit. n. quod sit dare frigiditatem remissivam: modo vero est falsum: nam quicumque datur: est dare remissionem: & qualiter debeat intelligi dicitur. ¶ Ad 5^m. in naturalibus est dare minimum: dicitur est per huiusmodi. ¶ Ad 6^m. sequitur quod motus est. neque dicitur: nisi dico quod contraria non potest stare simul: sed bene aliqui gradus qui potest esse partes contrarietatis: sed de facto non sunt: sed bene partes unius forme stant simul. ¶ Ad 6^m. dico quod si aliquid tepidum est appropinquare alicui sibi dissimili super quod bene dicitur bene sibi assimilatur: per hoc tamen non sequitur quod simul calefaciat seipsum: sed nihilominus si aliquid tepidum appropinquat uni quod haberet caliditatem remissivam: hoc bene intraret in caliditatem: & si appropinquat alicui quod haberet minus de frigiditate illud bene intraret in frigiditatem: ita quod remissus calidum calefacit: & remissus frigidum refrigerat: intendendo caliditatem in uno & frigiditatem in alio. ¶ Ad 7^m & 8^m. solvitur per hoc quod caliditas stans cum frigiditate in eodem subiecto non corrumpitur: nec agit in ipsas: & ex hoc quod non omnes caliditates omni frigiditati contrariantur. ¶ Ad 9^m. dico: quod verum est quod sunt illae opinioniones in intellectu & remissio sunt per admissionem maiorem vel minorem alterius forme: sed bene intelligendum est de intentione: & remissione forme: per huiusmodi: sicut sunt caliditas frigiditas etc. & ex hoc solvitur illud quod dicebatur de lumine & de vero. ¶ Ad 3^m. in palliditate etc. verum est: sed videtur quod non percipit distincte unum ab alio per mixtionem adiuvem indicat ibi color medius. ¶ Ad 4^m. bene probatur quod ad calefactionem regitur duplex forma: una quae abicit: & alia quae accritur. ¶ Ad 5^m. dico quod non omnes elementa habere qualitates simplices: per hoc quod qualitates elementorum possunt intendi & remitti: substantia elementorum remanente. ¶ Ad 6^m. sequitur quod possit esse caliditas infinita. nego: quia in remissione frigiditatis non omnes quod si frigiditas remittit ad subduplum quod caliditas intendatur ad duplum: sed bene si dependitur unius gradus frigiditatis quod accritur unius gradus caliditatis. ¶ Ad ultimum bene procedo quod non posset fieri transitus de albo in rubrum nisi per unum fiat transitus in nigrum: nihilominus plus fit transitus in rubredinem perfectam quam in nigredinem perfectam: & igitur talis transitus in nigredinem non percipitur nisi prius percipiat transitus in rubredinem: quare etc. **Questio. X.**

Dicitur nunc decimo: utrum in intentione caliditas: qualitas quae accritur: accritur tota simul: vel accritur per partem: & intelligo quod non sunt partes quantitativas subiecti: sed de parte graduale: sed quod idem subiectum per eandem partem sui fit modo minus album & modo minus calidum: & postea magis calidum. Et arguitur quod talis qualitas accritur tota simul: circumscripta quantitate: sed partes quantitativas subiecti: hoc sic ipsa est forma simplex: & indivisibilis: ergo accrit tota simul: nisi tamen aut per auctorem sex principiorum: quod dicitur quod forma est compositioni contingens simpliciter & invariabili essentia consistens: modo cum talis qualitas sit quedam forma accidentalis: & cum auctor non describit ibi solam formam substantialem: veritatem accidentalem. ¶ Ad 2^m. si non accritur tota simul: sed per partem: vel per partem primo acquisita maneret cum subiecto: vel corrumpere adveniente subiecto: nulla illorum: ergo maior est nota: ex sufficienti divisione: minor probatur: non enim potest dici quod prima maneat cum subiecto: nam sicut est in motu locali ita videtur esse in motu alterationis: sed in motu locali ita est quod mobile cum est in uno loco: non movetur in loco prioris: ergo similis

In alteratione alterabile cum est sub una dispositione non debet manere sub alia: ergo aliquo gradu intentione acquisito cum eo non debet manere gradus remissior prius acquisitus: nec potest dici quod videtur quod gradus prius acquisitus corrumpatur subiecto adveniente: nam sicut est in augmentatione: ita videtur esse in alteratione: sed in augmentatione quantitas minor manet cum posteriori: ergo in alteratione gradus precedens manet cum sequenti: ergo etc.

In oppositum arguitur sic: nam si in intentione qualitas quae accritur accreretur tota simul: sequeretur quod partes qualitatis remissibiles & intentionales non essent motus: sed est falsum: & ad hoc in isto quod dicitur tale motum vocat alterationem: per huiusmodi per ex eo quod motus est generatio per partem illius perfectionis ad quam tendit: sicut per huiusmodi per huiusmodi. ¶ In ista questione primo recitabo duas opiniones: quarum utraque procedit divisibilitate forme intentionalis & remissibilis in partes graduales: opponuntur tamen quo ad quoniam presentem quo ad unam partem. 2^a proco dabo illas opiniones per unam distinctionem.

Quam ad primam: primo ponitur ista distinctio: quod qualitas intentionalis & remissibilis potest imaginari dividitur dupliciter: uno modo per quantitatem subiecti. v. g. caliditas est excessus per totum unum pedale: sic se habet per unam etiam medicinam est in una medicina: per huiusmodi pedalis: & alia in alia. Alio modo potest imaginari dividitur in duos gradus extremes sicut in eodem subiecto: & in eodem parte quantitativa subiecti per alios gradus partes aut pauciores aliquid de magna vel minus calidum. per huiusmodi divisionem omnes contradiuntur. Sed de hoc sunt opiniones: quarum una ponit divisionem intentionalis & remissibilis bene gradus: & ipsas esse intentionales per accumulationem partium: & remissio per accumulationem partium graduum. ¶ Alia autem opinio ponit huiusmodi formas non esse divisibiles nisi solam per divisionem quantitativam subiecti. Ista opinio ponit quod intentionales: & remissio est alia & alia qualitas simplex: & indivisibilis: excepta divisione: quod est per partes quantitativas subiecti. De prima opinione videtur debet in parte questione: de secunda in secunda. ¶ Tunc sit prima per huiusmodi partes illarum opinionum quod per divisionem per modo dicitur. i. per quantitativas partes subiecti non accrit tota simul: per huiusmodi ex alterabile est divisibilis: & agens alteras sicut non potest sic ad invicem applicari: quia sunt alios partes eorum sunt per pingora: & per alios remotiora: & cum agens prius agit in proximam quam in remotam. sequitur quod prius agit in una parte quantitativa illius quam in alia: & per huiusmodi illa qualitas producit successive quantitas ad partes suas quantitativas: & non tota simul. ¶ De divisione autem est in partes graduales ista opinio quod procedit ad divisionem est bipartita: quare una ponit duas partes ad huiusmodi. ¶ Prima per huiusmodi qualitas per quam est alteratio accrit tota simul essentialiter. ¶ 2^a per huiusmodi non accrit tota simul gradus liter. prima per huiusmodi probatur: illa forma accrit tota simul essentialiter: quod non habet partes essentielles: sic est de forma per quam est alteratio sicut est caliditas vel frigiditas: albedo & nigredo. ergo etc. maior nota: minor probatur. nam partes essentielles dicuntur partes diversarum rationum: modo his omnibus caliditas & frigiditas est alteratio. ¶ 2^a. nam postquam adducit eodem subiecto essentiales partes essentielles eiusdem forme adducit nulla eorum generat nec corrumpere nisi alia: sed tota simul. ergo adducit quod ad illas qualitates: per quam est alteratio accreretur tota simul: nisi per huiusmodi ex quo ille partes sunt eiusdem rationis specificae: non essent maior ratio: quare una corrumpere prius: vel generat & alia posteriori: quod e contrario. ¶ 3^a sicut manet eadem forma per totum motum ita accrit tota simul: sed per totum motum forma manet eadem essentialiter: ergo et accrit tota simul essentialiter: maior est nota: quia si accreret pars post partem non maneret idem: quia accreret alia & post: minor declatur: quia talis forma: seu qualitas manet eadem per totum: vel ergo gradualiter vel essentialiter non

ter: non gradualr ſicut pbabit cū pbat ſcōa p. g. eſſen-
 tialr. Et pfirmat q̄ manet eadē eēntialr p totū motū:
 qz noīa eſſentialia talū qualitātū nō varianr p totū
 motū: vñ in medio acqſitionis ita bñ eſt albedo vel ca-
 liditas: ſicut in pñ vel in fine. r q̄ oporteret talē q̄lita-
 tē manere eadē aliq̄ mō p totū: p̄ ex eo q̄ ad vnitatez
 motus regrif q̄ ſit ſm eādē diſpōnē: ſic p̄ qnto bui.
 ¶ 2° pbat. nā in acqſitione alicui⁹ talis q̄litate noīa
 gradualr varianr: ſed B nō eēt ſi illa tota forma ſimul
 acgreret gradualr: aſſumptū p̄ ex eo q̄ in fine calefa-
 ctionis: vel dealbationis ſubz dī magis calidū: vel ma-
 gis albū q̄ in medio: r in medio magis q̄ in pñ. ¶ 3°
 nā in alteratiōe aliqd p̄us acgritur: ſz nō aliqd aliud eſ-
 ſentialr: ḡ aliqd aliud accitā: ḡ aliqd aliud gradualr:
 maior eſt nota r minor erat 2°. ¶ Alia eſt opinio q̄ eēt
 ponit qualitātē ſm quā eſt alteratio: eēt diuiſibilē i ptes
 gradualē: q̄ eēt ponit duas p̄nes ad q̄ſitū: quarū vna cō-
 cordat cū opinione p̄ori: r alia diſcrepat: ponit. n. q̄ qua-
 litas ſm quā eſt alteratio nō acgrif tota ſimul gradual-
 liter. ſcōdo dicit q̄ nec acgrif tota ſimul eſſentialr: p̄ba-
 tur hoc: qz ptes eēntiales talis q̄litate vocat ptes gra-
 duales eiūsdē ex eo q̄ eēntia talis q̄litate p̄ſtituit rē.

Quātū ad 2^m ſit iſta p^o diſtictio q̄ per ptes eēntia-
 les poſſum⁹ itelligere ptes diuerſarū rōnū.
 ¶ Alio mō p ptes eēntiales poſſum⁹ itelligē ptes q̄ eſ-
 ſentia alic⁹ p̄ſtituit. P̄rio mō dicte diſtingunt⁹ 3 ptes
 quātitatez: ptes ſo eēntiales 2° mō dicte nō ſm iſtaz
 diſtōnē faciſr dicte opiniones p̄cordant: nā p̄ma intelli-
 git de p̄ribus eſſentialibus p̄mo mō dicte: cū dicit qua-
 litatē ſm quā eſt alteratio nō acgrif ſucceſſiue. eēntia-
 liter: ſz tota ſimul. 2° vo capit partes eēntiales 2° mō di-
 ctas: ſic vna eaz nō opponit alteri ex eo q̄ nō accipi-
 unt vlr eſſentiam vel partes eſſentiales.

Ad rōnes p̄cipales. Ad p̄mā dī q̄ per dictū au-
 ctoris p̄ſcitur: q̄ qlibet forma ſz quā
 ē alteratio ē idiffibilis p̄puationē i ptes eēntiales p̄ mō
 dictas. l. ptes diuerſarū rōnū: nūlomin⁹ q̄lz eaz ē diui-
 ſibilis i ptes quātitatez: vel i ptes gradualē: vñ ad di-
 ſiſtōnē ſbri l. q. d. d. rōne videbit⁹ poſtea. Q. XI.

Aeritur vltimo: vtrū in iteſione ali-
 cuius q̄litas que p̄mo acgritur maneat cū q̄litate q̄ poſtea acgrif. Et
 arguit⁹ q̄ nō: qz in motu locali mobile non
 manet in loco quē p̄us acgrifuit cū eſt in lo-
 co quē poſtea acgrifuit: ḡ nec alterabile manet ſub q̄lita-
 te q̄ ſibi p̄us acgrifita ē: cū eſt ſub q̄litate que poſterius ſi-
 bi acgritur: añs p̄ de ſe poſtq̄ nō eſt pole idē corp⁹ ſi
 mul eēt in diuerſis locis. cōſequētia r̄z a ſimili.

In oppoſitū arguit⁹ ſic in augmētatiōe quātiti-
 tatis p̄cedēs manet cū ſequēti. er-
 go in iteſione. p̄na r̄z a ſik: añs p̄ de ſe: ſi. n. aliqd corp⁹
 tā eſt pedale: r̄ angeſ q̄ fiat bipedale: quātitas pedalis
 p̄cedēs ad huc manet. ¶ In iſta qōne ſunt due opinio-
 nes: q̄rū vna r̄z q̄ quelibet qualitas eſt forma ſimplex:
 r̄ indiuiſibilis diuiſiōe in ptes gradualē: ſz bñ ſit diui-
 ſibilis ſm ptes quātitatez ſubtri: iſto mō opinio ponit:
 q̄ q̄litas p̄cedēs nō manet cū ſequēti in iteſione. r̄
 B opz iſta opinionē ponere poſtq̄ ponit talē q̄litate idē
 niſſibilē: vñ ſi p̄cedēs maneret cū ſequēte ſtatiz cōpo-
 ſitum ex his duabus eſſet q̄litas diuiſibilis gradualr.
 ¶ Iſta opinio hz aliq̄ motua pro ſe: p̄imū eſt: nā ſi in
 iteſione q̄litatez qualitas p̄cedēs maneret cū ſequēte:
 ſequeret⁹ q̄ remanerēt qualitates diſtictē in eadē par-
 te ſubtri: p̄ns eſt falſus. r̄ p̄na pbat: qz talia remanerēt
 diſticta quoz vno corrupto nō eſt neceſſariū reliquum

corrūpi: r̄ quoz vno ḡnato: alterū nō generareſ. ſed ge-
 neratū eſt: ſz ſic eſſet de q̄litate p̄cedēte r̄ ſequēte: ḡ ſi
 remanerēt: remanerēt diſtictē: maior eſt nota: minor p-
 batur: nā ſequēs pōt corrūpi p̄cedēte manēte ſicut ſit i
 remiſſione illius qualitatis: ſitr q̄n qualitas ſequēs ge-
 nerat: qualitas p̄cedēs iā gnāta eſt. falſitas p̄ntis pbat
 quadrupl. p̄mo ſi q̄litas p̄cedēs: r̄ qualitas ſequēs ma-
 nerent diſtictē in eadē pte ſubtri. ſeq̄retur q̄ q̄litas eſ-
 ſet diuiſibilis nō ſolū per accōis: ſed eēt per ſe: ſz hoc eſt
 3° Az. in iſto 5°: qui dicit qualitātē eſſe diuiſibilē per ac-
 cidēs: r̄ nō per ſe: pbat p̄na: qz q̄litas cōpoſita ex p̄ce-
 dēte r̄ ſequēte eēt diuiſibilis p ſe in illas poſtq̄ manēt
 diſtictē i eadē pte ſubtri. ¶ 2° nā p Lōmētatorē p̄ bui?
 ois multitudo eſt rerū d̄riuz ſm quātitate vel ſz ſpēs:
 ḡ ſi q̄litas p̄cedēs: r̄ q̄litas ſequēs eēnt diſtictē in eodē
 ſubo r̄ in eadē pte ſubtri adēq̄te: tūc vel eēnt diſticti ſz
 quātitate: r̄ hoc nō ex eo q̄ ſunt in eadē pte quātitati-
 ua ſubtri: nec eēt diſtingunt⁹ ſm ſpēm: qz in iteſione. v. g.
 caliditatis caliditas p̄cedēs ē eiūsdē ſpēi cū caliditate
 ſequēte. ¶ 3° nā ſmetaphyſice dī vñū nūero ſunt q̄rū
 mā eſt vna: ergo cū in iteſiōe q̄litatez p̄cedētis r̄ ſequē-
 tis ſit eadē mā. ſ. idē ſubz ſeq̄ q̄litate p̄cedēte r̄ ſequē-
 tē nō diſtingul. ¶ 4° ſi q̄litas p̄cedēs r̄ ſequēs exiſterēt
 in eadē pte ſubtri oporteret q̄ diſtinguerēt ſz ſpēs: mō
 hoc eſt falſus: pbat p̄na per Az. ſmeta. ſpē diſſerūt q̄
 cūq̄ in eodē ſubo d̄riā hñt. ¶ Scōz motiū p̄ iſta opi-
 nione eſt ſi q̄litas p̄cedēs maneret cū ſequēte ſc̄q̄retur
 q̄ aliqd corpus luminofuz finite pōe poſſet p̄ducere lu-
 mē iſinitū iteſiue: p̄ns ē falſus: falſitas p̄ ex eo q̄ nullū
 agēs pōe finite pōt p̄ducere effectū iſinitū: pbat p̄na:
 nā ſit. a. vñū corp⁹ luminofuz i v̄tute iſinitū qd̄ illumi-
 nar. b. p̄ctū medij diſtātē a. b. p̄ q̄titate bipedale aliq̄
 certo gradu lumis: deinde illud corp⁹ luminofū moueat
 v̄ſus. b. p̄ctū v̄ſq̄ ad mediū diſtātē bipedale in tpe
 c. cū ḡ in tpe. c. ſint iſinita iſtātia in q̄libet. a. corp⁹ lumi-
 noſum p̄ducit in. b. p̄ctū gradu lumis iteſiorez q̄ p̄us
 habebat: ſeq̄tur ſi lumē p̄cedēs manet cū ſequēte q̄ in
 fine t̄pis in. b. p̄cto ſunt iſinita lumina quoz qd̄lz eſt
 iſtēſus aliq̄ lumine certo dato. ſ. lumine qd̄ erat i pñ:
 ſz ex oibz talibz p̄ſtituit⁹ lumē iſinitū iteſiue: quare ſi
 q̄litas p̄cedēs maneat cū ſequēte: tūc luminofuz pōe ſi-
 nite poſſet p̄ducere lumē iſinitū: qd̄ erat p̄bādū. ¶ 3°
 ſi q̄litas p̄cedēs maneret cū ſequēte r̄ eēt ſic diuiſibilis
 diuiſiōe graduali ſeq̄ret⁹ q̄ albedo eēt p̄fectiōis iſinif-
 te: B eſt falſus: pbat p̄na: qz ſit aliq̄ albedo. a. r̄ aliq̄ ni-
 gredo. b. r̄. b. nigredo ē alicui⁹ p̄fectionis: ſz. a. albedo eſt
 p̄fectior plus q̄ in duplo: r̄ plus q̄ i triplo r̄ ſic i iſinitū:
 ergo. a. albedo eſt p̄fectioris iſinitē: p̄na vñ eēt nota d̄ ſer-
 qz alr nō poſſum⁹ p̄bare aliqd eēt p̄fectiōis iſinitē: añs
 pbat pro quo ſupponit⁹ q̄ impole eſt duo idiuudia di-
 uerſaruz ſpērū eſſe eiūsdē p̄fectionis eſſentialr: cū ergo
 albedo r̄ nigredo ſint diuerſarū ſpērū opz vñū eoz eſſe
 p̄fectius aliō: ſit ergo q̄ albedo: ſi ergo albedo ē diuiſi-
 bilis diuiſiōe graduali: tūc iſinitū ſunt gradus albedis
 ordinatī ſz p̄pōnē duplā: quoz qlibet eſt p̄fectior. b.
 nigredine. cū ergo. a. albedo ſit p̄fectior ſua medietate.
 in duplo: que qd̄ medietas eſt p̄fectior. b. nigredine: ſe-
 quiſ. a. albedinē eēt p̄fectiorē i duplo. b. nigredine: r̄ cū
 a. albedo ſit p̄fectior in q̄druplo ſua q̄rta ſeq̄tur. a. albe-
 dinē eēt p̄fectiorē i q̄druplo: vel plus. b. nigredine: r̄ ſic
 in iſinitū ſm ptes p̄portionales albedis. a. ¶ 4° ſi q̄lita-
 tas p̄cedēs maneret cū ſequēte ſeq̄ret⁹ q̄ aliqd ſinite
 calidū in tpe finito poſſet p̄ducere calorē iſinitū iteſi-
 ue: hoc ē icōueniēs: pbat p̄na. nā ſit. a. aliqd calidū fini-
 tū qd̄ in p̄ma medietate alicuius t̄pis corrūpat medietate
 Alb. de ſaz.

Com. 15.

t. 2^a. 12.

rectilinei cuius angulo continue. ¶ Ad 4^m sequitur quod aliquod finite calidum posset producere caliditatem infinitam itesive: negat philosophia et cum arguebat: sic a. unum finite calidum placet mihi quod in primo medietate corrumpat medietate frigiditatis summe: et idem medietate caliditatis summe admittat: et cum ulterius dicebat: cuius in 2° parte proportionali tepis resistetia sit in duplo minor vi quam in 2° parte proportionali tepis debeat introducere tantam caliditatem quantum in primo: negat philosophia: ratio huius est: quia a. calidum agit ratione diversitatis: cum in 2° parte proportionali tepis non sit tanta diversitas. a. calidum ad partem suam quantum erat in primo sequitur quod in 2° parte proportionali tepis a. calidum non introducit tantam caliditatem quantum introduxit in primo: sed resistetia in duplo sit minor quam erat prima. ¶ Ad 5^m sic sequitur. et procedit: et cum dicebat quod quantitas itesiva vel procedens etc. Respondetur quod proprie loquendo quantitas non intenditur: sed sub modo sit itesiva calidum vel frigidum ex additione gradus posterioris ad priorem: verumtamen potest concedi quantitate itesiva ad istum intellectum quod in itesiva totalis quantitas ex procedente et sequente est itesiva: quam prius erat. ¶ Ad 6^m sequitur quod in infinito etc. Respondetur quod si diceretur: quod summe calidum est infinitum remissive calidum: negat philosophia: quod in alio quantum bipedali sit infinita pura magnitudo: tamen non denotat infinitum purum: sed denotat bipedale a maxima et quantum: ita et summe calidum: sed eo sit infinitum remissive gradus caliditatis: tamen non denotat a gradu remissivo: sed itesivo. Sic ergo in opinione quod ponit itesione quantitatis secundum oppositionem graduum fieri solute sunt rationes: et eas quod opinio opposita habet per se: et habet aliam opinionem quod ponit itesione fieri per recessus a non gradu et accessus ad summum: et quod ponit et in intentione et remissione continue esse aliam quantitate totale: solvenda sunt rationes adducte per illam opinionem. ¶ Ad 7^m cum arguebat de duobus corporibus luminosis: ista ratio supponit quod si aliquod corpus luminosum producit aliquod lumen manet per tempus: modo si est falsum: quod continue emanat aliud et aliud lumen quod dicit si aliquid candela sit incensa in alio domo: tunc si adveniat 2° lumen actu a primo cum lumine scilicet: facit lumen in itesiva: sed quod non evadit difficultate rationis: quod posito quod due candele incense sit portentur ad aliquam domum aer in illa domo intensius illuminat quam si una illarum sola portaretur: non est nisi itesivo fieret per additionem luminis ad lumen: id est dicitur quod in tali casu generatur unum lumen distinctum totale a quolibet luminum illarum duarum candelarum: absque hoc quod luminaria illarum duarum candelarum coextendantur. quod tamen oporteret si itesivo luminis fieret sic per appositionem luminum: sicut opinio opposita imaginat: et quasi arguebat: imo vi per illa duo luminaria manent distincta et coextensa: nam si ponatur ibi aliquod corpus opacum faciat duas umbras: dico quod hoc non est per distinctionem luminum: sed per distinctionem corporum lucidorum: verum est tamen quod illud est Joannes de pisano quod in prospectiva sua dicit luminaria diversorum lucidorum transire sub modo medietate impmptre. ¶ Ad 8^m ista opinio procederet quod non maneret eadem quantitas symbola in generato quod fuit in corrupto. ¶ Ad 9^m sequitur quod calitas summa corrumpere subito: Respondetur ista opinio ad istum intellectum quod nunc est et medietate post non erit: nec Respondetur repugnat nec est inconveniens quod aliquid subito desinat esse albidissimum vel simile ad intellectum predictum. ¶ Ad 10^m quod quantitas est subito acquisita. Respondetur ista opinio: sed cum dicitur ad quantitate esse motum: si intelligitur quod ad motum quod dicitur esse ad quantitate continue quod acquiritur est quantitas: sed alia a procedente ratione sic in motu locali est de loco. ¶ Ad 11^m ipsa procederet quod frigidissimum potest generare caliditatem per corruptionem caliditatis itesivis: sed non est falsum per corruptionem caliditatis remissivis: et sic finis est etc.

Explicit liber quintus magistri Alberti de Saxonis

¶ Adones in 6° libro physice magistri Alberti de Saxonis. Textus commentarii. I. Si autem est continuus: et quod tangitur etc. Questio. I.

Liber

in ordine idem sensibilibus et eorum motibus tractatus: hanc primum difficultatem: utrum continuus sit corpus ex idem sensibilibus: ubi gra. sic linea ex punctis: tempus ex istantibus: motus ex mutatis etc. Et arguitur per quod sic: sic se habent unitates in numero: ita se habent puncta in linea. Sed unitates

quod ponunt idem sensibiles componunt numerum ex eo quod numerus est multitudo ex unitatibus aggregata: et puncta componunt lineam: et istantia tempus: et mutata motum. ¶ 2° celum est quoddam continuum: et capit celum per uno orbe et est corpus ex idem sensibilibus: ergo istantia tempus: et anni probatur: ex eo quod quilibet pars celi est idem sensibibilis et cum nulla ab alia sit divisibilis: et separabilis. ¶ 3° autem dicitur per posteriorum: sed lineae est ex his: scilicet ex punctis: et per istantia linea est composita ex punctis. ¶ 4° per de generatione dicitur ubi quod in linea est punctus: sed non est nisi puncta essent in linea et sic linea componitur ex illis. ¶ 5° capit aliquid aliud caro in bove continue illa componitur ex idem sensibilibus: probatur: quod componitur ex materia et anima intellectiva: quod quodlibet est idem sensibile. Sed anima intellectiva pars de se postquam tota in toto et tota in quolibet parte: hoc non posset sibi competere nisi esset idem sensibile. Quod autem materia sit idem sensibile probatur: quod nec est quantum nec quale per Aristotelem 7° meta. ¶ Quare etc.

In oppositum determinat Aristoteles in isto 6° ubi probatur per continuum non compositum ex idem sensibilibus. ¶ In ista questione per ponit una distinctionem de indivisibilibus. ¶ 2° ponit unam questionem responsalem ad questionem.

Quantum ad primum sit ista distinctio: quod uno modo aliquid est idem sensibile: quod si sit extensivum: tamen partes eius non sunt separabiles ab invicem per reale divisionem: sed bene per ante signationem. isto modo celum potest dici idem sensibile. est enim indivisibile: et isto modo idem sensibile non capit in proposito. ¶ Alio modo capit idem sensibile quod si habeat partes vel partes tamen per eius partes non sunt separabiles: et talia idem sensibilia ponit Democritus quod vocavit corpora atomalia et ex ipsis componuntur generabilia et corruptibilia: quod idem sensibilia Aristoteles arguit per de generatione: nec ita capit idem sensibile in proposito. ¶ 3° de idem sensibile simpliciter: quod nec habet partes nec aliquam extensionem: et tale potest adhuc imaginari: vel quod non sit in continuo: et si sit in continuo: tunc est totum in toto: et totum in quolibet parte illius: primum: quomodo dicimus aiaz intellectiva esse idem sensibile. ¶ Alio modo quod est idem sensibile simpliciter non habet partes nec aliquam extensionem: ex his tamen in continuo absque hoc quod sit totum in toto et totum in quolibet parte illius: primum: et tale potest imaginari in linea: sicut punctus: vel in tempore sic istantia: vel in motu: sic mutatum: et taliter est capiendum idem sensibile in proposito. ¶ Alia distinctio quod potest intelligi utrum continuum sit compositum ex talibus indivisibilibus finitis: vel ex talibus infinitis.

Quantum ad 2^m sit ista conclusio: nullum continuum componitur ex idem sensibilibus finitis in numero: ista conclusio per volo probare rationibus tangentibus: magis indivisibilium in continuo: si continuum componatur ex ipsis. ¶ 2° arguitur ad eam quantum est ex parte motus. ¶ 3° quantum tangit situm ipsorum. ¶ 4° quantum tangit esse vel non esse ipsorum.

Quatuor ad p^m arguatur sic si primum eēt cōpositū ex indiuisibilib⁹ finitis sequeret q̄ quibet linea cuiuslibet lūnee esset cōmēsurabilis: p̄ns est falsus: nā diameter q̄drati nō est cōmēsurabilis coste eiusdē cui⁹ est illa diameter: vñ. sicut demonstratū est in geometria: diameter alicui⁹ q̄drati se bz in p̄portione irrōnali ad suā costā: et p̄ns cōmēsurabilis. p̄bat p̄ntia: p̄ quo supponit ex arithmetica oēm numez oī nuō eē cōmēsurabilē: mō si linea cōponeret ex p̄ctis finitis in nuō: et sicut costa: et cū eadē eēt p̄portio lineaz: q̄lis est p̄portio nūeroz indiuisibiliū ex qb⁹ ille linez cōponūt. seq̄t quāls lineā cuiuslibet linez eē cōmēsurabilē. p̄bat: qz eēt eadē p̄portio vni⁹ linez ad illā: q̄lis eēt p̄portio alicui⁹ nūeri ad nūmerū. ¶ 2° dato opposito p̄clōnis: sequeret vel q̄ non quilibet linea esset diuisibilis et duo eqlia: vel q̄ indiuisibile esset diuisibile: q̄dls istoz est falsus: p̄^m est 3° geometrias: est enī vna p̄pō in geometria: datā lineā p̄ eqli secare. scōz iplicat dictionē. p̄bat p̄ntia: nā sit vna linea cōposita ex trib⁹ punctis: tūc si diuidat sic q̄ ex vna parte relinquant duo puncta: et ex alia vnica: tūc illa linea est diuisa in ineqlia: si aut ex vna pte relinq̄t vnus cū dimidio: et ex alia pte sicut: tūc seq̄ret q̄ punctus medius est diuisibilis et indiuisibile est diuisibile. q̄d iplicat. ¶ 3° seq̄ret q̄ tot eēt indiuisibilia in linea parua quot eēt in linea magna. p̄bat p̄ntia: nā describat vnus triāgulus cui⁹ basis cōponat ex sex indiuisibilib⁹: deinde scribat vna linea breuior basi eqli distā a basi: q̄ gde breuior sit vsus conū et intercepta iter latera illi⁹ triāguli: tūc p̄bo q̄ in illa linea pua sūt tot indiuisibilia. quot in basi: nā a quoz sex indiuisibiliū ex p̄ctū in basi p̄t trahi linea ad comū illi⁹ triāguli secans illā lineam breuiorē: q̄ nō cōcurrat in aliq̄ illaz lineaz p̄tractarū a quoz illoz sex indiuisibiliū. nisi p̄ in cono illi⁹ triāguli: q̄d nō eēt nisi in illa linea breuiori eqli distanti basi: q̄ secat illis sex lineis sic p̄tractis eēt sex indiuisibilia sicut in basi: p̄z in figura. ¶ Quarto dato opposito p̄clōnis seq̄ret q̄ in circūferētia circuli parui essent tot indiuisibilia sic in circūferētia magni circuli: et sic vna eaz eēt tāta quāta alia: p̄ns est falsus. p̄bat p̄ntia: nā sit aliq̄s circulus magnus cui⁹ circūferētia sit cōposita ex decē indiuisibilib⁹: deinde illi circulo iscribat circulus puus: tūc ex q̄ oēs linez p̄tracte ab illis decē indiuisibilib⁹: q̄ sūt in circūferētia maioris circuli vsus centrū eiusdē circuli nō p̄currūt nisi in centro eiusdē circuli: et cū ille linez secant circūferētiā minoris circuli: et non p̄currūt in ea seq̄t tot eē indiuisibilia puta decē: et in alia circūferētia puā: q̄ sūt in circūferētia magna. ¶ 5° dato opposito p̄ns seq̄ret q̄ eēt dare minimū circulus: p̄ns est falsus: nā quocūqz circulo dato est dare minorē p̄ntia p̄bat: nā posito q̄ eēt aliq̄s circulus cui⁹ circūferētia eēt cōposita ex trib⁹ indiuisibilib⁹: tūc ille circulus eēt minim⁹ circulus. p̄bat: qz si eēt dare minorē: eēt solū ex duob⁹ indiuisibilib⁹: p̄ns est falsus: qz duo indiuisibilia q̄litercūqz situet nō faciūt curuitatē. ¶ 6° dato opposito p̄ns seq̄ret q̄ diameter alicui⁹ q̄drati eēt eqli coste: p̄ns est falsus: p̄ntia p̄bat: nā sit vnū q̄dratū cui⁹ costa sit cōposita ex quoz indiuisibilib⁹ p̄cise p̄ aduersariū tūc p̄rabant ab indiuisibilib⁹ vni⁹ coste ad indiuisibilia alteri⁹ coste quoz linez eqli distātes trāseutes per diametrū: tūc q̄rit vtz ille linez tātū distēt in diametro: quātū in costa p̄cise vlt plus vlt min⁹. Si plus vlt minus: tūc ille linez nō erūt eqli distātes: q̄d est 3° hypothēsis si p̄cise tñ seq̄ret q̄ p̄cise eēt tot indiuisibilia in diametro quot in costa: et p̄ns seq̄ret diametrū eē eqli coste. ¶ Deinde arguit ad p̄nē: quātū est ex pte mor⁹: et

supponit p̄ q̄ p̄tinue dū sol mouet: vel aliq̄d aliud corpus luminosus: tūc vmbra mouet: s̄z tardi⁹: q̄ gde causat ex opaco obto illuminoso: tūc sic ex q̄ ita p̄tinue mouet vmbra s̄z tardi⁹ multo: sic corp⁹ luminosus. ponat q̄ corp⁹ luminosus moueat solū p̄ indiuisibile: tūc vlt vmbra est mota p̄ tātū: vlt p̄ min⁹ vlt p̄ mai⁹: nō p̄ mai⁹: nā tūc vmbra veloci⁹ moueret q̄ corp⁹ luminosus: q̄d est 3° experientia: nec p̄ eqli: nam tūc moueret ita veloci⁹ sicut corp⁹ luminosus: q̄d iterū est 3° experientia: si p̄ min⁹: seq̄t q̄ est dare min⁹ indiuisibile: et sic est dare minus minimo. ¶ 2° sequeret q̄ eēt aliq̄s mor⁹: q̄ nō posset dari in duplo tardior: p̄ns falsus: p̄bat p̄ntia: nā posito q̄ aliq̄d mobile in aliq̄ tpe p̄trāseat p̄cise tria indiuisibilia: tūc si aliq̄d mobile posset moueri i duplo tardius illo: oporteret q̄ in eodē tpe p̄trāsiret sub dupluz p̄cise: mō B est ipole: nā tūc oporteret q̄ p̄trāsiret vnus indiuisibile cū medio: et sic indiuisibile eēt diuisibile q̄d iplicat. ¶ 3° seq̄ret q̄ oēs mor⁹ eēt eqli veloces. p̄ns falsus: p̄ntia p̄bat: qz oēs mor⁹ q̄ sūt in eodē tpe cū cuius instāti correspondeat vnū mutātū eē: seq̄t q̄ i vno sūt tot mutata eē: quot in alio: et cū cuiuslibet mutato eēt correspondeat vnū indiuisibile p̄transitū in spatio seq̄t q̄ vno illoz motū: siue sit veloc⁹ siue tardus: p̄trāseat t̄ tot indiuisibilia quoz p̄trāseunt motu alio q̄ sit secū in eodē tpe. et p̄ns tantū spatiū p̄transit ab vno quātuz ab alio: et p̄ns sūt eqli veloces q̄d erat p̄bādū. ¶ 4° seq̄t q̄ nullū corp⁹ posset rarefieri vel dēfari: nisi poneret vacuū. p̄ns est falsus: et p̄bat p̄ntia: nā sit aliq̄d corpus cōpositū ex p̄. indiuisibilib⁹ et dēfēt illud: tūc indiuisibilia adhuc sūt ita magna sic pus: et p̄ns ex quo pus occuparet spatiū mai⁹ q̄ occupat mō dēfariōe facta: seq̄t q̄ pus iter ea itercipiebat vacuū. ¶ Deinde arguit ad p̄nē: quātū tāgūt sūt indiuisibiliū in p̄tinuo: si p̄tinuū eēt cōpositū ex ipsis: nā si linea esset cōposita ex punctis indiuisibilib⁹: vel illa bērent se in linea p̄tinue: vel p̄tigue: vel p̄nter: nō pōt dici q̄ p̄tinue: ex eo q̄ per diffōnē p̄tinuo: p̄tinua d̄nr q̄z vltia sūt vnū mō indiuisibilia si h̄nt vltia: tūc eē indiuisibilia bēret p̄: et sic indiuisibile eēt diuisibile i p̄ et vlti⁹: q̄d iplicat: nec eēt h̄nt se p̄tigue: nā tunc p̄tigua d̄nr: quoz vltia sūt sicut: mō qz indiuisibilia nō h̄nt vltia sic iā p̄batū est: seq̄t q̄ nō p̄nt eē p̄tigua: nec eēt h̄nt se p̄nter: nāz datis duob⁹ punctis scilz a. b. q̄ sūt de mō punctoz cōponētū aliq̄ā lineā p̄tinuā p̄ aduersariū: tūc si a. b. puncta h̄nt se p̄nter: et cōponūt lineā p̄tinuā vna cū alijs ops q̄ iter a. z. b. puncta intercipiat linea media: et cū p̄ aduersariū eēt cōponat ex punctis: seq̄t q̄ iter a. b. puncta cadant media eiusdē rōnis cū ipsis: sequit a. b. puncta nō se h̄nt p̄nter: ex eo q̄ p̄nter se h̄nt d̄nr ea: inter q̄ nō cadit medius eiusdē rōnis et h̄z q̄ argutū est de a. b. punctis ita p̄formiter pōt argui de quibuscūqz duob⁹ punctis alijs. ¶ 2° ex diuisibilib⁹ sibi inuicē appōstis nō resultat mai⁹. ḡ p̄tinuū nō est cōpositū ex indiuisibilib⁹. p̄ntia est nota de se: et aīns p̄bat: nā cū indiuisibile appōnt indiuisibili ad p̄ntitū nē p̄tinuū: vel tāgūt se mutuo h̄z se tota: vel solū h̄z eoz ptes nō pōt dici scōz: ex eo q̄ sūt oīno sine p̄tib⁹: si autē dicat p̄^m: tūc ops ea eē oīno in eodē sicut: et sic tūc vnū cū vno nō occupat maiorē locū q̄ vnū solū: nec vnū cū duob⁹: nec vnū cū trib⁹: et sic i infinitū: et p̄ns nō tot q̄ plura p̄nt appōni absqz B q̄ faciāt aliq̄ā extēsiōnē et magnitudinē: vñ recte esset de p̄ctis si tāgerent se h̄z se tota: sicut esset de duob⁹ corporib⁹ tangentib⁹ se h̄z se tota: vnde: si eēt duo corpora tangentia se h̄z se tota: nō ambo occuparet locū maiorē: q̄ faceret vnū solū: sicut p̄z de mā et forma subali eqli vlt affiat. ¶ Deinde arguit ad p̄clōnē

ad hanc q̄ſti tangit eſſe vel non eſſe indiuiſibilitū: t hoc ſic: que nō ſunt in rez nā ex illis nō cōponit aliqd: ſed indiuiſibilia ſicut p̄cta inſtātia mouētia nō ſunt in re nā nā ḡ rē. maior eſt nota: minor p̄bat de p̄ctis. nā ſi in p̄tinuo eēt aliq̄ talis res indiuiſibilis ſicut eſt p̄ct̄: vel ḡ illa res eſſet iuba vel accidēs nullū iſtoꝝ pōt dici non ſuba: q̄ vel mā vel forma vel cōpoſitū ex his. nō pōt dici q̄ ſit mā: q̄ tūc mā eēt corruptibilis q̄ eēt p̄ p̄biam: p̄bat p̄ſtia. nā in diuiſione cōtinui: puta linee ſup aliq̄ p̄cto pura. b. vel. b. diuidit: vel vadit ad vnaꝝ partē illi: p̄tinui diuiſi: v̄l corrupit: nō p̄ poſtq̄ ponit indiuiſibile: nec z^m: q̄ tūc ſup ipſo nō fieret diuiſio: ſz ſup vno alio: nec ē eēt rō quare magis ſeret ad vnaꝝ p̄tē q̄ ad aliā. Si vō dicat z^m: tūc ſi ponit indiuiſibilis ponit mā: tūc mā corrupit q̄ erat. p̄bādum: nec pōt dici q̄ p̄ctus ſit forma ſubalis inherens māc. nā tūc opz assignare ſibi pro ſubto vna māam indiuiſibile: t tūc ē de illa argueret q̄ eēt corruptibilis ſicut argutū ē: nec pōt dici q̄ ſit ſuba cōpoſita. nā tūc talis ſube cōpoſitē tā mā q̄ forma ſubalis eēt indiuiſibilis: tūc itez ſedret māam eēt corruptibile q̄ eſt falſum. ¶ Si autē dicat q̄ ſit accidēs: tūc accidēs ſit in ſubto ſibi aduato opz illi p̄cto assignare vnu ſubm indiuiſibile q̄ eēt mā p̄: vel ſuba cōpoſita: ſz nullū iſtoꝝ eſt indiuiſibile. ¶ Scō. nā ſi ponerent talia indiuiſibilia in p̄tinuo ſicut puncta: tūc in ſpera ſolida t oīno p̄tinua in medio ei⁹ poneret tale indiuiſibile: q̄ ſolet vocari cētrū: ſz p̄bat q̄ nō. nā ponant⁹ q̄ aliq̄ ſpera ſolida t oīno p̄tinua moueat circulariter: tūc querit vtz illud indiuiſibile in medio: q̄ vocas punctū moueat vel nō. Si dicis q̄ mouet: p̄tra p̄tinue manet in eodē ſitu: nec mutat illū ſitū ſm ſe totū: nec ſm ei⁹ p̄tes. ḡ nō mouet. ſi autē dicis q̄ ille punctus q̄ſt: tūc ſi ponit accidēs: tūc oportet ſubm ei⁹ p̄ſerere: t cū ei⁹ ſubm ponat pars ſpere motē ſeq̄ ſperā motū nō eēt p̄tinui: q̄ eſt p̄tra caſus: p̄ſtia tenet ex vo q̄ cuiuſlibet p̄tinui ſolidi vna ps nō mouet niſi alia pars moueat rē. Dices tūc ex quo in negas talia indiuiſibilia: quomō ḡ intelligende ſunt tales p̄pōnes: ſpericū tāgit planū in puncto: linea eſt longitudo cui⁹ extrema ſunt duo p̄cta. Circulus eſt in cui⁹ medio eſt p̄ctus a quo oēs linee rē. ¶ De quo eſt notādū q̄ B nomē p̄ctus eſt nomē p̄ctū ſigñans carētiā diuiſibilitatis t ſm p̄tes: ſz cū diſtribuitōe facta p̄ B nomē totū q̄ diſtribuit p̄tes p̄ctū: ſz hoc: tota nomē p̄ctus eſt: taler hūc oīno ſ magnitudo: t nō tota magnitudo put ty totū diſtribuit tenet: t iō q̄ſq̄ p̄ctū eſt veriſi tabile de iſta oīone magnitudo: t nō tota magnitudo: eſt veriſicabile B nomē p̄ct̄: t iō ex quo magnitudo eſt terminus alicui⁹ magnitudinis: t nī nulla tota B eſt nulla ſm q̄libet ei⁹ p̄tē: ita dicim⁹ p̄ctū eēt terminus magnitudinis: t ſic vnu tēpus eēt terminū alteri⁹ tēporis: t nullū totū: ita ē dicim⁹ inſtās eēt terminū tēporis t ſit dicim⁹ de momento reſpectu mot⁹: t ſicut eſt deſi de p̄cto ita p̄portionalr dicat de linea t de ſupficie. Et ſm B p̄dicte p̄pōnes ſunt intelligēde. p̄ cū dicit ſpericū tāgit planū in puncto. i. ſm aliq̄ magnitudinē: ſz ſz nullā totā tāgit: quāq̄z enī magnitudine data ſm quā tāgit eſt dare aliq̄ p̄tē ei⁹ ſm quā nō tāgit: t iō q̄ tangit ſm aliq̄ ei⁹ p̄tē: t ſm aliq̄ ei⁹ nō. t ſic in ſinitū: t nō eſt dare ita modicā qm minorē nos dicim⁹ ſpericū tāgit planū in puncto. ¶ Ad z^m lineā eſt longitudo cui⁹ extremitates ſunt duo p̄cta. i. due magnitudines: quāz nulla ſz ſe totā terminat lineā. ¶ De tertia cū dī circulus eſt rē. i. in cui⁹ medio eſt aliq̄ magnitudo a cui⁹ p̄uero oēs linee ducit rē. t nō eſt dare in circulo ita parū qm

ſi dare ad huc minorē a cui⁹ p̄uero oēs linee ducit ad circūferentiā ſunt equales p̄portionalr. exponant oēs alie p̄poſitiones cōſimiles t hoc debilitet rē.

Ad rōnes principales. Ad p̄mā: nūerus cōponit ex vnicarib⁹ q̄ ſant indiuiſibiles: ḡ t li nea cōponit ex punctis: negat p̄ſtia: q̄ ad p̄ſtitutionē nūeri nō opz fieri ex tēſionē: ſic ad p̄ſtitutionē p̄tinui vñ itelligētie ſimplr indiuiſibiles p̄nt numerari. ¶ Ad z^m de diuiſione celi dictū eſt in poſitione q̄ ſz non ſit diuiſibile p̄ ſepationē pas a p̄te: tūc ē diuiſibile p̄ ſigna tōēz p̄tes a p̄te: nec ē ſibi repugnat diuiſio rōne q̄ p̄tinui: ſz bñ ſibi repugnat rōne q̄ tale p̄tinui. ¶ Ad 3^m dico q̄ dī. eſt ibi locutus ex p̄lariter. ¶ Ad 4^m vbi qz in linea eſt p̄ct̄: exponat ſic. i. nō ita modica ps qm minor vbiqz in linea rē. i. vbiqz p̄tes linee rē. p̄tentiſe ſunt ad inuicē vna vqz ad aliā ſine medio intercepto. ¶ Ad 5^m pōt dici q̄ queſtio intelligit de p̄tib⁹ itegratib⁹ t nō eſſentialib⁹. t falſas eſt q̄ mā ſit indiuiſibilis: t cū dicebat nō eſt quāta: nego: imo eſt quāta t ex tēſa. t cū dicebat p̄ dī. nec eſt qd: nec q̄le: nec quāta: t hoc intelligitur quātū eſt ex parte ſuſtoni determinat ſibi aliqua certā t determinatā forma: ſeu quāritate: ſz eſt indiſſerens: vt per formā quā recipit ad talē vel ad talē quāritatē determinaret rē. **Queſtio. II.**

Dicitur z^o vtrū cōtinui ſit diuiſibile in ſemp diuiſibilia: arguit q̄ nō: mā p̄tinui ē diuiſibile i duas medietates: ſz due medietates nō ſunt ſḡ diuiſibiles: nā due medietates ſunt corrupibiles: ſz q̄ ſunt corrupte nō amplius ſunt diuiſibiles: ḡ due medietates nō ſemp ſūt diuiſibiles. ¶ z^o ſi ſic: tūc ſi ſine eēt p̄tes i quoz⁹ p̄tinuo: ſz p̄tis eſt falſus: nā tūc nullū p̄tinui p̄tingeret eēt p̄tāſitū niſi ſi ſine eēt p̄tāſitū: q̄ eſt ipſe: ex eo q̄ nō p̄tingit iſinita p̄tāſitū. ¶ 3° ſic ſedret q̄ mobile veloci⁹ non poſſet attingere mobile tardū: ſz ſemp b̄ret aſm: a poſito q̄ mobile tardū ſit ſup. b. t mobile veloci⁹ ſup. a. tūc qm mobile veloci⁹ venit ad mobile tardū venit ad. c. t qm mobile veloci⁹ venit ad. c. mobile tardū venit ad. d. t ſic vltima ſemp. ¶ 4° ſi p̄tinui eēt diuiſibile in ſemp diuiſibilia: ponit ḡ q̄ p̄tinui ſit diuiſus in oīa que pōt diuidi: tūc vel eius p̄tes ſunt diuiſibiles vel indiuiſibiles: ſi diuiſibiles ſequit q̄ p̄tinui nō eſt diuiſum in oīa in q̄ pōt diuidi: q̄ eſt p̄tra caſus: ſi indiuiſibiles ſequit cōtinui nō ſiſſe diuiſibiles in ſemp diuiſibilia. ¶ 5° caſus alioq̄ vas vitreū vniſorme p̄ totū: pleniū aq̄ t claudat q̄ non poſſit ſubingredi aer: t exponat frigoꝝ ita q̄ aqua in ipſo cōgelet: t p̄denſet: q̄ p̄gelatiōe facta: l. la ad occupat minorē locū q̄ pus occupauerat: t cū nō poſſit aer ſubingredi ad replendū: ſeq̄ q̄ vel ſibi ſit vacuū vel vitrū frangere: nō relinquit ibi vacuū pp̄ B. q̄ nā mirabilr abborret vacuū: ḡ illud vas frangetur t cū poſitū ſit eēt p̄ totū vniſorme ſeq̄ q̄ nō magis franget ſup vna p̄te q̄ ſup alia: ḡ ſi frangere: frangere ſu per quā ſz p̄tē q̄ fractione facta: querit vtz relinquant p̄tes diuiſibiles vel indiuiſibiles. ſi dicat q̄ indiuiſibiles: tūc tale p̄tinui nō erat diuiſibile in ſemp diuiſibilia. Si autē diuiſibile: tūc tale vitrū nō eſt factū ſm quā ſz eius p̄tē. ¶ 6° nā capiatur aliq̄ portio vitrea circularis t ſupponat alicui⁹ multū grauē: ſicut turri: t ponat ſup aliq̄ planū bñ durū: tūc cū quelibet pars illius portionis ſit circularis: t ſi nō quelibet illaz partium diuidetur: ſequit q̄ aliqua illaz tenebit illā turrim ſurſum: t nō tanger planū iſerius: q̄ videt incōueniēs. ¶ 7° nā ſit aliqua portio ignis: vbi eſt cētrū terre: tūc certū eſt

¶ illa nō quiescet ibi cū sit extra locū nālē: ergo moue-
bitur sursum: et cū nō sit maior rō q̄re mouebit̄ versus
vnū punctū q̄ versus aliū: sequit̄ q̄ ptes eius diuidun-
tur adinuicē et vnā mouebit̄ versus vnū punctū celi: et
alia versus aliā: et cū infinita sint p̄cta p̄caus orbis celi:
sequit̄ q̄ hoc diuidet̄ in infinitas ptes: et nō amplius vi-
det̄ posse diuidi: et sic nō esset diuisibile in semp̄ diuisi-
bilia. ¶ 8° capit̄ aliq̄ terra pura postq̄ ptes illius ter-
re nullā habet tenacitatē tenentē adinuicē: ppter b̄ q̄
tenacitas et tenetia partū adinuicē causat̄ ex humidit̄-
tate: q̄ caret terra pura: sequit̄ quālibet pte terre cadere
et separari ab alia: qua separatione facta: querit̄ vtrum
aliqua illarū partū sit diuisibilis: vel indiuisibilis. si
indiuisibilis: p̄tinuū nō erat diuisibile in semp̄ diuisibi-
lia: si diuisibilis nō quelibet pars cecidit: nec diuisa ab
alia: quod est contra casum.

t. 2° l.

In oppositū vult Ap. in isto sexto. ¶ In ista
qōne p̄ videndū est de q̄stro. 2° vi-
dendū est an p̄tinuū sit cōpositū ex indiuisibilibus in-
finitis postq̄ visum est q̄ nō ex finitis.

Quantum Ad p̄mū sciendū est q̄ in p̄posito nō
intelligim⁹ de diuisione que fit p̄ ca-
lē separationē partū abinuicē: sed de diuisione que fit
per signationē ante partū extra inuicē. Tunc sit p̄ma
p̄clo. Quilibet p̄tinuū est diuisibile in ptes quaz̄ q̄libet
est vterius diuisibilis. p̄bat̄. vnū q̄d̄q̄ est diuisibile in
ea ex q̄b⁹ cōponit̄: sed q̄libet p̄tinuū cōponit̄ ex p̄ti-
bus diuisibilib⁹: ergo maior est nota: minor p̄z ex eo q̄
p̄tinuū nō cōponit̄ ex indiuisibilibus saltem finitis in
numero: vt ostensum est in alia qōne: et iō opz̄ quālibet
partē aliquotā p̄tinuū esse diuisibile. ¶ Et confirmat̄
minor: pro quo supponit̄ q̄ cuiuslibet totius ad Aam
ptem est p̄portio finita. ¶ 2° q̄ diuisibilis ad indiuisibi-
le nulla est p̄portio finita. Dis duob⁹ suppositis cū q̄b
libet cōcaui sit q̄d̄dā totū diuisibile: legtur q̄ ipsius
ad quālibet sui pte integralē est p̄portio finita: et p̄tis
eius quelibet pars integralis: ex qua cōponitur est di-
uisibilis postq̄ diuisibilis ad indiuisibile nulla est p̄por-
tio. ¶ 2° p̄clo. posito p̄ imaginationē q̄ in infinitas
partes p̄tinuū esset diuisum ad huc infinite remaneret
partes indiuisē: et ad huc diuisibiles: p̄z hoc si p̄ imagi-
nationē in p̄ma parte p̄portionali alicuius hore aliq̄
p̄tinuū diuidat̄ in duas medietates scilz. a. et b. et i sed
parte p̄portionali eiusdē hore. a. non diuidat̄: sed. b. in
duas medietates scilz. c. et d. et i tertia pte p̄portionali. c.
nō diuidat̄: scilz. d. et sic in infinitū: in fine hore p̄tinuū eēt
diuisum in infinitas ptes. et ad huc essent infinite nō diui-
sē: sed diuisibiles scilz. a. c. e. et c. ¶ 3° p̄clo. non est pole
p̄tinuū esse diuisum tantū quantū pōt diuidi: p̄bat̄ ex
quo est cōpositū ex semper diuisibilibus nunq̄ per ali-
quā diuisione deueniet̄ ad aliquas ptes: quin vterius
sint diuisibiles. ¶ 2° si esset possibile p̄tinuū esse diui-
sum tantū quantū pōt diuidi: tunc querit̄ tali diuisione
facta vel remaneret diuisibilia: vel indiuisibilia: si re-
maneret diuisibilia: seq̄t̄ nō esse cōtinuū tantū diui-
sum quantū potest diuidi. Si remanēt indiuisibilia seq̄-
tur q̄ ex illis illud cōtinuū diuisum erat cōpositum
q̄d̄ est cōtra dicta in precedenti questione.

Quantum ad 2° sciendū est q̄ rationes Ap. et
rōnes que facte sunt p̄ter illas qua
p̄bat̄ nō esse talia indiuisibilia: nō sufficienter p̄bant̄
p̄tinuū nō eē cōpositū ex indiuisibilibus infinitis: vñ
si q̄s velle ponerē p̄tinuū eē cōpositū ex indiuisibilib⁹
infinitis bñ cōcederet q̄ indiuisibile additū indiuisi-
bili nō faceret maius: et s̄r quotquot indiuisibilia po-

nunt̄ finita nō faceret extēsiōe: s̄r q̄ sic velle ponere
diceret q̄ indiuisibilia: vt puncta in linea: nec se. babe-
rent s̄ter: nec p̄tigue: nec p̄tinuū: sc̄z s̄ter quēcuq̄z eēt
infinita media: et quis p̄tinuū cōponeret ex p̄ctis tā
nō opz̄ eē p̄portione finita totius ad suā pte. s̄ punctū:
qz nō opz̄ eē p̄portione finita totū ad suā ptem nō alē
quorā: sc̄z bñ ad suā pte aliquorā. mō cū p̄tinuū cōpone-
retur ex indiuisibilibus infinitis nullū indiuisibile eēt
p̄ aliquota p̄tinuū. Et posset imaginari in s̄linā tps̄ ip̄
finitū cōponit̄ ex diebus infinitis ad quarū tñ nullam
bz p̄portione finita: sed ad quālibet eaz̄ se bz recte: sic
diuisibile ad indiuisibile: sed in hoc est differentia in
istoz̄ in nostro p̄posito q̄ illi dies se bñt p̄tinuū vel cō-
tigue vel p̄sequēter in tempore infinito: sed sic nō esset
de indiuisibilibus in cōtinuo. et.

Ad rōnes principales. Ad p̄mā dico q̄ nō intel-
ligendū est q̄ p̄tinuū sit diuisibile in
semp̄ diuisibilia: sc̄z in semp̄. i. q̄ nō tantū p̄tē diuidi q̄
ptes eaz̄ sint diuisibiles. ¶ Secūda et tertia q̄ sūt rōnes
Zenonis solute sunt. circa litterā. ¶ Ad 4^{am} si p̄tinuū
est diuisibile in semp̄ diuisibilia: ponat̄ q̄ sit diuisus in
ola in que posset diuidi: dico q̄ ip̄positio nō dz admittit̄
ex quo est impossibilis: vt dicit̄ p̄clo. ¶ Ad 5^{am} dico q̄
si iā esset aliq̄ tale vas vt vitreū vniforme p̄ totū: nō
esse pole ppter motum celi et actiones diuersas eius in
istis inferioribus illud vas manere sic vniforme p̄ tps̄
et fm hoc soluitur rōnā statz̄ cū illud vas est difforme
rō est quare magis frangitur fm vnā pte q̄ fm aliam
sed: si illud vas maneret vniforme tūc pōt dici q̄ aq̄
interius non p̄gelaret: nec illud vas frangeret: quāuis
aq̄ in alio vase. et multo fortiori difformi bñ p̄gelaret:
et illud vas frangeret. ¶ Ad 6^{am} dico q̄ cū aliq̄ portio
vitrea circularis epigere^t super aliquo plano sub turri
nse dicit̄: sic q̄ illud planū esset chorda illius portionis
circularis: tūc illud vitrū frangeret: sed nō p̄z quālibet
eius pte: et vterius concedo nō esse incōueniēs ibi ma-
nere multas paruas portiones circulares nō fractas sq̄
stinentes illud graue ne fiat immediatū illi plano suppo-
sito illis portionib⁹ vitreis circularib⁹. ¶ Ad 7^{am} dico
q̄ si in centro terre eēt aliq̄ portio ignis dūmō mediū
eius esset mediū mundi gesceret in medio mūdi nāl⁹
qz q̄re flamma ascendit et mouetur ad. sperā suā est: vs
fiat p̄ alicuius: cuius mediū est mediū mundi: vñ de
betis scire q̄ si celū esset graue nō p̄ hoc descenderet
postq̄ mediū eius est mediū mundi. S̄r si totalis ter-
ra nō esset solida: sed esset sferus cōcauus: tñ q̄ me-
diū eius esset mediū mundi eā nāl⁹ gesceret sicut mō
et iō si esset aliq̄ ignis in medio mūdi: cui⁹ mediū eēt
mediū mūdi nō ascenderet: sc̄z bñ ibi gesceret: sc̄z si eēt
ex vna pte centri tūc moueret̄ ad pte celi p̄pingorem
sibi. ¶ Ad vitimā pōt dici q̄ nullū est de facto p̄tinuū
q̄d̄ sit oīno sine humiditate et tenacitate p̄tiū adinuicē
vel aliter pōt dici q̄ si esset aliq̄ tale: tūc tale nō esset
cōtinuū cōtinuitate in quantum cōtinuitas est idēz
q̄ tenacitas: nihilominus hoc bene est cōtinuum cō-
tinuitate que est idēz q̄ immediatio partium: quare. et.

Ter. cōment. XXXII.

¶ Amplius autem quiescere quidez di-
cimus. et. 26. III.

Veritur p̄ter tertio: vtz̄ indiuisibi-
le possit moueri et arguitur
q̄ sic intellectus: vt videt̄ est indiuisibile
et tñ pōt moueri motu alteratiōis: qz aliq̄
mouet̄ de vna ad vna virtute: de vna opinio
ne ad

ne ad alia: et ab objecto extra mouete ipm causante in ipso spem intelligibile. ¶ 2° pbat q indiuibile potest moueri localit: nam motis nobis mouent oia que in nobis sunt: ergo motis localit nobis intellectus videt q in nobis est mouetur localit: sicut si puncta eent i continuo ipso moto localit illa puncta mouerent localit. ¶ 3° indiuibile potest gescere: q indiuibile potest moueri: qntia tenet ex eo q ges et moti sunt puate uie opposita q bnt fieri circa idem successiue: ascendes ps qz indiuibile potest se bte sicut fm pus et posteri: q indiuibile potest quiescere: qntia tenet p descriptione getis: ascendes ps de intellectu nro. ¶ 4° indiuibile est in loco: q potest moueri localit: qntia tenet de se: antecedens pbatur: quia indiuibile est in loco saltem diffinitiu: ergo etc.

32. **In oppositum** est Aristoteles in isto sexto dicens: oem mobile p se est diuisibile. ¶ In ista questione primo distinguendum est de indiuibili. Deinde respondendum est ad questionem.

Quantu ad p^m sciendu q indiuibile capit dupl: vno mo bns positione in continuo: et non extis totu in toto: et totu in qlibet pte ptinui sicut solet imaginari de punctis et lineis. Secundo solet imaginari siue capi indiuibile no bns positione in continuo sz q sit totu in toto: et totu in qualibet pte sicut intellectus humanus. ¶ Deinde supponedu est hic qd sit moueri per se et qd moueri p accis: vti illud d^r moueri p se: qd no mouet ad motu alteri in q est: et tñ mouet. Moueri p accis e qñ aliqd mouet ad motu alteri i q est etc.

Quantum ad 2^m sit ista pma pclo fm Ap. idiuibile no potest p se moueri localit: probat. na oem qd p se mouet localit ptim est in termino a quo: et partim in termino ad que. sed idiuibile no potest esse ptim in termino a quo et ptim in termino ad que: ergo indiuibile no potest moueri p se localit: minor est nota de se: ex eo q indiuibile no hz ptes: sed maior pbat. na illud qd mouet: vel pfecte est in termino a quo vel in termino ad que. vel imperfecte est in vtroqz eoru. sic q ptim sit in vno et ptim in alio. Si vltimu b^r ppositu. no potest dici pmi: na qñ pfecte est in termino a quo no mouet lz bñ incipiat moueri: similiter cum pfecte est in termino ad quem no mouet sed desinit moueri. ¶ Relinquit ergo q omne qd mouet: ptim est in termino a quo et ptim in termino ad que. scdo oem qd mouet localiter pus pertrastit minus spatium q sibi egle: ps B. na oem qd pertrastit spatium sibi equale pertrastit illud in tempore: ergo in pte illius temporis p^rastit min⁹: seqt q oem qd mouet pus p^rastit spatium min⁹ q spatium sibi equale. si ergo idiuibile mouet localit pus p^rastit spatium min⁹ q equale: cu aut spatium egle sit idiuibile: tenet quia q pus p^rastit spatium min⁹ q idiuibile: et sic esset dare min⁹ idiuibili. ¶ Tertia pclo. idiuibile no potest moueri motu recto. i. sursum vel deorsum: et B p se pbat: na posito q esset aliquod idiuibile sursum qd eent grane illud no caperet sub se mediū alicuius latitudinis: et per sequens nihil sibi resisteret: et sic subito trāsiret illud mediū: et per sequens non moueret ex eo q nullus motus sit subito: hoc quatū ad motū locale. quantum ad motū alterationis pmo sciendu est q duplices sunt qualitates: qda sunt qlitates spūales et ineprense sicut sunt spēs intelligibiles in intellectu. quedā aut sunt qlitates corporee extēse: sicut sunt albedo et nigredo. Tunc sit pma pclusio. q indiuibile no potest moueri motu alterationis quatū ad qualitates corporeas et extēsas: ps hoc de idiuibili no bñte positione in continuo: tale. n. no potest albescere: nec calefieri. sicut probat de idiuibili bñ

te positione in continuo: sed de pūctis pna: talia no sunt in re: na: nec pnt esse: et si essent no possent alterari: pbat: qz no bēret resistentiam: nam ipsi existibus si bēret resistentia: seqret q in linea eēt resistentia infinita: et in qlibet continuo: pbat pna ex eo q infinita sunt pūctia in linea: quoz qdlibet bēret resistentia. ¶ 2° indiuibile qd d^r no bēre positione in continuo bene potest alterari quatū ad qlitates spūales et ineprense: et hoc pbauit pma rō: et hoc de motu alterationis. Deinde quatū ad motū augmētationis sit ista q indiuibilia non pnt augmētari: nec dīminui temp intelligēdo per se: ps: na: omne tale qd est per se augmētabile: vel dīminuibile ē diuisibile. Deinde quatū ad motū per accis sit pma cōclusio: idiuibile qd imaginat bēre pōne in continuo no est mobile per accis: ps qz no est nec potest esse sicut pbabat p: nihilominus si eēt bñ moueret p accis. ¶ 2° pclusio. Indiuibile qd imaginat no bēre positionem: continuo mo quo dictū est bñ potest moueri p accis: qz potest moueri ad motū corporis in quo est mo quo dictū est: bene potest moueri p accis: qz potest moueri ad motū corporis in quo est: quale idiuibile ponit intellect⁹ no ster. ¶ 3° quatū ad augmētatione sciēdu est q aliqd d^r augeri p accis: qz aliqd in q est factū: est maius lz ipsum no sit factū maius lz bñ in formet corpus mai⁹: et isto mo intellect⁹ no ster d^r augeri p accis fm augmētatione corporis in quo est. ¶ Alio mo d^r augeri per accis: no qz solū in qdne sit auctū: lz ipsum met. lz pcomitatie ad augmētatione illius in quo est: sicut albedo i forte d^r aucta p accis forte augmētato: qre etc.

Ad rōnes pncipales. Prima est pro vna pte. Secunda pbat q idiuibile potest moueri per accis. ¶ Ad tertiā nego q indiuibile p se potest gescere: dico q ad hoc q aliqd per se gescat: no sufficit q sicut se habeat fm prius et posterius: sed et requiritur q sit aptū natū per se dissil^r se habere fm prius et posterius: modo hoc non potest verificari de idiuibili. ¶ Ad quartā dico q ad hoc q aliquid moueat per se localit non sufficit q sit in loco diffinitiu: sed requiritur q sit in loco circūscriptiu: qm sic dicat Ap. sicut dictū est: tñ fm fidē et veritate tenendū est q indiuibile sicut angelus potest per se moueri localiter.

Ter. cōmentī. II.

Quoniam aut ois magnitudo in magnitudine nem diuisibilis etc. Questio. III.

Veritur quarto: vtz velocitas i motu locali attēdatur penes tantum spatium pertrastitū. Et videt q no. na si sic sequerēt q si duo mobilia in eadē hora mouerent quoz vnu p^rastiret mai⁹ spatium q aliud: q illud qd p^rastiret maius spatium: velocius moueret: qñs est falsus: qntia tenet de se: falsitas qntis declarat: na posito q for. et Plato in eodē instāti incipiat moueri a Parisi⁹ vsus Romā et moueant vni. formiter in eodē tpe ventant Romam: tūc claz est q fortes et Plato sunt eque velociter moti: et tñ supposito q for. sit in duplo spūsi⁹ Platone: ipse maius spatium pertrastit. ergo videt q ex p^rastitōe maioris spātij in eodē tēpore no debeat argui aliqd velocius moueri. ¶ Scdo arguit rōne Zenonis: nam posito q. a. b. mobilia moueant sup. c. d. magnitudinibus. a. super. c. b. super. d. et sit taliter q magnitudo. c. sit dupla ad magnitudinem. d. Alterius cū hoc ponat q magnitudo. c. moueat tāta velocitate quāta mouet. a. magnitudo at. d. quiescit: et sint. a. b. potētie egles et moueant. a. z. b. pot

equales et resistētie eaz sint eīles et moueant s̄m tota
 le conatū eoz in tali resistētia. tunc. a. et b. mouent eī
 velociter et ex eisdē p̄portionib⁹ po⁹ mouētis ad suā re-
 sistētia et t̄i. a. duplū sp̄tiū p̄transit ad sp̄tiū p̄transi-
 tū ab. b. pp̄ B q̄ magnitudo. c. dupla est ad magnitudi-
 nē. d. et cōtra mouet tanta velocitate: quanta mouet. a.
 ¶ Itē sit vnū lignū longū inter duos parietes et vnus
 lignū breue: quoz qd̄s s̄m vnū eius extremum tangit
 vnū de ip̄s parietib⁹ et incipiāt moueri: et moueantur
 talr q̄ eī cito s̄z alia extrema eoz tāgant aliū parietē.
 tūc ista duo ligna trāseunt eīle sp̄tiū: qz sp̄tiū iterce-
 ptū iter duos parietes: et t̄i clarū est q̄ lignū breue ve-
 locius mouet. ¶ 4.º posito q̄ sint duo grauiā in ꝑcauo
 orbis lune: q̄ grauiā debeāt descēdere et descēdant vnū
 p̄ arcū et aliud per chordā: et ambo eque cito veniāt ad
 mediū mūdī: tūc claz est q̄ ista p̄trāseūt sp̄tia seq̄lia
 in eodē tpe: et t̄i eque velociter mouent: qd̄ p̄batur sic
 eque velociter descēdūt: q̄ eque velociter mouent: p̄se-
 quētia videt tenere: et antecēdēs p̄bat: eque cito veniūt
 de sursum ad deorsum: qz in p̄n⁹ motus erant eque sursum:
 et in fine motus sunt eque deorsum et c.

In oppositum vult Ap. in isto 6.º vbi descri-
 bit motū velocē: dicit. n. velo-
 cius moueri qd̄ in minori vel equali tpe plus p̄trāsit
 de sp̄tio: q̄ videt q̄ velocitas sit capiēda penes tātūz
 sp̄tiū in tāto vel tāto tpe p̄transitū. ¶ In ista qōne p̄
 aliqua sunt notanda. 2.º ponende sunt ꝑclones.

Quātum Ad p̄mā notādū est q̄ velocitatē atten-
 di penes aliq̄: nō est aliud q̄ velocita-
 tē mēsurari et cognosca per illud recte sicut p̄ vlnā men-
 suram⁹ ponū: et cognoscim⁹ quātitatē ei⁹. ¶ 2.º sciēdū
 est q̄ mēsurā d̄s eē inuariabilis: vñ si vlnā mō esset lon-
 gior et cras breuior: et post eras iterū longior: tūc nō pos-
 semus bñ p̄ eā mēsurare. ita opz esse silr de illo p̄ qd̄ d̄s
 mensurari velocitas. ¶ 3.º notādū est q̄ velocitas pōt
 attendi vel cognosci penes aliqd̄ tanq̄ penes cām: vel
 tanq̄ penes effectū. Penes cām sicut penes p̄portionē
 po⁹ mouētis ad suā resistētia: vñ illā velocitatē dicim⁹
 eē maiorē que puenit ex maiori p̄portionē po⁹ mouē-
 tis ad suā resistētia: et illā dicim⁹ eē duplā ad aliā que
 puenit ex dupla p̄portionē ad p̄portionē aliā: ex qua
 prouenit illa. Mōdo aut̄ nolo dicere penes qd̄ attēdat
 tanq̄ penes cām: sed de hoc dicit in. 7.º. s̄z mō volo di-
 cere penes qd̄ attendit tanq̄ penes effectū: et p̄ quo ad
 motū localem: quoz vnus est rectus et alius circularis.

Quātum Ad 2.º. s̄. de motu locali recto sit ista cō-
 clusio gnālis: motui recto et motui cir-
 culari: q̄ velocitas motus localis attēdit penes sp̄tiū
 p̄transitū: nō absolute: s̄z in ordine ad tps. p̄bat p̄ diffi-
 nitionē velocitatis mot⁹ positā ab Ap. in isto 6.º. ¶ 2.º
 ꝑclo. velocitas in motu locali recto nō attendit penes
 sp̄tiū corpale p̄trāsitū in tāto: vel tanto tpe: p̄batur
 per p̄mā rōnē an̄ oppositū. ¶ Et cōfirmat. nam sic se-
 quere q̄ in descensu alicui⁹ grauis illud. graue moue-
 ret in duplo velocius sua medietate: q̄ns est falsus: fal-
 sitas p̄z ex eo q̄ in tali motu semp̄ pars mouet ita velo-
 citer sicut totū: q̄ntia p̄bat. nā totū p̄transit duplā spa-
 tiū corpale ad sp̄tiū p̄transitū a sua medietate: q̄ si ve-
 locitas attendit penes sp̄tiū corpale p̄transitū seq̄t
 qd̄ dictū est. ¶ 3.º ꝑclo. velocitas in motu recto nō attē-
 dit penes sp̄tiū sup̄ficiale p̄transitū in tanto vel in tā-
 to tpe. p̄bat sicut p̄cedēs. ¶ 4.º ꝑclo. velocitas in mo-
 tu recto attēdit penes sp̄tiū lineale in tanto: vel in tā-
 to tpe p̄transitū. p̄bat. nā attēdit penes sp̄tiū p̄ p̄mā
 ꝑclonē: et nō penes sp̄tiū corpale p̄. scdm̄ ꝑclonēnes

penes sp̄tiū sup̄ficiale p̄terrias. ergo relinq̄t q̄ penes
 sp̄tiū lineale: q̄ntia tenet ex eo q̄ oē sp̄tiū est corpale
 vel sup̄ficiale: vel lineale. ¶ 5.º ꝑclo. velocitas in motu
 locali recto nō attendit penes sp̄tiū lineale descriptū
 a p̄cto corpis moti velocissime moto: p̄bat: nā posito
 q̄ for. et plato curreret eque cito de vno termino ad aliū
 terminū: et an̄ finē for. extēderet brachtiū tūc nō pp̄ B
 for. moueret velocius platone s̄z aliquis punct⁹ fortis
 sit velocior motus aliquo puncto platonis. ¶ 6.º ꝑclo.
 velocitas in motu locali recto nō attendit penes spa-
 tiū lineale totale inter terminū a quo: et terminum ad
 quē iterceptū: p̄bat p̄ rōnē an̄ oppositū de ligno lōgo
 et breui. ¶ 7.º ꝑclo. velocitas in motu locali recto atten-
 dit penes sp̄tiū lineale maximū descriptus a puncto
 medio seu centrali vel sibi equalenti corpis moti. p̄ba-
 tur. nam attendat penes sp̄tiū lineale p̄ quartā ꝑclo.
 nē: s̄z nō attendit penes sp̄tiū lineale descriptū a pun-
 cto velocissime moto p̄ q̄ntā ꝑclonē: nec penes lineale.
 iterceptū iter terminū a quo et terminū ad quē p̄ sep-
 tā ꝑclonē: ergo attendit penes sp̄tiū maximū lineale
 et c. q̄ntia tenet a sufficienti diuisione. igitur et c.

Ad rōnes principales. p̄ vadit p̄ q̄ntā ꝑclonē. s̄.
 q̄ nō attendit penes sp̄tiū corpale.
 ¶ Ad 2.º de sp̄tio ꝑ moto dico q̄ velocitas attendit
 penes sp̄tiū lineale descriptū a mobili deducto motu
 alicuius alterius. ex hoc p̄z q̄liter rō Zenonis nō p̄ce-
 dit in oppositū: et si sp̄tiū ꝑ mouet: tūc velocitas mo-
 bilis d̄s capi penes sp̄tiū imaginatū: qd̄ mobile descri-
 beret: si sp̄tiū non ꝑtra moueret. ¶ Ad 3.º illa vadit
 pro sexta ꝑclonē. ¶ Ad 4.º dico q̄ talia duo grauiā in
 eque velociter mouent: quoz vnū in eodē tpe p̄tran-
 sit arcū: et aliud chordā ei⁹: nihilominus bñ eque velo-
 citer descēdūt: vnde penes aliud capis velocitas mot⁹
 absolute: penes aliud velocitas descensus: vñ velocitā
 mot⁹ absolute capis penes sp̄tiū absolute: siue sit re-
 ctū siue curuū. Velocitas aut̄ descensus capis solū
 penes sp̄tiū rectū iter terminū a quo: et terminū ad quē
 a puncto medio mobilis descriptū vel sibi equalenti: et
 iō negāda est hec q̄ntia ista eque velociter descēdūt: q̄
 eque velociter mouent. vñ p̄it eque velociter deken-
 dere: et ineque velociter mouent: sicut aliq̄ circulariter
 mota p̄it iequē velociter moueri: et t̄i eque velociter
 circuire sicut videbitur post. Questio. V.

Meritur quinto penes qd̄ attēdatur
 velocitas circularis. et argui-
 tur p̄ q̄ nō attēdit penes sp̄tiū p̄trāsitū.
 in tanto vel in tanto tpe: nā mobile motus
 circulariter n̄ nullū sp̄tiū p̄transit q̄ntia te-
 net antecedens p̄bat: ex eo q̄ mobile motus circulari-
 ter ꝑtinue manet i eodē loco. ¶ 2.º. nā si attēdit penes
 aliqd̄ sp̄tiū: vel q̄ penes sp̄tiū corpale vel sup̄ficiale
 vel lineale: nullū istozū potest dici: q̄ nō penes sp̄tiū
 corpale: nec sup̄ficiale: pōt p̄bari sicut p̄batum est de
 motu locali recto: nec penes sp̄tiū lineale: nā tūc mot⁹
 circularis eēt cōparabilis motui recto: s̄z q̄ns est falsus
 et falsitas p̄z p̄ Ap. 7.º bul⁹: et p̄bat p̄ hoc q̄ mot⁹ rectus
 et mot⁹ circularis sunt diuersaz spēz: que aut̄ sūt diuer-
 saz spēz nō sūt cōparabilla: q̄ntia tenet ex eo q̄ oē spa-
 tiū lineale oī sp̄tio lineali ē cōparabile. ¶ 3.º. si penes
 sp̄tiū B maxie videre q̄ penes sp̄tiū lineale descriptū
 a p̄cto velocissime moto ip̄s mobilis: s̄z q̄ns est fal-
 sus: et q̄ntia tenet: videt q̄ sicut motus velocissimus est
 mensura alioz motū: q̄ ita penes sp̄tiū descriptus a
 p̄cto velocissime moto ip̄s mobilis totalis velocitas
 ip̄s mobilis debeat attēdi postq̄ mot⁹ talis p̄cri est
 nobis

nobis notior: falsitas patris probatur. nam in hoc sequeret
 quod si alicui rote in puncto unum radius in longum addatur: quod
 ex hoc illa rota debeat in duplo vel in quadruplo velocius
 moveri secundum quod ille radius esset longior: propter hoc quod secundum
 hoc spatium descriptum a puncto illius puncti esset maius et
 maius. et probatur falsitas ex alio. nam secundum hoc sequeret quod cum
 unus homo longus: et unus homo brevis praestitissent aliqualle
 spatium super terram: quod ad eum essent inequaliter moti. probatur
 patris: quod homo longus suo capite describit portione circuli
 circumferentie maioris circuli in aere quam describit caput ho-
 minis brevis: et ista ratio supponit sphericitatem terre. ¶ 4.
 sequitur quod ex hoc quod aliqd corpus sphericum densaretur: et
 fieret minus: et tunc fieret tardius: et tardius secundum quod pro-
 portione fieret minus et minus: propter hoc quod punctus eius ve-
 locissime motus: qui est motus in circumferentia eius co-
 uera et tunc minus: et minus spatium describeret: et sic pro-
 portione ex rarefactione velocius et velocius moueret.

In oppositum arguitur per descriptionem velocio-
 ris. nam velocius dicitur moveri quod
 in eodem vel in minori tempore plus pertransit de spatio anni. quod
 unus motus circularis sit velocior alio: hoc videtur esse ex
 eo quod in eodem vel in minori tempore plus pertransit de spatio: et
 sic velocitatem motus circularis arguitur ex spatio pertransi-
 to in tanto: vel in tanto tempore: ac si per cognitionem spatii pertransi-
 tati in tanto: vel in tanto tempore duceremur in velocitatem mo-
 tus. ¶ In ista questione procedenti videbatur de motu locali re-
 cto penes quod attenditur. et velocius tanquam penes effectus:
 nunc videndum est de hoc quantum ad motum circulari: in quo
 duo sunt consideranda. scilicet motus et circuitus: que sunt eadez
 res: tamen differunt secundum notationem et rationem. circuitus enim ad-
 dit super notationem motus describitur angulum circa centrum
 vel apud secundum quem fit motus: et ideo bene possibile est aliqua
 duo eque velociter circuire: et eque velociter tamen moveri:
 et e converso. unde signatus duobus punctis. scilicet a. in egnociali: et
 b. prope poli: et a. et b. eque velociter circuiunt apud mundum
 dicitur non tamen eque velociter mouentur: puncta enim circa egnoc-
 etiale multo velocius mouentur quam puncta circa poli: et ideo
 posset concedi aliquem motum esse velociorem alio: et eundem mo-
 tum non esse velociorem circuitum alio. ¶ Primum quod videndum est
 penes quod attenditur velocitas motus simpliciter: et in motu cir-
 culari. ¶ Secundo penes quod attenditur velocitas circuitus.

Quantum ad primum sit ista propositio conclusio: quod velocitas mo-
 tus in motu circulari attenditur penes spa-
 tium pertransitum in tanto vel in tanto tempore: sicut patet per de-
 scriptionem velocitatis posita ab Aristotele. ¶ 2.
 non attenditur penes spatium corporale. ¶ 3.
 non attenditur penes spatium superficiale: sic due sunt probationes sicut probatur de motu locali recto. ¶ 4.
 attenditur penes spatium lineale. probatur: quod attenditur penes spatium per
 primam hanc: et non penes corporale per secundam: nec penes
 superficiale per tertiam. ergo etc. patris tenet a sufficienti diuisi-
 one. nam omne spatium vel est corporale: vel superficiale: vel
 lineale. ¶ Sed tunc est dubium ex quo velocitas attenditur
 penes spatium lineale: videtur penes spatium lineale descri-
 ptum a puncto existente in puncto. scilicet in circumferentia maxi-
 mi circuli corporis sphericum vel orbicularis circulariter mo-
 ti vel in medio: vel ubi. ¶ Circa quod sunt opiniones. una
 opinio imaginatur quod sicut motus uniformiter difformis
 considerat suo gradu medio sic est: quod velocitas motus al-
 terationis uniformiter difformis attenditur penes quali-
 tatem uniformem correspondentem medio gradu qualitatis
 uniformiter difformis acquisite per alterationem uniformiter
 difformis: quod sic est in motu locali uniformiter difformi
 velocius mensuratur penes lineam descriptam iter per
 unum uniformiter difformiter mota. videlicet quorum unum

mouetur velocius altero: ita quod puncta in semidiametro
 corporis circulariter moti mouentur uniformiter difformi-
 ter: puncta enim mouentur prope centrum tardius: et remotiora
 velocius: modo vult ista opinio quod velocitas motus circulari-
 ris debeat attendi penes spatium lineale descriptum a puncto
 medio semidiametri: ita quod secundum hoc hoc opinio vult quod si
 essent duo corpora spherica circulariter mota: a quibus punctis
 mediorum semidiametrorum in equali tempore equalia spatia li-
 nealia describerentur: quod illa corpora essent eque velociter mo-
 ta. et ista opinio est satis rationalis: verum tamen secundum eam non pos-
 set bene capi velocitas corporis orbicularis: propter hoc quod pun-
 ctus medius sui diametri est extra illud corpus orbicu-
 lare: modo non videtur quod velocitas motus alicuius corporis de-
 beat mensurari penes aliqd quod non est in ipso. Et ideo alii
 dicunt quod velocitas corporis orbicularis debeat attendi pe-
 nes spatium lineale descriptum a puncto medio inter superfi-
 ciem concavam et superficiem convexam. Sed contra arguitur. nam sic
 sequeret quod si fieret densatio corporis orbicularis versus
 punctum: puncto non recedente ab eius centro: quod ex hoc illud
 corpus orbiculare moueatur velocius: hoc videtur esse incon-
 uentens. probatur patris: nam per tale densationem punctus me-
 dius iter concavam et concavam fieret magis distans a centro: et
 per istis maior circumferentia describeretur. quod si penes spatium
 lineale descriptum a tali puncto medio attenditur velocitas: sequi-
 tur quod dicitur est. ¶ Alia opinio comior et famosior ponit il-
 lam hanc: quod velocitas motus circularis vel orbicularis cir-
 culariter moti attenditur penes spatium lineale descriptum a
 puncto velocissime moto talis corporis: et talis punctus est in
 circumferentia unum maximi circuli illius corporis circularis
 vel orbicularis. ubi gra. in celo est in egnociali. probatur
 ex eo quod aliqd totum mouetur ita velociter: sicut aliquid eius pars
 ideo tanta velocitate mouetur corpus sphericum: quanta velo-
 citate mouetur aliquid eius pars: et ideo penes idem debet attendi
 velocitas totius et partis velocissime mote. ¶ 2.
 quod motus puncti velocissime moti est notior: et ideo bene rationale est quod
 penes spatium descriptum tali motu: motus et velocitatem ta-
 lis corporis mensuramus. ¶ Et confirmatur ex quo non attenditur
 penes spatium descriptum a puncto medio semidiametri
 nec a puncto medio iter concavam et convexam: videtur quod penes
 spatium a puncto existente descriptum in puncto: quod etc.

Quantum ad 2.
 dico quod velocitas circuitus attenditur penes angulum descriptum circa cen-
 trum vel apud corpus moti: circa quod vel quem sit circuitus:
 ita quod si duo mobilia circuiret aliqd centrum vel apud: et in
 equalibus partibus temporis equales angulos describerent circa
 illud centrum vel apud: tunc illa mobilia eque velociter
 circuirent: si autem describerent inequales angulos circa punctum
 extra in partibus equalibus temporis: tunc in eque velociter circui-
 rent. patet prolo: quod aliter. b. punctus signatus prope poli
 non eque velociter circuiret apud mundum: sicut punctus a.
 signatus in egnociali. ¶ Ex his sequitur quod circuitus nul-
 lo modo est comparabilis motui locali recto: ex eo quod angu-
 lus nullo modo est comparabilis spatio lineali: modo veloci-
 tas circuitus attenditur penes angulum: velocitas autem mo-
 tus localis recti attenditur penes spatium lineale: nec veloci-
 tas circuitus est comparabilis motui circulari: ex eo quod
 nullo modo angulus est comparabilis linee circulari. ergo.

Ad rationes principales. Ad primum. nam corpus sphericum
 puta celum non pertransit aliqd spatium: ob
 eo quod in punctis eius velocissime motus non describat aliquid
 quod spatium verum: tamen bene imaginatur: et hoc sufficit: et ideo
 patet quod velocitas motus circularis attenditur penes spa-
 tium lineale vix vel imaginatur descriptum a puncto ve-
 locissime moto corporis circulariter moti. ¶ Ad 2.
 que tangit de comparatione motus videbitur in 7.
 Ad 3.
 Illud de sex.

go pñtiam: r tñ dicebat pñs esse falsus. nego. r ad pba- tionem. nã si alicui rote affigat vnus radius rã. illa que dicta sunt: intelligeda sunt de puncto velocissime moto corpis pfecte sperici: vel orbicularis: vel circularis: r ex hoc patet ad rónem. ¶ Ad 4^m pcedo: q caput longioris hominis velocius mouet q̄ caput hominis breuius in casu predicto: imo caput longioris hominis velocius mouet suis pedibus: r hoc posito q̄ totalis linea cõposita ex lineis quas describunt pedes inclinãdo non esset lógior: nec equalis linee circulari descripte in aere a capite. ¶ Ad vltimã pcedo consequens r consequentiam.

Questio. VI.

Veritur penes quid attēdat velocitas in motu augmētationis tanq̄ penes effectus: Et arguit p̄ q̄ penes quāritatē acq̄sitam: sicut est in motu locali: ita videt esse suo mō in motu augmētationis: sed in motu locali sic est q̄ velocitas attēditur penes spatiū p̄trāsitū. q̄ videt q̄ in augmētatione debeat attēdi penes q̄ritatē. ¶ 2° sic videt eē de q̄litate acq̄sitā in motu alterationis r quāritate in motu augmētationis: sed sic est q̄ velocitas in motu alterationis attēdit penes qualitātē absolute. ergo videt q̄ etiam sic debeat esse in motu augmētationis: quare questio est rã.

In oppositum

arguit. nã si penes quāritatē acq̄sitā absolute sequerē q̄ illa que equales quāritates in equalib⁹ partib⁹ corpis acq̄rerent eque velociter augerent. pñs est falsum: falsitas pbat. nã posito q̄ in eodez tpe vni berbe parue acgrat p̄cesse q̄ritas bipedalis: r vni magne arbori silr: tūc is illis duob⁹ augmētationib⁹ equales quāritates sunt acq̄sitate: nō tñ eque veloces: ppter B q̄ vna est sensibilis. i. augmētatio vni⁹ parue berbe: r alia forte insensibilis. i. augmētatio magne arboris: r etiã ex cōi mō loquēdi in casu p̄dicto illa parua berba dī velocius moueri q̄ illa magna arbor. ¶ In ista qōne vidēdum est p̄ de velocitate motus augmētationis penes qd attendit. ¶ 2° de velocitate alterationis de quo tangebãt in argumēto.

Quācum

ad p^m scilenduz: q̄ in motu augmētationis. verbi grã. in rarefactione p̄sideranda sunt duo. i. mot⁹ localis r maioratio: vnde rarefactio nō potest fieri sine motu locali: r igit̄ in rarefactione r augmētatione p̄zie dicta plus p̄siderat q̄ motus localis: inde est q̄ nō penes idēz attendit velocitas mot⁹ localis: r motus augmētationis. ¶ Et tūc sit p̄ p̄clo: velocitas motus augmētationis nō attēdit penes q̄ritates acq̄sitate absolute. pbat p̄ per rōnē factã ante oppositū. ¶ 2° si oppositū p̄nis eēt vey: sequerē q̄ qdlibet totū augerē velocius q̄ aliqua eius ps. pbat p̄ntia: qz cum aliqd̄ auget maior quāritas acq̄rit toti q̄ alicui ei⁹ parti. si ergo velocitas attēdit penes quāritatē acq̄sitas absolute: sequitur qd̄ vch̄ est. ¶ 3° sequerē q̄ nō posset esse aliqua augmētatio vniformis quo ad partes subri: hoc videt incoueniens. pbat p̄ntia. nam ex quo velocitas augmētationis attēderet penes per quāritatē acq̄sitam absolute: r euz in oī augmētatione plus acquirit̄ toti q̄ alicui ei⁹ parti: sequitur q̄ in augmētatione velocius mouetur totū q̄ aliqua eius ps: r sic oīs augmētatio esset difformis quo ad partes subri rã. ¶ 2° p̄tra. Desori r suos sequaces: velocitas augmētationis nō attendit penes p̄ortionē quāritatis acq̄sitate ad quāritatē p̄existētē. nã sic sequerē q̄ essent due augmētationes: quaz vna nec eēt velocior: nec tardior alia: nec eque velox. p̄batur p̄ntia. nã posito q̄ a. corpus pedale augeat̄ in boza: sic q̄ fiat in fine boze bipedale: ita q̄ acq̄sita sit egle

p̄existenti: r. b. corpus sit similr pedale: r augeat̄ in eadem boza: sic q̄ in fine boze sit tripedale: tūc in augmētatione ipsius. a. est p̄portio equalis quāritatis acq̄sitate ad quāritatē p̄existētē: sed in augmētatione ipsius b. est p̄portio maioris ineq̄litaris. i. dupla quāritatis acq̄sitate ad p̄existētē: nō si velocitates augmētationum sic se hñt adinuices: sicut velocitates acq̄sitorū ad p̄existētē: r cū in augmētatione ipsius. a. p̄portionis acq̄siti ad p̄existētē nulla sit p̄portio ad p̄portionē acq̄siti ad p̄existētē in augmētatione ipsius. b. cū p̄portionis equalitatis ad p̄portionē inequalitatis nulla sit p̄portio: sequitur velocitatū predictaz augmētationum nulla esse p̄portionē adinuicē: qd̄ erat p̄bãdus. ¶ 3° p̄ velocitas in motu augmētationis attēdit penes p̄portionē cõpositi ex p̄existētē: r acq̄sito ad p̄existētē solum. verbi grã. si. a. pedali acquireret pedale in boza: r b. pedalia duo pedalia: tūc in augmētatione ipsius. a. p̄portio cõposita ex p̄existētē: r acq̄sito ad p̄existētē solum esset dupla: sed in augmētatione ipsius. b. p̄portio cõposita ex p̄existētē: r acq̄sito ad p̄existētē solum eēt tripla: nō in qua p̄portionē tripla excedit duplã in eadem p̄portionē augmētatio ipsius. b. eēt velocior augmētatione ipsius. a. cū ergo p̄portio tripla excedat p̄portionem duplã vna sexquialtera. b. esset in sexquialtera velocius augmētatum q̄ ipm. a. pbat p̄ntia. nã velocitas augmētationis: vel attendit penes quāritatē acq̄sitate absolute: vel penes p̄portionem acq̄siti ad p̄existētē: vel penes p̄portionē cõpositi p̄existētē: r acq̄siti ad p̄existētē solum: non p̄mū per p̄mã p̄nem: nec 2^m per sc̄dam. ergo tertiã per tertius. ¶ Et ista p̄ne sequit̄ q̄ si aliqua augmentatio debet esse vniformis: oportet motū localez p̄ctorū sine quo nō potest fieri esse difformem: ita q̄ si rarefactio alicuius corpis debet esse vniformis: oportet qd̄libet punctū illius corpis intēd̄ motus suū locale. patet hoc si. a. pedale debet rarefieri vniformiter in boza. si ergo in p̄ medietate illius boze acq̄rat sibi pedale: oportet punctū eius extremū motu locali p̄transire spatiū pedale. postq̄ ergo factū est bipedale: si in sc̄da medietate illius boze debet esse rarefactio ita velox: sicut in p̄ medietate boze: oportet q̄ i illa medietate tātum acgrat̄ q̄ cõpositi ex acq̄sito r p̄existētē. i. duob⁹ pedalib⁹ sit talis p̄portio ad p̄existētē qualis erat in p̄: propter qd̄ oportet q̄ in sc̄da medietate boze acquirant̄ duo pedalia ad duo p̄existētē: r hoc nō potest fieri nisi p̄ctus extremus rarefactibilis p̄transire rit pedale quā in sc̄da medietate p̄transit̄ bipedale. Si ergo rarefactio est vniformis regularis oportet motum localem punctoz rarefactibilium eē difformem.

Quācum

ad 2^m est sciendum: q̄ in alteratione potest imaginari duplex successio. i. p̄m ex tensionē: r p̄m intēssionem. verbi grã. p̄m extēssionem sicut si vnū lignū calefieret. p̄mo p̄m vnã partē. Sc̄do p̄m aliã: p̄m intēssionē: vt si p̄m calefieret remisse: postea intēssus: r intēssus. ¶ Tūc sit p̄ p̄clusio: q̄ intēssio magis est essentialis alterationi q̄ intēssio. p̄batur: qz alteratio pot̄ bñ esse sine successione aliqua extēssionis vel saltē imaginari: non aut̄ sine successione intēssionis. p̄ B si aliqd̄ ab extrinsecō incipet alterari. i. calefieri: vel frigi fieri equalr̄ p̄m oēs eius ptes: ibi esset successio intēssionis: imo aut̄ extēssionis. patet ex alio si assensus in q̄ta que est idiusibilis intēderet sibi eēt alteratio r successio intēssionis nō aut̄ extēssionis: nulla aut̄ alteratio est successiua sine successione intēssionis. ¶ 2° p̄clusio: velocitas alterationis non attendit penes qualitātē in ordine ad subm: sic videt̄ q̄ illa alteratio sit velocior: qua acquiritur

acquiritur equalis qualitas maiori subtro. patet hoc. naz
 fm precedetem qnem hoc est accidentale alterationi. yn
 de si hoc esset. intēssiones duoz assensuuz in duobus in-
 tellectibus indiuissibilib⁹ non essent adinuicē cōparabi-
 les in velocitate ⁊ tarditate qd est incōueniens. ¶ Se-
 cundo. si equus magnus alteraret in boza ad gradū sū-
 mum albedinis a nō gradu: ⁊ vna faba similr in eadez:
 tūc nullus diceret quin ille albefactiones eēt eque ve-
 loces: lz vna illaz albedinū sic acq̄sita in vno subtro. s. in
 maiori: ⁊ alia in minori in eodē tpe. ¶ 3° conclusio: veloci-
 tas alterationis non attendit penes pportiones qualita-
 tis acq̄site ad p̄existētē: nec penes pportiones cōpo-
 sitionis ex qualitate p̄existētē ⁊ acq̄sita ad p̄existētē: pro-
 batur: qz si caliditati sicut vnus acquirat caliditatem sicut
 duo: ⁊ caliditati sicut quatuor: acquirat caliditatem sicut
 quatuor in eadē boza: tūc lz vtrobiqz sit eadem ppor-
 tio acq̄siti ad p̄existētē: non tū ille intēssiones sunt eque
 veloces: ppter hoc qz per vnā magis accedat ad sūmūz
 gradū qz per aliam. ¶ 4° conclusio: velocitas in motu al-
 terationis attendit penes qualitatem acq̄sitam absolute
 in tāto: vel in tanto tpe. verbi grā. si duobus subtris. siue
 equalibus: siue inequalib⁹ in eadē boza acq̄rerent qua-
 litates equales illa eēt eque velociter alterata: si ineq̄-
 leat: tūc illa eēt ineq̄ue velociter alterata. pbat̄ p̄clo: qz
 velocitas alterationis: vel attendit penes qualitates in
 ordine ad subm: ⁊ hoc nō per scōdam qnem: vel penes p-
 portionē qualitatis acq̄site ⁊c. ⁊ hoc non per tertiā con-
 clusionem. relinquit̄ ergo qz penes qualitatem absolute
 in tanto vel in tanto tempore: ⁊ hoc est intentum.

Ad rationes

principales. Ad ambas dicit̄ qz non
 est simile de motu augmentatio-
 nis ad motum localem ⁊ ad motus alterationis: eo mo-
 do quo assumitur in rationibus.

Tex. cōment. XV.

Quoniam autem omnis motus in tempore
 est ⁊c.

Questio. VII.

Eptimo queritur. Utz motus possit
 velocitari in infinitū: Et ar-
 guit̄ qz nō: entia nālia determinata sunt ad
 maximū: sed mot⁹ est ens naturale: qz de eo
 est cōsideratio nālis: ergo videt̄ qz sit deter-
 minatus ad maximā velocitatem: ⁊ sic non velocitat̄ in
 infinitū. ¶ Secōdo motus celi non pōt velocitari in infi-
 nitū vel aliqs motus: eo qz tūc aliqs motus esset velo-
 cior motu celi: ergo nullus motus: nec celi: nec alicuius
 alterius pōt velocitari in infinitū. ¶ Tertio si aliqs mo-
 tus possit velocitari in infinitū: tūc possit esse aliq̄
 virtus infinita: qd est incōueniēs. nā tūc talis moueri in
 instanti modo implicat motū fieri in instanti. q̄ntia videt̄
 tenere ex eo qz ad velocitatem motus regitur maior: ⁊
 maior potētia. ¶ Quarto. nā si mot⁹ eēt velocitabilis in
 infinitū: videt̄ qz eēt dare magnitudinē infinitā que
 tali motu transiret: qd est incōueniens. pbat̄ q̄ntia. nā
 ex eo qz velocitate finica p̄trāsīt magnitudo finica: ita
 ⁊ velocitate infinita debet p̄transiri magnitudo infinita.

In oppositum

patet per 2° 6° huius: vbi ad-
 pbādum q̄ntiū nō esse cōpo-
 situz ex indiuissibilib⁹ supponit̄ qz oī motu dato p̄tingit
 dare maiore vel tardiore in infinitū. ¶ In ista qōnep⁹
 videndum est de velocitate. Secundo de tarditate.

Quantum

ad p̄m sit p̄ conclusio: accipiēdo ly infi-
 nitum cathegorematice impole est qz
 aliqua velocitas sit infinita. pbat̄. nā illa velocitate vel
 p̄transitur spatium finitū vel infinitū: non infinitū: qz

tale non est: nec finitū: qz vel hoc p̄transiret talli veloci-
 tate in tpe: vel in non tpe. si in tpe: tūc talis velocitas
 non esset infinita. pbat̄. nam velocitas qua hoc p̄transit̄
 retur in minori tpe eēt maior: ⁊ per q̄ntis prior velocitatem
 non erat infinita. si autē dicat̄ qz velocitate infinita per-
 trāsitur spatium finitū in nō tpe: tūc segtur qz veloci-
 tas infinita nō est velocitas: ppter hoc qz in definitiōe
 velocitatis ponit̄ tps. ergo. ¶ Iuxta hoc inferit̄ qz mu-
 tatio subita: nec est veloci: nec tarda: ppter hoc qz nō sit
 in aliquo tpe toto. ¶ 2° conclusio: accipiēdo ly infinituz
 syncategorematice impole est motū localem augmētari
 in infinitū: pro quo p̄mitto istas suppositiones. p̄ est qz
 motus celi nō pōt velocitari. ¶ 2° qz oīs alter mot⁹ sit
 cum resistētia. ¶ 3° qz motus nō pōt velocitari nisi per
 augmētationē potētie: vel diminutionem resistētie: vel
 vtroqz mō simul. ¶ 4° suppositio qz resistētia in motu
 locali: sicut est mediū vel aliq̄bulusmodi nō pōt dimi-
 nui nisi ad certū gradū: nec potētia nālis augeri nisi ad
 certum gradū. ex his pbat̄ conclusio. si mot⁹ localis possit
 velocitari in infinitū: vel hoc eēt motus celi vel aliquis
 alter: nō potest dici p̄ntū per p̄mam suppositionē. nec se-
 cundā: ex eo qz oīs alter motus sit cū resistētia per 2^{am}
 suppositionē: mō si deberet velocitari in infinituz: tūc
 per tertiā suppositionē oporteret qz potētia motiua au-
 gere in infinitū: vel resistētia diminueret̄ in infinitū:
 vel qz faceret hoc ambo simul mō: hoc est impossibile p
 quartā suppositionē. ergo impossibile est aliquē motū ve-
 locitari in infinitū ad intellectum p̄dictū. s. qz quocūqz
 motu dato vel dabili finitū possit dari i duplo velocior.
 Sed p̄tradiceres: 2° 4° huius dicit̄ qz per subtiliatio-
 nē mediū in infinitū mot⁹ cresceret in infinitū. Dico qz
 hoc 2° intellexit hypothetice ⁊ nō cathegorice ad istū sē-
 sum: qz si mediū subtiliaret̄ in infinitū motus cresceret
 in infinituz. ¶ 3° conclusio de motu alterationis: qz acci-
 piēdo ly infinita cathegorematice nulla velocitas alte-
 rationis est infinita p̄bati pōt sit vt p̄banē alie q̄ntes.
 ¶ 4° conclusio: accipiēdo ly infinitū syncategorematice
 velocitas alterationis pōt velocitari in infinitū ad istuz
 intellectū: qz quacūqz velocitate alterationis data vel
 dabili finita: est dabilis velocitas dupla: tripla: quadru-
 pla: ⁊ sic in infinituz. pbat̄ suppositio qz in motu altera-
 tionis nō sit resistētia nisi ab vno p̄trarioz. verbi grā.
 vt si aliq̄ calidū calefaciat aliq̄ frigidū qd non sit re-
 sistētia aliunde p̄terqz solū a frigiditate. pbat̄ p̄clo. nō
 stante p̄dicta suppositione in motu alteratione stāte po-
 tentia motiua resistētia est diminiuibilis in infinitū. er-
 go velocitas est intēssibilis in infinitū. q̄ntia tenet ex eo
 qz stante potētia ⁊ decrescētē: ⁊ resistētia in infinitū velo-
 citas augeret̄ in infinitū. anis pbat̄. nam cuius aliq̄ cali-
 dum alterat aliq̄ subm vsqz ad gradū sūmum calidita-
 tis totalis resistētia decreuit vsqz ad non graduz: ⁊ per
 q̄ntis ad subduplū: ad subtriplū: ad subquadruplum: ⁊ sic
 in infinitū ad huc stante potētia motiua. ¶ 5° dices: si
 quocūqz motu alterationis dato esset dare motū duplo
 velociore: segtur qz motu celi potest ly dari aliqs velo-
 cior. ¶ R̄spondetur negando q̄ntiam. Et ratio est: qz mo-
 tus alterationis ⁊ motus celi nō sunt adinuicēz cōpara-
 biles: ppter hoc quantumcūqz motus alterationis velo-
 citatur: nō ppter hoc est velocior motu celi: nec mot⁹ ee-
 li est velocior motu alterationis q̄ntūcūqz tarde est ⁊c.

Quantum

ad 2^{am} sit p̄ conclusio: qz de facto est aliq̄
 infinita tarditas. pbat̄. naz de facto ali-
 que partes celi mouent aliquantum tarde: ⁊ alique ma-
 gis p̄pinque polo in duplo tardius: ⁊ alique itez magis
 p̄pinque in q̄druplo tardius: ⁊ sic in infinitū. ergo. ¶ 2°

Alb. de lax.

10 3

2° 70.

clusio: omne qd mouet & aliquid inceptit moueri: infinita tarditate mouebat. probat. na cum icepit moueri potētia motiua icepit excedere resistētiā: vel icepit applicari resistētiē. si dicat p̄mum: tūc tale infinita tarditate mouebat: eo q̄ excessus quo motor mō excedit mobile aggrebat successiue: & cuius erat minor tarditas erat maior: & cū talis excessus icepit acq̄ri a non gradu: sequitur q̄ hoc mobile nō tāta tarditate mouebat: q̄n maiori. & per p̄ns infinita tarditate mouebat. Si vō motor applicaret mobili de nouo: lz antea excesserit ip̄m: & cū talis applicatio fiat successiue: & p̄tinue fiat melius & melius: & ant erat peius & peius: adhuc tale mobile infinita tarditate mouebat: p̄pter hoc q̄ quacūq; applicatione agēris ad passum data illā dabat applicatio peior: & adhuc ante illā peior: & sic in infinitū: & cū p̄pter applicationē meliorem vel peiorē motus sit tardior vel velocior: sequitur qd dcm̄ est. ¶ 1° sicut nullus gradus dilitatis acq̄rit subito: sed ps ante partē: ita etiā nullus gradus velocitatis & per p̄ns quocūq; gradu velocitatis dato ante illū erat remissior: & sic tūc oē illud qd mouet infinita tarditate mouebat: & hoc si aliquid icepit: t̄ hoc d̄ico p̄pter motū celi: qui nunc icepit fm̄ p̄m. Sed dices: tū videt q̄ motus violentus cū est in medio motus non est v̄z dicere: q̄ infinita tarditate mouebat postq̄ mor̄ eius in p̄ncipio erat velocior. ¶ 2° posito q̄ vna pua faba p̄uociat iurū: & in medio obuiet sibi vnus magnus lapis molaris: tūc tāta velocitate quāta mouet lapis molaris cuius obuiat illi fabe mouet secū illam fabā deorsus tāta velocitate quāta ipsemet descendit: & cū ipse descendit certa velocitate: sequitur q̄ illa faba icepit descendere certa velocitate:quare cū descendit nō est v̄z dicere q̄ infinita tarditate p̄ns descendebat. ¶ Ad ista: ad p̄m̄ dico: q̄ mor̄ violentus est velocior hoc est p̄p̄ncipium: non t̄n̄ simpliciter q̄ sit postea: cū hoc t̄n̄ stat q̄ magia p̄p̄ncipium erat tardior: & adhuc magis p̄p̄ncipium tardior: & sic in infinitū. ¶ Ad 2^m p̄m̄ dico: q̄ clusio itelligebat de motu per se qd nō mouebat ad motū alterius: sed sic non est in p̄posito de faba: vel aliter p̄t dici q̄ anteq̄ lapis molaris tāgat illā fabā p̄ns aer motus: & pulsus aut̄ illum lapidē molarē mouebat illā fabā: & fecit eā descendere & quocūq; instāti it̄n̄secō dato illius descendus: v̄z est dicē q̄ ante illud instās illa faba descendebat tardius & tardius: & sic in infinitū. ¶ 3° p̄m̄: omne qd mouet: & aliquid desinet moueri infinita tarditate mouebit. probat̄ ex eo q̄ motus tollit̄ ex eo q̄ potētia motiua dim̄nuit̄ v̄z ad eq̄litate resistētiē: vel q̄ resistētia augeret̄ v̄z ad eq̄litate potētiē: & quocūq; istoz̄ dato: qd̄cūq; desinet moueri nō ita tarde q̄n tardius: & p̄ns infinita tarditate: & B̄ est qd̄ solet dici motū terminari ad nō gradū quo ad istā 3^m p̄m̄: & motū icipe a nō gradu: quo ad p̄cedentem p̄m̄ sequeret̄ q̄ nullus motus p̄t eē regularis fm̄ se totū nisi sit p̄p̄ncipium: v̄rūtāme p̄t eē regularis quātum ad eius partē. s. quātum ad eius medium.

Ad rōnes p̄ncipales. Ad p̄m̄ nego q̄ mot̄ sit ens nāle: sed bene p̄cedo: q̄ est passio entis nālis: & hoc sufficit ad hoc q̄ de eo sit p̄sideratio nālis. ¶ Ad 2^m dico: q̄ v̄z est q̄ si aliq̄s motus localis velocitaret̄ in infinitū: q̄ tūc ibi aliq̄s motus esset velocior motu celi. sed aliter nō: q̄ sicut dcm̄ est ad velocitatem motus alterationis in infinitū: nō sequitur aliq̄m̄ motus eē velociorē motu celi: p̄pter hoc q̄ motus celi & mor̄ alterationis nō sunt adinuitē cōparabiles. ¶ Ad 3^m negatur p̄ntia. nā motus non velocitat̄ solus ad augmentationem v̄tutis motiue: sed etiā ad dim̄nutionē resistētiē: & igit̄ stante v̄tute finita non augmentata nec dim̄i-

nuta: adhuc per dim̄nutionē resistētiē in infinitū motus posset intendi in v̄locitate. ¶ Ad 4^m negat̄ p̄ntia: q̄ nō omni motu p̄transit̄: nec acq̄ritur magnitudo sensu sp̄atiū: sed solū motu localit̄: nec illa ratio sufficienter p̄bat: q̄ mor̄ localis nō sit velocitabilis in infinitū: q̄ lz sit velocitabilis in infinitū: vel de facto eēt̄ infinitus: non t̄n̄ oporteret̄ q̄ eo p̄trāsiret̄ magnitudē infinita. ps. q̄m̄ esset circularis p̄t esse sup̄ magnitudine satis parua.

Ter. cōmenti. LII.

¶ Ostensio autem hoc: manifestum est q̄ omne quod mouetur: necesse est motus esse prius & c. **Questio. VIII.**

Aeritur 8°. Utz omne qd mouetur prius mouebat: Et arguit̄ q̄ nō: quēlibet motus p̄cessit̄ mor̄: qui eēt̄ vel fuisset eius ps. ergo & c. p̄ntia tenet de se. as̄s p̄bat: nullū motus p̄cessit̄ mor̄: qui esset vel fuisset eius ps. ergo as̄s v̄z. p̄ntia tenet. as̄s p̄bat: q̄ nullū totum p̄cedit̄ a sua parte: p̄pter hoc q̄ equalit̄ in d̄ p̄m̄: v̄nde hora p̄ alicuius diei p̄ta. a. v̄ diei non p̄cessit̄ a. diem: nec est ante diē: cuius est ps ex eo q̄ hora p̄ a. diei. & a. diē simul incipiūt̄ esse: hoc idē declarat̄ aliter. nā si hora p̄ esset ante diē cuius est pars: tūc si aliq̄s surgeret̄ in hora p̄ talis surgeret̄ ante diem: qd̄ est falsūm.

¶ Secūdo. nā ponat̄ q̄ aliq̄d mobile moueat̄ p̄ccise per horā: etiā illud mobile mouet̄ in illa hora: nec ante illam horā mouebat̄. ¶ Tertio. nā ponat̄ in. b. instāti p̄senti q̄ aliq̄d agens sit sufficienter approp̄imātū passio: habēs d̄sium sup̄ ipsum: tūc in. b. instāti. a. agēs mō: uet̄ illud passus: & nō ante mouebat̄. ergo pro illo instāti illud passum mouet̄: & non ante mouebat̄: q̄ tūc illud agens mouebat̄ illud passus. patet: q̄ si non sequeret̄ q̄ aliq̄d agens esset sufficienter approp̄imātū passio: & non ageret̄ in ip̄m: q̄ aut̄ in. b. instāti nō agebat̄. patet ex eo q̄ p̄ ponit̄ esse approp̄imātum sufficienter. ¶ Quarto. nō omne qd̄ quiescit̄ prius quiescebat. ergo nō oē motum & c. p̄ntia tenet a simili. as̄s p̄bat. nāz posito q̄ aliq̄d quid per vnā horā moueat̄: & per horā sequētē imēdiate quiescat̄: tūc in instāti medio illud vel mouetur: vel quiescit̄. si mouet̄: tūc aliq̄d mouet̄ qd̄ non ante mouebatur: qd̄ est in cōueniens. si quiescit̄ cū ante nō quiescebat sed mouebat̄: sequitur p̄positus. ¶ Quinto sequeret̄ q̄ ois motus eēt̄ eternus: p̄ns est falsum: & p̄bat̄ p̄ntia. nā omne qd̄ mouet̄ mouebat̄. q̄ ois motus est infinitus a parte ante & a p̄te post: cū nec habeat̄ finē a p̄te ante: nec a parte post: cū ante quēlibet motū fuit mor̄: & post quēlibet motū est motus: & per p̄ns cuius ois motus nec habeat̄ finē a parte ante: nec a parte post: sequitur ip̄m eē infinitū. ¶ Sexto. non omne qd̄ mouet̄ prius mouebat̄. ergo & c. p̄ntia tenet ex eo q̄ omne qd̄ mouet̄ mouet̄ ab aliquo. as̄s p̄batur. nā posito q̄ fortes moueat̄ aliquas nauē: & pro p̄senti instāti plato ponat̄ loco fort̄. tūc cuius pro p̄senti instāti illa nauis moueat̄ & nō a forte: sequitur q̄ a platone: sed plato ante instās p̄sens nō mouebat̄: & q̄ nunc mouet̄: sequitur q̄ aliq̄d mouet̄ quod prius nō mouebat̄. ¶ Septimo. ponat̄ q̄ aliquid mobile moueatur vniformiter per aliquā horā aliquo gradu velocitatis: & per horā imēdiate sequētē gradu duplo: tūc in instāti medio iter illas horas illud mobile mouetur gradu duplo: vel subduplo. si subduplo: sequitur q̄ aliq̄d mouet̄ aliquo gradu velocitatis quo nō post mouebit̄. si duplo: tūc aliq̄d mouet̄ aliquo gradu velocitatis: quo nō prius mouebat̄: & qualitercūq; dicat̄ videtur q̄ non omne qd̄ mouet̄ prius mouebat̄. ¶ Octauo. nāz ponat̄ aliquod

aliquid graue sursum & sic remotū omne pbēbens: tūc in illo instāti in quo illud mouet descendendo non ante mouebat. ergo questio falsa. p̄ntia tenet de se. aīis probatur. nā in illo instāti vel quiescit vel mouet. si mouetur habet p̄positus. si quiescit: segtur q̄ aliqd graue nō impedit quiescit sursum qd est incōueniens. ¶ Nono. cadat aliqs canis deorsum de turri nostre dīe: r̄ moriāf in medio vie: tunc sit. a. p̄mū instans in quo nō est canis sed cadauer: tūc in illo instāti aliqd mouet & nō canis. ergo cadauer: sed cadauer ante hoc non mouebat: ex eo q̄ ante hoc nō erat. ergo aliqd mouet: qd ante non mouebat. ¶ Decimo sic: sit q̄ in p̄ parte p̄portionalī alī cuius bore: p̄ pars p̄portionalis alī cuius virge flexibilis moueat: r̄ in 2ª scōa: r̄ in 3ª tertia cum scōa r̄ cum p̄: r̄ sic in infinitis: tunc in instāti termināte excludiue boram tota illa virga mouet: r̄ nō ante illa tota virga mouebat. ergo questio falsa. p̄ntia tenet: aīis patet ex casu. nam in instāti quelibet pars illius virge mouet: non tñ quelibet pars illius virge mouebat. ¶ Undecimo ponatur q̄ alīcui mobili p̄tinue ex vna parte fiat additio: r̄ ex alia parte fiat ablatio: r̄ moueat in hora: tūc in quo libet instāti illius bore aliqd mouet: qd ante nō mouebatur. ergo r̄. p̄ntia tenet: aīis pbatur ex eo q̄ in quolibet instāti est aliqd: r̄ ante illud instans erat aliud propter illam additionem r̄ ablationem: quare r̄.

In oppositum est Aristoteles in isto 6°. ¶ In ista questione p̄mo ponā vnaz distinctionem. Secundo aliquas conclusiones.

Quātum ad p̄m sciendū est: q̄ a. esse ante. b. pōt i. intelligi om̄p̄r. p̄ mō q̄tus ad iceptionē. 2° mō quāuis ad definitionē. p̄ mō dicimus q̄ pater est ante filiū: r̄ isto mō hora p̄ nō est ante diē: nec p̄ma pars motus ante motū cuius est ps: p̄pter hoc q̄ simul incipiunt. ¶ 2° mō illud qd citius finitur dicimus eē ante aliū: tñ simul incipiāt: r̄ isto mō dicimus hora p̄māz esse ante diē: cuius est pars: qz citius finit. q̄ dies. r̄ similiter sic p̄māz parte motus dicimus esse ante motū: cuius est pars: p̄pter hoc q̄ citius finitur: quare r̄.

Quātum ad 2° sit p̄ conclusio: non ante. quelibet motū fuit mot^o qui est vel fuisse: alienius pars: loquēdo de ante p̄ mō. pbat: qz quocūqz motū dato ipse r̄ p̄ eius medietas simul incipiūt: r̄ sit ipse r̄ p̄ eius quarta. r̄ sit ipse r̄ p̄ eius octaua: r̄ sic in infinitum. ¶ 2° conclusio: nō est aliqs motus qn ante ipm fuerit mot^o qui sit eius pars loquēdo de ante 2° mō. pbat. pro quo supponit: q̄ mot^o est in infinitū diuisibilis s̄m diuisione t̄p̄is: tunc sic quocūqz motū dato p̄ eius medietas ante finit q̄ ipse. r̄ p̄ eius quarta p̄māz q̄ ei^o medietas. r̄ p̄ eius octaua p̄māz q̄ p̄ eius quarta: r̄ sic in infinitū. ergo quocūqz motū dato ante illū erat aliū. Ex B. segtur conclusio r̄sāta ad qōnem q̄ oē qd mouet p̄māz mouebat. r̄ sit omne qd quiescit p̄māz quiescebat. nā ex quo quies est p̄māz mot^o: r̄ sicut motus nō pōt esse nisi in t̄p̄e: ita r̄ quies non pōt esse nisi in t̄p̄e: r̄ p̄pter hoc: quacūqz quiete data p̄ finit medietas t̄p̄is in quo est q̄ illud t̄p̄e: r̄ per p̄ns omne quiescēs in aliquo t̄p̄e p̄māz quiescebat in medietate illius t̄p̄is: ē conclusio r̄sāta. s. q̄ omne qd mouet p̄māz mouebat: potest p̄bari nō solū ex parte t̄p̄is: sed etiā magnitudinis sup quā sit motus. nā oē qd mouet sup aliqua magnitudine p̄māz p̄trāst medietatē q̄ totū: r̄ p̄māz medietatē medietatis: r̄ sic in infinitū: r̄ hoc nō esset nisi tale cuius mouet p̄māz mouebatur: r̄ pōt etiā p̄bari dicta conclusio ex p̄te potētie mouentis ad hoc q̄ aliqd mouens moueat aliqd mobile: regritur q̄ excedat ipm excessū diuisibili. ergo talis ex

cessus fuit acquisitus successiue: cū tale mouēs p̄māz excessisset suū mobile per medietatē sui excessus: r̄ p̄māz per medietatē medietatis: r̄ sic in infinitū. q̄ quicūqz esset verus dicē de tali medietate q̄ moueret suus mobile: vez esset dicē q̄ p̄māz mouisset. ¶ 4° conclusio: non est aliqd mutatu esse qn ante ipm fuerit mutari. p̄māz per qd noīs mutari eē: qz nō est aliqd mutatu eē: nisi per mutationē quā qdē illud mutatu esse ponit terminare. ¶ 5° conclusio. ante cuiuslibet mutari finitionē est mutatus esse. p̄māz qz de qualibet mutatione vez est dicē q̄ anteq̄ finiat q̄ eius medietas finit: r̄ nō finit nisi ad mutatu esse. q̄ ant finitionē illius mutatiōis erat mutatu eē s̄m p̄māz medietate illius mutationis. Correlariū ex hīs segtur q̄ nō est dare p̄māz mutatu esse in motu. r̄ sit dicitur A. q̄ nō est dare instās: in quo sit aliqd p̄māz mutatu: sed bñ in quo p̄fecte mutatu est: r̄ hoc intelligēdū est p̄ditionalr. si ponerent instātia diuisibilia in t̄p̄e: r̄ p̄ hoc nō ponēdo instātia pono istā p̄nem: q̄ oīs motus incipit in t̄p̄e: s̄ in nullo toto: p̄t ly toto capit distributiue. verbi grā. nā posito q̄ aliqs mor^o duraret per hora p̄cise: tūc dico q̄ talis mor^o incipit in a. hora: sed nō incipit in a. hora tota: qz non incipit in medietate. a. bore posteriori licet incipiat in p̄ medietate: r̄ itez non incipit in p̄ medietate tota: qz p̄ma medietas est diuisibilis in duas p̄tes: quaz vna est posterior: in qua non incipit ille mor^o: sed itez non ita in tota illa: p̄pter hoc q̄ illa itez est diuisibilis: r̄ sic in infinitum p̄portionaliter de definit: r̄ ita intelligitur cum dicitur aliqui incipere in instāti: hoc est incipere in aliquo tempore r̄ in multo toto.

Ad rōnes p̄ncipales. Ad p̄m illa soluit s̄m distinctionē posita in p̄o articulo. ¶ Ad 2° ponat q̄ aliqd mobile r̄. dico q̄ cū tale mobile mouet in illa hora: bñ vez est q̄ nō mouebat ante illā hora: nī bilominus in quacūqz parte t̄p̄is illius bore in qua illud mobile mouet: vez est dicere q̄ ante mouebat: qz p̄māz mouebat i medietate illius t̄p̄is q̄ in illa p̄te cōp̄tinue. ¶ Ad 3° cum ponit q̄ aliqd agens r̄. dico q̄ pro illo instāti pro quo est p̄ applicatū sufficiēter nō mouet: sed imediate post illud instās mouebit. Et sic ex hoc nō cōcludit quin quocūqz aliqd mouens mouet quin p̄māz mouebat r̄. ¶ Ad 4° nō omne qd quiescit: p̄māz quiescebat: r̄ cum pbat ponat q̄ aliqd mobile moueat per vnāz hora: r̄ in hora imediate sequenti quiescat: tunc in instāti medio: vel quiescit: vel mouet ponēdo instātia. indiuisibilia: dico q̄ in illo instāti medio nec gescit: nec mouet sed definit moueri: r̄ incipit quiescere: r̄ ponēdo definit per remotionē de p̄senti: r̄ positionē de p̄terito: r̄ epponēdo incipit per remotionē de p̄siti r̄ positionē de futuro: sed nō ponēdo instātia diuisibilia dicēdus est: q̄ inter illas duas horas nō est instās mediū: s̄ vna est protēsa vsqz ad aliaz excludiue: r̄ ideo questio nulla est: cui querit vtz in istāti medio vel quiescat vel mouet. ¶ Ad 5° sequeret: q̄ oīs motus eēt eternus. nego. qz l3 motus nō terminet intrinsece r̄ iclusiuē: sic q̄ sit dare aliqd eius partes simplr vltimā: tñ bene terminat excludiue: sicut etiā est imaginādū de isto ligno: s̄ non habeat simplr vltimū inclusiuē: nec simplr p̄māz: tñ terminat in quolibet eius extremo: excludiue ad circumstans ad aeres: vel ad aliqd vniūsmodi. ¶ Ad 6° dico: q̄ pro illo instāti plato nō mouet: sed imediate post hoc mouebit. ex hoc ps ad argumētum. ¶ Ad 7° dicitur: q̄ si aliqd mobile mouet in aliqua hora gradu velocitatis sub duplo: r̄ in hora imediate sequenti gradu duplo: nulla est questio quo gradu velocitatis moueat in instāti medio: p̄pter hoc q̄ nullus est ponēdam instans me

dius: sed si ponat dicendum est: quod in illo instanti non gradu
 velocitatis mouetur: sed immediate ante illud instanti illud mo-
 bile mouebat gradu velocitatis subduplo. et immediate
 post illud instanti illud mobile mouebat gradu velocitatis
 duplo. ¶ Ad 8^m dico: quod si ponuntur instantia diuisibilia
 in instanti in quo aliquid graue potest sursum et non impeditur:
 tunc illud graue pro illo instanti non mouetur: sed immediate post
 illud instanti mouebit: ita quod illud instanti est ultimum instans
 non esse illius motus. ¶ Ad 9^m de cane descendente dico: quod si
 ponuntur instantia diuisibilia: tunc in instanti in quo potest esse ca-
 dauere non descendit cadauer: sed immediate post B: et imedia-
 te ante B descendebat canis. Si autem non ponuntur talia instan-
 tia: tunc per totam unam horam descendebat: et per illam aliam de-
 terminatam ad illam exclusiue descendebat cadauer: et tunc
 questio de instanti medio non habet locum. ¶ Ad 10^m ponat
 quod in potest esse tunc dico quod per illud argumentum non conuenit op-
 positum istius: quod esse quod mouetur prius mouebat: quia illud ar-
 gumetum non probat plus: nisi quod aliqui est verum dicitur quel-
 bet pars proportionabilis illius virge mouetur: et non quelibet
 pars proportionabilis istius virge ante mouebat: et cum B
 stat quod esse quod mouetur prius mouebat. ¶ Ad ultimum dico:
 quod tale non mouetur per se: sed per accensum per B non manet idem
 mobile sub utroque termino. vel aliter potest dici quod non ma-
 neat ibi idem simpliciter: tamen ibi manet idem: per identitatem atten-
 dit penes prius et successiuam additionem prius silium figu-
 ram cum predictibus: quod dicimus secundam esse eundem flu-
 uium modo quod erat sub decem annis: et tunc de tali eodem modo cum mo-
 uetur prius verum est dicitur quod ante mouebat. sic per ad arg^m.

Tex. comment. LX.

Quoniam autem omne quod mouetur: in tempore mouetur et c. Questio. IX.

Aeritur 9°. Utz in tpe finito possit
 præsiri magnitudo infinita:
 et in tpe infinito præsiri magnitudo finita?
 Et arguitur potest ad primam partem questionis: pro quo sup-
 ponitur quod motus secundum eius rationem eodem non repu-
 gnat velocitati in infinito: unde deus posset moueri aliquid
 mobile aliquid velocitate: et dupla ad illam: et tripla ad illam:
 et sic in infinito. hoc supposito ponat quod aliquid mobile mo-
 ueat tanta velocitate quod in potest esse proportionali alicuius hor-
 re præsiri unum pedale: et in 2° parte tatum: et in 3° tatum: sic
 in infinito secundum partes proportionales. quod in fine hore præsiri
 uit spatium infinitum: quod probat sic illud mobile præsiriuit
 infinita pedalia non eodem cantia. ergo præsiriuit spatium infi-
 nitum. contra tenet ex eo quod infinita pedalia spatium seu ma-
 gnitudine infinita constituent. ante probat. nam infinite sunt
 partes proportionales non eodem cantia hore assignate: in qua-
 rum qualibet partium illud mobile præsiriuit spatium peda-
 le. relinquitur ergo in tpe finito esse præsiriuit spatium infini-
 nitum. ¶ 2° arguitur pro 2° parte questionis: videlicet quod in tpe infini-
 to præsiriuit magnitudo finita: pro quo supponitur quod rationem
 eodem motus non repugnat retardari quantumlibet. unde deus
 posset moueri aliquid mobile aliquid tarditate: et in duplo tar-
 dius: et in quadruplo tardius: et sic ultra: hoc supposito sit
 aliquid spatium pedale in longitudine super quo scilicet moue-
 ri aliquid mobile talem quod in una die præsiriuit primam partem pro-
 portionalis illius spatium: deinde motus illius mobilis tan-
 tum retardet: quod etiam ad præsiriuitam 2^m partem proportio-
 nalem illius spatium apponat unam diem. deinde ad huc tatum
 retardet quod ad præsiriuitam tertiam partem illius spatium: etiam
 apponat unam diem: et sic ultra: et cum infinite sint partes propo-
 tionales illius spatium: ad quorum qualibet præsiriuitam illud
 mobile apponat unam diem: sequitur quod infinite dies tran-
 sibunt antequam illud spatium pedale ab illo mobilis sit præsiri-
 uitum.

istum: et cum infinite dies constituent tempus in infinito: sequitur
 illud mobile apponet tempus infinitum ad præsiriuitam illud
 spatium pedale: ex quo sequitur quod in tpe infinito potest præsiri-
 spatium finitum ad huc sine reiteratione: sed continue ante se.

Oppositum vult Aristotele. in isto 6°. ¶ In ista
 questione primo ponenda est una
 distinctio. Secundo ponende sunt conclusiones.

Quatum ad primam sit ista distinctio: quod motum quodam
 diu regularis: quodam irregularis: motus regu-
 laris diu qui sic se habet quod in equalibus partibus temporis præsiri-
 tur spatia equalia: seu qui in una parte temporis non est velocior
 quodam in alia. verbi gratia. ut si aliquid mobile mouetur super
 aliquo spatio diuiso in decem pedalia: et tatum tempus appone-
 ret ad præsiriuitam unam illarum partium: quantum ad præsiriuitam
 aliam ille motus diceretur regularis. ¶ Motus autem irre-
 gularis diu quo in partibus temporis equalibus præsiriuitur spa-
 tia inqualia: seu qui in una parte temporis est velocior: et in
 alia tardior. verbi gratia. ut si aliquid mobile moueret super
 aliquo spatio diuiso in duo pedalia: et illud mobile in præsiri-
 uendo unam illarum partium plus apponeret de tempo-
 re vel minus quam ad præsiriuitam aliam etc.

Quatum ad 2^m sit ista conclusio. non est possibile
 in tpe finito motu regulari præsiriui ma-
 gnitudine infinita. probat. nam deus non diuidat. ergo il-
 lud tempus finitum in partes equales: in quo quidem tpe per
 aduersarium præsiriuit motu regulari magnitudo infinita:
 tunc in una illarum partium partium præsiriuit spatium fi-
 nitum. sit ergo una leuca: et cum talis motus sit regularis:
 sequitur per definitionem motus regularis: quod in qualibet
 partium temporis de illis. non præsiriuit nisi unam leucam: et per hanc
 in fine non præsiriuit nisi centum leucas: et cum nulla finita
 finitum sumpta constituent infinitum: sequitur in fine hore mo-
 tu regulari non esse præsiriuitum: nisi spatium finitum. ¶ 2°
 conclusio: non est possibile motu regulari tpe in infinito mo-
 ueri super spatio finito sine reiteratione. probatur. nam sit
 aliquid spatium finitum pedale diuisum in centum partes: et in
 cunctis super ipso moueri aliquid mobile motu regulari: tunc
 ad præsiriuitam unam de illis partibus non apponitur nisi
 si tempus finitum. Sit ergo unus annus. verbi gratia. et cum
 motus debeat esse regularis: sequitur per definitionem mo-
 tus regularis quod ad quolibet aliarum partium illius spatium
 de centum non apponitur nisi unus annus ad præsiriuitam.
 ergo ad totale spatium non apponitur nisi centum anni: et
 cum nulla finita finitum sumpta reddat infinitum: sequitur
 quod tempus quibus præsiriuitur ille partes spatium non reddat nisi tempus
 finitum: et igitur ad præsiriuitam spatium finitum motu regu-
 laris non apponitur nisi tempus finitum. ¶ Istas duas conclusio-
 nes ponit Aristoteles in littera: et probat eas sicut iam probate
 sunt. ¶ Rationes in oppositum vadunt vix suis: quia ar-
 guunt de motu irregulari: et non de motu regulari de quo
 intelligit Aristoteles. quomodo autem in qualibet parte proportio-
 nali deus potest intendere aliquem motum ad duplum:
 et tamen non est possibile: quod hoc faciat. de hoc aliquid
 videri vult in tertio huius de infinito.

Questio. X.

Aeritur ultimo. Utz esse mobile potest
 in loco moueri dum
 mouetur est in loco sibi equali potest. quod falsum
 tenet de se. ante probat potest. nam posito quod aliquid
 quod mobile existit in aliquid loco sibi equali moueat in illo circu-
 lariter: tunc illud mobile continue dum mouetur manet in illo lo-
 co. quod etc. ¶ 2° nam posito quod aliquid mobile moueat: et locum
 quo est moueat una cum ipso: tunc illud mobile mouetur: et
 tamen continue est in loco sibi equali postquam est locum sibi equali
 continue

his continue manet cum ipso: et continue mouetur cum eo. ¶ 3° mobile dum mouetur continue habet locum tangentem ipsum unde: quare ex terro: sed ille est sibi equalis. ¶ 4° mobile continue dum mouetur occupat aliquem locum: sed non potest dici quod maiorem. nam aliter simul esset in diuersis locis. ¶ 5° signet aliquis locum equalis mobili per se in medio: vel in spatio per transiendum a mobili et sit ille locus. a. b. et sit ille locus medius inter punctum illius spatii et sine pertransiendum: tunc illud mobile vel aliquis erit in spatio. a. b. precise vel nunquam. Si namque sequitur quod sicut transitus de extremo ad extremum sine saltu absque hoc quod pertransiret spatium medium. Si autem dicatur quod illud mobile erit aliquis in spatio. a. b. precise: tunc sequitur quod non oportet mobile dum mouetur sit in loco maiori se: imo aliquis est in loco sibi equali precise. ¶ 6° oportet corpus per se mobile est in loco sibi proprio qui non est maior: nec minor: sed equalis sibi per Aristotem. 4° huius. sed mobile continue dum mouetur est corpus per se mobile: ergo est in loco sibi proprio et per consequens equalis: ergo non maiori se.

2° 28.

In oppositum arguitur. nam mobile continue dum mouetur non est in loco minori se nec equali: sed in loco maiori se: potentia tenetur: ante quo ad punctum partem: sed quo ad 2^{am} partem. nam si continue dum mouetur esset in loco sibi equali precise: hoc non esset nisi per se solus instans idem uisibile: ex quo ponitur continue moueri sine interruptione quietis: modo talia instantia indiuisibilia non sunt ponenda. ¶ Secundo affirmatur auctoritate Aristotelis in 8° libro dicitur: si aliquid mobile mouetur de a. in c. per b. et non quiescit in b. tunc nunquam fuit in b. in isto motu nisi solus in potentia: ex quo concluditur quod quotquot locis signat aliquis mobile iter punctum et sine aliquid spatii pertransiendum ab illo mobile: illud mobile interius quod mouetur non erit in aliquo illorum locorum in actu: sed solus in potentia: et per se non erit in actu in aliquo loco sibi equali dum mouetur: sequitur quod in actu erit in aliquo loco maiori se postquam non potest dici quod erit in loco minori se: et postquam est in aliquo loco in actu dum mouetur: sed non in aliquo loco sibi equali. ¶ Ista quod intelligenda est de mobili motu locali non circulariter: sed motu recto et spatio: vel loco super quo vel in quo sit motus quiescit: per se solui tur punctum et 2^{am} argumentum. ¶ Et de ista parte possent poni aliquae rationes quibus punctum est ista: impossibile est aliquid dum mouetur motu recto super spatio quiescit esse precise in spatio sibi equali: probatur. nam ponatur quod super una horam moueatur motu continuo super spatio. c. pedum: probatur quod nunquam per illud tempus per quod mouetur est in spatio sibi equali precise: quod si sit: vel hoc esset in instanti: vel in tempore: non in instanti postquam non ponitur instantia: nec in tempore: postquam mouetur continue non est aliquid per se horam in qua mouetur: quoniam in illa mouebatur et per se in nulla est in spatio sibi equali precise: nec enim in puncto: nec in 2°. Ex ista parte sequitur quod si in tali spatio signaretur vnus locus. a. b. precise equalis foris quod foris pertransiret illud totale spatium absque hoc quod aliquis esset in loco. a. b. precise: nisi solus in potentia: ulterius sequitur quod mobile dum mouetur continue vadit de extremo in extremum absque hoc quod aliquis sit in actu in medio sibi equali. ¶ Secunda hypothesis quod foris sit pedalis et augetur continue per horam: sic quod in fine illius horam sit tripedalis: et augetur sic quod in prima medietate illius horam acquiratur sibi vnum pedale: et in alia medietate acquiratur sibi aliud pedale: tunc in isto casu foris erit tripedalis: quoniam motus est pedalis absque hoc quod aliquando sit bipedalis precise: probatur. nam si aliquid quando est bipedalis precise: vel hoc est in prima medietate temporis: vel in secunda. non potest dici quod in prima propter hoc quod continue in prima est minor quam bipedalis: nec potest dici quod in secunda: quia in secunda continue est maior quam bipedalis: ergo in isto casu foris nunquam est

bipedalis precise: et tamen existens pedalis sit tripedalis. ¶ Ex ista conclusionem sequitur quod foris existens non minor Platone: potest fieri maior absque hoc quod aliquando sit equalis sibi et hoc in actu: nihilominus bene est sibi equalis in potentia sicut si in prima medietate horam transacta quiesceret ab augmentatione: et non ulterius augetur. ¶ Tertia conclusio: mobile localiter motu spatio recto quiescente continue est in loco maiori se dum mouetur: probatur. nam ex quo continue est in aliquo loco: et non in minori: ut notum est de se: nec in loco sibi equali: ut dicitur prima conclusio relinquunt quod in loco maiori. ¶ Secundo in prima medietate horam: in qua mouetur est in loco maiori se: et in secunda similiter: ergo ante probatur. nam in qualibet parte prime medietatis est in loco maiori se: et similiter in qualibet parte secunde medietatis. ¶ Tertio. nam si mouetur continue in aliquo horam: tunc in prima parte proportionali est in loco maiori se: et similiter in secunda: et sic ulterius: postquam in qualibet illarum mouetur: et pertransiret spatium maius se: sed continue dum mouetur est in loco maiori se: sequentia tenetur ex eo: quod ly continue: vel ly semper solum distribuunt proportionibus temporis: et non pro instantibus. ¶ Juxta hoc dico quod si foris mouetur de Parisius per vnum annum usque Romam: tunc in prima medietate illius anni occuparet medietate totius spatii debent usque Romam: et in quarta parte illius anni quarta parte illius spatii: et sic ultra. Dico secundo non esse inconueniens vnum paruum lapidem tantum quanta est vna faba occupare spatium vnus leuce: omni rarefactione et condensatione deducta patet hoc si lapis descenderet in hora pertransiendum in illa hora spatium duarum leucarum: et moueretur vniformiter: et regulariter: tunc in prima medietate temporis occuparet primam leucam illius spatii: et in secunda secundam: et sic nec esset inconueniens eundem occupare spatium centum leucarum. ¶ Notandum tamen quod hoc non est simul sed per partes post partes: ita quod in prima parte illius temporis occuparet vnam partem illius spatii: et in alia aliam: ergo dico non esse inconueniens vnum lapidem paruum occupare spatium vnus leuce: per partem post partem ut dictum est: sed hoc esset inconueniens simul. ¶ Juxta dicta dubitatur. nam posito quod aliquod mobile pedale quiescat iam super aliquo spatio sibi equali: puta pedali: et incipiat moueri: et ita cito sicut illud mobile incipit moueri: ita cito illud spatium incipiat rarefieri et retro densari taliter quod continue maneat pedale precise: isto casu posito videtur quod illud mobile quod est super ipso: continue mouetur: et tamen continue est in spatio sibi equali. Ista obiectio non procedit contra dicta. nam dictum est questione debere intelligi spatio quiescente: modo sic non est in proposito: unde questio debet intelligi ac si spatium et locus essent quodammodo immobilia etc.

Ad rationes principales. prime due sunt solute. ¶ Ad 3^{am} dico quod ly mobile continue dum mouetur habeat aliquem locum tangentem ipsum: non tamen precise: et igitur non continue est in loco sibi equali. ¶ Ad 4^{am} dico quod imo occupat maiorem locum se: nec hoc est inconueniens successive per partem post partem: sed hoc esset inconueniens quod totum simul: nec ex hoc sequitur quod aliquid corpus simul sit in diuersis locis. ¶ Ad 5^{am} dico quod non est in illo loco signato sibi equali: nisi solus in potentia sicut dictum est prius. ¶ Ad 6^{am} dico quod omne corpus dum quiescit est in loco sibi proprio et equali in actu: hoc tamen non oportet dum mouetur: nam tunc non oportet ipsum esse in loco sibi equali in actu: sed bene in potentia.

¶ Explicuntur questiones septimi libri physicorum magistri Alberti de Saxonia.

Questiones magistri Alberti de Saxonia in septimum librum physicorum.

Text. comment. I.

Omne quod mouetur: necesse est ab aliquo moueri etc.

Questio. I.

Intra tertium

septimi libri physico- rum querit talis qo: etc. circa pmo: vtrius idem possit agere in seipsum. Et arguit qd sic. nam aia mouedo corp' mouet seipaz et mouet a seipso: qd qd va. (2o) grauitas vel foza subst'ialis graue- dozus mouet graue-

dozum. g. (3o) intellect' in seipm agit actu intelligedi et ppositiones: et b' ergo questio vera: pntia tenet: et ans pbat: qz si intellectus no ageret in seipsum intellectio- ne obiectum extra esset nobilius intellectu: sed pns est falsus: pntia tenet pro tanto: qz obim haberet se tanqua- agens: respectu intellectiois: intellectus aut tanq' passus: mo nobilius est agens q' passus. (4o) intelligere et velle: dicitur actiones manentes: mo no esset plus ve- ru de intellectu et volitione q' eent actiones manetes nisi manerent in suis agentib' q' de seccatione: et edifica- tione: tuc vltra: si intelligere et velle manet in suis agen- tib': sequit' q' eoz ageria agut in seipso. (5o) na cu aq' est calefacta: seipam refrigerat: et per pns idem agit in seipm. (6o) si vnus angelus vel anima intellectiua mou- ueret seipaz locali qd est possibile sicut credim' idem moueret se: nec posset ibi dici q' vna pars moueret alia et conuerfo: quia angelus et anima intellectiua non ha- bent partes quare illud non valeret: igitur etc.

t. 2o. l. t. 2o. z. in nono t. 2o. z.

In oppositum est Ap. in pmo septimi dicens o' qd mouet ab aliquo moue- tur: qd exponit ab aliq. i. ab alio. na ad illa lentione vi- det ire pbatio Ap. qua stat ad B subiungit. (2o) na di- cit Ap. 9o: et 5o metaphysice q' potetia actiua est pmo tris- mutadi alteri in qtu alteri: potetia vo passiua est pn- cipium transmutandi ab altero inquantu h' ex bis vi- det q' p' Ap. potetia actiua agit in aliud et non in se: et potetia passiuu patiat' ab aliquo: et no a se. (3o) na dicit Com'entator 9o metaphysice: manifestum est q' nihil pa- tiat' a se. (4o) ad ide auctoritate Ap. in 8o huius: motus quidez aliud mouet et aliud mouet. (5o) na dicit Ap. pmo de gnone simile no patit' a sibi simili: qd pbat: qz alr idem posset pati a se qd Ap. reputat icouentem. (De ista qone sit pma conclusio: possibile est idem moueri a se: vel per se: vel per accidens: vl' mediate vel imediate patet bec pclusio. pmo de naua qui mouedo nauem: mou- uet se. patet 2o de aia que mouedo corp' mouet se. ps 3o de grauitate que mouendo graue mouet se. patet 4o de intellectu qui agit in seipsum faciendo ppositiones: et actus intelligedi. ps et de volitione: que seipam deter- minat ad tale vel ad tale assensum. ps 6o de aqua calefa- cta que refrigerat se. (Cotra ista vltima rone incidet taliter dubitat: que sit causa q' si aq' pmo est frigida et calefiat: qua calefacta refrigerat se: q' postea frige facta est frigidior q' ante calefactionem: pot' dici q' qz calefa- ctiois est segregate eterogenea: et qz aqua post calefa-

ctione est purior q' ante erat: et pp hoc reddid' frigidior q' ante erat: qro enim elemetu aque est purius tato est frigidius cu frigiditas sit vna qlitas que pmo inest aq: q' aut post calefactione res dat purior ps hoc. na vide- mus q' post bullitione aque in olla inferius sunt qdas particule terrestres segregate ab aq' rone caliditatis: que qde particule pus erat ei admixte. (Contra pnes dubitat. si possibile est idem moueri a se: sequit' q' actus et potetia que sunt differetie valde opposite simul eent in eodem respectu eiusde: sed hoc est falsum: pbat' pns ex eo q' o' agens est in actu: et patiens in potetia. (Re- spondet q' lz idem posset pati a se: tamen ex hoc non se- quitur q' idem sit in actu et in potetia fm idem: et respe- ctu eiusdem: lz bene sequit' q' idem sit in actu et in pote- tia: hoc tamen non est fm idem et eandem dispositione: ppter hoc q' fm vnam dispositione est in actu: scilicet fm qua est agens: et fm alia est in potetia. f. fm qua est patiens. v. g. forma grauis: lz sit in actu sursum tam est in potetia deorsum: et igit' fm tale dispositione potest agere in se. Similiter cu intellectus est in potetia per speciem intelligibilem potest formare in se actu intel- ligendi respectu cuius prius erat in potetia. similr cu est in actu per pceptus simplices potest agere in se coce- ptus coplepos sicut ppositiones et discursus respectu quoz prius erat in potetia: sic ergo lz idem agit in se et patiat' a se: hoc tamen non est fm eandem dispositio- nem. (2o) coclusio: possibile est idem mouere se per se et imediate: sic q' non mediante alio motore vel mo- to immediatori: probat. nam forma grauis mouet se: sed non mediante alio motore magis imediate sicut est motum de se: nec mediante alio motu magis imme- diato. qd probatur. nam si in descensu grauis esset mo- tum magis imediate q' forma grauis: hoc esset ma- teria: sed probatur q' hoc non et hoc sit illi potetie que per se et magis determinate appetit deorsum: debet per se attribui operatio: fm qua ipsium fit deorsum multo magis q' illi que hoc no appetit determinate: sed sic est q' forma grauis appetit determinate esse deorsum: et no materia: et cum per moueri potius sit deorsum q' per mouere: qd patet. nam quodocunq' forma grauis mo- ueret si non moueretur: non propter hoc fieret deorsus ideo moueri potius et imediate attribuentum est forme q' materie. Et confirmatur. nam si per imagin- tionem forma grauis esset sine materia: ad huc descen- deret: si autem materia esset sine forma grauis ipsa no descenderet ergo descendere seu moueri deorsus est po- tius attribuentum forme q' materie. (3o) conclusio possibile est q' idem agit in se et patiat' a se tanquam principale actiuum: et principale passiuum. et hic intelli- gitur principale pter primum. f. deum: patet de volu- tate: patet de intellectu: sicut deduci potest ex prioribus: patet etiam de forma grauis: que est principale moues in descendendo: vt communiter conceditur et principa- le motum. nam sicut iam probatum est principalis si- bi attribuitur q' materie. (4o) conclusio est pro coce- dando dicta Aristo. et veritatem impossibile est idem age- re in seipsum: et pati a seipso tali modo q' ad tales actio- nem non concurrat aliud actiuum vel passiuu aut prin- cipale: aut dispositiuum: patet hoc. nam omne agens: vel est primum vel aliquid aliud a primo: si est aliud a pri- mo tunc ad eius actionem concurrat primum. si autem est primum. illud est impossibile. est solum agens. est enim mouens in mobile. ideo concluditur q' impossi- bile est idem agere et pati: quin ad eius actione concurrat aliquid aliud actiuum. scilicet primum: et etia aliud pas- siuum:

num: patet de actione que fit circa substantiam mate- riale: unde ad cuiuslibet substantie materialis actio- nem et passionem concurrunt materia prima que nullius est actiuitatis. Rationes vadunt pro factis suis.

Tex. cōmentī. X.

Quoniam autē tres sunt motus: et sicut qua- litatem et c.

Questio. II.

Meritur 2°. Ut in omni motu mo- uens et motus debeant esse si- mul. Et arguitur quod non. Nam si sic sequeretur quod sen- sibile distans a sensu non ageret in sensum: nisi esset falsitas: nisi nota esset: sed falsitas con- sequetur per se. Nam experimur quod visibile distans a sensu agit in visum. visus enim videt visibile distans ab eo. Et 2° impossibile est mouens et motus esse simul cum sint duo cor- pora: quod falsitas: nisi tenetur: nisi probatur: quod impossibile est esse penetrationem corporum: modo corpus non potest esse si- mul cum corpore nisi mutuo se penetrarent. Et 3° nec mouens cum sit indivisibile potest esse simul cum motu: ergo et cetera. Et sequentia tenentur antecederet probatur ex eo quod indivisibile non est in loco. quod debet esse simul cum divisibili: oportet quod sit secun- dum eodem loco. Et 4° ignis distans a pariete calefacit pa- rietem: sed in tali actione mouens non est simul cum mo- tu: quia ignis non est simul cum pariete in eodem loco: ex eo quod distat ab eo: sicut magnes attrahit ferrum distans ab eo. et sibi iterum mouens et motus non sunt simul. Et 5° nam dicitur quod trabens mouet velocitas tracto: sicut si in primo motu trabens et tractum essent simul: statim postea sunt sepa- rata: quod non semper mouens est simul cum motu. Et 6° nam sol agit in ista inferiora et tamen valde distat ab eis: et non est si- mul cum eis. sicut basiliscus valde remote agit a se interfici- endo hominem bene multum distans ab eo sicut per Algazel in sua philosophia: sepe multum distans ab eis: quare et cetera. In istis motibus mouens et motus sunt si- mul: hoc enim probatur: sicut visum fuit circa litteram tam in motu qui fit ab extrinseco quam et intrinseco. Et in ista quod ne primo ponatur aliquas distinctiones. Et 2° hinc.

In oppositum ad 1° sit ista prima distinctio: quod mouens et motus quedam sunt corpora: quedam incor- pora: quedam mediata: quedam immediata. Et alia distinctio mouens potest dici immediatum motu: vno modo: quia eius acti- uitas aut virtus attingit passum: sicut est de proyciente et tale non oportet esse cum motu: nec loco: nec tempore: unde si sol proyceret unum lapidem: et statim post separationem illius lapidis a manu sortis esset mortuus: tunc fortis non esset simul: nec loco: nec tempore cum lapide. Et secundo modo mouens potest dici immediatum motu: quia inter mo- uens et motum sit multa distantia: vel inter mouens non sit in eodem loco cum motu: tamen virtus mouentis attingit visum ad motum: inter actio mouentis determinet per aliud agens: et isto modo sol vel alia intelligentia dicitur agens immediatum respectu istorum inferiorum. Et alia distinc- tio quod aliqua possunt imaginari esse simul per penetra- tionem sicut de albedine et dulcedine simul in lacte: et de tali similitudine non est sermo ad presens. Et de similitudine quod ad presens sit talis distinctio: quod aliqua possunt imagina- ri esse simul: que sunt in eodem loco: inter unum illorum sit in illo loco per se: aliud per accidens sicut est de anima et corpore quod informat. Et secundo modo aliqua possunt esse simul: quia unum eorum est in loco per se: aliud vero in loco ratione alterius et non per se inter separationem eius ab ipso fieret per se in loco: et isto modo totum et eius pars

integralis dicuntur esse simul: quia pars integralis non est in loco: nisi ratione totius. Et 3° modo aliqua dicuntur esse simul que sunt propinqua: non tamen continua: sed continua sic quod inter ea nullum est medium in modo manuum mea et aer dicuntur esse simul: quare et cetera.

Quantum ad 2° sit prima conclusio in omni mo- tu qui fit ab intrinseco mouens et mo- tus sunt simul primo modo vel secundo modo: proba- tur per inductiones in motibus qui fiunt ab intrinseco primo de motu progressivo puta hominis. in tali enim motu mouens est ipsa anima: et motum est corpus: mo- do anima est simul cum corpore: quia in eodem loco in quo est corpus per se anima est per accidens: patet hoc etiam de motu celi: accipiendo celum pro inclusione mo- toris: si autem aliquid moueret ab intrinseco: puta quod aliqua pars integralis moueret totum integrale: in tali motu mouens et motum essent simul secundo modo: si- militer est de descensu grauis: mouens et motus sunt si- mul primo scilicet grauis: et illud quod mouetur. Et se- cunda conclusio. omne mouens corporeum est simul cum motu tertio modo accipiendo esse simul: probatur. nam sit. a. aliquid mouens: vel tunc est simul cum aliquo mo- tu vel non: si sic haberetur propositum: si non sequitur quod tale mouens in aliquod distans agit absque hoc quod agat in intermedium: quod est inconueniens: unde quia ra- tione ageret in aliquam distantiam absque hoc quod non age- ret in intermedium: unde ex quo cuiuslibet agentis cor- poris aliquid contingit. non agit in se nisi agat in illud: et per consequens cuiuslibet agentis aliquid passivum est proximum: quod est simul cum eo loquendo de simul tertio modo: et similiter hoc patet per inconueniens in tractatu suo de radijs. nam vult quod omne agens agat prope se orbiculariter: et hoc non esset si non ageret in me- dium sibi contiguum. Et tertia conclusio non omne mo- uens corporeum cum quolibet motu est simul in quod agit loquendo de simul tertio modo: patet per argumē- ta facta ante oppositum. Et solutio ergo questiois stat in hoc quod omne mouens corporeum est simul cum aliquo in quod agit: sed non cum quolibet: semper intelligendo de simul tertio modo. Et iuxta probationes secunde de co- clusionis dubitatur: videtur quod agens agat in aliquod distans absque hoc quod agat in intermedium. nam sol agit in ista inferiora calorem: et tamen non agit calorem in or- bes celestes intermedios. Et secundo. nam ignis aliqua- do agit in lignum distans ab eo intensiorem gradum ca- liditatis quam agat in aere intermedium: similiter magnes agit in ferrum aliquam qualitatem motuam ferri ad magnetem absque hoc quod agat talem in aerem: trahit enim ferrum: et non aerem. Et ad ista ad primum pro quo ima- ginandum est quod nunquam agens agit in aliquod sibi distans: nisi agat in intermedium quod agat in extremum: unde sol agens in ista inferiora agit lumen et influentiam per totum intermedium: tam in orbem quam in alia: sed inter agat calorem in ista inferiora non tamen in totum inte- rmedium: propter hoc quod lumen et influentia que a sole aguntur: producunt in istis inferioribus calorem: propter hoc quod ista inferiora sunt apta nata recipere calorem: sed quia orbis celestes non sunt apti nati ad recipiendum calorem inde est quod lumen et influentia multiplicata a sole non agunt calorem in orbis celestes. Et hoc patet ad primam dubi- tationem. Et ad secundam dico quod aer non est tante den- sitatis: sicut est paries vel lignum. inde est quod ignis inter- sorem gradum caloris producit in illa quam in aere inter- medium: cum hoc tamen stat quod non agat in extremum nisi agat per medium: inter non omne quod agit in extre-

num agit in intermedium. Ad alia dico q magnes prope se multiplicat vnam virtute: sed illa propter speciale dispositione & complexionem ferri est motiva ferri ad magnem & non aeris: cum hoc tamen stat q virtute tale no multiplicat vsq ad ferru nisi multiplicet eam per totu intermediu: vnde vniformiter imagi nandu est sicut imaginat q qlibet res radiat & multiplicat prope se qlitate qda spale insensibile mediante qua in alio & in alio: s3 fm q alr & alr est dispositu: agit alia & alia qlitates: & ex h pot reddi ratio qre alique vetule multa distantes generant in aliqb amore & no in alyis.

Ad rones principales dicit q omnes solute sunt excepta quinta: dico q trabens velocius pot moueri tracto & tri manere simul cu ipso: qz trabens possit moueri per lineam curua & tractus per lineam recta: & tunc trabens mouet velocius: qz velocitas eius attendit penes lineam curua: que est logior si rectificaret q linea recta: penes qua attendit. velocitas ipse tracti.

Tex. coment. XIII.

Quoniam autem que alterantur & omnia alterantur a sensibilibus &c. Q. III.

Queritur 3°. Ut ru solu fm qualitates de tertia specie sit per se alte ratio. Et arguit pmo q no: qz ad aliquas qlitates de tertia specione est per se alteratio: ergo qo falsa: ans pbat. nam colores & sapor res sunt qlitates de tertia specie: snt eni qualitates sensibiles: s3 ad illas no est per se alteratio: pp hoc q colores & saporis cu sint qualitates secunde no imediate acquirunt ab ipso alterate: sed ex psequenti & per mediu sequele videlz ad acquisitione qlitatu pmaru quas psequunt fm qlitate de p^o specie: g no solu fm qualitates de tertia specie: psequencia tenet: & ans pbat. na fm caliditate: & frigiditate est per se alteratio: & tamen illas qualitates Aristo. enumerat inter qualitates de prima specie. Cofirma hoc. na virtus & vitiu sunt qualitates de secunda specie: & tamen fm eas est per se alteratio: ex eo q no acquirunt nisi successiue. Cofirma idem tercio: qz si fm qualitates de pma specie no esset per se alteratio: hoc esset: qz esset ad aliquid: isto eni mo videtur Aristo. in isto 7° arguere vbi vult q fm qualitates de prima specie no pot esse per se alteratio: sed pns est falsum: sed pbat auctoritate Aristo. in pdicamentis: siue in antepdicamentis vbi dicit diuersoz generu: & non subalternatis postoz diuerse sunt species: & differentie: ex hoc sequit q cu alique qualitates sunt de prima specie: no sunt ad aliquid: eo q idem non videt posse esse in diuersis pdicamentis. Quarto. nam dicit Aristo. teles 5° huius: q in qualitate: quantitate & vbi: est per se motus: propter hoc q in eis inuenitur cotrarietas: mo non solum in qualitatibus de tertia specie inuenit cotrarietas: veru etia in qualitatibus aliarum specieruz.

Ad oppositum est Ar. in isto 7°. In ista qone pmo ponat pnes de pma specie qualitatibus. C^o de alyis speciebus qualitatibus.

Quantum ad p^o sciendu est q pma species qualitatibus vocat habitus: & dispositio significantes bene eandem rem: sed no eodem modo: qz hoc nomen habitus significat illam rez prout est de difficili mobilis a subiecto: & habet esse fixu in eo: sed hoc nomen dispositio significat bene eandem: sed hoc est prout illa rez de facili est mobilis a subiecto: & no het esse fixum in eo. v.g. eadez sanitas prout est radicata in subiecto: dicitur habitus: prout autem no est radicata in subie-

cto dicitur dispositio: & non habet esse fluxum in eo & est de facili mobilis a subiecto. Deinde notandum est q qualitatibus de prima specie quedam dicuntur qualitates corporis: quedam vo anime: corporis sicut sunt sanitas & egritudo: anime sicut sciencia qlitatu corporis. Queda consistunt in proportione qualitatu pmaru sicut sanitas & egritudo. Queda aut in proportione qualitatu secundaruz: sicut colores pulchritudo & turpitude. Quedam aut in proportione sonoz sicut melodia & consonantia. Qualitatu aut alic quedam sunt in appetitu sicut sunt virtutes morales & vitia. Queda aut in intellectu: sicut sciencia vel habitus sibi oppositus sicut error. Tunc sit pma q ad qualitates corporales de prima specie non est per se alteratio: nec motus: probatur. na dicitur est 5° datus q motus non est per se in ad aliquid: modo sicut iam dicebat qualitates corporales de pma specie consistunt in proportione qualitatu pmaru: proportio aut est relatio & de ad aliqd. ergo ad qualitates corporales non est per se motus. C^o ad idem: sanitas que est vna de talibus qualitatibus no est nisi pportio debita qualitatibus pmaru: modo talis proportio non est acquisibilis successiue per partes post partem. ergo ad eam no est per se motus: nec alteratio: psequencia tenet: sed prima pars antecedentis patet ex dictis: sed secunda pars probatur ex eo: q qualitas potest consequi solum motus fm vnam qualitatem talis pportionis: que est sanitas. Si enim iam qualitates prime essent taliter proportionate q non esset sanitas propter nimiaz remissionem caliditatis: tunc ad solam intensiorem caliditatis sequitur talis proportio: que est sanitas. C^o ad illud no est per se motus: quod dicitur in respectu & in alteratione ad subiectus: & ad tempus: sed sic est de qualitatibus corporibus prime speciei. ergo &c. maior est nota: minor patet de sanitate. na eade dispositio vel assimilis que esset sanitas in homine esset infirmitas in pisce. Si diceret alius quis si sanitas sic diceret in relatione ad subiectus & ad tempus sequeret q sanitas esset in pdicamento relationis: modo hoc est falsum cum sit in pdicamento qualitatibus. Respondet q lz bec nomina conoter tales pportiones & relationes in qualitatibus: tamen qz predicanet in quale fm earum concreta de subiectis dicunt esse in pdicamento qualitatibus. Et est sciendum q non oes termini qui includunt respectus in eorum distinctionibus sunt in pdicamento relationis: sed solum illi qui predicant de subiecto cum habitudine ad aliquod tertiu pdicamentu: modo sic no est de sanitate & egritudine. nam perfecta est predicatio for. est sanus: vel for. est eger: s3 no est perfecta pdicatio for. est pater nisi stelligat aliqd tertiu. s. filius. C^o 4° pot argui ad pnes aliqsi remittit sanitas: & tri ille res que sunt sanitas intenduntur: & hoc no eet nisi ad sanitatem que est qlitas corporalis de pma specie no eet per se alteratio: assumptus ps a simili. na aliqsi remittit similitudo: & tamen ille res que sunt similitudo intenduntur. v.g. posito q for. & plato essent similes in albedine: & vtriusq albedo esset sicut duo: tunc remittit similitudo: si albedo vnus intenditur q fiat sicut tria: & alterius q fiat sicut quinq. C^o conclusio ad qualitates anime de pma specie no est per se alteratio: nec motus: probatur ex eo q sunt ad aliquid: modo ad talia ex quito huius no est per se motus sicut ibide declaratu est: & assumptus ps ex eo q illa & assimilis qualitas que est virtus in vno est vitiu in alio: & que eet virtus in vno tepore: eet vitiu in alio tepore: & id qz virtus & vitiu dicunt in respectu ad tempus & ad personam & alias circumstantias: fm dictam rones sequit ad h^o non

t. 2°. 17.

t. 2°. 18.

t. 2°. 14.

t. 2°. 10.

non esse per se motu nec alteratione. ¶ 2°. nā virt^o cō-
 sistit in indivisibili sicut rectitudo et circulus. g ad ipas
 nō est per se motus: p̄ntia tenet: et antecedens est. ¶ 3°. in
 ista. ¶ 3° eadē qualitas absq; hoc q̄ intēdat: vel remit-
 tat p̄pter altas circūstantias mō est virtus: et postea vi-
 tiū. g ad virtutes vitiiū nō est per se alteratio: p̄ntiate
 net ex eo q̄ ista nomina virtus et vitium p̄nt successiue
 de aliquo verificari absq; mutacione facta in illo: lz sit
 facta mutatio in alio: aīis p̄. nā circūstantie alie et alie
 bene faciūt actus oīno similes: vñ esse vitiosum: aliū
 esse virtuosus: vt si ego dare panē pp deū: et tu pp vanā
 gloriā: tu et ego faceremus actus oīno similes. f. dare pa-
 nem: et tñ meus eēt bonus: et tuus esset malus: et me^o fie-
 ret bene et tuus male: ita alie et alie circūstantie p̄nt face-
 re q̄ eadē vel p̄similis qualitas: mō esset virtus postea
 vitiiū et in vno virtus: et in alio vitiiū. ¶ Deinde arguit
 de sciētia q̄ ad eā nō est per se alteratio: p̄bat: illud qd
 p̄t verificari de aliquo: et incipit falsificari de eodem
 absq; mutacione facta in illo et in isto fm rōnē istī ad
 aliqd non dī per se motus: sed sic est de sciētia: g maior
 est nota: minor p̄bat. nā posito q̄ in mēte mea fit assen-
 sus ad illā s̄nē. oīs assensu est aīal. tūc de illo assensu ias
 vep̄ est dicere q̄ est sciētia: deinde oēs assensu corrupant
 adhuc eodē assensu remanēte in aīa meastunc ampli^o
 de illo assensu falsus est dicere q̄ sit scia. sit g idē assen-
 sus mō est scia postea non est scia absq; hoc q̄ sit facta
 aliq̄ mutatio in ipso: lz bñ sit facta mutatio in alia. f. in
 re vel in reb^o extra. ¶ Ad idē scia acq̄rit in quiete et nō
 in motu et hoc nō eēt si ad eā eēt mot^o p̄ se: assumptū p̄
 ex eo q̄ mot^o et perturbatio spirituiū ipedit acquisitionē
 sciētie fm q̄ p̄ in senibus et in iuuenibus: et pp hoc di-
 cit^o q̄ aīa geta quiescendo fit prudens et sapiens et.

Quantum ad 2° de q̄litate de 2^a specie sit ista
 q̄ ad eas non est per se mot^o. p̄bat. nam 2^a spēs
 qualitatis est nālis potentia vel ipotentia: aliqd de
 facili vel de difficili faciendi vt patēdi: mō facile
 dicit^o ad aliqd: facile enī vni alteri bene est diffi-
 cile: sed ad ista que dicunt^o ad aliqd: nō est p̄ se mo-
 tus sicut est ostensum in q̄nto bui^o. ¶ De qualitatibus
 de q̄rta spē sit ista q̄ ad eas nō est per se motus: p̄bat
 q̄ in talibus deficit s̄retas que requiritur ad motū.
 ¶ 2° q̄ p̄sistunt in indivisibili ita q̄ ita cito desinit eē
 talis figura per additionē: et diminutionē et. ¶ Ul-
 tima conclusio: ad qualitates de 3^a specie est per se motus:
 p̄bat. nā ad aliqdū qualitātē est per se motus sicut ob-
 ctum est q̄nto biuus: sed non ad qualitates de p̄ma spē:
 nec ad qualitates de secūda: nec ad qualitates de q̄rta:
 relinquitur ergo q̄ ad qualitates de tertia specie cū nō
 sint plures species qualitatis q̄ quatuor et.

Ad rationes principales. Ad p̄m q̄do dicitur
 ad colores et saporē nō est per se alteratio: dicitur q̄
 imo: et quādo dicebat^o non imedia-
 te acquiruntur ab ipso alterante: sed per modum seque-
 le: ergo ad ipsa est motus per accidens: dico q̄ acciden-
 talitas in motu potest attendi vel ex parte terminorū s̄
 significatiuorum: vel ex parte rei: si attendit^o ex parte rei:
 tunc ad huiusmodi qualitates que nō sunt qualitates
 p̄me sed secūde bene est motus per accidens: ex quo ac-
 quirunt^o per modū sequele ad acquisitionē qualitatis
 p̄mariū. si vo accidētalitas in motu arēditur ex parte
 terminorū significatorū: tunc ad qualitates secundas de
 tertia specie bene est per se motus: pp hoc q̄ factis ali-
 gbus motibus necesse est fieri mutacionē denoiatiōis
 per nomina de tertia specie qualitatis significancia quali-
 tates secundas. ¶ Ad q̄litate de p̄ma spē bene est p̄

se alteratio hic dico q̄ B bene verū est: sed B nō est fm
 rōnē fm quā dicunt^o esse de p̄ma specie: sed fm rōnem
 fm quā dicunt^o esse de tertia specie. Deinde cū diceba-
 tur: virtus et vitiiū acquirunt^o successiue p̄cedat: et sic ex
 B nō sequit^o: q̄ ad ipsa sit mot^o per se. nā lz similitudo
 acquirat successiue: nō tamen ex hoc sequit^o q̄ ad ipas
 sit motus per se: sicut dictum est quinto buius. ¶ Ad
 3° hoc esset: q̄ esset aliquid: ista ratio soluta est in sol-
 uendo vnam dubitationem in positione. ¶ Ad 4°: in
 illis in quibus inuenitur cōtrarietas et. ista ratio bene
 probat q̄ in qualitatibus de p̄ma specie sit per se mo-
 tus: sed hoc non est fm rationes: fm quam sunt de p̄-
 ma spē: sed fm quam dicuntur de tertia specie et.

Ter. cōmentī. XXXI.

**Quare considerandum est: que sit differen-
 tia motus et.**

Q. III.

Meritur 4°. Utrū ad hoc q̄ aliqui
 sint cōparabilia: regrat q̄
 nō. nā hō et asinus sunt adinuicē cōparabi-
 les: et tñ nō sunt eiusdē spēi sp̄alissime. g qd
 solū: p̄ntia tenet de se. aīis p̄bat quo ad p̄mā prem. nā
 homo dicit^o p̄fectior asino: similr homo dicit^o albior vt
 nigrior asino: ecce cōparationē hominis ad asinū. ¶ 3°
 p̄ hoc de deo et diabolo: dicimus enī deū esse meliōrē
 diabolo: et diabolum esse peiōrē deo: absq; hoc q̄ deus
 et diabolus sint eiusdē speciei: vel q̄ in vtroq; bonitas
 vel malitia sit eiusdē speciei. ¶ 3° suba et accidens sunt
 diuersarū speciez: et tñ sunt adinuicē cōparabilia: dici-
 mus enī q̄ suba est nobilior accidente: et silr p̄or. ¶ 4°
 nō semp̄ cā et causatū sūt eiusdē speciei: et tñ cā et causa-
 tū sunt adinuicē operabilia: patet hoc. nā dicimus cām
 esse p̄orē cāto. ¶ 5°. nō oēs motus sunt eiusdē speciei: si-
 cut clarum est: et tñ omnes motus sunt adinuicē com-
 parabiles: qd p̄bat. q̄ quecumq; sunt eadē mēsurā mē-
 surabilia sunt adinuicē cōparabilia: sed oēs mot^o eadē
 mēsurā sunt mēsurabiles: puta tempore. ergo et. ¶ 6°
 clarū est q̄ motus sursum et motus deorsum sunt diuer-
 sarū specierū: et tñ hoc nō obstāte sunt adinuicē cōpara-
 biles: dicimus enī vñ eorū bene esse velociōrē alio: pu-
 ta illū quo in equali tēpore plus de spatio p̄trāsīt. ¶ 7°
 clarū est q̄ triangulus et quadratū sunt diuersarū spe-
 ciez: tñ sunt adinuicē cōparabilia: p̄. nā p̄tingit inue-
 nire triangulū equalē quadrato: sicut p̄tingit in demō-
 stratiōe Euclidis penultime dato triāgulo equali qua-
 drato. ¶ 8° sor. et Plato sunt eiusdē speciei: et hūani-
 tas vni^o est eiusdē speciei cū hūanitate alteri^o: et tñ sor.
 et Plato nō sunt adinuicē cōparabiles in hūanitate: nō
 enī dicimus vñ eorū magis esse boiem q̄ aliū. q̄re et.

In oppositū est. ¶ In isto tractatu de cōpara-
 tione motū. ¶ In ista q̄dōne p̄^o
 aliqua sunt notāda. ¶ 2° ridendū ad questū. ¶ No-
 tandū est p̄mo quid sit cōparatio. vnde comparatio est
 duarū rez: vel saltē vnius ad alterā habitudo in aliquo
 fm equale vel ineguale: capiēdo equale vel ineguale
 large: put extrēdit se ad equale vel ineguale in quārita-
 te vel in qualitate subali vel accidērali. ¶ 2° ad hoc q̄
 aliqua cōparent^o adinuicē regunt^o tria. s. illud qd com-
 parat^o et illud cui comparat^o: et illud de quo sit cōparatio:
 verbi gr̄acū dicimus sorz esse albiorē Platone: albe-
 do est illud de quo sit cōparatio: sor. est illud qd cōpara-
 tur. Plato est illud cui comparat^o: vel ad qd sit compara-
 tio. ¶ 3° notandum est: q̄ quandoq; sit comparatio in
 vno immediato: quandoq; vo fit comparatio imme-

62° 60.

62° 31.

dicite in duobus mediate in vno: exemplum pmi for. est albius: Platone: imediate fit coparatio i albedine. exemplum secundi cu dicim for. est ita albus sicut Plato niger hic fit coparatio imediate in duobus. s. in albedine et nigredine. sed mediate fit hic coparatio i vno. s. in itressione: qz cu dicit for. est ita albus sicut Plato est niger: idem dicitur: qz albedo for. et nigredo Platonis equaliter sunt in esse. ¶ 4° notandum est: qz illud de quo dicit fieri coparatio dicitur suscipere magis et minus: seu dicit esse signabile per terminum suscipiente coparatione: et ideo qz humanitas non suscipit coparatione magis et minus non fit coparatio hominis in humanitate: non enim dicim vnum homines esse magis vel minus homines alio. ¶ 5° notandum: qz illud de quo dicit fieri coparatio dicitur fieri in utroque comparabilium: et ideo qz bonitas non reperitur in diabolo non est bona coparatio deus est melior diabolo: et qz nullum malum reperitur in deo non est bona coparatio: diabolus est peior deo: pp b solent tales ppones negari deus est melior diabolo: qz sequeret qz diabolus esset bonus: qd est falsum: et pntia pbat ex eo qd non est bona nec vera coparatio aliquorum in aliquo nisi tale reperitur in utroque comparabilium: et solent pcedi tales nihil est melius diabolo: et nihil est peius deo: et non sequitur: qd diabolus est optimus: sed bene sequeret: nihil est melius diabolo: et diabolus est bonus: qd diabolus est optimus: sed tunc pars antecedens est falsa. ¶ 6° notandum qd duplex est coparatio. s. coparatio coter dicta: et coparatio ppter dicta: coparatio coter dicta reperitur in omnibus in quibus solemus dicere hoc esse magis isto: vel hoc esse magis tale: et vniuersaliter vbiqz aliquid vnum suscipiens coparationem est verificabile de utroque comparabilium: et huiusmodi coparatione bene coparamus deum et hominem ad invicem: dicentes deum esse meliorem homine: ecce qd b nomen bonus est verificabile tam de homine: qd de deo: sed ad coparationem ppter dicta ultra hoc requiritur qd sit sibi determinata pportio: nec aliter non esset coparatio ppter dicta: et ideo qz deus sibi nullam pportione est melior homine: non dicim deum et homines esse comparabilia ad invicem coparatione ppter dicta: sed bene coparatione coter dicta: sed tripedale et bipedale bene sunt comparabilia ad invicem coparatione proprie dicta: qz non solum dicimus tripedale esse maius bipedale: sed etiam cu hoc in quadam pportione: sed qz sic non est de angulo recto constituto ex diametro alicuius circuli et ex linea contingente illum circulum pportio: et illius anguli: non sunt ad invicem comparabiles coparatione proprie dicta: vnde l3 ille angulus sit maior isto angulo pportio: nis tamen sibi nullam pportione est maior: quare etc.

Quantum ad 2° sit p^o qd ad hoc qd aliquid sunt ad invicem comparabilia: non oportet ea esse eiusdem speciei specialissime: p. na bo et asinus sunt ad invicem comparabilia in albedine et nigredine: et tamen sunt diversarum specierum. ¶ 2° ad hoc qd sibi aliquas dispones fiat coparatio requiritur illis esse eiusdem speciei specialissime: et hoc inredebatur. Al. in isto 7° cu dicit comparabilia debere esse vniocia: hoc est dispones sibi quas fit coparatio esse eiusdem speciei specialissime: hoc intelligitur de coparatione ppter dicta: p. na pp hoc voce est acutior: vel minus acuta stilo non dicim. Similitur ppter hoc non dicim mel esse dulcius voce: l3 vtriusqz istoz dicitur dulce: dicimus enim voce esse dulce: et sicut mel dicim esse dulce: non tamen dulce dicitur vniocia de voce et melle: vnde finaliter sibi qd exprimitur coparationem aliquorum ad invicem: debet dici vniocia de utroque comparabilium. Et pp b legit 3° qd sibi genus non fit ita ppter coparatio sicut sibi spem specialissime: p. b: qz in genere non est tanta vniocatio sicut in specie specialissime: vni Al. in isto 7° dicitur circa quod la

tere equivocationes: et pp b l3 dicantur vnum corpus esse magis albius alio: non tamen dicim vnum corpus esse magis coloratum alio: principales. Ad p^o 2° 3° et 4°: p. ex his que in positione dicta sunt. ¶ Ad 5° non omnes motus sunt eiusdem speciei pcedo: et qm dicebat cum omnes motus sunt ad invicem comparabiles nego: et qm dicebat quocumque sunt eadem mensura mensurabilia: sunt ad invicem comparabilia: dico qd verum est si sunt eadem mensura mensurabilia mensuratione que est sibi ad eam quatione mensure ad mensuratum. Si autem sunt eadem mensura mensurabilia: et hoc mensuratione que est sibi pportionalis divisione mensure et mensurati. hoc non oportet sic est in proposito. nam tali mensuratione tempus mensurat motum pp hoc: l3 omnium motuum sit talis eadem mensura: non tamen pp hoc oportet qd omnes sint ad invicem comparabiles. ¶ Ad 6° dico qd l3 motus sursum: et motus deorsum sunt diversarum specierum: tamen qz velocitas dicitur de utroque eorum vniocia: bene sunt comparabiles ad invicem coparatione proprie dicta in velocitate. ¶ Ad 7° dico qd qz triangulus et quadratum sunt diversarum specierum in quantum figure: et non tamen in quantum superficies: et ideo non sunt qd sunt figure: sed s3 qd sunt superficies comparantur ad invicem. ¶ Ad ultimum p. ex vno qd dicebat videlicet qd illud in quo fit coparatio sit susceptivum magis et minus: l3 qz humanitas non suscipit nec magis: nec minus: l3 sit eiusdem speciei in sorte et in Platone: non tamen pp b dicimus sortem esse magis bolem: Platone: deficit enim ibi illa pntia. s. susceptio magis et minus illius quod existens eiusdem speciei reperitur in utroque.

Meritur 5°. Utrum res vni speciei sit comparabilis rei alterius speciei in perfectione. v. g. vtrum bo asino sit comparabilis. s. qd bo sit perfectior asino. Et arguit qd non. na coparatio fit sibi magis et minus: sed perfectiones rerum non suscipiunt magis et minus: qd pbat: qz perfectio ipsius rei non est aliud qd ipsa substantia: modo substantia non suscipit magis et minus. ¶ 2° si qd esset vera. s. qd bo esset perfectior asino: sequeret qd perfectio hominis esset divisibilis in duas perfectiones: quarum vna esset equalis perfectioni asini et alia excessus quo perfectio hominis excederet perfectione asini. nis est falsum: et falsitas pntis p. ex eo qd perfectio hominis stat in indivisibili sicut spes numerorum. pntia pbat. ex eo qd omne excedens aliud est divisibile in equali excessu: et alio quo excedit. ¶ 3° si bo esset perfectior asino vel res vni speciei excederet re alteri spei in perfectione: vel qd hoc esset finite: vel infinite: sed nulli istoz potest dici: qd non potest dici qd finite. na tunc sequeret qd asinus posset augeri in sua perfectione qd attingeret perfectione hominis: qd est falsum. na quantumcunqz superficies augetur nunquam fiet corpus ita quantumcunqz augetur asinus: nunquam perfectione hominis attingeret: nec etiam potest dici 2°. s. qd excedat infinite. nam tunc sequeretur qd homo esset perfectionis infinite: qd est inconueniens: consequentia videtur tenere pro tanto: qz asinus est aliam certe perfectionis. illud ergo qd excederet ei perfectione infinite: vni esse perfectiois infinite.

In oppositum arguit sic. na materia et forma sunt diversarum specierum: et tamen forma dicitur esse perfectior materia: sicut patet quinto huius.

Quantum ad p^o sciendum est: qd res esse perfectior non est aliud: qd ipsam rem esse in tali ordine melius. de quibus dicitur iz^o metaphysice qd entia non sunt male disponi: et qz mala est pluralitas principum.

1. 2°. 36.

1. 2°. 36.

quod unus ergo est princeps. ¶ Sciendum est de hoc. Spe-
 nes quod attendatur perfectio alicuius speciei: circa quod sunt
 multe imaginationes: vnde de hoc aliqui imaginantur quod
 latitudo perfectionis entium est sicut vnus circulus: cuius
 centrum est materia prima: et circumferentia est deus: et tunc si-
 cut in circumferentia alicuius circuli possunt fieri infinite
 circumferentie infinitorum circulorum: quorum vnus est maior
 alio: ita inter deum et materiam primam possunt imaginari infi-
 nite species: quarum vna est perfectior alia: et sicut iste circu-
 lus est minor: cuius circumferentia minor distat a centro: ita
 perfectio illius speciei est minor: que minus distat a materia pri-
 ma: ita quod si illa imaginatio tota latitudo perfectionis
 perfectionis entium generabilium et corruptibilium ima-
 ginatur terminari duobus extremis exclusiue: vno quidem
 tanquam gradu summo sicut deo: alio vero sicut non gradu: si-
 cut materia prima. ¶ Alia est imaginatio quod perfectio rei speci-
 fica attenditur penes accessum ad primum vel ad deum. Sed
 breuiter ista imaginatio non valet: nam secundum hoc: tunc omnes
 res circa summas essent eiusdem perfectionis: sed hoc est
 falsum: probatur sequentia: quod cuiuslibet rei perfectio circa
 primum infinite distat a perfectione primi: et cum vnus infini-
 tum non sit maius alio: nec minus sequitur quod distantia per-
 fectionis vnius a perfectione primi non est minor: nec ma-
 ior quam distantia perfectionis alicuius a perfectione primi: si er-
 go perfectio rei attenditur penes distantiam vel propinquitatem
 ad primum sequeretur quod deus non esset perfectior alicui: et
 vltimo ita esset de omnibus alijs rebus circa primum que sunt
 diuersarum specierum. ¶ 2° nam consimiliter secundum illam imagi-
 nationem inter se alicuius qualitatis haberet attendi pe-
 nes propinquitatem vel distantiam a summo gradu: modo
 hoc est falsum. nam posito quod gradus summus calidita-
 tis sit sicut decem: non propter hoc illa caliditas est in du-
 plo inter se: illi caliditati que est in duplo propinquior
 pro hoc: nam caliditas sicut nouem est in duplo propinquior
 illi caliditati summe quam caliditas sicut octo non triplo hoc
 est in duplo inter se. ¶ Alia est imaginatio quod perfectio
 specifica alicuius rei non attenditur penes propinquitatem
 vel distantiam a primo: sed penes recessum eius a non gra-
 du perfectionis: et non est imaginandus talis recessus
 per eandem lineam sed per aliam: et alia: secundum quod est alia
 et alia species: quare hoc de primo.

Quantum ad secundum articulum sciendum quod sicut dice-
 batur in alia questione duplex est comparatio. scilicet propria et impropria: propria est que est secundum aliquam
 certam proportionem. impropria que non est secundum aliquam cer-
 tam proportionem sicut dictus erat de angulo recto et an-
 gulo portionis: quod angulus rectus erat maior angulo por-
 tionis: sed non per aliquam proportionem: nec in duplo nec in
 triplo: et sic vltra. ¶ Sciendum est quod comparatio impropria
 ad hoc subdividitur: nam quedam est vbi excedens excedit
 excessus vltra omnem proportionem sicut est comparatio perfe-
 ctionis vnius ad perfectionem alicuius: vnde homo est perfectior a-
 sino plus quam in duplo: plus quam in triplo et sic vltra. ¶ Alia
 est comparatio impropria: vbi excedens excedit excessus circa
 omnem proportionem: et talis est comparatio anguli recti ad an-
 gulum portionis: vnde angulus rectus est maior angulo por-
 tionis plus: scilicet minus quam in triplo: minus quam in quadruplo
 et sic vltra: pro hoc quod angulus rectus excedit angulum por-
 tionis non nisi in angulo contingente: qui est omnium angu-
 lorum rectilinearum minimus. ¶ Tunc sit prima conclusio
 possibile est quod vna res vnus species excedat vnā rem alte-
 rius speciei in infinitum. id est vltra omnem proportionem. hoc po-
 test declarari de angulo rectilineo et de angulo contingente:
 vnde angulus rectus excedit angulum contingente plus quam
 in duplo: et plus quam in quadruplo: et sic in infinitum: et sic simi-

li modo imaginandum est de perfectione vnius ad perfe-
 ctionem alicuius. ¶ 3° conclusio possibile est quod vna res exce-
 dat aliam circa omnem proportionem seu in infinitum modicum:
 patet de angulo recto et de angulo portionis: qui quidem
 angulus rectus excedit angulum portionis in angulo con-
 tingente. ex his duabus conclusionibus patet quod res vnus
 species est bene comparabilis rei alterius et speciei in per-
 fectione comparatione impropria et vna alteri: vltra omnem
 proportionem et aliam alteri circa omnem proportionem sicut iam
 dicebatur. Sed dices tu. Tu dicis quod homo in infinitum
 est perfectior alicui. sed contra: nam tunc sequeretur quod deus
 esset perfectior in perfectione: neganda est sequentia. vnde bene
 sequatur: homo est perfectior alicui: ergo homo est perfe-
 ctior: non tamen sequitur: quod hoc syncategorematice in-
 finitum: homo est infinite perfectior: ergo est infinite perfe-
 ctus: quod non pro hoc homo dicitur in infinitum perfectior a-
 lino quod perfectio hominis sit infinita: sed ideo est quia per-
 feccio hominis non excedit perfectionem alicuius secundum aliquam
 certam proportionem: sed vltra omnes. ¶ Adhuc pro primo ar-
 gumeto vel excederet finite vel infinite: notandum quod perfe-
 ctio alicuius rei magis perfecte: puta vnius potest diminui
 usque ad non gradum absque hoc quod attingat perfectionem rei
 minus perfecte. scilicet alicuius vel alicuius alterius: et hoc potest
 declarari in similibus. nam imaginabile est quod aliquid corpus
 diminuaturn continue usque ad non quantum absque hoc quod fiat
 punctus: linea vel superficies antequam non quantum: et sicut angu-
 lus portionis potest omnino deperdi absque hoc quod fiat pri-
 mus rectus antequam sit deperditus omnino: vnde in diminutio-
 ne imaginandum est quod perfectio alicuius rei potest diminui
 usque ad non gradum absque hoc quod prius diminuat ad sui
 subduplum: vel ad subquadruplum et sic in infinitum: patet
 hoc de angulo portionis: vnde si imaginamur aliquam li-
 nearum cooperientem diametrum alicuius circuli cauantem
 angulum portionis cum medietate circumferentie et ima-
 ginemur istam lineam moueri versus lineam contingentem
 illum circulum: donec illa lineam contingentem cooperiat
 cum primo illa cooperiat angulus portionis: primo est
 omnino deperditus et tamen nunquam deperdebat subduplum
 nec subquadruplum: et sic vltra propter hoc quod ista lineam sic
 mota continue relinquat post se angulum rectilineum cau-
 satum ex ipsa et diametro: modo angulus rectilineus: nec
 est quadruplus nec subduplus: et sic vltra ad angulum por-
 tionis: vnde non sunt comparabiles adinuicem secundum aliquam
 proportionem. Iuxta istud dico quod aliquid in infinitum est di-
 uisibile: et tamen impossibile est quod diuidatur in duas medie-
 tates: patet de angulo portionis: qui per rectam lineam in-
 infinitum est diuisibilis: et tamen non in duas medie-
 tates propter hoc quod illa lineam recta diuidens istum angulum
 portans causat ex vna parte eam diametro angulum recti-
 lineum: et ex alia parte cum circumferentia angulum ex vna
 recta et alia curua: qui nullo modo sunt equales: quod ta-
 men oportet: si essent due medietates eiusdem ratio-
 nis: et ex alio quia medietas alicuius totius est subdupla
 ad illud totum: sed nullus angulus rectilineus est sub-
 duplus ad angulum portionis.

Ad rationes principales. Ad primam dico quod bene
 probatur quod substantie non sunt adinuicem
 comparabiles secundum nota absolutam: sed bene secundum nota con-
 notatiua: sicut hoc nomen perfectio: ita quod homo non sit
 magis substantia quam asinus: tamen homo est perfectior
 substantia quam asinus: ecce hoc nomen perfectio: quod est no-
 men connotatiuum. ¶ Ad secundam negatur consequentia: homo
 valeret si homo excederet alicuius in perfectione
 in aliqua certa proportione. ¶ Ad tertiam: vel hoc esset si
 nite vel infinite: de hoc dictum fuit in positione.

Alb. de fat.

71

Cubitat autem aliquis: vtrum est motus ois omni cōparatiuus aut nō rē. 26. VI.

Veritur sexto: vtrū quilibet motus cuilibet motui sit cōparabilis. Et arguitur pmo qd sic nā ois motus est aliquo modo velocitatis: ergo quilibet motus est alteri cōparabilis in velocitate. psequētia videtur tenere: ex eo qd velocitas reperitur hic et ibi: tunc videtur qd tales motus sunt adinuicē cōparabiles: assumptū patet ex eo qd nullus motus est infinite tardus. ¶ Secundo quilibet motus sequitur proportionē potētie mouentis ad resistētiā: cū ergo quilibet proportio cuilibet proportioni sit cōparabilis: sic vtrū talis est proportio motui qualis est proportio quā illi motus sequitur. ¶ 3. nā tertio celu dicitur generā tātū dat de loco quātū de forma: ergo videtur qd ita velociter mouetur localiter: sicut alterat in dādo formā mediāte qua fit ille motus localis: ergo videtur qd ille motus localis sit cōparabilis motui alteratiōis. ¶ 4. nā sit aliqd ferrum ignitū quod moueat super aliqd cōbustibile sicut sup ligno: tūc ita velociter sicut mouet illud ferrū localiter illud cōbustibile cōburitur et alteratur: ex quo videtur qd motus localis et talis alteratio puta calefactio: et cōbustio sunt adinuicē cōparabiles. ¶ 5. oēs motus sunt eadē mēsurā adinuicē mēsurabiles: ergo oēs motus sunt adinuicē cōparabiles: assumptū patet qd oēs sunt mēsurabiles tēpore. et cōsequētia probatur. nam que sunt eadem mēsurā mēsurabilia sunt equalia vel inequalia: et per psequētia cōparabilia: sic ergo videtur esse pbatū de motibus diuersorū generū qd sint adinuicē cōparabiles. Deinde probat de motibus eiusdē generis qd sint adinuicē cōparabiles sicut de motu circulari et de motu recto: probatur. illi motus sunt adinuicē comparabiles: quoniam trāsitus attenditur penes eorū velocitates: que sunt adinuicē cōparabiles: sicut est de motu circulari et de motu recto: p b: qd motu recto pertrāsit chorda: motu aut circulari arcus: modo arcus et chorda sunt adinuicē cōparabiles: ois enī arcus est lōgior sua chorda. ¶ Secūdo. nā motus sursum et motus deorsum sunt eiusdē generis lz sint diuersarū spērū: et sunt adinuicē cōparabiles: patet hoc qd si aliqd graue in hora descēderet de cētro orbis lune ad cētrū terre et vnū aliud ascēderet de cētro terre ad cōcauum orbis lune diceremus qd talis ascēsus esset eque velox cū tali descēsu: qre rē.

t. 2. zi.
t. 2. ii.

In oppositū est Aristoteles qui vult non oēm motū cuilibet motui esse comparabilem. ¶ In ista questioe pmo presupponēda est definitio velocitatis in isto sexto data. s. qd velocius est qd in eqli vel minori tēpore plus ptrāsit de spatio. ¶ Alterius est sciendū: qd Cōmentator dicit ibi: ista definitio velocitatis nō dicit vniuoce sed equiuoce de omnibus de quibus dicit: vnde nō ois velocitas cuilibet velocitati est eiusdē rōnis. ¶ Tertio sciendū est qd motus possunt cōparari adinuicē dupliciter. s. proprie qd vnus est eque velox cū alio: vel velocior fm aliquā proportionem. Improprie dupliciter vel correspondēter vel proportionaliter: tunc per ordinē discernendi sunt rē.

Quantū ad primum modū sit pma cōclusio: oēs motus sunt comparabiles adinuicē penes que attenditur eorū velocitas tāquā penes effectus: probat: qd postquā velocitates attenduntur penes illa sequitur eandē esse proportionē hic et ibi. ¶ Ex ista cōclusione sequitur secūda cōclusio qd oēs motus sunt adinuicē

comparabiles: quorū velocitates attenduntur penes lineā seu spatiū lineale: probat ex eo qd ois lineā lineā est cōparabilis: probatur: qd si nō hoc maxime videtur de lineā recta et de lineā curua: sed qd hoc nō: probat de arcu et chorda que bnt se sic lineā recta et lineā curua: et sunt adinuicē cōparabiles ex eo qd arcus est lōgior chorda: patet hoc et ex alio: nā si vna rota volueretur super aliquā superficie plana qn fecisset vnā reuolutionē describeret vnā lineā rectā omnino equalem circū ferētē: istius rote quare lineā recta et lineā curua sunt cōparabiles: patet hoc et alio: nā sicut dicit geometre circūferentia alicuius circuli bz se in proportione tripla sequitur altera ad diametrum illius circuli: sed hoc nō esset nisi lineā recta et curua essent adinuicē cōparabiles: patet b. ex alio: qd aliter nō potest demonstrari aliquā superficie quadratā esse equalē alicui superficie circulari. cuius oppositum facit Archimedes qui credidit hoc demonstrasse. ¶ Ex ista pte sequitur qd motus rectus et motus circularis sunt adinuicē cōparabiles: patet hoc ex eo qd velocitas illoz motui attenditur penes lineā. s. vnus penes lineā rectā: et alterius penes lineā curuā. ¶ Tertia cōclusio: illi motus nō sunt adinuicē cōparabiles: quorū velocitates vnus attenditur penes angulū: velocitas autem alterius attenditur penes lineā: probatur ex eo qd angulus et lineā nō sunt adinuicē cōparabilia. ¶ Ex ista pte sequitur qd circuitio nō est cōparabilis motui circulari: vel motui recto: patet ex eo qd prius dictū est in sexto. s. qd velocitas circuitiois attenditur penes angulū: tantū vel tantū in tāto: vel in tāto tēpore descriptū. velocitas autem motus circularis et motus rectus attenditur penes lineā. ¶ Tunc de motu alterationis sit pma cōclusio: oēs sunt adinuicē cōparabiles: que sunt in eadē quietate: probatur: velocitas attendit penes spatiū per trāsitum: seu penes distātiā localem: seu formalem: cum ergo sit eadē distātia ab vno termino ad aliud et eorū: sicut est eadē via ab arbenis ad tbebas et econuerso: sequitur qd alteratio que est ab vno pteriorū in aliud: s. a caliditate in frigiditate est cōparabilis alterationi que est de frigiditate in caliditate. Et pfirmatur. nā si motus sursum et motus deorsum qui sunt inter eorūdem terminos lz modo opposito sunt adinuicē cōparabiles: ita similiter est de alteratione. s. qd iste alterationes sunt adinuicem cōparabiles: que sunt inter eadem extrema cōtraria lz modo opposito. ¶ Secūda cōclusio: oēs alie alterationes nō sunt adinuicē cōparabiles: patet hoc: qd penes que mēsurantur eorū velocitates nō sunt adinuicem cōparabilia. vnde calefactio nō est comparabilis albedini nec nigredini: nec nigrefactio ē cōparabilis frigiditati. ¶ Deinde de augmentatiōe sit ista prima cōclusio: qd quilibet augmentatiō cuilibet augmentatiōi est cōparabilis: et hoc intelligitur de augmentatiōe que est fm corpus: et augmentatiō fm lineam augmentatiōi fm lineam: et augmentatiō fm superficiem augmentatiōi fm superficiem: verū tamen augmentatiō fm corpus non est comparabilis augmentatiōi fm lineam ex eo qd corpus et lineā non sunt adinuicem cōparabilia: nec corpus et superficies: nec lineā et superficies: sed qd augmentatiō fm corpus sit cōparabilis augmentatiōi fm corpus: hoc patet ex eo qd in talibus illa sunt adinuicē comparabilia: penes que attendit velocitates taliū augmentatiōnū: b dictū sit de cōparatiōe proprie dicta: quare sufficit: et hoc de pmo articulo.

Quantū ad secundū modū comparationis quod aliqui motus comparatur adinuicēz correspondenter ista sit cōclusio: qd motus adinuicē diuersorum

fortum generū tali comparatione sunt adinūcem cōpa-
rabiles: probatur. naz aliqua est intensio que est signifi-
cabilis per aliquā lineam ⁊ non maiores nec minores. em.
ergo talis potest dici equalis correspondenter illi linee
per quā est significabilis: ⁊ per sequens motus altera-
tionis quo acquiritur talis intensio in hora esset equalis: ⁊
correspondēs motui locali quo petransfretur talis linea
in eadē hora. assumptū probatur. nā sit vna linea super
quā describatur semicirculus: ⁊ quilibet punctus in il-
la linea signatus sit ita albus in comparatione ad alte-
rum: sicut se habet linea protracta ab isto pūcto ad cir-
cūferentiā: tunc ista difformitas albedinis est p̄similis
semicirculo: cuius linea illa causat semidiametrum per
quam significabilis est intensio albedinis pūcti medij
in linea: circa quam descriptus est semicirculus.

Quātum ad tertium modū sit ista conclusio: oēs
motus sunt adinūcem cōparabiles pro-
portionabiliter: ⁊ hoc nō est aliud dicere nisi q̄ in qua
proportionē vnus motus localis est velocior alio: q̄ in
simili p̄portionē cōtingit rep̄ire vnū motū alteratiōis
eē velociorē alio: ⁊ ita de alijs motibus p̄ clara est.

Ad rationes principales dicendum est q̄ bene
probant q̄ omnes motus sunt ad
inūcem cōparabiles proportionabiliter vel correspon-
denter: non tñ probant q̄ oēs motus sunt adinūcem com-
parabiles comparatione proprie dicta.

Tex. cōmentī. XXXV.

Quoniam autem mouens mouet semp̄ ali-
quid ⁊ in aliquo ⁊c. **Questio. VII.**

Meritur nunc septimo: vtrū propo-
tio velocitatus in motibus
sequatur proportionem proportionum po-
tentialium mouētium ad suas resistentias.
Et arguitur primo q̄ non: proportio veloci-
tatum sequitur proportionem potētiarum motuarū in-
ter se: ergo non proportio ē proportionum potētiarum
mouētium ad suas resistentias: antecedēs patet p̄ Ari-
stotelem quarto huius: vbi dicit q̄ proportio veloci-
tatum in descendendo est sicut proportio gravitātū. ¶ 2°
proportio velocitātū sequitur proportiones resistentie:
ergo non proportio ē proportionum potentialium mo-
uentium ad suas resistentias. cōsequētia tenet sicut p̄e-
cedens: antecedens patet per Ar. quarto huius: vbi di-
cit q̄ p̄portionaliter augetur velocitas sicut diminiuit
resistentia: modo hoc nō esset nisi proportionem resiste-
ntiarum sequeretur proportio velocitātū: quare ⁊c.

In oppositū vult Aristoteles ⁊ eius Cōmenta-
tor in isto septimo. ¶ In ista que
stione primo videndum est de diuisione proportionis
in suas species. ¶ Secundo vidēdum est de questio.

Quantum ad primum sciēdum est q̄ proportio
primō diuiditur in proportionem ra-
tionales ⁊ irracionales: proportio rationalis dicitur que
immediate denominatur ab aliquo numero sicut dupla
vel tripla. Irrationalis autē que nō nominatur imedia-
te aliquo numero: sed imedia-
te denominat̄ ab aliqua
proportionē sicut proportio que vocatur medietas du-
ple proportionis: qualis est proportio diametri alicuius
q̄drati ad costam eiusdē ⁊c. ¶ Et differūt proportio ra-
tionalis ⁊ irracionales. naz proportio rationalis reper-
tur taz in numeris q̄ in magnitudinibus. proportio au-
tem irracionales non est in numeris: sed solū in magni-
tudinibus reperitur: propter quod proportio rationalis ē
de consideratione tam Arithmetice q̄ geometrie. pro-

portio autem irracionales solū est de consideratione geo-
metrie. Proportio autem rationalis sic diuiditur. Alia
est multiplex. alia superparticularis. alia superparties.
alia multiplex superparticularis. alia multiplex superparties.
Ita q̄ proportionis rationalis ḡnq̄ sunt species: quarū
prime tres sunt simpliciter: alie due cōposite. ¶ Propo-
tio multiplex dicit̄ q̄ maius cōtinet minus pluries sy-
cise: ita q̄ nil superfluit: si maius cōtinet minus precise
bis vocatur p̄portio dupla: qualis est proportio duorum
ad vnū vel sex ad tria. si autē precise ter vocatur p̄por-
tio tripla sicut tria ad vnū vel sex ad duo. Si autē preci-
se quater vocatur p̄portio quadrupla: ⁊ sic in infinitū:
⁊ sic patet qualiter p̄portionis multiplicis infinite sunt
species. ¶ Proportio autē superparticularis dicitur q̄
maius cōtinet minus non pluries sed semel: ⁊ cū hoc
aliquā partem aliquotā numeri minoris. verbi gratia:
sicut est p̄portio trium ad vnū: tria enim cōtinet duo
semel: ⁊ cū hoc vnitatem que est pars aliquota duorum.
⁊ istius etiā proportionis infinite sunt species: nā si ma-
ius cōtinet minus semel ⁊ cum hoc partē aliquotā mi-
noris que est altera pars numeri minoris: puta medie-
tas vocatur proportio sexquialtera: qualis est p̄portio
trium ad duo ⁊ sex ad quatuor ⁊ noues ad sex. ⁊ dicitur
sexquialtera a sex quod est totū ⁊ altera quod est conti-
nens totū. ⁊ alteram eius partem: scilz medietatem. Si
autem maius cōtinet minus semel: ⁊ cum hoc tertiam
eius partē vocatur sexquitercia: sicut est proportio qua-
tuor ad tria ⁊ p̄portio octo ad sex. ⁊ sexdecis ad duode-
cim ⁊ sic vltra. Si vō maius cōtinet minus semel: ⁊ cū
hoc quartā eius partē vocatur sexquiquarta qualis est
proportio quinq̄ ad quatuor ⁊ decē ad octo: ⁊ sic in infi-
nitū proportionaliter multiplicetur species p̄portionis
superparticularis. ¶ Sed pro ista specie: ⁊ sequēte scilz
dum est quid sit pars aliquota ⁊ nō aliquota. Vbi pars
aliquota dicitur que aliquotiens sumpta potest redde-
re totū precise nihil plus nec minus: ⁊ sic vnitas se ha-
bet respectu cuiuslibet numeri: si enī vnitas sumatur
bis precise dualitatem constituūt: si ter trinitatem: ⁊ sic
vltra. similiter sic se habet dualitas respectu quatuor: ⁊
respectu sex ⁊c. ¶ Pars nō aliquota est que aliquoties
sumpta non reddit suū totū precise: sed aliquid plus
vel minus: ⁊ sic se habent duo respectu quinq̄: si enī
duo sumantur bis reddunt minus q̄ quinq̄. Si vō ter
reddūt maius: ⁊ propter hoc duo dicitur pars non ali-
quota respectu quinq̄. ¶ Tertia species proportionis
rationalis que vocatur proportio superparties: ⁊ dicitur
superparties quādo maius cōtinet minus semel ⁊ non
pluries: ⁊ cum hoc partem nō aliquotā minoris qualis
est p̄portio ḡnq̄ ad tria: ⁊ similiter p̄portio septem ad
ḡnq̄. Deinde si ista pars nō aliquota est cōposita ex dua-
bus partibus aliquotis minoris: tūc talis proportio vo-
catur superbi-parties. Si vō est cōposita ex tribus ali-
quotis minoris vocatur supertriparties: si vō ex quatuor
vocatur superquadri-parties: ⁊ sic in infinitū. ¶ Uteri^o
est notādū pro habendo p̄fectas denominationē: quali-
ter se habent iste partes aliquote respectu minoris: an
sunt tertie an quarte an ḡnte. si tertie vocant̄ superbi-
parties. Si vō sunt quarte vocat̄ superparties quar-
tas ⁊c. Unde si maius cōtinet minus semel: ⁊ cum hoc
partē nō aliquotam minoris que quidē pars non ali-
quota est cōposita ex duabus partibus aliquotis mi-
noris: quarū quilibet est tertia pars minoris: vocatur
proportio superbi-parties tertias: qualis est p̄portio ḡn-
q̄ ad tria: quinq̄ enī cōtinet tria semel. ⁊ cū hoc duo
que est pars nō aliquota trium nihilominus illa dualis
Alb. de sex. n z

l. 2^a. 74
l. 2^a. 70.

ess cōposita est ex duabus vnitatebus minoris numeri: quarū quelibet est tertia pars triū. Si vō maioris continet minus semel: et cum hoc partem nō aliquotā que est cōposita ex duabus partibus aliquotis minoris numeri: quarū quelibet est gnta pars minoris vocat pportio superbipartēs quintas: vt septē ad quicq. Si vō maioris continet minus semel: et cū hoc partem nō aliquotā minoris continēt in se quatuor aliquotas minoris: quarū quelibet est gnta minoris vocat supquadripartiens gntas: qualis est pportio nouē ad gncq vel suppartiens. 4. gntas: et sic in infinitū. vterius multiplicari possunt spēs pportionis rōnalis simplicis. ¶ Quarta spēs vocatur multiplex supparticularis: et est qñ maioris continet minus pluries: et cum hoc aliquā eius partē aliquotā numeri minoris sicut est pportio septē ad tria: septē enī continet tria bis: et cū hoc vnitatē: que est pars aliquota triū. Et si maioris continet minus bis: et non pluries: et cū hoc partē alterā numeri minoris vocatur pportio dupla sexgaltera: qualis est pportio gncq ad duo: gncq enī continet duo bis: et cū hoc vnitatē que est altera pars duoz. Si vō maioris continet minus bis: et cū tertiā partē eius vocatur pportio dupla sexquitercia: sicut est pportio septē ad tria: et sic vterius pportionaliter in infinitū multiplicari possunt spēs huius pportionis. ¶ Quinta species pportionis que vocatur multiplex suppartiens dicitur qñ maioris continet minus pluries: et cū hoc continet partē non aliquotā minoris: qualis est pportio octo ad tria: octo enim continet tria bis: et cum hoc duo: modo duo nō est pars aliquota triū: et si maioris continet minus bis: et cū hoc partē nō aliquotā continentem in se duas aliquotas numeri minoris: quarū quilibet tertia minoris vocat pportio dupla supbipartiens tertias: sicut est pportio octo ad tria: et sic pportio naturaliter vteri in infinitū pnt multiplicari spēs gntę pportionis: hec oīa in tractatu pportionum patebūt.

Quantū ad scōm sit prima cōclusio pportio velocitatum: nō est sicut pportio potētiarum mouētū inter se: probatur. pro quo supponat q a pportione minoris inequalitatis: et sicut a pportione equilitatis nō provenit motus siue actio. Pportio minoris inequalitatis dicitur qñ cōparatur minus ad maius: pportio equilitatis est quādo cōparatur equile. Exemplum pmi sicut pportio duoz ad tria. Exemplum. secundi pportio duozum ad duo: hoc supposito probatur conclusio: qñ si pportio velocitatum est sicut pportio potētiarū mouētū inter se: sequitur q datis duobus potētibus: puta. a. b. quarū vna eēt dupla ad aliā mouerēt duo mobilia equilia: sic q potētia dupla moueret suū mobile in duplo velocius: et q potētia subdupla suū mobile in duplo tardius: sequēs est falsus: sequētis t3: si oppositum hñus eēt verū: falsitas sequētis pbatur. nā sic sequeretur q a pportione minoris inequalitatis fieret actio: qd est contra secundam suppositionē: et probat cōsequētia: nā signetur potētia dupla sicut sex: et potētia subdupla sicut tria: et duo mobilia vtrubiq sicut quatuor: tūc tria mouerēt quatuor in duplo tardius q sex: tūc tria mouerēt quatuor: s3 pportio triū ad quatuor est pportio minoris inequalitatis. g. ¶ Scda conclusio pportio velocitatum nō est sicut pportio resistētiarū: pbatur. nā sic sequeretur q aliq potētia data que moueret aliq mobile sibi resistēs aliq velocitate: q illa potētia moueret mobile duplū subdupla velocitate: s3 h est falsum: pñ tenet postq pportio velocitatum est sicut pportio resistētiarū: et falsitas p3: nam signata aliqua potētia sicut sex et resistētia sicut quatuor: tūc si illa potētia moueret du-

plam resistētia subdupla velocitate: sequeretur q sex mouerēt octo: postq octo est duplū ad quatuor velocitate in duplo minor: q moueat quatuor: sic iterū a pportione minoris inequalitatis pueniret actio: qd est suppositionem. ¶ 3. conclusio. pportio velocitatum nō est sicut pportio excessiū. nā sic sequeretur q illa regula nō eēt vera: que tñ est vera et est Aristotelis. Si aliquis motor mouet aliq mobile. v.g. quatuor duo medietas motoris mouebit medietatē mobilis equali velocitate duo vni: probatur pñ: q maior est excessus quatuor sup duo q duoz sup vni. Excessus enim quatuor sup duo est duo. Excessus aut duozum sup vnum est vnitatis: modo si pportio velocitatis eēt sicut pportio excessiū: tūc vbi eēt maior excessus: ibi eēt maior velocitas: et sic quatuor velocius mouerēt duo q duoz vni: qd est regulā. ¶ Scda. nam videmus q si viginti boies trahit vnam nauē aliqua velocitate: q si vnus adueniat modicū velocitas intēditur: in cōparatione ad velocitatē priorē. Si vō vnus bō trahit nauē: et vnus sibi adueniat: velocitas plus intēditur in cōparatione ad velocitatē potē: modo hoc nō eēt taliter et ibi: si pportio velocitatum eēt sicut pportio excessiū. ¶ Quarta conclusio. pportio velocitatum in motibus est sicut pportio pportionū potētiarū mouētū ad suas resistēcias: ita q ex equalib9 pportionibus potētiarū mouētū ad suas resistēcias puenit equilis pportio velocitatis: et ex inequalib9 inequalis: ita q ad duplā: dupla velocitas: et ad subduplā subdupla velocitas: ita q si pportio. a. potētē ad. b. resistētia eēt quadrupla. et pportio. c. potētē ad. d. resistētia eēt dupla: cū ergo pportio quadrupla sit dupla duplę. a. potētē moueret. b. resistētia in duplo velocius q. c. d. pbatur q a sufficiēti diuisione. nā pportio velocitatum in motibus: vel est sicut pportio potētiarū mouētū inter se: et hoc nō per primā cōclusionē vel sicut pportio resistētiarū inter se: et hoc nō per scdam: vel sicut pportio excessiū: et hoc nō per tertiā: vel sicut pportio pportionū potētiarū. et sic habet intētū plurib9 modis: nō videtur posse imaginari penes qd pportio velocitatum i motibus debeat attēdi tanq penes cām. ¶ Contra illā vltimam hñem dubitat. nā si eēt vera sequeretur q si for. proceret aliq lapidē ad aliquā distantia sup quam habet aliquā pportionē maioris inequalitatis q lapidē super quē haberet pportionem in duplo maiorē: deberet proycere in duplo remotius: et lapidē sup quē haberet pportionē in quadruplo maiorē deberet proycere in quadruplo remotius: et sic vltra in infinitū: sicut p3 ad experientias. hoc est falsus: pñ tenet si q est vera: vt videt. ¶ Respōdetur negādo cōsequētia: q in p iectione tali nō solum lapis resistit: sed et aer: et ideo h3 for. bene habeat talē vel talem pportionem super lapidē minorē vel maiorē: non tñ super totā resistētia. modo velocitas nō sequitur pportionē potē mouētis solū sup partē: sed sup resistētia totalē. ¶ 2. dubitat. nā sit aliq calidū sicut sex: et aliq frigidū sicut quatuor: tūc illud calidū h3 eandē pportionē sup illud frigidū qñ est remotū: sicut qñ est ppinguū. et tñ qñ est ppinguū velocius agit in ipso: g videt q q sit falsa. ¶ Rñdet q rō bñ probat q velocitas nō sequitur pportionē potētē ad resistētia absolute: et hoc bñ pcedit: sed hoc cum aliqbus attrinētibus: puta tali: vel tali applicatione agētis ad passus. mō h3 calidū sicut octo habeat eandē pportionē ad frigidū cū est remotū: sicut cū est ppinguū: nō tñ est ei equaliter applicatū: et pp hoc velocitas non est equilis: q ad pportionē op3 attēdi applicationem. ¶ 2. dubitat. nā si aliq agēs in agēdo repatit: g passum aliq velocitate

velocitate reagit in ipsius agens: et cum non habeat nisi proportionem minoris inequalitatis: sequitur quod velocitas qua agit sequitur proportionem minoris inequalitatis: et cum una alia et eodem modo velocitas possit peruenire a proportione maioris inequalitatis nulla sit proportio: sequitur quod non est si milis proportio velocitatum sicut proportio potentiarum mouentium ad suas resistentias. ¶ Respondeo quod velocitas que passum agit in agens non sequitur proportionem passi ad agens: sed sequitur proportionem posse reagere ipsius passi: ad posse resistere ipsius agentis. sicut dicitur est diffusius super libro de generatione. modo proportio posse agere ipsi passi ad posse resistere ipsius agentis: potest esse proportio maioris inequalitatis: et proportio passi ad agens sit minoris inequalitatis: verbi gratia: passio quod ignis agit in aqua: cum tunc ignis quam aqua sit magne actiuitatis et modice resistetie: possibile est quod vtriusque actiuitas sit maior quam sit alterius resistentia: et sic vtriusque ipsorum potest agere in reliquo a proportione maioris inequalitatis. ¶ 4.º dubitatur. nam sit aliquod graue quod descendat in aliquo medio i vniuerso mixtione clarum est quod hoc non obstante quod medius est vniuerso forme illud graue continue velocius et velocius mouetur: et tamen continue manet eadem proportio potentie mouentis ad resistentiam: ergo videtur quod conclusio sit falsa. ¶ Respondeo quod in descensu talis grauis in tali medio vniuerso non manet continue eadem proportio potentie mouentis ad suam resistentiam: quia in descensu talis grauis: illi graui accipitur quedam grauitas accidentalis: seu ipetis: qui vna cum grauitate preexistente mouet velocius et velocius.

Ad rationes dico negando istas auctoritates. quia alibi sunt auctoritates ad oppositum: et potest dici quod hoc est ex vitio translatoris quod tales auctoritates sunt posite quarto huius.

Ter. coment. XXXV.

Quoniam autem mouens mouet semper aliquid etc.

Questio. VIII.

Meritur vtrimo: vtrum regale quam ponit Ar. de comparatione mobilium et mouentium i septimo sint vere. Et arguit quod sic aucte Ar. et Comē. in loco pre allegato. auctoritas ē Ar. et Comē. ergo.

In oppositum arguitur: nam velocitas motus sequitur proportionem potentie mouentis ad suam resistentiam. modo cum isto veritas aliquarum istarum regularum stare non potest: patet hoc. nam si aliqua potentia habet aliquam proportionem ad aliquod mobile: non oportet quod dupla potentia habeat in duplo maiorem proportionem ad illud mobile. et per prius non oportet quod si aliqua potentia mouet aliquod mobile: quod dupla potentia moueat idem mobile in duplo velocius: si enim quatuor mouent vnum non oportet quod octo moueant vnum in duplo velocius: propter hoc quod proportio octo ad vnum non est dupla ad proportionem quatuor ad vnum: nam proportio octo ad vnum est octupla: modo octupla non est dupla quadruple. qualis est proportio quatuor ad vnum: et proportio octo ad vnum est sexdecim ad vnum: si est dupla quadruple: propter hoc quod componitur ex duabus quadruplis: nam quod ex duabus suis medietatibus componitur enim ex proportione sexdecim ad quatuor que est quadrupla. et ex proportione quatuor ad vnum que similiter est quadrupla. ¶ In ista questione primo notande sunt aliquae suppositiones. ¶ 1.º ponende sunt aliquae rationes. ¶ 2.º ponende sunt aliquae regulae de comparatione mouentium et mobilium.

Quantum ad primum sit ista prima suppositio: quod velocitas motus sequitur proportionem potentie mouentis ad suam resistentiam: ita quod proportio velocitatum est sicut proportio potentiarum mouentium ad suas resistentias: ista suppositio per quoniam procederet. ¶ Secunda suppositio est datis duobus extremis: quod vnius ad alterum est aliqua proportio aliquo vel aliquibus interpositis: cuius vel quorum ad vtriusque extremorum est aliqua proportio: erit proportio primum ad vicinum composita ex proportione primum ad secundum: et secundum ad tertium: et si plura intermedia sunt posita: et ex proportione tertium ad quartum. v.g. proportio tertium ad vnum est composita ex proportione tertium ad duo: et ex proportione duo ad vnum: ita quod proportio tripla est composita ex vna sexquialtera: et ex vna dupla: si sit proportio quatuor ad vnum est composita ex proportione quatuor ad tria: et ex proportione tria ad duo: et duo ad vnum: ita quod proportio quadrupla est composita ex vna sexquialtera et vna sexquialtera et vna dupla: quod tres proportiones valent duas duplas scilicet: ex eo quod vna sexquialtera et vna sexquialtera valent vna dupla: ista suppositio per ex gnto Euclidis. ¶ 3.º suppositio est proportio composita ex proportione maiori et minori ad proportionem maiorem est magis quam dupla: et ad proportionem maiorem est minor quam dupla: per hoc rationem. nam totum compositum ex duabus partibus ex vna minori et alia maiori: ad partem maiorem est plus quam duplum: ad partem vero maiorem minus quam duplum sit per de ligno tripedalibus quod ad pedalem partem eius maiorem est plus quam duplum: et ad bipedale partem eius est minus quam duplum. ¶ Patet secundum ex exemplo: nam proportio octo ad vnum componitur ex proportione quatuor ad vnum: et ex proportione octo ad quatuor: ergo proportio quatuor ad vnum est maior quam proportio octo ad quatuor: proportio quadrupla est maior quam dupla: sequitur quod proportio octo ad vnum est minor quam dupla ad proportionem quatuor ad vnum: et est maior quam dupla ad proportionem octo ad quatuor: ista suppositio per gnto Euclidis.

Quantum ad secundum sit prima conclusio: si a. mouet. b. non oportet quod a. moueat medietatem. b. in duplo velocius precise: per hoc nota sit. a. sicut octo: et suum mobile sic ut duo: et medietas illius mobilis sit vnum: et sit medietas mobilis. c. dico quod a. non mouet. c. in duplo velocius quam moueat. b. si minus quam in duplo: quod probatur: quia proportio a. ad. c. non est dupla ad proportionem a. ad. b. ergo velocitas qua a. mouet. c. non est dupla ad velocitatem qua a. mouet. b. nota tenet per primam suppositionem: ass. probatur: nam proportio a. ad. c. componitur ex proportione a. ad. b. et ex proportione b. ad. c. per secundam suppositionem: et proportio a. ad. b. est maior quam proportio b. ad. c. quia quadrupla proportio sed. b. ad. c. est dupla. ergo etc. per tertiam suppositionem: nem. proportio a. ad. c. est minor quam dupla ad proportionem a. ad. b. quod erat probandum. ¶ Secunda conclusio est quod bene aliqua aliqua potentia mouet aliquod mobile eadem potentia mouet medietatem illius mobilis in duplo velocius precise: et hoc tenet quia potentia b. se ad suum mobile in proportione dupla. v.g. si quatuor moueret duo: dico quod quatuor moueret medietatem duorum. f. vnum precise in duplo velocius quam mouebat duo: probatur: quia proportio quatuor ad vnum precise est dupla ad proportionem quatuor ad duo. ergo velocitas erit precise dupla: nota tenet per primam suppositionem: et ante per nam proportio quatuor ad vnum componitur ex proportione quatuor ad duo: et duo ad vnum per secundam suppositionem: que quidem proportiones sunt inter se equales: quod quilibet eorum est dupla. ergo proportio: puta quatuor ad vnum est precise dupla ad quilibet illarum: nota tenet per illam conclusionem animi conceptionem: si aliquod totum componitur ex aliquibus partibus equalibus: tunc illud totum ad quilibet illarum partium est precise duplum: et forte ad istum intellectum Ar. potest sua regula. scilicet quod si aliqua potentia mouet aliquod mobile

leque qdē pō se bz ad illud mobile in pportione duplas
eadē pō mouebit medietatē illius mobilis in duplo ve
locius. ¶ 3° cōclusio q̄ aliqui potētia mouēte aliq̄ mo
bile non hñte se in dupla pportione ad illud mobile ea
dem pō mouebit medietatē illius plus q̄ in duplo velo
cius. v. g. posito q̄ a. pō sit sicut tria: r. b. mobile sic duo.
dico q̄ a. mouet medietatē. b. scz. c. plus q̄ i duplo velo
cius q̄ mouebat. b. pbat: qz pportio. a. ad. c. est plus q̄
dupla ad pportionē. a. ad. b. ergo velocitas qua. a. mou
et. c. est plus q̄ dupla ad velocitatem qua. a. mouet. b.
pñtia tenet per primā suppositionē. Antecedens proba
tur. nā pportio. a. ad. c. cōponitur ex pportione. a. ad. b. r.
b. ad. c. per scōdam suppositionē: s; pportio. b. ad. c. q̄ est
dupla: est maior q̄ sit pportio. a. ad. b. que est sexgulte
m: ergo per tertiā suppositionē pportio. a. ad. c. est plus
q̄ dupla ad pportionē. a. ad. b. qd̄ erat probādū. ¶ Iste
tres pñes sunt posite circa primā regulā. Az. q̄ si aliq̄ pō mo
uet aliq̄ mobile: dupla pō mouebit idē mobile in du
plo velocius. ¶ Circa quā sit pma cōclusio: q̄ non op̄
si. a. mouet. b. q̄ duplū ad. a. moueat. b. in duplo veloci
us. v. g. sit. a. sicut quatuor r. b. sicut vñū r sit dupluz ad. a. r.
c. sicut octo: dico q̄. c. nō mouet. b. in duplo velocius q̄
a. mouet. b. sed minus. pbatur qz pportio. c. ad. b. non
est dupla ad pportionem. a. ad. b. ergo nec velocitas ad
velocitatē: pñtia tenet per primā suppositionē: anis pro
batur. nā pportio. c. ad. b. cōponit ex pportione. c. ad.
a. r. a. ad. b. per secundā suppositionē. S; pportio. a. ad.
b. que est quadrupla: est maior q̄ pportio. c. ad. a. que
est dupla. ergo p tertiā suppositionē: pportio. c. ad. b.
nō est dupla: s; minor ad pportionē. a. ad. b. qd̄ erat p
bandū. ¶ 2° cōclusio est q̄ aliqui aliqua pō mouente ali
q̄ mobile dupla pō mouebit illud mobile plus q̄ i du
plo velocius: pbatur. nā s; sit. a. pō sicut tria: r. b. mobile
sicut duo r duplū ad. a. sicut sex: r sit. c. dico q̄. c. mouet
b. plus q̄ in duplo velocius q̄ a. mouet. b. pbat: qz pro
portio. c. ad. b. est plus q̄ dupla ad pportionē. a. ad. b. er
go velocitas est plus q̄ dupla ad velocitatē: pñtia tenet
per primā suppositionē: anis probat: qz pportio. c. ad. b.
cōponitur ex pportione. c. ad. a. r. a. ad. b. que est sexg
altera: r est minor pportio q̄. c. ad. a. que est dupla p ter
tiā suppositionē: ergo pportio. c. ad. b. est plus q̄ dupla
ad pportionē. a. ad. b. qd̄ erat probādū. ¶ 3° q̄ aliqui
aliq̄ pō mouente aliq̄ mobile dupla pō mouebit idē
mobile pñte i duplo velocius r b est vep: qñ illa pō se
bz in dupla pportione ad illud mobile: r ita forte itelle
xit Az. pbat. nā sit. a. pō sic duo: r. b. mobile sic vñū: r
c. duplū ad. a. sicut quatuor: dico q̄. c. mouet. b. pñte i du
plo velocius q̄ a. mouet. b. pbat ex eo q̄ pportio. c. ad.
b. est pñte dupla ad pportionē. a. ad. b. sicut pñs diceba
tur. ¶ Deinde est vna alia regula Az. q̄ si aliq̄ pō mo
uet aliq̄ mobile medietas illius pōe mouebit medie
tatē illius mobilis equali velocitate: r illa regula ē vā:
qz sicut est pportio totius ad totū ita est medietatis ad
medietatē: q̄ ē equalis est velocitas: qua totū mouet to
tū: r medietas medietatē: pñtia tenet per primā supposi
tionē. anis pbat. nā sit. a. vñū totū r eius medietas. b. r
aliud totū. c. r eius medietas. d. tunc arguit sic. q̄lis est
pportio. a. ad. b. talis est pportio. c. ad. d. ergo pmutatis
q̄lis est pportio. a. ad. c. talis est pportio. b. ad. a. ¶ De
inde ē vna alia regula Az. si due potētie diuise mouēt
duo mobilia diuisa: eadē pōe aggregate mouebunt illa

mobilia aggregata eq̄li velocitate. ¶ Contra istas regu
lam sit pma cōclusio si. a. pō mouet. b. mobile aliqua ve
locitate: r. c. potētia mouet. d. mobile aliqua velocitate
aggregatum ex. a. r. c. potentys non mouebit aggrega
tum ex. b. r. d. mobilibus equali velocitate qua. a. moue
bat. b. r equali velocitate qua. c. mouebat. d. s; bñ velo
citate media. Verbi. g. sit. a. sicut quatuor: r. b. suū mobile
sicut vñū: r ex alia parte sit. c. ē sicut quatuor r. d. suū mo
bile sicut duo: tūc dico q̄ aggregate ex. a. r. c. mouebit
aggregatū ex. b. r. d. pñte mō pbat: qz pportio aggre
gati ad aggregatū est sicut octo ad tria q̄ est dupla sup
parties dua s tertias: r ista pportio nō est eq̄lis propor
tioni quatuor ad duo: nec ē ea maior ē: ergo media in
ter eas erit. ergo sit de motibus: pñtia tenet per primā
suppositionē: qz eadē est velocitas q̄lis pportio ppor
tionū: r anis declaratū ē. ¶ 2° si. a. mouebit. b. aliqua
velocitate: r. c. mouet. d. equali velocitate: aggregate ex.
a. r. c. motorib⁹ mouebit aggregatū ex. b. d. mobilib⁹ eq̄
li velocitate: pbat: equalis est tunc pportio aggregata
ex motorib⁹ ad aggregatū ex mobilib⁹ qualis erat. mo
torum diuisini ad mobilia diuisim: quare r r.

Quātum ad tertiū sit pma regula. si potētia mo
toris ad potētia sui moti fuerit propor
tio dupla: potētia motiua duplicata mouet idē mobile
in duplo velocius: verbi gra sit potentia motiua. a. sicut
duo ad suū mobile. b. sicut vñū r duplū ad. a. sit. c. sicut
quatuor: dico q̄. c. mouebit. b. pñte in duplo velocius
q̄ a. mouebit. b. demonstratio huius patet ex precedent
ibus. ¶ 2ª regula. si potentia mouentis ad potentiam
sui moti fuit pportio dupla eadē potētia mouebit me
dietatē istius moti in duplo velocius pñte: vbi gra
tia: sit. a. potentia motiua sicut quatuor: r. b. motū sicut
duo: r. c. medietas moti sicut vñū: dico q̄. a. mouet. c. p
ñte in duplo velocius q̄ mouebat. b. itē: demonstratio
istius clara est ex precedentibus. ¶ 3ª regula est. Si po
tentie mouētis ad potentias sui moti fuerit pportio
maior q̄ dupla: potētia duplicata nō mouebit idē mo
bile in duplo velocius sed minus. v. g. sit. a. potētia sicut
quatuor: r. b. mobile sicut vñū: r duplū ad. a. potētia
sit. c. r sicut octo: dico q̄ non mouebit. b. in duplo velo
cius q̄ mouebat. a. patet hoc ex eo q̄ pportio. c. ad. b.
nō est dupla ad pportionē. a. ad. b. sicut prius dicebat.
¶ 4ª regula. si fuerit potētia mouentis ad potētias sui
moti pportio maior q̄ dupla: eadem potētia non mo
uebit medietatē sui moti pñte in duplo velocius: sed
minus: verbi gratia: sit. a. potētia sicut octo: r sit. b. suus
mobile sicut duo: r sit medietas mobilis. c. sicut vñū:
dico q̄. a. non mouebit. c. in duplo velocius q̄ mouebit.
b. sed minus: patet hoc ex eo q̄ pportio. a. ad. c. nō est
dupla ad pportionē. a. ad. b. sicut pñt apparere ex pre
cedentibus. ¶ 5ª regula. si potentie mouētis ad potētia
sui moti pportio fuerit minor q̄ dupla eadē potētia
duplicata mouebit idē mobile plus q̄ in duplo velo
cius: verbi gratia: sit. a. potētia sicut tria r. b. suū mobi
le sicut duo: r duplū ad. a. sit. c. sicut sex: dico q̄. c. nō mo
uebit. b. plus q̄ i duplo velocius q̄ a. mouebit. b. patet
hoc ex eo q̄ pportio. c. ad. b. est plus q̄ dupla ad propo
tionem. a. ad. b. sicut patet ex precedentibus.

Ad rationes dico q̄ forte ex vicio translatoris
posite sunt false tales regule que
creduntur esse posite de mēte Az. s; non ita sit. r ita po
test dici pro excusatione Aristorelis.

¶ Et sic est finis Septimi Libri physicor.

¶ Questiones

Questiones magistri Alberti de Saponia super octavam librum physicorum Aristotelis.

Tex. comentii. I.

Utrum ante factus sit aliquando motus; cuius non esset prius etc.

Q. I.

Utrum queritur circa tertium octavi libri physicorum: et est prima questio. Vtrum semper fuerit motus: et semper erit motus: et arguitur quod non: nam sic sequetur quod mundus esset eternus: quod falsum est. Quia sequentia tenet ex eo quod quidam fuit motus mundi: et quidam erit tamen fuit mundus

et erit: sed falsitas patet: nam si mundus esset vel fuisset eternus: sequeretur quod iam esset magnitudo infinita aliorum separatorum non facientium tertium ex his compositum: sed est inconueniens: probatur patet: nam si mundus fuisset eternus infiniti boies fuissent mortui: et cum sit anima humana sit perpetua: sequeretur quod essent iam infinite anime hominum mortuorum: et cum tales non existant unum tertium ex eis compositum: sequitur quod verum est. Et sequitur quod una multitudo infinita esset maior alia: quod est falsum: probatur patet: nam si mundus est eternus: tunc multitudo annorum preteritorum esset infinita: et sicut multitudo dierum. Sed ex quo plures processerunt dies quam anni sequitur multitudinem dierum esse maiorem multitudinem infiniti annorum. Et sequitur quod tempus esset eternum: sed hoc est inconueniens: patet: nam si tempus esset eternum sequeretur quod aliquid esset infinitum: puta tempus quod non contineret nisi precise duo infinita: sed hoc est inconueniens ex eo quod si esset aliquid infinitum hoc contineret infinites infinita: et probatur patet: quod non continet nisi totale tempus a parte ante et a parte post. Et sequitur quod non repugnat motui aliquid incepisse: ergo oppositum quod non est inconueniens: patet: nota est sine tempore falsitas patet: nam si tempus esset eternum noteretur quod motus alius qui post eius quietem potest incipere de nouo: ergo etc. etiam sic videtur de motu celi quod poterat aliquando incipere moueri post quietem vel postquam quiescit.

In oppositum est Alexander et eius Commentator in isto octauo. Ad istam questionem primo respondendum est secundum quod responderet Alexander et Commentator. Et respondendum est ad eam secundum veritatem.

Quantum ad primum sciendum est: quod cum queritur an semper fuerit motus: et semper erit motus: capitur semper pro continue et non intercise: vnde aliquid illud qui of die legali solet legere dicimus semper legere sed intercise aliquid legat: et aliquid non: sed sic non capit semper in opposito. Et sciendum quod si non accipit semper pro omni tempore: nam sic secundum fidem nostram bene esset respondendum quod semper fuit motus. In omni tempore. Sed capitur hic semper perpetua vel eternaliter: ita quod sit sensus: vtrum semper fuit motus: et semper erit motus. Id est eternaliter fuerit motus: sic quod ante quolibet motum fuit motus: et post quolibet motum erit motus. Et sciendum est quod si non semper fuisset motus: sed aliquid incepisset antequam nullus fuisset hoc potest imaginari quadrupliciter: vno modo sicut primus motor et primum mobile si incepissent: et cum incepissent incepisset motus.

Et primo modo sic quod primum mobile eternaliter fuisset: sed quod primus motor incepisset de nouo et quod tunc incepisset motus: et est primus motus. Et primo modo potest imaginari quod primus motor incepisset de nouo incepisset: et quod tunc incepisset motus etc. Et quarto modo potest imaginari quod tamen primus motor: quod primum mobile eternaliter fuissent: sed quod primus motor non ab eterno mouisset: sed aliquid incepisset mouere post quietem infinitam primi mobilis. Ex his principaliter notatis de octo Alexander et Commentatoris est ista: quod semper fuit motus: et quod post quolibet motum erit motus: et quod nunquam de nouo incepit motus: nec nunquam desinet motus. Pro ista conclusio Alexander. probatur vel saltem ex suis principibus probatur patet quatuor conclusiones quibus probatur inferitur principaliter conclusio Alexander. prima est ista: non simul primus motor et primum mobile incepserunt. probatur: quod primus motor et primum mobile nunquam incepserunt: quod non sicut patet tenet: antecedens probatur: nam aliquid illorum incepisset: vel ex aliquo vel ex nihilo. non potest dici etc. Alexander et Commentator supponunt pro principio ex nihilo non posse fieri aliquid: nec potest dici primum: nam si primum mobile incepisset ex aliquo tunc ad ipsum mobile fuisset aliud mobile: puta illud de quo fiebat. et sic primum mobile non fuisset primum quod implicat. Et primo modo si incepisset ex aliquo hoc fuisset per generationem: et cum omnem generationem precedat alteratio sequitur quod ante primum motum fuisset alteratio: et per istam illius motus: et sic primus motus non fuisset primum: quod iterum implicat. similiter arguitur de primo motore: si incepisset de nouo hoc non potuisset fuisse a seipso: cum nihil scriptum efficiat erga hoc oportuisset fuisse ab alio efficiente seu motore: et per istam primum motor non fuisset primus: quod implicat. Et primo modo conclusio est verum primum mobile eternaliter fuisse et primum motorem incepisse. probatur: quod primus motor eternaliter fuit per omnes et non incepit sicut iam probatur ergo de octo vera. Et primo modo conclusio non est verum primum mobile eternaliter fuisse: et primum mobile de nouo incepisse: et ad eius inceptionem incepisse motum: probatur: quod primum mobile non incepit: quod de octo vera: patet tenet: ante probatur: quod si incepisset: vel ex aliquo: vel ex nihilo, etc. Et quarto modo conclusio non est verum primum motor et primum mobile eternaliter si fuisse: et primum mobile incepisse moueri post quietem infinitam primi mobilis: probatur: nam ante inceptionem motus primi mobilis: vel primum mobile quiescit: vel violententer: non potest dici quod naturaliter: nam tunc oporteret quod nunc moueretur violententer: et est tunc prius fuisset motus: propter hoc quod quies naturalis est terminus motus: et sic ante inceptionem primi mobilis fuisset motus: et per istam quem tu dicis esse primum non fuisset primus: nec potest dici quod ante quiescit violententer: quod nullum violentum ita diu durasset: et est omnem quietem violentam precessit aliquid motus: et per istam iterum ante primum motum fuisset alius. Et primo modo si primus motor et primum mobile eternaliter si fuerunt: sed primus non eternaliter mouebat: sed aliquando incepit: oportet quod dimisisset mouere propter aliquid impedimentum: quod oportebat prius amouere quam mouebat: vel id quod alio ad mouendum: quod oportuit prius aduenire quam mouebat: quod cum quatuor istorum dicatur concluditur quod ante illum motum: quem tu dicis esse primum fuit motus: et per consequens primus motus non erat primus. Et istis quatuor conclusionibus positibus arguitur ad conclusionem principalem. Si non semper fuisset motus vel incepisset aliquid: vel ergo bene fuisset quod primus motor et primum mobile si incepissent cum quibus incepisset motus: vel hoc fuisset quod primum mobile eternaliter fuisset: et primus motor de nouo incepisset: ad cuius inceptionem incepisset motus: vel hoc fuisset quod primus motor eternaliter fuisset et primum mobile

le de nouo incepisset: ad cuius inceptiones motus ince-
 pisset: vel hoc fuisset q̄ tam p̄mus motor: q̄ p̄mū mo-
 bile eternaliter simul fuisset: q̄ motor p̄mū mobile
 de nouo incepisset mouere post quietem infinita: nul-
 lum istorū p̄t dici: ergo r̄. maior est nota ex sufficiēti
 diuisione: minor pater: nā nō p̄t dici p̄mū per p̄mā cō-
 clusionē: nec 2^m per sc̄dam: nec tertium per tertiaz: nec
 quartū per quartā. Sic ergo responderent Ap. 7. Com-
 mentator. ¶ Et tunc responderent ad rōnes in opposi-
 tuz. Ad p̄mā cū dicebat: sequeret q̄ mundus esset eter-
 nus: cōcederent p̄ntiam 7 p̄ns: 7 cū dicebatur actu eēt
 multitudo infinita aliarū negarent p̄ntiam: nā dicerēt
 q̄ nō esset nisi vna aīa intellectiua oīum hominū: 7 dī-
 cerent q̄ esset vnus certus numerus aliarū: 7 q̄ eadem
 anima infinities fuisset humanata: seu fuisset in infiniti-
 tis corporibus humanis. ¶ Ad sc̄dam negarent p̄ntiā:
 7 dicerent q̄ multitudo dierum: que precesserunt non
 est maior multitudīe annorum: qui precesserunt: ita q̄
 tot p̄cesserunt dies quot anni: 7 nō plures: q̄ quot anni
 in numero fuerunt finito dato qui p̄cesserunt istis plu-
 res precesserunt dies. ¶ Ad tertiam sequeret q̄ esset
 aliq̄ infinitum: responderent q̄ nō esset inconueniēs
 esse aliq̄ infinitū q̄ continet p̄cise duo infinita sibi
 inuicē continua: nihilominus illud continet infinities
 infinita equaliter: ita q̄ tps infinitum continet pre-
 cise duo infinita sibi cōtinua. s. totale tps futuroz: 7 to-
 tale tps preteritoz: nihilominus continet plura infini-
 ta equaliter: nā p̄ma dies alicuius anni cuius vltima
 eiusdem 7 precedens primā cū sequente vltimā: 7 sic in
 infinitū eundo ex vna parte a retro: 7 ex alia pte ad aī-
 constitunt tps infinitū. ¶ Ad quartā dico q̄ nullus
 est motus qui incipiat de nouo quin ipsum precesserit
 alius motus: 7 illum alius: 7 sic vitra: nec est simile de
 animali 7 celo: nā lz animal nō repugnet incipere de no-
 uo moueri: tamen repugnat celo q̄ incipiat de nouo mo-
 ueri: sicut arguuntur est.

Quantū ad 2^m. dico q̄ fm fidē nostrā 7 rei verita-
 tem: aliquando incepit motus: quem nō
 precessit aliquis motus: 7 hoc per istum modū q̄ eter-
 naliter fuit p̄mus motus lz nō eternaliter fuerit p̄-
 mus mobile: sed aliq̄ incepit: 7 tunc incepit motus.
 ¶ Ad rōnes Ap. contra hoc respondetur: quādo argue-
 batur. si aliq̄ incepisset vel ex aliquo vel ex nihilo: di-
 co q̄ ex nihilo 7 nō incipit per gn̄ationē: lz per creatio-
 nē: 7 iō negaret Ap. illud p̄ncipium: ex nihilo nihil fit.
 Sz ad hoc fortius argueret Ap. 3 istā veritatē supponē-
 do q̄ ēt credit fides nostra q̄ p̄mus motor est imuta-
 bilis: 7 hoc supposito arguitur sic: vel p̄mus motor sem-
 per potuit facere p̄mū mobile vel nō semp potuit facere
 p̄mū mobile. Si dicat sc̄bz: hoc est p̄tra fidē nostrā: 7 silt
 si nō semp potuit: tunc sequit q̄ p̄mus motor est imu-
 tabilis. s. de nō posse ad posse: q̄ est p̄tra suppositionē:
 7 sic fuisset mutatus: 7 mutationē quā dicimus esse p̄-
 mā: nō fuisset prima. Si aut dicat q̄ semp potuit face-
 re: tunc arguit sic: vel cū hoc q̄ semp potuit semp vo-
 luit: vel nō semp voluit. si dicat q̄ semp voluit: sequit
 q̄ p̄mus motor semp fecit p̄mū mobile: q̄ est con-
 tra te. Si aut dicatur q̄ non semper voluit: tunc aliq̄
 produxit 7 aliq̄ voluit: sequitur q̄ tunc mutabatur de
 non velle producere ad velle p̄ducere: 7 per cōsequēs
 est mutabilis: q̄ est cōtra suppositionē. ¶ Responde-
 tur q̄ p̄mus motor semp potuit producere p̄mū mo-
 bile: 7 silt semp voluit producere: prout lz semp deter-
 minat hoc verbū voluit: sed nō prout determinat hoc
 verbū p̄ducere: nec ex hoc sequit q̄ semp produxit re-

cre in simili sicut tu potes ex nūc velle cras ire ad forā
 7 si cōtinuet tibi ista voluntas 7 non mutetur: tu cras
 de nouo ibis ad forum. ita p̄mus motor semp voluit
 producere p̄mū mobile de nouo: que voluntas conti-
 nuabatur vsq̄quo produxit ipsum de nouo: absq̄ hoc
 q̄ ex hoc fuisset aliqua mutatio facta in p̄mo motore.

Ter. cōment. XIII.

¶ Et corruptibile igitur indigebit corrupti:
 vt corrūpatur 7 c̄. 26. II.

Consequenter secūdo: vtrū
 aliquis mor⁹ sit eternus: 7
 arguit primo q̄ nō. oīs motus est inter cō-
 traria: ergo nullus motus est eternus. ante-
 cedens ps per Ap. quinto huius: p̄sequētia
 probatur: q̄ inter quelibet p̄traria est distantia finita:
 ergo quocūq̄ motu dato: cū pertingit alterum contra-
 riorum ad q̄d finitur 7 terminat. 7 per consequens nō
 est eternus. Sed diceret aliquis ad istam rōnem lz in-
 ter quecūq̄ contraria sit distantia finita tñ cū mobi-
 le mouetur de vno cōtrariozum attingens alterū per
 reflexiones: e conuerso potest moueri ad illud a quo in-
 cipit: 7 iterum reflecti 7 sic perpetue. ergo lz iter huius
 quecūq̄ cōtraria sit distantia finita: tamen videt q̄
 per reflexionē possit inter ea perpetuare. ¶ Breuiter
 ista responsio nō valet propter hoc q̄ motus quoz vn⁹
 est ante reflexionē 7 alius post sunt contrarij: similiter
 necesse est inter eos intercipi quietē mediā: sicut postea
 videbitur: propter quod ex eis non potest constare vn⁹
 motus: 7 propter hoc adduc nullus motus p̄t esse per-
 petuus 7 p̄tinuus q̄ est iter tria: saltē p̄tinuus ex motu:
 qui est ante reflexiones: 7 motu: qui est post. ¶ 2°. si ali-
 quis motus esset eternus: hic maxime esset motus celi:
 consequens est falsum: falsitas ps: q̄ nullus motus celi:
 est perpetuus: ergo falsus est q̄ motus celi sit p̄petuus:
 p̄sequētia tenet: antecedens probatur: quia nec reuo-
 lutio bodierna est perpetua: nec reuolutio crastina. silt
 quibuscūq̄ reuolutionib⁹ datis: ex eis nō cōstituitur
 motus infinitus: nec perpetuus: sed finitus. ¶ 3°. si ali-
 quis motus esset infinitus in duratione: videtur q̄ ille
 esset frustra: sed hoc est falsum: cuius deus 7 natura nihil
 agant frustra: 7 probat p̄sequētia: nam omnis motus
 tendit ad aliquem terminū quo habito cessat ille mo-
 tus: si ergo aliquis motus esset perpetuus hoc videtur
 esse pro tanto q̄ nunq̄ attingit ad terminū ad quē ten-
 dit: 7 sic videt talē motū esse frustra. ¶ 4°. si aliq̄s mo-
 tus esset eternus: vel ille esset naturalis vel violentus:
 nō p̄t dici q̄ sit violentus p̄pter hoc q̄ nullū violētū
 p̄petuū: nec p̄t dici q̄ naturalis p̄pter hoc q̄ sicut ps
 p̄mo celi: oīs motus naturalis est in fine velocior q̄ in
 p̄ncipio: sic tunc omnis motus naturalis haberet finē:
 7 per consequens nullus motus nālis esset perpetuus.
 ¶ 5°. nulla quies est perpetua: ergo nullus motus. p̄se-
 quētia tenet a simili: nam videtur sic esse de motu sic
 de quiete: 7 p̄ns ps ex eo q̄ oē quietescens est mobile: oē
 aut mobile aliq̄ mouetur: aliter enim eius potentia ad
 motū frustraret: 7 sic tūc aliq̄ desineret quietescere: 7 p̄
 p̄ns nō p̄t eius quies esse perpetua. ¶ 6°. impossibile
 est fieri: quod impossibile est factum esse: per Ap. in fe-
 xto huius 7 p̄mo celi: sed impossibile est factū esse aliq̄
 motū p̄petuū. ergo impossibile est fieri aliq̄ motum
 perpetuū. p̄ntia ps ex eo: q̄ quocūq̄ motu facto ille est
 finitus 7 terminatus 7 per p̄ns nō eternus. ¶ 7°. nullū
 corruptibile est eternū: omnis motus est corruptibilis.
 q̄ nullus mor⁹ est eternus: maior est nota ex eo q̄ omne
 corruptibile

2.124 corruptibile aliquando corrumpetur. ut p3 pmo celli: mi-
nor patet ex eo qd omnis motus stat in continua gene-
ratione et corruptione.

2.123. **In oppositum** est Ap. qui videtur concedere
aliquem motum esse eternum: scilicet
motum primi mobilis. Ad istas quoniam ridentur est
primo secundum Ap. et respondendum est ad eas secundum veritatem.

Quatum ad primum sit prima conclusio. quod hec est
falsa: aliquis motus est eternus: probata
est per scdam: sextam: et septimam rationem. et primo dicitur per
petue et eternaliter est alius motus ad istum sensum quod ali-
quid perpetue movebatur: et perpetue movebatur: sicut est ipse
celum. Et istas rationes intendit Ap. qui dicit motus esse
eternus: et nititur eam probare: tam ex parte mobilis quam ex
parte motoris: sicut aliquando visum est in precedenti quoniam
ne: et ultra hoc quod visum est ibi: ad huc Ap. nititur probare
eandem conclusionem: sic non est dare aliquam mutationem primam
ergo quolibet mutationem precessit alia mutatio a parte autem
perpetue: sequentia tenet: antecedens probatur: nam dicat
adversarius quod aliquando de novo primus motor incepit
movere primum mobile: et quod illa mutatio: seu motus fuit
prima: quod continue ante non movebatur: sed probatur quod ista mu-
tatio non fuit prima: ex quo tunc primus motor movebatur:
et ante non sequitur quod tunc primus motor aliter se habuit ad
primum mobile quam ante se habebat: sed hoc non poterat esse
sine mutatione: quare videtur quod ante mutationem quas
adversarius dat fuerit mutatio prior. Breviter tenet
de veritate quod non eternaliter fuit mundus: ista ratio solu-
veretur: concedendo esse primam mutationem: et quando ar-
guitur quod quoniam primus motor movet illa mutatione: tunc
aliter se habet et cetera. Sed ulterius dicitur quod non est per aliam
mutationem a mutatione prima. unde prima mutatio est
illam et mutatio qua primus motor aliter se habet ad pri-
mum mobile quam prius se habuit. Secundo ad huc Ap. niti-
tur probare istam conclusionem: ex parte temporis: et hoc sic: tempus
est eternum: ergo et motus: antecedens presupponit esse ve-
rum: et prout probatur ex eo quod tempus est propria passio motus:
modo si propria passio alicuius est eterna ipsum est eternum.
Breviter iterum tenendo veritatem soluit rationem. negando
quod tempus sit eternum. unde omnino est quod tempus incepit quando
primus motor incepit movere primum mobile ex eo quod te-
pus non est aliud quam motus primi mobilis. Ad huc ter-
tio predicta conclusio. potest probari ab effectu: nam in
perpetuis erit generatio et corruptio in istis inferiori-
bus: et fuit: igitur perpetue celum movebatur et movebatur:
prout tenet ex eo quod motus celi est causa generationis et corru-
ptionis in istis inferioribus: sicut videmus: quod per accessum
et recessum ad nos solis in obliquo circulo sunt alie et alie
generationes et corruptiones: unde per Ap. in 2o de ge-
neratione. Dicendum est ad istud secundum veritatem negando
assumptum. scilicet quod perpetua sit generatio in istis inferioribus.
Ad 4o ad huc predicta conclusio posset persuaderi: nam deus est
ens optimum et nobilissimum: ergo bene pole est ipse semper
fuisse: et semper fore in statu nobilissimo: et excellentissimo
et cum ipsum dominari multis sit in statu perfectiori quam ipsi
dominari paucis vel nullis: videtur quod semper dominaba-
tur multis sicut iam dominatur: et sic videtur quod fuit
mundus et erit: et persequentis motus. Ad istam per sua-
tionem respondetur quod ita ante dominabatur multis sicut
modo: quia omnia erant in sua potestate: secundum quod modo. Ad huc
quinto potest eadem conclusio persuaderi: quia cum deus sit optimus:
videtur quod semper debebat nobis proficere cum hoc potest sine
labore et pena eius: sed si semper fuisset mundus: semper
entibus alijs a se proficere: et hoc sine labore eius: ergo hoc
semper debebat fecisse. Respondeatur quod verum est quod semper

debeat hoc fecisse si fuisset ad hoc obligatus: sed quia non
fuit non fecit nisi sicut voluit: et sibi placuit: nec ex hoc in-
iuste egit. Ad huc sexto posset persuaderi predicta conclusio:
nam illud quod melius est ponendum in natura: sed melius est nos
sibi et deo esse quam deus esse solus: ergo videtur quod semper ita fuit.
Respondeatur quod licet deus esse et mundum esse sit melius quam deus esse
solus: non tamen melius simpliciter: unde ex hoc quod deus est cum mundo
non est mundus melior: nec hoc est melius deo quam si solus sit.

Quatum ad 2o omnino est secundum veritatem quod aliquis ince-
pit motus et nunquam autem fuit motus: et iste
motus incepit in mundi creatione: breviter istud non potest
ex sensibilibus et naturalibus rationibus deduci: sed solus fide
conceditur et tenetur. Ap. et Commentator tenentes alias
viam soluerent rationes autem oppositum. Ad primam diceret
precedendo omnem motum esse inter contraria: que quidem
contrarietas sufficit ad motum: negant tamen omnem motum iter
contraria: que quidem contrarietas impediret continuationem:
et perpetuationem motus: unde dicerent motum circulari
non esse inter talia contraria: sed omnem alium motum con-
cederent esse hoc. Secunda ratio fuit per primam conclusionem. Ad
tertia responderent quod motor movens motum perpetuo
non movet propter aliquid quo caret: sed movet propter
aliquid quod habet. scilicet propter sui perfectionem manutendam:
et ideo non attendit ad aliquem terminum: quantum est ex pre-
temporis vel loci: et per prout perpetuo durabit absque hoc
quod fiat frustra. Ad quartam vel esset naturalis: vel violentus:
respondetur quod est naturalis: et cum dicitur omnis naturalis est
velocior in fine quam in principio: hoc intelligitur de motu na-
turali locali recto: sicut est motus gravium et levium: non
autem intelligitur de motu circulari. Ad quintam dico
quod non est simile de motu et quiete: quies enim habet ratio-
nem privationis: et motus rationem habitus. Sexta
et septima vadunt pro conclusione prima.

Ter. comment. II.

Si igitur impossibile esse et intelligere tem-
pus etc.

Questio. III.

Veritur tertio: ut perpetuo fuerit
tempus: et arguitur quod non: nam
sic sequeretur quod infinita essent pertransita: sed
hoc est falsum: nam hoc est contra rationem infi-
niti ex eo quod infinitum dicitur illud quod non
habet finem: et aliquid non dicitur pertransitum nisi perve-
niatur ad eius finem: prout tenet: quod si perpetuo fuisset te-
pus: infiniti dies et anni fuissent pertransiti.

In oppositum est Ap. et eius Commentator in isto
8o. Breviter sicut dictum est de mo-
tu: ita omnino est de tempore: nec ista quod mota est propter aliud
nisi ad videndum quasdam rationes Ap. et Commentatoris sum-
ptas ex parte temporis ad probandum perpetuitatem motus. Et ideo sic
secundum veritatem et fide omnino est de tempore quod aliquis incepit: ita
omnino est de tempore: propter hoc quod tempus est idem cum motu primi mo-
bilis. Sed Ap. et Commentator opinantes contra id hoc arguunt
sic: nam si non perpetuo fuisset: sed aliquis incepisset: tunc ince-
pisset in aliquo numero: sed cum de ratione numero sit: quod sit intrinsecus ali-
cuius temporis scilicet finiti et finis alterius. scilicet perit: sequeretur
quod si tempus incepisset in aliquo numero quod ante illud fuisset aliud tempus:
cuius quidem alterius temporis illud numero fuisset finis. Brevi-
ter ad istam rationem tenendo veritatem: omnino est tempus aliquis incepit
antequam non fuit aliud tempus: posset tamen responderi distinguendo de
numero: sic distinguit de numero: quod dicitur est numero in initio: quod dicitur
vero numero continuo recte: sic aliquid punctus in initio lineae: et aliquid
punctus continuo partes lineae: et tunc quoniam dicebatur quod de ratio-
ne numero est quod sit in initio etc. hoc est verum de numero continuo: et
non de alio numero. Sed breviter hoc instat Commentator

2.127.

2.127.

tor dicens nō esse simile de puncto & de numero ppter B q punctus tenet se ad pmanentiā tunc vō ad successiua: successiua vō dicitur qz alijs succedūt. Si vō aliqd nūc est initiatiuū alicuius tēporis: tūc illud tps est successiui: & cū de rōne successiui sit alteri succedere: seqt q alteri succedat: & p pns nūc intīas nō solū intīat: s; ēt terminat supple illud tps cui aliud tps succedit: cui? illud nūc est initiū. ¶ Aliter pōt responderi ad pdictā rōne negādo nūc: & puncta indiuisibilia in tpe: & in linea. S; cū arguebat: si tps incepisset in aliquo nūc incepisset: cōcedo in aliquo nūc. i. in aliq pre tps puta pma. & si arguit: sit illa pma ps. a. admittat: tūc. a. ē ens successiui: ergo alteri succedit: sic g an. a. fuit aliud tps & p pns. a. nō fuit p ps tps. ¶ Rīdet cū dī q. a. est ens successiui: admittit & cū dicebat: g alteri succedit: dico q non semp ppter hoc dī successiui qd alicui succedat: s; iō: qz eius vna ps succedit alteri: & hoc sufficit ad hoc q dī cat ens successiui. ¶ 2. ad huc aliter argueret q ppetuo fuerit tps: & nō aliqñ incepit: nā si aliqñ incepisset aliqñ vez esset dicere tps nūc est & ante hoc nō erat. S; cū ante sit differentia tps: seqt q ante tps erat & sic in infinitū. ¶ Ad illud posset responderi q nō sequitur ante tempus nō erat: ergo ante erat tempus: sicut non sequitur extra mundum nō est locus: ergo extra est aliquid: s; extra sit differentia loci. S; si argueret an tps nō erat tps: vel ante mundi pfectionē nō erat tps: g an pfectionē mundi erat ante: & cū an sit differentia tps: sequit q ante mudi pfectionē erat tps. Respondet q nō sequit tps ante mundi pfectionē nō erat tps: g ante pfectionē mudi erat an: est enī an vna negatiua: que ad sui verificationem nō requirit aliqd positiuū in esse: sive in re significata. Unde posito q nullus eēt equus vel asinus adhuc ista esset vera: equus non est asinus. Ita etiā qñ nullū erat ante ista erat vera: ante factiōne mudi nō est ante: s; ista ante mudi factiōne nō ē tps: vel nō erat tps &c. ¶ Quāuis ista solutio bñ satisfaceret pdicto argumēto in quo assumebat ppositio negatiua: rñ difficilīus argueret: nō arguēdo negatiue: s; affirmatiue: nā si aliqñ tps incepisset: & s; ista mundus: tūc vez esset dicere q deus erat ante mundi factiōne. cū ante sit differentia tēporis: seqt q ante mundi factiōne erat tps. ¶ Aliqui rīderent q deus nō fuit ante factiōne mundi s; tps: sed fuit ante s; nām. S; ista solutio nō sufficit: nā posito q perpetuo fuisset mundus ante: adhuc deus fuisset s; nām: sed si ponimus q mūdus incepit aliter oportet q deus fuerit ante mūdū q si mundus sit perpetuus: si ergo tunc fuisset ante s; nām: videt q mō nō s; nām: sed aliter: & p pns videtur q ante s; tps. ¶ 2. nā deus pns q fecit mundum potuisset fecisse vna fabā: tunc si hoc fecisset illa faba fuisset ante mūdū: sed nō an s; nām: ergo an s; tps: ergo videt q ante factiōne mundi fuerit tps: q antez ista faba nō fuisset an s; nām. p; hoc: qz nībil dicit eē ante aliud s; nām nisi habeat quandā causalitatem supra ipsum: mō talis faba nō h; causalitatem supra mundum: ergo nō fuit ante mūdū s; nām. sed s; nām aliam modū anterioritatis: vel prioritatis q modus nō videtur esse nisi prioritas s; tps: ergo videt ante fuisse tps. ¶ Alij ergo responderent q deus fuisset ante mudi factiōne: nō solū s; nām: nec etiā s; tps: sed s; eternitatem: sed hoc nō valet ppter hoc q eternitas est tota simul: & indiuisibilis: & iō in ipso nō est recipere prius & posterius: s; ista solutio nō valet ad argumentū factū de faba: nā illa faba de qua dicitur est non fuisset an mundum s; eternitatem: qz vel hoc intelligitur q illa

faba fuisset ante ab eterno: vel intelligitur q illa faba fuisset in priorū parte eternitatis q mundus nō potest dici pmo ppter hoc: q nō fuit ab eterno: nec pōt dici se cūdu ppter hoc q eternitas est tota simul & indiuisibilis: in qua nō est accipere prius & posterius. ¶ Dm est ergo aliter q deus fuit ante mundi factiōne: & similr illa faba si fuisset creata ad istū intellectus: q deus fuit mūdo nō existente: ita q deus fuit ante factiōne mundi: nō solū s; nām: nec s; eternitatem: nec ppter s; tps nisi improprie ad istum sensum q deus fuit ante mundi factiōne s; tps. i. in tanto deus fuit ante factiōnem mundi quantum fuisset tps: in quo deus fuisset mūdo nō existente: sed de facto nō fuit sibi tantū nec quantum. ¶ Similiter si deus creasset vnam fabā an mundi factiōne: in tanto fuisset ante mundi factiōne quantum fuisset tps in quo ista faba fuisset mundo nō existente: ita q proprie im aginādū est: q si deus creasset boies eo ordine quo fuerunt absqz hoc q creasset tps hoc enim potuisset fecisse cū tps sit extrinsecū tēporalibus: q si fecisset adhuc fuisset adam ante filium suū: & sic vltra ad istū sensum q adam tanto tēpore fuisset ante filium suū: quantum fuisset tps in quo adam fuisset filio suo non existente. Similiter proportionaliter est dōm: si ante mundi factiōne creasset quatuor angelos. a. b. c. d. vnum consequenter post alium: ita q. a. fuisset ante. b. in tanto quantum fuisset tps per qd fuisset. a. non existente. b. s; de facto nullū fuisset tempus: & similiter s; de facto nullū fuisset tātū: vel quātū. Breuiter ista excedunt nostrā imaginatiōne: ppter hoc q imaginatio nostra solū extendit se ad extensa: & quanta: nībil minus intellectus q est extensus d; & pōt ista intelligere:

Ad rationem factam in oppositum responde: ret Aristote. non esse inconueniens infinitum a parte ante: s; non a parte post pertrā situm: mō & otale tempus preteritum: s; sit infinitum a parte ante: tamen non est infinitum a parte post: quare &c. & sic patet ad questionem.

Ter. cōment. XXI.

Principium autem considerationis quod quidem est &c.

Q. III.

Meritur cōsequenter quarto: vtrus omne corpus moueat: & arguitur pmo q sic de motu locali: nā si esset aliqd corpus qd non moueret: sed quiesceret: hoc esset ppter hoc: q illud corpus eēt in loco suo nālī: sed hoc nō pōt dici ppter hoc q celum cōtinue mouetur: nō obstante q pōtinue est in loco suo naturali. s; ignis & aer: qui est vltra summitates altissimorū montiū ista pōtinue mouentur: s; q p; per 2. pmo metheoror: & tamen ista sunt in locis suis nālībus. ¶ S; cō. postqz ignis & aer: qui qdem est vltra summitates altissimorum montium pōtinue mouent: & s; ignis aer: qui est infra continue per ventū mouetur: & similr aqua per fluxum in refluxum: videt etiā q terra continue moueatur ex quo alia tria elementa cōtinue se mouentur: & per cōsequens mixta: que sunt super eas: & cum etiam celum continue moueatur localiter: & cū oē corpus sit elementum vel mixtum vel celum: videtur q omne corpus moueat localiter. ¶ Adhuc posset cōfirmari q terra continue mouetur: nam propter motū solis circa terras continue terra vna vice calefit: & leuā fit: & alia vice frigeat: & grauescit: & ex alia parte ecōuertit: & cū centrus granitatis d; esse centrum mundi: & cū continue

est tunc propter tale alterationem terre a sole fiat aliud et aliud centrum gravitatis terre: videtur quod terra deorsum movetur ad finem: ut semper centrum sue gravitatis sit medium mundi. ¶ Deinde tertio arguitur de alteratione: scilicet quod quilibet corpus moveri potest motu alterationis. primo per de celum continue alteratur alio et alio lumine. secundo probatur idem de omnibus que sunt infra celum: nam continue celum agit in eadem calefaciendo per accessum solis ad eam: et refrigerando per recessum solis ab eis. ¶ 3o probatur specialiter de mixtis: nam mixta habent in se contrarietatem propter quam continue alterantur

In oppositum

vult Aristoteles in isto octavo: vult enim quod aliqua semper moventur et aliqua semper quiescunt. ¶ 2o. nam apparet ad sensum aliqua semper quiescere: scilicet apparet sensui hoc de terra: ergo non est dicendum omnia moveri propter hoc quod sensui apparet aliqua quiescere. ¶ 3o. nam 2o huius non est principium motus sicut et generis: ergo aliqua quiescunt sicut aliqua moventur. ¶ 4o. non omne motuum: consequentia tenet ex eo quod motum et mobile se habent sicut potentia activa et potentia passiva: que sibi mutuo correspondent: et antecedens probatur: nam aliquod motum est potentia fatigabilis et per consequens aliquando cessat a motu. ¶ 5o. aliquis motus postquam non est infinitus pertingit terminum ad quem mobile tendit mediante illo motu: sed illo termino habito ille motus cessat: et per consequens illud mobile non continue movetur: sed aliquando quiescit. ¶ 6o. alique mutationes fiunt propter quietem: modo si nulla quiescerent nec possent quiescere ille mutationes essent frustra. ¶ 7o. aliquando mobile movetur ad aliquem terminum quo acquisito e converso motu reflexionis movetur ab illo: sed quod necesse est mobile in termino reflexionis quiescere: videtur quod illud mobile aliquando quiescit et per consequens non continue movetur. ¶ 8o. non omne mobile movetur: ergo non omne corpus movetur: consequentia tenet ex eo quod omne corpus est mobile: et omne mobile est corpus: antecedens probatur: nam Antichristus est unum mobile: et tamen Antichristus non movetur: quod non est: sed quod sit unum mobile patet: nam potest moveri: ergo est unum mobile: consequentia tenet ex eo quod si mobile idem est quod illud quod potest moveri: scilicet antichristus est mobilis: quod potest moveri: quod aliquando movebitur. ¶ In ista questione primo ponantur conclusiones quantum tangit motum localem. ¶ 2o. quantum tangit motum alterationis: et sic sequitur primus articulus.

Quatum

ad primum sit prima conclusio: possibile est quodlibet corpus moveri localiter. ista conclusio primo patet de celo: nam celum de facto movetur: similiter patet de igne: et similiter de aere: nam aer qui est ultra summitates altissimorum montium movetur et etiam aer qui est infra: et etiam de aqua sicut arguebatur in uno argumento. Et similiter per hoc de terra: nam possibile est quod continue excessus unius partis terre puta medietatis super aliam sit talis quod totalis gravitas unius medietatis sit proportione minoris in equalitate super granitatem alterius medietatis terre una cum resistantia aeris: qui est super aliam medietatem: et quando sic esset terra moveretur: et similiter mixta super eam: et igitur possibile est: sed de facto non sit: quod quodlibet corpus movetur localiter. ¶ Secunda conclusio: non est ita de facto: nec est necessarium: quod continue terra moveatur: quia forte quibus aliquando vna medietas terre sit gravior altera: tamen non propter hoc statim pellit aliam sursum: et hoc propter resistantiam aeris: qui quidem aer circumdans medietatem

est minus gravis una cum ea resistit medietati graviori. Ex his duabus conclusionibus colligitur quod quodlibet corpus continue moveri localiter sit possibile: tamen non est necessarium: nec forte sic est de facto. Quid ergo quo ad istud sit dicendum de motu augmentationis et diminutionis: et sicut de generatione et corruptione notum est de se: ad 2o. scilicet de alteratione: due sunt opiniones: quarum prima est ista: quod non quodlibet corpus continue alteratur: adhuc loquendo de corporibus: que sunt infra celum: probatur hoc: non quodlibet corpus continue applicatum suum contrarium: ergo non quodlibet corpus continue alteratur: consequentia tenet ex eo quod alteratio est a contrario in contrarium: et antecedens probatur de partibus terre centralibus: similiter de partibus ignis in sphaera sua. Et isti de ista opinione una cum tenentibus conclusiones positas in primo articulo habent respondere ad rationes factas in questione principio articuli oppositum. Et ad primam si non omne corpus movetur localiter non esset: quod esset in loco suo naturali. dicitur quod non est solum propter hoc: sed etiam propter hoc: quod aliquando deficit movens. ¶ Ad aliam dico: quod non est simile de terra: et de aliis elementis: propter hoc: quod terra non est ita fluida nec mobilis sicut alia elementa: sed magis constans et solidior: ergo non obstante: quod ista tria elementa moveantur localiter: ipsa potest quiescere. Ad confirmationem quod terra continue moveatur: nam continue ex una parte levetur: quid sit dicendum ad istam rationem per consequens probatione secunde conclusionis. ¶ Deinde cum arguitur de alteratione: dico de celo: quod sit continue alteratio: hoc non est de alteratione corruptionis: seu dispositione ad corruptionem modo illo quo dictum est prius: non quodlibet corpus continue alterari intelligunt de alteratione a contrario: que non potest esse nisi cum aliquo corruptione. ¶ Deinde ad aliam: quia probatur universaliter quodlibet corpus infra celum continue alterari: nam celum continue agit in ista inferiora: diceretur quod hoc verum est ipsa alterando: vel ipsa conservando in statu eorum: modo ex hoc non sequitur ipsa continue alterari: alteratione corruptiva. Unde celum conservat ea aliquid in eorum statu: sed tunc aliquando venit una constellatio alterans ea: et disponens ea ad corruptiones. ¶ Ad aliam cum arguebatur de mixtis isti bene concederent de mixtis etherogeneis: quod continue essent in alterari: negaret tamen non de homogeneis. ¶ Alia opinio est de alteratione: que ponit primo istam conclusionem quod quodlibet corpus infra celum continue alteratur: probatur hoc ex eo quod celum continue agit in ista inferiora uno tempore calefaciendo et alio tempore refrigerando: uno tempore humectando: alio tempore desiccando: sed non semper talis alteratio appareat sensui. ¶ Et sit secunda conclusio: quod non oportet: quod si talis alteratio non appareat sensui: quod igitur talis alteratio non sit: per similitudinem: nam una pars unius stelle non apparet sensui moveri: et tamen in rei veritate movetur: et similiter in horologio in una hora aliqua rota non apparet moveri: sed in veritate moveatur: sic in proposito de alteratione: sed quodlibet corpus infra celum continue alteretur: non tamen de quolibet corpore hoc percipitur: et hoc propter tarditatem ipsius motus alterationis: unde imaginandum est quod materia prima continue alteratur sicut celum continue movetur localiter. ¶ Tenendo istam opinionem: quam credo verisimilem respondendum est ad rationes in oppositum factas: et primo ad auctoritatem Aristotelis dicentis aliqua aliquando moveri: et aliqua aliquando quiescere. hoc ipse intellexit de motu locali: unde sicut patet per secundam

21.
250.
23.

de ratione primi articuli non est necessarium: nec de facto est ita quod quilibet corpus moueatur localiter. ¶ Ad 2^{am}. non est principium etc. B iterum bene probatur de motu locali: et eius quiete: cum hoc tamen non stat quod localiter potest moueri motu alterationis. ¶ Ad aliam cum dicebatur quod aliqua appareret sensui quiescere: verum est de motu locali: et id bene concedo quod apparent quiescere a motu alterationis: sed ex hoc non sequitur quod quiescant sicut dicitur scda. et cetera scda. opinio scda. articuli. ¶ Ad 4^{am}. non omne motuum continue mouet: verum est de motu quo aptum natum est illud motuum mouere: renouatominus cum aliquo motuum cessat mouere adhuc illud mobile potest moueri alio motu: scilicet motu vniuersali alterius motu. ¶ Ad 5^{am}. et ad sextam ille bene probatur quod non eodem motu semper mouet: sed aliquando cessat ab vno: et postea mouetur ab alio: et sic continue mouet: vniuersi si aliquando cessat calefieri postea frigitur: vel rarefit vel condensatur. ¶ Ad aliam de motu reflexionis dico quod si aliquo est motuum ad caliditatem: et conuerso mouebitur ad frigiditatem: quod si pro tempore intermedio quiescat a calefactione vel frigectione interim potest condensari vel rarefieri vel aliquo huiusmodi moueri etc. ¶ Ad vltimam. non omne mobile mouet. concedo: ergo non omne corpus mouet: nego consequentiam: et cum dicebatur omne mobile est corpus: negatur: sic nec omne risibile est homo: vniuersi non omne quod potest moueri est corpus: sicut nec omne quod potest ridere est homo. Antichristus enim potest ridere et potest moueri: quod aliquando mouebitur: et aliquando ridebit: et tamen Antichristus: nec est homo: nec corpus. nihilominus bene conceditur quod omne quod est: et quod est mobile est corpus: et si risibile est: et est risibile est homo: quare etc.

Ter. comment. XXVII.

Reliquum vero considerandum est: vtrum omnia huiusmodi etc. Q. V.

Aeritur quinto: vtrum animal moueatur ex se: et arguitur primo quod non. secundum Commetatores et secundum veritatem animal mouetur a sua anima: modo anima non est animal: ergo animal non mouetur ex se: sed ab alio: scilicet ab anima. ¶ Secundo: nam dicitur est in septimo huius: quod omne quod mouetur ab alio mouetur: et sic nihil mouetur a se: ergo nec animal. ¶ Tertio nam per Aristotelem in isto octauo omne motum est diuisibile in partem per se mouentem: et in partem per se motam: modo sic non est de animalibus: ergo animal non mouetur ex se: antecedens probatur: animal est diuisibile in corpus et animam: modo corpus circumscripta anima non est per se motum: propter hoc quod illud quod debet esse per se motum debet esse ens in actu per aliquam formam: modo circumscripta anima non mouetur: quod non videtur quod sit corpus in actu per aliquam formam: et si dicatur quod non sit in actu per aliquam formam substantialem circumscripta anima adhuc tamen est in actu per aliquam formam accidentalem: et hoc sufficit. ¶ Sed contra si hoc sufficeret: tunc graue inanimatum diceretur: vel posset dici moueri ex se: quod Aristoteles negat in isto octauo: probatur consequentia ex eo quod graue inanimatum est diuisibile in partem per se mouentem: scilicet eius formam: et aliam partem motam: que adhuc est in actu per aliquam formam accidentalem circumscripta eius forma per se mouente. ¶ Quarto: graue inanimatum non dicitur moueri ex se propter hoc quod indiget motore extrinseco ut moueat: similiter est de animalibus: ergo nec animal dicitur moueri ex se: similiter de animalibus patet. nam ad hoc quod animal moueatur oportet quod ei sensus et appetitus mo-

ueatur a sensibili et appetibili exteriori: et per consequens ad B quod moueat indiget motore extrinseco etc. etc.

In oppositum

vult Aristoteles in isto octauo. ista questio non est mota propter aliud: nisi ut videatur quomodo debeat intelligi dictum Aristotelis scilicet quod animal mouetur ex se et graue inanimatum non: cum tamen vtriusque eorum moueatur per suam formam sibi inherentem et intrinsecam. ¶ Sic ergo prima conclusio: nec graue inanimatum nec animal mouetur ex se: sic quod secundum se totum moueatur: siue quilibet pars moueatur: probatur: quod vtriusque materia est potest ista non moueri: cum nullius sit actiuitatis: ergo nullum eorum secundum se totum est mouens. ¶ Secunda conclusio: vtriusque eorum sic mouetur ex se quod mouetur ex aliquo sibi intrinseco: patet hoc: quia vtriusque mouetur per suam formam sibi intrinsecam. ¶ Tertia conclusio: neutrum eorum mouetur sic ex se quin indigeat habere vel habuisse motorem extrinsecum: patet hoc primo de graui: quod graue non mouetur naturaliter de nouo: nisi de nouo factum sit graue: seu nisi de nouo remotum sit prohibens ipsum: si ante erat graue. Si autem moueatur de nouo primo modo adhuc indiget generate ipius quod sibi est extrinsecum. Si autem mouetur de nouo secundo modo adhuc indiget remouente prohibens quod iterum est sibi extrinsecum: animal vero non mouet se nisi per sensum vel per intellectum: modo quod ad sentiendum vel intelligendum indiget habere vel habuisse motorem extrinsecum: puta obiectum: sequitur finaliter nec graue inanimatum nec anima moueri: sic ex se quin indigeat habere vel habuisse motorem extrinsecum. ¶ Sed circa dicta dubitatur: quare ergo Aristoteles dicit animal moueri ex se: et graue inanimatum non. Et respondetur quod hoc est ratio quod animal ponitur de nouo moueri post quietem: absque B quod tunc habeat motorem extrinsecum ipsum mouentem: sed bene ante habuit sicut patet dum animal dormit potest expergeri absque motore extrinseco: et ipso expergefacto eius sensus: et eius appetitus potest moueri per species reseruatam in eius memoria ad consequendum aliquid vel fugiendum: et hoc totum potest fieri de nouo absque B quod pro tunc habeat motorem extrinsecum: sed ante habuerit: propter hoc animal dicitur moueri ex se: ad hoc autem quod graue inanimatum de nouo moueatur non sufficit habuisse motorem extrinsecum: sed requiritur de presenti habere motorem extrinsecum: patet hoc: nam graue cum incipit de nouo moueri: vel ergo cum incipit de nouo moueri: incipit de nouo esse: vel ante erat. Si primum clarum est quod tunc indiget motore extrinseco: scilicet generate. Si dicatur secundum: vel ergo de nouo mouet naturaliter: vel violenter. Si violenter clarum est quod indiget motore extrinseco: si naturaliter: vel ergo ad deorsum: vel ad sursum: vel a sursum ad deorsum: si dicatur primum hoc esse non potest nisi factum sit leue: et hoc verum non potest esse absque a generate aliquo extrinseco. Si autem dicatur secundum: tunc prius erat prohibendum: et illud prohibens est modo amotum: et ad hoc de presenti indiget amouere illud prohibens: quia igitur graue inanimatum non potest de nouo moueri: nisi habeat motorem extrinsecum: ipius non dicitur moueri ex se: sed quod animal potest de nouo moueri absque B quod habeat motorem extrinsecum: si autem habuerit ipius dicitur moueri ex se: et istud sufficit.

Ad rationes principales. Ad primam patet secundum conclusiones positas: nam animal dicitur moueri ex se propter hoc quod si se totum moueat: et secundum se totum moueatur: sicut dicitur prima conclusio: sed ideo quia mouetur ab aliqua eius parte intrinseca:

t. p. i. t. p. 43

intrinsicam: cum hoc non indiget semper habere maiorem extrinsecam: sed indigeat habere vel habuisse. Ad secundam consimiliter. Ad tertiam procedo: quod animal est diuisibile in partem per se mouentem: et in partem per se motam: et sic nego minorē: et cum arguebatur circumscripta anima residuum non est per se motum: propter hoc non est ens in actu, nego. imo sufficit quod sit ens in actu propter quem actum resistit mouenti: et ita est de corpore aialis circumscripto: quia adhuc corpus est in actu per grauitatem: per quam quidem grauitatē resistit anime mouenti: sed sic non est de graui inanimato: sed forma eius substantialis circumscripta adhuc residuum manet in actu per grauitatem: tamen per illas non resistit mouenti. s. forme substantiali grauis: et ideo graue non dicitur moueri ex se: sed animal bene. Et quartam bene concedo: quod ad hoc quod animal moueatur indiget habere: vel habuisse motorem extrinsecum: sed ad hoc quod graue inanimatum moueatur sufficit habuisse: sed requiritur habere: et ex hoc ad argumentum.

Tex. cōmentī. XXIX.

Quo autem manifestum non est: sicut cuius moueat extra naturam etc. Questio. VI.

Ueritur Utrius grauia et leuia inanimata moueantur ex seipsis: Et arguitur primo quod sic: quia mouentur naturaliter cum mouentur a principijs eorum intrinsicis et non ab extrinsecis: cum tunc moueantur uolenter. ergo a seipsis. et ita tenet ex eo quod moueri a principio intrinseco est unus modus mouendi a seipso. Quod autem moueatur a principio intrinseco. patet per commentatorem tertio celi dicentem: graue non moueri a motore extrinseco: sed a forma eius. hoc idem patet per eundem quarto celi dicentem: in graui minus distinguitur motor et motum quam in animali: ex quo elicitur quod graue habet motorem intrinsecum: et motum intrinsecum. Secundo. illud mouetur quod diuiditur in partem per se mouentem: et in partem per se motam: et sic est de graui: et similiter de leui. diuiditur enim. in formam per se mouentem: et in residuum per se motum. Tertio. si graue et leue non mouerentur ex se hoc esset ex eo quod ad inceptions sui motus indigeret motore extrinseco: tamen Aristoteles dicit animal moueri ex se. ergo.

In oppositum determinat Aristoteles in isto 8o dicentem: grauia et leuia inanimata moueri ex seipsis est impossibile. In ista questione primo uidentur est de questione. et uidentur est a quo mouentur grauia et leuia. quando ascendunt et descendunt.

Quatum ad primum sit ista prima distinctio quod aliquid moueri ex se potest intelligi quatuor modis. Primo modo quod totum moueat totum: ita quod si se totum moueat: et si se totum moueatur. Secundo aliquid dicitur moueri ex se quod nunquam ad suum motum indiget motore extrinseco nec motu extrinseco: et isto modo celum potest dici moueri ex se accipiendo celum pro aggregato ex orbem et intelligentia: ad hoc enim quod ipsum moueatur non indiget alio motore quam suo: et similiter nec alio motu. Tertio aliquid dicitur moueri ex se: quod post eius quietem potest incipere aliquem motum: et perficere illum absque hoc: quod pro tunc exigit aliquem motorem extrinsecum: sicut dicitur in precedenti questione de animali cum expergerit post somnum incipit moueri ad aliquid prosequendum propter species reseruatam in eius memoria: et isto modo aialis dicitur moueri ex se. Quarto modo aliquid dicitur moueri: ex se quod

mouetur a principio intrinseco: sed quo ad hoc non indigeat motore extrinseco. s. quod incipiat illum motum. Et est sciendum quod in proposito deus siue prima causa non debet reputari pro motore extrinseco. Tunc sit prima conclusio: accipiendo moueri ex se primo modo: nec celum: nec graue inanimatum: nec animal mouetur ex se. probatur. primo de graui animato: et de graui inanimato: in quolibet istorum est materia: que non mouet cum nullius sit actiuitatis: et per consequens in neutro istorum duorum: quolibet pars mouet: quod tamen requiritur ad hoc quod moueretur ex se primo modo. Deinde probatur hoc idem de celo: quia in celo est motor et motus. s. orbis. Modo sed motor moueat orbem: tamen orbis non mouet motorem: propter hoc quod motor est immobilis. Secunda conclusio: accipiendo moueri secundo modo graue inanimatum non mouetur ex se. probatur. nam ad hoc quod moueatur indiget alio: et a suo motore intrinseco: et similiter a suo motu intrinseco: ad hoc enim quod incipiat moueri indiget extrinseco motore: sicut dicebatur in questione precedenti: et adhuc dicitur. Tertia conclusio: graue inanimatum non mouetur ex se tertio modo. probatur: quia non potest incipere motum suum absque hoc quod non oportet concurrere motorem extrinsecum. probatur. nam graue quando incipit de nouo moueri: vel hoc est uolenter: uel naturaliter. si uolenter: oportet extrinsecum concurrere. si naturaliter: tunc uel incipit esse graue: uel prius fuit graue: sed prius non mouebatur. si primum: tunc indiget extrinseco: scilicet generante ipsum. si secundum: tunc indiget remouente prohibens: et sic iterum ab extrinseco. Quarta conclusio: accipiendo moueri ex se quarto modo: graue inanimatum mouetur ex se. probatur: quia ab aliquo intrinseco sibi concurrente ad suum motum in genere cause efficientis.

Quantum ad secundam sit prima conclusio: graue inanimatum: non per totum suum motum quando descendit mouetur a suo generante. probatur. nam posito quod cum illud graue est in medio sui motus: quod generans quod generauit ipsum multum distat ab eo: et cum mouens: et motus debeant esse simul: sequitur quod tunc non mouetur ab ipso. Et confirmatur. nam possibile est quod generans sit corruptum et annihilatum: sed corruptum et annihilatum nihil mouet. Secunda conclusio: graue inanimatum: non per totum suum motum mouetur a remouente: prohibens quando mouetur naturaliter. probatur. nam sicut iam probatur de generante possibile est de remouente prohibens quod multum distat a graui inanimato cum est in medio sui motus: et est possibile quod illud remouens prohibens sit iam corruptum. Auctoritates autem Aristotelis. et commentatorum sunt alique sint in oppositum: sunt glosande ad istum sensum quod bene generans: remouens prohibens concurrunt ad hoc: et requiruntur ad hoc quod graue incipiat moueri: sed non oportet ea esse continue: ad hoc quod ipsum graue motum suum motum compleat. Tertia conclusio: graue descendendo non mouetur naturaliter a suo loco naturali. probatur. nam si locus eius naturalis moueret ipsum deorsum: uel hoc esset trabendo: uel hoc esset aliquam uirtutem sibi imprimendo: mediante qua descenderet: non potest dici primum. nam tunc graue non descenderet naturaliter: sed uolenter: propter hoc motus tractus est motus uolentis. nam tunc oportet quod locus naturalis eius attingeret ipsum graue: propter hoc quod in motu tractus oportet trabens attingere tractum. Sed clarum est quod cum graue sit multum sursum: et descendit non attingitur a suo loco naturali. Nec potest dici secundum. s. quod

Alb. de sax.

Q

locus naturalis imprimat aliquam virtutem et qualitate ipsi graui: mediante qua descendit: sicut magnes imprimat quandam virtutem ferro mediante qua mouetur ad ipsum: nam sic tunc sequeretur quod quanto graue esset propinquius suo loco naturali: quod tanto velocius deberet moueri: propter hoc quod haberet illam virtutem intensiorem: sed hoc est falsum: quod ostendo. nam si aliquis bene prope terram in .a. instanti dimittat cadere unum lapidem et sit vnus lapis equalis grauitatis: qui diu ante descendit usque ad .a. instans ad illum terminum a quo incipit descendere ille lapis qui erat prope terram: tunc clarum est ad sensum: quod ille lapis qui ante descendebat velocius descendit non obstante quod est eque propinquus: vel minus suo loco naturali. ¶ Sed aliquis dubitaret. nam videmus quod graue mouetur velocius circa fines sui motus quam circa principium: sed circa finem est propinquius loco suo naturali. videtur quod locus eius naturalis imprimat sibi aliquam virtutem: qua tunc mouetur velocius. ¶ Respondetur quod causa huius non est: quod locus eius naturalis imprimat sibi aliquam virtutem: sed hoc est propter quandam impetum: seu propter quandam qualitate accidentalem que sibi acquiritur in descendendo que vna cum grauitate essentiali in fine mouetur velocius quam grauitas essentialis in principio sola mouebat. ¶ Quarta conclusio: graue descendendo non mouetur a medio. probatur ex eo quod medium maius impedit et resistit sibi. ¶ Quinta conclusio: finem quod communiter tenetur graue mouetur naturaliter a sua forma substantiali principaliter: et a sua grauitate instrumentali: potest probari ex conclusionibus precedentibus a sufficienti diuisione. nam vel mouetur a generatione: vel a remouente prohibens: vel a suo loco naturali: vel a medio: vel a sua forma substantiali vna cum grauitate: non potest dici primum per primam conclusionem: nec secundum per secundam: nec tertium per tertiam: nec quartum per quartam. relinquatur ergo quod quintum: et hec est conclusio probanda. ¶ Rationes vadant ad vicum vatum ad sanctum Iacobum: consimili modo dicatur de leui suo modo: sicut dictum est de graui.

Tex. commenti. XXXII.

Quoniam autem potentia esse multipliciter dicitur etc. Questio. VII.

Queritur 7°. Utrum graue post remotionem prohibentis mouetur per se: Et arguitur primo quod non. nam dicitur Commentator tertio celi: quod ipsum mouetur ad motum medij: et ideo videtur moueri per accidens recte: sicut homo existens in nauis qui mouetur ad motum nauis: et mouetur per accidens. ¶ Secundo. si per se tunc moueri inesset sibi ratione alicuius sine partibus essentialis: sed hoc non: quia non conuenit sibi ille motus ratione materie: nec ratione forme: non ratione materie: quia materia non mouetur: cum sit ens in pura potentia: et motus non conuenit nisi enti in actu: nec conuenit etiam sibi ratione forme. nam ratione forme mouetur. ergo videtur quod non moueatur: aliter enim idem esset mouens et motum: et moueret seipsum: et moueret a seipso. ¶ Tertio quod non habet per se resistentiam non mouetur per se: sed non omne graue post remotionem prohibentis habet per se resistentiam: sicut graue motum in vacuo si esset. ¶ Quarto quod est per se supponit de omni modo graue mouetur deorsum post remotionem prohibentis: sicut patet de terra iam existente in loco suo naturali que non mouetur: et non est post remotionem prohibentis cum erat sursum: supposito quod ante unum annum fuit detenta sur-

sum: et ante dimidius illud prohibens fuisset remotus. ¶ Quinto si per se: vel per se primo modo: vel per se secundo modo: sed nullum istorum. ergo etc. non enim primo modo: ex eo quod primus modus dicendi per se est quando predicatum est quidditatum ex naturali subiecto: modo sic non est hic: dicendo graue mouetur deorsum: ex eo quod moueri deorsum contingenter inest graui: nec predicabile de graui in quid: nec potest dici quod in secundo modo dicendi per se. nam secundus modus dicendi per se est quando subiectum ponitur in diffinitione predicati: modo sic non est in proposito: in diffinitione motus non ponitur iste terminus graue. ¶ Sexto auctoritate Commentatoris quarto celi dicentis: quod si graue sit superius propter impedimentum detentum forma eius post remotionem impedimenti mouetur ipsum per accidens: et per consequens non per se: quare etc.

In oppositum arguitur: quia graue post remotionem prohibentis mouetur naturaliter deorsum. ergo per suam naturam et per suam essentiam: et per se. ¶ 2°. omne per accidens reducendum est ad aliquod per se: sicut est homo existens in nauis mota mouetur per accidens et reducitur ad aliquod per se: quod mouetur ad motum ipsius nauis: qui est motus per se. modo in motu grauis deorsum esset aliquod per se: ad quod reduceretur si ipsum moueret per accidens. ¶ 3° aucte Comment. 3° celi dicentis: motum grauis deorsum esse primum et essentialiter a forma motus: sed cum prius et essentialiter sit per se: sequitur istum motum esse per se. ¶ Ad istam rationem respondendum est naturaliter loquendo. ¶ 2° respondendum est logice.

Quatum ad primum sciendum: loquendo naturaliter sicut dicitur alicui conuenire per se quod conuenit sibi per suam naturam: que quidem natura est materia vel forma: illud vero magis conuenit per se quod conuenit sibi per formam: quam quod conuenit sibi per materiam: propter hoc quod forma est principalior quam materia. finem quod vltimum est prius. ¶ Tunc sit prima conclusio: graue post remotionem prohibentis mouetur per se deorsum. probatur ex eo quod talis motus conuenit sibi per suam naturam. scilicet formam. ergo etc. ¶ 2° conclusio: si accipitur per se. scilicet solitarie graue post remotionem prohibentis non mouetur per se. probatur ex eo quod graue non potest moueri nisi diuidat medium. ergo vna cum hoc graue mouetur: medium mouetur. ergo non potest moueri sine indigentia alicuius moti: ideo non dicitur moueri per se: id est solitarie.

Quatum ad 2° sit prima conclusio: hec non est per se graue mouetur deorsum. probatur: quia non est necessaria: sed contingens: sicut contingens est quod aliquod graue sit sursum. ¶ 2° conclusio: hec est per se graue est mobile deorsum. patet: quia est necessaria. ¶ Tertia conclusio: hec est per se graue si est sursum non impeditur mouetur deorsum. patet per idem medium: quia necessaria.

Ad rationes ergo principales dico. Ad primam quod non est simile de graui moto: ad motum medij: et de homine moto ad motum nauis: propter hoc quod homo cum nauis mouetur: sed graue non mouetur cum medio: sed mouetur per medium: et cum graue mouetur per medium: medium diuidatur et etiam mouetur. ¶ Ad secundam potest obedi: quod forma moueret et moueretur: nec est impossibile: idem moueri et mouere quando concurrat ad motum vel mobile. ¶ Ad tertiam. illa bene probatur quod non mouetur per se. scilicet solitarie sine indigentia alterius moti: et hoc conceditur. erat enim vna conclusio. ¶ Ad quartam illa bene probatur illam non esse per se graue mouetur deorsum: bene conceditur hoc: erat enim vna conclusio: nihilominus hec est bene per se graue est

ue est mobilis deorsum: et cum arguebatur in primo: vel secundo modo dicendi per se: dico qd in secundo modo: et cum dicebatur tunc subiectum debet poni in diffinitione predicati: verum est ipsum vel aliquid eius positum in diffinitione eius: et ideo qd corpus in diffinitione grauis et. dico qd ly graue vel ly corpus ponitur in diffinitione ly moueri deorsum. ¶ Ad quintam per se presump: ponit de omni ista: iterum probat predictam propositionem non esse per se graue mouetur deorsum: et hoc conceditur. ¶ Ad auctoritatem Commentatoris dico: qd per illam auctoritatem bene habetur hanc propositionem esse per accidens: graue mouetur deorsum: et hoc conceditur vt dictum est.

Questio. VIII.

Meritur 8º. Utrius primus motor sit immobilis: Et arguitur qd non. nam sicut est in minori mundo ita videtur esse in maiori: sed in minori mundo: puta in homine primus motor non est omnino immobilis: est enim mobilis per accidens qui quidem primus motor in homine est anima mouens. ergo etiam sic erit in maiori mundo. ¶ Secundo. nam primus motor est intrinsecus primo mobili: vel extrinsecus. si dicatur qd intrinsecus: tunc non omnino immobilis. nam tunc est mobilis ad motum eius in quo est. si autem dicatur qd extrinsecus hoc non valet: propter hoc qd tunc motus primi mobilis non esset naturalis: sed violentus. consequentia tenet ex eo qd motus naturalis est qui est a motore intrinseco: violentus autem qui est ab extrinseco. ¶ Tertio primus motor potest mouere se. ergo non omnino immobilis. consequentia tenet: antecedens probat. nam primus motor est omnipotens. ergo omnia potest. ergo et mouere se. ¶ Quarto primus motor mouet per intellectum et voluntatem: sicut patet per Arz. in 2º meta. sed intellectus et voluntas mouet ab intelligibili et appetibili. ergo.

In oppositum

vult Aristoteles in isto octauo: vbi probat primum mouens esse immobile. Breuiter ad istam questionem pono vnicam conclusionem: que est qd primus motor est omnino immobilis. probatur primo: qd non est necesse omne mouens moueri. ergo primum mouens non mouetur. consequentia tenet ex eo qd in quolibet genere debet esse simplicissimum: et maxime absolutum ab omni qd non est de necessitate illius generis. si enim moueri non est necessarium mouenti ad hoc qd moueat: sequitur qd moueri debet remoueri a primo motore. antecedens patet. nam non est ei necessarium ad hoc qd aqua frige faciat qd ipsa frige fiat: nec est necessarium ad hoc qd medicus sanet: qd ipse sanetur: et sic de multis alijs motibus. ¶ Secundo si primus motor mouet. vel ergo a se vel ab alio: si diceretur qd ab alio: tunc non esset primus motor: nec potest dici qd a se. nam hoc esset isto modo qd fm idem moueret: et fm idem moueretur: vel fm vnam partem moueret: et fm aliam moueretur: non potest dici primum: ex eo qd tunc idem esset in actu et in potentia: nec potest dici 2º: propter hoc qd primus motor est indiuisibilis: sicut probatur in ultimo capitulo huius octauo: et ex alio etiam: qd tunc ista pars que moueret aliam magis deberet dici primus motor: ex eo qd ipsa non moueretur: sed moueret. ¶ Tertio ad idem. nam reperitur motum non mouens. ergo etiam debet reperiri mouens non motus: sed sic talis maxime debet esse primus motor. antecedens patet de materia prima que mouetur et non mouet cum nullius sit actiuitatis: et maxime passiuuitatis. et sequentia probatur per istam regulam: quando cuius duo reperuntur coniuncta si vnum eorum est reperibile sine alio: et

aliud sine eo: sicut Commentator declarat de intellectu et in intellectu: sed alicubi simul reperiuntur mouens et motum. nam aliqua sunt que mouent et mouentur. si ergo reperitur motum et non mouens: etiam debet reperiri mouens non motum. Sed de ista regula dubitatur. nam substantia et accidens reperiuntur simul: et substantia reperitur sine accidente: et tamen accidens non reperitur sine substantia. ¶ Ad hoc respondet qd regula debet intelligi quando aliqua duo reperiuntur coniuncta: et vnum illorum reperitur sine alio supple: de quo tamen minus videt: tunc reliquum est reperibile sine alio: modo minus videtur motum non mouens reperiri sine mouente non moto: cum ipsum sit posterius: et mouens non motum prius: et tamen reperitur sine eo. ergo concluditur qd mouens non motum etiam reperiuntur: sed tunc quando dicebatur de substantia et accidente: dico qd de accidente minus videtur qd possit reperiri sine substantia. ergo bene concluditur qd si possit reperiri sine ea qd substantia possit reperiri sine accidente: sed per substantiam reperiri sine accidente non debet concludi accidens reperiri sine substantia: propter hoc qd hoc non minus: sed magis videtur de substantia. ¶ Quarto mouens primum debet mouere perpetue et vniiformiter. ergo debet esse mouens non motum. antecedens patet ex eo qd motus diurnus qui prouenit a primo motore apparet perpetuus et vniiformis. consequentia tenet ex eo qd si primus mouens moueretur qd continue haberet se aliter et aliter sic non potest moueri vniiformiter: sed vno modo sic: et postea aliter sicut videmus de celo: propter hoc qd continue mouetur: et continue se. habet aliter et aliter ad ista inferiora que continue producuntur mediante alio et alio effectus in istis inferioribus: sed dubitatur hic de hoc quod dicitur qd motus diurnus sit vniiformis quo mouetur mobile. Contra: iste motus non est vniiformis cuius aliquae partes mouentur velocius et aliquae tardius. Sed ita est de motu diurno. nam motu diurno mouet primum mobile: et alii orbis cum eo: sed partes eius que sunt circa polos mouentur tardius: et que sunt circa equinoctialem mouentur velocius. ¶ Respondetur distinguendo de vniiformitate motus: qd motus potest dici vniiformis quantum ad partes subiecti vel quantum ad partes temporis: ille dicitur vniiformis quantum ad partes subiecti: qui sic se habet qd omnes partes sui mobilis equali velocitate mouentur. ille autem dicitur vniiformis quo ad partes temporis qui sic se habet qd quacumque parte data sui mobilis in equalibus partibus temporis equali spatium describit: tunc ad propositum dico: qd motus diurnus bene est iniformis quo ad partes temporis: sed difformis quo ad partes subiecti. ¶ Quinto primus motor est indiuisibilis. ergo primus motor est omnino imutabilis. antecedens patet in isto octauo. consequentia patet ex eo qd indiuisibile non potest moueri. saltem ex eo. nam oporteret vnam eius partem esse mouentem: et aliam motam. sed si primus motor esset mobilis: oporteret qd moueret a se. aliter enim non esset primus. ¶ 6º illud quod mouet aliqua perfectio caret ad quantitatem per suum motum: sed primus motor nulla perfectione caret cum sit perfectissimus. ergo. ¶ 7º. oem quod mouet permiscet. aliqua potentia cum motus sit actus entis in potentia. 3º huius. sed primo motori nulla permiscetur potentia: cum sit actus purus 1º metaphysice. ergo.

Ad rationes. Ad primas dico: qd non est simile de primo motore et minori mundo. nam primus motor in minori mundo non est simpliciter primus. in maiori autem est simpliciter primus: et igitur non est mirum si primus. Alb. de sax. Q z

t. 2. 36.
t. 2. 44

t. 2. 6.

motor in minori mundo non est simpliciter primus. In maiori autem est simpliciter primus: et igitur non est minor: si primus motor in minori mundo est equaliter mobilis: et primus motor in maiori mundo nullo modo.

¶ Ad secundam dico: quod primus motor est intrinsecus suo mobili: et non per inheretiam: sed per indistantiam et presentiam: et hoc sufficit ad hoc quod eius motus sit naturalis. ¶ Ad 3^{am} primus motor potest mouere se: nego. nam hoc est impossibile: et quando dicebatur: primus motor est omnipotens. scilicet omnia possibilis potens: cum hoc tamen statim non possit impossibile absque hoc quod tollatur eius impotentia. ¶ Ad vltimas intelligitur hoc de intellectu et voluntate: que intelligit intellectu sibi su peraddita: qualiter non est de primo motore.

Tex. cōment. LV.

¶ Tribus autem existentibus motibus etc. Questio. IX.

Aeritur nono. Utrum motus localis sit primus motus: Et arguitur quod non. nam generatio est motus localis: et tamen non est primus motus: videmus enim quod oportet animal prius generari: et prius nutriri quam ipsum ambulare: ex quo videtur quod alij motus sunt priores sicut augmentatio et nutritio. ¶ Secundo arguitur de motibus ipsius grauis quod motus eius localis non est primus. nam vel hoc esset motus eius localis naturalis vel violentus: nullum istorum. ergo non violentus: quia oportet graue prius generari quam ipsum moueri violenter: et similiter argueretur de motu eius naturali. ¶ Tertio sicut se habet terminus vnius motus ad terminum alterius motus: ita se habet talis motus ad talem motum. Sed modo ita est: quod terminus generationis est prior quam terminus motus localis. ergo generatio precedit motum localem: maior est nota: minor probatur. nam terminus generationis est substantia. scilicet forma substantialis. Terminus autem motus localis est accidens: modo substantia est prior accidente. ¶ Quarto qualitates actiue sunt priores qualitatibus motiuis. ergo videtur motum alterationis precedere motum localem. antecedens patet. nam alteratione sunt actiue sicut caliditas et frigiditas: qualitates autem motiue sunt: grauitas et leuitas: sed ille qualitates caliditas et frigiditas: ex quo sunt prime qualitates sunt priores istis: que sunt grauitas et leuitas. ¶ Quinto illa mutatio est prior: que est perfectior: sed ita est de generatione: propter hoc quod est ad formam substantialem. ergo etc.

6. p. 55. **I**n oppositum est Aristoteles in isto octauo: ubi dicit et probat motum localem esse primum. ¶ In ista questione primo ponenda est vna distinctio: deinde conclusiones. Distinctio est ista: quod aliquid dicitur esse prius alio tripliciter: tempore: natura: et perfectione. ¶ Tunc sit prima conclusio: motus localis est primus omnibus alijs motibus secundum tempus. hoc patet de motu celi: qui est motus localis et est perpetuus: sicut vult et nstatur probare Aristoteles in isto octauo: et alij motus inceperunt: et per consequens omnes alios motus precessit motus localis celi cum ista conclusione que est indefinita: stat quod motus localis non est prior omnibus alijs motibus. patet de motu locali animalis: sicut est progressio: natatio: et volatio. ¶ Secunda conclusio: quod motus localis est prior alijs motibus secundum naturam. probatur ex eo quod motus localis potest reperiri: et reperitur de facto sine alijs motibus: sicut patet de motu locali celi: qui reperitur in celo: ubi non reperitur aug-

mentatio: nec generatio: nec alteratio. alij autem motus non possunt reperiri sine motu locali. Alteratio enim non potest reperiri sine motu locali: quia nec potest fieri nisi alterans applicetur alterabili: et ad hoc requiritur motus localis: et similiter de generatione: que etiam non potest fieri nisi generans applicetur illi ex quo debet fieri generatio: et similiter etiam augmentatio non fit sine motu locali. modo illud esse prius dicitur alio secundum naturam: quod potest esse sine eo: et non e contra. ¶ Tertia conclusio: motus localis est prior alijs motibus secundum perfectionem: et hoc denominatione extrinseca. ista conclusio patet tam ex parte temporis quam ex parte moueris: ex parte temporis: quia est diuturnior alijs motibus postquam est perpetuus et alia non. hoc patet etiam ex parte motoris: quia motus celi prouenit ex parte motoris perfectissimam: scilicet ab ipso deo seu a prima causa. patet etiam ex parte mobilis. nam primus mobile in quo reperitur motus localis: alijs mobilibus est perfectissimum. ¶ Quarta conclusio: in istis in quibus reperuntur alij motus in motu locali: adhuc motus localis est perfectior: quia posteriori generatione est prius perfectione: sed in illis motus localis est posteriori generatione. patet hoc in animalibus quod prius oportet generari: deinde nutriri et augeri eundo de minus perfecto ad maius perfectum: et non potest moueri localiter eundo huc illuc. ¶ Sed dubitatur de hoc quod dicebatur: quod est posteriori generatione est prius perfectione. Contra. nam diminutio est posteriori augmentatione: et similiter senectus quam iuuentus: et tamen huiusmodi non sunt priora in perfectione. Breuiter dicitur quod predicta maior debet intelligi in eundo ad statum perfectum: sed non in eundo ad statum imperfectum: sicut eundo ab augmentatione ad diminutionem: seu a iuuentute ad senectutem. ¶ Adhuc dubitatur de predicta maiori. nam anima prius est generatione quam scientia: et non propter hoc scientia est prior in perfectione. dicendum: quod predicta maior non intelligitur comparando formam ad formam: sed totum aggregatum ad totum aggregatum: ita quod aggregatum ex priori secundum generationem: et posteriori secundum generationem est prius secundum perfectionem quam sit solum illud quod est prius secundum generationem: et ideo scilicet scientia non sit prius secundum perfectionem: tamen aggregatum totale ex anima et scientia est prius secundum perfectionem quam sit anima solum. ¶ Secundo. ille motus est perfectior qui reperitur in animalibus perfectis: et non in imperfectis: sed ita est de motu locali: quod non reperitur in omnibus animalibus: sed solum in perfectis. Animalia enim que non sunt localiter mobilia: sicut sunt animalia petris affixa sunt alijs valde imperfecta. ¶ Tertio. ille motus est perfectior alijs: qui nihil abicit de substantia rei. Alij autem aliquid abiciunt: sed sic est de motu locali respectu aliorum motuum. unde alijs motibus aliquid abicitur: motu autem locali nihil. sicut patet de celo: quod mouetur localiter continue absque hoc quod aliquid remoueatur de substantia eius.

Ad rationes principales. Ad primam dico: quod ista probat quod in animalibus motus localis non est prior secundum tempus: sed sit bene prior secundum perfectionem. ¶ Ad secundam dico: quod bene probat quod motus localis grauium et leuium non est primus motus: cum quo tamen stat: quod motus localis: scilicet celi sit primus motus. ¶ Ad tertiam sicut se habet etc. dico quod generatio denominatione intrinseca: quam habet a termino eius: est prior perfectione. cum quo tamen stat: quod motus localis denominatione extrinseca quam habet a motore et tempore: est prior secundum perfectionem.

¶ Et

Et similitudo modo ad quanta. Ad quarta dico quod per illam rationem non vincitur quin adhuc motus localis sit bene prior propter hoc quod non omnis motus localis provenit ab istis qualitatibus motus localiter: que sunt gravitas leuitas: unde motus localis celi non provenit ex illis: quia celum non est grave: nec leve: sicut patet per omnes de tertia.

Tex. comenti. LXXVIII.

Quod autem necesse est impartibile esse etc. Questio. X.

Vtrum possibile sit movens finitum movere per tempus infinitum. Et arguitur primo quod sic. nam corpora celestia sunt virtutis finite: et tamen secundum Aristotelem per tempus infinitum moventur ista inferiora. ergo. Secundo. motor lune est finitus: et tamen movet suum orbem per tempus infinitum. Tertio. virtus motiva solis localiter est finita: et tamen posito quod perpetuo moveret nec aucta nec diminuta posset movere per tempus infinitum.

In oppositum vult Aristoteles in isto 8o qui nititur cur probare et demonstrare illam conclusionem: movens finitum non potest movere per tempus infinitum: et supponit primo pro sua demonstratione quod a. sit movens finitum: et b. sit mobile: quod etiam oportet esse finitum postquam movetur ab a. motore finito. aliter enim non excederetur ab eo: et per consequens non moveretur ab eo. Secundo. supponit quod medietas a. motoris movet medietatem b. mobilis per minus tempus: et equali velocitate: quod totum a. moveat totum b. nam medietas ipsius a. excedit medietatem ipsius b. in minori excessu quam totus a. excedit totum b. et per consequens medietas ipsius a. citius fatigatur in movendo quam totum a. ergo movet per minus tempus. Tertio. supponit quod tempus per quod a. movet b. sit c. et per tempus per quod medietas a. movet medietatem b. sit d. Istis suppositis arguitur sic medietas a. movet medietatem b. in tempore d. et totum a. movet totum b. in tempore c. per tertiam suppositionem: sed tempus d. per quod medietas movet medietatem est minus quam tempus c. per quod totum a. movet totum b. per secundam suppositionem: ergo d. tempus est finitum propter hoc quod sine c. sit finitum sive infinitum: si d. est minus sequitur quod est finitum. nam omne minus finito est finitum: similiter omne minus infinito est finitum: ex eo quod unum infinitum non est maius alio: tunc ultra tempus d. per quod una medietas a. movet unam medietatem b. est finitum: ergo etiam tempus per quod alia medietas ipsius a. movet aliam medietatem ipsius b. est finitum: et sic tunc ex duobus temporibus finitis non componitur tempus infinitum: sequitur ergo quod totum tempus per quod totum a. movet totum b. sit finitum: postquam componitur preter cise ex duobus finitis in quibus due medietates ipsius a. movet duas medietates ipsius b. Ad intelligendum melius conclusionem quam Aristoteles monstrat pono unam distinctionem. secundo conclusionem.

Quantum ad primum sit ista distinctio quod aliqua dicuntur finita vel infinita tripliciter. uno modo duratione ut generabilia et corruptibilia dicuntur finita duratione. Secundo aliquid dicitur infinitum in virtute et hoc dupliciter scilicet intensivo: et extensivo: et per oppositum aliquid dicitur finitum in virtute. Tertio modo aliquid dicitur esse infinitum improprie quod habet virtutem que nec est finita proprie inten-

sive nec infinita: nec etiam extensiva: nec significabilis per numeros: nec comparabilis per proportionem.

Quantum ad secundum sit prima conclusio: nullo modo movens finitum in duratione potest movere per tempus infinitum: probatur. nam quoad aliquid debet movere: tam diu oportet ipsum esse: et per consequens cum non sit per tempus infinitum non potest movere per tempus infinitum. Secunda conclusio: nullus motor celi est finitus vel infinitus intensivo sive modo predicto: probatur. quia nullus motor celi movetur cum resistantia: ergo nullus eorum indiget conatu aut virtute significabili per numeros et comparabili resistantie. nec est infinitus intensivo propter hoc quod movetur velocitate finita: ita quod sequitur quia motores celestes non movent cum resistantia: ergo non oportet ea esse tante: vel tante virtus signate: quia adhuc si daretur minor motor sufficienter moveret mobile non resistens: unde minor virtus quam sit virtus unius musce si applicaretur mobili non resistenti moveret ipsum. ergo. Secundo. omnis motor celestis est indivisibilis sicut octavo huius probatum est: ergo nullus eorum est finitus: vel infinitus intensivo: consequentia tenet ex eo quod indivisibile proprie: nec est finitum nec infinitum. Tertio conclusio: nisi ita esset motor celestis non posset movere in virtute propria non excludendo primum motorem tempore infinito: probatur: nam omnis virtus motiva localiter cum resistantia fatigatur in movendo: sed per tale fatigationem tandem motus retardaretur usque ad non gradum: et sic tunc non moveret. Quarta conclusio: oportet quod motores celestes sint infiniti in duratione: pro hoc: quia movent per tempus infinitum: sed tales oportet esse infinitos in duratione. similiter quod omnis motor celestis dicitur sic infinitus quod est intransmutabilis applicat suo mobili: et propter hoc per suam virtutem quam simul habet: potest habere per tempus infinitum. Pro intellectu ergo conclusionis quam demonstrat Aristoteles dico quod sua conclusio intelligitur quod nullum movens finitum cuius potentia et virtus est significabilis per numeros et comparabilis secundum aliquam proportionem resistantie sui mobilis: potest movere illud mobile per tempus infinitum: et hoc totum est propter hoc quod tale movens est fatigabile: nihilominus si est aliquid quod movens infinitum in duratione: non sit infinitum in vigore movens aliquid mobile sibi non resistens vel applicatum intransmutabiliter alicui mobili quod quidam est movens: et est transmutabile in sua virtute. hoc autem potest movere per tempus infinitum: qualiter se habent motores celestes. et similiter se haberet virtus motiva sortis: si perpetuo maneret non aucta nec diminuta et secundum hoc rationes sunt solute.

Tex. comenti. LXXIX.

Quod autem infinita omnino magnitudine non contingit infinitam esse potentiam etc. Questio. XI.

Nunc queritur Utrum virtus in magnitudine finita. Et arguitur primo quod sic. nam celus est magnitudo finita: et tamen in ipso est virtus infinita: ergo prima pars antecedens patet: sed secunda probatur. nam in illo quod diutius durat est maior virtus: ergo in illo quod infinite durat est infinita virtus: sed celum infinite durat: quia per tempus infinitum: ergo videtur quod in ipso sit virtus infinita. Secundo in aliquo gravi puta a. non est minor virtus quam si distaret a centro mundi per sp-

tium infinitum: sed tunc in eo esset virtus infinita: p^o batur. q^o tunc in descendendo velocitaret motum suum in infinitum ex alio. n^o per auctoritatem de ponderibus grane quanto plus distat a centro est grauius s^m s^m.
Tertio tota massa m^{ae} p^{me} est magnitudo finita & tamen in ea est virtus infinita. est enim infinite passiuu-
 ris: sicut dicitur est. **Q**uarto p^{bat} q^o saltē nō implicat
 dictionē q^o in aliqua magnitudine finita sit virtus in-
 finita. n^oz si in aliqua p^{te} p^oportionabili alicuius ligni
 esset aliqua virtus: & in secunda parte p^oportionabili du-
 pla: & in tertia tripla & sic vltra in illo ligno esset virtus
 infinita: scilicet virtus aggregata ex oibus istis virtuti-
 bus in numero infinita quarū q^{libet} est tanta vel ma-
 ior aliqua certa data: ergo tale eēt ifinitū in virtute &.

t. 28.
29.

In oppositum vult Aristo. in isto 8°: qui ni-
 titur p^{bare} istas duas p^{nes}.
 p^{ma} est q^o in magnitudine finita nō pōt esse virtus in-
 finita. secunda cōclusio q^o in magnitudine infinita nō
 potest esse virtus finita. **A**d p^{bandū} p^{mā} p^{resuppo}
 nit q^o omnis motus sit in tēpore. **S**ecūdo supponit
 q^o maior virtus mouet idē mobile minorē tempore q^o
 minor virtus: bis suppositis arguit sic: si in magnitudi-
 ne finita posset esse virtus infinita: sequerēt q^o virtus
 finita posset idem mobile equali tempore mouere: & in
 equali velocitate sicut virtus infinita moueret idē mo-
 bile. hoc est p^{tra} secūda suppositionē: p^{bat} p^{ntia}. n^oz
 sit per aduersariū virtus infinita existens in magni-
 tudine finita. a. & sit virtus finita. b. & sit suū mobile. c. tūc
 a. mouet. c. in minorē tempore q^o b. sit ergo q^o in duplo
 minorē tempore tunc augeat. b. ad duplum vel ad qua-
 druplum: sic q^o moueat in duplo minorē tēpore q^o p^{us}
 mouebat. tūc tali augmentatione facta adduc est sint-
 tum: sed tunc mouet idē mobile in equali tempore: in
 quo mouet virtus infinita: ergo &. **P**ro secūda cō-
 clusione supponit q^o data magnitudine in minorē eius
 parte est maior virt^o: ista supposito arguit sic. si in ma-
 gnitudine infinita esset virtus finita: sequerēt q^o virt^o
 finita posset mouere in nō tempore: sed hoc est falsum:
 propter hoc q^o omnis mot^o sit in tempore: & probat cō-
 sequentia. nam illa virtus pōt mouere in non tēpore
 que pōt mouere idē mobile plus q^o aliqua virtus data
 vel dabilis: s^z sic eēt de virtute si esset in magnitudine
 infinita: p^{bat} hoc. n^oz quacūq^o virtute data alicuius
 magnitudinis finite cum in maiorē parte sit maior vir-
 tus in magnitudine infinita: potest capi aliq^o eius pars
 in qua est maior virtus virtute data: & cum virtus tota
 lis magnitudinis infinite sit maior q^o sit virtus alicui^o
 sue partis: sequit^o q^o totalis virt^o magnitudinis infinite
 est maior virtus q^o sit aliqua virtus finita data vel da-
 bilis: & per p^{ns} posset mouere idem mobile veloci^o q^o
 aliqua virtus data vel dabilis: & per p^{ns} posset mouere
 in nō tempore: & per consequens esset infinita: & per cō-
 sequens virtus finita esset infinita: q^o implicat. **C**ir-
 ca predictas demonstrationes Aristo. dubitatur contra
 hoc q^o dicebatur: q^o potētia infinita potest mouere idē
 mobile in equali tempore: equali velocitate. hoc negan-
 do: dicerem enim p^{imum} motorem esse potētie infi-
 nite: & illuz posse mouere p^{imū} mobile: q^o tamen nul-
 la potētia finita potest mouere. **S**ecundo dubitat^o
 contra hoc q^o supponebatur: q^o quacūq^o potētia fini-
 ta data potest dari maior: aduersariū hoc negaret. n^oz
 diceret p^{mū} motorem: vel vnum aliū motorem circa
 p^{imum} esse potētie finite: & tamen 2° non posse au-
 geri: ergo nō est possibilis suppositio ista. **T**ertio du-
 bitatur contra hoc q^o dicebatur: si esset virtus infinita

in magnitudine finita: tunc motus fieret in non tempo-
 re. diceret aduersariū illud q^o puenit alicui per se nō
 auferetur ab eo propter aliud: sed motui conuenit per se
 q^o in tempore fiat: ergo hoc nō auferitur ab eo p^o pōne
 potētie infinite in magnitudine finita: & per p^{ns} p^{pter}
 h^{ac} positionē nō sequit^o motū fieri in nō tēpore. **A**d
 ista. ad p^{mā} dubitationez respondet: q^o quāvis potētia
 infinita posset mouere aliq^o mobile q^o nō posset mo-
 uere potētia finita: tamen illud mobile q^o posset moue-
 re potētia finita: posset mouere potētia infinita si eēt.

T^{er}. cōmenti. LXV.

Contrarium autem manifestum est: q^o impossi-
 bile est esse & c. **Q**uestio. XII.

Vtrum inter quoscūq^o motus infle-
 xos oporteat esse quietem me-
 diam. Et arguit p^{imo} q^o non. n^oz moueat
 vna faba sursum: & obuiet sibi vnus lapis
 molaris descendens: tunc illa faba attingit
 lapidem molarē: vel eaz eo descendit absq^o hoc q^o p^{us}
 quiescat: vel oportet eam p^{ius} quiescere: si dicatur pⁱ
 mum sequitur q^o non inter quoscūq^o motus reflexos
 est quies media. s. inter ascensū fabe & descensum ei^o.
 si autem dicatur q^o oportet eam p^{ius} quiescere: sequi-
 tur q^o ipsa detinebit secum illum lapidem molarē sur-
 sum interim q^o ipsa quiescit. modo hoc videtur incon-
 ueniens. ergo. **S**ecundo quando vnus lapis proyct^o
 tur sursum: tunc vel p^{ius} quiescit sursum: q^o descendat:
 vel eōuerso sic descendit absq^o hoc q^o p^{ius} sic quiescit.
 si dicatur 2° tunc inter motus reflexos non est quies
 media: nec potest dici p^{imum} vt videtur ex eo q^o non
 videtur esse aliquod detinens illum lapidem sursum ne
 descendat. **T**ertio. nam videmus q^o vna pila proyct^o
 tur super terrā: tunc eōuerso mouetur sursum: ergo
 p^{ius} quiescit super terrā vel nō. si 2° habetur propo-
 sitionis. si p^{imum} hoc non valet vt videtur. n^oz si p^{ius}
 quiesceret apud terram antequam ascenderet nō videtur
 vnde postea mouet sursum cū sit nālīter grauis.

In oppositum vult Ar. in isto 8° vbi hoc p^o
 bat q^o super lineā rectā per re-
 flexionē nō pōt fieri vnus motus perpetuus postquāz
 inter motus reflexos cadit quies media: non pōt fieri
 vnus motus ex motu qui est ante reflexionē & post: & p^o
 batur hoc ratione. n^oz si inter motus reflexos non esset
 quies media sequerēt q^o motus cōtrary essent adinu-
 cē p^{tinui}. nam vnus posset sequi aliūz imediate scilicet
 motus sursum: & motus deorsum: eiusdem mobilis: sed
 verum est q^o ista ratio facilliter solueretur. nam dicere-
 tur q^o illi motus non essent p^{tinui}: sed vnus motus im-
 mediate sequitur aliū sicut contigui. **2°**. n^oz proycti-
 tur vna faba bumectata ad parietem tūc reflectit a pa-
 riete: & paries inuenitur bumectat^o: vnde videtur illaz
 fabaz quiescisse per tempus. **C**irca istam questionez
 sit p^{ima} conclusio q^o non necessario iter quoscūq^o mo-
 tus reflexos est quies temporalis: pro ista cōclusionē fa-
 cit ratio adducta in principio de faba cui obuiet lapis
 molaris descendens. **2°**. n^oz sit vna musca que ascen-
 dat super aliquā lanceam quiescentem: tunc in quocūq^o
 q^o instanti illa potest incipere quiescere: in eodē pōt il-
 la lancea incipere descendere. ponamus ergo. a. instans
 in quo illa musca incipit quiescere in eodem instanti il-
 la lancea incipiat descendere. tunc musca continue an-
 te ascendebat & sine medio post. a. descendebat: ergo in-
 ter ascendere ipsius musce in isto casu: & inter descende-
 re nō intercipit quies media tēporalis: sed illi duo motus
 sunt

sunt motus reflexi: ergo inter aliquos tales motus non est quies media. ¶ Tertio ponat qd aliqua musca ascēdat super aliquā lineā velocius q̄ illa lancea descēdat: et remittat velocitas ascēsus illi? musce donec fiat minor q̄ velocitas descēsus illius lancee: tunc in instanti in quo velocitas musce et velocitas lancee sunt eque verū est dicere qd immediate ante hoc musca ascēdebat: et verū est dicere qd immediate post hoc descēdet: qz immediate post hoc descēsus lancee erit velocior: ex quo iterū sequit̄ qd inter ascēdere: et descēdere ipsius musce nō sit quies media: s̄ simili mō posset argui de boie exstante in nauī quiescente: qui quidem homo mouet̄ ab oriente in occidentem: tunc in quolibet instanti in quo iste homo pōt incipere quiescere: in eodez instanti pōt ista nauis incipere moueri ab occidente in orientem. ponat qd sic fiat in a. instans et veniat idē de motu reflexo animalis: sicut arguebat̄ de motu musce. Similiter posito qd homo in nauī moueat̄ ab oriente in occidentem et nauis econuerso et remittat velocitas motus hominis tā diu recte in casu de musca: et est simile argumētū in forma. ¶ Quarto pōt argui de motu alterationis. nam ponat qd aliquis alteret̄ ab aliquo frigido vsqz ad instās imaginatum: possibile est qd pro illo instanti pmo sit illi alterabilis applicatū vnū calefaciens obtinens super resistentiā illius alterabilis: et sup illud frigefaciens: et tūc sit illud alterabile sine medio ante B frigefiebat: et sine medio post hoc calefiat. q̄ iterū inter motus reflexos nō est quies media. ¶ Quinto posset argui de augmentatione: vt si aliquid augeret̄ vsqz ad aliquod instans imaginatū pro quo sibi pmo esset applicatū diminuens: obtinens super illud augmentās et resistentiā diminuisibilis tunc sequit̄ idē: qd de alterabili. ¶ Secunda conclusio inter motus reflexos non est quies instantanea: pbat̄. nā sicut nihil mouet̄ in instanti sic nihil quiescit in instanti: quies enī et motus opponunt̄ puatiue: et per p̄s pro mensura: pro qua nō est aptus natus fieri motus: nec etiā est quies. ¶ Ex istis duabus qōnibus etiā sequit̄: qd nec inter motus reflexos super lineā factas ad angulum: non opz esse quietē mediā: verbi grā sic: si aliquid moueret̄ circa triangulū: vel quadrangulū. non opz illud quiescere: cū esset super illo angulo ad quē esset tractio illarū linearū. Sed aliquis dubitaret hic: ponat qd qd aliquod mobile moueat̄ ab a. ad b. et econuerso moueat̄ ab b. ad a. tūc si nō necessario illud mobile quiesceret in termino reflexionis: querat̄ vtrū illud mobile aliquā fuerit in b. vel nunq̄: si nunq̄ sequit̄ illud mobile non moueri ab a. ad b. postq̄ nunq̄ fuit in b. si dicat̄ qd aliquando fuit in b. vel q̄ per tempus vel per solū instās: nō pōt dici z̄ ex eo qd instans nihil est: nec aliqua mēsurā vera: sed solū imaginaria. Si dicat̄ qd fuit in b. per tempus sequit̄ qd quieuit in b. et per p̄s inter illos motus reflexos. s. ab a. ad b. et econuerso erat quies media. ¶ Breuiter volens pcedere instantia facilliter soluit̄ illa: sed nō pcedendo instantia. v̄m est qd in casu p̄dicto illud nunq̄ fuit in b. in actu: sed solū fuit in b. in potentia: qd sic intelligit̄ qd motu ab a. ad b. finito et cōpleto: si illud mobile nō iterū fuisset motū. fuisset tunc in b. sed qz hoc est possibile dicimus illō mobile fuisse in b. in potentia. ¶ Tertia conclusio. illi motus quoz vnus est ante reflexionē et alius post sunt contrarij: pbat̄. qz si vnus eoz est sursum: et alter eoz est deorsum: et si vnus est ad dextrum: alter est ad sinistrum: mō tales sunt contrarij. ¶ Secundo illi motus sunt contrarij: quoz vnus est impeditiō alterius: sed sic est de motibus: quoz vnus est ante reflexionē: et alter post: ergo maior est nota: mi-

nor pbat̄. nā si aliqd mobile moueat̄ ab a. ad b. et vnū aliud a b. ad a. tunc cuz illa duo mobilia sibi obuiaret̄ vtrinqz illorum impediret̄ reliquū in suo motu: modo isti duo motus sunt omnino similiter sicut motus: qui est ante reflexionem: et alter post. ¶ Quarta conclusio. ex motibus quoz vnus est ante reflexionē et alter post non potest constitui vnus motus: probatur. nā ad vnitatem motus: requirit̄ continuitas: modo motus: quorum vnus est ante reflexionem: et alter post: nō possunt esse continui: qz sunt contrarij: lz possunt esse sophei. i. cōtigni: sicut patet ex dictis iuxta p̄mas conclusioes. Qu autē motus contrarij non possunt esse contigni adinuicem: probat̄. qz motus contrarij dicuntur specie: sed differentia specie nō possunt esse adinuicem continui: propter hoc qd continuoam vltima debent esse vnū. Sed mō differentia specie vltima non sunt vnū. ¶ Secundo si sic sequeret̄ qd idem moueretur motibus contrarijs. s. simul albefieret: et nigrefieret: hoc est incōueniens: et pbatur p̄ sequentia. nam si motus de albo ad nigrū: et econuerso a nigro ad album per reflexionē essent vnus motus: tunc mobile moueret̄ illo motu ad nigrum et ad album simul et semel: et sic simul albefieret et nigrefieret: vnde q̄ cito illud mobile moueretur versus album: postea versus nigrū et econuerso essent vnus motus. ¶ 5^a conclusio super lineas rectam non potest esse motus perpetuus: probatur. non posset esse aliquis motus super lineam perpetuus per reflexionem: qz talis motus nō est p̄tinuus: sed si deberet esse perpetuus oportet qd esset vnus: quare z̄. ¶ Sexta conclusio: qd solus motus super lineam circularem potest esse perpetuus: probatur. nā aliquis motus localis potest esse perpetuus: et de facto est: ergo vel motus localis rectus: vel circularis: vel mixtus ex recto et circulari: nō potest dici qd rectus per precedentem conclusionem: nec etiam potest dici qd mixtus ex recto et circulari propter hoc qd illud mixtum non est possibile cuius alterum mixtibilium non est possibile: sed sic est de motu mixto ex recto et circulari. nam ex quo non est possibile motū rectum esse perpetuum per precedentem conclusionem: sequitur motū mixtum ex recto et circulari esse perpetuū nō esse possibile. relinquit̄ ergo motum circularem esse perpetuū et hoc est conclusio. ¶ Septima conclusio: impossibile est motus reflexos naturales eiusdem speciei fieri sine quiete mediā: pbatur. nam motus naturalis alicuius mobilis ad aliquem terminum est cū inclinatione naturali ipsius ad illum: cum ergo illa inclinatio naturalis non possit subito deperdi: sequit̄ qd oportet mobile quiescere in termino sui motus anteq̄ recedat ab eo. ¶ Octaua conclusio: inter motum naturalem: et motum violentum: alicuius non est semper quies mediā. et pro pbatione istius conclusionis sufficit supponere qd ante dictus est: et per hoc soluitur ratio prima in oppositum. ¶ Unde lapides vel sagitte proiecte sursum oportet esse quietē mediā: nisi per obuiationes alicuius obstaculi impediatur talis quies: sicut arguebatur de obuiatione lapidis molaris descendentis et sape proiecte sursum. Cum enī modo est talis obuiatio: est quies mediā inter a localis violentum et descensum naturalem: probatur. nam cum aliquod graue projicitur violenter sursum: tunc anteq̄ illud graue desinat ascēdere: oportet qd motus quo mouetur sursum: desinat pcedere resistentiā mediā: et grauitatis proiecti et non statim illud proiectum econuerso descendit. Nāz adhuc oportet qd illa virtus: impulsivā diu remittatur: qd grauitas ipsius proiecti non statim excedit illam virtutem: sed aggregatū ex illa virtute et

resistentia medij. et ad hoc requiritur tempus: pro quo nec ascendit: nec descendit: sed quiescit: et secundum istas rationes videntur rationes vix suis: et etiam auctoritates adducte.

Ter. coment. LXXXII.

De his autem que feruntur: bene se habet dubitare etc.

Questio. XIII.

Vltimo Queritur a quo moueatur proiectum sursum post separationem illius a quo proyicitur. Istam dubitationem tangit Aristoteles circa finem huius octauae. Circa quod sunt diuersae opiniones. quarum prima est quod mouetur a proyiciente. et hoc ista opinio vult sic ostendere. nam ab illo mouetur proiectum cui imponitur projectio: sed sic est quod imponitur proyicienti ista projectio. quod si aliquid pyceret aliquid lapide: et ille cadat in aliquo loco: et occidat aliquod animal: tunc si queritur: quis pycit talem lapidem et occidit tale animal: respondet: quod solus. vel Plato qui proyicit: sed ista opinio non valet propter hoc. nam statim post exitum a manu proyicientis ipsius proyiciens potest corrumpi: et tamen adhuc proiectum potest moueri: sed tunc non esset dicendum quod mouetur a proyiciente propter hoc quod talis non est: ergo oportet dicere quod mouetur ab alio quo alio: cui omne quod mouetur ab alio: mouetur. et de illo queritur tunc quid sit illud quod mouet hoc. Ad rationem opinionis respondet quod proyicienti bene imponitur quod fuit occasio talis projectionis vel occisionis: non tamen sibi imponitur quod per totum tempus projectionis fuerit causa immediata talis projectionis. Alia est opinio et ponit quod proiectum post exitum eius a manu proyicientis mouetur ab aere per antiphrasim: quod intelligitur sic: quod proiectum cum separatur a manu exit velocius quam a suo loco: et tunc quod natura abhorret vacuum: aer existens retro ad implendum vacuum insequitur ipsum proiectum. et cum insequitur velociter cum attingit ipsum mouetur ultra. Sed breuiter Aristoteles istam opinionem improbat. nam ad istam opinionem sequitur quod in motu proiecti oportet omnia retro moueri versus ad celum: quod oportet quod aere primo insequentem alius aer insequeret: et illi iterum alius: et sic in infinitum versus ad celum. sed ad istam rationem aliqui ridentur quod non oportet omnia retro proiectum moueri. nam ex quo aer est condensabilis et rarefactibilis: tunc aer qui est retro proiectum potest rarefieri et sic insequeret proiectum: et replet locum in quo erat proiectum et aer ante condensatus. sed ista responsio non valet. nam cum talis rarefactio esset violenta: non sufficeret aer sic rarefactus tanto impetu nec tam longe mouere aliquid proiectum graue. 2. nam secundum istam responsionem oportet aerem ante projectionem condensari: et tunc talis condensatio aeris tantum impediret motum proiectum: quantum inuaret rarefactio aeris existentis retro. 3. nam tunc projectio deberet fieri eque bene per aerem rarum sicut per aerem densum propter hoc: quod non tanta violentia aer densus rarefit: sicut aer rarus cum non ad quemcumque gradum raritatis aer inclinatur. Similiter ista opinio non habet locum: in motu mole fabrici: similiter in motu trochi: videmus enim quod trochus post exitum eius a manu proyicientis diu mouetur circulariter absque hoc quod aliquis aer ipsum insequatur. mouetur enim super eodem puncto spatij sub quo mouetur. similiter est alia experientia. nam aliquid quis sedens super plaustrum feni non sentit retro se aerem insequentem: bene autem ante se aerem resistentem: tunc illud plaustrum feni adhuc mouetur trahentibus illud plaustrum desinentibus trahere: et hoc non esset si tunc moueretur ab aere insequente. similiter est alia experientia si aliquis proyicit aliquem globum feni vel stupe tunc

videmus quod retro alique particule trahunt se versus proyicientem: quod non esset si illud proiectum moueretur ab aere insequente: imo tunc ille particule deberent se trahere ad aliam partem: similiter est talis experientia. nam videmus unam paruum sagittam valde velociter moueri cum separat a proyiciente: et tamen sic non deberet esse si moueretur ab aere insequente propter hoc quod aer insequens est paruus et modicus. 3. opinio est ista quod proyiciens mouet proiectum et etiam aerem circumstantem: et quod iste aer est innatus moueri velociter mouet secum illud proiectum: et sic diceretur quod proiectum post separationem a manu proyicientis mouetur ab aere deferente ipsum. Sed ista opinio non valet: quod queritur de illo aere: sicut de illo proiecto unde mouetur cum recessit a proyiciente: aliquis diceret quod a sua leuitate: sed contra. nam leuitas solum est innata moueri sursum: projectio autem non solum est sursum verum etiam ad latum. ergo. Aliter contra istam opinionem sunt alique experientie. nam sic aer circumdans proiectum et molam fabri undique obstrueretur non minus videtur moueri post cessationem a motu primi motoris: ergo videtur quod proiectum non sic mouetur ab aere circumstante deferente proiectum. similiter si ita esset sequeretur quod possemus remoueri proyicere plumam quam lapides: sed hoc est falsum. sicut patet: et sequentia tenet ex eo quod minus resistit pluma aeri deferenti quam lapis grauis. Similiter si predicta opinio esset vera sequeretur quod si ego repellerem contra te aerem ac si proyicerem quod ille aer deberet facere magnum impetum contra te: quod tamen non experimur. Alia est opinio: quam pronuncieo verior: quod proyiciens imprimat projecto quandam virtutem motiuam: que est quedam qualitas que innata est mouere: nisi fiat impedimentum alius de ad eandem differentiam positionis: ad quam proyiciens proyicit. Et secundum istam opinionem posset reddi ratio quarundam experientiarum. prima est: quod lapis habet plus de materia. et est magis densus quam pluma: plus recipit de illa virtute motiuam: et diutius eam retinet quam pluma: et sic diutius mouetur post separationem quam pluma: et etiam fortius percutit: propter hoc quod habet plus de illa virtute motiuam sibi impressa: et quod ex natura sua illud proiectum tendit ad motum oppositum: tandem illa virtus impressa corrumpitur: et tunc illud mobile desinit moueri tali motu. Alia experientia quare lancea longa projecta fortius percutit quam lancea breuis: iterum causa est: quod plus habet de illa virtute impressa. Et similiter potest reddi ratio quare motus naturalis velocitatem in fine: ad quod est dicendum quod mobile quod mouetur naturaliter: acquirit sibi impressam: et quod ex natura sua illud proiectum tendit ad motum oppositum: tandem illa virtus impressa corrumpitur: et tunc illud mobile desinit moueri: nec illa virtus sibi corruptitur propter hoc quod talis orbes sibi non est inclinatus ad motum oppositum etc. Quare res sit illa virtus: non spectat ad naturalem: sed ad metaphysicum. scilicet an sit substantia: an accidens: et si accidens quale sit: vtrumque qualitas: vel quantitas: et si qualitas vtrumque de prima specie vel secunda: vel de alia. hec omnia considerare est altioris negotij. scilicet metaphysici: quare etc.

Finis octauae et ultimi libri physicorum.
Magistri Alberti de Saxonia.

C Reuerendissimo in Christo patri et domino. d. Dominico Sismano misericordione Bina sacrosancte Romane Ecclesie Cardinalis: Aquilegiensi Patriarche dignissimo: Nicole tus Bernas Theatinus ciuis Vincentinus plurimam comendationem.

Enuit consuetudo et antiqua et nostris temporibus. Quia oēs mirifice comprobauerunt: ut viri excellenti ingenio: doctrinaque predicti: non tantummodo hominibus memorie sue quoad viueret ad iudicium non medio: cri cent: sed et monumentis quibusdam et perclarissimis scriptis posteritati presuleret: Vos ego imitat' per vi ribus: quauis cum illis de laude ingenij minime presedere velim: tetaui si aliquid effingere atque excude re posses: quod viris testaretur: et posteris aliquid ex parte presuleret. Nam cum tertius et tricesimus annus agat' ex quo primū gradū presitēdi eā pble pte que a grecis physice et i gymnasio Patauino prescur' sim: turpe putauit: si non in luce presferre ea que tot annos: ut auditoribus meis presdesset: tū ex grecis: tū ex latinis

scriptoribus diligenter excerptis. Itaque comētationes quas in oēs Alz. libros sumis vigily elucubrati' sus: ut editione mereant: idies retractare et expoliare non desino. Sed plus opusculū quod de immortalitate aic' scribit' et quod plures aic' sint et non vna pro fide catholica emitt' erenolui: ut sit quod aliorum opere velut agmen ducat. In hoc Auerois maleficę opinionis pfidū et vanū auctore certissimis argumētis refutauit. Nec mihi nūquā psuadē potui: eē quēquā tā fa tul tamque stolidū ingenij: ut ei' mentē tā vesana inia et ad ferax: (ut aiūt) sensū pot' accedēs a vō deslecteret: hoc est a fide christiana: cui si quod vel in minimis refragari audeat: ex poiuz cętu ad feras relegāndus ē: ut at ab eru ditiones meas auspicarēt: non mediocris cōsily res fuit: ipsimis rumorū falso quod ab iudicis quibusdam et malitiosis cir cūferebat: occurrere volui. Nam cum i gymnasio: ut crebro fieri presuevit: disputādi ac acūdi ingenij grā fallax illas et ab oī vitate alienā opintonē Auerois de vnico itellū non nūquā argumētis presfirmare tetauerit: aliquid plebei ac mi nuti pbi cū debet' et rudi ingenio ita opintonē que vltima est: asserere nō possent: in angulis de me venenato quod dā susurro quod Auerois inia sequeret oblog ceperūt. Di i postea more senū decrepitorū dentibus et morlu liuido carebūt: nā quod de fide: hoc est de vitate ipsa semp' senseri ligdo agnosceret: si e sua iniusta maledictionē et nō tole rādā ignozātiā accusabūt: cū Auerois fallax de vnico itellū sniam ab Aristotelico sensu: quod intit' lōge abhorre re presperit. Præter hęc cām adhortationes crebre Augustini Barbadi Venetiæ serenissimi Ducis accesserūt: quod vt dicitur ppe illia et summa integritate. R. p. Venetiā gubernat et bello paceque plurimū tutat et auget: sic ad mēdas fidei Catholice pte nō gladio sed scuto (vt aiūt) vti cuius felicissimo ductu et auspicijs non timuō im periu sed et artū honestissimaz studij floret vigentē. Quid de Petro Barolo Patauine vrbis epo religiosissi mo dicā: quod et sanctitate vitę et doctrina cęteris christianę religiois presidibus lōge presstat: bat' volūtati honestissi me si nō obtēperare: flagitiū nō mediocre putauit. Nam isapide vt B opusculū ut apud presferre pbi vbia me mo nere et hortari nō desit: bis oib' ad editionē cōpulsus: diu multūque mōcū cogitauit: cui nā potissimū B opuscu lū dicare: vnus ex oibus Duce Sismane Cardinalis pcellētissime mihi occurrit: quod cęteris B munusculo lōge dignior visus es: tū ob meā in te singulare obseruatiā: tum ob tuā in oī gñe vntū disciplinarūque psantia. Nam vt in sacrosancta Romana ecclesia tanque splēdidā sumū sidus effulges: sic in pble sacreę Theologie et aliaz sci entiarū studijs emindētissim' es. Dē in te exptus nō alioz testimonio misus profero. Probe memini vū hic in academia patauina liberaliū artibus operā dare quod breui ad sumū eaz fastigiū pueneris: ut sepe nūquā i dispu tationibus: tū publicis: tū priuatis in tra differēdi subtilitate nō auditores tū: sed presfessores ipsos in admiratio nem verteris. Si cęteras animi tui virtutes eximias singulareque dotes percensere velles: epistola vel stilo non succedente in volumen nō paruū exeresceret: merito te oēs sumis preconys ac laudibus dignissimū eē sentuūt. Cui perclarissimi viri scripta et ingenij sui monumenta si ex bis immortalitate optene picare debeāt: cū multa (vt in quit ille) ideo p̄ciosa videant' quod tēplis dicata et prescrata sunt. Verū pter supradictas causas ad hanc inscriptionem peculiaris causa me cōpellit ne ingratus erga tuū excellētissimā dñationē ab oibus esse dicar. nā fides quā mihi de sacerdotio Aquilegiensi dedisti: loco sumi muneris habeo: et re ita pactā absque vlla dubitatione: quā pmissa tua regia sunt: puta meminisse potes quem admodū olim anteq' hinc discederes pictura quadam tua viri tutū te ad hanc sumū dignitatē pueturū tibi vaticinatus sim. Aderat Antonius Pizaman' pbi et sacreę Theo logie sumus auctor ac pzonotari' dignissim' felrensisque antistes: quod tua vestigia in oibus imitari nitat: tūc bylarī lectoque vultu vt soles te pietationis nostre memorē fore rridisti et si res exitū nō fallacē sortiretur verba nostra nō irrita: sacerdotio aliquo quo me cōbonestares cōprobaturū. Superioribus quoque diebus cū hic esses voti com pos datā fidē te ppediē representatūz multis verbis pollicitus es. Aderat maior pars populū patauini et Ruerē dus in christo pater et dñs. D. Jacob' Defaro papbenis eps et fidei nostre p̄cipuū lumē: qui pmissus hoc multas verbis extulit: tuaque dñatione dignissimū esse censuit. Aderat reuerēdissim' D. tuę frater nobilis Patri' Vin centius Sismanus vrbis Venetę decus et ornāmētū singulare. Quare interim quoad Comētationes meas in Alz. libros retractauero et expoliuero: munusculū hoc lecta frōte exapiēs: quod si tibi placuisse sensero maiora illa opa nō sub pbi titulo: sed vt ipso canonice sublimitati tuę dicabo: cui isapide et me et oia mea: vt scis: ad duxi.

Maxima sideret spes et pia gloria cultus
Sismano: latoꝝ vnica fama locis.
Quod tibi Romanę sedes: Rubicę Haleri
Debent: hos decoras quę decoras magis.
Per te pulsa lues vity: genus omne malozum
Romulidum: per te menia p̄isca nitent.
Lum sis tam superis gratus: Judeaq; membra
Fecisti vt sacris squa lauentur aquis:
Quanta tibi maior veniet laus ipse roganti

Si Nicoletio iugera sacra dabis.
Sic modo Aristoteli qui tempora nostra dicauit.
Nunc valeam superum religione frui.
Nil Sopię monumenta valēt sine turribus altis
Equibus: vt fidei p̄co: metalla sonent:
Sic tu mentiri facies: qui me male dicunt
Christicolos mores: ac pia iura sequi.
Si vetus: et sopię cultor: fideiq; sacerdos
Siam: quid superi maius habere valent?
Alb. de sax. p

C Reuerendissimo in Christo patri et domino. **B. Petro Barotio Paduano** presuli: dño suo obseruadissimo: **Nicolens vernias Theatinus:** cuius **Vicētinus:** ordinarie pbilosophiæ sine cōcurrentia in almo **Paduano** gymnasio legens: plurimam cōmendationem.

Parne liber sōpbiæ referens monumenta diserte.
Cur cito sollicitus limina nostra fugis?
Tu modo Romani plausum sentire Theatri:
Tu ne cupis placido publicus ore legi:
Te tamen in primis moneo q̄ fronte serena
Athena diuini presidis alta petas
Barotij studio: mira munitus et arte.
Sulmanam poteris tutior ire domum:

C **Petrus Barotius:** Dei et apostolice sedis gratia epi Paduanus: et comes **Saccēsis:** **Nicolens vernias Theatinus** bonarum artium et medicine doctor: **Salutem.**

Scribit in actibus apostolorum sanctus Lucas euangelista de beato Paulo apostolo: qui et **Saulus** doctor gentium: Quod cum de persecutor: predicator factus fuisset: stupebant omnes qui eum audiebant et dicebant. **Nōne hic est qui expugnabat in hierusalem eos qui inuocabant nomen istud? Et huc ad hoc venit: ut victos illos duceret ad principes sacerdotum.** Quod ipsius etiam beatus Paulus confitetur: cum ad **Salatas** scribens dicit. **Audiuisti cōuersationem meam aliquando in iudaismo: quoniam supra modum persequabar ecclesiam Dei et expugnabam illam: et proficiebam in iudaismo supra multos cōtaneos meos in genere meo: absidantius emulatoz existens: paternarum mearum traditionum: et paulo post Eras inquit ignotus facie ecclesijs iudee que erant in Christo: tantum auditum habebant. Quoniam qui persequabatur nos aliquando nunc euangelizat fidem: quā aliquando expugnabat: et in me clarificabāt deū.** **Hec tibi qui et statura et nomine Paulus es: hoc ē paruus: optime accommodari posse existimo: qui cum prius et disputando et docendo: vnum esse in omnibus intellectū: sic explanaueris ut totam pene Italiam errare feceris: ut alium maluisti et minuti pbilosophi: ut in eptola tua ais. Et si istud nō senseris: fuisti forte causa ut alij hoc sentirent. Nunc opusculi cōposuisti quo sentire te contrarium non solum dicis: verum etiā probas. Quod cum diligentia vidimus et approbamus: quodq̄ tanto is qui bonis artibus studet vsui erit: ut dicere audeam etiam in te perfectus fuisse: id qd̄ Apostolus ad Romanos scribens ait. ut vbi absidant delictum: superabundet et gratia. Multo quippe pluri fieri consuevit in sententiarum redargutionibus illius hominis auctoritas: qui eas aliquando acerrime tutatus est: q̄ cuiusquas aliterius. Quocirca: seu ita senseris siue non opusculum istud componere opereprectum fuit: ut error ille pessimus illius maledicti **Zuerrois** extirparetur: qui quanto alijs in hac sententia deterior fuit: tanto et in omni vita scelestior. vnde ut tandem illud in lucem prodire sinas sua deo: et velut antidotum anime quoddam: quo sanare se: qui egroti fuerunt queant (Nā hoc modicum etiam decet) ostendas. Nihil hac mihi re gratius: nihil is qui te audierit vtilius: nihil tibi: qui apud multos ob eam rem infamiam non mediocrem excitaueras bonozificentius. Nihil pbilosopho: et eo presertim pbilosopho qui tot concinenter annos eius summa gloria pbilosophiam docuerit: dignius. Nihil postremo deo: cuius te spiritus ad illud cōponendum induxit: acceptius facere potes. **Vale. Padue. xij. kalendas septiles. 1499.****

Questiones de pluralitate intellectus contra falsas & ab omni veritate remotas opiniones Averrois: & de anime felicitate Nicoleti verniatis Theatini civis Uicentini: in almo Gymnasio Patavino ordinarie sine concursu sententia philosophiam legentis: Feliciter Incipiunt.

Questio est: an intellectus anima sit forma substantialis humani corporis: utrumque sit in eo felicitabilis. Utraque questio grauissima est inter omnes quoniam que sunt de anima. Et Aristoteles promisit determinare eam in tertio de anima: nunquam tamen in libris de anima eam absoluit: neque in alijs libris ut sancto Theophrasto placuit: sed Albertus dicit auctoritate Alfarabij eam absoluisse in decimo ethico. Diffidit quasi Averroes posse in tota prima questione absoluere. Et hoc est quod dicit tertio de anima 205. Quia omnia ita sunt: ideo visum est mihi scribere quod mihi videtur in hoc: & si hoc quod mihi apparet non fuerit completum: erit tamen principium complementi: & tunc forte inuenietur verum in hoc: si non inueni. Declarat etiam difficultatem questi discordia sapientium in eo in quo inter peripateticos est discordia non parua: ut ex dicendis patebit. De secunda itaque loquens Averroes in 3o de anima in commento. 36. inquit: & ista perscrutatio quam intendit est valde difficilis & ambigua: & opus nos perscrutari secundum nostrum posse de hoc. Et in fra eodem commento. Causa autem istius difficultatis & laboris est: quia nullum sermonem inuenimus ab Aristotele in hac intentione: sed tamen Aristoteles promisit declarare hoc. Ista questio non recessit a cogitatione Averrois: per tempus nutus unius oculi. Alfarabius ambigens multum fuit in ea de qua Averroes. Hoc questum est valde difficile: & cum talis fuerit dispositio Alfarabij in hac questione: quanto magis aliorum hominum. Pro tatarum igitur quoniam explanao: tria duntaxat facere istius. Primo. n. opinionibus philosophorum ab Aristotele deuantibus cum suis rationibus adduci. Secundo quod Aristoteles cum suis famosisque expositioibus senserit explanabo. Tertio christiane fidei sincera veritas dilucidabitur soluedo cunctas philosophorum rationes: que huic veritati obuiare videntur.

Quantum ad primum inuenio inter antiquiores philosophos Parmenidem voluisse ne quod mundum neque aliquid simpliciter generari. videtur tamen entia extrinseca plura esse respectu eorum posuit diuinum amorem esse agentem causam: qui amor luminis est cause prime non distinctum in singulis: neque secundum esse: neque secundum essentiam: & propterea dixit omnia esse unum finitum & immobile: quia omnia unum dixit esse secundum formam. Mellissus non posuit illud unum esse infinitum: quia omnia dixit esse unum secundum materiam: que quantum ex se est: infinita est & indeterminata. Xenophanes vero preceptor Parmenidis hoc non distinguit: sed ad totum celum respiciens dixit omnia esse deum: hoc est quod de Parmenide per metaphysicam dicit philosophus. Parmenides enim tentans monstrare vniuersi generis. primum quidem ait diuinum amorem fore prouidentem omnibus. Aliquorum tamen opinio est quod Desiodus prius hoc dixerit. Et hoc est quod dixit philosophus in eodem primo metaphysice. Suspicabitur vniuersum aliquis Desiodum prius quod fuisse huiusmodi. Desiodus vero dixit omnia prius chaos fuisse: deinde terram latam & amorem qui con-

deret immortalia. Istis Anaxagoras Clazomenus com- sentit. Coactus enim Anaxagoras ponere causam agentem: dixit intellectum diuinum separatum & mixtum esse cum totius vniuersi: ut ponit Ap. de eo per metaphysicam. quod tamen horum prius dixerit Ap. sub dubio relinquit. Quibus bis etate post Thales Milesius vniuersum ex septem grecie sapientibus: quibus huius speculatiue philosophie princeps fuit: ut dicit philosophus eodem per metaphysicam. primus dixit omnia esse deus plena. Ante tamen eum antiquissima inuenitur opinio Orphei & Musei: quos theologizantes philosophus in per metaphysicam appellat: eo quod de theologis in suis carminibus scriberet. qui concordantes cum Thalete dixerunt totum aqua principium: & quod omnia deus replerentur. vni dixerunt aerem plenum animabus esse: quas immortales & deos quosdam esse dixerunt. De antiquitate huius opinionis loquens philosophus per primo metaphysice dicit. Siquides igitur ista antiques & seniores fuit de natura opinio: forsitan vniuersum incertum erit hypochondriacum. non vniuersum alijs dignificabit: posuisse cum eis propter sui intellectus paruitatem. Quis ergo prenotati philosophi in hoc inueniunt quod ponunt intellectiuam animam & deum idem esse. Cum ergo deus eternus & vnicus sit: ergo vnicus erit intellectus in omnibus apud istos. Et ex istis opinionibus pullulauit error Averrois: & aliorum peripateticorum dicentium vnum esse intellectum in omnibus. Mouetur autem isti ad hoc probandum vna ratione efficaci multum: que refertur Alfarabij per metaphysicam fuit Alexandri peripatetici: que talis est: illa sunt eadem: quorum principia eadem sunt: sed omnia principia eadem sunt: ergo &c. Probatur minor. Nam omnia principia sunt materia prima & deus que non differunt: nam illa sub eadem natura continentur: & supra ens nihil addunt: neque diuersas neque modos. Nam si aliqua talia superderent essent composita: quod falsissimum est. Ex quo igitur in entis natura inueniuntur in nullo alio differunt: & idem (ut Porphyrius inquit) est a quo aliquid non differunt diuersa: sequitur deum idem esse materiam & esse. Hoc quod de Orpheo dictum est: colligitur per de anima textu commentum. 84. vbi ipse animam respiratum aerem asseruit. De Thalete text. commentum. 31. vbi dixit omnia esse deus plena. De Anaxagora textum 21. 31. vbi posuit intellectum diuinum omnia mouere: & esse inde quibus anima nostra: de quo Commentator. Et sermo istius est magnis propinquus veritati & sententie Aristotelis: & ideo laudauit eum post Aristoteles in 3o de anima in text. commentum. 24. Clarius ponitur quod anima & intellectus idem sunt: quia in commento superiori dicitur quod idem sunt. I. genus ibi absolute. Et hoc est quod poeta in bucolicis dicit Ab ioue principium muse iouis omnia plena. Et Lucanus Est ne dei sedes nisi tellus potus & aer Iuppiter est quodcumque vides: quodcumque movet. Post hos inuenio Democritum: & eius collegam Leucippum: ut dicit Aristoteles de eis per metaphysicam. de quo per de generatione dicit philosophus ipsius melius philosopho fuisse Platone. Vni enim cum poneret indiuiduales atomos esse res principia quales sphaera solis videntur. cum quibus posuit vacuum: ex quo dimensiones corporum fierent. talia enim indiuisibilia non possunt esse causa diuisibilium. ideo cum eis ponit vacuum. Ita ut ex atomis fierent res substantie. Ex vacuo quod est prima dimensio apud eos dimensiones corporum. Ex atomis igitur ponit esse animam compositam: quam cum poneret esse igne nature per plura maximam mobilitatem. dixit eam ex atomis igneis & rotundis stare. figura enim rotunda propter caritatem angulorum maxime apta est ad motum mouente primo se: deinde alijs dante motu. Colligitur hec descriptio per de anima text. commentum. 20. imaginabatur enim Democritus: quod sicut argentum vitum quod erat in statu Minerue quam Dedalus compositum fuit: mouebat per se: deinde statuas: ex qua statua vulgus

Anaxagoras.

Thales Milesius Orpheus Museus.

Quia sapienter peripateticorum errant.

Quod per se omnem esse videtur.

Text. 25.

Virgilius Lucanus.

Democritus.

Articulus primus.

De medio placentia mellis si placuit.

Xenophanes.

De modis placitum capite se eadem per se.

De pluralitate imoz.

decipiebatur: credēs illud diuino fieri miraculo. ita de anima. d. q. primo se mouet: deinde corpus. Colligitur B vltimū primo de aia textu cōmēti. 4. 4. Posuit vltimū intellectū et sensum oino idem esse. Non enī cognouerunt nisi sensibilia et materialia. Et propter hoc laudat Homerū dicēte q. Dector aliqñ sapiēs iacebat. cui. n. in eo erat mutatio apud sensus: erat et mutatio apud intellectū. fertur enī de eo q. aliqñ ad amentia ducebat (vt dicit de eo Aristoteles in problematibus) hoc idē ponit de Homero p. de aia textu cōmēti. 23. et 2° de anima textu cōmēti. 10. 4. vbi inq. Domeri auctoritate: q. talis est hoīs intellectus: qualē pater hominum atq. deoz ducit in die. ¶ Hoc idē sentit Empedocles agrigentinus siculus (vt ibidē patet) et 4° metaphysice textu cōmēti. 20. primo de aia. d. aiam esse. 6. res. Ratio aut sui dicti fuit. Nā oēs antiqui qui p. sentire et cognoscere venati sunt nām aie. dixerūt aiam p. stare ex principis: que quidē principia alij dicebāt esse vnū: alij plura: et illi qdem qui vnū faciebāt principū illud vnū esse animā dicunt. qui vō plura ex illis eā cōponi dicunt. ¶ Unde cū empedocles 4° elemēta posuerit rerū principia: cū lite et amicitia dixit aiam esse sex res. ¶ Fundabant enī antiqui suas opinionē in tribus p. positionibus. p. ma oīs res per suum simile cognoscitur. secūda q. res nō cognoscitur nisi per sua principia. tertia q. anima cognoscit oia. Ex istis arguo sic: aia oia cognoscit ex tertia p. positione. ergo cognoscit per p. nēcia oīus ex secūda p. positione. et cū cognitio fiat per simile: ex prima p. positione: et cū similitudo sit relatio realis fundata sup. vno s^o metaphysice. vnū ergo et idē erit aia cū principis oīum: et sic aia habebit in se principia oīus s. m. esse reale. Colliguntur hec ab Auer. p. de anima textu cōmēti. 33. Diffinitio autē empedoclis de anima ponit in textu cōmēti. 25. Aliquādo tamē secutus est empedocles. Pithagorā (vt in eius opinione videbit.) ¶ Diogenes ponēs aerē rerū principū: dixit animā esse aerē. Heraclitus dixit eā esse vapōrē. Pypon Acheon magis rudum: aquā eā dixit. Ernas sanguinē. omnes ergo hi philosophi in hoc p. ueniunt q. ponunt aias oēs generabiles et corruptibiles et p. sequēter habent ponere eas esse veras formas dātes specificas esse et. De Diogene et alijs noīatis loquitur philosophus p. de aia text. cōmēti. 31. Dia igitur elemēta iudicē habuerūt preter terras propter sui vilitatē (vt. p. inq.) Nullus enī antiquoz ponit solā terram principū esse excepto Desfodo qui (vt inquit Cōmētator p. metaphysice text. cōmēti. 30.) non fuit philosophus sed legista. ¶ Pithagoras vō Samius philosophus sapiētissimus. Iste enim fuit p. mus qui recte cognouit agentē cām. Alij enī quasi balbutiētes loquebātur de ea et obscure. vnde (vt dicit Aristoteles p. metaphysice: q. ante Italicos. i. Pithagoricos vt oēs exponunt. Pithagoras (vt inq. sanctus Thomas cōparatista noster) dictus ē Sami^a ciuitate Calabrie: et ita merito a p. ho Italicus appellat. sed credo q. dicat Italicus q. in Calabria docuit apud crotonē ciuitatē Calabrie. Ante istū dico q. loquebātur de eā agēte qualiter in bello ineruditi faciūt: etenī illa circūducti sepe bonas plagas faciūt. ab isto Plato pro magna p. s. nā accepit philosophiā. et hoc est qd. ponit Aristoteles primo metaphysice. post dictas vero philosophias Platonis sup. uenit negociū: in multis quidē hos sequēs: alia vō et p. pria p. ter Italicoz philosophiā habēs. De isto loquens Tullius in libello de deoz natura. d. nō aliter p. bari a quocūq. sua dicta referunt: nisi q. ipse dicit. Cū ergo meus alij ante eū cām agentē cognouisse dixit ab vno

I. cō. 25.
Empedocles.

Empedocles rō q. aia cōponat ex sex rebus.

I. cō. 10.

Diogenis opinio.

Pithagoras.

p. mo simplici qd. est vniuersi cā nulli inuens numero. omni tñ rei numerū dāte cūcta p. cedere. Respectu vō sensibiliū posuit mathematicos numeros p. nēcia in bis sensibilibus existētia et nullo modo sepata (vt voluit Plato.) Et hoc est qd. seuerinus ille Boerius in p. sue arithmetice s. niam Pithagore trāfferēs ait. oia quecūq. a p. nēcio rerū natura p. tracta sunt: numeroz videntur rōne formata. hoc enim fuit p. nēcia in animo cōditoris exēplar. hinc enim quatuor elemētoz multitudine mutuata est: hinc tēporū vices celiq. conuersio. De aia vō loquēs dixit immortalē esse. aliter ipse nō poneret ipsas de corpore in corpus trāformari: oēs q. eē cuius dem rōnis. Cū opera cōsimilia artis ab eis et a bauris et hoibus perueniāt: vt patet in aialibus nidificātibus ex quo posuit in suis legibus q. sacrilegiū esset carnes comedere: que errorem Manichei vsq. in bodiērnū diē imitātur. vnde Quidius compatriota noster Quātus scelus est in viscere viscera cōdi. Pithagoras enī vt faceret ciues colere iustitiā posuit etiā in suis legibus: q. quelibet aia quodlibet corpus ingredi pōt. Ita q. volebat q. aia illa que iustitiā nō coleret ingredi corpus deterius mulier p. mo deinde brutoz. et hoc est qd. dicit p. de eo in p. de anima in text. 2° 53. in noua translatione. s. m. autē Pithagoricas fabulas quilibet aia quodlibet corpus ingredi potest. in trālatione Cōmētatoris videtur esse possibile apud eos vt quelibet anima existat in quolibet corpore: et trāferatur de corpore in corpus sicut dicit Pithagoras in apologo quem posuit ad corrigendū animam cūmū. et Calcidio in timeo referente Pithagoras in suis aureis versibus sic dicit.

Corpore deposito cum liber ad ethera perges:

Euades hominem factus deus ethera almi.

¶ Dicit Alcmeon sentit: q. Pithagora sene exīte philosophari cepit. vt dicit. p. p. meta. hic cuius Pithagoras p. cordās posuit aiam imortales esse et de nā celi: vt p. de aia textu cōmēti. 32. colligitur. huius etiā aliqñ empedocles sentit vt patet ex quibusdā carminibus: que ipse cōposuit: vt Macrobius refert: que sunt infra scripta.

Namq. ego iam dudum vixi puer: et solida arbos.

Et tali sexu inde animal. tum lactea virgo.

Natus item vt pecudes cedit matremq. patremq.

Nec sentit charos mandens sub dentibus artus.

¶ Et Horatius de eo inquit.

Sernari nolit dicam scilicq. poete

Narrabo interitum: deus immortals haberi.

Dum cupit empedocles: ardentē frigidus et hnam Insiliuit: sit ius liceatq. perire poetis.

Loz iubet hoc etenim postq. destertuit esse.

Neonides quintus pauone ex Pithagoreo.

Troiani tēpore belli pantholides. Euphorbiū eram.

¶ Post hos inuenio diuū Platonē voluisse mūdū ipsuz atq. aias nras intellectiuas ab ipso deo ab eterno fuisse productas. De aīab^o infra phabif plane. Et p. ex timeo expse (vt infra tāget) vbi vult incorruptibilia oia ab ipso deo imediate p. duci. De mūdo p. ab Aristotele text. 2° 102. p. mi de celo vbi dicit. Genitū qd. igit oēs esse dicūt. Vī qd. sempiternū. Ecce q. hi. s. platonici (vt oēs exponunt) dicūt celū genitū: sed ab eterno. hoc ē p. ex expōne Xenocratis discipuli Platonis: q. Platonis aui p. liū afferēs dixit celū s. m. Platonē ab eterno p. ductū fuisse: vt p. eodē p. celi text. 2° 125. vbi Com^o. Defendēs autē Platonē dicūt q. assimilatio gnōnis mundi ex suis elemētis gnōni finitaz ex lincis: et superficiebus a Platōe significat q. mūdus semp fuit apud Platonē. Et qd. ipse nō itēdebat p. hūc sermonē: nisi q. p. res eius sunt

Platonis aia.

sunt potiores nā toto: nō q ipse fuit generatus vere. Et si hoc itēdebar nihil differt ab Aq. Dec Com¹⁰¹. B ides arguit a Simplicio viro doctissimo p celi tex. p¹¹. zz. 5 Joāne gramaticū. Nā Plato voluit simul tēpus & celū factū esse: vt ps ab Aq. 8° p^hy¹ tex. p¹¹. io. tēpus aut iposibile est esse factū. Plato aut ipsū generat solus: simul enim cū celo factū esse: celū autē factū dicit. vult ergo tēpus factū: sed impossibile est ipsum esse factū: vt prius nō fuerit. Nā factū de nouo: ante nō hēbat esse: erat ergo ante: que est dīa. S; intellexit Plato ipius factus ab eterno. vñ voluit Plato f; Simpliciu: q ditor cū bonus sit bona facit: & cū nō sit ipeditus semp bona facit. Lū ergo alia hnt esse a deo: sunt (ingr Plato) ex se ipsis dissolubilia. Qd itelligēdū est fm rōnē. i. (vt ingr Simplicius) cū cā nā precedat cātus: pōt intelligi nō intellectu ipso: & sic hēre nō esse. Nulla ergo est dīa inter Platonē & Aristō. In re fm Simpliciu. Vñ Plato in polytico negotio separat deū a mūdo: q separatio ē rōnis trī. Et hoc est qd Plato in Timeo ait. Dy deoz: quoz opifex ego & pater sum: bec attēditē q a me facta sunt: me volēte idissolubilia sunt: nō figdē qd victū est solui pōt: sed mali est (qd pulchre cōpositus est seq bz bene) velle dissoluere: quapp q gnātī estis imortales qdē: & indissolubiles non estis. Nec trī vnq dissoluemī: nec mortis factū subibitīs. Nā volūtas mea mōis p stāsiūq vobis est vinculū ad vite custodia: q̄ nexu il līqbus estis tūc cū gignebamini colligati. S; nunc qd las habes cognoscite tria adduc glia mortaliū nobis generāda restā absq̄ hoz gnōne: cetū impfectū erit: oīa vñ aiāriū gnā ambitū suo nō stinebit: p̄tineat antez opz. Si ē māduo pfectus oīno futurus: Dec vō si a me fiat solvitur q̄ dōnent: q̄nsadeq̄ bunt: quapp accedite vos fm nām ad aiāliū gnōnē. Et q̄ bndā interpositis. Ego vobis sementē tradā vos cetera ep̄q par est: vt l mortali nature mortale appetēs faciatis generetisq̄ aiālia subministrātesq̄ alimēta augerā: & p̄stia rurū recipiatis. (Uoluit igit Plato intellectinas aiā ab eterno creatas fuisse a deo deoz i cōparibus stellis postea apud se olum intelligibilīū formas hntes: eas q̄ corpibus infundit: in qbus ob lactis vndā & nutrime ti ad sapiorā nō valēt suās exercere operationes ita vt eaz oblitiscant: habitus trī nō p̄dū: assimilare enī eas ebz: aut ep̄lenticis: aut in somno ep̄stib⁹ in qbus p dūr op̄nō aut habitus. Et iō purgato corpe a supstāi tatibus p studiū nō addicere de nouo aiā: s; per ip̄s & sensibilia nō dīsoni (vt dixit Aūicē.) Is etiā exp̄ge fieri & exp̄ctā aiām ad intēdū ea q̄ p̄s didicerat ita q̄ nostz addicere est apud eū remissel. Et hoc est qd Boenius in suo de solatione ingt. Si Platonis mīsa psonat vep: qd q̄s didicit inemor recordat. Colligif ista sūta p postenoz. p metaphy¹⁰. & 7° p̄h¹ tex. p¹¹. zo. (Uoluit ē Plato q si anime bñ beateq̄ vberint in corpōib⁹: facta eaz a corpe secessione: ad cōpares stellas redire. Et hoc est qd Macrobius de eius Irēone i de somno Scipionis ait. Iustitā & pietatē colēs nō per rit pereūte corpe: s; ad sedes trāsserē fideas: cūz vob imortālibus in secula regnatura. Et sic felicitatē ponit post separationē: sicut nos christiani. si vō male vitiose q̄ vberint: oportere p̄s eas argari & puras fieri: que purgatio per penitentiā fit anteq̄ ad stelle p̄tuberniū redire possint. Ad aliud igit corpus humanū trāsmitti tur: eas aut beātas trāssire nō p̄ssit. Et B est qd Macrobius sup Timeo ingt. Sed Plato nō putat rōnāles aiām vultū atq̄ os rōne carētis lduere: sicut P̄thogoras. Accepit aut suā op̄tionē ab Augūstīnis Lbaldetis &

Egyptus astrologis maximis: q̄s astrologi vsq̄ bodie imitati volētes iudicare de natiuitate alicuius ponunt stellā Jlec & aliā Alcoboden qd latine sonat vita & intel lectus: eo q nato vitā & intellectū p̄ferre dī. Et hoc est qd poete dicunt. q Paris dicitur Venēris filius & De croz Martis. Et super bac pōne sunt multe fabule poetarū fundate. (Uoluit opiniois fuit Socrates: q p̄m⁹ vñ dixit diffiniēdū esse & nō singulare. de quo est scia. cū ergo aiā recipiat vñ qd imutabile est: opz ip̄sas imutabile & eternaz esse. Et hoc est qd de eo dicit. P̄. p̄mo metaphysice Socrate vō moralia negociante: & de tota nā nihil. In his trī vñ querēte. vñ Cleobrotus qdaz ex ambraclia incidēs in fermonē Platonis. & putās ipsum dicere de morte nāli oportere p̄m p̄siderare abiēs ex alto muro demisit seip̄s ferri in terrā p̄ aerē: & cadens mortuus est: de quo ferūtur versus q̄tuo. Callimachi. (Cleobrotus ex ambraclia salgt ex alto muro ad ifer num: Nullū dignū malū morte patiēs. Sed Platonis in libro de aiā libū legēs. Dec Amonius sup Porphy. (Uoluit opinioi Gregoz⁹ Nicenus maximus Theologus intra grecos cōsentit. De quo Damascenus. Ego cū Gregozio theologo p̄sentio: habuit aut rōnē vñā ad hoc probatē aiām nullo modo esse formā incipiētē eaz corpe que talis est. 1. Dis forma que tēporale origi nem bz eaz corpe: tēporalis est & corruptibilis: qd p̄s: qz omne qd tēporale est: sub tēpore est & senescēs sub eo vt p̄s quarto p̄hysicoz texū cōmēti. ii 7. Si ergo intel lectina aiā iciperet esse cū corpe ipsa tēporalis & corruptibilis esset qd est ridiculosus dicere. (Probat etiā hoc dicto Moyfi. Septima aut die requieuit deus ab omni ope suo. buic in sup̄ficia videtur cōsentire Augu stinus sup genesim. nō trī p̄sentit. buic ē in pte p̄sentie Augenes: q̄ (vt ingt sanctus Thomas 5° Bētilis.) Pul mus fuit q dixit inter christiane religionis professores q̄ aie ante corpea de nouo: & nō ab eterno fuerit: crea tē: in hoc Platonē dicit: & in corpibus tāquā in carceribus incluse p̄p̄nā originalis peccati. Dec opinio inumeros p̄hos ad hereticā vitā trāssire fecit vt dicit Didymus i quadā ep̄stōla ad Alexādru Macedoniz regē. (Post hos venit Aūicē. cuius sermo (vt ingt Com¹⁰¹) semp fuit modus iter per p̄p̄teticos & loquentes tex. p¹¹. zz. scōi p̄h¹: qui voluit intellectinas aiām esse verā formā substātiāle nostri corpis incipiētē cū eoz multiplicatione eius multiplicatā nō trī desinētem cū eo. sed separā: & intelligētē agētī cōiungit que sit in corpe bene beateq̄ vberit speculatiuasq̄ sciētias in eo p̄fecta fuerit cū tunc a caris mundanis liberata sit tota ad itelligētā cōuertetur: que cū larga sit in dādo formas illius lum inibus replebit: & tūc ip̄sas p̄fecte intelliget: & per ip̄sas aiās intelligētias vsq̄ ad deū. Et becerit illi felicitas: & vita sempiterna. Si vō male & vitiose: puabitur lumine itelligētē: & p̄cipiēs se sic p̄u nari: in eternū trīstari nō desinet: volūtḡ vñ iste intel ligibiles spēs nō cāri in nobis a p̄bātāmatibus virtute agētis itellectua nobis cōiungit: sed ista trī disponere aiām: voluit enim q ex eo q̄ itellect⁹ noster intuerē singularia in p̄bātāmatibus: disponerē vt p̄uertatur ad itelligētā agētē: & in oī tali p̄uersione recipit spectē vñ: quā nō ponit remanere in itellectū: q̄ in ip̄o fm eū non est memoria sed in pte sensitua trī. Sed p̄ illā acquirat aie aptitudo vt ad itelligētā agētē cōuertatur: vnde addicere fm eū nihil aliud est q̄ aptitudinē acquirere itellectui vt ad itelligētā agētē p̄uertat: que cū cōpleta fuerit tūc itelligit ipsam p̄fecte: & p̄ eā aiās itelligētias. Et sic felicitabit aiā in vita ista l; impfecte: Alb. de lax. p 3

Simpli- a 3 Jod ne gram- maticū.

Plato & Aq. de mediū cor- gitate.

Plato & aiālib⁹ Platonis

L. ch. 4.

Si mtho- rā fabula rā ougo- Socratis placitū.

Gregozio nicen⁹ consentit Platonē. Rō p̄bātā aiā nō in- cipere & sit de nouo.

Aut. sūta de aiā.

De pluralitate imor.

Peripateticorum discordia Alexan. Aphrodisiense.

qz perfecta est in separatiōe (vt dixi.) ¶ Post hos inuenio inter peripateticos clariores magnā discordiam in opinione Arist. que fuerit. ¶ Alexander vō Aphrodisiense cū ponat intellectū tū agētē tū possibilē sempiterna quedā entia: intellectuā aiāz nō pōt negare eternam esse. Qz intellectū agētē eternū ponat: p3 ab Auerroī 3° de aia 2°. 20. q intellectus possibilis sit eternus apud eū: audies verba in suo de intellectu q sunt infra scripta. intellectus vō neqz intercedēte corpe ea q sunt suscipit: neqz pās aut virtus corpis est: neqz prius aliqd eoz q actu sunt: neqz est aliqd qd potestates vllā habeat: sed eiusmodi endelechie atqz aie potestas: quedā est que spēs 2 intellectiones est nata suscipere. ¶ Et distinguit ipsius a sensu q vtus corpis sit. vñ opinat Alexander q in vna simplici suba aie sunt due potentie sempiternae: audias vba eius. Intellectus actiuus qdē est: non solū. n. ditor rez plurimaz sed eaz fabricator in ysdē intelligēdis efficiē. nisi forte qspia intellectū ob id passiuū pcedat qd suscipiēdarū spēs vñz retinet. suscipere enīz idē videt esse q pati. 2 hoc intellectū 2 sensū cōe est: verū qz vnaqueqz res: nō ab eo qd cōe est ceteris: s3 qd peculiare 2 pziū est definitionē capit. pziū aut intellectū est vt actiuū sit spēs: quas recipit ab actione potius definiēdus est 2 est socius nri intellectū in ope q ab extra ē itells. vult ergo idē actiuū 2 passiuū esse qd nō nisi de intellectu aia intelligi pōt. 2 cū idē fm idēz nō possit esse actiuū 2 passiuū vt oēs peripatetici pferunt: op3 in ea eē dictas potētias. De intellectu agente q sempiternus sit audias q ipse ponit. Intellectū agēs aīz ab extra eiusmodi spēs actu sit intellectus immortalis 2 sempiternus iure ab Az. nūcupat. Qd aut attribuitur Alexandro de intellectu possibili q corruptibilis sit ab Auerroī nō est mirū: qz expositio eius i libro de aia ad manus Auer. nō puenit. Et hoc Auer. inqt cōmētō. 23. bus. Unde per possibilem intellectum intellexit vel possibile vt possibilis ē vt inqt Simp. 3° bui. 2 s3 r ois aia endelechia 2 pfectio est cū referat ad pfectū 2 relationa simul oriunt 2 occidūt vt textu 2° scōi buius p3. 2 hoc ponit Joānes grāmaticus tex. 2° dicti dicēs Alexander aphrodisiē a veritate coactū sic itelligere: vel per possibilem intellexit cogitatiua aiam: sicut Auer. 2 oēs quasi greci expositores Arist. vt Theophrastus 2 Theophrastus in expōne tex. cōmēt. 20. Intellectus passiuus corruptibilis est. Immo ipse Auer. de ipso intellectu cogitatiua loquēdo intellectus polis corruptibilis est: vidē. 2. meta. tex. 2°. 17. Auer. et q Alexander intellectum agētē ponat immortalē expresse pfitetur tex. 2°. 19. cuius audias verba infra scripta. 2 mirū est quo mō oēs concedunt hāc demonstratiōne esse verā de intellectu agētē: 2 nō pueniunt in demonstratiōne de intellectu mālī: s3 sint valde psumiles: 2 op3 concedentē alterā etiā concedere aliā. ¶ Dāc opiniōne sequitur Alfarabius de quo Lōmētator 3° buius textu cōmēt. 14. Credimus 2 vere q vnus ex bonis expositozibus Aristote. Alfarabius cū hoc q maximus fuit in istis: sequitur Alexander in ista opiniōne: 2 sic oēs noiati pbi pcedūt q sit ponēda vna alia forma in hōie vltra intellectuā animā que cogitativa est appellata. ¶ Alfarabius vō magnus inter Arabes 2 Auēpace hispanus de quo quarto pbyssicorū tractatu de vacio textu cōmēt. 7 i. nullus potuit puenire ad has questionē: ideo pofundius fuit ipse sup alios: 2 tertio de aia cōmētō. 36. verbuz Auēpace in hoc est firmius aliozū vt Lōmētator refert tertio de aia cōmētō 5°. ¶ Et Albertus Magnus eodem tertio. Cū oēm possibilem intellectum ab aia rōnali remoueret: cuius

rationē assignabat: qz si intellectiōes in aia rōnati reciperentur non distinguerentur: cum illa sit vnica in oibus hominibus fm eos 2 accidēs numeretur numeratiōe subiecti. qnto metaphysice dixit intellectiōes multiplicari penes pbantasmata 2 pbantasma diuersas: in q cum agar intellectus agēs faciēdo ea actu intellecta pfit dicit intellectus quoquo modo. 2 sic pbantasmata aiaz: vel imaginariū possibilem intellectū nominariūt. ¶ Ponunt vltterius q intelligere nō fit per passiōē. sed imaginātur q ex quo species ille abstracte sunt vles q vbiqz est 2 semp. ideo in subiecto nō sunt: qz si in subiecto essent: ab illo determinarētur. ¶ Similē modum huic ponit Alber. ad mētes Themistū 2 Simpli. 7° pbyssicorū ad mētē Platonis 2 Aristō. 2 pntentia intellectus agentis ad pbantasma fit intellectio. nā ex illa pntentia excitat aia ad cognitionē eius qd prius habuit. vñ si Platonis msa fa personat verū qd qsqz dicit imemor recordatur: vt Boetius inqt in suo de solatiōe vt supra dixi. ¶ Sed incidit dubiū cum dicat Alexander intellectū nostrū in separabilez a corpore in paraphrasi de aia: quomō nūc concedit ipsum separari. Unde Simpli. ait 6° pbyssico. textu cōmēt. 32. q Alexander omnia ad suam opiniōnem referens ait ipsum nō separari. Si enim separaretur moueretur psequens impossibile aīz impartibilis sit: ergo 2 antecedēs. Sed diceret Simplicius q talis separatio nō ē nisi desitio illustratiōis supra humanū corpus vbi supra. sed de hoc infra. Ad aliud patebit ex dicendis. ¶ Deinde miroz multuz de Auerroī q iponat Alexander q Aristō. intellectū illa vba q impossibilitate preparatione 2 non de suba. Nam fas est imponere tanto viro qui vt Lōmētator inquit. 2. metaphysice textu cōmēt. 6. Alexander famofus in metaphysica. 2 quarto celi textu cōmēt. 39. 2 mirū est de istis pofundis viris Alexandro. 2 Themistio: q Alexander potuerit accidens alicuius substantie incorruptibile 2 subiectū corruptibile. Sed Alexander dixit 2 bene q intellectus magis assimilaf rature tabule qz ipsi tabule apto rōdo existēs sicut 2 rature idest pntio inscriptionis: 2 q hoc sit ita audias verba et in cap de speculariūo: intellectu 2 practico. Solū igitur materialis intellectus facultas promptitudo quedā est ad formas recipiēdas tabelle nondū scripte persimilis: quinimo ipsius tabelle a graphio hoc est inscriptionis carētie qz tabelle similioz 2 paucis interpositis. Sicut ergo tabella patit. aptitudo vō nihil sic intellectus: qsi dicat q ipse non est pncipale patiens 2 proprie qz illud subiectū cōpērit. ¶ Vñ ipse in suo de fato cōsiliatiū hōiem: 2 libertatez habere arbitriū dicit. Sed vt Seuerinus ait nos liberū arbitriū nō dicimus facere qd qsqz voluerit s3 qd qsqz iudicio 2 examinatione collegit: alioqz irrationabilia aialia habebūt liberū arbitriū. videmus enīz alia quedā spōte refugere: qbusdam spōte adberere: q si ad velle vel nolle hoc recte liberi arbitriū vocabulo teneret: nō solum hoc hōim: s3 ceteroz aialius esset. Si mortalis esset intellectus quomō discursus iste fieret in quo recipe tur. ¶ Duic opiniōne adberēbāt bi q (vt inqt Alex.) tractatu suo de intellectu solebāt in partibz disputare stoici. s. qui. d. intelligere nō esse nostrū opus sed diuine prouidētie. Lum enim ipse sit cā oīm cōsequētum esse: 2 hic est agēs intellectus apud Alexander qui deus est glōriofus: 2 hoc p3 expresse ab eo in cap de agētē intellectu ponēs ipsum vbiqz esse 2 primā cām omnium equiuocans de agētē intellectu. Nam supra dicitur esse aie intellectiue potestātē 2 loquēs de materiali inquit qz hic cū aia cuius est potestas corporalis simul iternz expone

De Alexander fuerit opinat aiaz itelle eius esse eternam.

De in de cto alex.

Culpad Auerro.

Alfarabius.

Alfarabius.

Alfarabius.

expone vt supra: vel per possibile cogitatuū intellectū.
 In suo de intellectu de agente loquens ait. Nō enī cū
 villo in loco sit transitum facit s; cū vbiq; sit manet in
 corpore q; a temperamēto dissoluūt corrupta organica
 portione. (Et Bemistius 3° de aia cōmēto. 31. impu-
 gnat istā opinionē. Itē ipse Alexander in nālib⁹ qōnī-
 bus inquit medicina 7 si scia est tñ in opere suo ars ap-
 paret quēadmodū aia: 7 si immortalis tñ in corpore mor-
 tale demerfa videt esse mortalis. Itē ait noluisse mun-
 di opificē diuinos celestesq; hominū animos corpib⁹
 terrenis absq; cōgruo quodā medio colligare. Medici
 est aia cogitatuū. A quo p; quosdā quos non est opere
 precū noiare: q; de nouo philosophari incipiunt 7 eius
 pñ ignorātes audent: 7 Joānē Han. 7 quosdā tps hui⁹
 reprehendere: quoz nō sunt digni soluere calciamēta
 plurimū errare dicentes 7 Alexandrū intelligere p; ppa
 rationē puuationē formalē sumptā p; ipsa negatōe de
 qua exponit dictū Az. q; est eterna: q; nō est corrupti-
 bilis: q; nō est ens positiuū in mūdo: s; puatio entis. Q
 glosam mirabilē dignā Alexandro de quo Simplic⁹
 pmo physicoz oium maxime legitimo Az. interprete
 Alexandro apudodiseo. Nā Az. intendit ostendere dif-
 ferentiā virtutis itellectiue ad sensitiuas: vt p; in tex:
 cōmēti. 7 dicit: q; nō est eadē passibilitas sensui 7 intel-
 lectui: cuius oppositū sequeret. nā puatio in sensu esset
 Et eterna eadē causa. Nonne Alexander expresse ponit
 ipsum intellectū esse facultatē 7. in sup derident alios
 q; narrant opiniones 7 ad illoz intellectū nō attingūt
 Solertiā magnā talū in opinionib⁹ declarandis. Au-
 dias p; terea summā dilectā eoz. d. Auerroim vtiū
 esse loco a maiorī. Si intellectus est res facta a cōplexio-
 ne 7 intellecta cū intellectus sit dignior 7. non intelli-
 gētes istud Az. in pmo topicoz q; locus a maiorī tra-
 ctatur negatiue superi⁹ dicta ad mentē Alexandri apud
 dīsei pmo maiorī pte accepti ex paraphraasi eiusdē sup li-
 bro de aia 7 ex tractatu quodā eius de intellectu q; oīa
 accuratissime 7 elegantissime trāstulit Magnificus pa-
 tritius Venetus vtriusq; lingue doctissim⁹: itegerrim⁹
 pbus: iuris vtriusq; doctor Hieronymus Donatus cō-
 pater meus dilectissimus. Auerrois vō posuit vnicaz in-
 tellectiū aīam rōnariū vī in oībus hoībus habentē
 in se potēstas duas: agentē scilicet 7 possibile intellectū
 7 nō partes eius subdens: vt dicit Joān. Han. 2° de aia
 q. 5^a. qua querit vtz aīa sit actus in fine. 7 illud est dī-
 cū Alb. g in paucis (vt ipse dicit) discrepat ab Auer-
 roī. Ponunt enī potēstas istas vītes vles: indiuiduari
 vō q; sint diuis 7 illius anīe indiuiduate per poten-
 tias sensitiuas: que sunt in ea: 7 sic h; potētia esse ma-
 gis abstractū q; suba aīe. Et nō est hoc mirū inquit san-
 ctus Thomas i suo 5° Auer⁹. Nā forma magnetis est
 malis 7 ab elemētis genita: tñ h; virtutē datā a celo q
 ferrū trahit abstractiōē. S; hoc est dubiū. Nā quero
 a quo h; illū esse abstractū a potētia nō a subiecto: nec
 ab agēte cū sit idē apud Albertū videlz de⁹ gloriofus.
 Et si Albertus ponit indiuiduari animā penes poten-
 tiā quare nō fm substantiā cogitatuē vīris existētis
 multiplicatē in singulo hoīe. Ista opinio p; terea nō vī
 saluare verā hoīs corruptionē sicut Auer. facit: 7 bñ dī-
 gi nō videt: q; in rei vīrate meli⁹ pōt saluari ipso Auer.
 Neq; rō sancti doctoris in suo de esse 7 eētia vī vale-
 re: q; iō dī vīe q; plura representat. dat ipse exēplū sta-
 tue Lēaris q; si plura representaret eēt vī is in respē-
 tando cū de se sit singularis. Cōtra hoc est expresse sūta
 Alberti in suo de statu 7 origine aīe q; dicit: q; mentiū-
 tur oīno qui dicit q; for⁹ q; est in aīa h; duplicē cōpara-

tionē: vna qdē ad rē cuius est forma 7 sic dicunt ipsam
 esse vlem ad itellectū: 7 sic dicunt ipsaz esse indiuiduā.
 (Forma enim in cōparatione ad rem nūquā est vni-
 uersalis: 7 in cōparatione ad intellectum in quo est dī
 vniuersalis. Immo (vt Albertus inquit) cōsensu oīum
 ppateticoz cū vīe vt distinguit p; t singularē abstra-
 bat ab hic 7 nunc que includit singulare: 7 a mā 7 appē-
 ditus eius nō potest fieri aliud 7 aliud: in alio 7 in alio
 nisi per aliq; contrabens ipsum ab. hic 7 nunc qd est
 conditio singularis 7 sic non remanet vniuersale. Luz
 ergo hoc non habeat a re extra cum nulla talis sit actu
 vniuersalis habet hoc ab intellectu. Est ergo intellect⁹
 vniuersalis. Ista ratio infra soluetur ad mentē sancti
 doctoris compatriote nostri: qui melius (vt puto) 7 si-
 dei christiane conformius locutus est oībus modernis
 vt patet in suo libello contra Auerroistas. Et hoc est qd
 dicit Porphyrius. q; vniuersale est in solis nudisq; in-
 tellectibus. Similiter dicitur de vniuersalitate repre-
 sentationis: que non est ab extra cum nulla talis repre-
 sentet vniuersaliter. albedo enī que est in pariete ista
 representat illam q; nō aliam. Et quibus correlarie in-
 fero ad mentē Auerrois: q; species lapidis vna est spe-
 cie 7 numero in omnibus hominibus: vt habet esse in
 intellectu: neq; possunt esse in eo plures species intelli-
 gibiles numero distincte. Tū quia (vt dicit Auerrois)
 esset processus in infinitum: q; a quibuscumq; duobus
 solo numero differentibus conuenit abstrahere conce-
 ptum cōmunem. Tū etiam: quia discipulus nō posset
 addiscere a magistro. Et h est qd lucidus doctor The-
 mistius caplo. 32. hui⁹ inq; p; bādo vnicū esse itellectū
 in oībus. nō tñ illud ex animo tenet q; soluit ad rōnes.
 Sic dicens: vī enim cōes ille animi conceptiones oī-
 bus haberentur: vī ingēnta illa impēssa oīum menti-
 bus p; tinoz notitia cōstruisset: nā vīce: nulla rōne: nul-
 la doctrina: vīde postremo intelligere mutuo: 7 intelli-
 gi vicissim possemus nisi vnus singularisq; intellectus
 fuisset: que cōem oēs hoīs haberemus. Duo circa illū
 apud Platonem legitur. Nisi inquit hominibus cōias
 essent multa: sed p; tino qd: aut p; tinoz 7 impromi-
 scū cōtineret in singulis: nō esset facile ostendere 7 ff
 significare alteri voluntatē suaz: huic sūte argumento 7
 illud est: q; nisi ita dicat: discipline transfundi in disci-
 pulū nō possent. Cū enī eadē sint q; tradēdis bis 7 qui
 docet 7 q; addiscit p; siderat: q; neq; hic docere neq; il-
 le addiscere vīquā possent nisi ab vtroq; eadē cōmen-
 tatio tractaret. perspicuū est eundē esse intellectū p; ce-
 prois 7 discipuli oportere q; qdē essentia itellec⁹ idē
 esse: q; actus ipse describit. Atq; bec fortasse cā est quā
 obiē ad solos hoīs pertineat docere 7 discere vicissim:
 alloquiū 7 sermonū intellectus habere. Doc genus aīa
 libus nō potest contingere: q; in bis constitutō anima-
 rum 7 preparatio cōtinuat inep; q; est vt intellectus
 potētie possint recipere qui ab intellectu agente per-
 ficiaf. bec ipse formaliter. Doc idem p; firmat auctori-
 tate Plotini libro nono eneados in qōne q; querit: vtz
 omnes aīe sint vna aīa. Et arguit q; sic: q; totius vni-
 uerfi vna est aīa: cum sit vnum animal: neq; obstat q;
 vno sentiente: alius nō sentiat: q; in partibus vnus anī
 malis hoc accidit: vt vna parte sentiente alia non sen-
 tiat: vna existente anima in ipso vt in ceteris est vide-
 re. Confirmatur hoc ex hoc q; vno intuitu 7 amor 7 mī-
 sericordia nobis accidit: 7 p; et ex operibus magicoz
 qui orationibus quibusdā agunt in corpora longo inter-
 uallo distantia. Cōfirmat vltimo ex scia que vā in sin-
 gulis est. Et hoc est qd clamat Cōmētator cōmēto. 20.

Hierony-
 mus Do-
 natus cō-
 pater.

Proba-
 tio The-
 misti q;
 vnus sit in-
 tellectus i
 omnibus

De pluralitate imoz.

terty de aia. q intellectū equi apud te idē est cū itelle-
ctu eiusdē apud me: vide rē. Hoc idē pz. qz snia eiusdē
eodē cō mēto ponētis antiquos expositores cū Themī-
stio r Platone pcordare q intellecta vltia sunt eterna;
r q nostrū addicere est reminisci: r ipse ēr cū eis pcor-
dat quantū ad hoc: sed differt in mō dicēdi qre. s. aliqñ
intelligam r aliqñ nō. ad hoc dicit Plator: qz subiectū
idēst aia nostra in pñ nō est disposita. Themistius vor
qz agēs nō p̄tinuat nobiscū a pñ: sed tñ in fine cōple-
te scilz. Auerois vo qz intellecta speculatiua sunt geni-
ta r corrupta. Cuius oppositū dicit Themistius. Sed
puto inter hos doctissimos hoīes nō esse dīam nisi in
verbis. Nā cū intellect' agēs r polis r speculatiuus sint
idē subiecto (vt plane ponit hic Cōmētator de mente
Themistii qd ipse negare nō pōt (vt dixi) per itelle-
ctū speculatiuū intellexit intellectū factū singula. Et
hoc ēr expresse ponit Cōmētator 3° de aia cō mēto 5° di-
cens intellectū speculatiuū esse eternū r quātū ad actū
intelligēdi: qz semp est in actu: respectu alicuius indiui-
dūi cuiuscunqz speciei lz nō sit eternus respectu huius
actus. Beatitudo enim in actu p̄sistit. iz metaphysice
textu cōmēti. 39. r. 51. Philosophia enim semp est p̄se-
ta r si nō in ista q̄rta septētrionali in qua sumus: erit
in pte meridionali habitabili: vt inge Cōmētator 2°
celi cōmēto. 16. r ēr sub egnocctali est habitatio: vt inge
hic: r q in quarta meridionali sunt antipodes r in no-
biliori r p̄fectiori pte mundi: qz in supiori r hoc est qd
dicit Cōmētator. Et B erit si nō fuerit positū q dispositio
in lo postrema p̄fectione in hoīe est sicut dispositio in
intellectis cōibus scilz q esse mundi non diuidatur a
tali idiniduo esse: r hoc est qd inquit Cōmētator infra
in eadē digressione cō mēto 5°. q nisi idē esset scitū: tūc
esset processus in infinitū: r q discipulus nō posset ad-
discere a magistro: r subdit determinādo q B q scitūz
est idē i discipulo r magistro fecit Platonē credere q
disciplina ēer rememoratio. Vñ Joānes Ban. in qōne
io. huius tertij ponit hoc ad mētē aliquoz: r rō est pro-
eis talis quā nō soluit. Nā due species eiusdem obiecti
differunt formalr r intrinsece r nō p aliqō extrinsecuz
per se: ergo specificē rē: r hoc est qd diuū Albertus ca-
pitulo 7° tractatus scōi tertij de anima inquit. Auerro-
autem propter inductas rōnes sicut omnes fere atq cō-
cedunt vnicū esse possibilem intellectū in oibus ho-
minibus. r q ad hoc sequitur: vltia esse eadem apud oēs
ex quibus est scientia oium eoz que sciuntur. Ecce q
isti negant species intelligibiles generabiles r corrupti-
biles. Et sic runt multe questionēs Joan. Ban. de spe-
ciebus intelligibilibus. Et cū dixit Cōmētator illa ge-
nerari r corrumpi intelligit respectu nostri rē. Et cor-
ruptis pbantasmatis r actib' cogitatiue qua hō differt
ab alijs aialibus vt dicit Cōmētator hic. Et per quas
homines diuersificanē in quatuor virtutib'. i. quatuor
gradibus tactis in topicis in diffinitione pbabilis. Nā
gnqz sūr pbabilia: quedā grossissima recepta a vulgo:
vt q celum tegat nos: r iste est infimus gradus homi-
num de quo ppter eius vilitatem Cōmētator hic in
isto 3° cōmēto. 20. tacuit. Quedam vō non ita grossa: r
ista recipiuntur ab hominibus practicis r legistis. Que-
dam vō adhuc subtiliora r ista a mathematicis. Que-
dā subtiliora r ista a physcis. Quedam subtilissima et
ista a mathematicis. Prima q sunt que oibus vniunt.
Secūda que plurib'. Tertia que oib' sapiētib'. Quar-
ta que plurib'. Quinta que notissimis. Et si alij vt Theo-
phrastus Alexander r Themistius r Auerois vidētur
aliqui dicere intellectū possibile de nouo recipere spēs

vt pz a Themistio cap. 38. huius tertij de mente Theo-
phraſti ponētis hec vba. Intellect' potētiā nō itelli-
gendus est potētiā eē: vt nihil sit: sed itelligēdum vt in
q̄nimo talis quodā sui generis potētiā sit p subro for-
marū ac gremio rē. Hoc itelligēdū est vt infra tāget.
¶ Pro Auerois aut Albubater r Auempace: qui po-
nūt vnitatē intellect'. r nō alij arguit. Unde cuz de ipso
intellectu q̄rū ad e' r ubam p̄sensū sit multoz peripa-
teticoz qz etern' sit r qz in eternis nō differt eē a posse:
qz qd g pōt ibi esse: est. cū gnāe indiuiduali ifinitas nō
repugnet. infinita g multitudo intellectuū eē posset: qd
est ipossibile apud eos: r iō dicit doctor subtilis r sen-
tentiāz: q in abstractis a mā nō ponit Aristo. multita-
dinē sub eadē specie. Non g erunt apud Aristo. plures
intellectus. ¶ Qd ēr p̄firmat. qz nō est multitudo sub
eadē specie nisi pp ip̄fectionē indiuidui generabilis
r corruptibilis qd nō pōt eterno tñ tēpore cōseruari: r
iō nā diuina ei misera: pedit ei potētiā qua possit sibi
simile generare. r per hoc eē diuinū r sempiternū asse-
quet q̄rū pōt: qz in specie r nō in diuiduo. nā illud ap-
petunt: r illius grā agunt q̄cunqz agunt fm nām. patet
hoc ab Aristo. r Cōmētatoze 2° huius tex. cōmēti. 34.
vbi g indiuiduū est eternū. talē multitudinē nō requi-
rit. ¶ Item nō est multitudo indiuiduorum sub eadē
specie nisi propter mām diuisam r diuersam ab alia in
quā agit agens: vt 7° metaphysice cōmēto. 28. ab Auero-
is plane colligit: p̄currit ergo mā r quāritas saltez dis-
positiue. Et hoc nullus pōt negare ad mentem Aristo.
In carentibus ergo mā non est multitudo: hoc est qd
dicit p̄mo celi tex. cōmēti. 93. q nō possunt esse plures
mūdi: qz iste p̄stat ex mā sua tota. r. 12. metaphysice tex.
cōmēti. 49. q si eēt plures celi essent plures motores
p̄mi. r si essent plures motores p̄mi illi essent māles. Et
hoc est qd clamat Themistius cap. 32. huius tertij. Cū
vñ sol singulis lucēs in vniuerso sufficiat: quare r nō
ēr vñ intellectus. Et subdit. Nā singula que sub eadē
specie habent inter distinctionē mēe discernunt. non
tamē hoc ex animo ponit. ¶ Itē arguitur q nō possit
multiplicari per creationē vt fideles ponūt. Pr̄mo sic
anima intellectiua est igenita r incorruptibilis: ergo semp
piterna: p̄sequētia ista est Aristo. p̄mo celi tex. cōmēti.
125. tamen p̄bat ex dicendis. g nō creata: maior p̄bat
capiendo p̄mo vñ propositionē Aristo. p̄mo celi textu
cōmēti. 127. q negationes triozum insunt nature cui-
dam medie inter contrarias: que non est aliquid cōtra-
riozum. verbi gratia. Non semper ens: non semper nō
ens: generabili r corruptibili. nā ipsuz vt generabile cū
sit nō semp nō ens erit aliquando nō ens r postea ens.
Similiter ipsuz corruptibile cū sit nō semp ens: erit
aliquando ens: r aliquādo nō ens. Modo aliquādo nō
ens r post ens. r aliquādo ens r post nō ens. est medius
intra semper ens semper nō ens. vñ ergo r ides est ge-
nerabile r corruptibile: vel ista se p̄sequunt. Et ex ista
sequit ingenitum r incorruptibile conuerti. Nam si in-
genitū: ergo incorruptibile. Nam si corruptibile: ergo r
genitū: vt probatū est: sic idē esset genitū r ingenitū.
Similiter e conuerso sequit. Et vterius capio vñ re-
gulam Aristotelis. 2° priorum cuius meminit Cōmē-
tator p̄mo celi textu cōmēti. 126. qz si aliqua duo p̄uen-
tantur r iterū alia duo: capto vno ex vna cōbinationē r
alio ex alia. Si ista sic se habent: q necessario cuiūlibet
alterū insit r residua sic se habebūt. Tūc si generabile
r corruptibile p̄uertunt r sūt ignābile r incorruptibile.
S3 corruptibile vel incorruptibile necessario cuiūlibet
insunt g r auie: ergo sūt r genitū vel ingenitū. aia ergo
genita

R. Sines p
bates itel
lectus esse
vnum pzo
Auerois

Cōfirmo
uo.

Sc̄barā

Cartarē

genita vel ingenta: s; nō genita: qz eēt corruptibilis: g
igenita. Et sistr pbat qd sit icorruptibilis igenita. g r i
corruptibilis: qd erat pbādū. Et p̄tia p̄ pbat. Nam si
nō semp ens nec semp nō eng sistr erit: erit ergo media
inter sp ens: r sp nō ens. B aut est gnabile r corrupti
bile: vt pbatū ē: qre rē. ¶ Itē arguit q creatio nō sit
polis ad mētē p̄tia: qz sit ex aliq̄ p̄supposito: vt exēpli cā
ania intellectua ex mā p̄supposita: qz deus fm beatum
Augm: creādo ifundit r ifūdēdo creat. ¶ R̄ndet Anro
nius Andree 7 metaphysice: q illa for educit de po
māe ad quā mā p̄currit eā sustentando p q̄cūqz signo
nāe. aia aut intellectua p̄us bz eē q̄ ifūdēt. Sz 3 qz for
ma educta p̄us bz eē ad se q̄ ad aliud: cū absolutus sit
p̄us respectivo. ¶ Itē arguit rōne Lōmētatoris p̄ phy
sicoz tex. 2^a. 71. Nā cū pductio sit media iter terminū
a q̄ r terminū ad quē pductū: p̄cedit ḡ tūc nā i illo po
ri nō bz subz: nisi nō ens: nisi dicat q mā tūc p̄currit: r
sic habeo itētū. Et B est qd dicit Lōm^{or} tex. 2^a allegati.
Quisq̄ dicit q gnātū ē ex nō ente p̄tigit et p̄cedere al
terū duoz: aut q hic est trāstū sine transiōne: aut q
trāstio est i puatiōe: r totū B est ipole. Sz moderni re
cipiūt tale ipole pp B q sunt affueti a pueritia audire
illō. Conuetudo. n. est altera nā. O maledicte sathana
nō fuisti dign⁹ recipere qd apostoli receperūt dinā. scilz
grāz. q̄ illustrati illō posuerūt. ¶ Itē oē ens p̄us ē pole
fici q̄ fiat illa po: nō est purū nihil: qz ipz nihil nō p̄t
esse termin⁹ neqz a q̄: neqz ad quē alicui⁹ pductio:
qz illa pductio cui⁹ termin⁹ nihil est: nihil est. Si est ali
qd cū sit po⁹ passiuā erit in mā tanquā in subro. Nā vt
Lōm^{or} dicit qnto physicoz tex. 2^a 71: nō eē simplr non
suscipit transiōne. Sz est po⁹ subti. Et B est qd dicit p̄
physicoz tex. 2^a 60. q si gnō eēt ex nō ente auferret⁹
nā positatis. Doc idē ponit 8 physicoz tex. 2^a 4. Doc
idē pz ab eo 4° physicoz tex. 2^a 6. Si q̄aliquid ē illa po
tētia in aliq̄ fundat nō nisi in mā. ¶ Itē ab Aristotele
ponit p̄ physicoz tex. 2^a 33. r 34. vbi ait q oēs q de nā lo
cuti sunt pueniūt in B q ex nibila nihil sit. Itē p̄ peri
geneleos dicit maxie timere phantes ex nullo gnū p̄p̄te
tex. cō. iz. Samosiozes vō pipatetici Theophrast⁹ de q̄
Boeti⁹ in piermenias cū illi p̄us Thirtbamus nomen
esset: Ap. pp diuinā suā eloquētiā Theophrastū vocita
uit: Alexander Aphrodisēus sequēs ipz lucidius doctor
Themistius (vt idē Boetius refert.) Simplic⁹ in oī
genere doctrinaz doctissim⁹ voluerūt tū ad mētē Ap.
tū Platonis: inter quos vt Simplic⁹ refert nō est dis
cordia nisi v̄balis r B in p̄ r 3° de aia. q intellectua aia
sit for⁹ subalis dans eē formalitatis corpi hūano: mul
tiplicata in singulis hoib⁹: ab eterno creata a deo r cor
pouz⁹ ifusa: vt illa pficiat rpaliter: a qb⁹ demū absolu
ta (vt supra dixim⁹) redit si bñ beateqz vixerit ad con
tuberniū stelle: r vltra istā posuerūt vnā cogitativā in
singulis multiplicatā r in B sūt p̄cordes multi peripa
tetici: vt dixi: ex quo pz oēs grecos discedere ab Auer.
p̄cipuos arabes Alpbara. Aut. Algazel. vñ solū Abuba
ter r Auēpace est euz eo. ¶ Sed qd est nunqd scia fiat
in nobis p alterationē aie p̄fectiua p acquisitionem scilz
sp̄z intelligibilū r habitū: q sic vt p̄ auctoritate p̄h
3° but⁹ tex. cō. terry. o. Impassibile ḡ opz eē susceptiuuz
sp̄z: r po⁹ bñ. Sz nō bec: r sistr se bñ sicut sensitiuū ad
sensibilia sic intellectū ad itelligibilia. Itē tex. cō. i 4.
Quā po⁹ quodā mō est itelligibilia itellec⁹. Sz actu ni
hil anq̄ itelligat. Opz aut: sicut in tabula nihil est actu
scriptū qd qdē accidit in intellectu. Ex bis sanctus Tho.
mouēt ad oīm q illud qd ponit Ap. in 7° physicoz est
ad mētē Platonis r nō suā. Doc idē pz in porib⁹ anale

ricis dicēs. Si nō Menonis ambiguitas p̄tingit: aut q
nihil dicit aut q nouit: vbi Themist⁹ Plato bñc ca
uillo vt man⁹ dedisse. Nos vō differre ista plurimum
dicim⁹: nā p̄nt addisci q̄ p̄orius ignozes cognoscunt: q̄
an̄ cognoueris. Ecce q dānat Platonē Ap. Sz Themis
tū. Itē Lōmētator p̄ p̄ioz caplo. zo. dānat Platonē
in B qd ponit q n̄m addiscere est reminsci. Itē in p̄
de sensu vt redarguere Platonē in B. ¶ In oppo⁹ est
opinio q̄si oīum expositoz grecoz: vt dicit Lōmētator
3° de aia tex. cō. zo. (Iz ego cū eis minime sentia vt ifra
ps) vbi sic ingt. Et debes scire q nulla d̄ria est Sz expo
sitiōne Themist⁹ r antiquoz expositoz: r opinio Pla
tonis in B q intellecta ex̄tita in nobis sūt eterna: r q
n̄m addiscere sit reminsci. Dec Lōmētator. hoc idē
sentit ibi Lōmētator r oēs arabes potiozes exponētes
Ap. Abubater scilz r Alpbarabius r Auēmpace (vt su
pra notauī in ista qōne.) Doc idē pz 7° physicoz tex.
cō. zo. vbi Simplicius r Albertus cognomēto magn⁹
inter latinos r oēs aliq̄ expositozes greci dicūt q ania
sit de nouo sciens nulla nouitate facta in ipsa quātū
scilz ad actū p̄: s; p solā vnione ad p̄bātafama bñ or
dinata: vñ facta tali vnione statiz expergefit r in actu
fit itellec⁹ respectu singularis q̄ lucet tūc in v̄li: r dicit
mur nos scire v̄li: r illud singularē nulla penitus mu
tatione facta in intellectu quātū ad actū p̄: vt dixim⁹.
Nā vt dicit Alexander Aphrodisēus 7° physicoz tex.
cō. zo. voluit tū Ap. tū Plato q volentes addiscere p̄
cognoscim⁹ singularē p̄ sensum: ex sensu fit memoria: r
ex plurib⁹ memorijs fit cognitio experimētalis in ipa
phantasia: r statim q̄ phantasia est in actu circa p̄tici
lare ex nāli oadie ipsius ad itellec⁹: itellec⁹ fit in actu
circa v̄li quiescens in eo nulla penitus mutatiōe facta
in ipso vt supra. qd est p̄n⁹ artis r scie. Neqz sit talis co
gnitio inductiue pp̄ie: nā tūc singularē p̄us esset notū
apud itellec⁹. Sz est bñ inductioni sille. Nā cognitio
nes iste fiunt p̄ diuersas vtutes: qz singularē est in phā
tasia. v̄li in intellectu. Sz habita ab intellectu v̄li co
gnitione p̄ v̄li q̄scens in ipso singularē cognouit q̄ lu
cet in ipso. a quo pz error Joānis Han. r q̄si oīum sorti
culoz credentiū q̄ ad cognoscēdū p̄ncipia opz p̄us in
itellec⁹ cognoscere singularē. Nā ipsum ab eo nō nisi
p̄ acc̄is est r sc̄ario cognoscit. Noti nebula illa: sicut
se bz singularē cōplexū ad v̄li cōplexū: ita incōplexuz
ad incōplexū. Sz singularē cōplexū p̄us est notū: ḡ r⁹.
Nā minor est falsa: vt dixi. r est expressa littera Ap. 2°
posteriorum circa finē: r deo optimo r e⁹ genitrici in
tacte Marie sint gratie ifinite. Et q̄ ista sit itērio phi
ps. Nā vult ad sciam esse motū tm̄ p̄ acc̄is alteratio
nis scilz p̄ solā alterationē factā in alio: qz in sensu. Sz
si itellec⁹ reciperet bñ species esset alteratio facta in
ipso: r eque bñ: sicut in sensu: p̄fectiua tamen: r nō solū
alteraretur: qz sensus alteraret. vñ arguitur sic. Tales
alterationē negat ab intellectu qualē concedit in sensu
sed quā cōcedit in sensu est p̄fectissima. talem ergo ne
gat ab intellectu. Et B est qd ibi Lōmētator dicit. q̄ si
cut columna sit dextra nulla penitus mutatiōe facta
in ea: ita r aia sciēs nulla mutatiōe facta in ea. vñ aia i
residendo a passionibus sit prudens r sciens: sicut mu
stū sit clarū residētib⁹ p̄tibus grossis r descēdētib⁹. Et
sicut flāma i viridi ligno est fumosa r obscura: r p̄ solā
aquosi humoris rarefactionē fit clara r lucēs: ita r aie
itellec⁹ lucet in p̄cessu hoib⁹ rē. Un̄ bñ dixit Plo. q
puer a p̄n⁹ nō p̄t addiscere pp̄ nimū r inordinatū mo
tū r fluxū humorū r spiritūū i ipso q̄ mot⁹ tate vel vir
tutib⁹ tēperat: vt castitate. Nā incōtinēs r luxuriosus:

Et d' ipu gnādo crea tione.

Et d' rō q vt remo nere crea tionem.

Et d' greo cop r ara bñ sūt ab Auerroi in mā de i tellū dū scētes.

Et d' d' an sūt ad de sp̄s in telligib⁹ les Sz Ari Ba

Aristotele nō dis sentire a platone in hoc q ad discere no strā sit reminsci.

Et d' rō d' bis Ari. q nō sūt sp̄s itelli gibiles 7° p̄t. 2. 10

De pluralitate imoz.

nō pōt addiscere furibūd⁹ exis. vñ pdit aia acc⁹ a pueri-
 ritia sicut ebrius acc⁹ pdit: s; nō bir⁹. Et sic leo in fouea
 acc⁹ pdit r nō bir⁹ r vturē suā. In summa vult Plato r
 Ap. nřam aiam eē nāe medie inter intelligētiās r coz-
 pozales formas. Est enī in pō⁹ ad cognoscendū singula-
 riā: r ipsa de nouo cognoscit nulla nouitate exīte i ipsa
 vt dixi: r cū de nouo singulare aliqđ cognoscit: nos illi
 r nřo intellectui p̄tinuamur p pbātasma illi⁹ r capim⁹
 ipm fm p̄tē: qz s; vlt illi⁹ singularis r sic assimilaf⁹ for-
 mis mālib⁹ p quāto pbātasmātib⁹ miscef. Et in B q
 miscef pbātasmātib⁹ differt ab intelligētys r aia mun-
 di: vt p; p de aia tex. 2°. 4. 6. quo istis inferiorib⁹ non mi-
 scef: r iō inquit qz qlis ipsa semp talis noster intellectus
 aliqñ. S; bñ Thales ponit cām ad inferiora descēdere:
 vt p; eodē p̄ tex. cōmēti. 86. Qui dixit oia dys repleri:
 iuxta illud poete. Al ioue p̄m mase iouis oia plena. Itē
 in 6°. Principio celū r terras cāpoq; liquētes spiritus
 intus alit rē. r Lucanus: est ne dei sedes rē. Complete
 aut a nobis capto: r cōtinuato intellectu: q extrinsecus
 erat: qz nobis p̄tinuato: ipse tunc seips r superiora cōtē-
 plat: r nos p ipm illa: r tūc est sic intelligētia: r illi filis:
 r B est qđ dī i libro de aialibus: q de foris venit iussu
 creatoris rē. vñ nō cōcederet Plato q nō addiscit oio
 r scit oio sic sciebat: s; q addiscit actū: q nouit habitua-
 liter r nō in actu: oblit⁹ ipsoz p̄m actū: r hoc fit re-
 miniscētia: qz actū p̄didit. Et B est qđ diuus Boeti⁹
 in suo de p̄olatione inquit: vt supra. Si platonis musa
 psonat vep. Qđ qsq; didic̄ imemor recordat. Et veri⁹
 loquēdo. qz ista cognitio ē circa vñā: vti debem⁹ B vo-
 cabulo cogicim⁹: q pus cognouim⁹ actū. s; q pus bitu: r
 ē actū quē p̄didim⁹: r p̄ reminiscētia acq̄siuim⁹: sed nō
 bitu: nā ille inuariabilis. vñ i sciētifico non fit alteratio:
 exīte aut eēntialī depēdētia intellect⁹ quātū ad actū in-
 telligētia: qz pbātasmate erit i aliqđ gñe cāe efficiētis. s; qz
 aliqđ act⁹ r opatio ibi causaf: vt inqt Ap. 7° p̄physicoz
 tex. cōmē. 20. dices qz opationes intellect⁹ fiūt nō gnōne
 vlt alteratiōe: s; subito: r ad motū sensitiue ptis. In sin-
 gularib⁹ vo: q nouiter occurrit r q nūcq; fuerūt nota i
 illis vti debem⁹ addiscere. Addiscim⁹ enī q nūcq; cog-
 uim⁹ in se. s; bñ i sllī: qz lz aia nřa nō habuerit cogni-
 tionē hui⁹ singularis exīte cā tripli. nō habuit noticiāz
 sibi sllī: scū ab eterno fuit: r multa corpa intrauerit aī
 istud i qb⁹ habuit experiētia rēz oīuz: addiscit g de no-
 uo: s; p̄ reminiscētia recordata sllī: qđ p̄ceperat: vñ nō
 plus voluit Themiſtius dicere: nisi qz Plato nō distin-
 git noīa: s; sola reminiscētia est vsus. S; Ap. distincti⁹
 r apte soluit. Scim⁹ actū q pus sciui⁹ pō⁹: r in ppria
 for⁹ qđ vlt erat notū. Et B sllr voluit Lōmentator. Vñ
 redargutio est vbalis: vt Simplicī⁹ dicit. in re aut mi-
 nime discrepant. Ad illō aut de tabula rasa: nō ad sim-
 pliciter eē intellect⁹ referēda est: s; ad corporariā opera-
 tionē ad quā intellect⁹ perinde se bz ac tabula in q nihil
 est scriptū. nihil enī cognitionis pbātasmatarie possi-
 det. s; in pō⁹ est vūtaxat ad cognoscēdū p pbātasmata
 ipsa. Aut certe qz acromaticoteron: idest magis auditū
 dignū: r experitiōi rōne discipline p̄thagorice est ad
 scie p̄mā acq̄stionē p̄ getē r p̄stātia intellect⁹. Illa talis
 rō referri os: quā ē recordatiōis: r reminiscētie noīe
 Plato signare voluit. Nā respectu spēi ip̄si⁹ referr⁹ sp
 scia est intellect⁹: neq; aliter Ap. qz Plato de hac re sen-
 tit qđ ēt Auerrōis p̄fitef 2°. 5. r. 20. tertū d aia. ¶ Pro
 solone aliaz rōnū sciēdū qz cū de foris ēt apud Aristo-
 telē animus veniat: est g aīq; vniat cū de foris adue-
 nire nihil sit nisi p se eē: r pus p̄sistere. cū g aī corpa
 sit ab eterno: qz negabit eē scia plenū r rerū oīuz itelli-

gibiliū. spēs in se bfe. obliuisci aut eaz vt dicitur cū corpi
 vñf ob nimīū nāe fluxū. Rursūmqz doctria r studio:
 atqz exercitatioe reminiscēti: nec nisi p̄uecta etate fluxu
 tā. cessante. imaginat ḡtū Ap. tū Plato duplicē itelli-
 gēdi modū ip̄si⁹ aie: vñū a priori r a posteriori scōz: p̄ g
 vñ in p̄ instāti nāe: vt scōtiantib⁹ placet: se intelligit: r
 meliora demū r in 2° signo a se qđamō discedēs spēs i-
 telligit. In 3° totalr fluit ad eē: r tūc intelligit accētia r
 singularia in p̄cessu. s. p̄uecta etate: r in toto isto tpe aī
 p̄uecta etate dī polīs intellect⁹. Scdm ḡ modū itelligē-
 di a posteriori hinc incipit bfe: r sic p̄ sensibilīa cogicit p
 pbātasmata ab illis excitat⁹. Itēz ad spēs regredit: ob-
 lit⁹ illaz s; actū: r sic bō habituar⁹ pōt exire i actū qñ
 vult r nō aī bitū. Ita iste intellect⁹ fact⁹ tūc p̄fecte sciēs
 qz ex causis causata cogicēs pōt substantias oēs māles
 cognoscere: r iste dī intellect⁹ in bitū vel speculatiuus: q
 dī fact⁹ singularis: de q Ap. 3° hui⁹ in tex. cōmē. octauī loq̄-
 tur. d. Cū aut sic singula fiat: de p a p̄n⁹ vsq; ad istū tēz
 tū r ille dī susceptiū⁹ spēz nō q aliquas spēs de nouo
 suscipiat: s; p̄ reditū ad spēs in isto 2° signo. 3° redit ad
 se: r tūc dī agēs: q se r meliora p̄tēplaf: de q Ap. in tex.
 2°. 17. vsq; ad 20° b⁹ tertū dī qz qñq; intelligit qñq; vo
 nō. Separ⁹ aut est soluz B qđ vlt est r B solū imortale.
 Et hic dī intellect⁹ sanct⁹: r adept⁹ aliqñ a peripateticis.
 Et dī polīs intellect⁹ quodamō sllīs sensui: nō qz susci-
 piat spēs sicut ipse de nouo: s; qz fit de nouo itelligēs: s;
 cut r sensus de nouo sentiens: r sic non recipit de nouo
 spēs: s; est sllīs recipiēti: r sic glosa auctoritates Themi-
 sty r Auer. r qz a p̄ncipio velet intellectuāle nō ē mix:
 qz egritudine passiōis: r somno velaf: vt dicit Ap. in te-
 xtu 2° vltimi scōi de aia. r 7° p̄physicoz tex. 2°. 20. Istū
 ētr triplīcē modū opandi anie babes a Proculo ppōno
 tertia de causis: r is⁹. In 3° oīs anīa nobilis triplices bz
 opōnes: aīalē: intellectuā r dinā. In decāgnta oīs sciēs
 q scit eēntiā suā: est rediēs ad eā reditiōne cōpleta. oēs
 ēt arabes potiores (vt dixi) Abutacher Alparabius:
 Auēpace: Auer. p̄fiteatur spēs eternas i intellectu: vt p; in
 3° de aia tex. 2°. 20. vbi inqt intellectū eq nō est aliud
 apud te r apud me. Immo vt sanct⁹ Thomas inqt: istī
 de vnitae spēi pbāt vnitatē intellect⁹: imo Lōmētator
 nō valens aliter saluare textum 2°. 23. de anima. expo-
 nit illū de istis spēb⁹: q ab eterno sunt in intellectu: qz si
 remanēt b; spēs r intellectuā speculatiua. qre ḡ nō itel-
 ligim⁹ post mortē. Itē nisi ponant b; spēs eterne tūc re-
 spectu eiusdē intellect⁹ r eiusdē indiuidui: erūt ples spēs
 itelligibiles eiusdē intellecti. p̄ns falsuz: qz vna sufficit
 r p; p̄ntia: qz ex alio pbātasmate eiusdē indiuidui pōt
 alia spēs causari. ¶ Qz aut ipsa anīa intellectuā det esse
 corpi hūano: cui⁹ oppo⁹ finxit Auer. Arguo p̄ sic. qz ipsa
 nō eēt mobilis p̄ accēs: p̄ns falsum r 5° Ap. topicoz 2°
 caplo. d. qz motis nobis mouent oia q in nobis. r p; p̄ntia:
 nā. 8. p̄physicoz nō pp̄ alia cās ponūt itelligēte oēs
 simplr imobiles r oīno p se: r p̄ accēs nisi qz non dant
 eē celo. ¶ Itē Ap. 4° p̄physicoz tex. 2°. 45. dicit aiaz p̄
 accēs eē i loco r ex p̄ntia p̄ accēs erit mobilis: eo. n. mō
 q tribuit alicui⁹ mot⁹ r loc⁹. ¶ Itē nō pōt Auer. nega-
 re motū locale ab ea. Nā in p̄mo instānti esse pueri est
 in toto corpe eius: r imēdiatē aī illud nō fuit: r hoc nō
 pōt esse nisi p̄ motū vel subitam mutationem: que sine
 motu esse nō pōt: vt p; 6° p̄physicoz textu cōmēti. 32.
 ¶ Itē qz intellect⁹ eēt vturis īfinite: qz illud qđ quantū
 est ex se qz pōt mouere īfinita corpa si eēnt: est vtutis
 īfinite intellect⁹ est b; ḡ rē. Neq; dici pōt qz talis mo-
 tas localis de quo est p̄mo fiat a cogitatiua solū: qz ali-
 qñ ipsa repugnāte fit: vt 3° hui⁹ tex. cōmēti. 4. 8. colligi-
 tur.

Quo in-
 tellectus i
 bitu r spe-
 culatiuus
 dicatur.

Quo anīa
 det eē cor-
 p̄ arguit.

t. cō. 46.

aur. ¶ Itē diogenes ponit dfiaz inter yle 7 singulare: 7
 oē qd agit: agit f3 q est in actu ex 3° phisicoy tex. cōmē
 tū. nō est aut aliqd in actu nisi p formā dantē eē: est
 ergo aliq talis: illa nō pōt eē nisi intellectus: quare 7c.
 ¶ Respondet ad B Joānes cōi illa distinctiōe: q for
 ma duplex est: qdā dāns eē: qdā opari. S3 3: qz tūc ag/
 gregatū ex corpali boie 7 intellectu intelligeret: 7 corpā/
 lis bō nō itelligeret: 7 tūc bō f3 q bō nō itelligeret: ne
 q3 eēt itellctuius: 7 essent duo boies differētes spē: qz
 boz forme differūt spē qd est ridiculosus. Ites arguit:
 tu credis firmiter q deus agit ad extra: 7 plato nō: isti
 assensus sunt 3uy ex 2° periermenias: 7 sunt in eodem
 nūo. g 7c. ¶ Neqz rñsio Joānis valet: qz illi pendēt ab
 agētib⁹ diuersis: qz a sili caliditas 7 frigiditas nō eēt
 dria in eodē. ¶ Nec rñsio mea quā dedi alias valet q
 nō incōueniat dria eidē spē inesse: vt p3 de boie moto
 p accūs: 7 qescente ad motū alterius. S3 3: qz dria non
 pnt p se inesse eidē: mō isti assensus per se insunt eidē
 itellctui: q indiuiduo: 7 qditariue nihil differūt: 7 acci
 dēria p accūs p insunt indiuiduo: p accūs vō spēi. Item
 periret iustitia: qz multis bonis digna pemia nō darē/
 tur: 7 malis supplicia. ¶ Oz aut polis itellctus 7 agēs
 nō sint due substantie aie distincte: vt Joannes Ban. po
 nit ad mentē Lōmētatoris ponētis: vt dicit agentē itel
 lectū: subaz actualē 7 polem actū: vel potētā purā sub
 stācialē. ¶ Nā agēs itellct⁹ tex. 2°. 19. bui⁹ terty est
 suba actu ens: 7. 20. solus immortalis 7 sepat⁹ est id qd est
 7c. ¶ Oz polis itellct⁹ nō sit actus qdā arguit: qz oē
 ens actu anteq a pbātāmarib⁹ moueat bz aliqūa ope/
 rationē sibi ppriā: q nō pōt eē nisi itellctio ei⁹ p suam
 subam. g itelligeret se p suā subaz: qd falsus est et apud
 Joan. Ban. nā tūc supflueret itellct⁹ agens: neqz pōt
 poni cns pure potētiale. Quia quāto aliqd ē impfecti⁹:
 tanto est potētial⁹. pma mā longe ipfectior est post
 itellctū. g potētialior: nō est g itellct⁹ pure polis: qz
 tale est sūme potētiale. ¶ Meliores g i sequēdo ppa
 reticos 7 pbatores dico q itellctiua aia est for⁹ dāns
 eē hūano corpi p m Ap. 7 multiplicata ad multiplicita
 tē coy sicut fideles ponūt. ¶ Neqz obstāt rōnes Joan
 nis: qdū potētissima est q si daret eē 7c. q eēt extēsa: vñ
 inquit in 3° bui⁹. q. 7. circa fines cap. Oz n. aliq for⁹ det
 esse māe pēpue sine alia for⁹ subali: q nō sit extēsa ex
 tensione corpis: B nō video sine miraculo diuino cōtin
 gere posse. Et in p. q. 5. inquit q vegetatina 7 sensitiua
 sunt extēse vt oēs pferētur. O infantia. Nā Albertus i
 sine pmi de aia vult expse q ois aia indiuisibilis exi
 stat: aliter augmētū saluari nō posset. Itē oēs leges ci
 uiles destruerent: 7 Scus humani. Neqz maneret idē
 bō māe mane 7 vesperē. Qd etiā a pbo pbat p de ania
 tex. 2°. 92. nā cū aia ptimeat corp⁹: 7 ptinēs dz eē idiui/
 sibile. Itē in tex. 2°. 93. po⁹ for⁹ extēse dz eē minor i pte
 in noz: cui⁹ oppo⁹ p3 de virib⁹ aie: q in singulis pteb⁹
 sunt tote. vt p3 de planta diuisa 7c. S3 dices q Ap. dicit
 in tex. 2°. 94. q aia est diuisibilis. ¶ Rñdeo f3 Alexā
 drus apbio. 7 Albertū q aliqd eē diuisibile p accūs est
 duplr: vno mō qz extēdit extēsiōe quātitatiz 7 albedo
 diuisibilis est: 7 alio mō qz ex ipo exēte indiuisibili actu
 facta diuisiōe corpis. 7 sicut duo vt p3 de pūcto in linea.
 7 sic est de aia anulosoꝝ 7c. nā aia ista corrūpit: qz tov
 nō corrūpit: 7 generant due aie: s3 multum impfecte
 nō per diuisiōne solā: qz illa terminat ad vbi. s3 p alter
 rationē factā a diuinitate. ¶ Neqz bona ē rñsio Baie/
 tani q qz sibi pceest essentia pnt due fieri: nā semp in oi
 gnōne f3 Aristo. pest eētia forme: vt declarant in qd/
 ne de vñb⁹. ¶ Neqz Joānes bñ dicit q perant illa aia

lia: s3 in potētia pbo q actu: qz qdā iā est substantialr
 frustrū pus fuit: s3 est actu suba. g 7 pus. S3 cōtra B est
 Achilles forticuloy. Nā Lōmētator i tractatu de suba
 orbis repēditur Aui. qz opinat⁹ fuit formā corporeitatis
 pcedere qtitatē interminatā: qz tūc forma nō eēt extē
 sa extēsiōe māe. ¶ Ecce qd vult formā oēm genitā eē
 extēsa: rñdeo q nō negauit Lōmētator formaz diuidi
 diuisiōne māe: 7 eē diuisibile p accidēs. S3 nō p mō: s3
 bñ 2° saltē B est verū de aia: neqz negauit Lōmētator
 formā corporeitatis pcedere nā interminatā qtitates:
 sed tepore: vt posuit Aui. vide de B in. q. mea de vñibus
 vnde p m Lōmētatorē pērigit qtitas forme inducēde
 vt agēs agere possit: qz pmo de gnōne actio sit cōtactu
 corporeis alicul⁹: tex. cōmēti. 77. 2. 78. 7 vt alia 7 alia for
 ma: in alia 7 in alia pte māe inducat. Et B dicit Lōmē/
 tator 7° metaphysice tex. cōmēti. 28. Multitudo idiui/
 duoy ab eodē agēte est pp diuersitate māe ptiū i quas
 agit agēs: ita q mā pcurrit ad indiuiduationem qta. s.
 saltē dispositiue. 7 iste forme aliqñ extēdunt qd decla
 rat ex eo: qz potētia partis minor est potētia toti⁹: aliqñ
 vō lz nō extēdant illā regunt vt possit recipi in mā:
 7 alia 7 alia: in alia 7 i alia parte māe: qd de forma celi
 nō ptingit qre 7c. Et deo optimo 7 beate Marie tracte
 sicut gratie infinite qui B dederunt itelligere a paucissi
 mis itellctū. vnde forma dicit diuisibilis per accidēs.
 vno mō rōne. s. subtri: alio mō vt exponit Alexander tex/
 tū pmi de aia cōmēti. 94. tanq̄ indiuisibili existēte aia
 si nō pcederet interminata qtitas: neqz sic eēt diuisi/
 biles forme: neqz alio mō: vt i aiatoy quoz forme ex/
 tense habēt potētā ptiū minorē potētia toti⁹ 7c. ¶ Oz
 aut ab eterno pducta sit aia: a Platone in pbedrone sic
 pbat. Omne qd ab immobili pmo bz eē inmutabile 7 se/
 piternū. nā hie eētia necesse est: qz agēs imutabile neces
 sariū necesse: 7 semp eodē mō se hēt ad qd cumqz imedia
 te se hēt vt ab Aristo. colligit 8° phisicoy tex. cōmēti
 52. aia itellctiua bz est f3 eū. g 7c. Sic. n. apud eū crea/
 tor loquit⁹: que a me ipso facta sunt deoy vitā pnt ade/
 quare. Cōtra vō q a cā mobili est id mutabile esse: ne
 cesse est qd eni immobile est: nō p motū: s3 suo eē id agit
 atqz ita q pducit sibi familiarius hēt: 7 nām alteram
 qñ cōmunē pstituit: vñ sit vt semp illud pducit: cum
 semp sit ipz: 7 qd pducit semp sit: cū sēp sit qd pducit.
 ¶ Itē cū Plato in decimo libro de legibus pbauerit
 aiam esse que seipsam mouet: ex simili pcessu pcessit
 Aristo. octauū phisici auditus. Oz in mouentib⁹ mortis
 cū nō sit pcessus in infinitū est deuenire ad vnuz ex se
 motū: 7 cū illud nō sit corp⁹: qz vt Plato dicebat ipfuz
 ab aia mouet: g erit aia: verū q vtimur nomie speciei
 pro nomine generis. Nā energia cōmuniōr existens q̄
 motus 7 corporeis 7 incorporeis cōpetit. Omnis enim
 mor⁹ energia 7 nō puerit. Oz et Ari. aliqñ fecit dicens
 3° bui⁹ tex. cōmē. 2. itelligere pssistere in quodā moueri
 7 pati: 7 q sic intelligat Plato audias verba ei⁹ in loco
 dicto. Serit qdē animus celū terrā: mare: mundū suis
 motib⁹: quoz nomina sunt velle: itelligere: curare: p sul
 tare 7c. Ex his in pbedrone arguit anim⁹ seipm mouet.
 Oz aut seipm mouet: id semp mouet. Lū eni semp in se
 sit: 7 nunq̄ se deserat: semp sui simile est. g semp se mo
 uet: imortale g est. Quo eni pacto semp moueri posset:
 q mortale est. nā simulac interierit fiet imotū. Et rur/
 sus si animus seipm mouet pñ omnis mor⁹: ac fonteꝝ
 esse necesse est. Quicquid enim mouetur ab eo qd ex se
 ipo mouet motus causam sumit qd cum principiū m g
 tus sit: et ingenitū esse opz. Qd eniz genitū est pncipiū
 esse nō pōt. Cum aut ingenitū sit: incorruptibile etiam

Rñsio ad
 ad obz q
 i pugnat.

Intellectus
 i gressus 7
 possibiles
 non eē du
 as aie sub
 stantiales
 ptes pna
 3 adnes.

Contra
 Joānes
 gādandē
 scm.

Diuisibi
 le p accūs
 dupliater

Rō Pla
 tonis qua
 pbat inie
 cternitas.

De pluralitate imoz.

esse necesse est. nā fm sniam Aristotelis: ingentium in corruptibile eē opz: r ecōuerso vt ps p celi tex. cōmenti iz. Itz in phedrone: q ois vite pn^m est r fons sui ōry impatiens est: mortis g impatiēs est. Itē. io. de legibus oē qd corrupit a suo malo corrupit. Sz aia suo malo nō corrupit cū illud sit vitium a quo nō corrupit. Neqz corpis malo cū videam^r emēdari hoiuz mozes morbis r cruciatibus corpis. ¶ Qd ēr bec sentiat Az. fm grecos. i. expositoꝝ ps ex rōnib^r adductis: qz cuz imortalem ipsam ponit: ingenitā dicit r sempiternam. eterna aut aia a deo p duci p ductione eternali est cōsentaneū. tū Aristote. tum p lator. qui mundum dicit p ductū ab eterno. Unī Lōmētator p celi tex. cōmenti. io. cōcordat Aristoteles cū Platone in hoc. Nā si p duci. b. ab. a. est a nā pcedere. b. vt supra dixi. Qd aut imortalē ponat aiam Aristoteles ps primo de ania tex. cōmenti. iz. 65. r. 6. s. Itē z: tex. cōmenti. ii. r. iz. Item 3° tex. cōmenti. 3. 4. 67. 20. Itē. iz. metaphysice tex. cōmēti. i. 7. r pluribus alijs locis quos superflūū puto adducere. ¶ Itē rō Hegozu nieni pro ista opinione fecit: vide supra rē. Doc idē videt Az. sentire p. de aia tex. cōmēti. Sz. dicens. anima aut aliqd esse melius aut antiquus est ipole. A quo ps doctozē subtilē Joānē scotum cū dictis peripatericis: grecis dico nō cōcordare dicētē Az. dubiū fuisse an imortalis sit intellect^r. vñ 4° sniaz: dif. 43. q. 2°. ad mētē Aristotelis aiam intellectū nō creari: sz p accis gnāri ad gnationē cōpositi dicit: r cū oē gnābile sit corruptibile: erit g p accis corruptibile: qd ipse cōcedit posse tenēri ad mētē ei^r: q vt dicit fuit in hoc quesito dubius. vey qd in. iz. videt tenere oppositū: vt iste doctoz dicit: vbi tex. cōmēti. i. 7. querit vtrū aliq forma remāeat post cōpositū corruptū. ita rīdet q si aliq aia remāeat: nō ois: sed aie intellect^r: r B affirmando ponit. Sz de hoc nō hz rōnē ingt doctoz. Et ponit q esto q aia intellectiua esset generabilis: nō tñ eēt organica. ¶ Tria ponit iste doctoz ad mentē Az. p^m q intellectiua aia gnāf r corrupit p accis. Scdm q nō pp B erit organica. Tertiū q remāeat post mortē: de B nullā habuit rōnē Az. ¶ Cōtra illa tria arguo p 5° p^m auctoritate phi 3° bui^r tex. cōmēti. 20. vbi epse ponit intellectū imortalē r q remāeat post mortē r nō remīniscitur. r B ad mētē oīuz expositoꝝ melioꝝ The misty Simplicy r alioꝝ. ¶ Deide arguo 3° z^m. q si sit corruptibilis q organica. Nā ipsa eēt vt^r addita cōplō ni organi vt ps ex tex. cōmēti. 6° b^o terty a Lōmētatoꝝ. Itē oia vitalis vt^r q ab obto suo. excellētiōi sic patit q debilitat: r tandē corrupit est organica: ps ista ppa patit: qz tale obm corrupit armoniā sui organi quā virtus illa regit: r B disgregādo vel pgregādo vt ps in lū mine solis. intellect^r aut si gnābilis eēt eēt bui: qre. rē. ¶ Cōtra 3^m sūt multe rōnes: vna pōt eē sumēs fundamētū ex oca: qz ois illa vt^r: q indebitabilis est ab exi stētia sui obri ē imortalis. Intellect^r est bz. Nā pficiat intellect^r ex intellectu obri excellētiōis: vñ intellect^r q singularis ē fact^r pfectiōi mō i: elligit q māl: qz ex causis itelligit. ¶ Itē nulla for^r mālīs pōt vtr representare. Albedo enī q ē in pariete ita vñ representat: q nō aliō. Sz in ppōne vli termin^r cōis ifinita figurat r pster representat in ppōne dico mētāl. g intellect^r nō pōt eē mālīs: qz tūc vtr recipe nō pōt. Et B est qd dicit Lōmētator 3° bui^r tex. cōmēti. 19. Et possum scire q intellect^r mālīs dz eē nō mixt^r ex iudicio r cōmpbēsiōe ei^r: qz iudicam^r p ips res ifinitas in nō in ppōne vli. ¶ Item ois appetit^r mālīs dicit delectabilis: vt ps in brutis: appetit^r noster non dicit delectabilis: qz sum^r vñi actiū

nostroz a pn^o p^m vly vsqz in finē rē. ¶ Rōnes tñ 5 sub tiliūmū doctozē Scotū facile solui pnt dicēdo: q loq tur doctoz de rōne demōstratiua simplir pp qd r a prio ri nō at de demōstratiōe ga r a posteriori r rōne pba bili vt ipse in sili bz. 4. 2. dif. pmi r. 7. qōne qlibet. r in theozematib^r in tractatu ppōnū creditaz: vñ cuz ipse vendicauerit nomē subtilis Doctozis inter peripateric^r cos r sacros theologos nō est credēdū a peripatericis i B dissentire. ¶ Itē rōnib^r Aui. B pbat quas 6° suozuz nālīū tangit. Dis vt^r mālīs debilitat debilitatiōe sui organi: intellectu nō debilitat debilitatiōe sui organi sz pficiat: vt ps i senib^r. g rē. pntia tenet in 4° z^o. maior ps inductiue. Vel sic nulla vt^r corporea post forte obm apphēdit debile. Sz intellect^r post forte obm apphēdit debile. g rē. ¶ Itē nulla vt^r mālīs pcpit qlitates siles qlitatis^r reptis in suo organo: vt ps in tactu. Silt enim calida aut frigida nō sentimus z^o huius textu p^m. iis. Sicut ēr etibcus suū calorē nō sentit. Sz intellect^r oēs qlitates pcpit: g ps pntia: qz est in tertio scōde: r maior est nota. g rē. ¶ Itē ois vt^r corporea nobis r alijs ē cōis. Intellectus nō est alijs cōis. g rē. pntia nota in 4° z^o. r assūptū notū p qlibet pre. ¶ Itē vlt qd est vbiqz r sp r actu dī de multis est in intellectu. tale enī nō est i re cū nulla res exis eēt aiam actu dicat de multis. cum g ipm sit eternū intellectus dz eē eternus. ¶ Itz. io. de aialib^r. Si opatio pncipioꝝ est corpalis r ipsa pncipia: g p locū a cā imediata. si operatio non est corpalis nec ipsa pnt. Sz itelligere nō est corpalis aut organicus vt ps tertio bui^r tex. p^m 6°. qre rē. ¶ Itē si corruperet aut per se aut p accis. non p mō: qz talis sit a p se ōio r sic eēt calidus aut frigidus rē. pns 5 Az. 3° bui^r textu p^m 6° vt supra. si p accis ad corruptionē corpore depende ret: g a corpore. ¶ Sz cōtra: qz vel sit eēt cū eo: r B non nā talis similtas aut est eis essentialis: r sic eēt corre latina aia r corp^r: ex relatiuis aut in eo q talia nstib sit per se: g ex eis nihil fieret p se qd ē ipole: sicut accitatis: g sepabilis: g nō dependet a tali similtate: aut depēder ab eo tanq^a a pōri sz nās r cās: r cū nō sit alia pter mālē vt notū est: esset g mālīs r organicus qd supra est ipzo barū. neqz tanq^a a posteriori: qz posteriori corrupto nō necio pus corrupit: pōt g stare sine corpe. ¶ Itē nō est trāstus ab extremo ad extremū nisi p mediū vt tā gū in de aialib^r ab Az. r 5° physicoꝝ tex. p^m. 22. vñ dīc Az. in de aialib^r. q nō est trāst^r ab acri ad maturū si ne medio. Lū g sit aliq forma simplr abstracta a mā r alia simplr mālīs: erit g vna mediā q dat eē mālē r in B cōuenit cū bestiali aia: r est icorruptibilis. r i B puenit cū celesti. r B ps ab Auerroī p celi tex. p^m. 22. ponentis boiem mediū r ligamētū celestīū r corruptibiliū: qre rē. ¶ Doc idē voluit Algazel. d. Lū sepata fuerit aia a corpe durabit ei^r coherētia cū itelligētia agētis r pfi ciet ei^r dīspō r delectabil^r delectatiōe cui^r eē nō pōt sermone explicari. Idē loquēs de aialib^r maloz dicit sic post mortem amisso instro desiderate rei: manet de fideriū ei^r r amor in aia r B est cruciatu eius ineffabi lis. ¶ Itē Isaac in li^o de diffōnibus. Aiaz sūt ordi nes. 3. aia rōnalis: bestialis: vegetabilis. Oibus aut ex cellentior est rōnalis eo q ipsa causata est ab itelligētia r ei silis r de nā eius. Idē Isaac dicit q aie malozuz deprimunt sub tristi orbe r cremabunt i igne magno. ¶ Itē Alpetragius i pn^o astrologie sue dīc de qdā pbo mortuo. Qz locus ei^r est iter sanctos. silt p^molomeus i almage. dicit. Qz scie stellaz in actiōib^r r honestatib^r moꝝ laudabiliū nō est necessitas parua cū his piūgat nostra aia suo creatori. Qz etiā sit imortalis vide dicta primoz

Itz. credi dit animi imortalitatem.

Joannes Scot^r ab Az. vltice dit.

Cōtra dī cta quedā Scoti i q bus pbat aie imoz talitas.

Dīstio rōnū pna scotum.

Ratib^r Auerroē qd^r pbat aie eterni tas.

Algazel. lio snia de imozalitatē aie.

Isaac.

Alpetragius. p^molomeus.

primorum philosophorum a primo quod non. Item dicta a Platone et Aristotele in illa parte. Quod autem ab eterno sit producta a Platone supra est probatum. Et si multa bona iste homo tetigerit: non tamen de aie separatione: quoniam ad eius felicitatem recte est locutus. Contra quem Aristoteli arguit Albertus 3° huius quatuor rationibus: quarum prima est: quod adhuc querendum est ut prius: qualiter intellectus possit per intellecta non remanere in ipso acquirat aptitudinem coniungendi se agenti. 2^a est: quod secundum hoc immediate agens permanet post se ipsum: cum sit incorporeus et separatus videlicet quod eadem ratione permanet ei ante se ipsum. 3^a autem est si solus agens largitur formas intellectuales: cum ipse differat specie et genere de assignare Aristoteli. que est causa dicitur. 4^a est: quod cum pervenit postea ad agendum: tunc fluunt forme intellecte ad ipsum possibilem. cum ergo agens habet se uno forme fluxus ab ipso recepte in materia erunt uno modo. Et hoc falsum: quod modo fluunt forme quodammodo alie. 5^a Albertus cognomino magnum de statu et felicitate anime nostre: post mortem loquens secundum peripateticos in suo de statu et origine anime ingit. Quod cum sit triplex intelligibile cum tempore. scilicet cum continuo et abstractus anime nostre cum his replet transiens a primo in 2°: a 2° in 3°: et in 3° felicitatis. Debet ergo secundum eum primo anime repleti physicis scientiis: 2° mathematicis: 3° divinis: in his est felicitas: perfectissima cum ad sint virtutes morales omnes. Separata ergo hos habet. Perseverans illustrat a deo: 7 ibi felicitas et perfectio in contemplatione felicitate verus et purus animus. 6^a Dicit felicitatem pre omnibus aliis Solon Atheniensis comedavit dicens: animam post mortem in his felicitatis: propter quod cum ultimo spiritu esset constitutus: et Metrodorus et quidam alii perferreret coram eo de dino intelligibili supra vires collecto spiritu caput erexit: et cum a Metrodoro copatiendi sibi rogaret: ut caput in cervical inclinaret: dixit finite ut intelligibile de quo perfertis apprehendat antequam moriatur: ut intellectus felicitate ampliori lumine elevari. 7 Contrarium venit animam que tale perfectionem neglexerunt. nam cum vmbrosus remaneat eorum intellectus id ipsum sit: erunt neque erit adeo irradiabilis eorum intellectus post mortem: quoniam intellectus postea non est susceptibilis luminis illius quod est vere lumen nisi perforatus luminibus his que a sensu: vel cum sensu: vel ab imaginatione: vel cum imaginatione sumunt: ad sensum autem et imaginem impossibilis est regressus post mortem: 7 ideo impossibile est tales intellectus post mortem illustrari. Sed remanet in perpetuis penis. que sunt lucis intellectualis privatio et destitutio: propter quod dicit Aristoteles in libro de natura deorum: quod Socrates cuius iter mortales maxime cum deus immortalis fuit constitutus: factus est divinus. 7 Inter Platone et Aristotele ponit dicitur: quod Plato propter hoc quod intus clausam dixit esse virtutem in anime: dixit animam tamen de corpore in corpore transire donec in alio corpore intelcat. Sed 5° peripateticos dicit esse dicens: animas imperfectioni et turpitudini dicit dedita perpetuo manere obscura et triste et destitutam. Et subdit idem Albertus. Quid autem his penis addat secundum leges divinas: quarum iudicium operum animas sustinet post mortem non potest determinari per aliquam philosophiam: 7 hoc alteri scientie et alii investigationi est reservandum: laus deo pietissimum eiusque genitrici itate Marie etc. 6^a Sed de istis doctrinissimis viri possit adduci primo per argumentum. Nam cum spiritus acquirere et habere predestinat in fieri et perseverari a peripateticis: iuxta illud Averrois 3° huius etc. comenti. 33. intellecta speculativa sunt colligata cum peripateticis: et corrupta ad corruptionem eorum. Quomodo ergo remanent post mortem: 7 Item anime ipsarum sepe eorum premo prius dino lumine que nunquam peccaverunt secundum philosophos. 7 Simplicius 6° physicorum ut supra dicit. vult felicitari animam separata ex eo quod ad se revertit: et tunc se 7 meliora preplacet. Separatione vero non ponit per mortem ipsum: sed ex eo quod definit illustrari humani corporis: et ipsum informare. Et deo pietissimum sunt laudes illustrite eiusque

genitrici itate Marie etc. 7 Quod si multiplicata: et propter intellectum sit cogitativa et multiplicata arguo auctore lucidi doctoris Thomasti capitulo 7° huius tertium qua adducit sanctus Doctor contra Averroistas. Cum aliud ego sum: aliud essentia mea. essentia mea ab anima pervenit mea: non sensibili que velut materia intellectui subsistenti: sed ab agente intellectu etc. Doc idem in capitulo 32°. ubi solvendo quod an plures sint agentes intellectus: ingit: an intellectum illum unum operum esse: illud vero plures sic unus solus: tamen lumen diuellit. unde Aristoteles assimilavit ipsum lumini et non solum: ut Plato. Doc idem in deo 28° capitulo. Nam dum querit philosophus: que non remiscamur post mortem: non de coeli est sermo: nam si ille sit nihil ad nos: sed de nostro intellectu et proprio est quod cum ille remaneat cur non remiscimur. Doc idem Simplicius vult in ista parte. Item in illo textu est autem sic dictio etc. vult intellectum nostrum animam mediam esse iter separas omnino et males mediam: dico non participatione formali extremorum: sed virtute: unde sic igitur ipse est flammis color: omnino simplex virtutes extremos ita in anima. Cum ergo sit medie nota: non incouenit: imo necius est ipsum multiplicari incorruptibile existit. Doc idem videtur Theophrastus dicit: ut ingit Thomasti capitulo 38° huius tertium. Porro quod de mente exprimitur accidit: non ita statuedum est: ut quod appositum uicinis habeat. Sed ut quod statim ab ortu quasi comprehendit nos complectique soleat. Si itaque nos comprehendit et nobis esse dat. non ergo unde: ut male dixit Averrois: quod tunc non daret esse: sed vel virtutis appositum videret: et hoc bene merito: fuit: ut patet Averrois. Sed et eo quod in nobis posuit unam formam propter intellectum: ut patet 3° huius etc. 33. et 5° 50. potest ad mentem Aristoteles poni: ut plures grecorum dicunt. Sed tamen est et melius per fidei et veritate et ab Aristoteles non discedit deponere unam solam animam in uno animo: ut religiois christiane tria lumina ponit: Albertus: et dicit Thomas agnoscere: subtilis Doctor. Et ista ponat a predicis famosissimis virtutibus tamen tanquam dicitur ultimatum esse: ut Averrois voluit. nam et in hoc fuit merito: sed propter illud est intellectiva dicit esse ultimatum unum cuiusque boni que bonum est quod est ultimatum: hanc et tamen Aristoteles. tunc Plato in Timeo posuerunt: ut Thomasti refert capitulo 37° tertium de anima. Porro intellectum eorum mortale. d. per que homo est ex anima et corpore consistit in que iracundie et libidines sedent: que et Plato mortales fecit quod ex vitiis illis constat que in Timeo legunt. Dicitur ingit: cum animas immortalis initio predestinat accipisset circumstantibus obdueruntque ei corpus fluidum: et mortale adiecto genere quodam mortali anime. Nam viculum id que immortalis nam perglutinabat mortalibus ipsi que habent mortale oportuit: primum de copulata mortali nature sit que vinculum eius intercidit. Doc idem Thomasti: unde capitulo 39° huius tertium igitur. Ex his omnibus manifestum puto esse non propter rationem sentire que dicitur Aristoteles. et Theophrastus existisse aliud esse intellectum patibile et corruptibile que illi ratione vocat et corpore non abicitum aliud totum illud quod ex intellectu agenti: et intellectu patienti coponitur: quod et separatum a corpore: et incorruptibile et ingenitum statuit. unde in textu 2°. 20. cum dicit intellectum passivum esse corruptibile hanc animam videtur: ut et Theophrastus et Thomasti voluit. Quod autem ad substantiam stelle redeat si bene brevis viderit: et in aplanis primos orbem et in via lactea in que externo frui eorum. per hoc a Macrobio ideo fontio Scipio is accipietur a Platone in libro de republica que et Cicero accipit. Dicitur patria profuerit: adiuverit auxperit certum esse in celo diffinitum locum: ubi bene sepiterno eorum fruantur. Unde cum episcopus in corpore: ut ipse refert. Sic et eo tanquam in carcere fetido et tenebroso. Doc enim anime sepulchrum: hinc sepe ros reuocant. Et omnia que illuc esse credit igitur Mucedonis fabulosa profuerit in nobis meritis: et in ipsi humanis corporibus assignare conati sunt. De Achero de deo: de Leocyto: de Stige: et aliis hinc anime felicitas esse non potest. Et hoc et Aristoteles dicit tenet: ut patet 3° huius etc. 20. cum quare que non remiscit post mortem hoc quod vult ipsi separari. Et que sic arguunt voluntarie sit

et anima intellectiva sit multiplicata.

De sermo alberti contra Aristoteli placitum de aie felicitate.

Alberti sententia de felicitate anime post mortem loquens et peripatetic.

Platonis et Aristoteli discordia

Contra de anima Alberti

De pluralitate imoz.

Ma sepato ab ea: aut involuntarie. Si p^o no bebat g felicitate: qz nemo voluntarie dimittit sumus bonu. Si no les tristaref. g. r sic no eet felix. Dec est ro diuulgati ni iz^o de trinitate cap 8°. Si aut male vixerit trāstire ad alia corpa būana: r ibi detineri qad purgēt (vt. s. dixi) r bic est isern^o eaz. vñ qstucūqz ad se redierit no pōt ee gn ad pbāta/mata puerat: r sic aliqñ ificiat. Bñ nō ponerent dicti pbi q nos nfas felicitate in ista vta pseqmur. Si felicitas dici dz saltē tāta ē: qstā būana miseria bñe pē: r i vitate dz misia appellari. Et B ē qd dicit Ap. iz^o meta^o tex. 2°. 39. Qd dñs sp nob aliqñ. r idē in p^o de aia tex. 2°. 4. 6. de aia mūdī loqns. q enī illa sp itells nī ali qñ. Uñ cū sit dup^o gen^o vntū: aliū ociofus: aliū negociofus. Primū pbi: aliū rep pub. rectorib^o pūit. Sigs ab oī doctria allen^o bēat: i rep. nī r pūdes r forti: r iust^o flū niblōm in^o cetū sibi cedat in pmiū. Si qs vō ad agēdū ap^o nō sit: r sēctator celestiu deulos caducoz sua speculacione bis qz ad celi verticē ociofus vntūb^o subuebet. Sepe nī euēt vt idē pecc^o r agēdī r dīspūtdī pfectiōe sublime sit: r celū vtroqz adīpicef exercitio vntū. Romulus nob i p^o gñe ponat: cui^o vita vntes nūqz dferuit. In 2° pithagoras q agēdī nesci^o fuit artifex differendi. Sit i 3° mixto apō grecos Lycurg^o r Solō. Inter roma nos Nūma Lardes sbo: mtiqz alij q r pbiam auxerūt ali^o r firmamētū reip. ptauerūt. Soli enī sapie ocio de ditos vt abūde grecia tulit: ita Roma nō nesciuit rē.

Quod etiam

immortalis sit aia vide auctoritates Liceronis ifra scriptas. vñ Licero in libro pmo tuscularanū qdñū: aias imortales eē bis verbis attestat. Neq enī assentior bis q bec nuper differere ceperūt cū corporib^o simul aias interire atqz oīa morte deleri. Plus apud me antiquozū auctoritas valet vt nfoz maioz qui mortuis tā religiosa iura tribuerūt qd nō fecissent pfecto. si nibil ad eas pertinere arbitrarēt: vt coz q in hac terra fuerūt: magnāqz greciā: que nūc qdē deleta est dū flozebat: institutis r pceptis suis erudierūt: vel ei^o q apollinis oraculo sapientissimus est iudicat^o: q nō tū B tum illud vt in pleriqz: sed idē dicebat semp aīos holuz esse diuinos vīqz cū e corpore excessissent: reditū ad celū patere optimo aiaz et iustissimo expeditissimū. Idē in libro de senectute B affirmat ei^o verba bec sunt. Apud Xenophontē autē mortis Lyrus maior bec dicit. Nolite arbitrari o mibi charissimī filij me cū a vobis discessero nūqz aut nullū fore: neqz. n. dū erā vobiscū animū meū videbat. S; cū essem in B corpore ex his reb^o quas gerebā intelligebat: eū dē g ee credidit ee si nullū videbitis. Idē in p^o tuscū. q. de Socrate bec verba pfert. Itaqz differunt duas eē vias duplices cursus e corpore excedētū. Nā qui būantis vitys se paminassent: r se totos libidinib^o dedassent: qb^o cecari velut domesticis vitys atqz flagitys se ignassent vel in rep. violāda fraudes leppa biles pcepissent. bis demū qbdā iter oē seclusū a pūlio deoz. Qui aut se itegros castosqz seruassent: qbusqz fuisset minima cū corporib^o ptagio: seseqz semp ab bis se vocassent: essentqz i corporibus būantis vitā imitāti deoz: bis ad illos a qb^o eēt pfecti reditū facillē pate re. Idē in eodē libro ingt. Et nūmū hāc bz viz pceptus apollinis quo monet vt se gqz noscat. nō. n. credo id pceptū vt mēbra nīa figurā statimqz noscam^o. neqz enī nos corpora sum^o neqz ego tibi. dicēs corpori tuo vī coz: cū gnosce te dicit: B dicit: nosce animū tuū. nā corpus qdē qñ vas est ante aut aliqō receptaculum: ab alo tuo qdē agif id agif a rebūc igif nokenist vīnū eēt nō eēt B acrisis cuiusdā animi pceptū sic vt. tributū dea

fit: B est seipm cognoscere. S; si qñs sit anim^o ipse animus nesciat: dic qñone qdē se ee sciet: ne moueri qdē se ex quo illa rō nata est. Platonis: q a Soc. est in pbedro ne explicata. Idē in eodē. Nec me pudet vt istos sater nescire qd nesciā. Illud si vlla alia de re obscura af firmare posses siue aia siue ignis sit anim^o eū iurātē ee diuinū. Idē de senectute. Nā dū sum^o in bis inclusi cōpagib^o corporeis mūere quodā nescitatis r graui opere pfungimur. Est enī anim^o celestis ex altissimo domi cilio depflus r qñ demerfus in terrā: locuz diuine nāe eternitatisqz iūū. Sed credo deos imortales sparsisse animos in corpora būana: vt eēt q terras tuerent: qz celestiu ordinē pēplātes imitarent eum: vite mō atqz pstatia. Nec me solū rō atqz dīspūtdio impulit: vt ita crederēs: nobilitas ēr fummoz pboz r auctoritas au diebaz pithagorā pithagoricosqz incolas pene nros q eēt italici pbi quondā nominat: nūqz dubitasse: gn ex vniuersa mēte diuina delibatos animos haberem^o. Demrabat mibi pteza qd Socr. supremo vite die de imortalitate animoz dīseruisset: q eēt sapientissim^o oraculo apollinis iudicatus. Quid multa: sic mibi pūo si: sic sentio. cū tāta celeritas animoz sit: tāta memoria pteritoz: futuroz pūdētia: tot artes: tāte sciētia: tot i uenta: nō posse ee nām que res eas pnter ee mortales. Lūqz anim^o semp agitet: nec pñ^o mor^o bēat: qz ipse se mouet nec finē qdē habiturā ee mor^o: qui nūqz se ipse sit relictu^o. Et cū simp^o ai nā eēt neqz bier i se qcōqz ad mixtū dīspar sui atqz dīffile nō posse euz diuidi. A q p; q misia pot^o q felicitas illa arabū: r maxie Auerois dici dz: quā aut nlls holuz vñqz būit: aut si būit pūllō tps pñāst. Et si iste due opiones vitie Platōis r Ap. r Anicē. sint vitari ppingozes: nī qz illaz mlta pōit q ēr sunt i vitate. Uñ credo q pbyfice ēr loquēdo ponēdūz sit qd pōit fides b ipa itellecua aia: pteza q f; ipaz apparētia saluant: fm alios vō nō vtr vt videbī: si deo placuerit i argumētū q tāgā i eas. S; qz iste opiones in aliqb^o cōicāt nobiscū: iō siml arguā i eas: r i fidē solūē do qdā i eas: r qdā nō: qz solui nō pnt. i eas dico opl. Platōis r Ap. fm q Aristoreli iponit a grecis famosio rib^o. Qnecūqz vō adducēt i fidē soluem^o clare: cū illa sint frivola: r nullū valoris. Dis g opionib^o relicti: tāqz a vitate deniātib^o. Dico f; sacrosanctā eccliaz Romanā r vitate. Qd itellua aia est for^o sbalis corpis būani dās ei ee format: r itrlisce a sublimi deo creatā: r in būano corpe ifusa mltiplicataqz i spīs fm mltitudine eoz: r in ipīs i diuiduata nō qdē bītudie ad corpa. S; vt Au. in gte: ex qbuidā ppetarib^o q; cū nesciam^o ppxys nob^o nominare: vocem affectū: q; Soc^o bec beatates nola uit. Creatā dico a deo: nō qdē ab eterno: sed de nouo r ifusa i corpe būano pbyfice r organico: r q in vno aiato nō est nisi vna aia: r in B pueniūt tria lumina religiōis chīiane. Albt^o euz cognomēto magn^o iou^o r Thomas ag. nates adducēs textū de ecclīasticis dogmatib^o. Qd i vno bole nō p; pōi nisi vna aia: vt p; ab eo i p^o pte. q. 76. articulo 3°. r subtilissim^o doctor Joānes Scotus. Et non tñ credo bec oīa deā ex fide: f; pbyfice dico oīa pnt pbari: r ēr cū Ap. pē sic dici nō dicēdo aliqd i ei^o pñ^o: vt mlti fideles r sci viri tenēt. Qd bec sit irētio fidei p; ab Augustio sup Benesi. De q; itū dēdo creat ipaz itellectiū aiaz: r creādo ifūdē: r qstū B: r mltiplicacionē eaz: r q sit for^o sbalis dās ee: oēs sacri Doctores sūt pcordes. Uñ in Clemētina d; . Qd si qs ptnaciper tenē psumpserit: q ala itellūa nō sit for^o sbalis corpis būani tāqz beretic^o cēteat. B idē Joānes gan. ad mēte aliqz dicit in 3° de aia qdōne q qrit. Utp aia sit for^o corpis dās ee. S; videt q in bole

Immortalis est potest

Contra Platonis placitum.

In boie sūt ptes ale. Nā cū bō generet ve r ppe: cū vere
 corūpat: qz nāle dūderū iest boi ad gnāndū: qd nō pē
 ex toto frustari. gnābit q bō boiem nālr iuxta illud scōi
 pbyficoz: sol r bō generat bolez tex. 2°. 26. vñ sōnauit
 Marfilū p^o de gnōne ponēs boīs gnōne eē miraculosa:
 r sūr nutricaoē. Nā vt Aug^o iqt: miraculuz est aliqd
 insolitū: qd pter spem r facultatē admirātis appet: que
 dīffo nutritiōi nō cōpetit. Nō enī illa ē isolita cū spdm
 viuim^o: tādiu nutriamur. Si g generat bō: r corūpfit
 aliq sbat: ibi generat r corūpfit: aut igit fm eēntiā: aut
 fm eē: nō fm eēntiā. g s eē eē g ei^o generat r corūpfit:
 tūc p expōne sic b corūpfit: b est eē ale. g esse ale corūp
 fit. ¶ Itē cū cuiusl3 nālis trāsmutatiois tria sunt pñ^o:
 mā: forma: r puatio. g r ist^o. S3 termin^o formalis gnā
 tiōis capit eē p gnōne. g aia generatē ibi itellectiua. s.
 nō ponēdo talē formā qd est ipole. ¶ Itēz quō est pole
 q duaz pductionū spē dīffictaz: idē sit formalis termi
 nus cū pductiōes oēs ex termīs dīffēt pbyficoz 5° tex.
 2°. 31. Apd recte pphilosopbātes cū termin^o formalis ge
 neret termiatuē gnābit. g aia. S3 ponētes istā formāz
 dīcūt q illa generat: r corūpfit nō termiatuē: s3 cōple
 tūe 3° entitas. ¶ Itē in oī aiato gnābili r corūpfitibili
 opz eē aliq aiaz gnābile r corūpfitibile bō est bō: vt p3
 2° pbyficoz tex. 2°. 26. g rē. maior p3: qz in oī tali opz eē
 alatu gnābile r corūpfitibile. S3 gnātio r corūptio ter
 minant ad eē 5° pbyficoz tex. 2°. 7. Nō pōt aut talē eē
 gnāri vel corūpfit: nō genita vel corrupta forma q neciō
 est term^o formalis trāsmutatiois: o bñ. ¶ Qd āt crea
 tio tpalis sit polis pstante aiaz dīcīs Az. rōnib^o euideri
 bus declaro: r p^o sic. Nā ex sīla pbi 2° meta^o tex. 2°. 5.
 Dabēt q est deuenire ad vnā cām efficiētē oīuz alioz
 a se: que est De^o gliosus. b idē p3 ab eo iz^o meta^o tex. 2°.
 38. a Deo q p^o cā est depēdet celū r tota nā. Doc idēz p3
 p^o celū: vt s. est adductū: q ipse pduxit celū r vnueris
 totū. Tūc sic talē agēs cū sit idēpēdēt agēs alr nō eē
 pñū agēs simplr. aget g nullo pūpposito. ergo creābit.
 ¶ S3 q de nouo pbat. Nā cū pduperit celū in q mar
 ma est diuerfitas pñū: nō igit aget fm suā eēntiā r ne
 cessario: s3 fm electionē r idealē rōnē libere r ptingēt.
 potuit g nō creasse ab eterno: s3 de nouo icipe creāre. Qd
 aut nō neciō agat ad eē subtrī pbat a Doctore subtrī
 p^o mīaz dīstin. 8° vide ibi. S3 cū b supplet: qz si p3 suā
 eēntiā agēt r neciō: tm vnū ageret: qz idē īgnēt idē nō
 facti nīl idē vt p^o perigeneseos p3 tex. 2°. 55. Et sic talis
 diuerfitas celi nō hieret ab eo. ¶ Itē arguit b aucte
 Az. p^o de aia tex. 2°. 65. dīcētis itellectū īnāci sbaz spā
 exīte r nō corūpfit. Doc idē p3 dē ppetatib^o elemētōz
 vt īngt. Relīngtur g itellectū solū de forīs euenire ius
 in creatoris dei. Doc idē p3 3° de aia ab Auerroī tex. 2°.
 5. dīcētē itellectū r alias vtutes aie eē res factas a motō
 re extrīseco: vt est famosus ex opōne Az. r oīuz pīpate
 ticoz: r b est qd Az. dīcīt. 16. de alalib^o. Relīngtur igit
 solā mētē extrīseca euenire. qd nō ita itelligēdum est.
 Qd vnus itellect^o causet eā eē corpus. Sed q educit eā
 de luce sua r nō de aliq materialū pñ^o. Itē 12° meta^o
 tex. 2°. 16. ponēs Az. dīaz iter cās mouētes r formales.
 dīcīt q mouētes cause pcedunt effectū: formales vō sūt
 sūt cū eo: īngt enī sic. Mouentes qdē igit cause velūt
 bus facte exītes. Que aut vt rō sīmī. Qñ enī sanaf bō:
 tūc ē sanitas est: r figura gree spbere: sīmū r crea pbe
 ra. Itē si nō incipet cū corpe eē ppterea: qz dē corūpfit
 bile īgenitū r ecōuerso: vt supra latissime dīxīm^o. Sed
 pbo b eē salus. nā potētia respectiua pcedēs formā ge
 neratā est eterna a pte añ: r nō a pte post. Itē vt 8° de
 pbyfico audīu collīgīt: motoz nō est ante mobilis. ergo

incipiēte mobili esse r motor sicut est aia rē. ¶ S3 cō
 tra positioē Platonis r Az. vt dīxi ad mētēs aliquoz
 arguit Albert^o cognomēto magnus aliqb^o rōnib^o p^o sic.
 Absurdus videt q aia vna de corpe in corūp trāfferat:
 qz vna forma nō pōt bīe nisi vnū: r pñū suscepiuiz.
 Ad b rīdeo eē Platonī sic neciuz dīcē. Nā vt dīxi: aia
 corpi vnica. si bñ beateq3 vixerit sepata redīre ad cōtu
 bernū stelle. Si vō male trāsmīttī ad aliō corūp quoad
 purget. qd ē incōueniēs esset: cū ptes māles fluant r re
 fluāt totā mām nūc īformatam ab vna forma deflūt: r
 aliā īformare. ¶ Itē 2° arguit ipse sic: qz s3 istā positio
 nē nūerus aiaz semp eēt eq̄lis nūero corpoz: r tūc non
 posset vn^o bō gnāri qn alius corūpureret. ¶ Ad b rīdeo
 deū vt dīxi: ab eterno pduxisse numez aiaz maiorem
 numero corpoz bñanoz: ita q nūerus aiaz semp excc
 dit numez corpoz. Si qs aut teneret ad mētē tuz Az.
 tū Platonis fm expōsītozes p dīctos. Nō q asserā hoc
 ego ad mētē ei^o. s. Az. vt dīxi de termīnādo. q. s3 sanctā
 Romanā ecclesiā r vitatē eē īfīnitū numez aiaz actu
 tenēdo mūdī eternitatē sic ipsī tenēt nullū reputatē ī
 cōueniēs apd ip̄os: sicut īngt Algacl in meta^o sua: nō
 īcōuenire ī talib^o nō hntib^o eēntialē ordinē pcessum
 ī īfīnitū. ¶ S3 ptra: oē bñs mltitudinē r numez pōt
 eē actu numeratū. īfīnitū nō pōt eē actu numeratū:
 ergo īfīnitū nō hēt mltitudinē neq3 numez: tenet pñā
 cū Az. 3° pbyficoz: qz maior r minor tractatu de īfīnī
 to tex. cōmē. 4. i. ¶ Rīdeo q maior d3 itelligī de bñti
 bus mltitudinē gtoz p se: r seorsum exīstētū. S3 de
 mltiplicitate īdīualitū īexīstētū vt sunt pūcta nō
 opz: neq3 sepatōz: vt de aiab^o ptingit itellectū ī die
 passiōis dñī Iesu ch̄risti: cui^o grā r itacte genitricis eius
 vgnis Marīe: bec solō mibi est data. ¶ Et si arguas q
 ī spēb^o numeroz erit pcessus ī īfīnitū r eēntialr ordī
 natis. ¶ Rīdeo q nō īngt ī spēb^o nō faciētib^o ad pfe
 ctioē vnīuersī qlis est numerus: neq3 ille spēb^o sunt eēn
 tialiter ordīnate: qz maior nūerus. a. nō depēdet forma
 liter q̄tum ad eē vnītatē: que ī spēcīe reponit 13 q̄tūz
 ad vnītatē māle depēdeat. ¶ Tertio arguit ptra istāz
 opīnionē. Nā si īgredereē aia corpus: r itez egredereē:
 tūc aia eēt p se mobilis. Ad b iuenio: vt Sīmplicius re
 fert 6° pbyficoz tex. cōmētī. 33. quōsdā Platonīcos ad
 mot^o aiaz vtī vehiculīs gbnūdā corpels erbereis: r eter
 nīs: ptra quos arguit. Nā cū aia sit tota ī toto: r tota ī
 qlibet pte vehiculū illud etiā sic se hēret q sine corpoz
 penetratōe fieri īngt: r igit īngt ipse: q separi aiaz a corpe
 nībil aliud est: q̄ desīnere ipz illustrare. ppter sui. s. cor
 pozis īdīpōstionē. ¶ Verūtū: qz vt Macrobi^o refert.
 Plato voluit a celo mīttī aiaz ī terrena corpa: r īterus
 ab eis ad celestia mīgrare: ideo alr rīdeo dīcēdo sic Do
 ctōz subtilis dīcīt 2° mīaz: qz aia pōt per se moueri r suc
 cessīue: que successīo attēdit soluz ex spaty diuisībilita
 te: r nō mobilis. Alr pōt dīcī q alr p̄siderat successīo: r
 velocitas ī motu nālī: r alr ī motu alālī. Nam ī nālī
 attēdit penes pportioē geometricā potentīe mouētīs:
 ad suā resistētīaz: ī motū vō alālī penes aptitudinē seu
 īclīnatioē s3 elus appetitū ad tātū: vl tātū moueri: vñ
 ī pposito itellectiua aia de celo ī terrā mouet motu
 successīuo: r sic veloci: qz sic appetit moueri. ¶ Itē si vñ
 īncorporāt aiaz vt dīxit Plato. Segtur malūelos r īff
 pientes esse oēs celestes deos ī talia corpa mīttētes sī
 miles sibi itellectuales aiaz: ī qbuis ppter maximos la
 bozes vix possunt nunq̄ attingē cōmūtūz pulchritudīs
 quas hnt ī seīpsīs. ¶ Ad hoc rīdeo: r sūr ad rōnes: qs
 videt īnuere Az. ptra pceptozē pmo de aia tex. cōmētī
 38. vsq3 ad quadagesimū 2°. Et dīco q nō malūolī:
 Alb. de sap. Q Z

Probaf
possibili
tas crea
nonis de
nouo.

De motu
aie locali
cuz sepat
a corpe.

De pluralitate inoz

mo beneficus et liberalissimus sunt in concitantibus humanis corporibus aias pro preservatione nobilissime specie generabilem et corruptibilem humane. unde unio aie ad corpus est naturalis secundum quid propter finem iam dictum. Separatio vero eius est et simpliciter naturalis: quia illa summum eius bonum attingit: et sic patet quod hoc sit difficile: ut Aristoteles inquit discernere inter naturales motus aie: et violentos: non tamen impossibile: ut visum est: et hoc dico ad mentem Platonis: quid autem sit dicendum secundum fidem infra dicetur. ¶ Ad illud etiam quod Aristoteles adducit quod videtur possibile resurrectione mortuorum: dico quod Aristoteles arguit sic: quod videtur apparenter. scilicet et aliquibus ex hac positione mortui resurgere. Tamen secundum Platonem hoc non videtur: quia etiam redeat anima intellectiva: sensitiva tamen cogitativa dicta minime redire potest secundum ipsius. ¶ Ad illud etiam quod adducit: quod si moueretur aliqua specie motus etc. Respondeo: ut Simplicius refert 6° physicorum autem et Theophrasti et discipuli Theophrasti qui inter optimos peripateticos est annumeratus. Strato Lamproscenus hoc idem dicit: quod Aristoteles virtutem ratione ad nomen contra Platonem. Nam reprehendit nomen motus corporalis quod primo significat per motum de quo Plato non intellexit: sed cepit motum pro aie operatione: et sic cum Plato dixit cum suo discipulo Xenocrate: quod anima est numerus seipsum mouens: accepit motum isto modo quod etiam Aristoteles aliquando facit: ut patet 2° huius textus. commentarii. 100. phantasia est motus factus a sensu: et in 3° textu commentarii intelligere consistit in quodam moueri et pati. Et sic patet quod in re non discordant preceptor et discipulus secundum quod multis videtur: sed in nomine tamen. ¶ Sed diceret iunior: male ergo reprehendit Aristoteles Platonem. Respondeo negando consequentiam. Nam illud fecit Aristoteles. ne homines decipiantur credentes cum audiunt nomen absolute prolatum illud supponere pro suo famosiori significato. ¶ Ad rationes vero quibus improbatur multitudo animarum respondetur. Ad primam Scoticae nature individuali non repugnat infinitas: dico quod verum est de generabili et corruptibili: sed non de incorruptibili qualis est in proposito. ¶ Ad aliam cum dicitur quod non est multitudo nisi per imperfectionem: dico quod falsum est. Nam ut dixi est talis multiplicatio animarum: propter multiplicationem hominum et conservationem eorum: et humane nature ut dixi. ¶ Ad aliam dico quod per materiam Aristoteles intellexit debetate quare non procedunt: vel dicatur multitudinem esse per materiam antecedentes et dispositiue iuxta illud Commentatoris 7° metaphysice commento. 28. ¶ Ad obiectum vero Themistii Plotini: et aliorum dico: quod ipse Themistius argumendo illud ponit: sed postea determinando: ut dixi assimilatur ipsius intellectum lumini secundum Aristoteles. ¶ Ad aliam vero unde fascinationes et alia: et dico hoc propter quod ille anime de consimilibus experientias habuerunt: et ab eterno consimilibus habitibus procedunt secundum Platonem dico. ¶ Ad obiecta vero Averrois quod esset transmutatus sine transmutatione: aut transmutatio in privatione dico ipsum non habuisse intellectum creationis. Nam creatio non est mutatio: sed abstrahit a mutatione: cum mutatio requirat subiectum: sed bene est productio que communio est mutatione. ¶ Ad aliud eiusdem cum querit de potentia illa creature antequam fiat: dico quod illa est secundum rationem tamen. ¶ Ad aliud autem acceptum ex communi confessione philosophorum quod ex nihilo nihil fit: dico quod verum est secundum mutationem: aut physicam transmutationem: sed bene per creationem. ¶ Ad id vero quod primo adducebatur ab Aristoteles quod ipsa est ingenua et incorruptibilis. ergo sempiterna. ¶ Respondeo quod consequens et partem concederet tamen Plato: tamen Aristoteles. Sed secundum christianam fidem: et etiam secundum

Aristotelem apud multos respondetur: quod bene sciebat Aristoteles argumendum non demonstrare: sed oportet sic arguere: est ens ingenitum et incorruptibile et impeductum. ergo sempiternum. Sed tunc partem bene erit bona: sed antecedens est falsum apud fideles. Illud etiam argumendum Platonis non procedit: quod probat ab eterno productas fuisse aias. Nam ut supra dictum est: Deus agit ad extra contingenter: et libere. ¶ Neque etiam dicta Averrois: ut multi credunt: obstant dictis Platonis et Aristoteles. tenentium productionem eternalem animarum: cum dicit contra Avicennam. 12° metaphysice textu commento. 44. quod illic non est productio: neque consecutio. Nam iste sunt dispositiones agentium sufficienter non vere. ¶ Rursus dico quod bene dicit Commentator: quod ibi non est transmutatio proprie. Nam ut ipse in eodem inquit: agens verum apud Aristoteles est quod educit illud quod est in potentia in actum: sed quod nulla sit ibi productio hoc non negat: ut patet primo celi textus. commento. 105. Multa alia argumenda similia possent adduci: quia omnia consimilem habent solutionem. A quo patet error: Hic ergo Niceni credentis omne de nouo productum corruptibile esse: sed tamen illud habet veritatem de his que physice generatione producantur. ¶ Dimissis consimilibus rationibus Joannis gan. quare solutiones claras et bonas habet a preceptore nostro Baietano Thienensi Vincetie ordinis: vnam tamen non tactam ab eo: quia insolubilem Joannes Han. putat: que talis est. Dis forma que recipitur in aliquo recepto in corpore: recipitur in corpore per se aut per accidens: quia sic deducit. Ego nescio inquit Joannes videre quod color recipitur in superficie recepta in corpore: et tamen ipse non recipitur in corpore: et sic de alijs: sed ipsum intelligere recipitur in intellectiva anima recepta in corpore: ergo ipsum recipit in corpore per se aut per accidens: et ita intelligere esset sicut sentire: quod est grauissimum inconueniens: et contra omnem philosophiam. ¶ Ad hoc secundum Platonem facilis esset responsio. Nam ipse non ponit receptionem specierum de nouo fieri: sed ipsas ponit precreatas ipsas aie: secundum vero fidem et veritatem dicit quod maior habet veritates: si illud in quo recipitur sit forma materialis eteducta de potentia materie: si autem sit immaterialis a sublimi deo immediate creata: illa potest recipere vniuersaliter: et abstracte. Quamuis enim species ipsa recepta sit singularis in essendo: tamen est vniuersalis in representando: et sic queritur: ut querit Albertus: a quo habet tale esse vniuersale: dico quod habet ab intellectu agente effectiue qui virtualiter est vniuersalis: et a possibili intellectu: et substantia aie subiectiue: que tale esse potest conferre propter ipsam esse subam penitus a materia denudata mediam inter celestes formas et materiales: ut Plato dixit: tale esse vniuersale esse sepatum a materia et appenditum eius: unde species intelligibilis talem habet separationem existens quo intelligitur vniuersale sic sepatum: O bene. ¶ Vel dicamus ut Albertus cognomineo magnus in suo de intellectu: et intelligibili dicit capto 9° tractatus primi: quod cum Aristoteles 3° huius assimilaret intellectum luci: sicut ergo lux solis ut est in sole est vna numero: ut autem emanat ab ipso est vniuersaliter illuminata omnium diaphanorum: tam per utique que fecit lucida quam non peruiro que fecit colorata: et hoc modo considerata multa agit et facit: sic intellectus prout est aliquid non aie est indiuiduus: prout autem emittit actiones intelligendi est in virtute vniuersalis: et sic recipit vniuersalia: que non sunt in eo sicut accidens in subiecto: neque sicut forma in materia: et ideo per ipsam non indiuiduant. est ergo virtute vniuersalis virtus aie que imago dei est creata in Origine eternitatis et tempore: et in vniuersa intelligit: ut dixit Isaac. non mirum ergo quod tale esse

Concordia Aristoteles et Platonis
 Aristoteles
 et omnia philosophi
 eius aiam
 non multum
 placent.

Et dicitur
 creditur
 Joannes
 secundum. in
 libro.

Solo su
 perioris
 rationis.

esse vniuersale conferat q̄ esse forme materiales cōferre non valent. ¶ Et si querat a quo habet potētia illud esse abstractum nō receptum in materia. R̄spondeo a deo glorioso cuius est in ago: quādo dicit̄ idem est p̄ducēs aliam intellectuam 7 suas potētiās. R̄spondeo q̄ bene est idem re: multiplex autē virtute. Cui sint gratie infinite 7 eius generici intacte Marie de tam subtili ratione. Ex his clare patet q̄ quīs diuus Plato p̄pinq̄us fuit videre vep̄: tñ in rei veritate non vidit veritatē in hoc complete: sed solum fideles christiani lumine fidel illu minati veritates attingere cōplete: 7 soli complete satisfaciunt obis questis in his difficultatibus. ¶ Unde contra Platonem arguo p̄mo sicut numerus animarū est equalis numero corporū humanorū: aut minor: aut maior a sufficienti diuisione: non minor: q̄ tunc essent humana corpora sine aīa 7 sic frustra: non equalis: quā tunc esset necesse: vt vno homine genito alius corrūperetur. Neq̄ sufficit respōsio supra data. Nam pono hoc corpora generari humana: quot sunt ille ale excedentes corpora: 7 tunc numerus animarū erit equalis numero corporū: q̄d redargue vt supra. Item rationabile est quālibet formam susceptibilem p̄p̄ius habere susceptiā. Sicut enim diuersa instrumēta sunt propter diuersas artes: ita diuersa corpora humana p̄pter diuersas aīas intellectiua. Et sicut vna ars non vtitur instrumēto alterius: ita neq̄ vna aīa organū alterius. Nam si alio vteretur simile esset: vt dicit̄ Ar̄. text̄ cōmēti. s̄. p̄mi de aīa. Sicut si aliquis dicat rectoricas in fistulis ingredi: 7 subdit p̄bs. Oportet quidem artem vti organū caliam autem corpore. Videtur enim vniūquodq̄ p̄p̄iam habere speciem 7 formam. Si quis vō per resolutionē ad imediata: t̄per diuisiones ad minima argumētationes contra Auerroim in hoc 5° p̄bie discipline de p̄nato: rem videre desiderat: videat opus contra ipsum reuocandi sacre pagine magistri Antony Trombette p̄blosophi integerrimi: 7 Theologi excellentissimi: pronuntie sancti Antony Patavini Ministri meritiissimi. Nā frustra visum est mihi tangere que ab eo mihi amicissimi mo sunt optime declarata. ¶ De felicitate autem m̄ni me post mortem quid sacri fideles teneant: clarum est ex sacris Doctoribus in 4° sententiarum: vide ibi. Platonis vō 7 si non in toto satisfecerunt: fuerūt tamen p̄p̄inqui aliquātilum videre veritatem. Omnis ergo attributa anime intellectiue a fidelibus Doctoribus verissima dico esse simpliciter 7 oīno: 7 dictis Aristotelis minime repugnare. Si quid vō propter tenuitatem ingenio mei dixerim contra fidem catholicam: subycio me correctioni sacrosancte ecclesie Romane.

¶ Et sic est finis huius nobilissime questionis per me Nicoletum Verniam Theatinū Lucem Vincentinū Ordinarie philosophiam ad primam sedem legentem sine cōcurrente in almo studio Patavino: In villa agrī Vincentini: Colcade dicta: nō obstāte Opthalmia: que me tunc molestabat. 1492. 18. Septemb̄.

¶ Ego frater Antonius Trōbetta ordinis Minorū 7 sacre Theologie professor ihericus Minister pronuntie sancti Antony: Ad lecturam metaphysice in celeberrimo gymnasio Patavino deputatus vidi 7 acerrimissime instrui totū hoc opus sup̄ascriptum de intellectu humano editum ab excellentissimo p̄boz dño Magistro Nicoletō Theatino: i quo approbo 7 attestor q̄qd in ipso p̄tinet de Ar̄. int̄tione fidel catholice maxime p̄ducere: 7 veritati quā profitē sancta Romana ecclesia integerrime p̄sentire: pro quo gratie imortales sibi debentur: nec minus p̄mia que huiusmodi viris ornatiſſi

mis largiri p̄suerere. Padue die. 20. July. 1499.

¶ Ego magister Vincentius Merlinus Venetus: Ad lecturam metaphysice in almo studio Patavino deputatus: Rogatus ab excellētissimo artium 7 Medicine doctore Domino Magistro Nicoletō Theatino: vt viderem cum diligentia hunc suum tractatum de vniuersitate intellectus 7 bene examinarem si aliquid esset ibi scriptum contra sacrosanctam Romanam ecclesiam: examinato igitur tractatu eius omni diligentia: Dico nihil ibi esse contra sacrosanctam ecclesiam Romanam: imo ipsum aperuisse multa que alij non fecerunt: 7 in confusione Auerrois: pro sacrosancta nostra Romana ecclesia. Die. 13. July. 1499.

¶ Ego magister Mauritius Vibernicus ordinis Minorū: Ad lecturam Theologie in almo studio Patavino deputatus. Rogatus a prefato excellētissimo Artium 7 Medicine doctore dño Nicoletō Theatino ad vnguē vidi 7 examinavi sup̄ascriptam nobilissimam questionem de immortalitate 7 pluralitate animarū cōtra Auerrois. Et nihil nisi p̄sonum sacre scripture 7 sacrosancte Romane ecclesie atq̄ catholicis Doctorib̄ de mente ipsius determinatū repperi. Unde eius sumo p̄mio 7 laureola vtriusq̄ Hierarchie militantis: videlz atq̄ triumphantis exaltandus fore censeo. Maxime cum ad modum Solie Auerroim Ebersti nominis inimicū gladium quo singuletur ad cor tamē deferētē penitus extingit. Padue die. 15. July. 1499.

¶ Vincentius Tuscus Lesenas philosophorū ministrus Nicoletō Verniari Theatino Lini Vincentius Magistro peripatetico. S. P. D.

Si domitis gallis: parto quoq̄ Martē tropheo Cæsaris in medio fulsit imago foro.

Roma triumphales traxit per compita currus: Dum redeunt magni signa verenda ducis.

Si Cary risere patres Latilina faceret:

Dum ferus in nuda sanguinolentus humo.

Deniq̄ Cæsareum si iam edit amphibeatarum

Romulea quisquis nomen ab vrbē trahit.

Quis tibi Fabritio maior Nicoletē: Colossus

Surget: 7 ethereum fama iuuabit opus.

Fortia non phrygijs superasti castra maniplis

Cum rueret latis gallis ab alpe furens.

Sed maiora pio molliris pectore: Nam tu

Horrida tartareo cum duce bella geris.

Lurrida decretis spargens aconita proteruis

Auerroes: generi pernitiōsa pio

Unicus humanos quod spiritus adimat artus

Dixit: 7 aduerso protulit ista Deo.

Dumq̄ berebi magnos hominum pars magnis penates

Intrat: 7 ob mentis mabilia sepe ruit.

Occurris Nicoletē sacro demissus olympo:

Qui trabis in claram pectora ceca diem

Cuiq̄ suos tribus manes: ratione probasq̄

Victima que superis gratior esse potest:

Tu referas celi postes: claudisq̄ baratrum:

Quod sacrum est turpi non sinis esse fiti.

Non igitur tanto dabitur pro munere laurus

Nec tua tarpeo splendeat vna iugo.

Ista decent homines: cum scis secreta deorum

Pondere: qui superis sit tibi talis honos.

Et tibi constituent gymnasia queq̄ sacellum:

Ac micet ardenti lampade sepe dies:

Adsit 7 hoc carmen: constructa est ara sophorum

Pro duce: qui sacro munere vera refert.

TEΛOΓ
215. de sag.

Q 3

De grauibus

Nicoletus Theatinus in celeberrimo studio Patavino ordinaria philosophiae legens Quaestio de grauibus et leuibus ad integerrimum philosophum et Medicorum principem Bernardum Bolderium Veronensem.

Questio est an grauiata postquam sunt generata remota prohibente a se ipsis: vel ab alio locali moueant. De quo iter omnes philosophicas quaestiones grauiissima est: declarat haec diuersitas opinionum: tunc in ea: inuenio enim in grecos et arabes et latinorum philosophorum praecipuos inter se plura discrepantes.

In ista quaestione talis opinio dicitur fuisset. p. n. opinio ab Aristotele. ut puto diuersitas cum suis fundamentis reiterabo: easque improbabo. 2. opinio est Averrois. quam puto esse Aristotelem. Declarabo. et ad argumenta quae contra sunt respondebo.

Quaestio ad primum inuenio iter grecorum dicitur Platonem voluisse: aiaz mundi aiaz aialium saltē nonales et elementa a seipsis moueri: et istis idē vno et eodem modo esse mouens et motum asseruit: hoc quod dixit de aia mundi ponit philosophus 8. physicoz 2. 4. dicit: et error trahit Platonem ex hoc: opinabatur quod primus motor in corpore quod mouetur ex se non est corpus: et est vera opinio. et opinatur est cum hoc quod omnis motor siue fuerit corpus: siue non: non mouet nisi moueat vno modo motor dicto vniuerso: cuius quod omnis motor in corpore moueat a seipso primus motor mouebit seipsum: hic autem est mundi aia. Hic idem inquit Albertus 8. physicoz tractatu 3. cap. 10. Vbi inquit quod Plato posuit mundi aiaz seipsas mouere: quod posuit de aiaz colligit a philosopho et Commentatore 2. de anima text. 2. 22. vbi inquit ibi philosophus: et assimilant istis dicentes: quod aia est aliquid mouens se: et Commentator inquit quod inuit Platonem. Hic idem ponit Commentator 7. physicoz 2. d. 2. sicut in aia quae Plato posuit mouere se: hoc quod ponit de elementis colligit a Commentatore 3. celi 2. 8. in quo et expressit ponit Commentator hoc quod Plato dicit de primo motore: vbi ponit Commentator: haec verba formaliter in 2. allegato: et hoc est vniuersum eorum ex quo Plato existimat quod necesse est ut primus motor moueat se essentialiter. sicut ex hoc videtur in lapide: quod motor in eo sit motus: sicut idem sit motor in eo cum motu: tunc non eodem modo: ut Plato existimat: sicut diuersimode secundum quod appetit ex demonstratione in 2. septimi physicoz. Innotebat autem Plato vniuersum rationi quae talis est: nihil potest alteri dare motum quod in se non habet motum: quod nemo dat quod non habet. cuius quod quilibet istorum mouet: habebit motum in se et a se: et quia aia rationalis mouet: quod seipsam mouet: ideo conclusit Plato in 1. phedone: quod ipsa est immortalis: ex quo enim seipsas mouet non deficit sibi: neque in suo motu est resistētia neque distantia: quod nihil sibi resistit: aut a seipso distat: sequitur quod ipsa semper se mouebit. erit igitur motus perpetuus: et per se ipsa erit eterna: cuius inquit Alcmeon sententia: ut dixit Aristoteles 2. de anima text. 2. 81. dixit aiam immortalē esse: et de nā celi eo quod semper mouere sicut et ipsum. Tuic ponit dicit philosophus in 2. de anima: et 8. physicoz. vbi probans immobilitatem motoris primi probat: quod nihil potest seipsas mouere saltē vno et eodem modo: ut Plato posuit: quod tunc idem esse in actu et in potentia. Et dicit sibi 7. physicoz in primo vbi probat: quod omne quod mouet mouetur ab alio. Contra dicit et in 4. celi text. 2. 22. vbi inquit Commentator ista verba: et per omnia illa non iterum nisi ad dicitur Platonem in eo quod opinabatur: quod quaedam entia mouent se: ita quod motor est

idē cum moto secundum substantiam: lapis autem est vniuersum dicitur quae ex parte manent esse talia. haec Commentator. Vbi si haec opinio esset vera mueret tota doctrina Aristotele. Argumentum autem est et consistit facillime soluitur: verum enim est quod nemo dat quod non habet: aut virtualiter: aut formaliter: sol enim producit calorem: et non habet eum nisi virtualiter: ita est de primo motore: et alijs similibus. Inter arabes inuenio subtilissimum Averroem de 4. celi Commentatore 4. physicoz tractatu de vacuo text. 2. 7. inquit et nullus ante eum potuit puenire ad has quaestiones: ideo ipse profundus fuit super alios: et in 3. de anima in 2. 36. vbi de continuatione intellectus agētis cum post loquitur: et vbi Averroem in hoc est firmitus aliorum: voluisse quod forma elementum moueretur magis ut. sicut stat sub quietate: ut exponit. S. Thomas: et ideo dicit quod elementa ex se mouent in vacuo: quod opinio non defendit. S. Thomas contra Commentatorem in tractatu de vacuo colligit ista opinio tractatu de vacuo 2. allegati. Item 4. celi 2. 22. vbi dicit Commentator ista verba: si vacuum esset non esset pole: ut mouerent e contrario illi quod putat a quibusdam. sicut mouerent in vacuo: quod assumpsit mouerent ea eis que per se mouent essentialiter: sicut aialibus. Sed contra: quia materia vult sub quietate non inclinat nisi contra praesens de predicamento quietatis: tale autem in pole est moueri cum abstractat a motu: sicut non a loco: ut in tractatu de vacuo colligit: alia argumenta que tangunt in tractatu de vacuo facienda pro ista opinione: et que contra ipsas possem adducere: grauius breuitatis omittit. Inter latinos vero inuenio Albertum voluisse quod grauiata et leuia cum fuerint generata remota prohibente moueant a seipsis per accidens diuidendo media per se ad cuius motum ipsa mouent: ita quod postquam sunt generata non exigit per se mouens in eorum motu naturali: sicut habet in violento exigit secundum eum: et est aer per ipsum receptum a pyrociētes: aer secundum eum in motu naturali esse videns tātus: et non mouetur: quod tunc ad violentum motum concordat cum Averroem. ut in eius opinione patebit: sicut discrepat ab eo in motu naturali: cum Egidio vero concordat in motu naturali: sed discrepat ab eo in violento: ut in sua positione patebit: et quod haec sit intentio eius per inspicere capitulum 7. eius in 3. celi tractatu primo: vbi in fine capituli inquit: quod motus violenti sunt plures: ad quos et aer pluribus modis deseruit: quod deseruit ut videns et ut motus: et ut locus: ad motum autem naturale non deseruit nisi vno modo tantum. sicut videns illud quod mouetur: secundum cuius inclinationem aer mouetur ab eo quod naturaliter tendit ad locum. Pro ista positione arguitur sic: illa mouetur ex se per accidens que sunt in potentia accidentaliter ad motum: sicut ista sunt haec. igitur: praeterea nota cum minoribus et maioribus: quod potest passim accidentaliter consideret potentia actiua accidentaliter. Pro ista etiam faciunt verba Averroem 4. celi Commentarij: 22. d. quod remouet impetus motus deorsus est in graui per accidens: quod mouet se per motum quem facit in medio dum graue in medio mouet sicut homo in mari. Item 3. celi 2. 28. lapis sic dicitur non diuidit in motore et remota motus: ita quod vtriusque eorum sit ex parte in actu: lapis enim non mouetur essentialiter a se secundum quod lapis: tunc enim mouetur a principio quod est in eo accidentaliter. Sed contra illas positiones arguitur primo sic: oportet per se motum regit per se mouens: sicut grauiata sunt haec. ergo tenet praeterea nota cum maioribus: quod potest passim per se conuident potentia actiua per se. 5. metaphysice cap. de potestate minorum probat. nā illa que naturaliter et a principio intrinseco mouentur: sunt per se mota: ut per 8. physicoz text. 2. 27. 2. arguitur sic: medium per se mouetur a graui tanquam a mouente extrinseco: sicut oportet mouens extrinseco cum prius mouetur quod moueat: ut colligit a philosopho 2. 8. et 7. physicoz. in hoc enim fundat ipse suam demonstrationem in ambobus locis per quae probat quod est diuere ad primum motum ex se. Et potest hoc etiam sic declarari: nam haec est diuisio inter mouens per se motum: et per accidens motum: cuiusmodi est aia et aialibus. nā

Opinio Platoni

Solo rō nō Pla.

Opinio Averrois

Contra Averroem

Opinio Alberti

Platōis ratio.

Scrificat primo.

2.

3.

Contra Albertum in stat pmo.

Contra Platōnes.

4.

bus.nā p accidēs motū pus nā mouet q̄ moueat r pp
 Bp accidēs inest sibi moueri: motū aut p se pus nā mo
 u et q̄ moueat. ḡ graue pus nāl̄r mouebitur q̄ moueat
 aerē: r tūc quero de suo motore r oportebit necio dice
 re q̄ est aer: vt infra meli⁹ dcl̄arabit: q̄re rē. ¶ Ad suas
 rōnes patebit solutio ex bis q̄ t̄gent̄ in opione Cōmē
 tatoris. ¶ Post istū iter latinos inuenio gloriofus do
 ctore sanctū Thomā de agno cōpatriotā n̄m q̄ voluit
 q̄ graua r leuia a seipsis formāl̄r: effectiue aut a gnān
 te moueri: r q̄ nō est necē gnāns eē dūz actu mouent̄:
 gnāns dico p̄cularē: qz bene h̄nt vlc q̄ s̄z h̄ari adēū
 sufficit vna cū graui ad mouēdū graue deorsus: nō h̄ēt
 igit̄ graue in seipso aliq̄ p̄n^m actiū: s̄z p̄n^m mor^o: sed passī
 uū t̄n̄. r B est q̄ ipse doctor dicit 8° physicoz. Cōclu
 dit ḡ Ap. manifestū eē ex dictis q̄ nihil eoz r̄z grauiū
 r leuiū mouet seipm: s̄z t̄n̄ mor^o eoz est nāl̄s: qz habēs
 p̄n^m mor^o in seipsis: nō qdē actiū: s̄z p̄n^m passīuū q̄ est
 potētia ad talē actū. a quo p̄ mentē p̄bi eē q̄ in eis nō
 sit p̄n^m actiū. q̄ qdā dicit eē necessarium ad B q̄ sto
 mor^o nāl̄s. sufficit enī ad hoc p̄n^m passīuū q̄ est poten
 tia nāl̄s ad actū. h̄c. S. Tho. ¶ Cōtra illā positionē
 arguit̄ p̄mo sic p̄ motū sp̄ia formāl̄r d̄n̄r moueri non ḡ
 a seipsis formaliter mouent̄. ¶ Secūdo sic effect^o par
 ticularis r in actu regit̄ agēs particulare r in actu: sed
 q̄n̄ graue mouet̄ est effect^o ille videt̄ mot^o ille in actu
 ḡ rē. ¶ Si dicat q̄ effectus in actu bene regit̄ cām in
 actu: sed nō agentē s̄z māl̄ē: r talis in p̄posito est graue.
 ¶ Sed p̄tra: qz Ap. 2° physicozū exp̄ificat̄ de cā effici
 ente dicit̄ vt B edificans simū est euz hoc edificatio.
 ¶ Itē mor^o est act^o motiū r mobilis: regit̄ ḡ mobilē
 de necessitate. arguit̄ igit̄ sic. hoc mouet̄: ḡ ab aliq̄ mo
 uente mouet̄. ḡ aliq̄ mouens ip̄m mouet̄. ¶ Itēz mo
 uens r motū sunt relatiua: r mouens in actu refert̄ ad
 motū in actu: r mouēs in potētia ad motū in potētia:
 motū ḡ in actu exigit̄ mouēs in actu. ¶ Itē ex quo suc
 cessiuū p̄sistit in p̄tinuo fieri vni^o partis post aliā. de ne
 cessitate exigit̄ agens a quo in fieri r p̄seruari depēdet:
 r in hoc differt̄ a permanētī. nā lz in fieri depēdet ab
 agente. nō aut in facto esse. ¶ Itē. mor^o est operatio
 q̄dā: sed operatio est actus secūdus: r actus secūdus p̄e
 supponit p̄n^m. actus aut̄ p̄mus est a quo puenit operatio
 effectiue: h̄c ḡ actus secūdus de necessitate h̄bit agēs
 q̄ ip̄m actu p̄ducit. q̄re rē. Ancoritas aut̄ in qua fun
 dat̄: soluet̄ inferius ex declaratione opinionis Aristo.
 ¶ Post eos inuenio Egidii de Roma ḡ in motu nāl̄
 p̄cordauit cū Alberto: r q̄ sit ita p̄z ab eo 7° physicozū
 circa p̄n^m sic dicit̄. graue sursum positū cū descendit mo
 uet seipm per accidēs. nā graue scindit medius scindē
 do remouet illud q̄ p̄libet ip̄m esse deorsum. sic ergo
 graue mouet̄ a seipso deorsum sicut a remouente p̄bi
 bens: sed remonēs p̄bibens est cā per accidēs. iō graue
 mouet̄ a seipso deorsus per accidēs. de violēto infra di
 cet̄ vbi r sua opinio r Burlei r Alberti parui r Baieta
 ni r alioz terministarū ipugnabit̄. ¶ Post eos iuenio
 Jo. de Sanduno voluisse q̄ graua r leuia postq̄ sunt
 generata a se. i. a suis formis substantialib^o mouent̄ ita
 q̄ eadē forma p̄m euz est per se mouens r per se mota:
 mouet̄ enī inquantū est forma: r mouet̄ inquantū est in
 mā: sufficit enī diuersitas rōnis inter mouēs r motum
 quā Plato nō posuit: sed dixit idē vno r eodez mō esse
 mouēs r motū. ¶ Pro qua arguitur p̄mo sic: graue de
 terminat locū: s̄z nō ex potētia passīua: qz illa est poten
 tia d̄dictionis. 9° metaphysice. ḡ ex potētia actīua. r hoc
 nō pōt eē nisi mediāte sua forma. q̄ rē. ¶ Itē Cōmēta
 tor: 2° physicozū cōmēto p̄o nō iuenit̄ corp^o simplex q̄

alteret ex se sicut inuenit̄ corpus simplex q̄ transferet
 in loco ex se. ¶ Itē codē 2° cōmēto 3° inquit q̄ nō dū
 bitat talia corpora moueri ex se nō ex motore extrinse
 co. ¶ Itē 7° physicozū cōmēto p̄o. d̄n̄s. i. sensu apparet aliq̄
 moueri ex se absqz eo q̄ distinguit̄ motor a moto sicut
 in q̄tuor elemētis. ¶ Itē cōmēto. iō. dicit aer nāl̄ter
 mouet̄ ex se cū mouet̄ ex alio: r in codē cōmēto dicit:
 sed attractū mouet̄ ex se ad attrabēs vt perficiat se vt
 lapis mouet̄ ad inferi^o r ignis ad superi^o. ¶ Itē 8° phy
 sicozū cōmēto. 32. dicit q̄ cū graue r leue sunt in poten
 tia accidētali nō idigēt motore extrinsecō nisi remouē
 te p̄hibēs: remoto igit̄ p̄hibēte ex se mouebunt̄. ¶ Itē
 p̄o celi cōmēto. 86. mor^o elemētōz nō est ab extrinsecō
 ¶ Itē 3° celi cōmēto. 28. nō est a motore extrinsecō: s̄z
 a forma moti. ¶ Itē 4° celi cōmēto. 23. grauitas in la
 pide est motor p̄m q̄ est forma r mouet̄ inquantū est in
 t̄n̄ā. ¶ S̄z iudicio meo illa opinio est ab oī veritate re
 mota. ¶ Nā Ap. p̄m q̄ exponit Cōmētator 8° physico
 rū tex. 2°. 30. ducit ad B incōueniēs si p̄cedat q̄ ele
 mēta a seipsis moueant̄ q̄ idē eodem mō eēt mouēs r
 motū qz s̄z formā: qz motū d̄z esse aliq̄ in actu d̄stin
 ctū a motore: r ibi n̄h̄: l̄ esset p̄ter ipsaz formā. eadem ḡ
 forma realiter eēt mouēs r mota: h̄t ḡ pro incōuenien
 ti q̄ eadē forma realiter sit mouēs r mota. ¶ Et si di
 cas: vt Jo. d. q̄ nō incōuenit̄ q̄ idē diuersimode sit mo
 uens r motū. ¶ Tūc p̄stia Cōmētatoris nulla esset:
 posset enī ego p̄sumā mō r̄dere. ¶ Itē Ap. 7° phys
 cozū h̄t pro maximo incōueniētū q̄ aliq̄ moueat a se
 ipso p̄mo ita q̄ p̄m se totū sit mouens r motū: r hoc sal
 tes de corporeo est verū. ¶ Dico hoc p̄ quosdā sequa
 ces Scoti qui voluerūt q̄ idē realr eēt mouēs r motū
 in aia intellectiua: s̄z nō s̄z eandē potētia. ¶ Sed nūqd
 hoc sit de mēte Scoti alias tāget̄. Pōm̄t̄ et q̄ p̄m eā
 dem potētia idē p̄bi eē mouēs r motū: vt p̄z de volūta
 te. sed nō codē mō: qz voluntas existēs in actu virtuali
 pōt mouere se vt existit in potētia formali. r h̄c est in
 t̄ntio Scoti: vt p̄z in q̄libetis r i 2° inlay eiusdē. ¶ Cō
 mētator t̄n̄ nō ita dicit̄ et de aia intellectiua: qz i ea s̄z
 eū mouēs vt itellus agēs est realr r s̄z subam d̄dictū:
 a moto vt ab itellu posimēqz eēt poneret q̄ aliq̄ ex̄is
 in actu virtuali moueat̄ vt fiat in actu formali. ¶ Nā
 vt dicit Egid^o. 7° physicozū: cū agēs virtualr sit nobilīus
 effectū formali. si sit agēs virtualr r p̄ se nunq̄ mouebi
 tur vt fiat tale formāl̄r: r B est q̄ Egid^o loco allegato
 ponit̄: igit̄ enī sic: si aliq̄ ex̄is virtualr tale sit agēs p̄ se
 nunq̄ mouebit̄ vt fiat formāl̄r tale: qz h̄t illud altiori
 mō. vt sol ḡ est virtualr calidus nunq̄ recipiet calozes
 formāl̄r: qz h̄z illū altiori mō habendo illū virtualr q̄
 si h̄eret illū formāl̄r. r itellect^o agēs in cui^o virtute fiūt
 oēs species intelligibiles nunq̄ aliq̄ speciē intelligibiles
 recipit̄: qz habēdo h̄z species virtualr r calit̄ h̄t eas
 altiori mō q̄ si haberet eas formāl̄r. sol enī qui est cali
 dus virtualr est p̄fectior r in altiori gradu q̄ ignis qui
 est calidus formāl̄r. r itellus agēs in cui^o virtute extra
 h̄nt̄ spēs intelligibiles est p̄stantior r p̄fectior q̄ itelle
 ct^o polis ḡ formāl̄r r formāl̄r illis. h̄c Egid^o. ¶ S̄z do
 ctōz subtilis 2° inlay d̄. 25. r in q̄libetis dicit q̄ illa p̄pō
 agēs q̄ est virtualr tale nō pōt facere se formāl̄r tale:
 est falsā: r si est vera: non est vā nisi grā m̄c in q̄ est. q̄
 ipse p̄bat si p̄cisa cā: q̄ aliq̄ nō pōt recipere aliq̄ for
 mā formāl̄r sit qz h̄t eā eminetiori mō: tūc oppositum
 erit causa oppositū q̄. si nō habet mō eminetiori vel
 virtualiter ea q̄ poterit recipere formaliter vl mō mi
 nus eminenti. Tum igitur saturnus non sit calidus vir
 tualiter poterit fieri formaliter calidus: q̄ est falsum.

Opinio
dini Tho
me.

Cōtra di
uā r bo
mā argui
tur.

Ratio p
Thoma.
Contra.

Cōfirma
tur p̄mo.
2°

3°

Opinio
Egidii.

Opinio
Jedoni.

p̄ arguit̄
p̄ Jēdo.
no.
2° arguit̄.

5° arguit̄.
4° argui
tur.
5° argui
tur.
6° argui
tur.
7° argui
tur.
8° argui
tur.
9° argui
tur.
Contra
Jēdo ar
guitur.

Ratio p
Jedoni
Contra.
2°

Nota qd
voluerit ut
Scotus.

Quid cō
mētator
sentierit d
anima.

Ad Sc.
dicta;

De gravibus

Obra p^o Sed miror de tanto viro q^o istud p^m metaphysicus neget. pot^o tñ ei sic declarari: q^o dato opposito seq^oret q^o aliqd p se appeteret sui ipsi^o iperfectione: qd falluz est. r q^o B sequat arguit sic. nã si agēs qd ē rē. mouet se rē. g nãlr mouet se ad tale esse formale. pñtia nota: q^o motu ab intrinseco nãlr mouet a formoz: g motuz a se rē. tunc vltra mouet nãlr ad tale eē: g appetit tale esse. p se quētia iterū nota. r cū tale esse sit iperfecti^o eē virtuali g rē. non est g illa cā quā doctoz subtilis assignat quare aliqd existens virtualiter tale nō pot rē. sed est illa assi gnata. (¶ Un si per se verū diceret destrueret totū pro cessum pbi in 8° p^ophysicoz: vt supra dictū est r infra sta tūm tanget. vñ opinio Scoti de motu grauiū est cōfor mis multū opioni Jo. (¶ Un pcedit ipse graue a seipso moueri vt ps di. z. secūdi sentētia: ita q^o graue per gra uitate pducit in se motū rē. s; nunqd in oib^o pueniant nun curo ad pñs declarare. (¶ Sed de forma corporali est ipossibile apud oēs recte itelligentes: q^o sic deducit. nã si aliqd totū in se totū agit: totū in se totū cōuertit; colligit^o bec ppositio ab auctore de causis: p B ē de in tellectu: g totū a seipso toto nullo mō distat: nulla g pa distabit ab alia: g ibi nulla erit distātia: g erit indiuisi bile. B enī mō pbat q^o nulla virt^o māus est supra se cō uersua. (¶ Itē illa opi. data destrueret totus processus pbi 8° p^ophysicoz: vbi pbat imobilitate pmi motoris es q^o est deuenire ad p^m motorē simplr imobilē: arguit. n. ipse sic. si aliqd mouet: aut mouet a se aut ab alio: si ab alio r cū imobilib^o motis nō sit abire in finitū est de uenire ad aliqd ex se motiū: r cū ex se motū qd nuplī cūter dicat: vt ipse dicit: aut enī est ex se motiū: q^o totū mouet totū: aut q^o vna pars mouet totū: aut q^o vna ps aliā mouet: r B duplr: q^o aut vna aliā mouet r mouetur ab alia reciproce: aut q^o vna tñ est mouens r alia mo ta. r solū B vltimū mēbrū est verū fm eum: totū enī inquit ipse nō pot totū mouere: q^o tunc idē moueret et moueret eadē specie motus: r esset in actu r in potētia. quomō igit pot Jo. pcedere q^o eadē forma corporalis moueat r moueat. (¶ Et si ipse dicat q^o nō inconuenit p^o dūerfos modos. Et ego similiter dicā ad rōnē Ap. (¶ Itē ex quo fm eū nō incōuenit idē realiter seipsum mouere per se: sed sufficit dūerfitas rōnis. nã fm eum quā Cōmentator dicit q^o eadē forma mouet r est mota: s; mouet vt nō est in mā: r mouet vt est in mā: per bec enī Cōmentator nō itelligit aliq^o realiter distincta: vt ēr Jo. pcedit. nã forma realiter est in mā: r si nō est in mā hoc est per intellectū tñ: ego similiter solū rōnez pbi pmo fm Cōmentatorē qui nō ponit in celo mā: dicen do q^o est deuenire ad p^m motū ex se r illud est celū: qd celū dicā mouere se in quāru est forma: r dicā moueri a se pro quāto est qdā potenziale ens. cū omne ens citra p^m sit quodā mō potenziale: r sic ipm itelligēdo intel ligit vt māle qdā: mouet g vt forma: r mouebit vt qd dam māle. r sic nō poterit pbari imobilitas simplici ter motoris pmi. (¶ Possum scōo soluere fm sanctum Thomā qui in celo ponit mān dicendo q^o ipm est p^m motū ex se: sed dicā formā est mouere se per se: r q^o mo uet vt nō est in mā: r mouet vt est in mā. r sic rō Arist. nulla eēt qd ridiculosum est dicere de eo. naz magister pmius vt ponit Cōmentator pmo de gnōne: nunq^o aliqd dixit sine forti rōne. r idē Cōmentator 2° celi cōmento 25. vult q^o rō adducta ab Arist. in 8° ad pbādū q^o est deuenire rē. est sufficiens r sufficitior illa que tacta fuit in septimo. inquit enī ibi sicribil est qd fm idē sit mo uens r motus. r hoc tā declarauit in duob^o locis 7° r 8° p^ophysicoz. s; firm^o in 8°. in 7° enī fundauit declaratio

nē pcedēdo p^m motū qñ manifestū p se. (¶ Itē graue r leue p accidēs a seipsis mouent: q^o ad motū alicui^o ex trinseci p se moti vt ipi^o aeris. B colligit ab Auer. 3° ce li cōmēto. z. 8. vbi dicit allegata a seipsis p accidēs mo ueri quēadmodū nauta in nani seipm p accidēs mouet tunc sic: qd mouet ad motū alicui^o extrinseci nō moti a suo p^m intrinseco vel clarū est: ista sūt b^o g rē. (¶ Cō firmat. nã eodē cōmēto dicit Cōmentator q^o lapis non mouet nisi aerē essentialr: seipm vō per accidēs. quero qd itelligat Cōmentator per ly eēntialiter: si potēciam eēntialē vt Jo. dicit. (¶ Cōtra q^o aer nō mouet de tali potētia cū nō careat forma ad tale motū. (¶ Si igit di cat vt dicit d^o q^o p eēntialr intēdit eēntiā suā r suā for mā. tūc statim seq^o q^o lapis seipm per suā formā nullo mō mouebit. (¶ Post hoc inuenio quosdā tbeologizantes q^o voluerūt q^o mouent a grauitate tanquā ab agēte pncipali r pmo. qd sic pbat: illi cōperit aliqd pmo r p se cui cōperit nō per aliud r cuiusq^o cōperit cōperit p ipm: sed ita est de grauitate. nã separata a substantia ad buc moueret deorsuz: vt ps in hostia psecrata. (¶ Et q^o illa opinio nō logē nãlter id nōnib^o de ea ad pñs dūcere. intendo. (¶ Post hoc inuenio quosdā dicere q^o mouen tur a loco. nã pmo celi vbi pbat pbs q^o corpora nãlia habent determinata loca ad que mouent: ad istaz dicit: argumētū aut eus q^o nō est infinitū ferri r terrā q^o q^o to ppingoz fit medio velocior fit: tūc sic idē est cā mo tus r velocitatis eius: s; locus est cā velocitatis motus. g rē. (¶ Sed pot ad B dicit q^o loc^o nō est cā velocitatis: sed fm aliquos illud puenit rōne maioris pñtatis aeris qui inseq^o motū in fine r nō in p^m. (¶ Cōtra alios cā est ipetus acquisit: sed hoc nūc nō determino: q^o in dīget pñsideratōe per se. (¶ Sed 3° istā arguit: q^o locia est finis motoris ad ipm: q^o ibi pñficiunt. 4° celi cōmē to: z. 2. sed in rebus generabilib^o finis motus nō pot eē efficiēs vt ps. iz. metaphysice cōmēto: 36. (¶ Item vbi duo grauiā equalis grauitatis r figure ab eqū distātia versus cētrū incipiāt moueri: vñ tñ illoz per magnū tēpus pñs fuerit motū: seq^o ex opinione q^o illa eque et to attingeret centrū: qd falluz est: pñtia aut nota est ex oppositōne. (¶ Post hoc inuenio quosdā alios dicere q^o ipa mouent a suis formis per se: que tñ nō p seipsas mouent vt Jo. dixit: sed per accidēs mouēdo cōpositū per se. (¶ Cōtra istā ē qd dicit Cōmentator cōmēti alle gati pñs q^o lapis eēntialr nō mouet nisi aerē. (¶ Item tūc elemēta eēnt ex se mota qd est 3° Ap. 8° p^ophysicoz vbi inquit q^o hoc est vitale r ppiū aialibus. s; ex se mo uerit. (¶ Si dicat q^o nō mouent ex se pñtie q^o nō diui dumt in duas partes: quarū vna est per se mouēs: r alia per se mota: sed dicunt ex se moueri: q^o per suā formaz mouent. (¶ Cōtra: celū est ex se motū: r ppiū: r tñ fm Auer. nō diuidit rē. sufficit g q^o bēat duo: quoz vñ sit per se motū: r aliū mouēs siue sint pres siue nō. (¶ Itē rō Ap. in 8°. vbi pbat eē deueniēdū ad motorē simpli citer imobilē nulla esset sic vt supra dicebat. (¶ Itē ex B seq^o: q^o postto graui. s; in vacuo q^o ipm moueret. naz ibi esset mouens r motū. (¶ Si dicat q^o deficit resistē tia. Cōtra. nã corpus celeste itelligibile nō resistit: r tñ mouet. (¶ Si dicat q^o celū resistit: q^o est in situ nãli op postto situ: ad que mouens intendit ipfuz mouere: sed in vacuo nō est talis oppositio rē. (¶ S; ptra: situs nō dicit nisi quēdam ordinem partiū in comparatione ad locum: quero de quo loco loquatur: aut quo: aut qui: nō qui: q^o tunc celum vltimū nō esset situatus: si de loco quo cum ille sit centrum terre r poli: r illa possunt resi here existente vacuo in spheris alyz elementozum rē.

Quantū

Opinio Scoti.
Contra Scotum
Jan. B.

2°

3°

4°

Opinio tbeologi
sancti m.

Opio q^o
mouet a loco.

Cōtra arguitur p.

2°

Opio q^o
mouent a formis.
Cōtra arguitur p.

2°

R. fidel.

Cōtra rō nouem p.

2°

R. fidel.
Contra R. fidel

3°

Contra.

Opinio

Quantū ad 2^m dōm est cū dicitur quē solū iter nō
 mīatos p̄bos v̄p̄ dixisse r̄ Ap. habuisse
 itētiōne existimo q̄ grauiā r̄ leuiā postq̄ sunt gnāta re
 moto p̄hibēte mouēt p̄ se r̄ nāl̄r ad sua nāl̄ia loca: cū
 fuerūt extra illa ab ip̄o aere moto a remouēte p̄hibēs:
 r̄ q̄ ab eodē aere moto mediāte ip̄etu ei dato a mouēte
 p̄ violētiā dū p̄ violētiā mot^o moueant: oēs p̄bi p̄ue
 nerūt. (¶ Dec sentētia exp̄sse colligib̄ Ap. 3° celi tex.
 2°. 28. d. q̄ potētia v̄t̄ aere in v̄troq̄s motu tanq̄ in
 strumētō: r̄ Cōmētator ibi dicit: q̄ graue iuuat grauita
 te r̄ leue iuuat leuitate: r̄ q̄ mouet illa in v̄troq̄s mo
 tu. Uñ in trāslatiōe n̄ra sic ingt̄ ipsa ad ambo v̄t̄ aē
 re tanq̄ organo: eadē igit̄ que furuz facit latiorē facit
 ēt̄ deorsus. (¶ Doc idē q̄tū ad motū eoz nālē pōt̄ p̄ba
 ri per rōnē tactā p̄tra Jo. r̄ alias opi. nā cū illa p̄ se mo
 ta remoto p̄hibēte ad sua loca nāl̄ia: r̄ effect^o per se re
 ḡrit cās p̄ se: r̄ illa nō pōt̄ eē nisi aer: q̄ neq̄ forma mo
 uet neq̄ loc^o: r̄ sic de alijs. ḡ r̄. (¶ Quantū v̄o ad motū
 violentū qd̄ ab aere moto colligib̄ ab Auer. 4° p̄hyfio
 rā tractatu de vacuo cōmētō. 68. vbi dicit q̄ oēs p̄bi in
 B̄ p̄uēiūt q̄ ipsa p̄iecta ab aere mouēt. (¶ Itē 7° p̄hyfi
 tex. 2°. 10. circa finē. (¶ Itē 8° tex. 2°. 82. (¶ Item q̄ ab
 aere dū fuerit nāl̄r mota idē ē cā mot^o r̄ velocitatis et^o:
 s̄z cā velocitatē mot^o ē aer v̄t̄ dixi supra. Nā iō i fine ve
 locit^o mouēt mobile: q̄ maior q̄t̄itas aerē ip̄s̄ l̄seq̄ i fi
 nē q̄ in p̄n^o. (¶ Nota t̄m q̄ l̄z p̄ violētiā motu r̄ p̄iecta
 ab aere moueant: nō t̄m a sua forma substātiāl̄ rarefa
 ciēte se remoto p̄hibēte: vt Bureus voluit r̄ Jo. Ban
 donus: sed ab ip̄etu in aere recepto vel aq̄: que sūt apta
 ip̄etus recipere. alia aut̄ elemēta nō p̄t̄ tales ip̄etus re
 cipere: r̄ B̄ p̄tingit eis: q̄ sunt corpora interminata dū i
 sta cuiuslibet figure indifferēter receptiua: r̄ iō nō op̄s
 q̄ vna parte mota in eis alia moueāt sicut accidit in so
 lidis r̄ terminatis: sed vna pars cedūt alijs per inūdatiō
 nē r̄ p̄densatiōne sicut in aq̄ p̄tingit videre: r̄ iō motus
 cooz inasatoz in eis nō est p̄tinuus: vt Plato voluit
 qui motū illoz appellauit successiuū. que motū assimi
 lauit Cōmētator: motū nauis in vnda: recipiūt igit̄ b̄
 violētiās facile qd̄ nō p̄tingit in alijs: imo per b̄ violē
 tiās receptas mouēt ad oēm d̄iam pōnis: que admodū
 ferrū ad magnetē: r̄ motus talis dicit̄ nāl̄is sicut ferrū
 ad magnetē. nō t̄m est simpl̄r nāl̄is. r̄ iō redēūt remoto
 p̄hibēte ad suā dispōnē nālē corūpēdo talē ip̄etus ge
 neratū in eis. imaginādū igit̄ est q̄ ip̄ellens graue ip̄i
 mit in aere ip̄etū talē per que remoto p̄hibēte mouēt
 graue. nā illa pars aeris imediata p̄iecti p̄ducit cō
 similit̄ ip̄etū in parte sibi p̄p̄inqua: r̄ alia in alia: quoad
 ille nō sit sufficiēs ad mouēdā. nā ip̄etus generatus in
 parte posteriori semp̄ est remissior p̄p̄ cām assignatā.
 (¶ Et fm̄ istū modū possumus saluare qd̄dā experimē
 ta: q̄re est q̄ balista arcus trabuchi: r̄ b̄ for̄ p̄cutiūt
 ad certā distātiā: q̄ prope ipsa. hoc est ideo vt dicit
 Albertus: q̄ ille impetus v̄nit in illa distātiā: r̄ nō p̄
 pe. (¶ Et simile videm^o de radjs in speculo: qui in cer
 ta distātiā v̄niūt: vnde ip̄etus incipit generari in plu
 ri aere vel aqua q̄ sit ille que percutit expellens: r̄ b̄ne
 est qd̄ videmus q̄ si iuxta centz lapidis cadētis iaceāt
 ligna parua: r̄ remotius aliquātūliū alia iaceant: q̄ tunc
 circuli generati a lapide cadētis fortius ip̄ellunt ligna:
 que aliquātūliū distant: querit̄ igit̄ ip̄etus q̄t̄itates. me
 diā debitā: in qua sit sūma virtus eius. hec oia exp̄esse
 colligunt̄ ab Auer. 4° p̄hyfioz cōmētō. 68. r̄ 7° p̄hyfi
 coz cōmētō. 10. vbi soluēdo qd̄nē de p̄iectis inquit. ex
 quo videt̄ q̄ eyciēs nō est tūc motor: sed aer: qui nāl̄r
 mouēt ex se cū mouēt ex alio: vt dicit̄ in celo r̄ mūdo.

vbi in 3° cōmētō. 28. exp̄sse ponit eandē sententiā. hoc
 idē ponit 8° p̄hyfioz cōmētō. 82. r̄ ab Alberto. 8° p̄hy
 fioz tractatu 4° cap 4° r̄ 3° celi. (¶ Ista igit̄ indubirā
 ter fuit Ap. intētiō: q̄n̄ enī by duo tam excellētēs in p̄h
 losophia p̄ueniūt quis san̄ capitis dubitare debet illā
 fuisse Ap. intētiōne: non t̄m negassent Cōmētator r̄ Al
 bertus: q̄ aer insequens p̄iectū ne def̄ vacuū iuuat in
 tali motu: sed illa nō est sufficiēs cā. (¶ Nec illud qd̄ d̄
 cit Egidius valet q̄ p̄iectū mouēt per antiparitasim:
 r̄ q̄ tardius mouēt versus finē: q̄ minor aeris q̄t̄itas
 insequit̄ p̄iectū: nulla enim rōnabilis cā assignari pōt̄:
 quare minor q̄t̄itas in fine insequit̄ q̄ in p̄n^o. (¶ Ex q̄
 bus sequit̄ Albertus r̄ alios terministas ab Ap. de
 uiare r̄ ab oi veritate: qui dixerunt p̄iecta ab impetu
 ip̄is dato r̄ nō aeri vel aque a p̄hibēte moueri: mixta
 enī grauiā terminata nō sunt nata tales violētiās susci
 pere vt ex dictis ps: r̄ rōnib^o eoz d̄iū suadentib^o ride
 tur. (¶ Ad p̄m^o. que talis est q̄ si ab aere r̄ c. q̄ tūc vnus
 homo ad maiorē distātiā p̄ouceret vna plumam q̄
 parua q̄t̄itate ferri manus p̄cientis p̄portionata: qd̄
 est p̄tra experētia: sed fm̄ eos saluat vt dicit magister
 Baieranus illa experētia: q̄ cū ferrū plus hēat de mā
 plus de ip̄etu recipit: r̄ sic ad maiorē p̄ouciē distātiā.
 (¶ Sed miroz de eo: q̄ istum errorē defendere volue
 rit. nā data illa r̄isione sequeret̄ q̄ signatis duob^o gra
 uibus lapillo. i. r̄ ferro eiusdē q̄t̄itatis manū p̄ocien
 tis p̄portionatis ad maiorē distātiā p̄ouciē ferrum
 q̄ lapis: qd̄ falsum esse credo. (¶ Dico ḡ q̄ hoc p̄uenit
 ex applicatione deteriori ad plumā q̄ ad ferrū. vñ fm̄
 Auer. est imaginādū q̄ manus r̄ etiā lapis causant il
 lam violētiā: r̄ cū mel^o applicabit̄ lapidi q̄ plume ma
 ior impetus causabit̄ a lapide: r̄ ex quo p̄currit p̄iectus
 ad talē violētiā causandā cū p̄iectū expellit̄ circulari
 ter motū: causabit̄ ēt̄ violentiā in aere circulariter: que
 postea mouet circulariter tale p̄iectum. (¶ Et ex hoc
 soluitur eius secūda ratio de trocho moto circulariter
 postq̄ est separatus a p̄cientē: nō enī poterant ip̄s̄ in
 telligere quo mō circulariter moueret nisi per ip̄etum
 eis datus. (¶ Neq̄ valet solutio magistri Baierani ad
 argumētū q̄ sagitta que fort^o p̄cutit ad certā distātiā
 q̄ prope dicendo p̄uenire hoc ex aeris diffōmitate: p̄
 qd̄ nā agrit̄ sagitta motū quēdā circularē per que mel^o
 applicat̄: r̄ sic fortius percutit: illa r̄isio nulla est: q̄ ex
 stente aere vniformius p̄tingeret hoc. (¶ Pro respōsio
 ne aut̄ ad argumētā Jo. r̄ alioz. Nota p̄mo q̄ per mo
 ueri ex se in istis inaians itelligit̄ Auer. moueri per sua
 p̄n^o formalia inclinātia passiuē. p̄pinque r̄ imediate ad
 tales motus: r̄ in talibus non indigent extrinseco p̄n^o. i.
 mouēte de potētia essentiali: sed bene indigent mouēte
 per se. i. aere vt dcm̄ est. r̄ hoc est qd̄ dicit̄ Cōmētator 2°
 p̄hyfioz cōmētō 3° r̄ 6°. q̄ ista ex se mouēt: r̄ B̄ est qd̄
 dicit̄ eodē 2° cōmētō p̄mo q̄ p̄n^o sumit̄ in istis equoce
 pro p̄n^o formali r̄ māl̄: r̄ subdit q̄ non inuenit̄ corpus
 simplex qd̄ alteret̄ ex se sicut inuenit̄ coz simplex qd̄
 transserit̄ in loco ex se: vult̄ igit̄ Cōmētator q̄ in istis
 in sua nāl̄i dispōne existētib^o nō inuenit̄ p̄n^o forma
 le iclinās p̄pinque ad suas alteratiōes: sicut inuenit̄ p̄n^o
 formale iclinās ea ad suos mot^o nāles r̄ sua loca nāl̄ia.
 cū fuerit extra illa. (¶ Ex q̄ ps error Burei dicit̄ ista h̄ie
 p̄n^o actiua sui mot^o localis cū parū supra dicit̄ Cōmē.
 in eodē cōmētō: q̄ p̄n^o qd̄ est i alterabili simplici r̄ trās
 lato differt fm̄ gen^o a p̄n^o qd̄ est ip̄ cōpositiā. (¶ 2° nota
 q̄ in q̄buscuq̄s locis dicit̄ Cōmētator ista se mouere: in
 telligit̄ q̄ mouent se per accidēs: r̄ q̄ hoc sit verū ps in
 ip̄icienti verba eius 4° celi cōmētō. 22. d. cu3 remouēt̄.

Cōfirma
tur opio

Nota de
motu na
turali

Nota de
motu vio
lento

Cor^o

Respōde
tur ad rō
nes termi
nistas.

Ad 2°

Respōde
tur ad ar
gumenta
Joannis
r̄ alioz.
Nota p^o

Solutio
pb̄lema
num

Cor^o

Not^o 2°

impedimentũ motus deorsum sit in graui per accidens: qz mouet se per motũ: que facit in mediũ. ¶ Et ex his pz solutio ad rone cũ dicebat: potentia passiuua est potẽtia dictionis r. dico qz potẽtia passiuua nõ limitata p aliquẽ actu bene est potẽtia dictionis: sed cũ est limitata nõ ops: mã eni exites sub vna forma nõ est in potentia ad oẽm formã indifferenter vt sub illa existit. id vt sic eã nata est sequi formã determinatã: z ex his pz solutio ad oia alia: ¶ Sicut est difficultas cũ remouens p̄hibens per se moueat aerẽ z aer per se mouet. graue ḡ remouens per se mouet graue: qz q̄quid est per se cã cãe est per se cã cãti. ¶ Dicit p̄cedẽdo totũ: sed remotius p̄hibens dicit cã per accidens ipsius pro q̄to remouet ipeditũ: remouens eni impeditũ vt sic est per accidens cã: vt aut per se mouet aerẽ est p se cã. ¶ Itẽ e difficultas a quo mouet graue deorsus cũ sursum p̄cipit nihil ei obuiando p̄ter aeres. ¶ Rãdeo qz mouet ab aere moto per anticipatissimũ: ipetu tamẽ p̄currente vt superius est declaratũ. ¶ Ultima difficultas est. nã data si la opinio: z similr Marsili: sequet qz resistit nõ est possibilis: qz si sit possibilis sit aliq̄d graue potencie: vt octo: qd aegrat in descensu impetu potencie vt octo: ita qz tota potẽtia motiua deorsum sit vt. 16. r ptangat nũc terrã vel lapidẽ durissimũ in terra quietescentẽ magne q̄ticitatis: z pz qz aliqui resilet sursum: z nõ ab isto impetu: qz a p̄portione equalitatis: aut in alio casu: quem statim formares: vt si ipetus in descensu acquisitus eẽt minoris potencie q̄ graue a p̄portioẽ minoris inequalitatis pueniret motus: tũ eẽt qz idem impetus eẽt ex nã sua motiua motib⁹ directe d̄ys. Aegreret igit a corpe reflectẽte ipetus motiuis. a. sursum cũ non appareat a quo alio. in aliquo igit instãti icipiet. a. moueri sursum sit illud. b. aut igit in. b. erit impetus motiuis. a. sursum eẽlis illis: que resistent tunc motui. a. sursum aut minor aut maior: si equalis z imediãte post illõ distabit a terra. igit post illud nõ erit intẽsio: p̄ntia pz: qz non generat nisi a corpe reflectẽte qz nõ agit ipetu indistans quare post illud. b. instans nõ mouebit. si minor a fortiori nõ icipiet moueri in. b. instãti: si maior igitur ante etiã erit maior: q̄re ante. b. sursum moueret qd est cõtra casus. ¶ Marsili⁹ iudicio meo cludit argumentum. ¶ Sicut aut Auer. facile soluit dicens qz a graue icipiat sursum moueri: z B qñ ipetus erit equalis potencie motiue resistẽtiẽ ipsi. a. z cũ arguit imediãte post B. a. distabit a terra reflectẽte ipm. ergo ipetus ei⁹ erit remissioz. ¶ Respondez negãdo p̄ntia: qz lz distabit proiectũ: nõ tamẽ aer. nã imaginor fm Auer. qz aer in quo talis impetus recipit per certũ tempus p̄seruat ipsum z ad certam distantia vnũ z intẽsioz sit: vt supra est declaratũ: lz igit imediãte post hoc esset tantus impetus: quantus ante: tamẽ qz ille ipetus eẽt in maiorĩ q̄titate aeris vt dictũ est: que quãtitas maior cũ sua inclinatione z tali impetu facit virtutẽ fortiozẽ quã ante: z sic poterit mouere imediãte post B z nõ añ. Possuz tñ dicere: qz ipet⁹ erit maior: z lz imediãte post B distabit graue nõ tñ distabit aer: qz p rarefactionẽ sursum mouebit: maiorabit sicut talis ipet⁹ p̄ vnionẽ eius de qua supra dictũ est.

Dubitat pmo
Rãdet.
Dubitat secundo
Rãdet.
Dubitat tertio
Rãdet.

Rãdeo p̄ Auer.

¶ Et sic est finis but⁹ qdnis edite per me Nicolæus theatinũ in Florentissimo Gymnasio Patruino ordinariam p̄bilosophie legentẽ.
Reuisã atqz castigata per me Antoninũ p̄rbum Siculũ placentanũ artificem z medicũ ne doctorem.

- V**trũ scia nã tractet d̄ ente mobili tã q̄ d̄ subto p̄po z adeq̄to. char. z
- z Utrũ cognitio sciẽtificã cãti depẽdeat ex cognitioẽ suarũ causarum.
- z Utrũ ad perfecte cognoscendum aliq̄ rem oporteat omnes causas cognoscere.
- 4 Utrũ eadem sint nobis notioza z nature.
- 5 Utrũ vnũuersalia sint p̄ioza singularibus vel minus vnũuersalibus in cognitione.
- 6 Utrũ omnis res expenã sit quãtitas.
- 7 Utrũ totum sit sue partes.
- 8 Utrũ ex additione alicuius ad aliq̄d totũ fiat aliud totum.
- 9 Utrũ cognitio totius depẽdeat ex cognitioẽ suarum partium.
- 10 Utrũ sit dare minimã materiam de cuius potẽtia educatur forma naturalis.
- ii Utrũ cuiuslibet speciei sit dare maximã mã.
- iz Utrũ cuiuslibet transmutationis naturalis p̄ncipia sint contraria.
- iz Utrũ rerũ nãliũ sine tñ duo p̄n⁹ vel triã.
- iz Utrũ possibile sit fieri aliq̄d nullo subiecto p̄supposito.
- iz Utrũ cuiuslibet trãsmutatioẽ mã sit p̄ncipiũ.
- iz Utrũ materia prima sit per se cognoscibilis.
- iz Utrũ potentia recipiendi formã sit aliqua res distincta a materia.
- iz Utrũ p̄uatio sit res distincta a materia.
- iz Utrũ cuiuslibet transmutationis forma sit p̄ncipium intrinsecum.
- iz Utrũ forme generande aliq̄d p̄existat in mã.
- iz Utrũ quodlibet ens diligat se permanere.

- ¶ Questions Secundĩ libri.
- 1 Utrũ quodlibet ens naturale habeat in se p̄ncipiũ actiuũ z passiuũ sui motus z quietis.
 - z Utrũ aliq̄d corpus mixtũ vel simplex beat in se p̄ncipiũ intrinsecum sue alterationis.
 - z Utrũ figura sit res distincta a re figurata.
 - z Utrũ res artificiales distinguantur a rebus naturalibus.
 - z Utrũ diffinitio nature Aristotelis sit bona.
 - z Utrũ nã bene diuidat per mã z formã.
 - z Utrũ differentia quã assignat Aristo. inter sciẽtia naturalẽ z mathematicã sit vera.
 - z Utrũ sciẽtie medie inter mathematicas z naturales puras magis sint nãles q̄ mathematice.
 - z Utrũ cuiuslibet rei naturalis sint quatuor cause z non plures.
 - z Utrũ oẽ efficiens sit cã illius cuius est efficiens.
 - z Utrũ de aliquo sit euidens: qz ipm est efficiẽs.
 - z Utrũ p̄similis sit proportio effectiuũ adinuicẽ: quãlis est proportio causarũ agentiuũ adinuicẽ.
 - z Utrũ finis sit causa.
 - z Utrũ diffinitio fortune data per Az. sit bona.
 - z Utrũ aliquid sit a casu z a fortuna.
 - z Utrũ casus z fortuna reperiant i p̄tingẽtib⁹ eãlr.
 - z Utrũ natura intendat producere monstrũ.
 - z Utrũ in dispositionibus naturalibus necessitas sit ex fine: vel ex materia.

- ¶ Questions Tertij libri.
- 1 Utrũ ignozato motu necesse sit ignozare naturam.

2 Utrum definitio motus sit bona. 34
 3 Utrum de numero eorum que sunt: alia sint perma-
 nentia: alia successiva. 35
 4 Utrum hec sit concedenda motus est. 35
 5 Utrq; motus alteratio sit res distincta a qlitate. 36
 6 Utrum fm Alp. & Cometeriorē ad hoc qd aliquid mouea-
 tur localiter: requiratur aliqua res que sit quidam
 fluxus distinctus a mobili & a loco. 36
 7 Utrum admittētes casus diuinos oporteat pcedere qd
 motus localis sit aliq; res distincta a mobili & loco. 37
 8 Utrum motus sit subiectiue in mobili. 38
 9 Utrum omnis actio sit passio. 38
 10 Utrum ad nāle pteat determinare de infinito. 39
 11 Utrum sit aliquod corpus sensibile infinitum. 39
 12 Utrum aliqua dimensio sit infinita. 40
 13 Utrq; pole sit aliq; magnitudinē eē actu infinitā. 41
 14 Utrum infinite sint partes in continuo. 42
 15 Utrum quacumq; magnitudine data contingat
 re maiorem. 43

¶ Questiones Quarti libri.

1 Utrum locus sit superficies. 44
 2 Utrq; locus sit equalis locato. 44
 3 Utrum locus sit immobilis. 45
 4 Utrum definitio loci sit bona. 46
 5 Utrum terra sit in aqua. 46
 6 Utrum pcauū orbis lune sit locus nālis ignis. 47
 7 Utrum omne ens sit in loco. 48
 8 Utrum vacuum esse sit possibile. 48
 9 Utrum simplex graue beat resistētiā intrinsecā. 49
 10 Utrum in omni motu grauium & leuium requira-
 tur medium resistens. 49
 11 Utrq; si vacuū eēt: graue simplex moueret i ipō. 50
 12 Utrq; si vacuū esset aliquid posset moueri in ipō. 51
 13 Utrum rarefactio & cōdensatio sint possibiles. 51
 14 Utrum tempus sit motus celi. 52
 15 Utrum definitio temporis sit bona. 53
 16 Utrum tempus sit ab anima. 54
 17 Utrum omnis motus mensuretur tempore. 55
 18 Utrum quies mensuretur tempore. 55

¶ Questiones quinti libri.

1 Utrum omnis transmutatio ad substantiam
 sit successiva. 56
 2 Utrum generatio sit motus. 56
 3 Utrq; omnis motus sit de contrario in ppariū. 57
 4 Utrum fm tria predicamenta sit motus. 57
 5 Utrum aliquis motus sit vnus. 58
 6 Utrum aliqui motus differant specie. 59
 7 Utrum motus sit contrarius motui. 60
 8 Utrum quies sit contraria quieti. 60
 9 Utrum qualitates contrarie fm aliquos gradus se
 possint compati in eodem subiecto. 61
 10 Utrum in intensiōne qualitatis: qualitas que acqui-
 ritur: agraē tota sit: vel agraē ps post partē. 62
 11 Utrum in intensiōne alicuius qualitas que pmo acq-
 ritur maneat cū qlitate que postea acquiri. 63

¶ Questiones Sexti libri.

1 Utrum concinnum sit compositum ex indi-
 uisibilibus. 64
 2 Utrum pimum sit diuisibile in semp diuisibilia. 65
 3 Utrum indiuisibile possit moueri. 65
 4 Utrum velocitas in motu locali attendatur penes tā-
 tum spatium pertransitum. 66
 5 Penes quid attendat velocitas motus circularis. 66
 6 Penes quid attendatur velocitas in motu augmēta-
 tionis tanq; penes effectum. 67

7 Utrum motus possit velocitari in infinitū. 68
 8 Utrum oē qd mouetur: prius mouebatur. 68
 9 Utrum in tēpore finito possit pertransiri magnitudo
 infinita: & in tpe infinito magnitudo finita. 69
 10 Utrum omne mobile continue dum mouetur sit in
 loco maiori se. 69

¶ Questiones Septimi libri.

1 Utrum idem possit agere in seipsum. 70
 2 Utrum in omni motu mouens & mo-
 tum sint simul. 71
 3 Utrum solum fm qualitates de tertia specie sit per
 se alteratio. 71
 4 Utrum ad hoc qd aliqua sint cōparabilia: requiraf
 qd sint eiusdem speciei specialissime. 72
 5 Utrum res vnus speciei sit comparabilis rei alte-
 rius speciei in perfectione. 72
 6 Utrq; glibet motus cuiuslibet motui sit cōparabilis. 73
 7 Utrum proportio velocitatum in motibus sequatur
 proportionem proportionum potentiarum mouen-
 tium ad suas resistētiās. 74
 8 Utrum regule Aristote. de comparatione mobilium
 & mouentium in isto septimo sint vere. 75

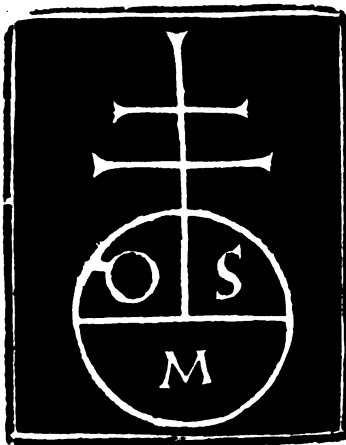
¶ Questiones Octaui libri.

1 Utrum semp fuerit motus & sp erit motus. 76
 2 Utrum aliquis motus sit eternus. 76
 3 Utrum perpetuo fuerit tempus. 77
 4 Utrum omne corpus moueatur. 77
 5 Utrum animal moueatur ex se. 78
 6 Utrq; grauiā & leuiā inaiata moueant ex seipsis. 79
 7 Utrum graue post remotiōnez prohibentis mouea-
 tur per se. 79
 8 Utrum primus motor sit immobilis. 80
 9 Utrum motus localis sit primus motuum. 80
 10 Utrum possibile sit mouens finitum mouere per
 tempus infinitum. 81
 11 Utrq; virtus infinita possit eē i magnitudine finita. 81
 12 Utrum inter quoscumq; motus reflexos oporteat
 esse quietem mediam. 81
 13 A quo moueatur proiectum sursum post separatio-
 nem illius a quo projicitur. 82

¶ Registrum.

A B C D E F G H I K L M N O P Q.
 Duernus D. Alij Terni.

Venetis sumptibus beredus. q. d. Octauiani Scoti
 MODOETIENSIS: ac Socioz. zi. Augusti. 1516.

A976.1

